



*Crna Gora*

---

*Ministarstvo rada i socijalnog staranja*

## **I Z V J E Š T A J**

# **MINISTARSTVA RADA I SOCIJALNOG STARANJA O RADU I STANJU U UPRAVNIM OBLASTIMA ZA 2017. GODINU**

*Podgorica, mart 2018. godine*

## **REZIME**

Ovaj izvještaj predstavlja prikaz realizovanih aktivnosti u pogledu politike razvoja Ministarstva rada i socijalnog staranja, izvršavanja zakona i drugih propisa iz ove oblasti, realizovanih aktivnosti u vršenju upravnog nadzora, realizacije programa i zaključaka Vlade, odlučivanja u upravnom postupku o pravima i obavezama subjekata prava, preduzetih aktivnosti iz izvršavanja poslova od javnog interesa i ocjene stanja i prijedloga mjera za unaprjeđenje stanja u upravnoj oblasti ovog ministarstva.

Osim izvještaja Ministarstva rada i socijalnog staranja koji sadrži i pregled aktivnosti ustanova socijalne i dječje zaštite, ovaj izvještaj sadrži i izvještaj organa u sastavu Ministarstva - Uprave za zbrinjavanje izbjeglica, kao i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Fonda rada i Agencije za mirno rješavanje radnih sporova.

### **Direktorat za rad**

U Direktoratu za rad u izvještajnom periodu vršeni su poslovi koji se odnose prije svega na praćenje i unapređivanje sistema za oblast radnog zakonodavstva, normativno pravne poslove iz oblasti rada, praćenje i primjenu ratifikovanih konvencija i direktiva EU iz oblasti rada. Ostvarena je neposredna saradnja sa MOR-om i drugim međunarodnim organizacijama u cilju sinhronizovanja i dinamiziranja reformskih procesa u ovoj oblasti sa standardima i smjernicama EU. Takođe, u izvještajnom periodu pripremana su stručna mišljenja u vezi primjene zakona, ostvarena je saradnja sa odgovarajućim udruženjima poslodavaca i sindikatom u pripremi kolektivnih ugovora i učestvovanje u socijalnom dijalogu, ostvarena je saradnja sa nevladinim organizacijama, vođeni su upravni postupci i drugostepeni upravni postupci-postupanje po žalbama izjavljenim na rješenja Fonda rada i inspektora rada, te pripremani izvještaji, analize i informacije u oblasti rada.

### **Direktorat za tržište rada i zapošljavanje**

U Direktoratu za tržište rada i zapošljavanje u izvještajnom periodu vršeni su poslovi koji se odnose prije svega na kreiranje, praćenje i unapređenje politike zapošljavanja i tržišta rada, kao i normativno pravni poslovi iz ove oblasti. Pripremana su stručna mišljenja u vezi primjene zakona, sprovedeni su postupci za izdavanje dozvola za rad agencijama za zapošljavanje. Takođe, vršeni su poslovi koji se odnose na proučavanje pojava od interesa za sprovođenje utvrđene politike i funkcionisanje tržišta rada, stimulisanje i podršku politici tržišta rada, izradu. Sprovedenje, praćenje, kontrolu i izvještavanje nacionalne politike razvoja tržišta rada u skladu sa preporukama i smjernicama EU, praćenje i razvijanje indikatora ostvarivanja politike tržišta rada, kao i horizontalna komunikacija u vezi sa uticajem drugih resornih politika na tržište rada i zapošljavanje, obrazovanje odraslih, sprovođenje postupka priznavanja inostranih sertifikata. Vođeni su drugostepeni upravni postupci u ostvarivanju prava iz oblasti zapošljavanja i osiguranja od nezaposlenosti kao i profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja lica sa invaliditetom. Ostvarena je saradnja sa Zavodom za zapošljavanje Crne Gore, Ministarstvom prosvjete i drugim institucijama, nevladinim organizacijama i drugim asocijacijama. Pripremane su analize, izvještaji i informacije iz oblasti tržišta rada i zapošljavanja.

### **Direktoratu za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu**

U Direktoratu za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu, u izvještajnom periodu, vršeni su poslovi koji se odnose na kreiranje i utvrđivanje politike penzijskog sistema i oblasti boračke i invalidske zaštite sa vršenjem nadzora nad njenim sprovođenjem, kao i praćenje stanja i proučavanje pojava od interesa za sprovođenje utvrđene politike i funkcionisanje sistema penzijskog i invalidskog osiguranja i oblasti boračke i invalidske zaštite. Posebna pažnja posvećena je vođenju politike penzijskog sistema u skladu sa međunarodnim standardima sa ciljem da se obezbijedi fiskalna održivost sistema u skladu sa materijalnim mogućnostima Crne Gore, kao i na uspostavljanju dugoročno održivog sistema kojim bi se obezbijedila veća materijalno-socijalna sigurnost korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i oblasti boračke i invalidske zaštite. Pripremane su izrade analiza, izvještaja, informacija, studija i programa kao stručne osnove za utvrđivanje i sprovođenje politike penzijskog i invalidskog osiguranja. Vršen je nposredni nadzor nad primjenom zakona, drugih propisa i opštih akata iz ove oblasti, a posebno nad radom Fonda PIO. Akcenat je stavljen na pripremu i zaključivanje

međunarodnih bilateralnih sporazuma o socijalnom osiguranju, saradnju sa međunarodnim i drugim organizacijama u cilju sinhronizacije ovog sistema sa smjernicama i standardima EU. Takođe, vršeni su poslovi drugostepenog upravnog postupka u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i boračke i invalidske zaštite, obezbjeđivanje zaštite boraca, vojnih invalida, porodica palih boraca, civilnih invalida rata, članova njihovih porodica i drugih poslova u skladu sa propisima iz ove oblasti.

### **Direktorat za socijalno staranje i dječju zaštitu**

U izvještajnom periodu u Direktoratu za socijalno staranje i dječju zaštitu vršeni su poslovi koji se odnose na zaštitu pojedinca, porodice, djece bez roditeljskog staranja, djece čiji roditelji nisu u stanju da se o njima staraju, djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju, djece u sukobu sa zakonom, djece koje zloupotrebljavaju alkohol, drogu ili druga opojna sredstva, djece koja su žrtva zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja u porodici i eksploatacije ili kod kojih postoji opasnost da će postati žrtva, djece žrtve trgovine ljudima, djece kojem roditelji nijesu saglasni oko načina vršenja roditeljskog prava, djece koja se zateknu van mjesta prebivališta bez nadzora roditelja, usvojioca ili staratelja, trudnica bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život, samohranog roditelja sa djetetom bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život, odraslog i starog lica sa invaliditetom, odraslog i starog lica koje zloupotrebljava alkohol, drogu ili druga opojna sredstva i LGBT osoba, odraslog i starog lica koje je žrtva zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i nasilja u porodici ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva, odraslog i starog lica koji je žrtva trgovine ljudima, odraslog i starog lica koje je beskućnik, kao i izbjegla i interno raseljena lica. Kreirana su strateška dokumenta koja su od interesa za zaštitu pojedinih vulnerabilnih kategorija stanovništva, drugostepeni upravni postupak u oblasti socijalne i dječje zaštite i porodičnih odnosa, poslovi koji se odnose na razvoj usluga socijalne i dječje zaštite; izdavanje, obnavljanje, suspenziju i oduzimanje licence za ustanove i druge oblike organizovanja u oblasti socijalne i dječje zaštite; poslove iz oblasti analitike, planiranja i pripreme analiza, informacija i izvještaja o finansijskim tokovima koji služe kao osnova u izradi projekcije potrebnih sredstava za finansiranje godišnjih potreba i obaveza i investicionih ulaganja u oblastima socijalne i dječje zaštite. Takođe, vršeni su poslovi koji se odnose na izradu izvještaja i statistika o korišćenju sredstava iz oblasti socijalne i dječje zaštite i njihovo generisanje unutrašnjim i spoljnim entitetima; programiranje i monitoring prioriteta/mjera koji je vezan za socijalnu inkluziju, u okviru Operativnog programa IPA IV komponente razvoj ljudskih resursa i programa iz IPA II perspektive, praćenje primjene 38 Konvencije o međunarodnoj naplati potraživanja za izdržavanje djeteta i druge oblike izdržavanja porodice, sprovođenje procedure donošenja statuta javnih ustanova, ostvarivanje saradnje sa UN agencijama i drugim međunarodnim institucijama, organizacijama civilnog sektora, NVO i organima lokalne samouprave.

### **Direktorat za informatiku i analitičko-statističke poslove**

U Direktoratu za informatiku i analitičko-statističke poslove, vršeni su poslovi koji se odnose na pripremanje, praćenje i sprovođenje strategije razvoja informacionog sistema Ministarstva, pripremanje prijedloga akcionih planova i programa za unapređenje i razvoj funkcionisanja informacionog sistema socijalne zaštite, uspostavljanje tehnološke i sigurnosne informatičke infrastrukture u organima i ustanovama socijalne zaštite. Poslovi analize informacionog sistema socijalne zaštite, povezivanje informacionih sistema, predlaganje standarda koji će se primjenjivati u razvoju informacionog sistema i utvrđivanje tehničkih i drugih pravila upotrebe informatičke opreme u ustanovama socijalne zaštite. Takođe, vršeni su poslovi koji se odnose na kreiranje, praćenje i unapređenje projekta socijalnog elektronskog kartona, planiranje, uspostavljanje registra korisnika socijalne pomoći i obračun socijalnih davanja, pružanje socijalnih usluga na »on line« način (eHehth) i internet servisa za organe i ustanove socijalne zaštite, uspostavljanje on line servisa građanima iz domena socijalne zaštite. Vršenje poslova koji se odnose na planiranje, usmjeravanje i nadzor nad razvojem i primjenom informatičkih rješenja u penzionim fondovima, izradu analiza, izvještaja i statistika u skladu sa propisima koji služe kao osnova u izradi projekcije potrebnih sredstava za finansiranje godišnjih potreba i obaveza i investicionih ulaganja Ministarstva.

### **Direktorat za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova**

U Direktoratu za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova vršeni su poslovi koji se odnose koji se prije svega odnose na praćenje sprovođenja aktivnosti i obaveza Ministarstva iz procesa pridruživanja i pristupanja EU u oblasti socijalnog sistema,

obezbjedivanje informacija o primjeni Akcionog plana iz oblasti Ministarstva, definisanje donatorskih programa, kao i saradnju sa nadležnim organima i institucijama u vezi sa procesom pristupanja EU i praćenja aktivnosti ovih organa u procesu pridruživanja EU. Poseban akcenat je stavljen na učešće u praćenju i usklađivanju propisa iz nadležnosti Ministarstva sa odgovarajućim propisima Evropske unije, kao i pripremanje programa, informacija i izvještaja iz ove oblasti. Koordinacija procesa programiranja i pripreme operativnih programa, podnošenje predloga Evropskoj komisiji za izmjenama operativnih programa i upravljanje istim procesom. Poslove koji se odnose na obezbjeđivanje inputa za određivanje prioriteta/mjera i akcija/aktivnosti operativnih programa, saradnja sa implementacionim tijelima/agencijama u planiranju EU sredstava i nacionalnog kofinansiranja, koordinacija aktivnosti u vezi sa sektorskim monitoring odborom i učešće u njegovom radu. Takođe, pripremani su izvještaja i praćenje realizacije programa i projekata finansiranih iz sredstava IPA, učešće u izradi projektne dokumentacije u saradnji sa implementacionim tijelima/agencijama i korisničkim institucijama. Upravljali i koordinirali projektima iz nadležnosti Ministarstva koji se finansiraju iz IPA sredstava.

### **Uprava za zbrinjavanje izbjeglica**

Uprava za zbrinjavanje izbjeglica je u saradnji sa centrima za socijalni rad, u izvještajnom periodu vršila poslove koji se prije svega odnose na pružanje novčane pomoći strancima koji traže međunarodnu zaštitu, smještaj stranaca kojima je odobren azil ili supsidijarna zaštita i pomoć pri integraciji u društvo, pružanje pomoći u ostvarivanju prava na socijalnu zaštitu, zdravstvenu zaštitu, obrazovanje, humanitarnu pomoć, pravnu pomoć, rad, spajanje porodice i drugih zakonom propisanih prava strancima kojima je odobren azil ili supsidijarna zaštita. Takođe, vršila je poslove na uspostavljanju saradnje sa Visokim komesarijatom Ujedinjenih nacija za izbjeglice, drugim međunarodnim organizacijama i institucijama, Crvenim krstom Crne Gore i drugim organizacijama i institucijama koje se bave zaštitom izbjeglica, kao i druge poslove koji su joj određeni u nadležnost.

### **Zavod za socijalnu i dječju zaštitu**

Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, kao samostalan organ uprave, u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, obavljao je razvojne, savjetodavne, istraživačke i druge stručne poslove u socijalnoj i dječjoj zaštiti, kao i poslove koji su propisani Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave.

### **Zavod za zapošljavanje Crne Gore**

Poslovi koje je zavod obavljao u prethodnom, izvještajnom periodu su poslovi koji su propisani zakonom i Statutom zavoda, prije svega poslovi sprovođenja mjera aktivne politike zapošljavanja, posredovanja u zapošljavanju građana Crne Gore u inostranstvu, u skladu sa posebnim zakonom sprovođenje drugih poslova usmjerenih na povećanje zaposlenosti, odnosno smanjenje nezaposlenosti, u skladu sa ovim zakonom i drugim propisom.

Pored navedenih poslova zapošljavanja zavod je obavljao i poslove obezbjeđivanja prava iz osiguranja od nezaposlenosti i drugih prava u skladu sa zakonom, vođenje evidencija u oblasti zapošljavanja, istraživanje kretanja na tržištu rada i priprema analitičke i informativne osnove za utvrđivanje politike zapošljavanja, saradnja sa poslodavcima, obrazovnim ustanovama i drugim pravnim ili fizičkim licima u sprovođenju poslova zapošljavanja, kao i druge poslove u oblasti zapošljavanja, u skladu sa propisima.

### **Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore**

U Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore sprovedeni su poslovi koji se odnose na sprovođenje politike razvoja i unapređenja sistema penzijskog i invalidskog osiguranja, utvrđivanje i donošenje programa i planova rada Fonda, obezbjeđivanje uslova za zakonit, efikasan i racionalan rad, kao i poslove koji se odnose na ostvarivanje saradnje sa drugim institucijama i organizacijama koje se bave sprovođenjem penzijskog i invalidskog osiguranja, te vršio i druge poslove utvrđene zakonom, statutom i drugim opštim aktima Fonda.

### **Fond rada**

Fond rada je u izvještajnom periodu obavljao poslove koji se odnose na obezbjeđivanje isplata neisplaćenih potraživanja zaposlenih po osnovu radnog odnosa kod poslodavca usljed stečaja ako potraživanja nijesu isplaćena ili su djelimično isplaćena, vođenje postupka i odlučivanje o ostvarivanju prava zaposlenih iz člana 98 Zakona o radu, kao i druge poslove u skladu sa zakonom, aktom o osnivanju i statutom Fonda.

### **Agencija za mirno rješavanje radnih sporova**

Agencija za mirno rješavanje radnih sporova je u izvještajnom periodu, prije svega, obavljala stručne i administrativne poslove koji se odnose na mirno rješavanje kolektivnih i individualnih sporova, organizovala obuke za stručno usavršavanje miritelja i arbitara, vodila evidencije o postupcima mirnog rješavanja radnih sporova i druge poslove koje su joj date u nadležnost.

## **UVOD**

Obaveza izrade i dostavljanja Izvještaja o radu i stanju u upravnim oblastima Ministarstva rada i socijalnog staranja i organa uprave u sastavu Ministarstva, proizilazi iz obaveza utvrđenih članom 62 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list Republike Crne Gore", br. 38/03, Službeni list Crne Gore", br. 22/08, 42/11, 54/16, 13/18), člana 52a Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave ("Službeni list Crne Gore", br. 5/12, 25/12, 44/12, 61/12, 20/13, 17/14, 6/15, 80/15, 35/16, 41/16, 61/16, 73/16, 3/17, 19/17, 68/17, 87/17) i Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu.

Ovaj izvještaj predstavlja prikaz realizovanih aktivnosti u pogledu politike razvoja, izvršavanja zakona i drugih propisa, realizovanih aktivnosti u vršenju upravnog nadzora, realizacije programa i zaključaka Vlade, odlučivanja u upravnom postupku o pravima i obavezama subjekata prava, preduzetih aktivnosti iz izvršavanja poslova od javnog interesa i ocjene stanja i predloga mjera za unaprjeđenje stanja u upravnoj oblasti.

Osim izvještaja Ministarstva rada i socijalnog staranja koji sadrži i pregled aktivnosti ustanova socijalne i dječje zaštite, ovaj izvještaj sadrži i izvještaj organa u sastavu Ministarstva - Uprave za zbrinjavanje izbjeglica, kao i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Fonda rada i Agencije za mirno rješavanje radnih sporova.

## **NADLEŽNOST I ORGANIZACIJA RADA**

Shodno članu 26 Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, Ministarstvo rada i socijalnog staranja vrši poslove uprave koji se odnose na: radne odnose, zaštitu na radu, zarade i druga primanja iz rada i po osnovu rada; tržište rada, zapošljavanje i obrazovanje odraslih za potrebe tržišta rada u svim oblicima rada osim u državnim organima; zapošljavanje lica sa invaliditetom; zaštitu građana Crne Gore na radu u inostranstvu; međunarodnu saradnju i međunarodne ugovore iz nadležnosti ministarstva; sistem penzijskog i invalidskog osiguranja i oblast boračke i invalidske zaštite; zaštitu boraca, vojnih invalida, porodica palih boraca, civilnih invalida rata i članova njihovih porodica; socijalnu zaštitu, dječju zaštitu, zaštitu lica sa invaliditetom, zaštitu starih lica; socijalnu zaštitu lica koja traži azil, lica kojima je priznat status izbjeglice i lica kojima je odobrena dodatna zaštita; porodičnu zaštitu; saradnju sa organima lokalne uprave na razvoju usluga za kojima postoji potreba u opštinama; saradnju sa Crvenim krstom Crne Gore, nevladinim organizacijama, agencijama Ujedinjenih nacija i drugim međunarodnim organizacijama; upravni postupak iz nadležnosti ministarstva; vođenje registra Opšteg i granskih kolektivnih ugovora, registra sindikalnih organizacija, registra reprezentativnih sindikata i registra reprezentativnih organizacija udruženja poslodavaca; davanje ovlašćenja za obavljanje poslova iz oblasti zaštite na radu i vođenje registra izdatih ovlašćenja; priznavanje inostranih sertifikata u neformalnom i informalnom obrazovanju sa vođenjem centralnog registra; izdavanje licenci i vođenje Registra licenciranih pružalaca usluga socijalne i dječje zaštite, upravni nadzor u oblastima za koje je ministarstvo osnovano; kao i druge poslove koji su mu određeni u nadležnost.

Takođe, Ministarstvo rada i socijalnog staranja vrši poslove utvrđene propisima iz oblasti rada, tržišta rada i zapošljavanja, penzijskog i invalidskog osiguranja i boračke i invalidske zaštite, socijalnog staranja i dječje zaštite i dr.

Organ uprave u sastavu Ministarstva rada i socijalnog staranja u skladu sa članom 27 pomenute uredbe je Uprava za zbrinjavanje izbjeglica.

Organizacionu strukturu Ministarstva rada i socijalnog staranja prema važećem Pravilniku čini 23 organizacione jedinice, od čega: 6 direktorata, 13 direkcija, 1 odjeljenje, kabinet ministra i 2 službe. Izvan organizacionih jedinica obavljaju se poslovi sekretara Ministarstva i savjetnika ministra.

**Unutrašnje organizacione jedinice Ministarstva su:**

**1 Direktorat za rad**

- 1.1. Direkcija za radne odnose
- 1.2. Direkcija za poslove zaštite i zdravlja na radu

**2 Direktorat za tržište rada i zapošljavanje**

- 2.1. Direkcija za tržište rada i zapošljavanje
- 2.2. Direkcija za stručno obrazovanje odraslih

**3 Direktorat za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu**

- 3.1. Direkcija za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu
- 3.2. Direkcija za drugostepeni upravni postupak

**4 Direktorat za socijalno staranje i dječju zaštitu**

- 4.1. Direkcija za socijalnu i dječju zaštitu i nadzor
- 4.2. Direkcija za zaštitu rizičnih grupa
- 4.3. Direkcija za razvoj usluga

**5 Direktorat za informatiku i analitičko-statističke poslove**

- 5.1. Direkcija za informatiku
- 5.2. Direkcija za analitičko-statističke poslove

**6 Direktorat za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova**

- 6.1. Direkcija za evropske integracije
- 6.2. Direkcija za programiranje i implementaciju EU fondova

**7 Odjeljenje za unutrašnju reviziju**

**8 Kabinet ministra**

**9 Služba za pravne, kadrovske i kancelarijske poslove**

**10 Služba za finansije**

**REALIZACIJA PROGRAMA RADA VLADE ZA 2017. GODINU**

Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu, utvrđeno je ukupno **14** obaveza Ministarstva rada i socijalnog staranja. Tokom programskog perioda uspješno je realizovano **8 obaveza (stepen realizacije 57,14 %)**, dok je realizacija ostalih obaveza predviđena za 2018. godinu.

**REALIZACIJA OBAVEZA PO PROGRAMU PRISTUPANJA CRNE GORE U EVROPSKU UNIJU**

U 2017. godini, po Programu pristupanja Crne Gore u Evropsku Uniju, Ministarstvo rada i socijalnog staranja je imalo 24 obaveze u Poglavljima 19 - Socijalna politika i zapošljavanje, 2 - Sloboda kretanja radnika, 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga i 24 - Pravda, sloboda i bezbjednost, od kojih je **realizovalo 15 obaveza (stepen realizacije 62,5 %)**.

Realizacija nerealizovanih obaveza iz 2017. godine, su zakoni i propisi koji proizilaze iz njih. Imajući u vidu da se radi o propisima koji treba da budu usaglašeni sa propisima Evropske unije i za čije je usvajanje na Vladi pored ostalog potrebno pozitivno mišljenje Evropske unije, jedan od razloga kašnjenja realizacije istih je zahtjevna i duga procedura prema Evropskoj komisiji.

**REALIZACIJA PROGRAMA RADA MINISTARSTVA ZA 2017. GODINU**

Programom rada Ministarstva rada i socijalnog staranja za 2017. godinu, planirana je realizacija **21 aktivnosti**, od čega je **realizovano 14 (stepen realizacije 67%)**.

## REALIZACIJA ZAKLJUČAKA VLADE

Ministarstvo rada i socijalnog staranja, je u 2017. godini, bilo zaduženo sa **49 zaključka Vlade**. Realizovano je **39 zaključka**, 6 zaključaka nisu dospjela za realizaciju i nije **realizovano 4 zaključka ( procenat realizacije 80 %)**.

## STANJE U UPRAVNIM OBLASTIMA I IZVJEŠTAJ O RADU ORGANIZACIONIH JEDINICA

### DIREKTORAT ZA RAD

U izvještajnom periodu u **Direktoratu za rad** u normativnoj djelatnosti pripremljeni su tekstovi sljedećih zakona i podzakonskih akata:

- ✓ **Prijedlog Zakona o radu** ( u fazi usaglašavanja sa nadležnim institucijama nakon čega će biti prosljeđen Evropskoj komisiji na davanje mišljenja);
- ✓ **Prijedlog Zakona o Fondu rada** (prosljeđeni odgovori na komentare Evropske komisije);
- ✓ **Prijedlog Zakona o Socijalnom savjetu** (prosljeđen u Vladinu proceduru);
- ✓ **Prijedlog Zakona o reprezentativnosti sindikata** ("Službeni list Crne Gore", br. 12/18 od 23.02.2018).
- ✓ **Predlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti i zdravlju na radu\*** (Nakon pozitivnog mišljenja od strane Evropske komisije o stepenu usklađenosti sa relevantnim direktivama EU, krenuli smo u proceduru usvajanja i donošenja istog).
- ✓ **Pravilnik o mjerama zaštite na radu od rizika izloženosti azbestu\*** (implementirana Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2009/148/ES od dana 30. novembra 2009 godine o zaštiti radnika od rizika pri izlaganju azbestu na radu (Sl. list br. 330, od dana 16. 12. 2009, str. 28), koja propisuje minimalne zahtjeve koje je poslodavac obavezan da ispuni u obezbjeđivanju primjene preventivnih mjera sa ciljem otklanjanja ili svođenja na najmanju moguću mjeru rizika od nastanka povreda ili oštećenja zdravlja radnika koji nastaju ili mogu da nastanu pri izlaganju azbestu);
- ✓ **Pravilnik o mjerama zaštite na radu od rizika izloženosti eksplozivnoj atmosferi\*** (implementirana Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 1999/92/ES od 21. januara 2000. godine o minimalnim zahtjevima koje je poslodavca obavezan da ispuni za bezbjednost i zaštitu zdravlja radnika koji mogu biti izloženi riziku od eksplozivnih atmosfera);
- ✓ **Pravilnik o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti biološkim materijama\*** (implementirana Direktiva 2000/54/EZ Evropskog parlamenta i Savjeta od 18. rujna 2000. o zaštiti radnika od rizika povezanih s izlaganjem biološkim agensima na radu);
- ✓ **Pravilnik o izmjeni Pravilnika o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti hemijskim materijama\*** "Službeni list Crne Gore, broj 30/2017" od 9.5.2017. god.;
- ✓ **Pravilnik o mjerama zaštite i zdravlja na radu od rizika izloženosti kancerogenim ili mutagenim materijama** ("Službeni list Crne Gore", br. 060/16 od 23.09.2016, 011/17 od 20.02.2017) (implementirana Direktiva Evropskog parlamenta i Savjeta 2004/37/EZ od 29. aprila 2004. godine o zaštiti radnika od rizika zbog izloženosti kancerogenim ili mutagenim materijama na radu.

### Proces evropskih integracija

U skladu sa procesom evropskih integracija, Direktorat je iz svoje nadležnosti imao posebne aktivnosti na usklađivanju propisa sa pravnom tekovinom EU i redovno izvještavanje Evropske komisije o preduzetim i realizovanim aktivnostima predviđenim u poglavlju 19 Socijalna politika i zapošljavanje. Takođe, u dijelu koji se odnosi na poslove Direktorata za rad pripremljeni su i Izvještaji o napretku za poglavlje 19 Socijalna politika i zapošljavanje i 23 Pravosuđe i temeljna prava.

### Međunarodna saradnja

U Direktoratu za rad je u izvještajnom periodu se obavljana veoma aktivna **međunarodna saradnja** sa međunarodnim organizacijama, a naročito sa Evropskom komisijom, Međunarodnom organizacijom rada (MOR) i Savjetom Evrope.



## Aktivnosti vezane za izvršavanje međunarodnih obaveza

- Izrađen Izvještaj o primjeni ratifikovanih konvencija Međunarodne organizacije rada za 2017. godinu;
- Izrađen Izvještaj o primjeni neratifikovanih konvencija i preporuka MOR-a za 2017. godinu; Predmetni izvještaji dostavljeni su Međunarodnoj kancelariji rada, a u skladu sa članom 23 stav 2 Ustava MOR-a, kopije izvještaja dostavljene su reprezentativnim socijalnim partnerima i to: Savezu sindikata Crne Gore, Uniji slobodnih sindikata Crne Gore i Uniji poslodavaca Crne Gore na uvid i komentare.
- Izrađen i dostavljen Savjetu Evrope Sedmi nacionalni izvještaj o primjeni Izmijenjene Evropske socijalne povelje za 2017. godinu;
- Izrađen Upitnik MOR za pripremu specijalne sesije o MOR Tripartitnoj deklaraciji o principima koji se tiču multinacionalnih preduzeća i socijalne politike;
- Učešće na Globalnom dijalogu o budućnosti rada kakvu želimo, 6. i 7. aprila u Ženevi;
- Koordinacija i priprema odgovora za Komitet za slobodu udruživanja Međunarodne organizacije rada u vezi sa predmetima 2752 i 3140;
- Učešće u radu 135. sastanka Vladinog komiteta Savjeta Evrope za Evropsku socijalnu povelju i Evropski zakonik o socijalnoj sigurnosti. Vladin komitet je svoj 135. sastanak održao u terminu 15.-19. maj 2017. godine u Strazburu;
- Izrađen Izvještaj u propisanom obrascu, o učešću u radu 135. Vladinog komiteta SE za Evropsku socijalnu povelju i Evropski zakonik o socijalnoj sigurnosti;
- Izrađen Upitnik Međunarodne organizacije rada (MOR) o stavljanju van snage konvencija 21, 50, 64, 65, 86 i 104 i povlačenju preporuka 7, 61 i 62, Upitnik o eliminaciji svih oblika prinudnog i prisilnog rada, zaštiti žrtava i pristup pravnim lijekovima i Upitnik o standardu MOR o okončanju nasilja i uznemiravanja žena i muškaraca u svijetu rada;
- Organizacija učešća nacionalne tripartitne delegacije Crne Gore kao i neposredan rad i učešće na godišnjem zasijedanju Međunarodne organizacije rada, kao specijalizovane organizacije UN-a, čiji je član i Crna Gora. Zasijedanje se održava svake godine u junu mjesecu u Ženevi, a 2017. godine je održana 106. sjednica, u terminu 5. -16. jun i nacionalna delegacija Crne Gore je učestvovala u obaveznom tripartitnom sastavu;
- Izrađen Izvještaj za Vladu CG o učešću nacionalne tripartitne delegacije u radu 106. Sjednice MOR;
- Učešće u radu 136. Vladinog komiteta Savjeta Evrope za Evropsku socijalnu povelju i evropski zakonik o socijalnoj sigurnosti. Vladin komitet je svoj 136. sastanak održao u terminu 25. -29. septembar 2017. godine u Strazburu;
- Izrađen Izvještaj u propisanom obrascu, o učešću u radu 136. Vladinog komiteta SE za Evropsku socijalnu povelju i Evropski zakonik o socijalnoj sigurnosti;
- Izrađen Izvještaj OHCHR o ostvarivanju prava na rad i primjeni relevantnih potciljeva u okviru ciljeva održivog razvoja, izrađen za potrebe visokog komesara UN za ljudska prava;
- Informacija MOR o uplati doprinosa za Budžet MOR za 2018. godinu;
- Izrađen Upitnik o angažovanju registrovanih stranih državljana/izbeglica i tražilaca azila u privrednim delatnostima u državama Zapadnog Balkana za potrebe MOR;
- Učešće na 10. Evropskom regionalnom sastanku MOR, Istanbul, Turska, 2-5. oktobar 2017. godine;
- Izrađen Upitnik o primjeni Deklaracije MOR o fundamentalnim principima i pravima na radu;
- Izrađen Izvještaj o primjeni MOR Preporuke o osnovama socijalne zaštite broj 202;
- Odgovor Vlade CG MOR Komitetu za primjenu radnih standarda na zapažanje Međunarodne konfederacije sindikata u vezi sa implementacijom MOR Konvencije o slobodi udruživanja i zaštiti kolektivnih prava;
- Pokrenuta procedura za potvrđivanje Konvencije broj 151 o radnim odnosima u javnoj službi i održana Radionica u organizaciji MORa za validaciju Analize usklađenosti pravnog okvira sa MOR Konvencijom 151.

U periodu izvještavanja nastavljeno je sa kontinuiranim informisanjem reprezentativnih socijalnih partnera o aktivnostima MOR-a, kao i dostavljanje relevantnih dokumenata i propisa.

## Upravni postupak

- U Registru sindikalnih organizacija upisano je **22** nove sindikalne organizacije i izdato je **137** potvrda o upisu i o nastalim promjenama kod već upisanih sindikalnih organizacija i poslato je **30** obavještenja o dopuni dokumentacije;

- U Registru reprezentativnih sindikata za izvještajni period je upisano **7** novih reprezentativnih sindikalnih organizacija;
- U izvještajnom periodu registrovane su **3** nove Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih, za **3** Agencije za privremeno ustupanje zaposlenih je obnovljena dozvola za rad zbog promjene adrese poslovanja i izdato je **16** potvrda o upisu u Registar Agencija za privremeno ustupanje zaposlenih;
- Donijeto je **1** rješenje o upisu promjene u Registar Socijalnih savjeta;
- Postupljeno po **2** predmeta po tužbi kod Upravnog suda Crne Gore, urađena su **2** poziva za održavanje usmene rasprave i **2** zaključka o obustavi postupka.
- Shodno članu 41 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu („Sl. list CG“, broj 34/14) i Pravilniku o uslovima koje mora da ispunjava pravno ili fizičko lice za obavljanje stručnih poslova iz zaštite na radu i o postupku za utvrđivanje ispunjenosti tih poslova („Sl. list RCG“, br. 67/05), donijeto je **19 rješenja o formiranju komisije** sa zadatkom da se ispita ispunjenost uslova u pogledu kadrova, organizacije, tehničkih i drugih uslova za dobijanje ovlašćenja za obavljanje stručnih poslova iz zaštite na radu, i donijeto je **18 rješenja/ovlašćenja**.
- Shodno članu 39 stav 5 Zakona o zaštiti i zdravlju na radu i Pravilniku o polaganju stručnog ispita za lica koja se bave poslovima zaštite na radu („Sl. list RCG“, broj 67/05), sprovedeno je pet ispitnih rokova za polaganje stručnog ispita za lica koja se bave poslovima zaštite na radu, odnosno doneseno je **2 rješenja o utvrđivanju ispitnog roka**, i to u: januaru i februaru. Doneseno je **72 rješenje o odobravanju polaganja stručnog ispita**, izrađen je **72 propratni akt za dostavu rješenja, 36 obavještenja o polaganju stručnog ispita, 85 zapisnika o rezultatima ispita** i izdata su **63 uvjerenja o položenom stručnom ispitu** (ispit su ukupno položila 63 kandidata).
- Donesena su **4 rješenja o formiranju radnih grupa** za izradu pravilnika.

U drugostepenom upravnom postupku, postupa se po žalbama koje su izjavljene na rješenja Fonda rada i rješenja inspektora rada Uprave za inspekcijske poslove (inspektora rada i inspektora zaštite na radu), kao i po tužbama podnijetim Upravnom sudu Crne Gore, davanjem odgovora na tužbu.

U drugostepenom postupku pokrenuto je **232** postupaka po žalbi, ukupno je riješeno **225**, od kojih je **1** žalba odbačena, a usvojeno je **64**. Broj pokrenutih upravnih sporova je **60**. U upravnom sporu je poništeno **22** odluke.

#### Ostalo

- Urađen je odgovor na **1** inicijativu za ocjenu ustavnosti;
- Urađeno je **2** odgovora na zahtjev poslanika;
- Održano je **2** sjednice Odbora za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata na granskom nivou i nivou Crne Gore na kojem je obrađeno **3** zahtjeva;
- Održano je **8** sjednica Odbora za praćenje, primjenu i tumačenje Opšteg kolektivnog ugovora na kojima je obrađeno **14** zahtjeva za mišljenje;
- Urađeno je **104 mišljenja** zvanična stručna mišljenja iz oblasti radnog zakonodavstva, s tim što se često daju i stručni odgovori i mišljenja preko meila i telefonom i obavljaju brojni tekući poslovi koji proizilaze neposredno iz nadležnosti međusektorske saradnje ovog ministarstva;
- Urađeno je **117** odgovora o upućivanju stranaka na nadležnost u skladu sa Zakonom o upravnom postupku.
- Urađeno je **25** mišljenja u vezi sa primjenom Zakona o zaštiti i zdravlju na radu i podzakonskih propisa;
- Dostavljeno je **16** informacija vezano za primjenu zakonskih odredbi iz oblasti zaštite i zdravlja na radu.
- Poslato je **30** mišljenja putem e-maila.
- Shodno članu 52 Zakona ostvarena je saradnja sa Fondom za zdravstveno osiguranje Crne Gore u vezi sa dostavljanjem podataka o povredama na radu, profesionalnim bolestima, bolestima u vezi sa radom i invalidima rada, o čemu se na osnovu podataka koji se dostavljaju Direktoratu, vodi evidencija u elektronskoj formi (**847 prijavljenih povreda**).
- Učešće predstavnika Direktorata za rad u martu 2017. godine, u radnoj posjeti fabrici automobila iz Njemačke i fabrici stakla Murano iz Italije, u cilju razmjene iskustava i dobre prakse u oblasti zaštite i zdravlja na radu u EU kompanijama;

- Učešće na VII sastanku Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku koji je održan u Briselu 24. i 25. aprila 2017. godine.
- Učešće na plenarnom sastanku Nacionalnog koordinacionog tijela za neproliferaciju oružja za masovno uništenje;
- Učešće na treningu u okviru projekta „Povećanje kapaciteta i jačanje uloge regionalnih građanskih organizacija za poboljšanje uslova rada i dijaloga sa javnim institucijama“;
- Učešće predstavnika direktorata sa predstavnikom Uprave za inspeksijske poslove Sajmu zdravih tehnologija;
- Ministarstvo rada i socijalnog staranja, preko Direkcije za zaštitu i zdravlje na radu je u oktobru 2017. godine, bilo suorganizator Regionalne konferencije „Gradimo zaštitu i zdravlje na radu za XXI vijek“; i
- Predstavnicu Direkcije za poslove zaštite i zdravlja na radu i Uprave za inspeksijske poslove su u decembru 2017. godine, organizovali i sproveli radnu posjetu Sloveniji na temu izrade Pravilnika za polaganje stručnog ispita za koordinatora u fazi izrade projekta i koordinatora u fazi izvođenja radova.

## DIREKTORAT ZA TRŽIŠTE RADA I ZAPOŠLJAVANJE

U izvještajnom periodu u Direktoratu za tržište rada i zapošljavanje u normativnoj djelatnosti pripremljeni su tekstovi sljedećih zakona i podzakonskih akata:

- ✓ **Predlog Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti** (u decembru 2017. godine, upućen Evropskoj komisiji i Međunarodnoj organizaciji rada na mišljenje);
- ✓ **Predlog Zakona o priznavanju profesionalnih kvalifikacija za obavljanje regulisanih profesija** (u novembru 2017. godine, upućen Evropskoj komisiji na mišljenje);
- ✓ **Uredba o izmjeni Uredbe o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica**, u IV kvartalu 2017. godine. Uredba je objavljena u „Sl. listu CG“, br. 86/17;
- ✓ **Odluka o izmjeni Odluke o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2017. godinu**. Odluka je objavljena u „Sl. listu CG“, br.44/17;
- ✓ **Odluka o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2018. godinu**, u IV kvartalu 2017. godine. Odluka je objavljena u „Sl. listu CG“, br.86/17;
- ✓ **Odluka o osnivanju JU Centra za profesionalnu rehabilitaciju** u IV kvartalu 2017. godine. Odluka je objavljena u „Sl. listu CG“, br. 4/18;
- ✓ **Pravilnik o sastavu i načinu rada komisije za profesionalnu rehabilitaciju**. Pravilnik je objavljen u u „Sl. listu CG“, br. 51/17;
- ✓ **Pravilnik o izmjenama Pravilnika o kriterijumima i uslovima za utvrđivanje procenta invaliditeta, preostale radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja**. Pravilnik je objavljen u »Sl.listu CG«, br.51/17;
- ✓ **Pravilnik o izmjenama Pravilnika o načinu i uslovima ostvarivanje prava na profesionalnu rehabilitaciju**. Pravilnik je objavljen u u „Sl. listu CG“, br. 51/17.

### Tematske aktivnosti

- ✓ Pripremljen i usvojen Izvještaj o sprovođenju Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2016. godinu, u II kvartalu 2017. godine;
- ✓ Pripremljen i usvojen Akcioni plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2018. godinu, u IV kvartalu 2017. godine;

- ✓ U skladu sa Zakonom o stručnom obrazovanju donijeto je 31 rješenje o standardima zanimanja;
- ✓ U skladu sa Zakonom o obrazovanju odraslih donijeto je 8 rješenja o programima obrazovanja za osposobljavanje za zanimanja;
- ✓ Donesen je novi cjenovnik vezan za izvođenje usluga profesionalne rehabilitacije i cjenovnik za usluge socijalne uključenosti.

### Ostale aktivnosti

Službenici Direktorata su prisustvovali obukama, seminarima i treninzima koji su se odnosili na tržište rada i zapošljavanje, usaglašavanje propisa, evropske integracije.

### Upravni postupak

- U 2017. godini donijeto je 1 rješenje kojim je izdata dozvola za rad agenciji za zapošljavanje i 1 rješenje o oduzimanju dozvole za rad agenciji za zapošljavanje, u skladu sa Zakonom o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti („Sl. list CG“, br. 14/10, 45/12, 61/13 i 20/15);
- U skladu sa Zakonom o nacionalnim stručnim kvalifikacijama („Sl. list CG“, br. 80/08, 14/09 i 40/16) donijeto je 38 rješenja o priznavanju inostranih sertifikata o stečenim nacionalnim stručnim kvalifikacijama;
- U postupcima po žalbama na rješenja Zavoda za zapošljavanje Crne Gore u skladu sa Zakonom o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti („Sl. list CG“, br. 14/10, 45/12, 61/13 i 20/15), Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom (49/08, 73/10 i 39/11), donijet je 71 upravni akt.

### Sudski postupak

- Odgovori (6) na tužbe podneseni protiv drugostepenih rješenja Ministarstva rada i socijalnog staranja Upravnom sudu Crne Gore;
- Izjašnjenje (1) za zaštitnika imovinsko - pravnih interesa na tužbene navode i postavljeni tužbeni zahtjev, a u vezi sa postupkom koji je pred osnovnim sudom u Podgorici pokrenut po tužbi agencije za zapošljavanje protiv tužene Crne Gore, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, radi naknade štete;
- Izjašnjenje (1) za zaštitnika imovinsko - pravnih interesa na nalaz i mišljenje vještaka ekonomsko finansijske struke, koji se odnose na potraživanja u vezi sa postupkom koji je pokrenut pred Osnovnim sudom u Podgorici po tužbi agencije za zapošljavanje protiv tužene Crne Gore, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, radi naknade štete.

### Projektne aktivnosti

U saradnji sa UNDP-om, pripremljena je **Analiza o mogućnosti izdvajanja Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom iz Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, kao samostalnog pravnog lica**, koja je upućena Vladi CG na razmatranje. Ovom Analizom su dati zaključci kojima su prepoznati problemi u postojećem funkcionisanju Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanja lica sa invaliditetom, kao i preporuke u cilju boljeg funkcionisanja Fonda.

### Proces evropskih integracija

U skladu sa procesom evropskih integracija, Direktorat je iz svoje nadležnosti imao posebne aktivnosti, koje su bile vezane za Poglavlje 2 - Sloboda kretanja radnika, Poglavlje 3 - Pravo osnivanja preduzeća i sloboda pružanja usluga i Poglavlje 19 - Socijalna politika i zapošljavanje, kao i za ostala poglavlja za koja su službenici delegirani.

## DIREKTORAT ZA PENZIJSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE I BORAČKU I INVALIDSKU ZAŠTITU

Prioritet penzijskog sistema je i u proteklom periodu stavljen na redovnu isplatu penzija i održavanju likvidnosti Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja, koji iz ovog sistema isplaćuje 129.729 korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, a za čiju isplatu na mjesečnom nivou treba obezbijediti oko 34,5 miliona eura.

U oblasti boračke i invalidske zaštite akcenat je, takođe, stavljen na redovnu isplatu prava iz ove oblasti za šta se na mjesečnom nivou opredjeljuje oko 524 hiljade eura za 2755 korisnika.

U izvještajnom periodu u Direktoratu za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu u normativnoj djelatnosti pripremljeni su tekstovi sljedećih propisa:

- ✓ **Pravilnik o izmjeni Pravilnika o bližem određivanju radnih mjesta, odnosno poslova u organima državne uprave na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem** („Službeni list Crne Gore“, broj 26/17);
- ✓ U januaru i julu 2017. godine, donijete su odluke o usklađivanju mjesečnih novčanih primanja korisnika prava iz boračke i invalidske zaštite u skladu sa zakonom, a usklađivanje je izvršeno na osnovu zvaničnih statističkih podataka i to u procentu koji čini polovinu procenta rasta, odnosno, pada zarada i polovinu procenta rasta, odnosno, pada troškova života. Usklađivanje izvršeno od 1. januara iznosilo je 1,35%, a od 1. jula 1,25%. (**Odluka o usklađivanju mjesečnih novčanih primanja korisnika prava iz boračke i invalidske zaštite** - „Sl. list CG“, br. 11/17 i 51/17).

### Informacije, analize i izvještaji

Pripremljen je Izvještaj o sistemu socijalne sigurnosti za bazu podataka MISSCEO Savjeta Evrope, kojim se pružaju koncizne, ažurirane godišnje informacije o različitim granama socijalne sigurnosti.

### Ostale aktivnosti

- Učešće predstavnika Direktorata na VII sastanku Pododbora za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku koji je održan u Briselu 24. i 25. aprila 2017. godine;
- Učešće u radu i izvještavanju komiteta u okviru Savjeta Evrope;
- Učešće predstavnika direktorata u obuci pod nazivom „Tehnička podrška penzionih reformi - PROST model i analiza penzionih politika“ koja je bila organizovana od strane Svjetske banke i dobili licence za rad na PROST modelu;
- Učešće u izradi PER-a za Crnu Goru za period 2018-2020;
- U izvještajnom periodu pripremani su odgovori i stručna mišljenja u vezi stanja i primjene propisa iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja i boračke i invalidske zaštite, kao i bilateralnih sporazuma o socijalnom osiguranju Vladi, Ustavnom sudu, Vrhovnom sudu, Ombudsmanu, Zaštitniku imovinsko-pravnih interesa, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda, Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja i drugim institucijama i pojedincima, kao i odgovori na poslanička pitanja poslanika u Skupštini Crne Gore, saopštenja za javnost i sl.
- Obavljan je dnevni prijem i komunikacija sa strankama, Fondom PIO i njegovim područnim jedinicama, kao i nadležnim nosiocima i nadležnim organima država sa kojima Crna Gora ima potpisane sporazume o socijalnom osiguranju.
- Održano je niz sastanaka sa predstavnicima MMF, Svjetske banke i Evropske komisije u vezi stanja i reformi u penzijskom sistemu.

Kada je u pitanju bilateralna diplomatija realizovali smo značajne aktivnosti u oblasti socijalnog osiguranja:

- U cilju unapređenja međunarodne bilateralne diplomatije u oblasti socijalnog osiguranja, u Prištini je 15. i 16. februara 2017. godine održan sastanak delegacija Crne Gore i Republike Kosovo, vezano za primjenu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo o potvrđivanju perioda osiguranja za ostvarivanje prava na penziju;
- U Podgorici je, u periodu od 28.-30. marta 2017. godine, održan četvrti krug pregovora između delegacija Crne Gore i Rumunije u vezi sa zaključivanjem Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju i Administrativnog sporazuma za sprovođenje Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju;
- U Beogradu je 20. i 21. juna 2017. godine održan sastanak na nivou organa za vezu iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja nadležnih organa Crne Gore i Republike Srbije;

### **Proces evropskih integracija**

U okviru direktorata pripremani su i prilozi za redovno izvještavanje Evropske komisije o napretku u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja i koordinacije socijalnog osiguranja.

### **Upravni postupak**

- U oblasti boračke i invalidske zaštite, u postupku revizije u radu u Direkciji za penzijsko i invalidsko osiguranje i boračku i invalidsku zaštitu je bilo ukupno **99** predmeta. U izvršenoj reviziji data je saglasnost na **94** rješenja, od kojih su **4** rješenja izmijenjena, dok je 1 rješenje poništeno i vraćeno na ponovni postupak i odlučivanje;

- U postupku po žalbi u radu je bilo 14 predmeta, od čega je u 12 predmeta žalba odbijena dok je u 2 predmeta žalba usvojena i priznato pravo na povećanje procenta invaliditeta;

- U izvještajnom periodu od Upravnog suda dostavljeno je 5 presuda, od čega je u 3 predmeta tužba odbijena, a u 2 predmeta tužba je usvojena. Za isti period kod Upravnog suda podnijete su 4 tužbe, koje su u postupku. Podnijeta su i 3 zahtjeva za vanredno preispitivanje sudskih presuda, od kojih su 2 odbijena, a 1 je u postupku odlučivanja;

- Prvostepena ljekarska komisija obradila je 45 predmeta. Drugostepena ljekarska komisija, koja ujedno vrši i reviziju nalaza i mišljenja Prvostepene ljekarske komisije i postupa po žalbama vojnih invalida, obradila je 27 upravnih predmeta;

- U izvještajnom periodu za **2.755** korisnika ovih prava iz budžeta države ukupno je isplaćeno **6.291.968,68 eura** i to za redovna primanja, povlašćenu vožnju i pogrebne troškove;

- U cilju zaštite materijalnog i socijalnog položaja korisnika boračke i invalidske zaštite za korisnike materijalnog obezbjeđenja boraca obezbijeđeno je subvencioniranje za utrošenu električnu energiju 40% od utrošene električne energije domaćinstva. Pravo na subvencioniranje koristi **267 korisnika** materijalnog obezbjeđenja boraca.

- U izvještajnom periodu u Direkciji za drugostepeni upravni postupak u upravnom postupku bilo je za rješavanje ukupno **2.758 predmeta** iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja (u postupku po žalbama i u vršenju revizije prvostepenih rješenja);

- U postupku revizije bio je **1.901 predmet**. U izvršenoj reviziji data je saglasnost na **1.848** rješenja, **25** rješenja je poništeno i **13** rješenja je izmijenjeno. Ostalo je nezavršeno **15** predmeta;

- U postupku po žalbi u radu je bilo **857** predmeta od čega je riješeno **738** predmeta. Žalba je usvojena u **327** predmeta, u **404** predmeta je odbijena, a u **3** predmeta je meritorno odlučeno. Broj neriješenih žalbi u 2017. godini je **119**;

- Za izvještajni period od Upravnog suda dostavljeno je **311 presuda**, od čega je u **241** predmetu tužba odbijena, u **8** predmeta postupak obustavljen a u **62** predmeta tužba je usvojena. Za isti period kod Upravnog suda podnijeta je **271** tužba;
- Za isti period Vrhovni sud je donio **95 presuda** kojim je odbio zahtjev za vanredno preispitivanje presude Upravnog suda i **5** presuda kojim je zahtjev usvojen;
- Drugostepena invalidska komisija je u izvještajnom periodu zasijedala **26 puta** i tom prilikom je obradila **1.206** predmeta. Ostalo je **12** neriješenih predmeta za vještačenje, i isti će biti vještačeni u 2018. godini;
- U postupku po žalbi vještačeno je **156** predmeta, od kojih je nalaz Prvostepene invalidske komisije potvrđen u **134** predmeta, dok je u **21** predmetu nalaz izmijenjen. Ostao je **1** predmet za vještačenje u 2018. godini;
- U postupku medicinske revizije obrađeno je **1.044** predmeta, od kojih je nalaz Prvostepene invalidske komisije izmijenjen u **8** predmeta. Ostalo je **11** neriješenih predmeta za vještačenje, i isti će biti riješeni u 2018. godini;
- U postupku po presudi Upravnog suda obrađeno je **6** predmeta, u kojem postupku su izmijenjena **2** nalaza.

## **DIREKTORAT ZA SOCIJALNO STARANJE I DJEČJU ZAŠTITU**

Socijalna i dječja zaštita je djelatnost od javnog interesa i zasniva se na principima uvažavanja integriteta i dostojanstva korisnika socijalne i dječje zaštite, zabrane diskriminacije, informisanja korisnika, individualnog pristupa, aktivnog učestvovanja korisnika u kreiranju, izboru i korišćenju prava iz socijalne i dječje zaštite, uvažavanja najboljeg interesa korisnika, prevencije institucionalizacije i dostupnosti usluga u najmanje restriktivnom okruženju, pluralizma usluga i pružalaca usluga, partnerstva i udruživanja različitih nosilaca djelatnosti i programa, posebno na lokalnom nivou, kao i transparentnosti.

U ostvarivanju ciljeva socijalne i dječje zaštite, posebno se štite dijete (bez roditeljskog staranja, čiji roditelj nije u stanju da se o njemu stara, sa smetnjama i teškoćama u razvoju, u sukobu sa zakonom, koje zloupotrebljava alkohol, drogu ili druga opojna sredstva, koje je žrtva zlostavljanja, zanemarivanja, nasilja u porodici i eksploatacije ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva, žrtva trgovine ljudima; kojem roditelji nijesu saglasni oko načina vršenja roditeljskog prava, koje se zatekne van mjesta prebivališta bez nadzora roditelja, usvojioca ili staratelja, trudnica bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život, samohrani roditelj sa djetetom bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život) mlado lice (koje je bilo dijete bez roditeljskog staranja; kojem je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite odraslo i staro lice (sa invaliditetom, koje zloupotrebljava alkohol, drogu ili druga opojna sredstva, koje je žrtva zanemarivanja, zlostavljanja, eksploatacije i nasilja u porodici ili kod kojeg postoji opasnost da će postati žrtva, žrtva trgovine ljudima, koje je beskućnik), kao i trudnica bez porodične podrške i odgovarajućih uslova za život, kao i lice kojem je usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika potreban odgovarajući oblik socijalne zaštite.

Oblast socijalne i dječje zaštite uređena je Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti sa odgovarajućim podzakonskim aktima, Porodičnim zakonom, Zakonom o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, Zakonom o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama, Zakonom o radu, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti, Zakonom o zdravstvenom osiguranju, Zakona o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom, Zakonom o kretanju lica sa invaliditetom uz pomoć psa pomagača i dr.

U izvještajnom periodu u Direktoratu za socijalno staranje i dječju zaštitu u normativnoj djelatnosti pripremljeni su tekstovi sljedećih zakona i podzakonskih akata:

- ✓ **Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list CG“, broj 42/17)**, koji je stupio na snagu 1. jula 2017. godine, kako bi se oblast socijalne i dječje zaštite dodatno unaprijedila. Jedan od razloga za donošenje ovog zakona je i izvršenje Odluke Ustavnog suda Crne Gore od 19. aprila 2017. godine, u predviđenom roku, kojom su ukinute odredbe ovog zakona koje se odnose na naknade po osnovu rođenja troje ili više djece (II kvartalu 2017. godine);

Izmjenama i dopunama Zakona precizirani su uslovi za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje. Roditelji sposobni za rad, koji izdržavaju dijete, izuzev ako je dijete korisnik dodatka za njegu i pomoć, ostvaruju pravo na materijalno obezbjeđenje u trajanju tokom cijele godine, a ne do 9 mjeseci godišnje, kako je bilo propisano. Propisani su blaži uslovi za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje, koji se odnose na vlasništvo stočnog fonda za pojedince i porodice koji žive u ruralnom području, čime će se porodice motivisati da ostanu da žive na selu. U tom smislu, definisano je uslovno grlo koje čini krava, odnosno bik, odnosno konj, odnosno dvije junice, odnosno 10 ovaca, odnosno 10 koza, odnosno pet svinja i da se pravo može ostvariti ako pojedinac odnosno porodica nema u vlasništvu više od dva uslovna grla.

Izmjenama i dopunama Zakona propisano je da korisnici koji ostvaruju pravo na ličnu invalidninu i dodatak za njegu i pomoć, i budući korisnici, ostvaruju jedno pravo na ličnu invalidninu u visini od 178,19 eura.

Izmjenama i dopunama Zakona povećana je visina prava na dodatak za djecu za 20%, koji iznosi mjesečno za dijete korisnika materijalnog obezbjeđenja 23,68 eura; za korisnika dodatka za njegu i pomoć 31,87 eura; korisnika lične invalidnine 39,57 eura; bez roditeljskog staranja 39,57 eura i za dijete čiji je roditelj, usvojlac, staralac ili hranitelj, kao korisnik materijalnog obezbjeđenja zasnovao radni odnos na osnovu individualnog plana aktivacije 23,68 eura. Takođe, brisana je odredba člana kojim je propisano da pravo na dodatak za djecu može ostvariti dijete koje pohađa osnovnu ili srednju školu, pod uslovom da mu roditelji ne primaju socijalna i materijalna davanja po bilo kom osnovu, a nalaze se na evidenciji Zavoda za zapošljavanje kao nezaposlena lica.

Izmjenama i dopunama Zakona povećana je visina prava na naknadu za novorođeno dijete za 20% za roditelja, usvojioca, staraoca ili hranitelja korisnika prava na materijalno obezbjeđenje koji može ostvariti pravo na jednokratnu naknadu za novorođeno dijete u iznosu od 130,88 eura, dok je za ostale građane iznos naknade ostao na postojećem nivou od 109,07 eura.

Izmjenama i dopunama Zakona povećana je visina prava na naknadu po osnovu rođena djeteta za 20% za roditelja koji je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje i studenta, koja iznosi 79,03 eura.

Takođe, 31. jula 2017.godine Skupština Crne Gore je donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti. („Sl. list CG“, broj 50/17). Donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti pristupilo se jer zakon ne sadrži odredbe koje omogućavaju efikasan inspekcijski nadzor i primijenu kaznene politike za prekršaj za pravno lice i odgovorno lice u pravnom licu, te je ocijenjeno neophodnim da se kroz izmjene i dopune zakona otklone postojeći nedostaci.

- ✓ Donijet je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom koji je stupio na snagu 31. jula 2017. godine („Sl. list CG“, broj 50/17). Donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom pristupilo se jer zakon ne sadrži odredbe o inspekcijskom nadzoru i kazne za prekršaj za pravno lice, odgovorno lice u pravnom licu i korisnika, te je ocijenjeno neophodnim da se kroz izmjene i dopune zakona otklone postojeći nedostaci.
- ✓ Donijet je **Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o izvršenju odluke Ustavnog suda Crne Gore U-I broj 6/16 od 19. aprila 2017. godine** („Sl. list CG“, broj 92/17). Osnovni razlog za



izmjenu i dopunu ovog zakona je što korisnice prava na naknadu po osnovu rođenja troje ili više djece iz člana 4 (čl. 54a i 54b) Zakona o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, odnosno čl. 1 i 2 (čl. 54a stav 1 i 54b stav 1) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, koje su radi korišćenja tog prava prestale da obavljaju preduzetničku djelatnost ili poljoprivrednu djelatnost, i izvršeno je njihovo brisanje iz registra poreskih obveznika i osiguranika, nijesu bile prepoznate. Takođe, zakonom su precizirana prava korisnica iz člana 4 (člana 54a i 54b) Zakona o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, odnosno čl. 1 i 2 (čl. 54a stav 1 i 54b stav 1) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, koje su prije ostvarivanja prava na naknadu po osnovu rođenja troje ili više djece bile na evidenciji Zavoda za zapošljavanje.

- ✓ Pravilnik o standardima za akreditaciju programa obuke, odnosno programa pružanja usluge, načinu sprovođenja postupka akreditacije programa i sadržini i obliku sertifikata („Sl. list CG“, broj 73/17);
- ✓ Pravilnik o bližim uslovima za izdavanje, obnavljanje i oduzimanje licence za rad stručnim radnicima u oblasti socijalne i dječje zaštite („Sl. list CG“, broj 73/17);
- ✓ Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o uslovima, programu i načinu polaganja stručnog ispita u socijalnoj i dječjoj zaštiti („Sl. list CG“, broj 60/17),
- ✓ Donijeti su statuti o izmjenama statuta CSR na koje je Ministarstvo rada i socijalnog staranja dalo saglasnost i to:
  - JU CSR za Glavni grad Podgorica i gradske opštine Golubovci i Tuzi
  - JU CSR za opštinu Danilovgrad,
  - JU CSR za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik,
  - JU CSR za opštine Pljevlja i Žabljak,
  - JU CSR za opštine Bijelo Polje,
  - JU CSR za opštine Mojkovac i Kolašin,
  - JU CSR za opštine Berane, Andrijevića i Petnjica,
  - JU CSR za opštinu Rožaje,
  - JU CSR za opštinu Plav i Gusinje,
  - JU CSR za opštine Bar i Ulcinj,
  - JU CSR za opštine Kotor, Tivat i Budva,
  - JU CSR za opštinu Herceg Novi,
  - JU CSR za prijestonicu Cetinje,
  - JU Dom starih „Grabovac“ u Risnu
  - JU Dom starih „Bijelo Polje“
  - JU Dječji dom „Mladost“ u Bijeloj
  - JU Zavod „Komanski most“ u Podgorici
  - JU Centar „Ljubović“ Podgorica
- ✓ Donijeti statuti za „JU Lovćen- Bečići“ i JU Dom starih „Pljevlja“.
- ✓ Odluka o usklađivanju visine osnova za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje i visine materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite („Službeni list CG“, broj 11/17);
- ✓ Odluka o usklađivanju visine osnova za ostvarivanje prava na materijalno obezbjeđenje i visine materijalnih davanja iz socijalne i dječje zaštite („Službeni list CG“, broj 51/17).
- ✓ Odluka o osnivanju JU za smještaj odraslih lica sa invaliditetom i starih lica „Pljevlja“ („Službeni list CG“, broj 57/17).
- ✓ Akcioni plan za implementaciju Strategije za trajna rješenja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik za 2016 godinu;

- ✓ Informacija o praćenju primjene Nacionalnog plana akcije za djecu (NPAD) za 2016.godinu;
- ✓ Informacija o sprovođenju Strategije razvoja socijalne zaštite starih lica u Crnoj Gori za period 2013-2017. godine za 2016.godinu;
- ✓ Informacija o sprovođenju Strategije razvoja socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za 2016. godinu;
- ✓ Informacija o sprovođenju akcionog plana za sprovođenje Strategije za integraciju osoba s invaliditetom u Crnoj Gori za 2016. godinu.

## **STRATEŠKI DOKUMENTI**

### ***Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period od 2018. do 2022. godine***

Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period od 2018. do 2022. godine sa Akcionim planom za 2018. godinu za sprovođenje Strategije donijeta je u cilju unapređenja kvaliteta života korisnika socijalne i dječje zaštite i njihovog osnaživanja za samostalan i produktivan život.

Praćenje i ocjenjivanje ove strategije obezbijeđeno je formiranjem Tima za praćenje i ocjenjivanje Strategije koji će biti sastavljen od predstavnika: Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja, Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, Uprave za inspekcijske poslove, Zajednice opština, predstavnika nevladinih organizacija koje se bave socijalnom i dječjom zaštitom i dr.

Završna evaluacija primjene Strategije i Akcionog plana sprovedeće se kao eksterna nezavisna evaluacija.

### ***Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori 2016-2020. godine***

U okviru 18. redovnog zasjedanja Komiteta UN za prava osoba sa invaliditetom, koje je održano u Ženevi, 17. i 18. avgusta 2017. godine, delegacija Vlade Crne Gore, kojom je koordiniralo Ministarstvo rada i socijalnog staranja, predstavila je Inicijalni izvještaj Crne Gore o primjeni Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom. Cilj ovog dijaloga je postizanje boljeg razumijevanja realnog stanja u državi, kao i zajedničko utvrđivanje modaliteta za unapređenje implementacije Konvencije. Zaključna zapažanja o Inicijalnom izvještaju Crne Gore obuhvataju 66 preporuka i ministarstvo je iste prilagodilo osobama oštećenog vida i sluha u audio i video formatu. Takođe, u skladu sa Zakonom o zabrani diskriminacije lica sa invaliditetom, izrađeni su natpisi na Brajevom pismu za prostorije ministarstva, Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti, Zakon o povlastici na putovanje lica s invaliditetom i Zaključna zapažanja Komiteta o pravima osoba s invaliditetom na inicijalni izvještaj Crne Gore.

Sjednice Savjeta za brigu o licima sa invaliditetom su održane dana, 03.04.2017., 14.11.2017. i 26.12.2017. godine. Predstavnici 5 NVO, koji su članovi Savjeta za brigu o licima sa invaliditetom, tokom 2017. godine su učestvovali u radu ovog tijela, ali je to omogućeno i drugim predstavnicima NVO, koji se bave pravima lica sa invaliditetom, a koji su izrazili želju da prisustvuju i uzmu učešće u diskusijama povodom određenih pitanja, koja su ih se posebno ticala.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je u toku 2017. godine, obrazovalo još jednu Prvostepenu socijalno-ljekarsku komisiju, koja u postupku ostvarivanja prava na materijalno obezbjeđenje, dodatka za negu i pomoć, lične invalidnine i naknade zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti daje nalaz, ocjenu i mišljenje o smetnjama u razvoju, nesposobnosti za rad, odnosno invalidnosti.

Dana 26.04.2017.godine, otvoren je Gradski vešeraj u opštini Danilovgrad, koji je dio projekta „Zapošljavanje osoba sa invaliditetom kroz osnivanje gradskog vešeraja u Danilovgradu. Opšti cilj ovog projekta je doprinos povećanju socijalne inkluzije i zaposlenosti osoba sa invaliditetom u opštini Danilovgrad.

U sklopu Dnevnog centra za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom u opštini Nikšić, 14. septembra 2017. godine, otvoreno je novo odjeljenje u kojem će boraviti lica sa smetnjama u razvoju, koja imaju 27 i više godina.

Kada je u pitanju akreditovanje posebnih programa za rad sa licima sa invaliditetom i djecom sa smetnjama u razvoju u oblasti socijalne i dječije zaštite, tokom 2017. godine akreditovana su dva programa obuke za rad sa djecom sa smetnjama u razvoju i to program „Osnovna obuka za rad sa djecom i mladim sa smetnjama u razvoju u Dnevnim centrima“; i program „Osnovna obuka za rad u dnevnim centrima za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju“.

U periodu jul-decembar 2017. godine, sprovođenje edukacija za zaposlene u JU „Komanski most“, dnevnim centrima za rad sa djecom i omladinom sa intelektualnim invaliditetom, centrima za socijalni rad, kao i pružaocima različitih usluga, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je u izvještajnom periodu realizovao četiri dvodnevne obuke za zaposlene u dnevnim centrima za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, kojima su prisustvovali i predstavnici tri nevladine organizacije, koje pružaju uslugu dnevnog boravka za djecu sa smetnjama u razvoju i jednu dvodnevnu obuku za zaposlene u JU Zavod „Komanski most“. Obuke su se odnosile na primjenu konkretnih postupaka za rad sa osobama sa smetnjama u razvoju. Takođe, Ministarstvo rada i socijalnog staranja je kroz TAIEK (instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija) odobren od strane Evropske Komisije, realizovalo radionicu pod nazivom „Usluga mala grupna zajednica za djecu bez roditeljskog staranja sa smetnjama u razvoju“.

Dana, 26. i 27. oktobra 2017. godine, održana je dvodnevna konferencija „Ispunjeni životi. Podrška zajednice i održivi razvoj“, koju je organizovalo [Evropsko udruženje pružalaca usluga za osobe s invaliditetom \(EASPD\)](#) u saradnji sa [Fondacijom Petrović Njegoš](#) i Ministarstvom rada i socijalnog staranja kao partnerima.

Na web site-u Ministarstva rada i socijalnog staranja redovno se objavljuju sve informacije od značaja za osobe sa invaliditetom.

Veliki broj usluga socijalne i dječije zaštite osobama sa invaliditetom i djeci sa smetnjama u razvoju, pružao je NVO sektor, koji je država finansirala kroz Javne radove ZZZ CG, Konkurs za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću, preko donacija koje je obezbijedio Glavni grad Podgorica i sl.

### ***Strategija razvoja socijalne zaštite starijih period od 2018. do 2022. godine***

Strategija razvoja sistema socijalne zaštite starijih za period od 2018. do 2022. godine donijeta je radi unapređenja normativnog okvira, daljeg razvoja usluga podrške za život u zajednici, unapređenja kvaliteta socijalne zaštite starijih i povećanja učešća organizacija civilnog društva, nevladinih organizacija, privrednih društava, preduzetnika i fizičkih lica u pružanju usluga socijalne zaštite starijim, na održiv način.

Opšti cilj ove strategije je unapređena socijalna zaštita starijih, sa integrisanim uslugama i podrškom radi očuvanja i poboljšanja kvaliteta života starijih, dok su posebni ciljevi:

- unapređenje socijalne odgovornost i integrativni pristup koji omogućava podsticanje socijalne inkluzije, povećanje kvaliteta života i korišćenje kapaciteta starijih za samostalni život,
- unapređenje usluge socijalne zaštite starijih, i
- unapređenje sistema kvaliteta usluga starijim.

Praćenje i ocjenjivanje ove strategije obezbijeđeno je formiranjem Tima za praćenje i ocjenjivanje Strategije koji prati i ocjenjuje rezultate ove strategije i sačinjava izvještaj jednom godišnje. Ovaj tim biće sastavljen od predstavnika Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva zdravlja, Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, Uprave za inspekcijske poslove, JU Institut za javno zdravlje, Zajednice opština, Crvenog krsta Crne Gore i predstavnika nevladinih organizacija koje se bave socijalnom zaštitom starijih i dr.

Završna evaluacija primjene Strategije i Akcionog plana sprovedeće se kao eksterna nezavisna evaluacija, najkasnije šest mjeseci prije isteka važenja Strategije.

Uspješnost realizacije ove Strategije biće praćena pomoću indikatora definisanih Akcionim planom, kojima će se mjeriti efikasnost i efektivnost predloženih mjera.

Složenost fenomena starenja zahtijeva kompleksan i sveobuhvatan pristup u zaštiti interesa i potreba starijih za koji je, u okviru svojih nadležnosti, odgovorna gotovo svaka javna institucija. Odgovorno planiranje i sprovođenje Strategije zahtijeva i planiranje na državnom, međuopštinskom i opštinskom nivou i usmjereno vođenje procesa primjene Strategije od strane nadležnog Ministarstava.

### **Strategija zaštite od nasilja u porodici 2016-2020. godina**

Vlada Crne Gore je u decembru 2015.godine usvojila Strategiju zaštite od nasilja u porodici 2016-2020. Godine. Ovim dokumentom se definiše opšta politika zemlje u odnosu na zaštitu od nasilja u porodici za period od 2016. do 2020. godine. Dokument predstavlja nastavak strateškog pristupa pitanjima od značaja za zaštitu od nasilja u porodici, koji je otpočeo izradom i primjenom Strategije zaštite od nasilja u porodici 2011-2015.

Strategijom su definisani ciljevi, kojima se želi postići sljedeće:

- ✓ Prvi cilj odnosi se na usaglašavanje nacionalnog zakonodavstva sa Konvencijom Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici.
- ✓ U okviru drugog cilja, žele se postići poboljšani stručni kapaciteti i multidisciplinarni pristup u sprovođenju propisa iz oblasti zaštite od nasilja u porodici.
- ✓ Treći cilj je povećan nivo javne svijesti o nasilju nad ženama i nasilju u porodici,
- ✓ Kroz sedam mjera u okviru četvrtog cilja želi se uspostaviti poboljšan sistem institucionalne zaštite od nasilja u porodici. Mjere podrazumijevaju unaprjeđenje postojećih servisa opšte i specijalizovane podrške kako bi se uskladili sa standardima koje propisuju Konvencija Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici, kao i UN Konvencijom o pravima djeteta i UN Konvencijom o sprječavanju svih vidova diskriminacije žena.
- ✓ Sljedećim ciljem želi se postići unaprijedjen pristup pravdi i pravna zaštita od nasilja u porodici

Sa ratifikovanjem Konvencije Savjeta Evrope o suzbijanju i sprječavanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici - „Istanbulke konvencije“ i njenim stupanjem na snagu 1. avgusta 2014. godine, Crna Gora je preuzela niz novih obaveza koje se tiču zabrane diskriminacije i sprovođenja principa „nulte tolerancije“ prema nasilju nad ženama i nasilju u porodici kroz djelotvornu i koordiniranu saradnju svih nadležnih organa, institucija i organizacija.

U skladu sa članom 10 Istanbulke konvencije Crna Gora je osnovala Koordinacioni odbor za koordinaciju, sprovođenje, praćenje i procjenu politika i mjera za sprječavanje i borbu protiv svih vidova nasilja obuhvaćenih Konvencijom Savjeta Evrope o sprječavanju i suzbijanju nasilja nad ženama i nasilja u porodici (Istanbulka konvencija). Ovo tijelo osnovano je u maju 2017. godine, te je do sada izradila državni izvještaj o implementaciji navedene Konvencije. Naime, GREVIO Komitet Savjeta Evrope prosljedio je Upitnik o zakonodavnim i drugim mjerama, imajući u vidu odredbe Istanbulke konvencije. Crna Gora je u julu mjesecu izradila državni izvještaj na osnovu ovog Upitnika. Ovim izvještajem obuhvaćeni su svi oblici nasilja nad ženama inkriminirani (ili, gdje je primjenjivo, pak sankcionisani) u skladu s Poglavljem V Konvencije, gdje se ubrajaju psihičko nasilje, proganjanje, fizičko nasilje, seksualno nasilje, uključujući i silovanje, prisilni brak, sakaćenje ženskih genitalija, prinudni abortus, prisilnu sterilizaciju i seksualno uznemiravanje. To se takođe odnosi i na nasilje u porodici nad ženama, koje se definiše kao fizičko, seksualno, psihološko ili ekonomsko nasilje koje se dešava u porodici ili domaćinstvu ili između bivših ili sadašnjih supružnika ili partnera, bez obzira da li ili ne počinilac dijeli ili je dijelio domaćinstvo sa žrtvom.

Vladine agencije, druga tijela, institucije ili organizacije koje su doprinijele pripremi izvještaja su:

- Ministarstvo rada i socijalnog staranja;
- Ministarstvo pravde;
- Ministarstvo unutrašnjih poslova;
- Ministarstvo za ljudska i manjinska prava;
- Ministarstvo zdravlja;
- Vrhovni sud Crne Gore;
- Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici;
- Zajednica opština Crne Gore;
- Ministarstvo javne uprave
- Ministarstvo kulture
- Ministarstvo prosvjete

U periodu od 6. novembra do 9. novembra članice GREVIO Komiteta ( Grupa eksperata za borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici) i Sekretarijata Savjeta Evrope Konvencija o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici bile su u evaluacionoj posjeti u Crnoj Gori i sastale su se sa sljedećim institucijama: Ministarstvo pravde, Vrhovni sud, Osnovni sud, Apelacioni sud, Osnovno državno tužilaštvo, Viši sud za prekršaje, Centar za posredovanje, Udruženje sudskih vještaka Crne Gore, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava-Odjeljenje za poslova rodne ravnopravnosti, MONSTAT, Agencija za elektronske komunikacije, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Savjet za građansku kontrolu policije, Ministarstvo zdravlja, KBCCG-Urgentni centar:ljekar, ginekolog, psihijatar i medicinska sestra, Specijalna bolnica za psihijatriju Kotor, Ministarstvo prosvjete, Nacionalni savjet za obrazovanje, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Centar za socijalni rad Podgorica, Članovi multidisciplinarnog tima, Centar za socijalni rad Nikšić, SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić i Zavod za socijalnu i dječju zaštitu. Takođe su izrazili želju da posjete jedan od Centara za socijalni rad, te su ovom prilikom posjetile i Centar za socijalni rad Podgorica.

Na osnovu pomenutog Izvještaja i evaluacione posjete Crna Gora će dobiti nacrt Izvještaja krajem februara 2018. godine, na koji će imati pravo da daju komentare, kao i da izvještaj dopune u roku od 8 nedjelja.

### ***Strategija za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica sa posebnim osvrtom na oblast Konik***

Poštujući lični izbor raseljenih, Strategijom su definisana dva moguća rješenja ovog pitanja - lokalna integracija i dobrovoljni povratak. Kad je u pitanju lokalna integracija raseljenih, predviđene su aktivnosti na planu obezbjeđivanja pravnog statusa, smještaja i jednakog pristupa obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti i tržištu radu.

### **Proces evropskih integracija**

Predstavnici Direktorata za socijalno staranje i dječju zaštitu su članovi radne grupe za pripremu pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za poglavlje Poljoprivreda i ruralni razvoj i poglavlja 18 – Statistika, kao i Radne grupe za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji za poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje.

Takođe, predstavnici ovog direktorata učestvovali su u izradi dokumenta Program ekonomskih reformi za Crnu Goru za period 2018-2020, u dijelu koji se odnosi na socijalnu inkluziju, smanjenje siromaštva i jednake mogućnosti.

## Upravni postupak

U izvještajnom periodu u postupku po žalbi donijeto je:

- ✓ u oblasti porodičnih odnosa - **12 rješenja**;
- ✓ povlastice u saobraćaju - **6 rješenja**;
- ✓ za pravo na materijalno obezbjeđenje porodice - **273 rješenja**;
- ✓ za pravo na ličnu invalidninu – **280 rješenja**;
- ✓ za pravo na dodatak za njegu i pomoć - **2.382 rješenja**;
- ✓ za pravo na naknadu zarade za vrijeme porodijskog odsustva - **60 rješenja**;
- ✓ za pravo na dodatak za djecu - **7 rješenja**;
- ✓ -za pravo po osnovu rođenja troje ili više djece - **16 454 rješenja**;
- ✓ -za naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu - **5 rješenja**;
- ✓ na rješenje/zaključak Uprave za inspeksijske poslove, Odsjek za socijalnu i dječju zaštitu - **2 rješenja**.

### U drugostepenom postupku u 2017. godini, donijeto je 19.481 rješenja.

Prvostepena socijalno-ljekarska komisija donijela je 13.255 nalaza, ocjena i mišljenja za pravo na: dodatak za njegu i pomoć drugog lica, ličnu invalidninu i za ocjenu radne sposobnosti u cilju utvrđivanja prava na materijalno obezbjeđenje.

Drugostepena socijalno-ljekarska komisija donijela je 2.708 nalaza, ocjena i mišljenja za pravo na: njegu i pomoć drugog lica, ličnu invalidninu i za ocjenu radne sposobnosti u cilju utvrđivanja prava na materijalno obezbjeđenje porodice.

### Stručni ispit u sistemu socijalne i dječje zaštite

Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti propisano je da su svi stručni radnici kao i pripravnici nakon obavljenog pripravničkog staža dužni da polože stručni ispit u sistemu socijalne i dječje zaštite. Shodno navedenom, Ministarstvo rada i socijalnog staranja donijelo je Rješenje broj: 56-979/17-1 od 30.08.2017. godine, o obrazovanju Komisije za polaganje stručnog ispita u socijalnoj i dječjoj zaštiti.

U 2017. godini 44 stručnih radnika položilo je stručni ispit.

### Edukacija stručnih radnika u oblasti socijalne i dječje zaštite

U 2017. godini u oblasti socijalne i dječje zaštite organizovane su sljedeće obuke:

**Unapređenje kvaliteta inkluzivnog obrazovanja**-Ministarstvo prosvjete je u saradnji sa Zavodom za socijalnu i dječju zaštitu organizovalo jednodnevnu radionicu za stručne radnike iz centara za socijalni rad na temu "Unapređenje kvaliteta inkluzivnog obrazovanja". Radionici je prisustvovalo 18 stručnih radnika iz centara za socijalni rad i 3 predstavnika Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu.

**Obuke za obavljanje usluge pomoć u kući za stara lica** - Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je učestvovao u organizaciji i realizaciji obuke za obavljanje usluge pomoć u kući za stara lica. Obuka je održana u Bijelom polju za 34 gerontodomačice iz opština Berane, Pljevlja, Andrijevica, Bijelo Polje, Rožaje, Žabljak, Kolašin, Mojkovac, Plav, Gusinje, Cetinje i Tivat.

**Prevenција nasilja u školama** - Ministarstvo prosvjete je u saradnji sa Zavodom za socijalnu i dječju zaštitu organizovalo pet jednodjevnih radionica u okviru programa "Prevenција nasilja u školama", za stručne radnike iz centara za socijalni rad i stručnih službi osnovnih škola. Dvije radionice su održane u Podgorici, a po jedna u Nikšiću, Bijelom Polju i Baru, sa ukupno 151 učesnikom.

**Osnovnu obuku za rad u dnevnim centrima** - Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je organizovao Osnovnu obuku za rad u dnevnim centrima. Obuci su prisustvovali stručni radnici i stručni saradnici zaposleni u dnevnim centrima iz Rožaja, Pljevalja, Mojkovca, Berana, Nikšića i Bijele, ukupno njih 21.

**Obuku pravnika u centru za socijalni rad** - Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je organizovao "Obuku pravnika u centru za socijalni rad". Obuka je dvodnevna i organizovana je u dvije grupe, a prisustvovalo joj je 37 pravnika iz centara za socijalni rad i 4 pravnika iz Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu.

**Primjena novog zakona o upravnom postupku u oblasti socijalne i dječje zaštite** - Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je, u saradnji sa upravom za kadrove organizovao dvije dvodnevne obuke za pravnike iz centara za socijalni rad i ustanova socijalne i dječje zaštite, na temu „Primjena novog zakona o upravnom postupku u oblasti socijalne i dječje zaštite“ kojoj je prisustvovalo ukupno 52 učesnika.

**Osnivanje i vođenje grupe za (samo)podršku mladih u riziku i klub za mlade po modelu GriG** - Zavod za socijalnu i dječju zaštitu organizovao je obuka „Osnivanje i vođenje grupe za (samo)podršku mladih u riziku i klub za mlade po modelu GriG, u trajanju od 30 sati. Obuci prisustvovalo 20 polaznika, 14 stručnih radnika iz Centra za djecu i mlade "Ljubović", 4 iz osnovnih škola, 1 iz CSR i 1 iz Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu.

**Obuka stručnjaka za primjenu konkretnih postupaka u radu sa osobama sa smetnjama u razvoju** - Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je organizovao četiri dvodnevne obuke za zaposlene u dnevnim centrima, po akreditovanom programu organizacije Dječje srce iz Beograda „Obuka stručnjaka za primjenu konkretnih postupaka u radu sa osobama sa smetnjama u razvoju“. Seminaru je prisustvovalo ukupno 100 stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika: zaposleni u JU ustanovama Dnevni centri za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, kao i predstavnici 3 nevladine organizacije koje pružaju uslugu dnevnog boravka za djecu sa smetnjama u razvoju iz Nikšića, Podgorice i Bara.

**Participativno strateško planiranje u funkciji održivog razvoja zajednice, organizacija i usluga u oblasti socijalne zaštite** -Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je organizovao trodnevnu obuku "Participativno strateško planiranje u funkciji održivog razvoja zajednice, organizacija i usluga u oblasti socijalne zaštite", Obuci je prisustvovalo 20 učesnika: stručni radnici iz centara za socijalni rad (9) i ustanova socijalne zaštite (2), predstavnici Ministarstva rada i socijalnog staranja (3), predstavnici nvo sektora (1), kao i predstavnici Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu (5).

**Obuka za primjenu konkretnih postupaka u radu sa osobama sa smetnjama u mentalnom razvoju** - Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je organizovao dvodnevnu obuku za zaposlene u Zavodu „Komanski most“ po akreditovanom programu "Obuka za primjenu konkretnih postupaka u radu sa osobama sa smetnjama u mentalnom razvoju". Obuci je prisustvovalo 20 stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika zaposlenih u Zavodu „Komanski most“.

Prava iz socijalne i dječje zaštite su: **osnovna materijalna davanja i usluge socijalne i dječje zaštite.**

**Osnovna materijalna davanja u socijalnoj zaštiti su:** materijalno obezbjeđenje, lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, zdravstvena zaštita, troškovi sahrane, jednokratna novčana pomoć i naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu. Osnovna materijalna davanja iz dječje zaštite su: naknada za novorođeno dijete, dodatak za djecu, troškovi ishrane u predškolskim ustanovama, pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama, refundacija naknade zarade i naknada zarade za porodiljsko, odnosno roditeljsko odsustvo, naknada po osnovu rođenja djeteta i refundacija naknade zarade i naknada zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena.

Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti utvrđeno je da se visina osnova za navedena prava usklađuje polugodišnje (01. januara i 01. jula tekuće godine) sa kretanjem troškova života i prosječne zarade zaposlenih na teritoriji Crne Gore na osnovu statističkih podataka za predhodno polugodište u procentu koji predstavlja zbir polovine procenta rasta, odnosno pada troškova života i polovine procenta rasta, odnosno pada zarada. Isplata prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite vršena je redovno u 2017.godine i iz budžeta Crne Gore za te namjene je izdvojeno 91.471.254,87 eura.

**Usluge u oblasti socijalne i dječje zaštite su:** podrška za život u zajednici, savjetodavno-terapijska i socijalno-edukativna usluga, smještaj, neodložne intervencije i druge usluge.

**Pravo na materijalno obezbjeđenje,** kao osnovno materijalno davanje iz socijalne zaštite ostvaruje porodica, odnosno pojedinac ako je nesposoban za rad ili sposoban za rad pod uslovima propisanim Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti.

Visina materijalnog obezbjeđenja za porodicu, odnosno pojedinca u 2017.godini iznosila je mjesečno od 66.68 eura za pojedinca do 126,77 eura za porodicu sa pet i više članova.



**Pregled broja korisnika materijalnog obezbjeđenja u 2017. g.**

**( Tabela 1.1, 1.2, )**

CSR	OPŠTINA	januar		februar		mart		april		maj		jun	
		br.	broj	br.	broj	br.	broj	br.	broj	br.	broj	br.	broj
		porodica	članova	porodica	članova	porodica	članova	porodica	članova	porodica	članova	porodica	članova
Podgorica	1.Podgorica	1.526	4.767	1.523	4.742	1.531	4.802	1.548	4.896	1.556	4.955	1.541	4.933
	2.Golubovci	95	280	93	279	94	280	94	279	93	276	88	264
	3.Tuzi	193	591	174	504	183	546	240	821	265	939	260	926
Danilovgrad	1.Danilovgrad	180	520	180	519	175	503	171	487	171	487	170	484
Cetinje	1.Cetinje	192	511	188	500	187	499	186	493	184	487	187	490
Nikšić	1.Nikšić	1.265	3.895	1.256	3.888	1.271	3.917	1.203	3.651	1.133	3.348	1.075	3.127
	2.Pluzine	37	72	34	69	27	41	28	42	29	44	34	64
	3.Šavnik	37	73	37	73	31	42	34	46	35	47	39	71
Bar	1.Bar	489	1.554	488	1.555	478	1.528	472	1.523	462	1.495	445	1.417
	2.Ulcinj	212	606	214	615	213	605	213	604	206	583	175	451
Kotor	1.Kotor	38	82	39	88	37	88	39	88	43	102	45	107
	2.Tivat	40	94	43	105	44	111	47	122	46	123	45	117
	3.Budva	37	68	36	58	38	67	43	82	44	89	42	89
H.Novi	1.H.Novi	80	199	81	203	85	221	83	224	80	221	77	210
Berane	1.Berane	936	2.914	934	2.922	923	2.921	928	2.943	923	2.941	916	2.930
	2.Andrij.	119	352	113	339	114	343	110	321	114	343	110	337
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	179	449	194	559	219	677	228	721	231	740	235	760
	2.Gusinje	104	289	110	314	111	318	109	315	110	319	101	303
Rožaje	1.Rožaje	869	3.053	836	2.948	852	3.055	846	3.063	579	1.938	567	1.896
B.Polje	1.B.Polje	657	1.882	659	1.909	682	2.007	660	1.913	593	1.598	553	1.476
Mojkovac	1.Mojkovac	152	430	150	428	146	418	146	416	146	420	148	426
	2.Kolašin	174	419	162	357	159	348	172	402	169	388	168	387
Pljevlja	1.Pljevlja	406	1.102	404	1.102	405	1.109	402	1.092	390	1.048	359	944
	2.Žabljak	43	59	43	59	45	62	45	62	43	59	40	53
Svega:		8.060	24.261	7.991	24.135	8.050	24.508	8.047	24.606	7.645	22.990	7.420	22.262

Tabela 1.2

CSR	OPŠTINA	jul		avgust		septembar		oktobar		novembar		decembar	
		br.	broj	br.	broj	br.	broj	br.	broj	br.	broj	br.	broj
		porodica	članova	porodica	članova	porodica	članova	porodica	članova	porodica	članova	porodica	članova
Podgorica	1.Podgorica	1.536	4.853	1.536	4.822	1.614	5.103	1.643	5.261	1.638	5.247	1.633	5.284
	2.Golubovci	75	216	87	265	91	275	90	273	92	274	93	278
	3.Tuzi	251	889	245	886	243	879	249	916	252	914	255	930
Danilovgrad	1.Danilovgrad	166	471	172	508	178	528	177	529	176	517	177	529
Cetinje	1.Cetinje	186	488	190	517	196	554	207	590	208	601	209	618
Nikšić	1.Nikšić	1.133	3.395	1.240	3.880	1.295	4.089	1.283	4.082	1.296	4.135	1.357	4.312
	2.Pluzine	35	67	34	62	33	59	33	61	33	61	35	70
	3.Šavnik	37	69	37	69	36	68	35	67	35	67	41	85
Bar	1.Bar	447	1.429	442	1.418	445	1.444	450	1.477	461	1.544	473	1.572
	2.Ulcinj	167	433	182	500	191	554	188	551	188	559	187	559
Kotor	1.Kotor	45	109	48	118	49	125	41	106	40	105	46	120
	2.Tivat	45	117	46	119	51	134	50	129	50	123	50	127
	3.Budva	37	76	40	85	40	86	40	83	44	102	45	102
H.Novi	1.H.Novi	72	187	71	188	74	203	68	185	69	188	68	184
Berane	1.Berane	912	2.935	910	2.923	971	3.213	1.004	3.446	1.069	3.592	1.077	3.646
	2.Andrij	107	330	105	328	106	330	108	347	115	381	116	386
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	235	752	233	744	250	842	268	957	287	1.048	304	1.111
	2.Gusinje	104	309	113	332	116	348	122	374	128	398	141	444
Rožaje	1.Rožaje	551	1.799	685	2.354	880	3.259	1.023	3.968	1.137	4.510	1.213	4.843
B.Polje	1.B.Polje	531	1.402	548	1.508	603	1.757	667	2.078	694	2.225	730	2.411
Mojkovac	1.Mojkovac	146	423	149	448	152	468	154	469	160	503	162	509
	2.Kolašin	162	381	168	414	175	455	171	451	164	443	181	476
Pljevlja	1.Pljevlja	354	929	392	1.088	390	1.101	404	1.166	411	1.184	407	1.189
	2.Žabljak	40	53	39	51	39	51	39	51	42	55	42	55
Svega:		7.374	22.112	7.712	23.627	8.218	25.925	8.514	27.617	8.789	28.776	9.042	29.840

Djeca iz porodica korisnika prava na materijalno obezbjeđenje ostvaruju pravo na dodatak za djecu u iznosu od 23.98 eura.

Pregled broja djece korisnika prava na dodatak za djecu u 2017. g.

( Tabela 2.1, 2.2 )

CSR	OPŠTINA	januar		februar		mart		april		maj		jun	
		Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece
Podgorica	1.Podgorica	1.333	2.488	1.351	2.514	1.365	2.546	1.378	2.573	1.388	2.599	1.393	2.617
	2.Golubovci	83	155	84	156	84	156	85	156	87	161	86	160
	3.Tuzi	208	457	207	456	206	454	205	452	210	465	210	467
Danilovgra	1.Danilovgrad	142	265	146	269	144	263	140	253	141	255	140	253
Cetinje	1.Cetinje	145	241	147	243	149	245	146	238	144	234	141	230
Nikšić	1.Nikšić	1.019	1.849	1.023	1.863	1.023	1.856	952	1.712	889	1.582	835	1.472
	2.Pluzine	15	26	16	28	8	13	8	13	8	13	14	22
	3.Šavnik	13	28	13	28	6	11	6	11	6	11	11	24
Bar	1.Bar	384	730	391	739	381	726	378	728	380	736	373	723
	2.Ulcinj	148	271	150	277	148	276	147	276	141	267	143	264
Kotor	1.Kotor	40	65	42	66	43	69	44	66	45	68	47	70
	2.Tivat	30	49	35	57	36	61	38	63	40	66	38	62
	3.Budva	39	52	40	47	43	52	47	60	49	64	47	62
H.Novi	1.H.Novi	81	119	87	129	87	131	86	134	82	128	81	129
Berane	1.Berane	663	1.292	667	1.302	674	1.325	671	1.329	674	1.333	673	1.330
	2.Andrij.	88	179	89	179	90	180	86	172	89	179	88	177
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	97	187	121	249	145	309	155	332	158	342	163	354
	2.Gusinje	62	117	69	132	69	132	70	134	71	136	66	132
Rožaje	1.Rožaje	666	1.373	637	1.318	650	1.356	660	1.385	430	855	425	829
B.Polje	1.B.Polje	459	868	456	866	461	881	450	850	384	699	362	652
Mojkovac	1.Mojkovac	96	187	97	188	97	187	96	186	96	184	96	184
	2.Kolašin	102	192	103	193	103	196	102	194	104	197	104	196
Pljevlja	1.Pljevlja	312	530	310	526	312	526	313	526	303	507	280	463
	2.Žabljak	11	16	12	17	13	18	13	18	12	17	12	15
Svega:		6.236	11.736	6.293	11.842	6.337	11.969	6.276	11.861	5.931	11.098	5.828	10.887

Tabela 1.2

CSR	OPŠTINA	jul		avgust		septembar		oktobar		novembar		decembar	
		Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece	Br.nosil aca prava	Broj djece
Podgorica	1.Podgorica	1403	2639	1.404	2.651	1.419	2.670	1.425	2.684	1.430	2.710	1.492	2.841
	2.Golubovci	85	158	83	156	84	158	84	160	86	159	91	166
	3.Tuzi	210	464	193	430	192	431	194	424	192	420	202	447
Danilovgra	1.Danilovgrad	137	246	137	244	144	260	149	274	148	271	147	274
Cetinje	1.Cetinje	143	232	150	250	155	274	158	277	162	282	166	287
Nikšić	1.Nikšić	902	1624	1.010	1.870	1.047	1.960	1.056	1.978	1.071	2.005	1.104	2.067
	2.Pluzine	15	23	14	21	13	20	14	22	14	22	16	26
	3.Šavnik	11	24	11	23	11	23	11	22	13	24	16	30
Bar	1.Bar	374	722	365	706	370	716	371	726	377	740	390	774
	2.Ulcinj	128	235	120	216	115	205	126	228	120	227	121	228
Kotor	1.Kotor	46	70	44	68	46	72	44	66	44	67	48	78
	2.Tivat	37	59	36	58	41	66	39	62	39	60	40	63
	3.Budva	46	59	49	63	50	65	51	66	54	73	52	69
H.Novi	1.H.Novi	79	124	75	115	79	121	80	125	78	121	73	110
Berane	1.Berane	643	1259	649	1.274	663	1.318	697	1.396	766	1.548	778	1.577
	2.Andrij.	87	172	88	175	88	176	88	176	88	178	96	196
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	164	352	160	346	174	383	174	387	197	436	205	459
	2.Gusinje	63	127	67	132	50	97	55	107	59	115	81	163
Rožaje	1.Rožaje	401	777	483	973	589	1.216	654	1.363	842	1.797	968	2.080
B.Polje	1.B.Polje	360	644	350	615	370	666	416	772	453	860	518	1.013
Mojkovac	1.Mojkovac	98	191	100	199	104	213	108	220	113	231	114	238
	2.Kolašin	104	196	102	193	105	204	101	201	100	197	103	205
Pljevlja	1.Pljevlja	281	464	313	532	326	562	332	574	335	578	342	596
	2.Žabljak	12	15	11	14	11	14	9	12	11	14	11	14
Svega:		5.829	10.876	6.014	11.324	6.246	11.890	6.436	12.322	6.792	13.135	7.174	14.001

## Pravo na odmor i rekreaciju

Pravo na odmor i rekreaciju koristila su djeca korisnika materijalnog obezbjeđenja i djeca koja su smještena u ustanovama ili na porodičnom smještaju, radi sportsko-rekreativnih, kulturno-zabavnih i vaspitno-obrazovnih aktivnosti i dijete za koje se usljed posebnih okolnosti i socijalnog rizika procijeni da mu je potreban ovaj oblik socijalne zaštite. U toku 2017. godine ovo pravo je koristilo 1652 djece, u smjenama u trajanju od po 7 pansionskih dana. Takođe, za zimsku sezonu obezbijeđen je odmor i rekreacija za 402 djece. Cjena jednodnevnog pansiona za djecu, prema ugovorima iznosi 20 eura, što za 7 dana trajanja smjene iznosi 140 eura za jedno dijete.

Djeca korisnici prava na materijalno obezbjeđenje i usluge porodičnog smještaja-hraniteljstva koristila su pravo na troškove ishrane u predškolskim ustanovama.

## Pregled broja djece korisnika prava na troškovi ishrane u predškolskim ustanovama u 2017. g.

( Tabela 3 )

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	349	156	312	254	154	410	0	0	115	76	361	229
	2.Golubovci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.Tuzi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Danilovgrad	1.Danilovgrad	12	21	25	23	24	24	2	0	33	33	30	29
Cetinje	1.Cetinje	30	41	45	46	45	45	25	20	55	52	52	49
Nikšić	1.Nikšić	208	242	202	183	165	0	103	9	182	185	198	217
	2.Pluzine	0	8	6	0	4	0	5	0	5	0	4	3
	3.Šavnik	0	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0
Bar	1.Bar	82	93	92	95	0	95	95	0	0	97	97	196
	2.Ulcinj	10	0	15	17	0	17	0	0	17	0	0	0
Kotor	1.Kotor	2	0	0	2	1	5	0	2	0	2	2	2
	2.Tivat	4	0	4	4	2	2	0	3	2	0	0	0
	3.Budva	19	4	14	8	24	14	15	2	3	20	18	18
H.Novi	1.H.Novi	11	17	17	21	21	17	5	5	20	17	16	16
Berane	1.Berane	0	85	85	87	87	0	0	0	82	85	85	85
	2.Andrij.	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	11	13	12	9	13	13	0	0	28	38	42	34
	2.Gusinje	0	0	7	7	7	7	0	0	0	0	0	0
Rožaje	1.Rožaje	0	24	31	35	35	35	0	0	34	38	50	52
B.Polje	1.B.Polje	8	35	35	34	28	12	5	0	33	30	37	40
Mojkovac	1.Mojkovac	14	14	14	16	16	16	16	0	15	15	15	15
	2.Kolašin	3	13	16	16	16	13	3	0	15	17	13	14
Pljevlja	1.Pljevlja	32	32	33	32	32	31	30	0	28	30	23	24
	2. Žabljak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Svega:	795	798	965	889	674	756	304	41	668	736	1.044	1.024

Korisnici prava na materijalno obezbjeđenje, dodatka za njegu i pomoć i usluge smještaja ostvarivali su **pravo na zdravstvenu zaštitu**, ukoliko to pravo nisu ostvarili po drugom osnovu.

### Pregled broja korisnika zdravstvene zaštite u 2017. g.

( Tabela 4 )

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	3152	3027	3119	3163	3199	3167	309	197	196	60	61	63
	2.Golubovci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.Tuzi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Danilovgrad	1.Danilovgrad	1	1	1	493	500	500	500	27	27	28	29	29
Cetinje	1.Cetinje	91	91	314	91	91	91	91	91	91	91	91	147
Nikšić	1.Nikšić	1932	2000	2036	2028	2.058	2037	338	334	347	367	376	368
	2.Pluzine	94	94	98	97	55	55	5	5	6	7	7	7
	3.Šavnik	97	100	102	103	73	73	22	22	22	23	23	23
Bar	1.Bar	92	92	92	92	92	92	92	92	92	92	92	92
	2.Ulcinj	74	74	74	74	74	74	74	74	74	74	74	74
Kotor	1.Kotor	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
	2.Tivat	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18	18
	3.Budva	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14	14
H.Novi	1.H.Novi	477	477	482	482	482	482	46	46	46	144	144	144
Berane	1.Berane	101	101	101	101	101	101	101	101	101	101	101	101
	2.Andrij	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28	28
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	60	60	60	56	60	60	60	60	60	60	60	60
	2.Gusinje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rožaje	1.Rožaje	1220	1278	1275	1293	1132	1305	1307	146	101	104	109	115
B.Polje	1.B.Polje	275	275	275	275	275	275	275	275	275	275	275	275
Mojkovac	1.Mojkovac	188	218	225	241	254	257	257	257	29	29	29	29
	2.Kolašin	129	129	132	139	143	143	143	143	24	24	24	24
Pljevlja	1.Pljevlja	520	519	524	538	541	541	71	70	73	75	75	73
	2.Žabljak	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33	33
Svega:		8.614	8.647	9.021	9.377	9.241	9.364	3.802	2.051	1.675	1.665	1.681	1.735

**Pravo na troškove sahrane** za korisnike materijalnog obezbjeđenja, lične invalidnine, dodatka za njegu i pomoć i smještaj, ostvarivalo je lice koje je preuzelo plaćanje troškova sahrane, ukoliko to pravo nije ostvarilo po drugom osnovu. U 2017. godini ovo pravo ostvarilo je 540 lica u visini naknade od 330,91 eura.

**Pravo na ličnu invalidninu** ima lice sa teškim invaliditetom. Pravo na ličnu invalidninu može ostvariti lice pod uslovom da nije korisnik prava na dodatak za njegu i pomoć u skladu Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti i drugim zakonima. Visina lične invalidnine iznosi 180,42 eura mjesečno.

### Pregled broja korisnika lične invalidnine u 2017. g

( Tabela 5 )

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj
Podgorica	1.Podgorica	510	517	520	523	522	523	526	530	531	537	543	547
	2.Golubovci	49	48	46	47	47	47	47	47	47	50	51	52
	3.Tuzi	76	76	76	77	77	77	77	77	77	77	76	76
Danilovgrad	1.Danilovgrad	64	64	65	65	67	68	68	68	68	69	73	73
Cetinje	1.Cetinje	90	91	91	92	92	92	91	91	92	91	93	92
Nikšić	1.Nikšić	239	238	240	248	248	249	250	250	256	256	256	262
	2.Pluzine	13	13	14	14	14	13	13	13	13	13	13	13
	3.Šavnik	8	8	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Bar	1.Bar	140	140	140	144	147	146	146	146	145	145	144	149
	2.Ulcinj	77	77	77	77	77	76	76	76	76	76	75	80
Kotbr	1.Kotbr	50	50	49	50	49	50	50	49	50	51	51	51
	2.Tivat	22	22	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21
	3.Budva	49	49	49	50	50	51	52	52	52	52	52	54
H.Novi	1.H.Novi	107	107	106	106	106	106	111	111	111	111	111	112
Berane	1.Berane	133	133	131	130	131	131	131	131	131	132	138	137
	2.Andrij.	23	23	23	23	23	23	24	24	23	23	23	23
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	55	53	53	53	53	54	55	55	55	54	54	54
	2.Gusinje	19	19	19	19	19	19	18	18	18	18	19	19
Rožaje	1.Rožaje	127	127	126	127	127	128	129	132	132	130	129	132
B.Polje	1.B.Polje	249	249	248	247	252	255	251	255	255	254	254	253
Mojkovac	1.Mojkovac	42	41	41	42	42	42	42	42	41	41	41	41
	2.Kolašin	41	41	41	41	41	41	41	42	42	42	42	43
Pljevlja	1.Pljevlja	113	112	112	112	112	112	112	112	112	111	115	114
	2.Žabljak	16	16	16	16	16	16	16	16	16	15	15	15
Svega:		2.312	2.314	2.313	2.333	2.342	2.349	2.356	2.367	2.373	2.378	2.398	2.422

**Pravo na dodatak za njegu i pomoć** ima lice kome je zbog tjelesnih, mentalnih, intelektualnih ili senzornih oštećenja ili promjena u zdravstvenom stanju neophodna njega i pomoć da bi imalo obezbijeđen pristup zadovoljavanju potreba

Pravo na dodatak za njegu i pomoć može ostvariti lice pod uslovom da ovo pravo nije ostvarilo u skladu sa drugim zakonima i da nije korisnik prava na ličnu invalidninu u skladu sa ovim zakonom.

Visina dodatka za njegu i pomoć iznosi 66, 17 eura mjesečno.

### Pregled broja korisnika dodatka za njegu i pomoć u 2017. g.

( Tabela 6 )

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj	broj
Podgorica	1.Podgorica	3.366	3.424	3.405	3439	3.387	3.398	2907	2.938	3.017	3.037	3.003	2.926
	2.Golubovci	613	611	586	603	603	594	540	527	520	563	560	547
	3.Tuzi	349	340	330	345	349	342	261	257	253	249	301	320
Danilovgrad	1.Danilovgrad	441	430	418	403	442	437	363	358	354	346	396	378
Cetinje	1.Cetinje	611	598	578	563	592	590	507	497	489	477	558	539
Nikšić	1.Nikšić	1.620	1.584	1.616	1.613	1.733	1.698	1428	1.404	1.520	1.492	1.455	1.649
	2.Pluzine	98	95	99	99	99	96	84	82	80	80	79	89
	3.Šavnik	56	56	67	63	63	62	52	51	49	44	43	54
Bar	1.Bar	782	763	744	726	786	783	632	618	602	583	571	708
	2.Ulcinj	530	525	519	520	512	537	459	452	439	434	424	472
Kotor	1.Kotor	287	283	272	271	262	282	233	229	219	216	213	237
	2.Tivat	153	150	148	146	143	154	134	129	126	118	114	129
	3.Budva	160	160	155	153	152	166	112	109	108	103	97	113
H.Novi	1.H.Novi	426	411	395	374	371	362	319	314	306	295	293	340
Berane	1.Berane	1.168	1.148	1.114	1.075	1.203	1.198	1069	1.055	1.032	993	1.206	1.201
	2.Andrij.	210	205	197	188	203	202	177	173	172	169	192	189
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	403	395	393	388	405	412	350	345	347	343	335	388
	2.Gusinje	100	98	95	95	102	100	82	82	81	79	78	93
Rožaje	1.Rožaje	743	726	718	706	686	675	645	653	647	624	609	686
B.Polje	1.B.Polje	1.471	1.444	1.417	1.382	1.442	1.431	1178	1.168	1.146	1.117	1.094	1.079
Mojkovac	1.Mojkovac	409	399	395	384	412	413	371	365	358	354	345	405
	2.Kolašin	245	242	235	232	244	255	210	206	200	198	186	219
Pljevlja	1.Pljevlja	1.216	1.190	1.146	1.283	1.271	1.242	1122	1.085	1.060	1.037	1.203	1.167
	2.Žabljak	177	175	174	174	171	166	151	148	146	157	162	158
Svega:		15.634	15.452	15.216	15.225	15.633	15.595	13.386	13.245	13.271	13.108	13.517	14.086



Pregled broja korisnika smještaja van Crne Gore u 2017. g.

( Tabela 7 )

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
	2.Golubovci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.Tuzi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Danilovgrad	1.Danilovgrad	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Cetinje	1.Cetinje	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nikšić	1.Nikšić	8	8	8	7	7	7	5	7	5	7	6	4
	2.Pluzine	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	3.Šavnik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bar	1.Bar	7	6	5	4	4	6	4	4	4	4	4	3
	2.Ulcinj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kotbor	1.Kotbor	3	1	2	2	2	1	3	3	2	2	3	1
	2.Tivat	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.Budva	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2	2
H.Novi	1.H.Novi	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Berane	1.Berane	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
	2.Andrij.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2.Gusinje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rožaje	1.Rožaje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B.Polje	1.B.Polje	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
Mojkovac	1.Mojkovac	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	2.Kolašin	1	2	2	0	2	1	2	2	2	2	1	1
Pljevlja	1.Pljevlja	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
	2.Žabljak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svega:		68	66	66	61	64	64	63	64	62	64	63	58

Tokom 2017. godine podnijeto je 121 novih zahtjeva za smještaj u JU Dom starih „Grabovac“ u Risnu. Od ukupnog broja podnijetih zahtjeva u toku predhodne godine realizovano je 52, za 6 zahtjeva dokumentacija nije bila potpuna, 7 lica nije ispunjavalo uslove smještaja u našoj ustanovi, 20 zahtjeva je otkazano iz Centara za socijalni rad (lica koja su podnijela zahtjev su odustala ili preminula tokom realizacije zahtjeva) dok 36 zahtjeva se nalazi na listi čekanja. Od ukupno 59 (52 zahtjeva iz 2017 a 7 iz ranijih godina) primljenih korisnika u toku 2017. godine, najveći broj smješten je na odjeljenju palijativne njege- 29 , zatim na odjeljenju psiho-gerijatrije 15 korisnika,, 8 korisnika smješteno je na odjeljenju gerijatrije, dok je na odjeljenju demencije smješteno 7 korisnika. U saradnji sa MRSS, Doma za djecu “Mladost” I naše ustanove dana **21.06.2017.godine** u Domu starih “Grabovac” iz Risna održana je V Regionalna konferencija “Za zeru više - Kvalitet života osoba sa smetnjama na polju mentalnog zdravlja u domovima za stare”. Cilj konferencije je bio upoznavanje sa iskustvima u oblasti smještaja lica sa smetnjama na polju mentalnog zdravlja u domovima za stare, koji su to problemi koje prate smještaj i adaptaciju lica sa mentalnim problemima kako u našoj zemlji tako i u zemljama iz okruženja i da li je smještaj u domovima za stare adekvatan vid zbrinjavanja lica sa problemima na polju mentalnog zdravlja. Na pomenutoj konferenciji su učestvovali predstavnici Ustanova za smještaj odraslih I starijih lica iz Novog Bečeja, Banja Luke, Maribora kao I eminentni predavači iz naše zemlje I zemalja iz okruženja. Tokom 2017. godine podnijeta su 72 nova zahtjeva za smještaj u JU Dom starih "Bijelo Polje". Od toga broja pozitivno riješeno je 61 zahtjev. U toku sprovođenja postupka 3 lica je odustalo od smještaja, 2 lica je preminulo, 5 korisnika nije ispunjavalo uslove za smještaj, a 1 zahtjev je bio sa nepotpunom dokumentacijom.

#### Pregled broja korisnika po mjesecima u 2017. g.

( Tabela 8 )

Red. Br.	Ustanove	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	JU Dom za penzionere i druga stara lica "Grabovac" - Risan	232	227	222	225	222	220	221	219	221	220	218	226
2	JU Dom starih "Bijelo Polje"	148	150	148	146	145	144	145	146	143	148	149	146

Stara lica u skladu sa zakonom koriste i pravo na materijalno obezbjeđenje.

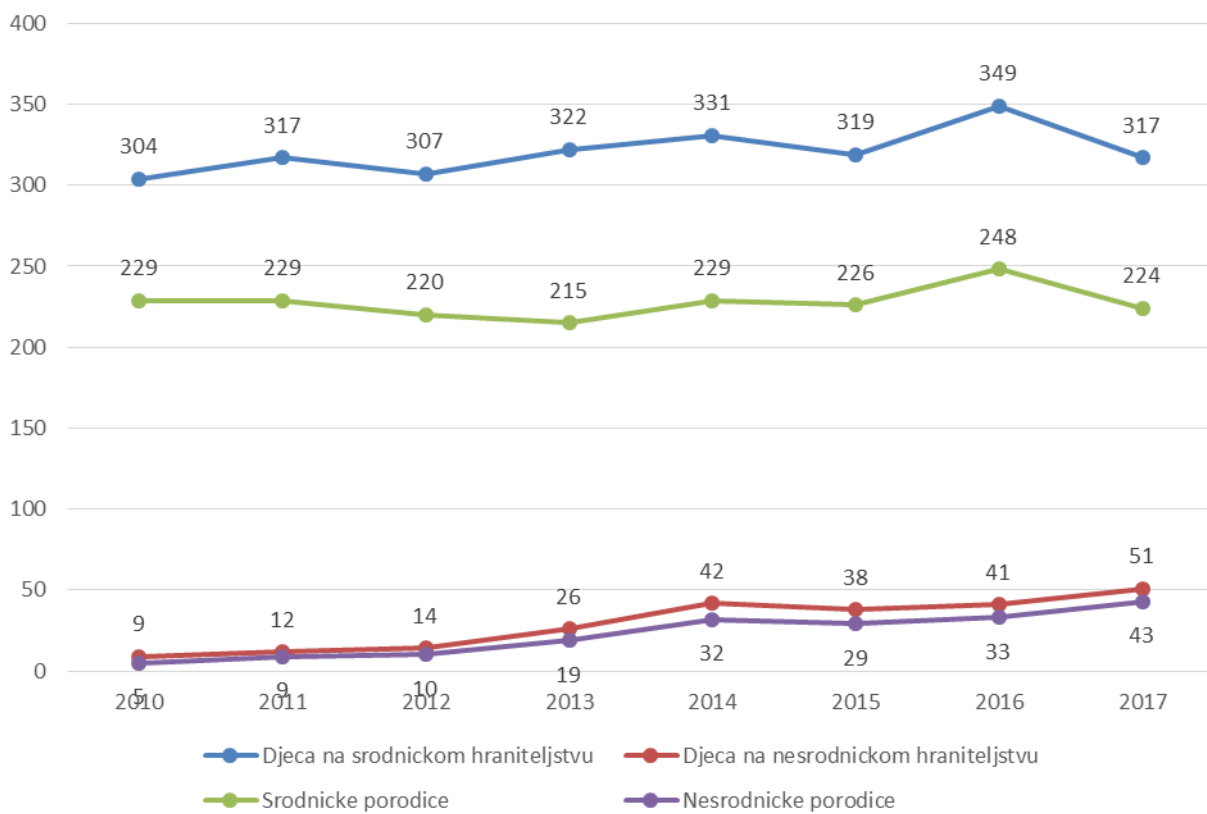
**Djeci bez roditeljskog staranja i djeci čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama**, obezbjeđuje se smještaj u Dječjem domu » Mladost « u Bijeloj ili usluga porodičnog smještaja-hraniteljstva. Krajem decembra 2017. godini, u Dječjem domu » Mladost « u Bijeloj, u boravilo je 84 djece, a na porodičnom smještaju - hraniteljstvu je smješteno je 368 djece. Ova djeca koristila su pravo na odmor i rekreaciju, kao i pravo na zdravstvenu zaštitu ukoliko ovo pravo nisu ostvarila po drugom osnovu. Takođe, djeca bez roditeljskog staranja imaju pravo na dodatak za djecu u iznosu od 32,19 eura.

### Hraniteljstvo

Hraniteljstvo	CRNA GORA				
	UKUPNO	MUSKO	ZENSKO	SA SMETNJAMA U RAZVOJU	MLAĐE OD 3 GODINE
Djeca na srodničkom hraniteljstvu	317	159	158	5	11
Djeca na nesrodničkom hraniteljstvu	51	24	27	3	13
	368	183	185	8	24

Hraniteljske porodice	TOTAL CRNA GORA	TOTAL CG nesrodnicke	TOTAL CG podobne
Broj <b>srodničkih</b> hraniteljskih porodica	224		
Broj <b>nesrodničkih</b> hraniteljskih porodica sa djecom na smještaju	36	43	267
Broj <b>nesrodničkih</b> hraniteljskih porodica koje su podobne ali nemaju djecu na smještaju	7		
Broj <b>nesrodničkih</b> hraniteljskih porodica u postupku sticanja podobnosti	4		

### Hraniteljstvo trendovi 2010-2017



Dječji dom "Mladost", Bijela

Podaci o broju djece koja trenutno (na dan 31. decembar 2017. g.) borave u ustanovi, po polu, uzrastu, i razvrstano na djecu sa smetnjama u razvoju i bez smetnji u razvoju

	OBA POLA UKUPNO		Muškog pola		Ženskog pola	
	Bez smetnji u razvoju	Sa smetnjama u razvoju	Bez smetnji u razvoju	Sa smetnjama u razvoju	Bez smetnji u razvoju	Sa smetnjama u razvoju
Br. djece <u>uzrasta &lt;3</u>	/	/	/	/	/	/
Br. djece <u>uzrasta 3+</u>	59	25	37	13	22	12
<b>UKUPNO, po polu</b>	59	25	50		34	
<b>UKUPAN BROJ DJECE</b>	84		84			

Pregled broja korisnika po mjesecima u JU Dječji dom » Mladost « u Bijeloj 2017. g.

Red. Br.	Ustanove	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	JU Dječji dom" Mladost" -Bijela	92	89	89	88	86	88	94	92	88	85	85	84

## Pregled broja korisnika porodičnog smještaja-hraniteljstva za 2017. g.

( Tabela 11 )

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	149	148	145	148	147	147	155	155	158	159	165	165
	2.Golubovci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.Tuzi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Danilovgrad	1.Danilovgrad	22	22	21	22	22	22	22	21	21	21	21	21
Cetinje	1.Cetinje	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	13	11
Nikšić	1.Nikšić	49	49	49	49	48	50	49	49	47	46	50	49
	2.Pluzine	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3
	3.Šavnik	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4
Bar	1.Bar	34	34	34	34	33	34	34	32	32	31	31	31
	2.Ulcinj	10	10	10	10	10	10	9	9	9	9	9	9
Kotor	1.Kotor	8	8	8	8	8	8	8	8	5	5	6	6
	2.Tivat	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	3.Budva	6	6	5	5	5	5	5	5	6	6	6	6
H.Novi	1.H.Novi	12	11	11	11	11	11	10	10	10	10	10	10
Berane	1.Berane	28	28	28	27	27	27	27	27	26	26	29	29
	2.Andrij.	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Plav	1.Plav	9	9	5	5	5	4	4	4	6	6	6	6
	2.Gusinje	0	0	4	4	4	3	3	3	3	3	4	4
Rožaje	1.Rožaje	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
B.Polje	1.B.Polje	17	17	16	17	19	19	21	21	21	20	20	20
Mojkovac	1.Mojkovac	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7	7
	2.Kolašin	18	18	18	18	18	18	17	17	17	17	17	16
Pljevlja	1.Pljevlja	4	4	5	7	12	8	11	10	9	9	9	9
	2. Žabljak	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Svega:		415	413	408	414	418	415	426	422	420	418	432	428

**Djeca sa smetnjama i teškoćama u razvoju** obezbjeđuje se smještaj u ustanovu socijalne i dječije zaštite ili porodični smještaj-hraniteljstvo, pravo na dodatak za djecu i pravo na pomoć u vaspitanju i obrazovanju. Pravo na pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa posebnim obrazovnim potrebama obuhvata troškove smještaja u ustanovu i troškove prevoza.

Do sada je osnovano 13 dnevnih centara, i to: u Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, Plavu, Ulcinju, Cetinju, Beranama, Mojkovcu, Rožajama, Danilovgradu, Podgorici i u sklopu transformaciju JU Dječji dom „Mladost”– Bijela. U 13 dnevnih centara evidentirano je 185 korisnika usluge dnevnog boravka (djece i mladih sa smetnjama i teškoćama).

Korisnici usluge smještaja u ustanovu i malu grupnu zajednicu, obezbeđuje se: djetetu bez roditeljskog staranja, djetetu čiji je razvoj ometen porodičnim prilikama, djetetu sa smetnjama u razvoju i djetetu sa poremećajima u ponašanju. Ministarstvo rada i socijalnog staranja je propisalo standarde za ovaj vid usluge kroz Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje usluga, normativima i minimalnim standardima usluga za smještaj djece i mladih u ustanovu i malu grupnu zajednicu.

U cilju adekvatnije zaštite djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju koja su bez roditeljskog staranja, njihove socijalizacije i integracije u zajednicu na principima jednakih mogućnosti, a u skladu s njihovim sposobnostima, uspostavljena je usluga smještaja u malu grupnu zajednicu u Bijelom Polju. Svrha uspostavljanja male grupne zajednice jeste da se djeci posveti veći stepen brige i pažnje dok se ne stvore uslovi da se djeca vrate biološkim roditeljima, usvoje ili smjeste u hraniteljsku porodicu i osnaže

za samostalan život. U 2017. godini u maloj grupnoj zajednici smješteno je troje djece sa smetnjama u razvoju.

**Pregled broja štíćenika po mjesecima u 2017. g.**

**( Tabela 12 )**

Red. Br.	Ustanove	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
1	JU Dječji dom" Mladost" -Bijela	92	89	89	88	86	88	94	92	88	85	85	84
2	JU Dom za penzionere i druga stara lica "Grabovac" -Risan	232	227	222	225	222	220	221	219	221	220	218	226
3	JU Zavod" Komanski most"-Podgorica	111	110	109	111	112	113	114	115	114	114	112	111
4	JU centar za djecu i mlade " Ljubović"-Podgorica	12	14	16	14	14	16	12	11	15	14	15	17
5	Ju Resursni centar za sluh i govor "Dr Peruta Ivanović"-Kotor	23	20	26	26	28	40	0	0	30	28	33	25
6	JU Centar za obrazovanje i osposobljavanje" 1 Jun"	23	23	21	21	21	16	0	0	10	18	18	18
7	JU Resursni centar za djecu mlade Podgorica	9	9	9	9	9	9	0	0	4	7	7	7
8	JU Dom starih Bijelo Polje	148	150	148	146	145	144	145	146	143	148	149	146
10	JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju TISA	21	21	21	21	21	21	21	20	22	22	22	23
11	JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju Nikšić	29	29	30	30	30	29	29	29	29	29	30	30
12	JU Dječji dom" Mladost" -Bijela	3	3	3	4	5	5	5	5	8	8	8	9
13	JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju Pijevlja	18	18	18	17	17	17	17	17	17	17	17	17
14	JU Dnevni centar za djecu i mlade sa teškoćama u razvoju "Lipa"-Plav	10	10	10	10	10	10	9	9	9	9	9	9
15	Ju Dnevni centar za djecu i mlade sa teškoćama u razvoju Sirena"-Ulcinj	19	19	22	26	23	20	22	26	26	29	32	32
16	JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u prijestonici Cetinje	13	13	15	16	16	16	16	16	17	17	17	17
17	JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju u prijestonici Berane	29	22	29	29	29	29	28	28	29	30	30	30
18	JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju "Mojkovac"	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
19	JU Dnevni centar za djecu i omladinu sa smetnjama i teškoćama u razvoju "Podgorica"	10	10	10	10	10	11	0	11	11	12	12	13
20	JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju - H.Novi	0	0	0	12	12	13	9	9	12	12	12	12
21	JU Dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju - Rožaje	0	0	0	7	11	11	12	12	12	12	12	12
	<b>UKUPNO:</b>	<b>805</b>	<b>790</b>	<b>801</b>	<b>825</b>	<b>824</b>	<b>831</b>	<b>757</b>	<b>768</b>	<b>820</b>	<b>834</b>	<b>841</b>	<b>841</b>

***Naknade zarade za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo***

Poslodavac ima pravo na refundaciju sredstava po osnovu isplate naknade zarade zaposlenom za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo.

***Naknada zarade zaposlenog koji se bavi preduzetničkom djelatnošću za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo***

Lice koje se bavi preduzetničkom djelatnošću kao jedini zaposleni, naknadu zarade za porodijsko, odnosno roditeljsko odsustvo ostvaruje kod centra za socijalni rad.

***Refundacija naknade zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena poslodavcu***

Poslodavac ima pravo na refundaciju sredstava po osnovu isplate naknade zarade zaposlenom za rad sa polovinom punog radnog vremena, u iznosu od 50% zarade zaposlenog.

### ***Naknada zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena zaposlenom koji se bavi preduzetničkom djelatnošću***

Lice koje se bavi preduzetničkom djelatnošću kao jedini zaposleni naknadu zarade za rad sa polovinom punog radnog vremena ostvaruje kod centra za socijalni rad.

### ***Naknada po osnovu rođenja djeteta***

Jedan od roditelja koji je na evidenciji Zavoda za zapošljavanje i student može ostvariti pravo na mjesečnu naknadu po osnovu rođenja djeteta, do navršene jedne godine života djeteta. Lice ne može ostvariti pravo na naknadu po osnovu rođenja djeteta ukoliko podnese zahtjev po isteku vremena za koje bi mu pripadalo pravo na naknadu. Visina naknade iznosi 64,27 eura mjesečno.

### **Pregled broja porodilja koje se vode na evidenciji Zavoda za zapošljavanje i porodilje redovni studenti za 2017.g**

**( Tabela 13 )**

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	943	924	926	910	915	924	946	933	918	912	929	920
	2.Golubovci	113	109	108	108	101	99	102	101	98	91	84	82
	3.Tuzi	121	120	122	128	125	119	133	140	154	154	151	148
Danilovgrad	1.Danilovgrad	79	79	76	76	77	80	93	84	87	87	93	92
Cetinje	1.Cetinje	89	91	93	89	93	91	92	93	89	83	81	77
Nikšić	1.Nikšić	442	441	452	449	469	446	445	438	423	414	395	391
	2.Plužine	11	11	12	12	11	11	13	11	9	10	12	10
	3.Šavnik	12	11	12	12	11	11	10	9	9	9	9	11
Bar	1.Bar	273	282	289	292	292	290	287	278	283	283	275	276
	2.Ulcinj	159	153	152	142	141	137	143	141	149	148	140	137
Kotor	1.Kotor	96	99	103	99	102	96	96	99	100	107	108	104
	2.Tivat	73	75	81	79	81	77	88	91	88	87	85	79
	3.Budva	68	69	68	64	66	67	68	67	69	66	69	71
H.Novi	1.H.Novi	164	164	167	165	161	156	158	144	141	138	137	123
Berane	1.Berane	255	258	250	248	230	245	251	261	263	257	256	251
	2.Andrij	36	37	34	33	36	40	41	44	41	41	36	35
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	103	102	106	100	98	96	93	89	97	100	108	111
	2.Gusinje	35	34	32	29	29	28	29	31	28	27	28	29
Rožaje	1.Rožaje	262	266	264	266	269	264	271	279	281	273	279	267
B.Polje	1.B.Polje	315	318	311	315	312	309	318	300	302	300	299	293
Mojkovac	1.Mojkovac	54	54	54	57	59	57	55	51	52	53	51	49
	2.Kolašin	38	36	43	42	42	45	45	48	49	42	41	40
Pljevlja	1.Pljevlja	137	138	137	126	131	121	116	119	118	112	109	102
	2.Žabljak	12	11	11	12	10	11	12	13	14	13	16	16
Svega:		3.890	3.882	3.903	3.853	3.861	3.820	3.905	3.864	3.862	3.807	3.791	3.714



**Pregled broja porodilja koje su u radnom odnosu za 2017.g ( Tabela 14 )**

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	1.593	922	1.017	1.068	1.246	1.173	1.099	1.665	1.103	1.151	1.247	831
	2.Golubovci	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.Tuzi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Danilovgrad	1.Danilovgrad	30	25	23	17	51	36	32	20	48	18	31	22
Cetinje	1.Cetinje	16	15	17	12	16	13	13	10	17	9	12	19
Nikšić	1.Nikšić	109	85	85	81	87	86	97	109	101	87	93	113
	2.Plužine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	3.Šavnik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bar	1.Bar	87	71	72	97	77	99	80	90	94	81	97	68
	2.Ulcinj	13	8	18	9	9	24	9	13	16	20	15	13
Kotor	1.Kotor	58	32	2	49	43	40	59	51	56	55	47	50
	2.Tivat	41	6	0	54	50	49	42	54	47	47	45	43
	3.Budva	100	38	28	80	85	103	84	80	107	90	85	88
H.Novi	1.H.Novi	113	92	118	100	118	121	114	145	132	100	120	125
Berane	1.Berane	11	8	12	14	13	15	12	11	10	8	12	10
	2.Andrij.	0	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	3.Petnjica	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	0	0	0	0	0	0	1	0	2	1	1	0
	2.Gusinje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Rožaje	1.Rožaje	6	9	9	13	8	7	8	2	5	4	6	4
B.Polje	1.B.Polje	84	86	91	78	79	79	82	91	85	87	75	48
Mojkovac	1.Mojkovac	3	2	2	2	3	3	4	4	4	4	4	6
	2.Kolašin	4	2	4	5	7	8	9	8	7	11	10	6
Pljevlja	1.Pljevlja	17	15	11	11	11	13	13	11	16	18	15	20
	2.Žabljak	1	2	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1
Svega:		2.286	1.418	1.510	1.692	1.906	1.873	1.759	2.366	1.844	1.796	1.925	1.460

### **Naknada za novorođeno dijete**

Jedan od roditelja, usvojlac, staralac ili hranitelj može ostvariti pravo na jednokratnu naknadu za novorođeno dijete do navršene jedne godine života djeteta. Naknada iznosi 110,43 eura, a naknada za korisnika prava na materijalno obezbjeđenje iznosi 132.52 eura.

### **Pregled broja korisnika naknade za novorođeno dijete u 2017. g.**

**( Tabela 15 )**

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	208	156	159	128	173	179	183	201	172	236	216	187
	2.Golubovci	17	6	11	7	8	13	11	19	12	13	12	12
	3.Tuzi	23	8	10	11	12	7	25	23	26	10	7	10
Danilovgrad	1.Danilovgrad	13	16	7	15	9	9	24	12	20	14	18	10
Cetinje	1.Cetinje	16	15	17	15	15	13	12	16	22	5	5	16
Nikšić	1.Nikšić	56	69	49	57	38	60	50	87	62	46	50	50
	2.Plužine	1	2	0	3	1	0	1	3	2	0	2	2
	3.Šavnik	1	4	3	2	0	0	0	0	0	0	1	1
Bar	1.Bar	37	46	52	29	40	39	32	42	43	37	33	38
	2.Ulcinj	31	11	17	11	13	14	20	17	20	17	26	17
Kolbr	1.Kolbr	18	26	31	15	17	15	19	22	18	25	18	17
	2.Tivat	15	24	31	14	16	11	14	19	17	19	18	8
	3.Budva	24	21	18	14	16	17	19	17	26	29	25	28
H.Novi	1.H.Novi	31	18	33	18	21	17	27	22	27	25	43	15
Berane	1.Berane	25	32	20	23	14	42	42	24	40	29	23	21
	2.Andrij	1	2	2	2	5	7	7	3	6	2	0	3
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	15	8	14	5	10	9	9	4	15	14	15	9
	2.Gusinje	4	2	2	1	0	7	4	3	2	1	4	3
Rožaje	1.Rožaje	33	31	22	22	30	20	30	21	36	24	31	16
B.Polje	1.B.Polje	38	47	36	36	54	35	43	33	46	50	37	25
Mojkovac	1.Mojkovac	7	7	7	6	8	4	7	7	5	5	5	4
	2.Kolašin	7	4	12	4	3	3	3	8	3	4	8	2
Pijevlja	1.Pijevlja	18	10	18	11	13	19	14	25	13	19	20	17
	2.Žabljak	4	0	0	1	1	4	2	2	3	1	3	4
	Svega:	643	565	571	450	517	544	598	630	636	625	620	515

### **Naknada po osnovu rođenja troje ili više djece**

Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti koji sadrži odredbe koje se odnose na naknadu po osnovu rođenja troje ili više djece usvojen je 16.jula 2015. godine, a stupio je na snagu 6.avgusta 2015. godine, dok je njegova primjena počela 1.januara 2016. godine. Ovim Zakonom propisano je da žena koja rodi troje ili više djece ima pravo, ukoliko to želi, na doživotnu mjesečnu naknadu u visini 70% prosječne neto zarade u Crnoj Gori, ostvarene u godini koja prethodi godini ostvarivanja tog prava. Pravo iz stava 1 ovog člana stiče žena koja rodi troje djece i ostvari najmanje 25 godina radnog staža, odnosno žena koja rodi četvoro ili više djece i ostvari najmanje 15 godina radnog staža. Takođe je propisano žena koja rodi troje i više djece ima pravo, ukoliko to želi, na doživotnu mjesečnu naknadu u visini od 40% prosječne neto zarade u Crnoj Gori, ostvarene u godini koja prethodi godini ostvarivanja tog prava. Pravo stiče žena koja rodi troje ili više djece, a koja se nalazi na evidenciji Zavoda za zapošljavanje najmanje 15 godina.

Krajem 2016. godine Skupština Crne Gore usvojila je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti kojim je smanjen iznos naknada po osnovu rođenja troje ili više djece u iznosu od 264 eura, odnosno 144 eura.

Nakon što je Ustavni sud Crne Gore donio Odluku kojom se ukidaju odredbe člana 54a stav 2, 3 i 4 i člana 54b stav 2 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, te je utvrdio da odredbe člana 54a stav 1 i člana 54b stav 1 istog Zakona nijesu bile u saglasnosti sa Ustavom Crne Gore, donijet je Zakon o izvršenju Odluke Ustavnog suda Crne Gore U-I broj 6/16 od 19. aprila 2017. godine kojim je regulisan status korisnica naknade po osnovu rođenja troje ili više djece.

Pomenutim Zakonom korisnice koje su raskinule radni odnos na neodređeno vrijeme nastavile su da primaju mjesečnu naknadu i to u visini od 193 eura, 264 eura ili 336 eura u zavisnosti od visine neto zarade tri mjeseca prije prestanka radnog odnosa, a u vremenskom periodu od tri godine do sticanja prava na peziju u zavisnosti od godina života korisnice.

U ovoj kategoriji mjesečnu naknadu ostvarilo je 2066 korisnica i to:

553 korisnice u iznosu od 193 eura,

1031 korisnica u iznosu od 264 eura,

482 korisnice u iznosu od 336 eura.

Ostale kategorije žena imalesu pravo da se vrate na Zavod za zapošljavanje Crne Gore, ili da nastave korišćenje penzije.

U 2016. godini uloženo je 16 515 žalbi, za koje je Ministarstvo donijelo rješenja i to:

10.857 žalbi po osnovu smanjenja iznosa naknade;

5658 žalbi po osnovu obustave izvršenja rješenja.

.

Pregled broja korisnika naknade po osnovu rođenja troje ili više djece u 2017.godini

( Tabela 16 )

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	4.755	4.735	4.725	4.717	4.701	4.678	5	12	1	5	15	5
	2.Golubovci	510	514	510	509	509	512	0	0	0	0	2	0
	3.Tuzi	687	693	699	692	702	701	0	0	6	0	0	0
Danilovgrad	1.Danilovgrad	688	692	691	693	691	690	0	0	0	0	0	0
Cetinje	1.Cetinje	781	776	761	755	750	746	0	0	0	0	0	0
Nikšić	1.Nikšić	2.638	2.640	2.642	2.645	2.635	2.627	0	2	0	1	0	0
	2.Pluzine	110	110	110	110	110	110	0	0	0	0	0	0
	3.Šavnik	96	97	97	97	100	99	0	0	0	0	0	0
Bar	1.Bar	926	920	924	923	917	919	1	1	1	0	1	0
	2.Ulcinj	411	412	422	421	426	428	0	0	0	0	0	0
Kolbr	1.Kolbr	476	473	466	467	469	472	0	0	0	0	0	0
	2.Tivat	199	198	198	198	198	197	0	0	0	0	0	0
	3.Budva	323	325	326	327	327	325	0	0	0	0	0	0
H.Novi	1.H.Novi	592	592	588	593	593	591	0	0	0	0	0	0
Berane	1.Berane	1.691	1.696	1.702	1.701	1.714	1.709	1	1	0	0	0	0
	2.Andrij	256	258	256	257	257	257	0	0	0	0	0	0
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	440	449	449	449	459	459	0	1	0	0	0	0
	2.Gusinje	132	132	131	131	133	134	0	0	0	0	0	0
Rožaje	1.Rožaje	1.426	1.427	1.437	1.449	1.450	1.449	0	0	0	0	0	0
B.Polje	1.B.Polje	2.932	2.939	2.945	2.945	2.946	2.941	2	0	0	0	0	0
Mojkovac	1.Mojkovac	495	494	500	501	497	496	0	0	0	0	0	0
	2.Kolašin	331	328	328	329	329	331	0	0	0	0	0	0
Pijevlja	1.Pijevlja	838	834	831	831	832	827	0	0	0	1	2	1
	2.Žabljak	127	127	128	127	127	127	0	0	0	0	0	0
Svega:		21.860	21.861	21.866	21.867	21.872	21.825	9	17	8	7	20	6

Pregled broja korisnika naknade po Odluci Ustavnog suda od 19.04.2017.godine

( Tabela 17 )

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	0	0	0	0	0	0	0	528	588	594	595	592
	2.Golubovci	0	0	0	0	0	0	0	45	47	47	47	47
	3.Tuzi	0	0	0	0	0	0	0	27	27	27	27	27
Danilovgrad	1.Danilovgrad	0	0	0	0	0	0	0	85	85	85	85	85
Cetinje	1.Cetinje	0	0	0	0	0	0	0	89	105	105	105	105
Nikšić	1.Nikšić	0	0	0	0	0	0	0	185	198	198	198	195
	2.Pluzine	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	3	3
	3.Šavnik	0	0	0	0	0	0	0	13	13	13	13	13
Bar	1.Bar	0	0	0	0	0	0	0	108	109	111	110	108
	2.Ulcinj	0	0	0	0	0	0	0	38	44	44	44	45
Kolbr	1.Kolbr	0	0	0	0	0	0	0	88	96	96	95	95
	2.Tivat	0	0	0	0	0	0	0	52	59	58	57	57
	3.Budva	0	0	0	0	0	0	0	75	83	83	83	82
H.Novi	1.H.Novi	0	0	0	0	0	0	0	125	128	127	126	126
Berane	1.Berane	0	0	0	0	0	0	0	86	88	86	85	83
	2.Andrij	0	0	0	0	0	0	0	8	8	8	8	8
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	0	0	0	0	0	0	0	20	23	23	23	23
	2.Gusinje	0	0	0	0	0	0	0	7	7	7	6	6
Rožaje	1.Rožaje	0	0	0	0	0	0	0	44	67	68	67	67
B.Polje	1.B.Polje	0	0	0	0	0	0	0	146	155	155	154	155
Mojkovac	1.Mojkovac	0	0	0	0	0	0	0	31	34	33	33	33
	2.Kolašin	0	0	0	0	0	0	0	34	29	29	29	29
Pljevlja	1.Pljevlja	0	0	0	0	0	0	0	42	49	50	50	50
	2.Žabljak	0	0	0	0	0	0	0	23	26	26	26	26
Svega:		0	0	0	0	0	0	0	1.902	2.071	2.076	2.069	2.060

**Pregled broja korisnika naknade doprinosa za PIO( po Odluci Ustavnog suda od  
19.04.2017.godine)**

**( Tabela 18 )**

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	0	0	0	0	0	0	0	165	614	585	597	604
	2.Golubovci	0	0	0	0	0	0	0	34	50	47	47	47
	3.Tuzi	0	0	0	0	0	0	0	13	27	27	27	28
Danilovgrad	1.Danilovgrad	0	0	0	0	0	0	0	0	73	73	87	86
Cetinje	1.Cetinje	0	0	0	0	0	0	0	0	83	105	105	105
Nikšić	1.Nikšić	0	0	0	0	0	0	0	164	196	229	203	194
	2.Pluzine	0	0	0	0	0	0	0	3	3	11	3	3
	3.Šavnik	0	0	0	0	0	0	0	13	13	13	13	13
Bar	1.Bar	0	0	0	0	0	0	0	103	114	128	110	108
	2.Ulcinj	0	0	0	0	0	0	0	38	43	43	43	43
Kotor	1.Kotor	0	0	0	0	0	0	0	0	100	96	95	95
	2.Tivat	0	0	0	0	0	0	0	0	59	58	57	57
	3.Budva	0	0	0	0	0	0	0	4	79	82	82	82
H.Novi	1.H.Novi	0	0	0	0	0	0	0	112	146	125	125	127
Berane	1.Berane	0	0	0	0	0	0	0	8	69	65	64	62
	2.Andrij.	0	0	0	0	0	0	0	8	8	8	8	8
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	0	0	0	0	0	0	0	0	26	25	23	23
	2.Gusinje	0	0	0	0	0	0	0	7	8	7	6	6
Rožaje	1.Rožaje	0	0	0	0	0	0	0	0	16	71	67	68
B.Polje	1.B.Polje	0	0	0	0	0	0	0	0	3	137	139	160
Mojkovac	1.Mojkovac	0	0	0	0	0	0	0	0	3	33	39	34
	2.Kolašin	0	0	0	0	0	0	0	4	35	30	30	29
Pljevlja	1.Pljevlja	0	0	0	0	0	0	0	0	42	38	47	53
	2.Žabljak	0	0	0	0	0	0	0	22	27	31	34	26
Svega:		0	0	0	0	0	0	0	698	1.837	2.067	2.051	2.061

***Naknada roditelju ili staratelju korisnika prava na ličnu invalidninu***

Jedan od roditelja, odnosno staratelj korisnika prava na ličnu invalidninu ima pravo na naknadu, za svakog korisnika pojedinačno.

Pravo ima jedan od roditelja, odnosno staratelj koji ima najmanje jednog korisnika prava na ličnu invalidninu i jednog ili više korisnika prava na dodatak za njegu i pomoć, za svakog korisnika pojedinačno.

Pravo ima i jedan od roditelja, odnosno staratelj dvoje ili više korisnika prava na dodatak za njegu i pomoć, za svakog korisnika pojedinačno.

Lica imaju pravo na naknadu pod uslovom da korisnik prava na ličnu invalidninu, odnosno prava na dodatak za njegu i pomoć ne koristi uslugu smještaja.

Visina naknade iznosi 195.41 eura mjesečno.

Lica sa invaliditetom (tjelesnih, mentalnih, intelektualnih ili senzornih oštećenja) ostvarivali su pravo na smještaj u odgovarajuću ustanovu socijalne i dječje zaštite, kao i na uslugu porodičnog smještaja.

Licu kojim se nije mogao obezbjeđiti smještaj u odgovarajuću ustanovu u Crnoj Gori obezbjeđivao se smještaj van Crne Gore. Najčešće su to ustanove na teritoriji Republike Srbije ili Federacije Bosne i Hercegovine.

**Pregled broja korisnika naknade roditelju ili staratelju – njegovatelju lica koje je korisnik lične invalidnine u 2017.godini**

**( Tabela 19 )**

CSR	OPŠTINA	januar	februar	mart	april	maj	jun	jul	avgust	septembar	oktobar	novembar	decembar
		broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika	broj korisnika
Podgorica	1.Podgorica	417	421	428	427	430	430	429	431	434	440	443	452
	2.Golubovci	30	30	29	30	31	32	32	32	32	32	33	37
	3.Tuzi	48	48	50	50	51	51	51	51	51	51	51	50
Danilovgrad	1.Danilovgrad	48	48	49	51	51	54	56	57	57	57	56	59
Cetinje	1.Cetinje	65	65	66	66	68	68	68	68	68	68	67	67
Nikšić	1.Nikšić	195	197	197	199	204	206	207	207	209	212	215	220
	2.Pluzine	7	7	7	7	7	6	6	6	6	6	6	6
	3.Šavnik	7	7	7	7	8	8	8	8	8	8	8	8
Bar	1.Bar	110	111	111	114	113	115	115	115	117	117	121	122
	2.Ulcinj	56	56	57	57	57	57	56	56	56	56	55	56
Kotor	1.Kotor	40	42	41	41	42	42	42	42	42	42	41	41
	2.Tivat	20	22	21	21	21	21	21	21	21	21	21	21
	3.Budva	42	42	43	43	44	44	45	46	46	46	46	47
H.Novi	1.H.Novi	91	94	94	94	94	94	94	98	98	98	98	98
Berane	1.Berane	93	94	94	93	92	95	95	95	95	96	99	101
	2.Andriji	15	15	15	15	15	15	15	15	14	14	14	14
	3.Petnjica	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plav	1.Plav	43	43	44	44	44	45	45	45	45	46	46	46
	2.Gusinje	17	17	18	19	19	19	19	19	18	18	18	18
Rožaje	1.Rožaje	98	97	97	99	100	102	102	104	104	107	107	107
B.Polje	1.B.Polje	201	201	203	203	204	205	205	208	209	211	211	211
Mojkovac	1.Mojkovac	42	41	41	41	42	42	42	42	41	41	42	41
	2.Kolašin	30	30	30	30	30	30	30	31	31	31	31	32
Pljevlja	1.Pljevlja	92	92	92	92	94	93	93	94	97	98	96	99
	2.Žabljak	16	16	16	16	16	16	16	16	16	15	15	15
Svega:		1.823	1.836	1.850	1.859	1.877	1.890	1.892	1.907	1.915	1.931	1.939	1.967

**Nasilje nad djecom**

U toku 2017.godine u centrima za socijalni rad u Crnoj Gori je evidentirano 471 slučaj nasilja nad djecom i to 241 djevojčica i 230 dječaka. U Centrima je prijavljeno i 12 slučajeva seksualnog nasilja nad djecom

Centri za socijalni rad	CRNA GORA – Centri za socijalni rad		
	UKUPNO	Musko	Zensko
Fizičko nasilje nad djecom	91	51	40
Seksualno nasilje nad djecom	15	3	12
Emocionalno nasilje nad djecom	116	54	62
Zanemarivanje djece	170	88	82
Dijete svjedok nasilja	236	117	119

Porodično nasilje	401	194	207
vanporodično nasilje	70	36	34
• Nasilje na internetu	1	0	1

TOTAL porodicno i vanporodicno	M	Z
471	230	241

<b>Fizičko nasilje nad djecom</b>	<b>21</b>	<b>15</b>	<b>8</b>
<b>Seksualno nasilje nad djecom</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	<b>4</b>
<b>Emocionalno nasilje nad djecom</b>	<b>37</b>	<b>14</b>	<b>23</b>
<b>Zanemarivanje djece</b>	<b>45</b>	<b>23</b>	<b>22</b>
<b>Dijete svjedok nasilja</b>	<b>39</b>	<b>21</b>	<b>18</b>

<b>Porodično nasilje</b>	<b>107</b>	<b>52</b>	<b>57</b>
<b>Vanporodično nasilje</b>	<b>20</b>	<b>12</b>	<b>8</b>
<b>Nasilje na internetu</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>0</b>

**Statistika Centara za socijalni rad za 2017. godinu o prijavljenim slučajevima nasilja u porodici:**

VRSTE NASILJA	BROJ
FIZIČKO	415
EMOCIONALNO	678
SEKSUALNO	20
EKONOMSKO	100
UKUPNO	1213

<b>TOTAL porodicno i vanporodicno</b>	<b>M</b>	<b>Z</b>
<b>127</b>	<b>64</b>	<b>65</b>



ŽRTVE NASILJA	BROJ
DJECA	367
ŽENE	632
MUŠKARCI	148
STARA LICA	89
UKUPNO	1236

Shodno Zakonu o zaštiti od nasilja u porodici formirani su multidisciplinarni operativni timovi u svim centrima za socijalni rad. U 2017. godini u centrima za socijalni rad evidentirano je 830 žrtava nasilja. Od toga je 762 žene, 27 muškaraca i 41 djece. Centri za socijalni rad reagovali su savjetodavno u navedenim slučajevima; pružena je psihološka podrška u velikom broju njih, urađena je procjena rizika, izrađeni su individualni planovi za žrtvu, pružena je pravna pomoć žrtvama, kao i određivanje povjerljivog lica iz centra za socijalni rad.

Žrtve nasilja u porodici 2017. godina

Žrtve	Broj
Žene	762
Djeca	41
Muškarci	27
<b>Ukupno</b>	<b>830</b>

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je shodno preuzetim obavezama iz Akcionog plana za pregovaračkog poglavlja 23 sprovelo aktivnosti na uspostavljanju jedinstvene i besplatne SOS linije za žrtve nasilja u porodici, a u partnerstvu sa kancelarijom UNDP-a u Crnoj Gori i NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja u porodici iz Nikšića. Jedinstvena nacionalna, besplatna SOS linija za pomoć žrtvama nasilja u porodici počela je sa radom 09. septembra 2015. godine. Nacionalna SOS linija za žrtve nasilja u porodici tokom 2017. godine zaprimila je 3471 poziv. Pruženo je ukupno 4683 usluge, najviše usluga informisanja 2334 puta i usluga povjerljivog razgovora 1400 puta. Za proteklih dvanaest mjeseci realizacije projekta pozivi su upućivani iz 21 opštine u Crnoj Gori. Najveći broj poziva tokom prethodnih godinu dana upućen je iz Nikšića 893 poziva i Podgorice 879 poziva. Za direktan rad na liniji u prethodnih 12 mjeseci bio je zadužen tim od devet ljudi, koji čine koordinatorka, tri operaterke - konsultantkinje, dvije volonterke, dvije saradnice koje govore albanskim jezikom i stručna saradnica – psihoterapeutkinja.

Tabelarni prikaz broja pruženih usluga za 2017. godinu

Vrsta usluge	Broj
Informisanje	2334
Povjerljivi razgovori /emocionalna podrška	1400
Psihološko savjetovanje	470
Posredovanje prema institucijama i urgentne intervencije	183
Drugo	239
Zahtjev za smještaj u sklonište	37
Upućivanje	20
<b>Ukupno</b>	<b>4683</b>

Uz podršku UNDP-a i UNICEF-a, sprovodi se usluga porodični saradnik. Cilj ove usluge je da se ojačaju biološke porodice i njihove roditeljske kompetencije, kako bi djeca, posebno djeca od 0 do 3 godine života, odrastala u svojoj porodici. Pružalac ove usluge je NVO "Porodični centar" Kotor. Za rad sa porodicama angažovana su 4 porodična saradnika i usluga se sprovodi u šest opština u Crnoj Gori, a u planu je razvijanje i proširenje usluge u svim opštinama u Crnoj Gori. U 2017. godini u ovu uslugu je uključeno 62 porodice i obuhvaćeno je 156-oro djece od kojih je 28-oro djece do 3 godine starosti i 24-oro djece sa smetnjama u razvoju.

### ***Djeca u sukobu sa zakonom***

JU Centar „Ljubović“ je ustanova socijalne i dječje zaštite u kojoj se realizuje vaspitna mjera upućivanja u ustanovu nezavodskog tipa u trajanju od 6 mjeseci do 2 godine. Pored ove vaspitne mjere, u Centru se kroz djelatnost Prihvatne stanice, kao posebne organizacione jedinice, realizuje prijem i kratkotrajni smještaj djece zatečene u stanju socijalne potrebe, kao i djece zatečene u izvršenju krivičnih djela, djece zatečene u pokušaju ilegalnog prelaska državne granice, smještaj maloljetnih migranata bez pratnje i dr. U okviru djelatnosti Centra, izvršava se i mjera - pojačani nadzor organa starateljstva uz dnevni boravak u vaspitnoj ustanovi, kao i mjera privremenog smještaja, do okončanja pripremnog postupka po odluci nadležnog suda.

U skladu sa sadašnjim zakonskim odredbama, Centar obezbjeđuje prihvata, zaštitu, podršku, vaspitno-terapeutske tretman, obrazovanje, profesionalno osposobljavanje djece sa poremećajem u ponašanju, nastojeći, u skladu sa novim programskim šemama, da nadoknadi propušteno, koriguje pogrešno usvojeno ponašanje i razvije odgovornost, prosocijalne stavove, uvjerenja i ponašanja koja će omogućiti djeci sa poremećajem u ponašanju da se što prije reintegrišu i funkcionišu kao produktivni članovi društvene zajednice.

U svom radu, Centar se oslanja na multidisciplinarni i visoko individualizovani pristup, koji je fokusiran na dijete i zasnovan na pravima djece, njegovanju porodičnog integriteta i integriteta djeteta u lokalnu društvenu zajednicu.

Rad se bazirao na realizaciji Programa rada, detaljno planiranih individualnih planova rada, sa više obuhvaćenih područja planiranih aktivnosti, u kojima se jasno i precizno definišu ciljevi, razrađeni i prilagođeni svakom korisniku. Redovnom evaluacijom planova rada, najduže na 3 mjeseca, a u najvećem broju slučajeva i u kraćem roku, u saradnji sa nadležnim organima starateljstva, korisnicima, roditeljima i drugim licima, prati se stepen uspješnosti sprovedenog tretmana.

Planovi rada su imali jasno definisane vremenske rokove, počev od samog prijema do otpusta maloljetnika. Stručni radnici su o svom radu vodili dosjee korisnika, u kojima su vodili bilješke o razgovorima sa maloljetnicima, kao i o događajima, ispunjavali list o incidentu, podatke o radu i komunikaciji sa svim zainteresovanim subjektima slučaja (saradnja sa školom, porodicom, uputnim organom, zdravstvena zaštita i dr.), što je sistematizovano u dosijeima korisnika. Redovni, a po potrebi i vanredni izvještaji su dostavljani nadležnim organima o sprovođenju vaspitne mjere.

U skladu sa programskom šemom Centra, razrađivani su sledeći oblici rada:

1. Individualni savjetodavni rad sa korisnicima;
2. Grupni rad u vaspitnoj i životnoj grupi;
3. Rad na obrazovanju i profesionalnom osposobljavanju korisnika;
4. Rad na zaštiti i unapređenju zdravlja korisnika;
5. Rad sa porodicom i lokalnom zajednicom.

Korisnici su bili uključeni u proces nastave u redovnim školama. Dat je i prijedlog opštinskoj Komisiji za usmjeravanje djece u posebne obrazovne programe za petoro korisnika, a ovaj program se pokazao jako korisnim, jer se za svako dijete sačinjava individualni plan rada i praćenja u školi i time postiže bolji nadzor i kontrola vremena koje djeca provode u školama.

### **Organizacija**

U Crnoj Gori organizovano je 13 centara za socijalni rad koji obavljaju djelatnost u svim opštinama:

- JU CSR za Glavni grad Podgorica i gradske opštine Golubovci i Tuzi
- JU CSR za opštinu Danilovgrad,
- JU CSR za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik,
- JU CSR za opštine Pljevlja i Žabljak,
- JU CSR za opštine Bijelo Polje,
- JU CSR za opštine Mojkovac i Kolašin,
- JU CSR za opštine Berane, Andrijevića i Petnjica,
- JU CSR za opštinu Rožaje,
- JU CSR za opštinu Plav i Gusinje,
- JU CSR za opštine Bar i Ulcinj,
- JU CSR za opštine Kotor, Tivat i Budva,
- JU CSR za opštinu Herceg Novi,
- JU CSR za prijestonicu Cetinje,

*Organizovano je 7 ustanova za smještajem korisnika su:*

- JU Dom starih "Grabovac" u Risnu
- JU Dom starih „Bijelo Polje”
- JU Dom starih „Pljevlja”
- JU Dječji dom "Mladost" u Bijeloj
- JU Zavod "Komanski most " u Podgorici
- JU "Lovćen – Bečići" u Cetinju
- JU Centar " Ljubović " Podgorica

### **Subvencije za račune za električnu energiju**

Program subvencioniranja potrošača električne energije je nastavljen je i u 2017. godini. Korisnici su imali popust od 40% i to za iznos računa od 60 eura, a ukoliko je račun bio veći, tada se isti umanjivao za iznos od 24 eura. Ovaj program koristili su: korisnici materijalnog obezbjeđenja; korisnici dodatka za njegu i pomoć; korisnici prava na ličnu invalidninu; smještaja na porodični smještaj-hraniteljstvo i

porodični smještaj; korisnici prava na materijalno obezbjeđenje boraca; nezaposleno lice kojem je utvrđen status invalida rada II i III kategorije u smislu propisa o penzijskom i invalidskom osiguranju ukoliko prihod njegovog domaćinstva ne prelazi 158.70 eura; nezaposleno lice ometeno u razvoju koje je razvrstano u određenu kategoriju i stepen ometenosti u skladu sa posebnim zakonom, a završilo je obrazovanje u specijalnoj školi; nezaposleno lice ometeno u razvoju koje je razvrstano u određenu kategoriju i stepen ometenosti u skladu sa posebnim zakonom, a završilo je redovno obrazovanje i nezaposleno lice koje je završilo obrazovanje uz prilagođeno izvođenje obrazovnog programa i pružanje dodatne stručne pomoći ili posebnom obrazovnom odnosno vaspitnom programu u skladu sa posebnim zakonom.

Za period od avgusta do decembra u Tabeli, podaci su generisani iz Socijalnog kartona. Direktorat za informatiku i analitičko - statističke poslove, svakog mjeseca generiše izvještaj o potrošačima koji su ostvarili pravo na subvenciju preko centara za socijalni rad iz Socijalnog kartona. Spisak objedinjen sa korisnicima prava na subvencije po osnovu boračko – invalidske zaštite i korisnicima koji pravo ostvaruju preko Zavoda za zapošljavanje, MRSS dostavlja svakog mjeseca EPCG. Konačne spiskove, nakon povratne informacije iz EPCG, Direkcija za informatiku dostavlja svim centrima za socijalni rad mjesečno, uz instrukciju da se urade izmjene pojedinačnih rješenja ukoliko je potrebno.

Rezultati primjene Programa subvencioniranja za korisnike socijalno zaštitnih prava za period (januar - decembar) 2017. godine, dati su u narednoj tabeli:

Mjesec	Broj potrošača	Iznos subvencije
JANUAR	20.341	327.277,88 €
FEBRUAR	20.722	301.384,11 €
MART	21.019	312.684,98 €
APRIL	21.172	297.754,98 €
MAJ	20.947	287.728,98 €
JUN	20.763	277.205,52 €
JUL	20.582	283.185,18 €
AVGUST	8.510	128.759,65 €
SEPTEMBAR	9.128	128.724,04 €
OKTOBAR	11.600	174.650,37 €
NOVEMBAR	12.668	199.045,49 €
DECEMBAR	13.488	222.902,58 €
<b>UKUPNO:</b>		<b>2.941.303.76</b>

## 1) Pravni status

### **Naknadni upis**

U Crnoj Gori, posebno kod djece pripadnika RAE populacije, postoji određeni broj djece koja su rođena van zdravstvene ustanove. U okviru svoje redovne aktivnosti službenici MUP-a svakodnevno u kontaktima sa građanima prilikom podnošenja zahtjeva informišu građane i upućuju ih kako da evidentiraju činjenicu rođenja. Postupak njihovog naknadnog upisa do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku, bio je vezan za dokazivanje činjenice rođenja kroz upravni postupak, prilikom čega je NVO „Pravni centar“, izvršni partner UNHCR-a, prilikom pružanja pravne pomoći vezane za naknadni upis činjenice rođenja, u kontaktu sa službenicima organizacionih jedinica MUP-a dobijali obavještenja o svim potrebnim dokazima neophodnim za upis činjenice rođenja u matične registre rođenih. Donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku, procedura je pojednostavljena. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o vanparničnom postupku primenjuje se od 02.05.2015 godine.

Ovim zakonom propisan je postupak utvrđivanja vremena i mjesta rođenja, u cilju regulisanja statusa lica koja nijesu upisana u matični registar a rođena su van zdravstvenih ustanova. Predviđeno je da se taj postupak pokreće predlogom lica koje nije upisano u matični registar rođenih, ili predlogom svakog lica koje ima neposredni pravni interes, odnosno organa starateljstva. U cilju lakšeg ostvarivanja prava predviđeno je da je mjesno nadležan svaki stvarno nadležni sud.

Takođe, odredbama je predviđeno da prvostepeni sud dostavlja pravosnažno rješenje o vremenu i mjestu rođenja organu nadležnom za vođenje matičnih registara u roku od osam dana od dana pravosnažnosti, radi upisa činjenice rođenja u matični registar rođenih i propisano je da je predlagač oslobođen plaćanja taksi i drugih troškova postupka. Zakon je pripremljen u saradnji sa UNHCR-om i UNICEF-om.

U periodu januar – jun 2017. godine, nakon isteka od 30 dana, u Crnoj Gori naknadno je upisano ukupno 358 lica, a od tog broja, prema podacima Pravnog centra naknadno je upisano 29 RL/IRL, od čega je 28 upisano preko suda, a 1 lice je upisano kroz upravni postupak, direktno kod MUPa.

### **Statistika RL/IRL**

U periodu od 07.11.2009. godine (datum stupanja na snagu Zakona o dopunama Zakona o strancima), zaključno sa 01.09.2017. godine, raseljena lica i interno raseljena lica su podnijela ukupno 14.606 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja i privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja riješeno je 14.101 zahtjeva, dok je po 497 zahtjeva postupak u toku. Od 14.101 riješenih predmeta, za 11.897 lica zahtjev je usvojeno i odobren im je stalni boravak, 222 zahtjeva je odbijeno, dok je 1.990 predmeta odbačeno/obustavljeno (u pitanju su dupli ili nepotpuni zahtjevi). Razvrstano po kategorijama ova statistika izgleda na sljedeći način:

#### **Raseljena lica**

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno 4.718 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja, riješeno je 4.676 zahtjeva, dok je po 42 zahtjeva postupak u toku.

#### **Interno raseljena lica**

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno 8.323 zahtjeva za odobravanje stalnog nastanjenja. Od ovog broja riješeno je 7.950 zahtjeva, dok je po 373 zahtjeva postupak u toku.

#### **Privremeni boravak do tri godine - raseljena lica**

U izvještajnom periodu raseljena lica su podnijela ukupno 312 zahtjev za odobravanje privremenog boravka do tri godine. **Od ovog broja, riješeno je 304 zahtjeva, dok je po 8 zahtjeva postupak u toku.**

#### **Privremeni boravak do tri godine - interno raseljena lica**

U izvještajnom periodu interno raseljena lica su podnijela ukupno 1.253 zahtjeva za odobravanje privremenog boravka do tri godine. Od ovog broja, riješeno je 1.179 zahtjeva, dok je po 74 zahtjeva postupak u toku

Operativni tim koji su formirali Ministarstvo unutrašnjih poslova Crne Gore, Ministarstvo rada i socijalnog staranja Crne Gore i Visoki komesarijat Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR) Predstavništvo u Crnoj Gori, 06.03.2014. godine, radi praćenja i pomaganja RL i IRL u procesu podnošenja zahtjeva za rješavanje statusa, nastavio je sa radom u 2015. i 2017. godini.

Mobilni biometrijski timovi MUP-a Kosovo i MUP-a Crne Gore, uz svestranu podršku UNHCR i NVO "Pravni centar", intenzivno su radili na podršci i pomoći raseljenim i interno raseljenim licima u Crnoj Gori tokom 2015. Timovi su vršili intervjue i verifikacije i zaprimali zahtjeve za izdavanje osnovnih dokumenata sa Kosova, donosili i uručivali im urađena dokumenta, a službenici MUP-a Crne Gore, istovremeno su zaprimali zahtjeve za regulisanje pravnog statusa ove kategorije lica u Crnoj Gori.

Kosovski tim je početkom maja boravio u XII (dvanaestoj) posjeti u Crnoj Gori, kada je uručeno: 16 pasoša i 7 ličnih karti licima kojima su ova dokumenta bila pripremljena od strane nadležnih organa Republike Kosovo, 20 ekstrakata, a prihvaćeno su 3 zahteva za LK i 20 zahteva za pasoš.

Ova posjeta je trajala tri dana a dogovoreno je da se sljedeća velika XIII (trinaesta) posjeta održi od 18. do 23 juna 2017.godine, na način sto bi uključila i matičare Republike Kosovo i koja bi obuhvatila sva lica koja do sada nijesu završena, a posebno lica za koja do sada nije urađeno ništa više od intervjua.

Kao i u prethodnim slučajevima posjete će biti logistički i finansijski podržane od strane UNHCR-a i Misije OEBS-a u Crnoj Gori.

Preliminarni rezultati svih posjeta do 01. juna 2017.godine, su sledeći:

Ukupno je završeno: 1.005 lica (dobili pasoše R.Kosovo).

- Za 82 lica je postupak obustavljen, (jer su se u međuvremenu vratilo na Kosovo, umrlo, ili otišli iz CG, najvjerovatnije u Njemačku).

- U radu je ostalo još 272 predmeta.

Napominjemo da su sve ove procedure za interno raseljena lica besplatne, budući da su nadležni organi Republike Kosovo sva dokumenta, izuzev pasoša, izdali bez naplate takse i drugih troškova, a troškovi izdavanja pasoša za sva lica su pokriveni od strane UNHCR-a.

Treba naglasiti da je izmjenama i dopunama Zakona o strancima tri puta produžavan rok za podnošenje zahtjeva za regulisanje statusa ovih lica, koji je istekao 31.decembra 2014. godine. Organizovano je više informativnih kampanja i u dužem periodu objavljivano je više javnih poziva u štampanim i elektronskim medijima.

Preciznu evidenciju o broju raseljenih i interno raseljenih lica koja i dalje žive u Crnoj Gori nije moguće obezbijediti, a imajući u vidu podatke sa ranijih preregistracija koji pokazuju da ih je bilo oko 16.000, može se konstatovati da oko 840 ovih lica više ne živi u Crnoj Gori, ili nijesu htjeli da iskoriste pravo da regulišu stalni ili privremeni boravak u skladu sa zakonom.

## **Državljanstvo**

Nastavak rješavanja zahtjeva raseljenih lica za prijem u crnogorsko državljanstvo, a za koje je nadležan Direkcija za državljanstvo, ističemo da je od početka primjene Zakona o crnogorskom državljanstvu od 01.01.2008. godine do zaključno sa 01.06.2017.godine, ukupno je 1064 raseljenih lica sa prostora bivše SFRJ je dobilo državljanstvo Crne Gore i u radu su 3 zahtjeva licima su izdate garancije.

## **2) Obezbjedivanje smještaja**

Obezbjedivanje smještaja je jedan od ključnih elemenata za lokalnu integraciju I/RL, a planirano je da bude realizovan kroz regionalnu inicijativu, međunarodne donacije, povoljne kredite i sopstvene izvore. Doprinos Crne Gore ogleda se prvenstveno u dodjeli zemljišta i obezbjedivanju primarne infrastrukture.

### ***Regionalni stambeni program***

Regionalni stambeni program kao najveći donatorski projekat pored Evropske komisije snažno podržava Vlada Sjedinjenih Američkih država kako u finasijskom tako i u političkom smislu. Samim tim imaveliki uticaj na odluke Skupštine donator po pitanju upravljanja projektom finansiranjem novih Pod-projekata.

Kroz Regionalni stambeni program za CrnuGoru, predviđeno je obezbjedjenje sredstava za rješavanje stambenog pitanja za 6.063 lica (1.177 domaćinstava) koja spadaju u najranjivije kategorije (lica smještena u neformalnim kolektivnim centrima i ugrožena lica u privatnom smještaju, sa posebnim osvrtom na Kamp Konik).

- Ukupna vrijednost projekta: 27.696 miliona eura;
- Kontribucija države: 15%, tj. 4.154 miliona eura;
- Donatorska sredstva: 23. 542 miliona eura.

### **Ovimprojektom predviđeno je da se realizuju sljedeći pod-projekti u Crnoj Gori**

1. **MNE1** zgradnja 62 stambene jedinice u Nikšiću
2. **MNE2** zgradnja 120 stambenih jedinica u Podgorici- Kamp Konik
3. **MNE3** zgradnja Doma za stara lica u Pljevljima
4. **MNE4** zgradnja 94 stambene jedinice u Beranama
5. **MNE5** Rekonstrukcija postojećih vojnih objekata u Vojnom kompleksu Trebjesa za potrebe Doma za stara lica u Nikšiću.
6. **MEN6** Izgradnja 51 stambene jedinice na Koniku
7. **MNE7** Kupvina stanova u Herceg Novom
8. **MNE8** Izgradnja 50 gotovih kuća
9. **MNE9** Dodjela građevinskog materijala za 120 porodica

### **Status odobrenih Pod-projekata**

**Prvi „Pilot Projekat- Nikšić“MNE1** podrazumijeva izgradnju 62 stambene jedinice, čija ukupna vrijednost iznosi 2.780.000.00 €, sredstva granta 1.980.000.00 €, kontribucija države odnosno lokalne jedinice 600.000.00€. **Projekat završen u planiranom roku bez dodatnih radova I bilo kakvih kašnjenja.**

U julu 2013.godine, su kandidovana još dva Pod projekta, **“izgradnja 120 stambenih jedinica na Kampu Konik”,MNE2** čija vrijednost iznosi 6 906 750 00 €, od kojih su sredstva granta 6,226,622 00 €. U toku izgradnja 12 objekata sa po 10 stambenih jedinica. Potrebno izvršiti selekciju budućih korisnika.**Projekat u potpunosti realizovan.**

Pod projekat **MNE 3“izgradnja Doma za staralica u Pljevljima”**čija vrijednost iznosi 2 331 716, 00 €, od kojih su sredstva granta 1,918,572 €. U toku su zanatski radova na objektu. Potrebno sprovesti administrativne procedure ( Odluka o osnivanju javne ustanove, VD direktora, upravne odbor, .....)  
**Projekat u potpunosti realizovan.**

Pod projekat **MNE 4: “Izgradnja 94 stambene jedinice u opštini Berane”**čija ukupna vrijednost projekta: 3.990.649 €, od čega su donatorska sredstva: 3.575.779 €. Radovi počeli u decembru 2016.godine.**Projekat se realizuje u potpunosti planiranom dinamikom.**

Na Pod projektu **“izgradnja 120 stambenih jedinica na Kampu Konik”,MNE 2** se iz razloga dobre prakse projektovanja došlo do uštede 1.950.977,11 €- pa je Skupština donator odobrila proširenje projekta stambenog zbrinjavanja na Koniku **MNE5 “Izgradnja 51 stambene jedinice na Koniku”- Nastavak IPA Projekta.**

**Radovi na objektima započeli 18 maja 2017. godine.**

**MNE 6“Rekonstrukcija postojećih Vojnih objekata – Vojni kompleks Trebjesa za potrebe izgradnje doma za stara i odrasla invalidna lica u opštini Nikšić”**čija ukupna vrijednosti znosi 5.178.743,7 €, od čega su donatorska sredstva: 2.317.274,7 €

Projekat pozitivno ocijenjen od strane CEBA i Tehničkog komiteta čekamo odluku Skupštine donator. Ministarstvo rada i socijalnog staranja obezbijedilo glavnigradjevinski projekat sa revizijom.

Na poslednjoj Skupštini donator koja je održana 1.Decembra 2016.godine u Parizu su odobrena još dva projekta za Crnu Goru, i to:

**MNE 7 “Kupovina stanova u Herceg Novom za 36 socijalno ugroženih porodica”;**

**MNE 8 “Izgradnja 50 kućica širom Crne Gore za lica koja posjeduju zemljište I dozvole za gradnju”**

Potpisan Ugovor o Grantu sa CEB-om nakon čega će se pristupilo implementaciji.

### ***Dobrovoljni povratak***

U 2017. godini na Kosovo se vratilo 8 porodica sa 29 članova, i 1 porodica u Srbiju sa 2 člana. Trenutno 80 porodica sa oko 400 lica želi da se vrati u državu porijekla.

Proces povratka raseljenih lica na Kosovo krajem 2016 i početkom 2017 je otežan, zbog ukupnih prilika na Kosovu.U okviru Skopskog procesa u kojem CG aktivno učestvuje proces povratka i status lica u Crnoj Gori sa Kosova je primarno aktuelan, u saradnji sa UNHCR-om i IOM-om Kosova, kao i sa ministarstvom za povratak u Vladi Kosova. Crna Gora insistira na ispunjavanju obaveza koje su učesnice države preuzele u Akcionom planu.

Povratničke porodice su podržane u transportu lica do mjesta povratka i sa povratničkim paketima u vidu nameštaja i hrane, higijene, kao i alata za samozapošljavanje. Projekat se sprovodi u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja - Upravom za zbrinjavanje izbjeglica, UNHCR-om, Crvenim



krstom Crne Gore i Danskim savjetom za izbjeglice, koji su u toku proteklog mjeseca sproveli terensko istraživanje, kako bi indentifikovali sva zainteresovana lica za povratak na Kosovo.

### **3) Obrazovanje**

Broj RE djece koja se uključuju u obrazovni sistem u Crnoj Gori povećava se iz godine u godinu u školskoj 2016/17. godini, upisano je 621 učenik iz kampova Konik I i II.

Obezbjedeći su uslovi za desegregirano obrazovanje RE djece, i to u sedam podgoričkih osnovnih škola: OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin", OŠ "Marko Miljanov", OŠ "21. maj", OŠ "Savo Pejanović", OŠ "Vladimir Nazor" OŠ „Oktoih“ i OŠ "Vuk Karadžić". Zatvoreno je područno odjeljenje JU OŠ "Božidar Vuković Podgoričanin" na Kampu Konik. Svakog dana se iz kampova na Koniku prevozi 304 učenika/ca kombi vozilima do gradskih škola. Ministarstvo prosvjete obezbjeđuje finansijska sredstva za kontinuirani prevoz đaka. Ministarstvo prosvjete za ovu aktivnost izdvaja oko 2.000, 00 € na mjesečnom nivou.

Kada je u pitanju predškolsko obrazovanje takođe je evidentiran porast broja djece u odnosu na prethodnu godinu. U pripremnim vrtićima trenutno je upisano 144 djece a u vrtićima ukupno 170 djece. Izrađena je brošura za upis u prvi razred na romskom i albanskom jeziku. Sprovode se aktivnosti dopunske nastave za učenike RE populacije u svim školama.

U Podgorici, Beranama i Nikšiću formirani su timovi za prevenciju ranog napuštanja školovanja. Timovi se sastaju svakog mjeseca. U toku je izrada protokola o ranom napuštanju školovanja koji će definisati korake i mjere koje treba primijeniti za djecu koja su u riziku. Kod Inspekcije za prosvjetu i sport precesuirana su dva predmeta. Podatak o broju učenika koji su završili osnovnu školu imaćemo u avgustu.

Održana je obuka za 23 nastavnika za rad sa učencima RE populacije. Obezbjedeći su besplatni udžbenici za svu djecu. Anketiranje učenika IX razreda osnovne škole sprovodi se svake godine. Afirmativnom akcijom u I razred upisano je 47 učenika. U srednjim školama su 104 učenika. Nastavnika mentora je 27 a u mentorski program uključena su 104 učenika takođe se realizuju tutorski časovi za 15 učenika dok je nastavnika tutora je 11.

### **4) Zdravstvena zaštita**

Svim licima obezbijeđen pristup primarnoj i sekundarnoj zdravstvenoj zaštiti. Kroz radionice Porodičnog centra kojih je u izvještajnom periodu realizovano 64 u kojima po radionici u prosjeku prisustvuje 31 žena (ukupno 80 žena). U okviru radionica koje imaju za cilj očuvanje zdravlja raseljenih lica smještenih na području Vrela ribničkih sa posebnim naglaskom na osnaživanju žene, u saradnji sa Institutom za javno zdravlje, dva puta mjesečno ljekari specijalisti razgovaraju sa ženama o temama koje imaju za cilj da unaprijede njihovo zdravstveno stanje i prevenciju nastanka bolesti.

### **5) Socijalna i dječija zaštita**

Raseljena i interno raseljena lica, prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite, ostvaruju shodno Zakonu o socijalnoj i dječijoj zaštiti. Po Članu 11 Zakona, prava iz socijalne i dječije zaštite su: (1) osnovna materijalna davanja, i (2) usluge socijalne i dječije zaštite. Zakon predviđa da prava po ovom zakonu pripadaju crnogorskim državljanima, sa prebivalištem u Crnoj Gori, i kao i strancima sa stalnim nastanjenjem ili privremenim boravkom u Crnoj Gori.

Ministarstvo rada i socijalnog staranja je donošenjem Pravilnika o bližim uslovima za ostvarivanje osnovnih materijalnih davanja iz socijalne i dječije zaštite, prepoznalo i lica sa statusom I/RL, tražioce azila, lica sa statusom izbjeglice i lica sa odobrenom dodatnom zaštitom kao lica koja imaju pravo na osnovna materijalna davanja iz oblasti socijalne i dječije zaštite u Crnoj Gori (materijalno

obezbjeđenje, lična invalidnina, dodatak za njegu i pomoć, zdravstvena zaštita, troškovi sahrane, i jednokratna novčana pomoć).

## **6) Jačanje modela bezbjednosti i unapređenje poštovanja zakonodavnih okvira**

U toku izvještajnog perioda poseban akcenat je stavljen na evidenciju lica koja su se odlučila za odlazak u tzv „treće zemlje“ (Njemačka, Holandija, Francuska...). Sa područja Kampa Konik u izvještajnom periodu evidentirano je 10 porodica koje su se odlučile da napuste Crnu Goru i ilegalno se presele „treće zemlje“.

Preventivno djelovanje i podizanje svijesti kod interno raseljenih lica kroz stalno prisustvo službenika Uprave policije na području Kampa Konik u toku 2015. godine, imalo je za posledicu značajan smanjen broj prekršaja javnog reda i mira. Pored preventivnog, preduzimale su se i aktivnosti represivnog karaktera u smislu nastojanja pravovremenog reagovanja na prijavljene događaje koji zahtijevaju reakciju policije pri čemu se davao akcenat na povećanoj senzibilnosti prema ovoj kategoriji lica, sa čime će se nastaviti i u narednom periodu.

Pojačanim prisustvom službenika Područne jedinice Podgorica kada je u pitanju kamp Koniki ostvarivanjem kontakata sa stanovništvom ovih naselja, tim liderima, kao i svim drugim subjektima uključenim u rješavanje statusnih, egzistencijalnih, socijalnih i drugih pitanja ove populacije preventivno se djelovalo na sprečavanju vršenja prekršaja javnog reda i mira i vršenja krivičnih djela.

## **RAD NA PROJEKTIMA**

### ***Operativni program ljudskih resursa “2012-2013”***

#### ***Ugovor o uslugama “Saradnja između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Centara za socijalni rad”***

Direktorat za socijalno staranje i dječju zaštitu je dio Operative strukture za IPA IV komponentu, i ima ulogu Tijela odgovornog za prioritet/mjeru 3 iz OP RLJR 2012-2013 - Unaprijeđenje socijalne inkluzije/ Podrška većem pristupu tržištu rada licima sa invaliditetom i pripadnicima RE populacije.

Kad su u pitanju aktivnosti iz ove mjere, 31. decembra 2015. godine potpisan je ugovor o uslugama Saradnja između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Centara za socijalni rad“ (vrijednost: 413,000.00 €, trajanje: 18 mjeseci, odnosno do juna 2017. godine). Planirano trajanje ugovora je bilo 18 mjeseci, ali je isti produžen za 3 mjeseca i ugovor je završen 31. septembra 2017. godine.

Glavni cilj projekta je pružanje podrške kroz obučavanje zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore i Centrima za socijalni rad (uključujući njihove područne jedinice) za pružanje podrške teže zapošljivim licima, prvenstveno licima sa invaliditetom i pripadnicima RE populacije, kako bi se omogućio njihov lakši pristup tržištu rada.

Imajući u vidu da je implementacija ovog ugovora započela u 2016. godini, određeni broj aktivnosti je implementiran i tokom 2017. godine. Jedna od najvažnijih aktivnosti projekta je bila izrada Sporazuma i novih metoda rada između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i centara za socijalni rad. Nacrt ovog Sporazuma je predstavljen 21. februara 2017. godine. Nakon toga je uslijedio period konsultacija i pilotiranja novih metoda rada predviđenih nacrtom Sporazuma, tako da je 30. juna 2017. godine održana je evaluaciona radionica projekta tokom koje su predstavljeni primjeri pilotiranja novih metoda rada multidisciplinarnih timova Zavoda za zapošljavanje i centara za socijalni rad u pristupu ranjivim kategorijama. Nakon evaluacione radionice, potpisan je i Sporazum između direktora Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i direktora Centara za socijalni rad.

Kad su u pitanju druge aktivnosti ovog projekta koje su implementirane tokom 2017.godine, potrebno je pomenuti aktivnosti pružanja podrške u implementaciji grant šeme „Implementacija treninga i projekata za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i pripadnika RE populacije“. Cilj ove dvodnevne radionice je bio da grant korisnicima predstavi njihove ugovorne obaveze i uputstva za sprovođenje projekata. Nakon implementacione radionice, a do kraja sprovođenja ugovora, pružana je podrška kako grant korisnicima tako i službenicima Ministarstva rada i socijalnog staranja. Grant korisnicima j, od strane eksperata, pružana pomoć pri izradi budžeta za projekte i pri izradi prvih Izvještaja o napretku projekata. Takođe, eksperti su učestvovali na posjetama na licu mjesta koja je sprovedena za 9 projekata (tkzv. monitoring) i time su pružili podršku kako službenicima Ministarstva rada i socijalnog staranja, tako i službenicima Direktorata za finansiranje i ugovaranje sredstava EU pomoći Ministarstva finansija (CFCU).

Na kraju, 20. septembra 2017. godine održana je završna konferencija projekata „Saradnja između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Centara za socijalni rad“ na kojoj su predstavljene glavne aktivnosti i rezultati projekta.

### ***Grant šema: "Implementacija treninga i projekata za zapošljavanje lica sa invaliditetom i pripadnika RE populacije"***

Grant šema ima za cilj pružanje podrške projektima stručnog osposobljavanja, programima socijalne inkluzije i projektima zapošljavanja lica sa invaliditetom i pripadnika RE populacije. Vrijednost poziva je skoro 800,000.00 EUR. Grantovi za koje se moglo aplicirati su vrijednosti od 60.000 do 100.000 EUR i mogu trajati od 6 do 14 mjeseci

Ugovori sa grant korisnicima su potpisani tokom februara mjeseca 2017.godine, dok je 6. marta 2017.godine održana

konferencija povodom promocije dodjele bespovratnih sredstava Evropske unije izabranim projektima .

Nosioci odabranih projekata su: opština Nikšić, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Eparhija budimsko-nikšićka, NVO Help, Centar za istraživačko novinarstvo, Radio Rožaje, Centar za socijalni rad Bar i Ulcinj, Centar za socijalni rad za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik i NVO Mladi romi.

Ukupna ugovorena vrijednost svih devet projekata iznosi oko 756 hiljada eura, od čega je učešće EU oko 639 hiljada eura, a nacionalno učešće oko 113 hiljada eura.

Projekti treba da doprinesu poboljšanju socijalne inkluzije lica sa invaliditetom i pripadnika RAE populacije, koji su u nepovoljnom položaju, boljom integrisanošću u tržište rada.

Tokom 2017. godine, grant korisnici su započeli implementaciju projekata i izvršavali svoje ugovorne obaveze, uključujući i slanje četvoromjesečnih izvještaja o napretku. Tokom 2017. godine, svi grant korisnici su dostavili po 2 izvještaja o napretku. Tokom 2018.godine očekuje se dostavljanje završnih izvještaja.

Imajući u vidu da je predviđeno trajanje ugovora između 12 i 14 mjeseci, neki ugovori se završavaju tokom februara mjeseca 2018.godine, a neki tokom aprila mjeseca 2018.godine.

### ***Projekat "Nastavak reforme sistema socijalne zaštite" i projekat „ Razvoj kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite u Crnoj Gori.“***

Kroz projekat "Nastavak reforme sistema socijalne zaštite" koji Ministarstvo rada i socijalnog staranja sprovodi uz tehničku podršku UNDP-a, podržana je usluga „Pomoć u kući za stare“ tokom 2017.

godine u 16 opština Crne Gore (sjeverni i centralni region) kroz angažman 120 gerontodomačica za oko 1.200 korisnika. Projekat se realizuje u sljedećim opštinama: Nikšić, Šavnik, Plužine, Danilovgrad, Mojkovac, Pljevlja, Žabljak, Kolašin, Plav, Gusinje, Bijelo Polje, Berane, Andrijevica, Petnjica, Rožaje i Cetinje. Kriterijumi za određivanje broja angažovanih gerontodomačica po opštinama su bili broj korisnika dodatka za njegu i pomoć iznad 65 godina starosti i broj korisnika materijalnog obezbjeđenja iznad 65 godina starosti, kao i razudjenost opština. Takođe, razvijen je informacioni sistem koji se sastoji iz web i android aplikacija koji će doprinijeti poboljšanju kvaliteta pružanja usluge, boljem monitoringu rada gerontodomačica i njihovom efikasnijem pružanju usluge pomoći u kući.

Podržano je funkcionisanje tri dnevna boravka za stare u Nikšiću, dva u Danilovgradu i jedan u opštini Mojkovac. Podržano je uspostavljanje usluge "Dnevni boravak za djecu sa problemima u ponašanju" pri JU "Centar Ljubović" koja ima za cilj da se razviju preventivni mehanizmi koji će osnažiti djecu sa problemima u ponašanju za prevenciju posljedica negativnih obrazaca u ponašanju.

U saradnji sa lokalnom upravom Glavnog grada Podgorica, Crvenim krstom Crne Gore i ostalim partnerima (institucije sa centralnog i lokalnog nivoa, civilni sektor, privatni sektor) podržano je osnivanje i funkcionisanje Prihvatišta za beskućnike u Glavnom gradu Podgorici. Podržano je osnivanje i rad Prihvatišta za stare u okviru Doma Starih „Grabovac“ Risan čija je svrha je da omogući ugroženim odraslim i starijim licima usluga prihvatilišta za period od najviše tri mjeseca, u kom periodu će nadležni Centrii za socijalni rad prikupiti potrebnu dokumentaciju neophodnu za buduće trajno rješenje pojedinačnih slučajeva.

Uz podršku UNDP-a i UNICEF-a sprovodi se usluga porodični saradnik. Cilj ove usluge je da se ojačaju biološke porodice i njihove roditeljske kompetencije, kako bi djeca, posebno djeca od 0 do 3 godine života, odrastala u svojoj porodici. Pružalac ove usluge je NVO "Porodični centar" Kotor. Za rad sa porodicama angažovana su 4 porodična saradnika i usluga se sprovodi u šest opština u Crnoj Gori a u planu je razvijanje i proširenje usluge u svim opštinama u Crnoj Gori. U 2017. godini u ovu uslugu je uključeno 62 porodice i obuhvaćeno je 156 djece od kojih je 28 djece do 3 godine starosti i 24 djece sa smetnjama u razvoju.

U skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti i međunarodno preuzetim obavezama, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, u saradnji sa NVO SOS telefon za žene i djecu žrtve nasilja Nikšić, uz tehničku podršku UNDP-a u septembru 2015.god. uspostavilo je jedinstvenu, nacionalnu, besplatnu telefonsku SOS liniju za pomoć žrtvama nasilja u porodici koja predstavlja prvi i najvažniji kontakt za podršku žrtvama nasilja. Linija je besplatna za pozive sa bilo koje mreže u Crnoj Gori i dostupna 24 sata, 7 dana u sedmici. Servis osnažuje i pruža podršku žrtvi kroz emocionalnu podršku, informisanje o pravima i mogućnostima za žrtvu, konsultacije i pomoć u kriznim situacijama, upućivanje na druge organizacije, ustanove i institucije i psihološko savjetovanje. Nacionalna SOS linija za žrtve nasilja u porodici tokom 2017.godine zaprimila je 3471 poziv. Pruženo je ukupno 4683 usluge, najviše usluga informisanja 2334 puta i usluga povjerljivog razgovora 1400 puta. Za proteklih dvanaest mjeseci realizacije projekta pozivi su upućivani iz 21 opštine u Crnoj Gori. Najveći broj poziva tokom prethodnih godinu dana upućen je iz opštine Nikšić 893 poziva i Podgorice 879 poziva.

Kroz projekat "Razvoj kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite u Crnoj Gori" koji Ministarstvo rada i socijalnog staranja sprovodi uz tehničku podršku UNDP-a, izvršena je rekonstrukcija, opremanje i otvoren je objekat Dnevnog centra za djecu sa smetnjama u razvoju i osobe sa invaliditetom (odjeljenje 27+) u opštini Nikšić. Renoviran i opremljen je objekat Prihvatišta za odrasle i stare pri JU Dom starih „Grabovac“ Risan. Izrađen je glavni projekat i raspisan tender za adaptaciju objekta Dnevnog boravka za starije u opštini Plav. Izrađeni su glavni projekti za izgradnju višenamjenskih objekata u opštinama Petnjica i Gusinje.

Četvrti sastanak Upravnog odbora projekta "Nastavak reforme sistema socijalne zaštite" održan je 15. marta 2017. godine. Sastanku su prisustvovali predstavnici UNDP-a, UNICEF-a, Zajednice opština CG, Glavnog grada Podgorice, nadležnih ministarstava i Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu. Upravni odbor je podržao nastavak projekta „Nastavak reforme sistema socijalne zaštite“ i produžetak

ugovora između Ministarstva rada i socijalnog staranja i UNDP-a do 31. decembra 2017. godine. Takođe, na sastanku su istaknute aktivnosti koje se odvijaju kroz projekat "Razvoj kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite." Upravni odbor je podržao nastavak projekta „Razvoj kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite u Crnoj Gori“ i produžetak ugovora između Ministarstva rada i socijalnog staranja i UNDP-a do 31. decembra 2017. godine.

Peti sastanak Upravnog odbora projekta "Nastavak reforme sistema socijalne zaštite" održan je 01. novembra 2017. godine. Sastanku su prisustvovali predstavnici UNDP-a, UNICEF-a, Zajednice opština CG, nadležnih ministarstava i Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu. Upravni odbor je podržao nastavak projekta „Nastavak reforme sistema socijalne zaštite“ i produžetak ugovora između Ministarstva rada i socijalnog staranja i UNDP-a do 31. decembra 2018. godine. Upravni odbor je podržao nastavak projekta „Razvoj kapaciteta za pružanje usluga socijalne zaštite u Crnoj Gori“ i produžetak ugovora između Ministarstva rada i socijalnog staranja i UNDP-a do 31. decembra 2018. godine.

## **DIREKTORAT ZA INFORMATIKU I ANALITIČKO-STATISTIČKE POSLOVE**

U Direktoratu za informatiku i analitičko-statističke poslove u toku 2017. godine, realizovane su planirane aktivnosti u smislu utvrđenih zadataka i nadležnosti ovog direktorata.

Realizovane aktivnosti u 2017-oj godini su, pored ostalih redovnih, u najvećoj mjeri bile vezane za:

- ✓ administraciju informacionog sistema ISSS – „Socijalni karton“;
- ✓ integraciju i administraciju Ustanova socijalne i dječje zaštite (Dom starih „Grabovac“ Risan, Dom starih „Bijelo Polje“, Dječiji dom „Mladost“, JU Zavod „Komanski most“ i Centar „Ljubović“) u ISSS system;
- ✓ paralelne aktivnosti na starom informacionom sistemu „SODIS“ vezane za materijalna davanja (koji je bio u upotrebi do juna 2017. godine);
- ✓ implementacija postupka Boračka i invalidska zaštita u ISSS (isplate uputnica idu dijelom preko Pošte Crne Gore, a dijelom preko banaka);
- ✓ implementacija postupka Subvencija za električnu energiju u ISSS;
- ✓ izmjenama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti koja je imala za posledicu ogroman broj promjena i intervencija u ISSS i implementaciju 2 nova postupka: Ustavni sud – naknada ženama i Uplata doprinosa – naknade majkama;
- ✓ analiza, kreiranje i dorada postupaka za materijalna obezbjeđenja u dijelu Radna aktivacija,
- ✓ sistemsko generisanje fajlova za Radnu aktivaciju za preko 8.000 korisnika i članova porodice.

### **Administracija sistema se odvija u dva pravca: softversko-aplikativni i mrežno-hardverski.**

**Softversko-aplikativna administracija** je bazirana na konstantnoj komunikaciji i koordinaciji aktivnosti na relaciji između centara za socijalni rad i ustanova socijalne i dječje zaštite, sa jedne strane i telekomunikacionim provajderom i softverskom kompanijom koja je izradila sistem, sa druge strane.

Podrška centrima za socijalni rad i ustanovama socijalne i dječje zaštite se odvija preko Help desk tikiing alata, kojim se upravlja problemima od njihovog nastajanja do potpunog otklanjanja uz evidenciju svih preduzetih koraka u tom smislu. Osim Help deska, koordinacija i komunikacija se obavljaju e-mailom i telefonom, a sve sa ciljem što bržeg otklanjanja nastalih problema.

Redovne aktivnosti u tom opsegu su i administriranje korisnika ISSS, dodjeljivanje prava za korišćenje sistema, otvaranje i ažuriranje novih naloga, itd.

Ipak, najznačajnije i najzahtjevnije aktivnosti vezane su za obračun materijalnih davanja, ciklično, nekoliko dana u mjesecu, gdje se sravnjavaju iznosi za isplate i u komunikaciji sa centrima za socijalni rad otklanjaju eventualne nepravilnosti, nakon čega se formira završni obračun.

Preko ISSS se obračunava 14 prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite, a preko IS SODIS (do juna 2017. godine), dva prava iz oblasti boračko invalidske zaštite, kada su i oni integrisani u ISSS.

Nakon obračuna formiraju se odgovarajući fajlovi koji služe za štampu uputnica i isplatu primanja korisnicima. Ti podaci se elektronskim putem prosleđuju Pošti Crne Gore. Direkcija obavlja mjesečnu komunikaciju sa Hibridnom poštom gdje se vrši štampa uputnica.

Istovremeno se kroz Informacioni sistem generišu izvještaji i rekapitulari za tekući obračun i dostavljaju Direkciji za analitičko-statističke poslove koja priprema naloge za isplatu.

U ISSS se povremeno vrši import fajlova sa reonima iz Pošte Crne Gore, a svaki mjesec se radi import fajlova iz Ministarstva poljoprivrede – Staračke naknade, import fajlova za Subvenciju električne energije, slanje izvještaja o Subvenciji za električnu energiju Elektrodistribuciji i Centrima za socijalni rad.

**Aktivnosti kod Mrežno-hardverske administracije** ogledale se kroz dva segmenta.

U prvoj polovini godine administracija sistema u zgradi Ministarstva u saradnji sa MJU i održavanje ISSS na udaljenim lokacijama na teritorije cijele Crne Gore. Administracija u zgradi Ministarstva podrazumijeva hitno reagovanje na probleme koji se javljaju na samim računarima, reinstalacije sistema, ažuriranja antivirusnog i ostalih softvera neophodnih za rad korisnika, instaliranja novih uređaja i održavanje postojećih, koordinacija sa firmom za nabavku i servisiranje uređaja, komunikacija sa Ministarstvom za javnu upravu u vezi sa domenskim i mail nalozima zaposlenih.

Kod održavanja ISSS sistema na udaljenim lokacijama, u prvoj polovini godine, koristila se komunikacija preko Help deska, e-maila i telefonska komunikacija u cilju što efikasnijeg otklanjanja nastalih problema u radu, a kao posledice više faktora usled složenosti sistema (lokalna serverska infrastruktura, distribuirana serverska infrastruktura drugih institucija, kao i infrastruktura provajdera telekomunikacionih usluga). U visokom procentu rješavanje problema se obavljalo iz daljine korišćenjem specijalizovanih softverskih alata. U slučaju fizičkog prekida veze usled problema na Telekomovoj infrastrukturi, rješavanje problema se obavljalo na licu mjesta ili uz asistenciju osoblja Telekoma i Ministarstva za javnu upravu.

**U drugoj polovini godine**, pored uobičajenih, uslijedile su aktivnosti u vezi sa prebacivanjem komunikacije sa MPLS provajdera Crnogorski Telekom na novog MPLS provajdera OrionTelekom, nakon pridruživanja mrežne infrastrukture u Mrežu državnih organa i prilagođavanje istoj.

Inicirane su i započete aktivnosti na uspostavljanju ISO 27001 standarda za implementaciju Menadžmenta bezbjednosti informacionog sistema socijalnog staranja. Potpisan je ugovor o outsourcing-u određenih mrežno-hardverskih funkcionalnosti sistema u cilju bržeg efikasnijeg rješavanja problema kada do njih dođe kao i unaprjeđenju sistema administracije i monitoringa cjelokupnog sistema.

Dodavanjem i konfiguracijom nove opreme u core-u mrežno-serverske infrastrukture omogućeni su preduslovi za uspostavljanje dva dodatna Informaciona sistema koja su razvijena kao potpora za ISSS uz pomoć UNDP-a.

Značajna komunikacija i koordinacija u cilju prebacivanja funkcionisanja servisa sa dosadašnjeg načina implementiranog u ISSS na novorazvijenu platformu MJU – GSB gdje će web servisi eksponirati i konzimirati uniformno za sve državne institucije preko jedne čvorne lokacije.

Direkcija za informatiku u saradnji sa kolegama iz Ministarstva za javnu upravu, u izvještajnom periodu, pružalo je stručnu pomoć zaposlenima za rad na Origami-eDMS sistemu.

**Tokom 2017. godine, radili smo na kontinuiranom praćenju rada i pružanju podrške zaposlenima u ustanovama socijalne i dječje zaštite** (Dom starih „Grabovac“, Dom starih „Bijelo Polje“, Zavod „Komanski most“, Dječiji dom „Mladost“ i Centar „Ljubović“ ) i centrima za socijalni rad, na otklanjanju problema i unapređenju sistema. Podrška i pomoć centrima je pružana uglavnom putem telefona i mejlova, ali i putem Help deska, dok su problemi kod Ustanova rješavani putem mejla, kao i telefonskim putem. Za uspješno otklanjanje problema od velikog značaja je svakodnevna koordinacija i komunikacija sa S&T.

Obračun materijalnih davanja u ISSS je rađen za **14** prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite:

1. Naknada po osnovu rođenja troje ili više djece;
2. Dodatak za djecu;
3. Dodatak za njegu i pomoć;
4. Lična invalidnina;
5. Troškovi sahrane;
6. Materijalno obezbjeđenje;
7. Naknada za novorođeno dijete;
8. Naknada po osnovu rođenja djeteta;
9. Povlastice na putovanje lica sa invaliditetom;
10. Naknada roditelju ili staratelju - njegovatelju lica koje je korisnik lične invalidnine;
11. Pomoć za vaspitanje i obrazovanje djece i mladih sa POP - troškovi prevoza;
12. Boračka i invalidska zaštita;
13. Ustavni sud – naknada ženama; i
14. Uplata doprinosa – naknade majkama.

Kroz ISSS se **2** puta godišnje vrši usklađivanje visine osnova za ostvarivanje prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite, kao i Boračko invalidske zaštite.

Kontinuirana pomoć i podrška zaposlenima u Centrima za socijalni rad i zaposlenima u ustanovama prilikom rada u swis-u (24 opštine i Ustanove socijalne i dječje zaštite-Zavod Komanski Most, Dom starih Grabovac Risan, Dom starih Bijelo Polje, Centar Ljubović), preko 10.000 mailova, poziva, poruka u 2017. godini.

Podrška Centrima za socijalni rad i Ustanovama socijalne i dječje zaštite se odvija preko Help desk tiking alata (koji se sastoji od 4 dijela: hardverka podrška, upravljanje korisničkim nalogima i ulogama, prijava problema za materijalna davanja, prijava problema za Ustanove i usluge, kojim se upravlja problemima od njihovog nastajanja do potpunog otklanjanja uz evidenciju svih preduzetih koraka u tom smislu, 856 tiketa, preko 4.500 mailova u 2017. godini.

Zbog promjena Zakona po kojem je došlo do umanjenja iznosa za Naknadu za majke sa troje ili više djece u januaru 2017. godine, odrađena je tzv. Paketna obrada rešenja (automatska zamjena rešenja u sistemu) - nova funkcionalnost koja je odrađena u saradnji sa partnerskom firmom SnT. Kroz sistem je urađeno kreiranje novih rešenja, automatska obrada - potpisivanje rešenja kroz sistem, ispis rešenja, analitički izveštaji za provjeru paketne obrade – ukupno je kroz sistem izmijenjeno skoro 22.000 rešenja, koja su odštampana u 3 primjerka preko Pošte Crne Gore i prosljeđena Centrima za socijalni rad. Sve je odrađeno u vrlo kratkom roku.

Zbog promjene Zakona u junu mjesecu 2017. godine, odrađena je tzv. Paketna obrada rešenja kroz SWIS za **Naknadu za žene sa troje i više djece**, analiza, kreiranje i zamjena rešenja kroz sistem (22.000 rešenja), štampa rešenja kroz sistem i preko Pošte Crne Gore (štampa 22.000 rešenja u 4 primjerka) i distribucija Centrima za socijalni rad.

Zbog promjene Zakona u junu mjesecu 2017. godine, odrađena je tzv. Paketna obrada rešenja kroz SWIS za za **Dodatak za njegu i pomoć drugog lica**, analiza, kreiranje i zamjena rešenja kroz

sistem, (2.239 rešenaj), štampa rešenja kroz sistem i preko Pošte Crne Gore (štampa 2.239 rešenja u 3 primjerka) i distribucija Centrima za socijalni rad.

Zbog promjene Zakona u junu mjesecu 2017. godine, odrađena je tzv. Paketna obrada rešenja kroz SWIS za **Lična invalidnina**, analiza, kreiranje i zamjena rešenja kroz sistem (2.172 rešenja), štampa rešenja kroz sistem i preko Pošte Crne Gore (2.172 rešenja u 3 primjerka) i distribucija Centrima za socijalni rad.

Zbog promjene Zakona u junu mjesecu 2017. godine, odrađena je tzv. Paketna obrada rešenja kroz SWIS za **Zdravstvenu zaštitu**, analiza, kreiranje i zamjena rešenja kroz sistem (11.000 rešenja), štampa rešenja kroz sistem i preko Pošte Crne Gore (11.000 rešenja u 3 primjerka) i distribucija Centrima za socijalni rad.

Puštanje u rad postupka **Ustavni sud-Naknada majkama** i obračun od avgusta 2017. godine (analiza, implementacija, testiranje, obračun, kreiranje izvještaja).

Puštanje u rad postupka **Uplata doprinosa-Naknade majkama** i obračun od avgusta 2017. godine (analiza, implementacija, testiranje, obračun, kreiranje izvještaja).

Puštanje u rad postupka **Subvencija za električnu energiju** u ISSS (analiza, testiranje, implementacija, unos, kreiranje izvještaja) – import u sistem fajla iz Elektrodistribucije, slanje izvještaja o Subvenciji za električnu energiju Elektrodistribuciji i Centrima za socijalni rad. U vezi toga, aplikacija je testirana od strane ovog ministarstva, instrukcije su poslate svim centrima za socijalni rad, praćena je dinamika unosa, otklonjeni problemi. Ministarstvo šalje svakog mjeseca EPCG izvještaj o potrošačima koji su ostvarili pravo na subvenciju preko centara za socijalni rad, po osnovu boračko invalidske zaštite i preko Zavoda za zapošljavanje. Konačne spiskove, nakon povratne informacije iz EPCG, Ministarstvo rada i socijalnog staranja dostavlja svim centrima za socijalni rad svakog mjeseca, uz instrukciju da se urade potrebne izmjene pojedinačnih rješenja.

Puštanje u rad postupka **Boračko invalidska zaštita** u ISSS (analiza, testiranje, implementacija, unos, obračun, kreiranje izvještaja), isplata primanja preko Pošte Crne Gore i preko Banaka.

Analiza, kreiranje i dorada postupaka za materijalno obezbjeđenje u dijelu **Radna aktivacija**, sistemsko generisanje fajlova za Radnu aktivaciju za preko 8.000 korisnika i članova porodice.

Testiranje aplikacije, zbog provjere funkcionalnosti i prikupljanje podataka za potrebe dorade SWIS-a, radi unapređenja postupka za žalbe i uvođenja novog postupka za upravni spor. Ovim doradama je omogućeno da se kroz ISSS prate podnesene žalbe na prvostepena rješenja, kao i tužbe podnijete Upravnom sudu na drugostepena rješenja, što olakšava rad zaposlenima u centrima. Za zaposlene u centrima je organizovana radionica (krajem 2016. godine), na kojoj su upoznati sa planiranim izmjenama i doradama vezanim za navedene postupke, na kojoj su davali svoje sugestije i potvrdili planirane dorade. Novi postupci su aktivni u sistemu, a za zaposlene je urađeno uputstvo za rad.

Analiza zahtjeva zaposlenih u domovima starih (analiza aplikacije).

Analiza, kreiranje i testiranje novih uloga za ustanove.

Testiranje novih dokaza za MO i komunikacija sa Centrima.

Analiza starateljstva BI Izvještavanje, testiranje BI za usluge, testiranje KPI UNDP SWIS BI.

Analiza smjestaja na PSH i PS kako bi planirali obračun kroz SWIS.

Analiza rada sistema u domu "Grabovac" radi definisanja problema u socijalnoj i medicinskoj službi.

Testiranje aplikacije Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu.



Unos (kreiranje) novih templejta šablona rešenja u ISSS, izmjena dijela postojećih templejta šablona rešenja koja se nalaze u sistemu, ukidanje dijela postojećih rešenja u sistemu, testiranje dijela rešenja (preko 350 šablona rešenja).

Komunikacija sa MJU i MUP-a oko obnavljanja i kreiranja isteklog sertifikata.

Prebacivanje sistema sa Telekom na OrionTelekom (25 lokacija, komunikacija mailom, telefonom, lično sa MJU, OrionTelekom Srbija, OrionTelekom Crna Gora, Monteri, Centri za socijalni rad, Ustanove....).

Kreiranje obrasca za Zahtjev za VPN pristup drugih institucija na ISSS.

Implementacija digitalnih sertifikata na računaru kod generalnih direktora Direktorata.

Komunikacija sa UNDP oko specifikacija za projekat video nadzora u Ustanovama.

Komunikacija na relaciji MRSS, MPU, MJU, S&T na uspostavljanju VPN komunikacionog tunela između firewall-ova MPS i ISSS.

Skeniranja sistema na svim računarima u cilju dalje analize od strane MJU.

U izvještajnom periodu u ovom direktoratu vršeni su i poslovi koji se odnose na izradu finansijskih rješenja, kao i izvještaja i statistika o korišćenju sredstava iz oblasti socijalne, dječje i boračke i invalidske zaštite. Takođe, vršeni su poslovi iz oblasti analitike i planiranja, priprema informacije i izvještaje u vezi sa finansijskim tokovima koji služe kao osnova u izradi projekcije potrebnih sredstava za finansiranje godišnjih potreba i obaveza iz pomenutih oblasti.

**Redovne aktivnosti** ove direkcije odvijaju se u saradnji sa centrima za socijalni rad i opštinskim sekretarijatima nadležnim za boračku i invalidsku zaštitu.

Automatskom obradom podatka dobijaju se podaci o broju korisnika i potrebnim finansijskim iznosima za isplatu 13 materijalnih davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite.

Dio zahtjeva za isplatu prava iz oblasti socijalne i dječje zaštite, Direkcija i dalje dobija neposredno od centara za socijalni rad, ustanova socijalne i dječje zaštite i dnevnih centara za djecu i omladinu, odnosno za oblast boračke i invalidske zaštite iz nadležnih opštinskih sekretarijata, po izvršenoj mjesečnoj obradi do 05 u mjesecu, za prethodni mjesec.

Objedinjavanjem podataka dobijenih iz pomenutih izvora formiranju se rješenja za prenos sredstava za sva prava iz oblasti socijalne, dječje i boračke i invalidske zaštite. Na osnovu rješenja Ministarstvu finansija, Direkciji za budžet, dostavlja se mjesečni zahtjev potrebnih novčanih sredstava po budžetskim pozicijama. Rješenja se obrađuju na način da se svakom centru za socijalni rad obračuna pripadajući iznos po budžetskoj poziciji, odnosno vrsti materijalnog davanja, te se ista dostavljaju odjeljenju za računovodstvo i finansije na realizaciju.

U toku 2017. godine, obrađeno je **41** rješenje iz oblasti boračke i invalidske zaštite i **218** rješenja iz oblasti socijalne i dječje zaštite kojima je obuhvaćeno 13 centara sa pripadajućim područnim jedinicama, 8 ustanova socijalne i dječje zaštite i 13 dnevnih centara.

Obrada materijalnog davanja iz oblasti boračke i invalidske zaštite više se ne vrši posredstvom starog Informacionog sistema SODISA, već je i ovo materijalno davanje uvršteno u ISSS. Tokom 2017. godine, unešene su **573 promjene** koje se odnose na odjavu korisnika, promjenu adresa, iznosa po novim rješenima i dr.

Ukupan finansijski iznos potrebnih novčanih sredstava za isplatu svih prava iz oblasti socijalne, dječje i boračke i invalidske zaštite koji se sublimira u Direkciji za analitičko-statističke poslove u 2017. godini,

iznosio je: **97.768.223,55 €**, od čega je za **socijalnu i dječju zaštitu dato na realizaciju 91.471.254,87 €**, a za **boračku i invalidsku zaštitu 6.296.968,68 €**.

Obrađena rješenja, za isplatu jednokratnih pomoći takođe se vrši u okviru ove direkcije. U 2017. godini, pristiglo je **4.546** novih zahtjeva, obrađeno je **2.402** zahtjeva, ukupno isplaćeno **317.128,00€**.

Moramo napomenuti da je obaveza zaposlenih u direkciji i prijem stranaka, kao i davanje informacija putem uslužnog telefona.

Informacioni sistem socijalnog staranja u mnogome je unaprijedio rad direktorata, a samim tim i povećao broj zahtjeva za izvještajima, kako unutar ministarstva, tako i od strane nevladinih organizacija, političkih stranaka i istraživačkog novinarstva.

Direktorat za socijalnu i dječju zaštitu radio je na izmjenama i dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Ova aktivnost se direktno odražavala na povećanje broja zahtjeva za podacima iz ove oblasti. U tu svrhu odrađena je veoma kompleksna analiza materijalnog davanja dodatak za djecu, kao i analiza naknade za novorođeno dijete i naknade po osnovu rođenja djeteta.

Mjesečni rekapitular po svim vrstama materijalnih davanja i po opštinama, broj korisnika sa iznosom faktura izdržavanja štićenika; uporedni pregled podataka za mjesec decembar 2015 i 2016, januar 2015 i 2016 i februar 2015-2016, strukturu naknada majkama po osnovu rođenja troje i više djece, odrađen je „šablon“ novog mjesečnog „trebovanja“ sredstava za centre za socijalni rad u excel formatu itd.

Za potrebe Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu pripremili smo podatke o pregledu broja korisnika lične invalidnine i dodatka za njegu i pomoć po stukturi maloljetnih i punoljetnih korisnika za opštinu Golubovci.

Kako je otpočela isplata doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje korisnicama naknade nazvane: ustavni sud-naknade ženama, odradili smo excel fajlove sa pregledom pripadajućih sredstava po područnim jedinicama za ogovarajući obračunski mjesec.

Za potrebe pripreme inicijalnog izvještaja Crne Gore o primjeni Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom održanim u Ženevi, odrađena je polna struktura korisnika lične invalidnine i dodatka za njegu i pomoć.

PR službi je svakog mjeseca u izvještajnom periodu, dostavljan podatak o ukupno isplaćenim sredstvima po pojedinim vrstama materijalnih davanja u cilju pripreme obavještenja o uplati socijalnih davanja.

#### **Shodno Zakonu o pristupu informacijama pristizalo je, takođe, puno zahtjeva:**

Nevladina organizacija **Institut alternativa** dobila je sredstva za projekat „Socijalni karton – 5 godina poslije“, te su za te potrebe podnijeli zahtjev za veliki broj podataka koji bi potkrijepili analizu. U tu svrhu odrađeno je sljedeće:

- ✓ Tabelarni pregled broja korisnika MO po mjesecima i opštinama za godine 2015 i 2016. godinu;
- ✓ Tabelarni prikaz odbijenih zahtjeva po mjesecima i opštinama za 2016. godinu, za materijalna davanja: MO, DD, DNJP I LI;
- ✓ Uporedni pregled broja korisnika materijalnog obezbjeđenja za mjesece jun 2014- januar 2016. godine, po opštinama;

- ✓ Dostava uporednih podataka o broju korisnika prava na naknadu roditelju ili staratelju korisnika LI, po opštinama, za april 2016 i 2017. godine;
- ✓ Dostava podataka za:
  - sva materijalna davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite i to: po polu, po opštinama po vrsti prava. Dostavljeni su podaci o polnoj i boravišnoj strukturi za 11 materijalnih davanja koja se isplaćuju preko ISSS;
  - koja je zasnovana na detaljnoj analizi kompletnog izvještavanja u BI-u o svim kriterijumima na osnovu kojih podataka se mogu dobiti podaci za sva materijalna davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite koja se isplaćuju preko ISSS.
  - na osnovu kojih bi se vršila analiza korisnika koji su ostvarili pravo na dodatak za njegu i pomoć po osnovu ostvarivanja prava na ličnu invalidninu i to za 2014, 2015 i 2016. godinu;
  - o broju korisnika – šticećenika u ustanovama socijalne i dječje zaštite sa iznosom isplaćenih sredstava za posljednji isplaćeni mjesec;
  - o broju djece uzrasta od 6-15. godina, čiji roditelji ostvaruju pravo na materijalno obezbjeđenje za opštine: Podgorica, Golubovci i Tuzi, za potrebe akcije besplatnih obroka u đaćkim kuhinjama za djecu čiji su roditelji korisnici prava na materijalno obezbjeđenje.

#### **Po zahtjevima direktorata Ministarstva rada i socijalnog staranja:**

**Direktoratu za socijalnu i dječju zaštitu**, mjesečno smo dostavljali rekapitular materijalnih davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite sa brojem korisnika i iznosom isplaćenih sredstva po opštinama; mjesečni rekapitular o broju korisnika sa iznosom isplaćenih faktura za sve ustanove socijalne i dječje zaštite i dnevne centre; tabelarni pregled isplaćenih sredstva po budžetskim pozicijama; kopije rješenja o isplatama svih materijalnih davanja; godišnji rekapitulari o prosječnom broju korisnika i isplaćenim sredstvima za sva materijalna davanja po opštinama i centrima za socijalni rad; godišnji rekapitular sa prosječnim brojem korisnika i isplaćenim sredstvima za ustanove socijalne i dječje zaštite u dnevne centre; godišnji pregled svih isplata iz oblasti socijalne i dječje zaštite po budžetskim pozicijama, kao i podatke o potencijalnim korisnicima projekta Gerento domaćica.

**Direktoratu za tržište rada i zapošljavanje** dostavljane su analize vezane za materijalno davanje naknada po osnovu rođenja troje ili više djece po godinama starosti, stručnoj spremi vrsti prava i dr.

Za potrebe **Direktorata za evropske integracije** odrađen je i dostavljen set podataka o polnoj strukturi nosioca prava za sva materijalna davanja koja se isplaćuju posredstvom ISSS.

**Direktoratu za penzijsko i invalidsko osiguranje, boračku i invalidsku zaštitu** mjesečno su dostavljani podaci o broju korisnika i isplaćenim sredstvima po svim zakonskim osnovima iz ove oblasti, kao i spiskovi za subvenciju električne energije, kao i podaci o broju korisnika svih davanja koji se servisiraju iz budžeta, kao i taksativno nabrojanje istih za potrebe pregovora sa Rumunijom.

Za potrebe pripreme Izvještaja o radu za 2015 i 2016. godinu, **Zaštitniku ljudskih prava i sloboda CG**, pripremili smo i dostavili godišnje statističke podatke po mjesecima za sva prava iz ove oblasti.

Za potrebe drugih ministarstava u Vladi Crne Gore pripremali smo i dostavljali podatke, i to:

**Ministarstvu održivog razvoja i turizma**, za potrebe projekta „Revizija infrastrukture u sektoru životne sredine i izrada studije priuštivosti“, podaci o isplaćenim socijalnim davanjima po svim zakonskim osnovima, po opštinama za godine 2014, 2015 i 2016. godinu.

**Ministarstvu prosvjete**, za akciju besplatnih obroka u đlačkim kuhinjama za djecu čiji su roditelji korisnici prava na materijalno obezbjeđenje, dostavili smo podatke o broju djece uzrasta od 6-15 godina čiji roditelji ostvaruju pravo na MO za opštine: Podgorica, Golubovci i Tuzi.

**Ministarstvu finansija** dostavili smo podatke koji se odnose na pripremu **Prolječne i Jesenje analize makroekonomskih kretanja i strukturnih reformi 2017**, ( broj korisnika i izvršene isplate po svim vrstama prava iz oblasti socijalne, dječje, boračke i invalidske zaštite za 10 mjeseci 2016 i 2017. godine).

**Jedan od najvećih eksternih korisnika naših podataka je svakako Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT:**

Shodno **Godišnjem planu istraživanja za 2017. godinu**, Zavod za statistiku pribavljao je podatke o korisnicima materijalnog obezbjeđenja, lične invalidnine, dodatka za djecu i dodatka za njegu i pomoć za 2016. godinu. Kao i svake godine, obezbjedili smo podatke u vidu prosječnog broja korisnika i ukupno isplaćenih sredstava po opštinama i ukupno.

Velika aktivnost u protekloj godini u našem direktoratu bila je usmjerena na obezbjeđenju podataka koji su bili potrebni **EUROSTATU**. Radilo se o veoma kompleksnoj analizi koja je dostavljena u vidu upitnika **ESSPROSA**, gdje je zahtjevano da po navedenim Programima: Boračka i invalidska zaštita, Socijalna zaštita i dječja zaštita, razvrstamo rashode i prihode po pojedinačnim kategorijama korisnika za 2013, 2014 i 2015 i 2016. godinu.

Drugi dio upitnika bio je proširen na korisnike povlastica u unutrašnjem putničkom saobraćaju lica sa invaliditetom, shodno Zakonu o povlastici na putovanje lica sa invaliditetom za 2013, 2014 i 2015. godinu i dnevnim centrima.

MONSTAT se takođe u toku juna obratio zahtjevom za dostavom podataka neophodnih za učešće Zavoda za statistiku na konferenciji koju je organizovao **CANU**. Podaci su se odnosili na osnovna prava iz oblasti dječje zaštite. Dostavljen je prosječni broj korisnika sa ukupno isplaćenim sredstvima za 2014, 2015 i 2016. godinu.

Jedna od najvažnijih aktivnosti bila je usmjerena na prikupljanju podataka za ažuriranje baze **TransMonee za 2017. godinu**, koje sprovodi Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT u koordinaciji sa **UNICEF** kancelarijom u Podgorici.

Obaveza direkcije konkretno se odnosi na ažuriranje podataka u **poglavlju 6. Socijalna zaštita**, gdje smo dostavili podatke o broju porodica koje koriste materijalno obezbjeđenje, broju porodica koje imaju djecu smještenu na hraniteljstvu, broju djece koja koriste dodatak za djecu po svim zakonskim osnovima, broju djece na hraniteljstvu, broju žena koje koriste porodijsko odsustvo, kao i o broju korisnika koji su iskoristili pravo na otpremninu za novorođeno dijete. Ovi podaci praćeni su i finansijskim setom podataka, a isti se odnose na potrošnju na godišnjem nivou. Svi podaci odnosili su se na 2016. godinu.

**U skladu sa Godišnjim Planom zvanične statistike za 2018. godinu, u cilju realizacije projekta Statistike socijalne zaštite – ESSPROS, za potrebe EUROSTATATA, popunjen je upitnik za 2016. godinu. Upitnik se sastojao iz 4 programa: Socijalna zaštita, dječja zaštita, usluge, boračka i invalidska zaštita. Radilo se o veoma kompleksnim finansijskim podacima o svim vrstama davanja iz nadležnosti ministarstva koje obuhvataju centre za socijalni rad, ustanove socijalne i dječje zaštite sa dnevnim centrima.**

**Sa UNICEFOM smo takođe saradivali u više navrata:**

Kako se ažuriranje baze **TransMonee** koje sprovodi Zavod za statistiku Crne Gore – MONSTAT odvija u koordinaciji sa **UNICEF** kancelarijom u Podgorici, veoma često smo davali tumačenja podataka za poglavlje 6. Socijalna zaštita za koje je nadležan naš resor.

Na zahtjev ekspertske grupe koju je angažovao UNICEF pripremljeni su podaci za analizu kretanja broja korisnika materijalnih davanja: materijalno obezbjeđenje i dodatak za djecu za prethodnih 5 godina sa naglaskom na pad broja korisnika ovih prava uvođenjem ISSS.

Za ovu analizu prezentovani su sledeći podaci: (Pregled broja korisnika MO i DD za mjesec decembar, koji je uzet kao parametar, za 2012 -2016. godinu, kao i ukupno isplaćena sredstva na godišnjem nivou, takođe za period 2012 -2016. godinu; Pregled broja korisnika MO i DD za mjesec decembar i iznos prosječno isplaćenih sredstava po porodici odnosno nosiocu prava; Uporedni pregled broja korisnika materijalnog obezbjeđenja za mjesec jun 2014 i januar 2016 i ukupno isplaćenih sredstava na godišnjem nivou, da bi se došlo do iznosa „ušteta“; Strukturu porodica korisnika MO po broju djece i Detaljna analiza materijalnog davanja dodatak za djecu po strukturi koristeći se podacima iz obračunskog perioda decembar 2016. godinu).

Dostava podataka o prosječnom broju korisnika i ukupno isplaćenim sredstvima po svim materijalnim davanjima iz oblasti socijalne i dječje zaštite, po opštinama i to za 2013, 2014, 2015 i 2016. godinu. U okviru podataka obuhvaćeni su i podaci o prosječnom broju korisnika i ukupno isplaćenim sredstvima za štice u ustanovama socijalne i dječje zaštite kao i u dnevnim centrima, takođe po prethodno navedenim godinama.

### **Saradnja sa Svjetskom bankom**

Za potrebe Svjetske banke koja je održala sastanak sa predstavnicima Vlade CG sa misijom: **Zajam za razvojnu politiku u cilju postizanja otpornosti fiskalnog i finansijskog sektora**, pripremljena je detaljna analiza korisnica naknade po osnovu rođenja troje i više djece koja je bila kontinuirana, kompleksna i zahtjevala je detaljnije statističke izvještaje.

Dostavljanje varijabla ISSS Svjetskoj banci, a koje su se odnosile na detaljne podatke o korisnicama naknada po osnovu rođenja troje i više djece: mjesto stanovanja, starost, pol, bračni, obrazovni status i još drugih detalja. Za pripremu potrebnih podataka Svjetskoj banci i došli do traženih podataka bilo je potrebno razvrstati korisnice po zakonskom osnovu na: 1) Žene koje su ostvarile naknadu po osnovu evidencije na ZZZCG i 2) Žene koje su ostvarile naknadu po osnovu radnog staža. Sljedeći korak bio je doći do podatka o broju žena koje su ostvarile penziju i odrekle se iste do daljnog, što nam je omogućeno uz neposrednu saradnju sa Fondom PIO od koga smo dobili JMB-ove korisnica i te podatke importovali u ISSS. Da bi smo dalje razvrstali korisnice koje su ostvarile naknadu po osnovu radnog staža na one koje nisu bile u radnom odnosu i žene koje su raskinule radni odnos poslije 01.08.2015. godine, prosljedili smo Poreskoj upravi JMB-ove korisnica. Poreska uprava shodno navedenom dostavila podatke sa datumima prekida PIO.

Po izvršenim doradama dijela BI-a koji skraćeno nazivamo KPI i AD-HOK , od strane S&t-a, uvođenjem odgovarajućih osnovica za MD –NŽ, opcije o prekidu penzija i prekida radnog odnosa sa presjekom na dan 01.08.2015. godine, omogućeno nam je da dođemo do detaljnijih podataka.

U prvoj fazi smo kroz KPI- izvještaje izvršili kategorizaciju korisnica na :

1. Žene koje su ostvarile naknadu po osnovu evidencije kod ZZZ CG;
2. Žene koje su ostvarile pravo na penziju;
3. Žene koje njesu bile u radnom odnosu;
4. Žene koje su raskinule radni odnos poslije 01.08.2015. godine.

Za pomenute kategorije žena bilo je potrebno izračunati broj godina starosti, bračni i obrazovni status po svim opštinama na nivou CG.

Druga vrsta izvještaja odrađena je dijelu BI-a koji se zove AD – HOK, gdje smo takođe morali razvrstati korisnice na navedene kategorije s razlikom što je ovaj izvještaj zahtijevao detaljniju analizu: JMB- svih korisnica, godine starosti, pol, bračni status, obrazovni status.

U toku maja mjeseca nastavljeno je izvještavanje prema zahtjevima Svjetske banke u dijelu podataka koji se odnose na naknade po osnovu rođenja troje i više djece. Spiskovi korisnica sa detaljima: JMB, bračni status, godine starosti, stručna sprema, opština i dr. dopunjeni su sa datumom od kada je rješenje stupilo na snagu pojedinačno, za svaku korisnicu iz prethodno navedene četiri kategorije žena.

Drugi dio izvještavanja, a koji se takođe odnosio na zahtjev Svjetske banke, odnosio se na dostavljanje podataka o broju korisnika materijalnih davnja: materijalno obezbjeđenje, dodatak za djecu i naknade po osnovu rođenja troje i više djece po mjesecima i opštinama za kalendarsku 2016. godinu, kao i za period januar – april 2017. godine.

Na zahtjev Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu, a za potrebe Svjetske banke, urađena je projekcija potrebnih sredstava za socijalnu i dječju zaštitu za 2018 i 2019. godinu.

Takođe, za potrebe Svjetske banke odrađena je analiza utrošenih sredstava u 2016 i 2017. budžetskoj godini u cilju praćenja ušteta sredstava povodom ukidanja materijalnog davanja naknada po osnovu rođenja troje i više djece.

U prethodnim komunikacijama prosljedili smo podatke za prethodne tri godine u vidu prosječnog broja korisnika i ukupno isplaćenim sredstvima na godišnjem nivou. U cilju lakšeg praćenja trenda kretanja broja korisnika u 2017. godini, dogovoreno je i realizovano **dostavljanje mjesečnih rekapitulara svih materijalnih davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite.**

#### **U prethodnoj godini odrađeni su sledeći finansijski dokumenti:**

- Unijeti, objedinjeni finansijski podaci sa kompletnim obrazloženjima iz svih direktorata u elektronskoj formi u **Obrazac o realizaciji programskog budžeta – završnog računa za 2016. godinu**, koji smo prosledili Ministarstvu finansija;

- U toku aprila mjeseca dio aktivnosti odnosio se na sublimiranje podataka potrebnih za planiranje **Kapitalnog budžeta za 2018. godinu**, koji se odrađuje u elektronskoj formi, sa finansijskim i opisnim dijelom. Kapitalni budžet smo dostavili pored Ministarstva finansija i Direkciji za javne radove;

- U toku jula mjeseca dostavljen nam je i **budžetski cirkular za pripremu budžetskog zahtjeva za 2018. godinu**. Kako se direkcija za analitičko–statističke poslove bavi i sumiranjem budžetskog zahtjeva za našu potrošačku jedinicu, upućene su instrukcije svim nadležnim direktoratima kako da iskažu svoje potrebe za budžetskim sredstvima za narednu godinu.

Aktivnost koja je obelježila mjesec avgust jeste **planiranje Budžeta za 2018. godinu**. Bilo je potrebno prikupiti prijedloge svih direktorata, uz detaljnu analizu locirati zahtjeve po odgovarajućim programima i budžetskim pozicijama. Osim finansijskog dijela, nacrt sadrži i obavezno obrazloženje svake stavke pojedinačno. Po završetku unosa podataka kako finansijskih, tako i opisnih u tipskim tabelama, odrađen je tekstualni dio obrazloženja za potrebe predstavnika ministarstva koji su ovlašćeni da predstavljaju našu potrošačku jedinicu na pregovorima sa predstavnicima Ministarstva finansija. Radi lakšeg praćenja pozicija odrađena je i skraćena verzija Nacrta budžeta u excel formatu. Kompletni prijedlog prosleđen je Ministarstvu finansija.

Veoma važna aktivnost u prethodnoj godini jeste svakako aktivna saradnja sa Državnom revizorskom institucijom koja je vršila reviziju svih materijalnih davanja iz oblasti socijalne, dječje i boračke i invalidske zaštite za budžetsku 2016. godinu. Kako se sumiranje po budžetskim pozicijama po kojima se vrši potraživanje sredstava od strane Ministarstva finansija vrši u ovoj Direkciji, bili smo u obavezi da DRI dostavimo na uvid sve obračune sa ISSS, kao i rješenja koja se „ručno“ obrađuju. Dolaskom revizora uz neposrednu saradnju, kao i dostavljanjem skenirane dokumentacije elektronskim putem, odrađena je **revizija Završnog računa programskog budžeta za 2016. godinu.**

U toku 2017. godine održani su izbori u opštinama: **Nikšić, Herceg Novi, Tuzi, Petnjica, Mojkovac, Cetinje, Berane i Ulcinj.** Obaveza iz naše nadležnosti bila je da po izvršenoj isplati materijalnih davanja objavljujemo podatke o izvršenim isplatama po svakom rješenju uz obavezu brisanja JMB i imena i prezimena i iste dostavimo Agenciji za sprječavanje korupcije i Skupštini CG, prateći rokove koji su propisani i dostavljeni od strane Agencije za sprječavanje korupcije.

Još jedna aktivnost bila je vezana za izbore, naime u našem direktoratu ugošćena je delegacija Savjeta Evrope na čelu sa njihovom predstavnicom za Crnu Goru g-đom Anom Selić. Savjet Evrope u okviru Horizontalnog programa za Zapadni balkan i Tursku – Projekat za borbu protiv ekonomskog kriminala u Crnoj Gori ( AEC–MNE ), organizovao je ekspertsku posjetu g. Quentina Reed-a, sa ciljem prikupljanja informacija o sprovođenju regulative vezane za upotrebu dežavnih resursa, u cilju unapređenja Plana kontrole u toku izborne kampanje koji bi olakšali primjenu zakonskih rješenja i unaprijedili način izvještavanja i praćenja i poštovanja zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja. Bili smo u obavezi da odgovaramo na pitanja postavljena od strane eksperata iz Savjeta Evrope.

Svakog mjeseca direkcija je u obavezi da za potrebe **sajta** Ministarstva rada i socialnog staranja dostavlja mjesečni rekapitular koji sadrži podatke o broju korisnika sa pripadajućim finansijskim iznosom po opštinama i vrstama materijalnih davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite, a uz to i sintetički prikaz svih tih podataka. Takođe, postavljaju se skenirana rješenja o isplati materijalnih troškova centara za socijalni rad i mjesečnih kvota za isplatu jednokratnih pomoći i materijalnih troškova.

U cilju praćenja trenda rasta broja korisnika koje su ostvarile pravo na naknadu po „novom“ zakonu u direkciji se na dnevnom nivou prati: broj žena koje su aplicirale za ostvarivanje naknade, broj žena koje su ostvarile pravo, prati se trend kretanja korisnika MO, naknade po osnovu rođenja troje i više djece.

U cilju unapređenja dijela Informacionog sistema koji se bavi izvještavanjem, a radi postizanja uniformnosti kod izrada Godišnjih izvještaja o radu centara za socijalni rad, održana je radionica u prostorijama UNDP-a. Radionicu je organozovao UNDP, a prisustvovali su predstavnici konsultantske kuće koja je izvođač radova S&t–Beograd i Podgorica, predstavnici svih centara za socijalni rad i predstavnici Direktorata za informatiku i analitičko-statističke poslove.

## **DIREKTORAT ZA EVROPSKE INTEGRACIJE, PROGRAMIRANJE I IMPLEMENTACIJU EU FONDOVA**

U prethodnoj godini Direktorat za evropske integracije, programiranje i implementaciju EU fondova, posredstvom Direkcije za evropske integracije koordinirao je nizom aktivnosti:

- ✓ U okviru radne grupe za Poglavlje 2 - Sloboda kretanja radnika, koje je rezultiralo otvaranjem ovog poglavlja 11. decembra 2017. godine u Briselu;

- ✓ Pripremi III polugodišnjeg Izvještaja za sprovođenje Akcionog plana za Poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje, koji je na Vladi usvojen 30. juna 2017;
- ✓ Učešće u pripremi Priloga za Izvještaj o napretku za 2017. godinu;
- ✓ Povodom dostavljanja informacija za izradu Priloga o završnim mjerilima za Poglavlje 19 i Poglavlje 2.
- ✓ Koordinacija, prikupljanje priloga i učestvovanje na Pododboru za pravdu, slobodu i bezbjednost Poglavlje 23, koji je održan 14 -15. marta 2017. godine;
- ✓ Koordinacija radom na pripremi priloga za Prilog izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore za 2017. godinu, za poglavlja 2, 19 i 23;
- ✓ Koordinacija radom na pripremi priloga za Izvještaj Svjetskoj trgovinskoj organizaciji iz nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja;
- ✓ Učešće u pripremi priloga za VII sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, koji je održan 7. decembra 2017. godine;
- ✓ Učešće u pripremi priloga za VII Pododbor za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku, koji je u Briselu održan 24. i 25. aprila;
- ✓ Učešće u pripremi priloga za sprovođenje aktivnosti iz Akcionog plana za Poglavlje 23 - Pravosuđe i temeljna prava;
- ✓ Učešće u pripremi Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2018-2020. (PPCG);
- ✓ Koordinacija TAIEX ekspertske misije i radionice:
  - Ekspertska misija o razvoju Socijalnih usluga fokusirana na sistem zaštite djece i starijih osoba održana je u periodu 1 - 3. februara 2017. godine;
  - Ekspertska misija izradu Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava za slučaj nezaposlenosti, održana je u periodu 18 - 21. aprila 2017. godine;
  - Ekspertska misija za izradu Zakona o priznavanju stručnih kvalifikacija za regulisane profesije, održana u periodu 27 – 31. marta 2017. godine; i
  - Radionica pod nazivom „Usluge male grupne zajednice za djecu bez roditeljskog staranja sa smetnjama u razvoju“, održana je u periodu 23 - 24. oktobra 2017. godine.

#### **Ostale aktivnosti:**

- ✓ Priprema odgovora na komentare EK na nacрте zakona koji su pripremljeni u 2017. godini;
- ✓ Praćenje i ažuriranje aktivnosti iz PPCG-a 2017 – 2018;
- ✓ Izrada tabele o realizaciji obaveza iz Akcionog plana za Poglavlje 19;
- ✓ Priprema tabele o aktivnostima na ispunjenju privremenih mjerila iz Poglavlje 23;
- ✓ Prevođenje nacрта zajedničke pozicije za Poglavlje 2;
- ✓ Prevođenje Izvještaja o radu radne grupe za izradu prijedloga Zakona o radu i dostavljanje istog Evropskoj komisiji;
- ✓ Prikupljanje podataka i ažuriranje tabele za preporuke CPT-Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
- ✓ Prikupljanje informacija o aktivnostima o realizaciji zaključaka sa Savjeta za vladavinu prava i osvrt na preporuke iz majskog Nonpejpera za Poglavlje 23; i



- ✓ Direkcija za Evropske integracije na dnevnoj osnovi obavlja niz aktivnosti koje su potrebne za nesmetano odvijanje procesa evropskih integracija iz nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja.

U izvještajnom periodu Direkcija za programiranje i implementaciju EU fondova u kontinuitetu je sprovodila aktivnostima koje se odnose na upravljanje, sprovođenje i praćenje programa i projekata koji se finansiraju iz sredstava Evropske unije, prvenstveno Instrumenta za pretprijetnu pomoć (IPA), iz oblasti zapošljavanja, obrazovanja i socijalne inkluzije/politike. Aktivnosti koje je Direkcija sprovodila, a u odnosu na dvije IPA perspektive, su sljedeće:

#### **IPA I finansijska perspektiva (IPA IV komponenta)**

- ✓ Rukovodilac Operativne strukture je izdao godišnju Izjavu o jemstvu za 2016. godinu 31. januara 2017. godine prema Nacionalnom službeniku za ovjeravanje (NAO) u Ministarstvu finansija, kao potvrdu djelotvornosti funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole na nivou Operativne strukture za Operativni program „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“ (u daljem tekstu OP RLJR);
- ✓ Organizovana su i održana dva sastanka Sektorskog monitoring odbora (SMO) za OP RLJR (22. juna i 30. novembra 2017. godine) na kojem su, u skladu sa procedurama, predstavljeni postignuti rezultati na nivou projekata i programa OP RLJR predstavnicima EK, Delegacije EU i članovima Odbora. Kada je riječ o finansijskim aspektima, zaključak sa sastanka SMO-a iz novembra 2017. godine, jeste da je procenat iskorišćenosti sredstava iz ovog programa iznad 90%, što predstavlja uspjeh kako Direkcije, tako i cijele Operativne strukture na nivou Vlade koja je zadužena za upravljanje i sprovođenje OP RLJR. Precizan procenat iskorišćenosti će se znati nakon izvršenja finalnih plaćanja za ugovore o grantovima do kraja drugog kvartala 2018. godine;
- ✓ Pripremljen je Godišnji izvještaj o implementaciji Operativnog programa za 2016. godinu, koji je predstavljen i razmatran na sastanku SMO-a održanom 22. juna 2017. godine i dostavljen Evropskoj komisiji i NIPAK-u u skladu sa definisanim rokovima;
- ✓ Imenovani službenici Direkcije su učestvovali kao članovi sa pravom glasa u radu komisija za ocjenjivanje ponuda/prijedloga projekata pristiglih na tendere „Nabavka opreme za tijela Operativne strukture“ i „Unapređenje znanja engleskog jezika službenika Operativne strukture“;
- ✓ Tokom 2017. godine, službenici Direkcije su koordinirali i bili u konstantnoj komunikaciji sa korisničkim institucijama, korisnicima grantova, ugovaračima, projektnim timovima i pratili realizaciju projekata u nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja, a u okviru OP RLJR, i to: „Aktivne mjere tržišta rada za zapošljivost“, „Razvoj okvira za projektnu strukturu“, „Jačanje javnosti i vidljivosti Operativnog programa RLJR 2012-2013“, „Unapređenje znanja engleskog jezika službenika Operativne strukture“, kao i devet projekata iz grant šeme „Mladi, žene i dugoročno nezaposleni na tržištu rada“;
- ✓ Službenici Direkcije su:
  - vršili redovne administrativne kontrole i verifikacije zahtjeva za prenosom EU dijela sredstava sa prapatnom dokumentacijom za međuplaćanja i finalna plaćanja ugovaračima projekata u okviru OP RLJR i dostavljali ih Ministarstvu finansija na dalju nadležnost;
  - učestvovali u sprovođenju monitoring posjeta/posjeta na licu mjesta projektima u nadležnosti Ministarstva rada i socijalnog staranja u okviru OP RLJR u saradnji sa službenicima CFCU-a iz Ministarstva finansija kao Ugovornog tijela;
  - vršili kontrole na licu mjesta u tijelima Operativne strukture (MRSS, MN i MF) u cilju provjere funkcionisanja sistema upravljanja i kontrole na nivou OP RLJR;

- pripremali priloge za Pododbor za saobraćaj, energetiku, životnu sredinu i regionalni razvoj, za Pododbor za inovacije, ljudske resurse, informaciono društvo i socijalnu politiku, za Izvještaj o napretku Crne Gore za 2017. godinu, za Izvještaj o realizaciji obaveza iz Akcionog plana za poglavlje 19 – Socijalna politika i zapošljavanje, za sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje, kao i za sastanke sektorskih monitoring odbora i IPA monitoring odbora u dijelovima koji se odnose na lpu i programe u nadležnosti MRSS, ali i na pripreme za Evropski socijalni fond (ESF);
- ✓ Od strane generalne direktorice, kao rukovodioca OS, inicirano je i održano 5 redovnih koordinacionih sastanaka Operativne strukture, NIPAK kancelarije, Direkcije za nacionalni fond i Revizorskog tijela u cilju praćenja napretka u realizaciji Operativnog programa i blagovremene reakcije na otklanjanju eventualnih izazova u sprovođenju projekata;
- ✓ Tokom 2017. godine, održavani su redovni sastanci sa Delegacijom Evropske unije u Crnoj Gori, kao i sastanci sa predstavnicima Operativne strukture (Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo nauke, Ministarstvo finansija), sastanci upravnih odbora projekata i radnih grupa u okviru projekata u cilju adekvatnog praćenja napretka projekata i realizacije aktivnosti, kao i redovni interni sastanci unutar Direkcije, odnosno Direktorata;
- ✓ U oktobru 2017. godine, Direkcija je koordinirala organizaciju i učestvovala na Sajmu uspješnih projekata u okviru Operativnog programa RLJR 2012-2013, na kojem je predstavljeno preko 20 projekata, a isti je posjetilo više od 200 ljudi. Sajmu je prethodila konferencija za medije koja je organizovana u cilju informisanja javnosti o postignutim rezultatima pomenutog Operativnog programa;
- ✓ Tokom 2017. godine, Direkcija je kao IPA tijelo bila predmet redovne systemske revizije koju sprovodi Revizorsko tijelo Crne Gore, kao i praćenja sprovođenja preporuka datih u revizorskim izvještajima, u cilju dobijanja potvrde da li su od strane revidiranog subjekta preduzete aktivnosti u rokovima utvrđenim za njihovu implementaciju;
- ✓ Tokom 2017. godine, službenici Direkcije su učestvovali na različitim seminarima, obukama i radionicama iz oblasti koje se odnose na unapređenje znanja iz oblasti programiranja, javnih nabavki po pravilima EU, sprovođenja i praćenja projekata i finansijskog upravljanja, IT sigurnosti, javnog nastupa i prezentovanja, izgradnji tima, upravljanju rizicima i nepravilnostima, kao i iz oblasti koje se odnose na tržište rada i zapošljavanje, aktivne mjere tržišta rada, politike zapošljavanja i slično.

### **IPA II finansijska perspektiva (2014-2020)**

- ✓ U martu 2017. godine, Generalni direktorat za susjedsku politiku i politiku proširenja Evropske komisije (DG NEAR) je sproveo drugu revizorsku misiju svih IPA tijela uključenih u realizaciju Sektorskog operativnog programa za zapošljavanje, obrazovanje i socijalnu politiku 2015-2017 (SOPEES), kojom je bila obuhvaćena i Direkcija za programiranje i implementaciju EU fondova kao jedinica Ministarstva rada i socijalnog staranja (MRSS) zadužena za realizaciju akcija iz ovog programa iz oblasti zapošljavanja, socijalne politike i tehničke pomoći;
- ✓ Tokom 2017. godine, Direkcija je koordinirala izradu Operativnih identifikacionih obrazaca (OIS) za SOPEES, te u saradnji sa korisničkim institucijama (ministarstva prosvjete, nauke, finansija, ljudskih i manjinskih prava, Zavodom za zapošljavanje Crne Gore, Direkcijom za javne radove, kao i relevantnim direktoratima Ministarstva rada i socijalnog staranja) i uz ekspertsku pomoć izradila nacрте sedam pomenutih programskih dokumenata i dostavila ih Delegaciji EU na kontrolu;
- ✓ Direkcija je, uz konsultacije sa Delegacijom EU u Crnoj Gori, finalizovala Projektni zadatak za ugovor o uslugama "Ka pravilima EU za koordinaciji šema socijalne sigurnosti", vrijednosti od 400.000€ koji se realizuje iz sredstava Instrumenta za integraciju u EU (EU Integration Facility);
- ✓ Imenovani predstavnici Direktorata su učestvovali u radu zajedničkih nadzornih odbora u svojstvu članova (ili zamjena) za programe IPA prekogranične saradnje između Bosne i Hercegovine i Crne Gore, Crne Gore i Kosova, kao i Srbije i Crne Gore.

## OCJENA STANJA S PRIJEDLOGOM MJERA

### RADNI ODNOSI

#### Ocjena stanja

U toku 2017. godine u **Direktoratu za rad** radilo se na usklađivanju propisa iz oblasti radnog zakonodavstva sa propisima Evropske unije. U tom smislu intenzivno se radilo na izradi teksta sljedećih zakona, na tripartitnom nivou, i to:

1. **Zakon o radu;**
2. **Zakon o fondu rada;**
3. **Zakon o Socijalnom savjetu;**
4. **Zakon o izmjenama I dopunama Zakona o zaštiti I zdravlju na radu.**

Donošenje navedenih zakona planirano je za 2017. godinu, međutim zbog zahtjevne i duge procedure prema Evropskoj komisiji, donošenje istih prenjeto je Programom rada Vlade Crne Gore za 2018. godinu.

Kada je u pitanju Zakon o reprezentativnosti sindikata, isti je donijet od strane Skupštine Crne Gore i objavljen u Službenom listu Crne Gore, br. 12/18 od 23.02.2018.

U oblasti zaštite i zdravlja na radu, u izvještajnom periodu, realizovane su planirane aktivnosti u skladu sa Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2017. – 2018. i Programom rada Vlade Crne Gore za 2017. godinu, na koji način je oblast zaštite i zdravlja na radu značajno unaprijeđena u odnosu na prethodni izvještajni period.

U narednom periodu će se intenzivno raditi na prevenciji i stvaranju bezbjednih i zdravih radnih mjesta, kao i promociji zaštite i zdravlja na radu budući da pitanje prevencije i promocije zaštite i zdravlja na radu nije na zadovoljavajućem nivou.

#### Prijedlog mjera za naredni period

U **Direktoratu za rad** u toku 2018. godine će se intenzivno raditi na donošenju propisa iz nadležnosti istog u cilju usklađivanja sa pravnom tekovinom Evropske unije, predviđenim Akcionim planom za poglavlje 19 Socijalna politika i zapošljavanje, kao i propisima Međunarodne organizacije rada (konvencije i preporuke) i drugim izvorima međunarodnog prava.

Prijedlog mjera za unaprijeđenje zaštite i zdravlja na radu ogledaće se kroz razvoj prevencije i stvaranje bezbjednih i zdravih radnih mjesta, kao i promociju zaštite i zdravlja na radu u cilju stvaranja adekvatnih uslova za rad radi produžavanja radne sposobnosti i smanjenja broja povreda na radu, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom. Većina povreda na radu i bolesti koje su u vezi sa radom mogu se spriječiti, pa je prevencija najisplativiji način za proaktivno rješenje pitanja zaštite i zdravlja na radu. Unapređenjem zaštite i zdravlja na radu na ovakav način doprinijeće smanjenju troškova za poslodavce i državu. Osnovi ciljevi koji će se ostvariti aktivnostima Ministarstva rada i socijalnog staranja u saradnji s drugim učesnicima na ovom području su:

- jačanje politike koja se bavi zaštitom i zdravljem na radu, uključujući integrisanje zaštite i zdravlja na radu zaposlenih u druge sektorske politike i iznalaženje novih sinergija;
- smanjenje broja povreda na radu u odnosu na radno mjesto i životnu sredinu;
- smanjenje broja profesionalnih bolesti i bolesti u vezi s radom;
- smanjenje broja povreda koje su uzročno vezane uz ispunjavanje radnih obaveza;
- poboljšanje zdravstvenog stanja zaposlenih (prevencija);
- smanjenje privrednih gubitaka zbog povreda, profesionalnih bolesti i bolesti u vezi sa radom (bolovanja, prijevremene i invalidske penzije).

## TRŽIŠTE RADA I ZAPOŠLJAVANJE

### Ocjena stanja

Tokom 2017. godine realizovane su mjere i aktivnosti iz Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa;

Kretanja na tržištu rada, sagledavana kroz indikatore iz administrativnih izvora ukazuju i dalje na visoke stope registrovane nezaposlenosti, nedovoljnu uključenost žena, mladih i ostalih teže zapošljivih kategorija nezaposlenih lica na tržište rada, visok udio dugoročne nezaposlenosti, uslijed nesklada između ponude i tražnje na tržištu rada i regionalne razlike u zaposlenosti i nezaposlenosti, što je posljedica određenih zakonskih rješenja donešenih u prethodnom periodu;

Visok nivo neformalne zaposlenosti.

### Prijedlog mjera za naredni period

Nastavak sprovođenja mjera aktivne politike zapošljavanja u cilju uključivanja pojedinih ciljnih grupa na tržište rada;

Donošenje Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2019. godinu;

Donošenje novog Zakona o posredovanju pri zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti;

Priprema novog Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom sa posebnim fokusom na definisanje aktivnosti u okviru Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i novoosnovane JU Centar za profesionalnu rehabilitaciju.

## PENZIJSKI SISTEM

### Ocjena stanja

Osnovni cilj penzijskog sistema je obezbjeđenje adekvatnosti i održivosti penzijskih davanja. Efekti izvršenih reformi u ovoj oblasti znatno su neutralisani zbog, u prethodnim godinama, propisivanja posebnih uslova penzionisanja za pojedine kategorije osiguranika;

U protekloj godini penzije i druga prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja povećani su za 0,75%. Nakon što je Ustavni sud Crne Gore oglasio neustavnim odredbe Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti o naknadama majki sa troje i više djece, oko 4700 bivših korisnika naknade vratilo se na korišćenje penzije, što je povećalo broj korisnika davanja koje isplaćuje Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore (u decembru 2017. godine, bilo je ukupno 129.729 korisnika prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja). Prosječna penzija u Crnoj Gori za decembar 2017. godine iznosila je 279,61EUR i veća je nego prosječne penzije u drugim državama u regionu, izuzev Slovenije i Hrvatske koje su države članice Evropske unije (Srbija 199,00 EUR, Makedonija 227,62 EUR, Federacija BIH 189,99 EUR, Republika Srpska 179,50 EUR, Hrvatska 306,83 EUR i Slovenija 556,60 EUR);

Povećano je učešće izvornih prihoda (od doprinosa i drugih prihoda) u finansiranju penzijskog sistema sa 69,18% (koliko je bilo učešće izvornih prihoda u finansiranju penzijskog sistema u 2016. godini), na oko 74% u 2017. godini (po preliminarnim podacima);

Dakle, u 2017. godini izvršeno je redovno usklađivanje penzija i drugih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i smanjeno učešće opštih prihoda iz budžeta države u finansiranju penzijskog sistema.

## **Prijedlog mjera za naredni period**

Prioritet penzijskog sistema će i u budućem periodu biti stavljen na redovnoj isplati penzija i održavanju likvidnosti Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja. Potrebne su dalje reforme penzijskog sistema u cilju sprječavanja ranog napuštanja tržišta rada i ranog penzionisanja.

Takođe, kroz različite programe podrške-subvencije za najugroženije, programe rekreacije i odmora, subvencionisanje nabavke prehrambenih namirnica, nastaviće se sa pomaganjem penzionerima u Crnoj Gori, pri čemu će se voditi računa o likvidnosti Fonda i obezbjeđenju redovnosti u isplati penzijskih davanja.

## **SOCIJALNA I DJEČIJA ZAŠTITA**

### **Ocjena stanja**

U 2017. godini, došlo je do povećanja broja korisnika materijalnog obezbjeđenja, kao i drugih prava koja se ostvaruju na osnovu navedenog prava iz razloga što je jedan broj bivših korisnika naknada po osnovu rođenja troje ili više djece ponovo postao korisnik materijalnog obezbjeđenja;

Isplata za oblast socijalne i dječije zaštite vršena je redovno i za ove namjene iz Budžeta Crne Gore u 2017. godini, izdvojeno je 91.471.254,87 eura;

Povećani su kapaciteti smještaja starijih lica, ali i dalje nedostaju kapaciteti za smještaj različitih kategorija građana ( djeca sa smetnjama u razvoju, lica s invaliditetom i stara lica). Aktivnosti na osnivanju dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju i dnevnih boravaka za stara lica nastavljaju se u kontinuitetu; i

Broj zaposlenih u ustanovama socijalne i dječije zaštite utvrđen je pravilnicima o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u skladu sa propisanim standardima.

### **Prijedlog mjera za naredni period**

Realizacija strateških dokumenata iz oblasti socijalne i dječje zaštite u skladu sa Akcionim planovima;

Preispitivanje propisa u oblasti socijalne i dječje zaštite u cilju unaprjeđenja pojedinih zakonskih rješenja;

Nastavak aktivnosti na razvoju usluga socijalne i dječje zaštite; i

Poboljšanje uslova i kvaliteta rada u ustanovama socijalne i dječje zaštite.

## **ANALITIČKO STATISTIČKI POSLOVI**

### **Ocjena stanja**

Posredstvom Informacionog sistema socijalnog staranja ostvaruju se materijalna davanja i usluge, što je doprinijelo mnogo boljoj transparentnosti i kvalitetu postupaka za ostvarivanje prava, kao i ujednačavanju sprovođenja postupaka u centrima za socijalni rad. U toku 2017. godine, preko ISSS-a se realizuje ostvarivanje prava na 14 materijalnih davanja iz oblasti socijalne i dječje zaštite, kao i na sve usluge. Od juna 2017. godine, preko ISSS-a obračunavaju se sve naknade iz oblasti boračke i invalidske zaštite, a od avgusta mjeseca i ostvarivanje prava na subvencije za utrošenu električnu energiju realizuje se posredstvom informacionog sistema.

U toku 2017. godine, izmjene zakona su dodatno opteretile održavanje i razvoj informacionog sistema. Sve izmjene zakonska su uspješno i blagovremeno implementirane u sistemu, a zbog umanjena naknada majkama, a kasnije i ukidanja naknada, razvijena je posebna funkcionalnost za paketnu obradu rješenja čime je značajno olakšano sprovođenje izmjena.

Shodno preporuci Operativnog tima (18.07.2016.), i zaključcima Odbora za upravljanje Projektom (16.02.2017.), a shodno prihvaćenom revidovanom projektnom dokumentu za nastavak Faze II i Planu realizacije Projekta, **Ministarstvo rada i socijalnog staranja potpisalo je Anex Sporazuma o saradnji sa UNDP (10.03.2017.)** čime je obezbijeđen nastavak projekta do **31.09.2019. godine**, odnosno obezbijeđeni su dugoročni ugovori za održavanje IISSS, hardvera, softvera i mreža koji će trajati do **31.12.2021. godine**.

Realizacija Projekta odvija se planiranom dinamikom. Od strane izvođača radova, kompanije SnT, na osnovu projektnog zadatka i korisničkih zahtjeva zaposlenih, radi se na daljem razvoju informacionog sistema, poboljšanjima i optimizaciji.

#### **Prijedlog mjera za naredni period**

U toku 2018. godine, planirano je da se kroz informacioni sistem realizuju preostala materijalna davanja i usluge. Takođe, planiran je nastavak razvoja Faze II, odnosno Integrisanog informacionog sistema socijalne zaštite.

Imajući u vidu da Faza II obuhvata i nadogradnju informacionog sistema centara, planirano je do kraja 2018. godine: uspostavljanje dvostrane razmjene podataka sa Ministarstvom prosvjete u cilju automatizacije ostvarivanja prava na troškove ishrane u predškolskim ustanovama; realizacija portala za pregled podataka o materijalnim davanjima; doraditi informacioni sistem u dijelu izvještavanja o nasilju u porodici; omogućiti automatski obračun i isplatu naknada za usluge smještaja u ustanovu i usluge porodičnog smještaja; uraditi analizu, doradu, implementaciju i punu primjenu E-arhive.

U toku 2018. godine, neophodno je nastaviti sa razvojem BI prije svega u dijelu izvještavanja koja se odnose na usluge i ustanove socijalne i dječje zaštite. Planirano je da se na osnovu podataka iz sistema, koji su jedini mjerodavni podaci, formiraju tipizirani godišnji izvještaji o radu centara.

Zbog značajnog povećanja obima posla, neophodno je hitno jačanje kadrovskih kapaciteta u dijelu analize poslovnih procesa koji se odnose na usluge centara za socijalni rad i na sve poslovne procese u ustanovama, kao i kontinuirano davanje podrške centrima i ustanovama preko već razvijenog alata HELP-DESK-a.

## **EVROPSKE INTEGRACIJE, PROGRAMIRANJE I IMPLEMENTACIJA EU FONDOVA**

#### **Ocjena stanja**

Direkcija za Evropske integracije je u 2017. godini, sprovodila niz aktivnosti na zahtjev i prijedlog Evropske komisije koje su doprinijele otvaranju pregovora za poglavlje 2 – Sloboda kretanja radnika.

#### **Prijedlog mjera za naredni period**

U narednom periodu posebna pažnja biće posvećena radu na završnim mjerilima, koja se odnose na Poglavlje 19-Socijalna politika i zapošljavanje.

## IZVJEŠTAJ

### O RADU UPRAVE ZA ZBRINJAVANJE IZBJEGLICA ZA 2017. GODINU

#### I Realizacija nacionalnih i međunarodnih dokumenata

Sprovođenje aktivnosti predviđenih:

- Akcionim planom za implementaciju Strategije za trajno rješavanje pitanja koja se tiču raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori, sa posebnim akcentom na realizaciji Regionalnog stambenog programa.
- Regionalnim programom za trajno rješenje pitanja interno raseljenih lica sa Kosova – Skopski Proces.

#### II Integracija

Odlukom Ministarstva rada i socijalnog staranja 2014 –te, godine, formirana je Komisija za potvrđivanje statusa interno raseljenim licima sa Kosova, koju čine predstavnici MRSS-UZZI, MUP-a i UNHCR-a.

Zadatak Komisije je da da predlog na koji način će se otkloniti razlike u dokumentima interno raseljenih lica sa Kosova, na osnovu kojih rješavaju svoj pravni status u Crnoj Gori.

U 2017-toj:

- **63** zahtjeva riješeno pozitivno;
- **22** zahtjeva je odbijeno,
- za **4** zahtjeva je obustavljen postupak zbog povratka IRL na Kosovo.

Izdate su 443 potvrde o statusu IRL za dobijanje lične karte za stranca.

Deregistrovano je 147 IRL-a po raznim osnovama.

Na ime jednokratnih novčanih pomoći potrošeno je 14.870,00 eura.

#### III Dobrovoljni povratak IRL na Kosovo

Ministarstvo rada i socijalnog staranja-Uprava za zbrinjavanje izbjeglica je sa partnerima UNHCR-om, Kancelarijom IOM-a u Prištini i u toku 2017 godine nastavilo proces dobrovoljnog povratka IRL na Kosovo.

U toku 2017. godine na Kosovo se vratilo **51 lice (12 porodica)**.

#### **IV Zbrinjavanje lica iz sistema azila**

Poslovi zbrinjavanja su se odnosili na obezbjeđenje smještaja i odgovarajućeg standarda života, obezbjeđenje ishrane i higijene, pružanje zdravstvene zaštite, psiho-socijalne pomoći, vođenje evidencije o licima na zbrinjavanju i dr.

Tokom 2017. godine zbrinjavano je ukupno 879 lica iz sistema azila, od čega je 5 lica sa odobrenom dodatnom zaštitom. Od tog broja u alternativnom smještaju je zbrinjavano 281 lice.

Za sva zbrinjavana lica kontinuirano se pružala psiho-socijalna pomoć.

Sprovedeno je 799 osnovnih zdravstveno-higijenskih pregleda.

Kontinuirano su vršeni poslovi na održavanju objekata i opreme Centra u funkcionalnom stanju.

Vršena je izrada raznih informativno-analitičkih izvještaja i dr.

Realizovano je više programa pomoći u saradnji sa UNHCR-om, IOM-om i Crvenim krstom.

Tokom izvještajnog perioda kontinuirano su se sprovodile aktivnosti i na realizaciji mjera iz Akcionog plana za Poglavlje 24.

#### **V Normativna djelatnost**

Urađeni predlozi:

- Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Uprave za zbrinjavanje izbjeglica organa u sastavu Ministarstva rada i socijalnog staranja.
- Pravilnika o uslovima smještaja i načina obezbjeđivanja smještaja azilanta i stranca pod supsidijarnom zaštitom.

#### **VI Jačanje administrativnih kapaciteta**

U cilju jačanja administrativnih kapaciteta nastavljeno je vršenje obuka zaposlenih na odgovarajućim seminarima.

#### **VII Evropske integracije**

Učešće:

-u aktivnostima na sprovođenju Akcionog plana za praćenje realizacije preporuka iz Mišljenja Evropske komisije, a odnosi se na trajno rješavanje pitanja interno raseljenih lica koja borave u kampu Konik I .



-u aktivnostima Radne grupe za Poglavlje 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost (sistem azila).

-na regionalnoj Konferenciji o trajnim rješenjima za raseljena lica sa Kosova u sklopu Skopske inicijative.

-na 68 sjednici Izvršnog komiteta UNHCR-a u Ženevi, oktobra 2017 god. u vezi migracione krize.

## **VIII Saradnja sa domaćim institucijama i međunarodnim organizacijama**

U cilju ostvarivanja pristupima prava, IRL lica i lica iz sistema azila ostvaruje se kontinuirana saradnja sa međunarodnim i lokalnim organizacijama u Crnoj Gori, prije svega UNHCR-om, HELP-om, IOM-om, EU institucijama, Crvenim krstom Crne Gore, NVO Pravnim centrom i dr.

U saradnji sa UNHCR-om uspostavljen je mehanizam stalnog monitoringa na praćenju popunjenosti i procjene adekvatnosti kapaciteta Centra za azil sa posebnim osvrtom na ranjive kategorije.

Uprava za zbrinjavanje izbjeglica, UNHCR i MUP su tokom novembra i decembra 2017 godine obišli raseljena i interno raseljena lica koja i dalje borave u Crnoj Gori a nemaju riješen pravni status, kao i lica koja su još uvijek u procesu tranzicije iz statusa stranca sa privremenim boravkom u status stranca sa stalnim nastanjenjem, kako bi verificovali ova lica kao i probleme sa kojima se suočavaju u postupku rešavanja svog pravnog statusa u Crnoj Gori.

Rezultati ove aktivnosti očekuju se u prvoj polovini 2018 godine.

## **IX Finansiranje**

Zakonom o budžetu za 2017. godinu za funkcionisanje Uprave sredstva su odobrena u okviru dva programa: Program 416012671 Uprava za zbrinjavanje izbjeglica i Program 416012672 Centar za azil.

Za program Uprave za zbrinjavanje izbjeglica planirana su sredstva za rad u iznosu 186.459,63 eura od čega je za izvršavanje tekućih aktivnosti utrošeno 152.967,84 eura.

Sredstva su trošena u skladu s planiranim aktivnostima i u skladu sa Zakonom o budžetu.

U okviru programa 416012672 Centar za azil planirana su sredstva u iznosu od 665.395,23 eura.

Tokom godine došlo je do neplaniranog povećanja broja azilanata, tako da su preusmjeravanjem s programa Ministarstva rada i socijalnog staranja, obezbijedjena dodatna sredstva, pa je tekući budžet povećan na iznos od 934.588,97 eura.

Od tog iznosa utrošeno je 865.338,75 eura.

Sredstva su trošena u skladu planiranim aktivnostima i u skladu sa Zakonom o budžetu.



**Crna Gora**  
**Zavod za socijalnu i dječju zaštitu**

**IZVJEŠTAJ**

**O RADU ZAVODA ZA SOCIJALNU I DJEČJU ZAŠTITU ZA 2017. GODINU**

**Podgorica, februar 2018. godine**

---

Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, kao samostalan organ uprave, u skladu sa Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list CG“, br. 5/12, 25/12, 44/12, 61/12, 20/13 i 17/14, 6/15, 8/15, 35/16, 41/16, 61/16, 73/16), vrši poslove uprave koji su utvrđeni čl. 120 i 121 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i čl 41 a Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave, a odnose se na sledeće poslove: savjetodavne, istraživačke i stručne poslove u oblasti socijalne i dječje zaštite; praćenje kvaliteta stručnog rada i usluga u ustanovama socijalne i dječje zaštite; pružanje stručne supervizijske podrške radi unaprjeđenja stručnog rada i usluga socijalne i dječje zaštite; obavljanje poslova licenciranja stručnih radnika i izdavanje licence za rad, u skladu sa zakonom kojim se uređuje socijalna i dječja zaštita; obavljanje stručnih i organizacionih poslova u postupku akreditacije programa obuke, odnosno programa pružanja usluga kojim se obezbeđuje stručno usavršavanje stručnim radnicima i stručnim saradnicima i pružaocima usluga; donošenje Etičkog kodeksa za zaposlene u oblasti socijalne i dječje zaštite; istraživanje socijalnih pojava i problema, djelatnosti i efekata socijalne i dječje zaštite, izradu analiza i izvještaja i predlaganje mjera za unaprjeđenje u oblasti socijalne i dječje zaštite; razvijanje sistema kvaliteta u socijalnoj i dječjoj zaštiti, koordiniranje razvoja standarda usluga i predlaganje organu državne uprave nadležnom za poslove socijalnog staranja unaprjeđenje postojećih i uvođenje novih standarda; učestvovanje u izradi, sprovođenju, praćenju i ocjeni efekata primjene strategija, akcionih planova, zakona i drugih propisa koji se odnose na razvoj djelatnosti socijalne i dječje zaštite; organizovanje stručnog usavršavanja stručnih radnika i stručnih saradnika; sačinjavanje i publikovanje monografije, časopisa i zbornika radova, stručnih priručnika, vodiča, informatora, studije i primjera dobre prakse; informisanje stručne i šire javnosti o sprovođenju socijalne i dječje zaštite, ukazivanje na potrebe i probleme korisnika, a posebno korisnika iz osjetljivih društvenih grupa; kao i druge poslove koji su predviđene Uredbom.

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji br. 01-17 od 07.10. 2014. godine, utvrđena je organizacija Zavoda prema kojoj su poslovi organizovani u okviru dva odjeljenja i jedne službe: Odjeljenje za razvoj i stručnu podršku, Odjeljenje za unapređenje kapaciteta stručnih radnika i Služba za opšte poslove i finansije.

### **I Odjeljenje za razvoj i stručnu podršku**

Programski ciljevi Odjeljenja za razvoj i stručnu podršku za 2017. godinu:

1. Unaprijeđen sistem zaštite vulnerabilnih grupa kao rezultat istraživanja socijalnih pojava i problema;
2. Unaprijeđen stručni rad i sistem pružanja usluga kroz razvijanje sistema supervizijske podrške;
3. Unaprijeđen sistem socijalne i dječje zaštite kroz učešće Zavoda u izradi sprovođenju, praćenju i ocjeni efekata primjene strategija, akcionih planova, Zakona i drugih propisa.

Programski ciljevi i zadaci koji iz njih proizilaze definisani su na osnovu analize potreba, kao i na osnovu zadataka definisanih relevantnim strateškim dokumentima, a u skladu sa nadležnostima Zavoda.

U cilju unapređenja sistema zaštite vulnerabilnih grupa, tokom 2017. godine realizovana su tri istraživanja koja se odnose na kvalitet pružanja usluga socijalne zaštite, kao i na procedure u postupcima zaštite korisnika. Zavod je kontinuirano sprovodio aktivnosti usmjerene na razvoj supervizijske podrške i to kroz organizovanje sastanaka, učešće na konferencijama slučaja i kroz pružanje neposredne supervizijske podrške.

**Programski cilj 1-** Unaprijeđen sistem zaštite vulnerabilnih grupa kao rezultat istraživanja socijalnih pojava i problema:

- Istraživanje zadovoljstva korisnika usluge smještaja u ustanovama za smještaj starih lica- tokom 2017. godine izvršena je analiza zadovoljstva korisnika usluge smještaja u ustanovama za smještaj starih lica u cilju unapređenja kvaliteta života starih lica korisnika usluge smještaja u ustanovama. Analizirana su dva osnovna aspekta zadovoljstva: zadovoljstvo smještajem i zadovoljstvo tretmanom zaposlenih prema korisnicima. Na osnovu dobijenih nalaza, kreirane su preporuke za unapređenje kvaliteta pružanja usluga.
- Istraživanje o zadovoljstvu korisnika usluge dnevnog boravka za stara lica- u junu 2017. godine, Zavod je organizovao i sproveo istraživanje zadovoljstva korisnika u Dnevnim boravcima za stara lica Nikšić, Danilovgrad, Spuž i Mojkovac. Istraživanje je realizovano u cilju procjene uspješnosti realizacije projekta „Dnevni boravak za stara lica“, kao i potrebe za nastavkom realizacije projekta.
- Realizacija istraživanja o procedurama zaštite djece u porodicama u riziku i djece koja su izdvojena iz porodice- 2017. godine izrađen je nacrt i započelo se sa sprovođenjem istraživanja o procedurama zaštite djece u porodicama u riziku i djece koja su izdvojena iz porodice. Svrha ovog istraživanja je unapređenje sistema zaštite djece na tri nivoa: prvom, koji obuhvata pružanje podrške djetetu i biološkoj porodici u cilju prevencije izdvajanja djece, drugom, koji obuhvata usluge namijenjene djetetu koje je na rezidencijalnom ili smještaju u hraniteljskoj porodici i trećem, koji uključuje sistem usluga i intervencija koje se sprovode u cilju pripreme djeteta na samostalan život ili povratak u porodicu. Cilj istraživanja je utvrđivanje povezanosti između karakteristika porodice i djeteta, sa jedne, i donošenja odluke o izdvajanju djece iz porodice, sa druge strane. Takođe, istraživanjem će biti utvrđene procedure, intervencije i usluge koje se preduzimaju prije, tokom i nakon smještaja djece u instituciju ili drugu porodicu.

**Programski cilj 2-** Unaprijeđen stručni rad i sistem pružanja usluga kroz razvijanje sistema supervizijske podrške:

- Pružanje neposredne supervizijske podrške centrima za socijalni rad- Zavod je i u 2017. godini pružao neposrednu supervizijsku podršku za sedam centara za socijalni rad: Cetinje, Pljevlja i područnu jedinicu Žabljak, Berane i područne jedinice Petnjica i Andrijevića, Rožaje, Herceg Novi, Kotor i područne jedinice Tivat i Budva, Plav i područnu jedinicu Gusinje;
- Organizovanje sastanaka sa supervizorima iz centara za socijalni rad- od uvođenja supervizije u centru za socijalni rad, tematski sastanci sa supervizorima uvedeni su kao poseban oblik supervizijske podrške i predstavljaju kontinuiranu aktivnost Zavoda;
- Pružanje supervizijske podrške voditeljima slučaja kroz monitoring rada na slučajevima kroz informacioni sistem i grupna supervizija - posjete centrima za socijalni rad;
- Učešće na konferencijama slučaja u Centrima za socijalni rad Nikšić, Podgorica, Rožaje, Berane i Budva.

**Programski cilj 3-** Unaprijeđen sistem socijalne i dječje zaštite kroz učešće Zavoda u izradi, sprovođenju, praćenju i ocjeni efekata primjene strategija, akcionih planova, Zakona i drugih propisa:

- učešće u radnoj grupi za izradu Izvještaja o sprovođenju Akcionog plana za realizaciju Strategije razvoja sistema socijalne zaštite starih lica u Crnoj Gori;
- učešće u radnoj grupi za izmjene i dopune Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti;
- učešće u radnoj grupi za izradu Izvještaja o sprovođenju Akcionog plana za realizaciju Strategije razvoja sistema socijalne zaštite starih lica u Crnoj Gori;
- učešće u radnoj grupi za izradu Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite (2018-2022);

- učešće u radnoj grupi za izmjenu i dopunu Pravilnika o standardima akreditacije programa i sadržini i obliku sertifikata;
- učešće u radnoj grupi za izmjenu i dopunu Pravilnika o bližim uslovima za izdavanje, obnavljanje i oduzimanje licence za rad stručnim radnicima u oblasti socijalne i dječje zaštite;
- Organizovanje i učešće u istraživanju za potrebe izrade Analize strategije razvoja hraniteljstva;
- Organizovanje i učešće u istraživanju za potrebe izrade Analize nacionalnog plana akcije za djecu za period 2013-2017.

## II Odjeljenje za unapređenje kapaciteta stručnih radnika

Programski ciljevi za 2017. godinu:

1. Unaprijeđena znanja i vještine stručnih radnika iz centara za socijalni rad i ustanova socijalne zaštite kroz kreiranje i realizovanje programa obuke;
2. Uspostavljen sistem akreditacije programa obuke;
3. Unaprijeđeni kapaciteti Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu kroz edukaciju zaposlenih;
4. Unaprijeđen sistem socijalne zaštite kroz organizovanje okruglih stolova, konferencija, izradu publikacija, kao i kroz kontinuirano informisanje stručne i šire javnosti o sprovođenju socijalne i dječje zaštite.

Programski ciljevi Odjeljenja za unapređenje kapaciteta stručnih radnika za 2017. godinu usmjereni su na profesionalno usavršavanje stručnih radnika zaposlenih u sistemu socijalne i dječje zaštite. Profesionalno usavršavanje se, prije svega, omogućava kroz kontinuirano sprovođenje programa obuke koji ispunjavaju odgovarajuće standarde. Zavod je kroz uspostavljanje sistema akreditacije omogućio uvođenje sistema kvaliteta u programe stručnog usavršavanja stručnih radnika.

Odjeljenje za unapređenje kapaciteta stručnih radnika započelo je 2017 postupak licenciranja stručnih radnika. Prve licence za rad uručene su stručnim radnicima 28.12.2017. godine. U toku 2017. godine 12 stručnih radnika je, nakon što su položili stručni ispit i ispunili ostale Zakonom predviđene uslove dobilo licencu za rad, 4 licence za obavljanje osnovnih stručnih poslova, 7 licenci za obavljanje pravnih poslova i 1 licenca za obavljanje poslova radno okupacionog terapeuta.

**Programski cilj 1-** Unaprijeđena znanja i vještine stručnih radnika iz centara za socijalni rad i ustanova socijalne zaštite kroz kreiranje i realizovanje programa obuke

Zavod je kontinuirano, tokom čitave godine organizovao obuke za stručne radnike, stručne saradnike i saradnike u socijalnoj i dječjoj zaštiti. U realizaciji pojedinih obuka ostvarena je saradnja sa UNICEF-om, Ministarstvom prosvjete i Upravom za kadrove. Obukama je, tokom godine, obuhvaćeno 149 stručnih radnika iz centara za socijalni rad, 14 stručnih radnika iz JU Zavod za djecu i mlade, 20 stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika iz JU Zavod „Komanski most“, 121 stručni radnik, stručni saradnik i saradnik iz dnevnih centara za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju. Obukama su prisustvovali i predstavnici nevladinih organizacija, njih šestoro, kao i 115 predstavnika stručnih službi osnovnih škola, kao i 34 saradnice za pružanje usluge pomoć u kući. Zavod je za sve programe obuke vršio procjenu kvaliteta realizacije programa i to kroz neposredno posmatranje, anketiranje i intervjuisanje polaznika.

U toku 2017. godine organizovano je ukupno 10 obuka:

1. *“Unapređenje kvaliteta inkluzivnog obrazovanja”*- jednodnevna radionica organizovana u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, namijenjena stručnim radnicima iz centara za socijalni rad. Radionica je održana u Podgorici, a prisustvovalo je 18 stručnih radnika iz centara za socijalni rad.
2. *“Prevenција nasilja u školama”*- pet jednodnevnih radionica, održanih u saradnji sa Ministarstvom prosvjete, namijenjenih stručnim radnicima iz centara za socijalni rad i stručnih službi osnovnih škola. Dvije radionice su održane u Podgorici, a po jedna u Nikšiću, Bijelom Polju i Baru, sa ukupno 151 učesnikom.
3. *„Pružanje usluge pomoći u kući za stara lica“* – obuka održana u Bijelom Polju za 34 saradnice koje će pružati ovu uslugu u opštinama: Berane, Pljevlja, Andrijevića, Bijelo Polje, Rožaje, Žabljak, Kolašin, Mojkovac, Plav, Gusinje, Cetinje i Tivat.
4. *„Osnovna obuka za rad u dnevnim centrima“*- održana u Dječjem domu “Mladost” u Bijeloj. Obuci su prisustvovali stručni radnici i stručni saradnici zaposleni u dnevnim centrima iz Rožaja, Pljevalja, Mojkovca, Berana, Nikšića i Bijele, ukupno njih 21.
5. *„Obuka stručnjaka za primjenu konkretnih postupaka u radu sa osobama sa smetnjama u razvoju“*- četiri dvodnevne obuke za zaposlene u dnevnim centrima za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, po akreditovanom programu organizacije Dječje srce iz Beograda. Obuke su organizovane u Beranama, za zaposlene u DC Berane, Plav i Mojkovac, u Podgorici za zaposlene u DC Podgorica, Danilovgrad, Cetinje i Nikšić, u Bijelom Polju za zaposlene u DC Bijelo Polje, Pljevalja i Rožaje i u Bečićima za zaposlene u DC Herceg Novi, Bijela i Ulcinj. Obuci je prisustvovalo ukupno 100 stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika koji su zaposleni u dnevnim centrima za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, kao i predstavnici 3 nevladine organizacije koje pružaju uslugu dnevnog boravka za djecu sa smetnjama u razvoju iz Nikšića, Podgorice i Bara.
6. *“Obuka pravnika u centru za socijalni rad”*- ova dvodnevna obuka akreditovana u Republičkom zavodu za socijalnu zaštitu Republike Srbije. Organizovana je u dvije grupe, a prisustvovalo joj je 37 pravnika iz centara za socijalni rad.
7. *„Primjena novog zakona o upravnom postupku u oblasti socijalne i dječje zaštite“*- dvije dvodnevne obuke organizovane u saradnji sa Upravom za kadrove, u Podgorici i Bijelom Polju, kojima je prisustvovalo ukupno 52 učesnika.
8. *„Osnivanje i vođenje grupe za (samo)podršku mladih u riziku i klub za mlade po modelu GriG“*- obuka je organizovana po akreditovanom programu u Republičkom zavodu za socijalnu zaštitu Srbije, a prisustvovalo je 20 učesnika.
9. *“Participativno strateško planiranje u funkciji održivog razvoja zajednice, organizacija i usluga u oblasti socijalne zaštite”*- ova trodnevna obuka je organizovana po akreditovanom programu Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu Srbije, a prisustvovalo joj je 20 učesnika.
10. *“Obuku za primjenu konkretnih postupaka u radu sa osobama sa smetnjama u mentalnom razvoju”*- dvodnevna obuka, akreditovana u Republičkom Zavodu za socijalnu zaštitu Srbije, organizovana je za 20 stručnih radnika, stručnih saradnika i saradnika zaposlenih u JU Zavod “Komanski most”.

**Programski cilj 2-** Uspostavljen sistem akreditacije programa obuke

Odjeljenje za unapređenje kapaciteta stručnih radnika je, u okviru ovog programskog cilja, u septembru i oktobru 2017. godine, objavilo četiri javna poziva za akreditaciju programa obuke za stručne radnike, stručne saradnike i saradnike u oblasti socijalne i dječje zaštite. Javni pozivi su objavljeni:

- za akreditaciju programa osnovne obuke za pružanje usluge smještaja odraslih i starih lica u ustanovu- 12.09.2017.
- za akreditaciju programa osnovne obuke za pružanje usluge pomoći u kući starim licima- 20.09.2017.
- za akreditaciju programa osnovne obuke za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom - 20.09.2017.
- za akreditaciju programa osnovne obuke za rad u Dnevnim centrima za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju -03.10.2017.

Raspisivanjem javnih poziva uspostavljen je sistem akreditacije programa obuke. Svi pozivi su se odnosili na akreditaciju osnovnih programa obuke, čime će se stručnim radnicima u socijalnoj zaštiti omogućiti da pohađanjem ovih programa obuke steknu sertifikate neophodne za dobijanje licence za rad.

Zavod za socijalnu i dječju zaštitu je donio rješenja o akreditaciji šest programa osnovne obuke namijenjenih stručnim radnicima, stručnim saradnicima i saradnicima u sistemu socijalne i dječje zaštite, nakon što je Komisija za akreditaciju programa obuke izvršila njihovu stručnu ocjenu.

Rješenja o akreditaciji su uručena autorima, odnosno koautorima programa 18.12.2017. godine, u prostorijama Zavoda.

Po Javnom pozivu za akreditaciju programa osnovne obuke za pružanje usluge smještaja odraslih i starih lica u ustanovu akreditovan je jedan program:

1. Program Humanitarne organizacije Dečje srce iz Beograda - „Osnovna obuka za rad u ustanovama za smještaj odraslih i starih lica“

Po Javnom pozivu za akreditaciju programa osnovne obuke za pružanje usluge pomoći u kući starim licima akreditovan je jedan program:

1. „Program Crvenog krsta Crne Gore - „Pomoć u kući, usluge gerontodomaćica“

Po Javnom pozivu za akreditaciju osnovnog program obuke za rad u dnevnim centrima za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju akreditovana su dva programa:

1. Program Humanitarne organizacije „Dječje srce“ iz Beograda: Osnovna obuka za rad sa djecom i mladim sa smetnjama u razvoju
2. Program Svetlane Dujović, Slobodanke Roganović i Azre Talić iz Pljevalja: Osnovna obuka za rad u dnevnim centrima za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju.

Po Javnom pozivu za akreditaciju osnovnog program obuke za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom akreditovana su, takođe, dva programa:

1. Program Humanitarne organizacije „Dječje srce“ iz Beograda: Osnovna obuka za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom
2. Program SOS telefona za djecu i žrtve nasilja Podgorica: Program osnovne obuke stručnih radnika/ca, stručnih saradnika/ca i članova/ca multidisciplinarnih timova za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom.

**Programski cilj 3-** Unaprijeđeni kapaciteti Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu kroz edukaciju zaposlenih

Na osnovu izrađenog plana obuka za zaposlene u Zavodu kroz Program stručnog osposobljavanja državnih službenika i namještenika, koji realizuje Uprava za kadrove, zaposleni u Službi za opšte

poslove i finansije, pohađali su obuke koje je Uprava za kadrove organizovala na različite teme: "Zaštita od korupcije i postupanje po prijavama zviždača", "Značaj strateškog planiranja", "Od ideje do uspješno realizovanog projekta", "Centralna kadrovska evidencija", "Proces prikupljanja i analize statističkih podataka". Takođe su pohađali i obuke koje su organizovali Agencija za sprečavanje korupcije: "Izrada i sprovođenje planova integriteta u institucijama Crne Gore" i Ministarstvo finansija: "Upravljanje rizicima u javnom sektoru".

Zaposleni u Odjeljenju za razvoj i stručnu podršku i Odjeljenju za unapređenje kapaciteta stručnih radnika su pohađali obuke: "Uspostavljanje, organizacija i koordinacija usluge Savjetovališta za porodicu"; "Napredni trening za rad sa seksualnim i rodnim manjinama" i obuka, sa provjerom znanja, za rad sa počiniocima nasilja, u okviru projekta "Jointly for our families" – deployment of Counselling centres for family in Serbia and Montenegro; "Usluga mala grupna zajednica za djecu bez roditeljskog staranja sa smetnjama u razvoju", u organizaciji Ministarstva rada i socijalnog staranja; prisustvo Nacionalnom treningu "Standardi i vodiči u radu sa mladima u riziku", kao dio projekta "Osnaživanje mladih u riziku od socijalne iskučenosti" koji se sprovodi na području Zapadnog Balkana, a kojim koordinira NVO Juventas; Ekspertska misija o socijalnim uslugama, organizator TAIEX i Ministarstvo rada i socijalnog staranja.

U cilju jačanja kapaciteta i usvajanja novih znanja samostalni savjetnici su aktivno učestvovali u radu međunarodnih konferencija i događaja:

- prisustvo međunarodnoj konferenciji na temu „PRIDE model u praksi“ koja je održana u Pragu, u organizaciji PRIDE Asocijacije- Češka. Na konferenciji su, kroz plenarne prezentacije, radionice i panel diskusije, predstavljena iskustva različitih evropskih zemalja u primjeni i efektima ovog modela zaštite djece bez adekvatnog roditeljskog staranja.
- učešće i izlaganje na sastanku koji je, u Beogradu, organizovan od strane regionalne kancelarije UNICEF-a za Evropu i Centralnu Aziju u partnerstvu sa organizacijom European Disability Forum. Sastanku su prisustvovali partneri UNICEF-a (vladinih i iz NVO sektora) iz sedam zemalja učesnica regionalne inicijative koju podržava EU: "Zaštita djece od nasilja i unapređenje socialne inkluzije djece sa smetnjama u razvoju na Zapadnom Balkanu i Turskoj". Tema sastanka bila je "Upravljanje podacima za unaprijeđeno javno zagovaranje u oblasti nasilja nad djecom i socijalne inkluzije djece sa smetnjama u razvoju".
- učešće, kao panelista, na međunarodnoj konferenciji u Skoplju: Za sekoe dete, semejstvo, u organizaciji Ministarstva za trud i socijalnu politiku i UNICEF-a, u cilju promocije hraniteljstva,
- učešće na konferenciji Peer Review sastanak na Zapadnom Balkanu "Država socijalne zaštite - isporuka i finansiranje holističkih usluga", koju je podržao PERFORM (Performing and Responsive Social Sciences), projekat švajcarske agencije za razvoj i saradnju (SDC), održanoj u Tirani.

U cilju razmjene iskustava i ostvarivanja saradnje organizovana je studijska posjeta Pokrajinskom zavodu za socijalnu zaštitu u Novom Sadu.

**Programski cilj 4-** Unaprijeđen sistem socijalne zaštite kroz organizovanje okruglih stolova, konferencija, izradu publikacija, kao i kroz kontinuirano informisanje stručne i šire javnosti o sprovođenju socijalne i dječje zaštite

U cilju informisanja šire javnosti o sprovođenju socijalne i dječje zaštite, kao i senzibilisanju za prepoznavanje potreba osjetljivih kategorija stanovništava organizovano je više događaja i prezentacija:



- projekcija dokumentarnog filma „Slobodni“, koji prati lica zatvorena u hrvatskim institucijama za osobe s intelektualnim teškoćama kao i dvije godine njihovog života u procesu izlaska iz institucija i osamostaljivanja;
- prezentacija izvještaja o procjeni rada multidisciplinarnih operativnih timova- u junu 2017. godine Zavod je organizovao prezentaciju Izvještaja o radu multidisciplinarnih timova. Procjena je realizovana u okviru višegodišnje regionalne inicijative „Zaštita djece od nasilja i unapređenje socijalne inkluzije djece sa smetnjama u razvoju na Zapadnom Balkanu i Turskoj“, koja se implementira u partnerstvu između UNICEF, European Disability Forum - EDF, EU, i sedam zemalja u procesu pridruživanja EU. Svrha evaluacije bila je da se osnaže operativni multidisciplinarni timovi za zaštitu djece od nasilja tako što će se ocijeniti postojeće funkcionisanje timova i njihova praksa, te dati preporuke za oblasti budućeg razvoja;
- prezentacija internacionalno akreditovanog trening program za obuku trenera u oblasti hraniteljstva i usvojenja, PRIDE, u cilju upoznavanja donosioca odluka u oblasti socijalne i dječje zaštite sa mogućnostima prilagođavanja i sprovođenja ove vrste programa u Crnoj Gori;
- prezentacija analize primjene Strategije o razvoju hraniteljstva 2012-2016;
- prezentacija priručnika“Supervizija u centru za socijalni rad“, koji je prvo publikovano štivo namijenjeno supervizorima, nastalo kao rezultat potrebe za jačanjem kapaciteta stručnih radnika i supervizora u centrima za socijalni rad;
- prezentacija procedura za rad u dnevnim centrima;
- sastanak sa predstavnicama NVO koje se bave zaštitom i unapređenjem ženskih prava. Učesnicima sastanka je prezentovana procedura u postupku licenciranja stručnih radnika, licenciranja usluga i akreditacije programa obuke. Sastanak je organizovan od strane UNDP-ja, u saradnji sa Zavodom za socijalnu i dječju zaštitu i Ministarstvom rada i socijalnog staranja.

Osim nabrojanih događaja, čiji je organizator bio Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, samostalni savjetnici su prisustvovali mnogobrojnim konferencijama, okruglim stolovima i događajima.

Predstavnik Zavoda je kao panelista učestvovao na konferenciji: „Ispunjeni životi. Podrška zajednice i održivi razvoj“, u organizaciji EASPD ( European Association of Service providers for Persons with Disabilities), dok je uzeto aktivno učešće na:

- međuministarskom sastanku na temu „Zaštita djece od nasilja i iskorišćavanja“ u organizaciji Vlade Crne Gore, Kabinet potpredsjednika Vlade za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku i UNICEF;
- konferenciji svjetskog ranga „Zaustavimo nasilje nad djecom“ organizatori Vlada Crne Gore i UNICEF, u saradnji sa Delegacijom Evropske unije. Konferencija je početak druge faze kampanje kampanje „Zaustavimo nasilje“ koju UNICEF sprovodi od jula 2016. Prva faza kampanje bila je usmjerena na zaštitu djece od seksualnog zlostavljanja na internetu, dok će se druga faza baviti zaštitom djece od porodičnog nasilja i tjelesnog kažnjavanja;
- V Regionalnoj konferenciji “Kvalitet života osoba sa smetnjama na polju mentalnog zdravlja u domovima za stare”;
- završnoj konferenciji projekta "Saradnja između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Centara za socijalni rad", koji se finansira iz Instrumenta za pretprijetnu podršku (IPA), u okviru Operativnog programa "Razvoj ljudskih resursa 2012-2013”;
- konferenciji „Moć adolescencije“, kao centralnom, godišnjem događaju programa „Osnaživanje i participacija adolescenata u Crnoj Gori“ koji sprovode predstavništvo UNICEFa u Crnoj Gori, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo zdravlja, uz podršku globalne finansijske institucije ING, koja je potekla iz Holandije;
- konferenciji „Međunarodni standardi o nasilju u porodici i njihova primjena u Crnoj Gori“. Konferencija je organizovana u okviru projekta „Zaštita od rodno zasnovanog nasilja-uslov

demokratije i vladavine prava“ koji sprovode SOS telefoni za žene i djecu žrtve nasilja iz Podgorice, Berana i Ulcinja, uz podršku i finansiranje Delegacije EU u Crnoj Gori;

Osim konferencija uzeto je učešće na mnogobrojnim okruglim stolovima:

- prisustvo okruglom stolu na temu: Poslovna sposobnost i starateljstvo- Nacionalno zakonodavstvo i praksa- usklađenost sa Konvencijom o pravima lica sa invaliditetom, organizatori Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Cren Gore i UNDP;
- prisustvo okruglom stolu pod nazivom „Lišenje poslovne sposobnosti u Crnoj Gori“, Skup se održava u okviru projekta „Van izolacije – ostvarivanje prava pacijenata sa mentalnim oboljenjima“, koji sprovode Akcija za ljudska prava, Centar za žensko i mirovno obrazovanje ANIMA i Mental Disability Advocacy Center – MDAC uz podršku Evropske unije i opštine Kotor;
- prisustvo okruglom stolu na temu: Fakultativni Protokol o komunikacijskim procedurama uz konvenciju o pravima djeteta - izazovi u primjeni, koji je organizovao Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Save the childre u cilju upoznavanja stručne javnosti sa značenjem i obavezama koje proizilaze iz Protokola koji je Generalna skupština UN usvojila krajem 2011, Crna Gora potpisala 2012 u Ženevi, a Skupština donijela Zakon potvrđivanju Fakultativnog Protokola o komunikacijskim procedurama uz konvenciju o pravima djeteta 2013;
- prisustvo okruglom stolu o Nacrtu strategije razvoja socijalne zaštite za stara lica za period od 2018.do 2022;
- prisustvo okruglom stolu koji je posvećen dosadašnjim postignućima, podsticajima i preprekama u sprovođenju Akcionog plana za Poglavlje 23, koji je organizovan MANS;
- prisustvo okruglom stolu na temu “Standardi u radu sa djecom i mladima koji napuštaju institucionalni smještaj”, u organizaciji NVO Juventas. Okrugli sto je dio regionalnog projekta “Oснаživanje mladih u riziku od socijalne isključenosti”, koji se sprovodi uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori;
- prisustvo radionici za prezentaciju nacрта analize istraživanja o dječjim brakovima i izradu teorije promjene za usmjeravanje budućih intervencija, koje sprovodi Centar za romske inicijative.

Ostvarena je saradnja sa nevladinim sektorom kroz učešće na njihovim događajima, radnim grupama i upravnim odborima.

Tako je predstavnik Zavoda bio član Upravnog odbora nacionalne SOS Roditeljske linije u okviru projekta “Zaštita prava djece kroz pozitivno roditeljstvo”, koju realizuje NVO Roditelji.

Kroz učešće u radu radnih grupa ostvarena je saradnja sa:

- Nacionalnom asocijacijom roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju( NARDOS), u izradi adekvatnih Procedura za sveobuhvatnu zaštitu djece koja pohađaju dnevne i resursne centre, od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, kao i za izradu smjernica i procedura za obezbjeđivanje sigurnog okruženja za djecu u Dnevnim centrima, Resursnim centrima i NVO
- JUVENTASOM, u izradu seta jasnih procedura u Dječjem domu „Mladost“ u Bijeloj, koje će se baviti prevencijom i zaštitom djece od nasilja.

Prisustvom na događajima i radionicama Zavod je saradjivao sa: Crvenim krstom Crne Gore, Asocijacijom za demokratski prosperitet- ZID, Centrom za romske inicijative.

### III Služba za opšte poslove i finansije

U službi za opšte poslove i finansije obavljaju se svi poslovi koji se odnose na sprovođenje Zakona o državnim službenicima i namještenicima, zakona o budžetu i propisa o finansijskom poslovanju, izradu opštih akata Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, stručni i administrativni poslovi za potrebe Zavoda, kao i drugi poslovi u skladu sa internim procedurama, važećim propisima i potrebama Zavoda. Svi planirani zadaci obavljani su blagovremeno i ažurno, u skladu sa planom i programom rada Zavoda. Aktivnosti Službe za opšte poslove i finansije tokom 2017. godine su:

- Priprema, planiranje i izvršenje Budžeta;
- Izrada periodičnih obračuna i završnog računa;
- Dostavljanje izvještaja Dražavnom trezoru, Poreskoj upravi, Monstatu i drugim institucijama
- Blagajničko poslovanje;
- Postupanje po zahtjevima za slobodan pristup informacijama (upućeno 9 zahtjeva, kojim je tražen slobodan pristup za 15 informacija, usvojeni zahtjevi za 10 informacija, odbijeni za 5 informacija);
- Plan javnih nabavki za 2017. godinu i Izvještaj o realizovanim javnim nabavkama za 2016. godinu koji je blagovremeno dostavljen Upravi za javne nabavke;
- Sprovođenje postupka javnih nabavki u skladu sa Planom javnih nabavki zavoda za socijalnu i dječju zaštitu i izmjenama istog od 20.07.2017.godine. U skladu sa odredbama Zakona o javnim nabavkama („Sl. List CG“ br.42/11) i planom javnih nabavki za 2017. godinu, predmetni postupci sprovedeni su putem šopinga, neposrednim sporazumom i nabavkom male vrijednosti;
- Plan kadrova za 2017. godinu i Izvještaj o realizaciji plana kadrova za 2016.godinu, koji je blagovremeno dostavljen upravi za kadrove;
- Redovan godišnji popis osnovnih sredstava i sitnog inventara sa stanjem na dan 31.12.2017. godine;
- Poslovi arhive, dostave pošte i ostale administrativno-tehničke poslove;
- Izrada poslovnika o radu Komisije za akreditaciju programa obuke.

U 2017. godini Vlada Crne Gore je dala saglasnost na Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda broj 01-576 od 08.06.2017. godine, kojim je broj izvršilaca predviđen Pravilnikom 21.

Od ukupno 21 sistematizovano radno mjesto u Zavodu je trenutno popunjeno 17 radnih mjesta.



# Zavod za zapošljavanje

Employment Agency Of Montenegro

CRNE GORE

## IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2017. GODINU

Podgorica, januar 2018. godine

## 1. EVIDENCIJA NEZAPOSLENIH LICA

### 1.1. Kretanje nezaposlenosti

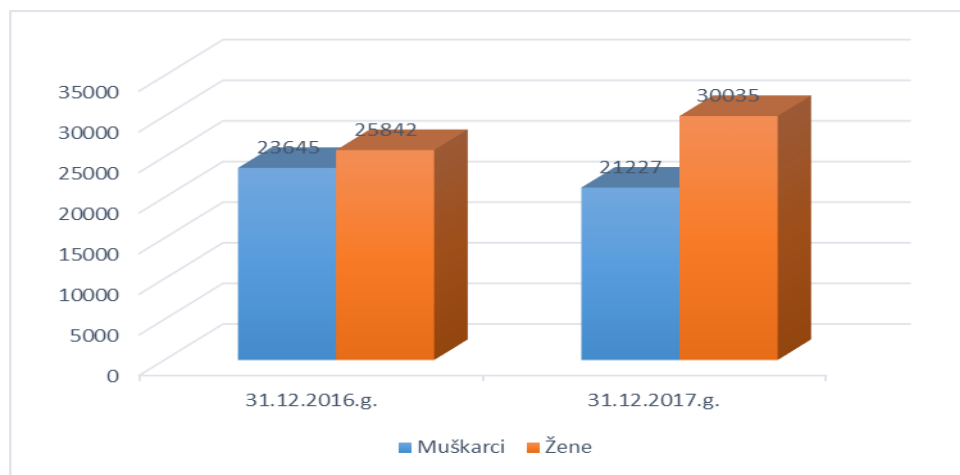
Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje **na dan 31. decembar 2017. godine nalazilo se 51.262 nezaposlena lica** (žena 30.035 ili 58,59%).

U odnosu na 31.12.2016. godine (49.487 lica, a od toga žena 25.842 ili 52,21%) broj nezaposlenih je povećan za 1.775 lica ili za 3,59%.

#### **Broj nezaposlenih**

- na dan 31.12.2016. i 31.12.2017. godine –

(Graf. 1)



### 1.2. Stopa nezaposlenosti

**Stopa nezaposlenosti**, posmatrana kao odnos broja registrovanih nezaposlenih i aktivnog stanovništva, na dan 31. decembar 2017. godine je bila 22,09% (na isti dan prethodne godine 21,33%).

### 1.3. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih

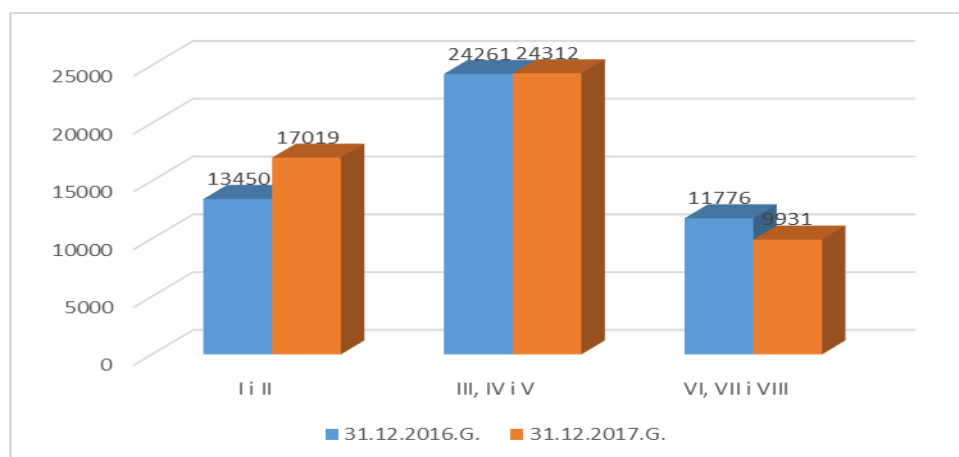
Posmatrano prema kvalifikacionoj strukturi nezaposlenih lica dominantno učešće od 24.312 ili 47,43% pripada nezaposlenim sa III, IV i V stepenom obrazovanja (31.12.2016. godine 24.261 ili

49,02%), nezaposleni sa VI, VII i VIII sss čine 19,37% ili 9.931 (31.12.2016. godine 23,8% ili 11.776), a nezaposleni sa I i II sss – 33,2% ili 17.019 (31.12.2016. godine 13.450 ili 27,18%).

### **Nezaposleni po kvalifikacionoj strukturi**

- na dan 31.12.2016. i 31.12.2017. godine –

(Graf. 2)



#### **1.4. Regionalna struktura nezaposlenosti**

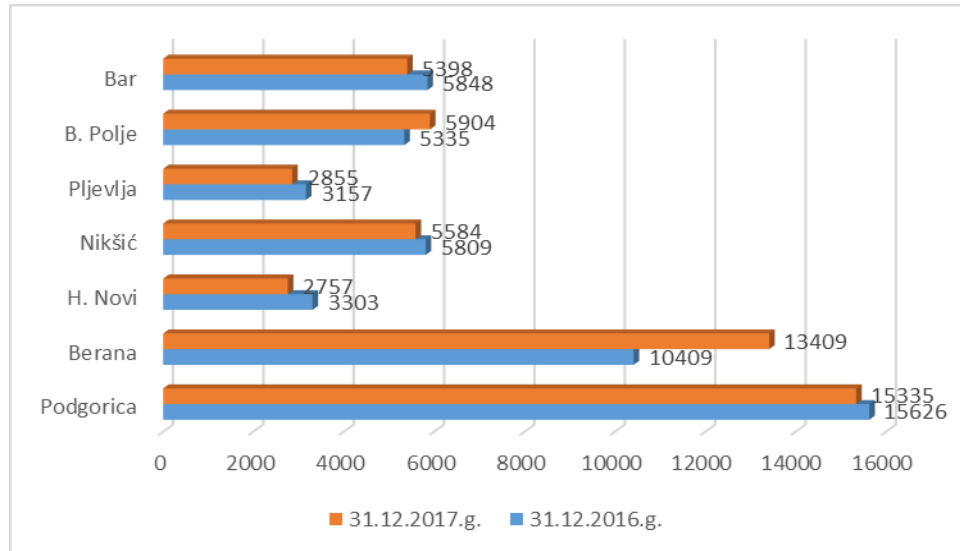
**Najviše nezaposlenih**, na dan 31. decembar 2017. godine, imali su Područna jedinica Podgorica, za opštine Podgoricu, Kolašin, Danilovgrad i Cetinje 15.355 ili 29,95% od ukupnog broja nezaposlenih (31.12.2016. godine 15.626 ili 31,58%) i Područna jedinica Berane, za opštine Berane, Plav, Andrijevicu i Rožaje 13.409 lica ili 26,16% (31.12.2016. godine 10.409 lica ili 21,03%).

**Najmanji broj nezaposlenih** lica evidentiran je u Područnoj jedinici Herceg Novi, za opštine Herceg Novi, Kotor i Tivat 2.757 ili 5,38% (31.12.2016. godine 3.303 ili 6,67%) i Područnoj jedinici Pljevlja, za opštine Pljevlja i Žabljak 2.855 ili 5,57% (31.12.2016. godine 3.157 ili 6,38%).

## Nezaposleni po područnim jedinicama

- na dan 31.12.2016. i 31.12.2017. godine -

(Graf. 3)



## Promjene broja nezaposlenih

- po područnim jedinicama i biroima rada -

(Tab. 1)

Rb	Biro rada	31.12.2016.		31.12.2017.		Odnosi 4:2	
			%		%	Nom. razlika	Index
	1	2	3	4	5	6	7
1	Podgorica	11934	24.12	11732	22.89	-202	98.31
2	Cetinje	1440	2.91	1347	2.63	-93	93.54
3	Danilovgrad	1443	2.92	1457	2.84	14	100.97
4	Kolašin	809	1.63	819	1.60	10	101.24
5	<b>Ukupno (1+2+3+4)</b>	<b>15626</b>	<b>31.58</b>	<b>15355</b>	<b>29.95</b>	<b>-271</b>	<b>98.27</b>
6	Berane	5891	11.90	6444	12.57	553	109.39
7	Andrijevica	740	1.50	1044	2.04	304	141.08
8	Plav	1171	2.37	2201	4.29	1030	187.96
9	Rožaje	2607	5.27	3720	7.26	1113	142.69

10	<b>Ukupno (6+7+8+9)</b>	<b>10409</b>	<b>21.03</b>	<b>13409</b>	<b>26.16</b>	<b>3000</b>	<b>128.82</b>
11	Herceg Novi	1793	3.62	1323	2.58	-470	73.79
12	Kotor	764	1.54	650	1.27	-114	85.08
13	Tivat	746	1.51	784	1.53	38	105.09
14	<b>Ukupno (11+12+13)</b>	<b>3303</b>	<b>6.67</b>	<b>2757</b>	<b>5.38</b>	<b>-546</b>	<b>83.47</b>
15	Nikšić	5438	10.99	5254	10.25	-184	96.62
16	Šavnik	155	0.31	116	0.23	-39	74.84
17	Plužine	216	0.44	214	0.42	-2	99.07
18	<b>Ukupno (15+16+17)</b>	<b>5809</b>	<b>11.74</b>	<b>5584</b>	<b>10.89</b>	<b>-225</b>	<b>96.13</b>
19	Pljevlja	2922	5.90	2649	5.17	-273	90.66
20	Žabljak	235	0.47	206	0.40	-29	87.66
21	<b>Ukupno (19+20)</b>	<b>3157</b>	<b>6.38</b>	<b>2855</b>	<b>5.57</b>	<b>-302</b>	<b>90.43</b>
22	Bijelo Polje	4514	9.12	5026	9.80	512	111.34
23	Mojkovac	821	1.66	878	1.71	57	106.94
24	<b>Ukupno (22+23)</b>	<b>5335</b>	<b>10.78</b>	<b>5904</b>	<b>11.52</b>	<b>569</b>	<b>110.67</b>
25	Bar	2828	5.71	2863	5.59	35	101.24
26	Budva	1231	2.49	1021	1.99	-210	82.94
27	Ulcinj	1789	3.62	1514	2.95	-275	84.63
28	<b>Ukupno (25+26+27)</b>	<b>5848</b>	<b>11.82</b>	<b>5398</b>	<b>10.53</b>	<b>-450</b>	<b>92.31</b>
29	<b>CRNA GORA</b>	<b>49487</b>	<b>100</b>	<b>51262</b>	<b>100</b>	<b>1775</b>	<b>103.59</b>



### 1.5. Struktura nezaposlenih prema dužini traženja zaposlenja

Zaposlenje **preko jedne godine traži 23.418 lica ili 45,68%** od ukupnog broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda (na dan 31.12.2016. godine 22.386 lica ili 45,23%), **preko tri godine 6.653 lica ili 12,98%** nezaposlenih (31.12.2016. godine 8.443 lica ili 17,06%), **a preko 5 godina 4.027 ili 7,85%** (31.12.2016. godine 5.342 ili 10,79%).

#### **Nezaposleni prema dužini traženja zaposlenja**

- na dan 31.12.2016. i 31.12.2017. godine -

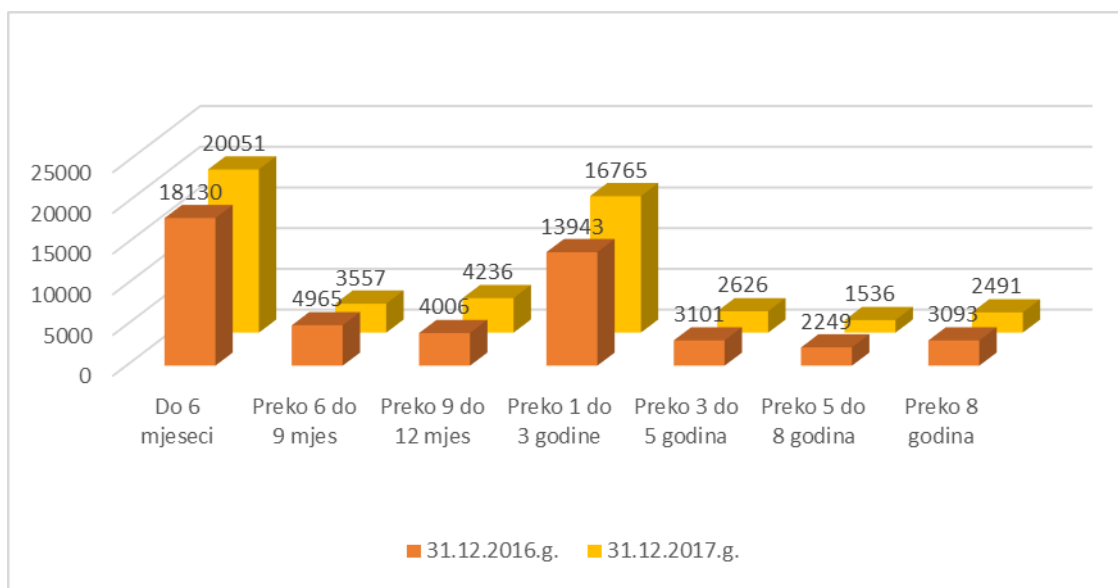
(Tab. 2)

Rb	Dužina čekanja	31.12.2016. godine			31.12.2017. godine			Odnosi 5:2	
		Ukupno	Žene	Muškarci	Ukupno	Žene	Muškarci	Nom.raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Do 6 mjeseci	18130	9719	8411	20051	13675	6376	1921	110.60
2	Preko 6 do 9 mjes	4965	3075	1890	3557	1823	1734	-1408	71.64
3	Preko 9 do 12 mjes	4006	2428	1578	4236	2315	1921	230	105.74
4	<b>DO 1 GODINE</b>	<b>27101</b>	<b>15222</b>	<b>11879</b>	<b>27844</b>	<b>17813</b>	<b>10031</b>	<b>743</b>	<b>102.74</b>
5	Preko 1 do 3 godine	13943	7288	6655	16765	9650	7115	2822	120.24
6	Preko 3 do 5 godina	3101	1486	1615	2626	1263	1363	-475	84.68
7	Preko 5 do 8 godina	2249	916	1333	1536	639	897	-713	68.30
8	Preko 8 godina	3093	930	2163	2491	670	1821	-602	80.54
9	<b>PREKO 1 GODINE</b>	<b>22386</b>	<b>10620</b>	<b>11766</b>	<b>23418</b>	<b>12222</b>	<b>11196</b>	<b>1032</b>	<b>104.61</b>
10	Ukupno:	49487	25842	23645	51262	30035	21227	1775	103.59

### Nezaposleni prema dužini traženja zaposlenja

– na dan 31.12.2016. i 31.12.2017. godine –

(Graf. 4)



### 1.6. Starosna struktura nezaposlenih lica

Lica starosti do 25 godina ima 7.188 lica ili 14,02% (31.12.2016. godine 9.112 ili 18,41%) od ukupnog broja nezaposlenih, a preko 50 godina 14.458 ili 28,20% (na dan 31.12.2016. godine 10.944 ili 22,11%).

### Nezaposleni prema godinama starosti

(Tab. 3)

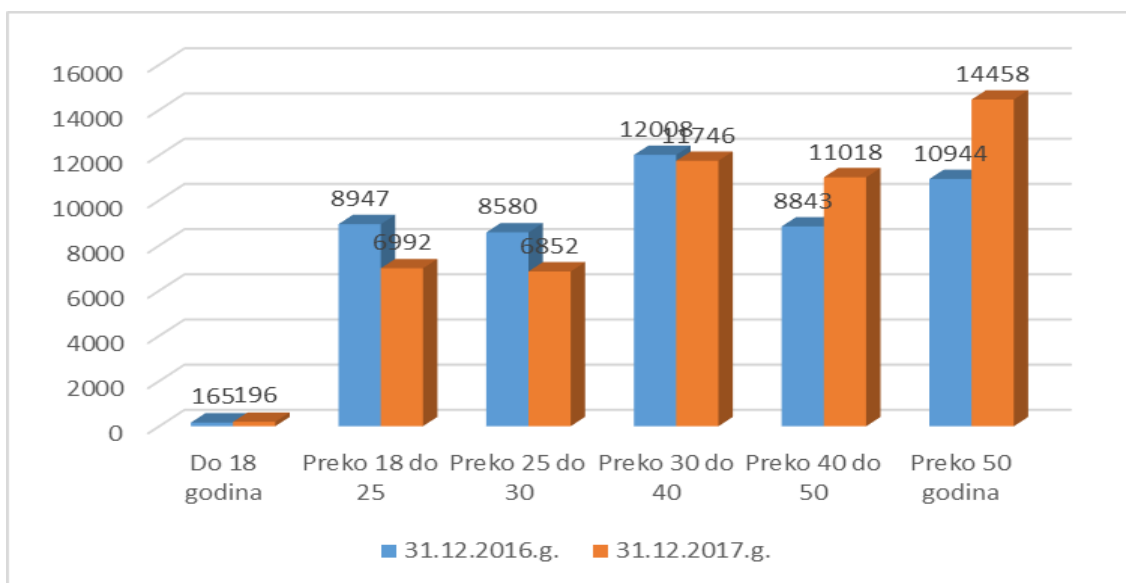
Rb	Starosna grupa	31.12.2016. godine			31.12.2017. godine			Odnosi 5:2	
		Ukupno	Žene	Muškarci	Ukupno	Žene	Muškarci	Nom. raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Do 18 godina	165	107	58	196	118	78	31	118.79
2	Preko 18 do 25	8947	4863	4084	6992	4047	2945	-1955	78.15

3	DO 25 GODINA	9112	4970	4142	7188	4165	3023	-1924	78.88
4	Preko 25 do 30	8580	4883	3697	6852	4195	2657	-1728	79.86
5	Preko 30 do 40	12008	6862	5146	11746	7231	4515	-262	97.82
6	Preko 40 do 50	8843	4572	4271	11018	6719	4299	2175	124.60
7	Preko 50 godina	10944	4555	6389	14458	7725	6733	3514	132.11
8	Ukupno:	49487	25842	23645	51262	30035	21227	1775	103.59

### ***Nezaposleni prema godinama starosti***

*- na dan 31.12.2016. i 31.12.2017. godine -*

*(Graf. 5)*



## 1.7. Struktura nezaposlenih prema dužini radnog staža

**Prvi put traži zaposlenje**, odnosno nema evidentiranog radnog staža 21.147 lica ili 41,25% od ukupnog broja nezaposlenih (na dan 31.12.2016. godine 19.234 lica ili 38,86%). Radni staž posjeduje 30.115 lica ili 58,75% (na dan 31.12.2016. godine 30.253 lica ili 61,14%).

### *Nezaposleni prema dužini radnog staža*

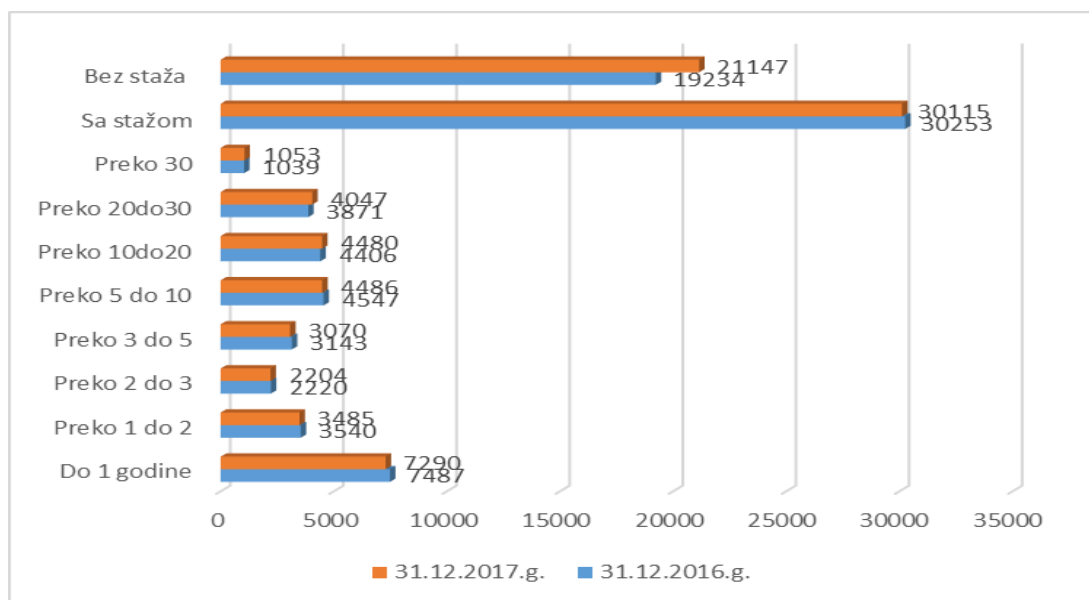
*(Tab. 4)*

Rb	Radni staž	31.12.2016. godine			31.12.2017. godine			Odnosi 5:2	
		Ukupno	Žene	Muškarci	Ukupno	Žene	Muškarci	Nom. raz.	Indeks
		1	2	3	4	5	6	7	8
1	<b>Bez staža</b>	<b>19234</b>	<b>10898</b>	<b>8336</b>	<b>21147</b>	<b>13471</b>	<b>7676</b>	<b>1913</b>	<b>109.95</b>
2	Do 1 godine	7487	4022	3465	7290	4372	2918	-197	97.37
3	Preko 1 do 2	3540	2007	1533	3485	2174	1311	-55	98.45
4	Preko 2 do 3	2220	1273	947	2204	1376	828	-16	99.28
5	Preko 3 do 5	3143	1826	1317	3070	1949	1121	-73	97.68
6	Preko 5 do 10	4547	2496	2051	4486	2636	1850	-61	98.66
7	Preko 10 do 20	4406	2006	2400	4480	2182	2298	74	101.68
8	Preko 20 do 30	3871	1051	2820	4047	1481	2566	176	104.55
9	Preko 30	1039	263	776	1053	394	659	14	101.35
10	<b>Sa stažom</b>	<b>30253</b>	<b>14944</b>	<b>15309</b>	<b>30115</b>	<b>16564</b>	<b>13551</b>	<b>-138</b>	<b>99.54</b>
11	Ukupno:	49487	25842	23645	51262	30035	21227	1775	103.59

### Nezaposleni prema dužini radnog staža

- na dan 31.12.2016. i 31.12.2017. godine -

(Graf. 6)



### 1.8. Novoprijavljeni

U 2017. godini na evidenciju Zavoda za zapošljavanje se prijavilo **44.957** lica, od čega je 27.007 žena ili 60,07%. Od navedenog broja, prvi put prijavljuje se 7.530 lica ili 16,75%, dok se 37.427 lica ili 83,23% već prijavljivalo na evidenciju Zavoda. U odnosu na 2016. godinu prijavljena su 2.082 lica manje ili 4,43% (u 2016. godini – 47.039 novoprijavljenih).

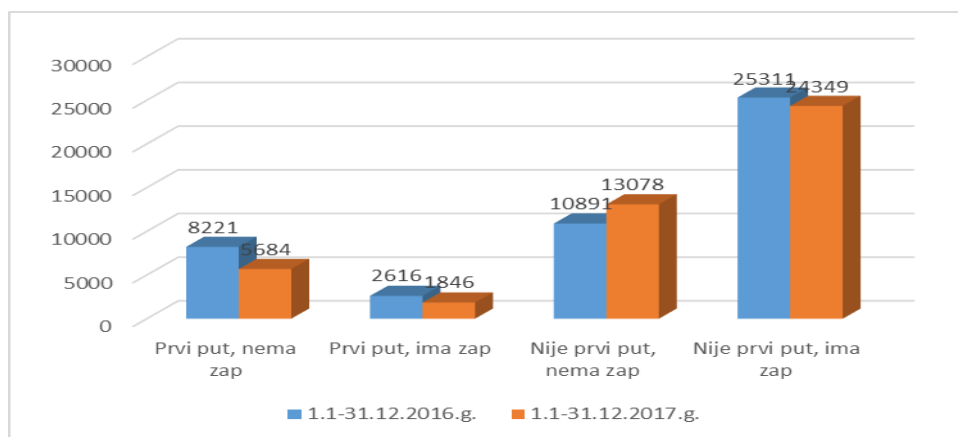
## Pregled novoprijavljenih

(Tab. 5)

Rb	Novoprijavljeni	1.1 – 31.12.2016.			1.1 – 31.12.2017.			Odnosi 5:2	
		Ukupno	Žene	Muš	Ukupno	Žene	Muš	Nom. raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Prvi put, nema zap	8221	4359	3862	5684	2920	2764	-2537	69.14
2	Prvi put, ima zap	2616	1291	1325	1846	901	945	-770	70.57
3	Nije prvi put, nema zap	10891	6514	4377	13078	8639	4439	2187	120.08
4	Nije prvi put, ima zap	25311	13858	11453	24349	14547	9802	-962	96.20
5	UKUPNO:	47039	26022	21017	44957	27007	17950	-2082	95.57

## Novoprijavljeni

(Graf. 7.)



Najviše novoprijavljenih lica bilo je u Podgorici (11.322 ili 25,18%), Nikšiću (4.884 ili 10,86%), Bijelom Polju (4.108 ili 9,14%) i Beranama (3.802 ili 8,46%).

Najviše novoprijavljenih je u starosnoj dobi od 18 do 25 godina 8.371 ili 18,68% i od 25 do 30 godina 7.148 ili 15,95%.

Posmatrano prema razlozima prestanka radnog odnosa, najviše novoprijavljenih je onih kojima je radni odnos prestao zbog isteka rada na određeno radno vrijeme – 14.060 ili 67,42% (od broja novoprijavljenih lica koja imaju evidentiran radni staž), zatim zbog isplaćenih otpremnina zaposlenom za čijim je radom prestala potreba (1.452 lica ili 6,96%) i zbog zaključenja sporazuma sa poslodavcem o prestanku radnog odnosa (1.212 lica ili 5,81%).

### **1.9. Oglašavanje slobodnih radnih mjesta**

U 2017. godini poslodavci su Zavodu za zapošljavanje **prijavili 31.315 slobodnih radnih mjesta** kroz 16.581 prijavu o slobodnim radnim mjestima. U odnosu na 2016. godinu objavljeno je 565 slobodnih radnih mjesta manje ili 1,77% (u 2016. godini objavljeno je 31.880 slobodnih radnih mjesta).

Od ukupnog broja prijavljenih slobodnih radnih mjesta 2.633 ili 8,41% je radni odnos na **neodređeno** vrijeme, 21.480 ili 68,59% je radni odnos na **određeno** vrijeme, 437 ili 1,39% su **pripravnici**, 6.579 ili 21,01% su za **sezonske** poslove i 186 ili 0,59% su ostale vrste radnog odnosa (pripravnik–volonter, dopunski rad, privremeni i povremeni poslovi, privremeno radno angažovanje, zapošljavanja invalida).

Posmatrano prema **vrsti radnog mjesta** 15.016 ili 47,95% su **novootvorena** radna mjesta, a 16,299 ili 52,05% su **upražnjena** radna mjesta.

Od ukupno prijavljenih slobodnih radnih mjesta 30,878 ili 98,61% su **potrebe za radnicima**, a 437 ili 1,39% su iskazane **potrebe za pripravnicima**.

**Slobodna radna mjesta**

– prema vrsti radnog mjesta, radnog odnosa i stručnoj spremi –

(Tab. 6)

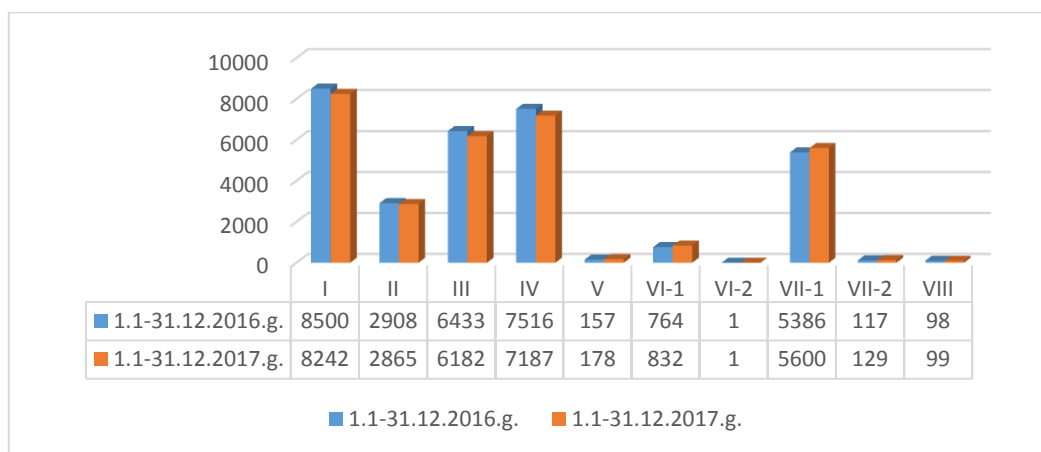
Rb	SSS	Ukupno	Vrsta radnog mjesta		Vrsta radnog odnosa				
			Novo-otvorena	Upraznjen a	Na neodređeno	Na određen o	Pripravnic i	Sezonski	Ostali
			3	4	5	6	7	8	9
1	I	8242	5135	3107	304	5643	0	2243	52
2	II	2865	1511	1354	69	1326	2	1434	34
3	III	6182	3041	3141	405	4126	7	1606	38
4	IV	7187	3708	3479	668	5126	168	1190	35
5	V	178	41	137	10	64	63	41	0
6	VI <sub>-1</sub>	832	162	670	76	717	27	10	2
7	VI <sub>-2</sub>	1	0	1	0	1	0	0	0
8	VII <sub>-1</sub>	5600	1362	4238	1080	4282	169	55	14
9	VII <sub>-2</sub>	129	38	91	15	110	0	0	4
10	VIII	99	18	81	6	85	1	0	7
11	Σ	31315	15016	16299	2633	21480	437	6579	186



### Slobodna radna mjesta

- prema stepenima stručne spreme -

(Grafik 8)



Najviše slobodnih radnih mjesta je prijavljeno za I sss (8.242 ili 26,32%), zatim IV sss 7.187 ili 22,95% i III sss 6.182 ili 19,74%.

### Slobodna radna mjesta

- prema stepenima stručne spreme -

(Tab. 7)

Rb	Stepen stručne spreme	1.1-31.12.2016.		1.1-31.12.2017.		Odnosi 4:2	
		Ukupno	%	Ukupno	%	Nom.raz	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7
1	I	8500	26.66	8242	26.32	-258	96.96

2	II	2908	9.12	2865	9.15	-43	98.52
3	III	6433	20.18	6182	19.74	-251	96.10
4	IV	7516	23.58	7187	22.95	-329	95.62
5	V	157	0.49	178	0.57	21	113.38
6	VI- <sub>1</sub>	764	2.40	832	2.66	68	108.90
7	VI- <sub>2</sub>	1	0.00	1	0.00	0	100.00
8	VII- <sub>1</sub>	5386	16.89	5600	17.88	214	103.97
9	VII- <sub>2</sub>	117	0.37	129	0.41	12	110.26
10	VIII	98	0.31	99	0.32	1	101.02
11	Σ	31880	100	31315	100	-565	98.23

Najviše slobodnih radnih mjesta je prijavljeno u Podgorici 6.909 ili 22,06%, Budvi 5.714 ili 18,24% i Herceg Novom 5.113 ili 16,33%.

Najviše prijavljenih slobodnih radnih mjesta je u turizmu i ugostiteljstvu 6.037 ili 19,28%, zatim administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima 5.728 ili 18,29% i obrazovanju 3.661 ili 11,69%.

#### 1.10. Zapošljavanje

Prema povratnim informacijama dobijenim od strane poslodavaca sa evidencije Zavoda za zapošljavanje, u 2017. godini, zaposlenje je dobilo 13.499 lica. U odnosu na 2016. godinu kada je zaposleno 14.008 lica, došlo je do smanjenja zapošljavanja za 509 lica ili 3,63%.

Najviše su zapošljavani srednjoškolci sa četvrtim stepenom stručne spreme – 4.382 ili 32,46%, zatim sa VII-1 stepenom 3.342 ili 24,75%, i sa III sss 2.317 ili 17,16%.

**Pregled zapošljavanja**

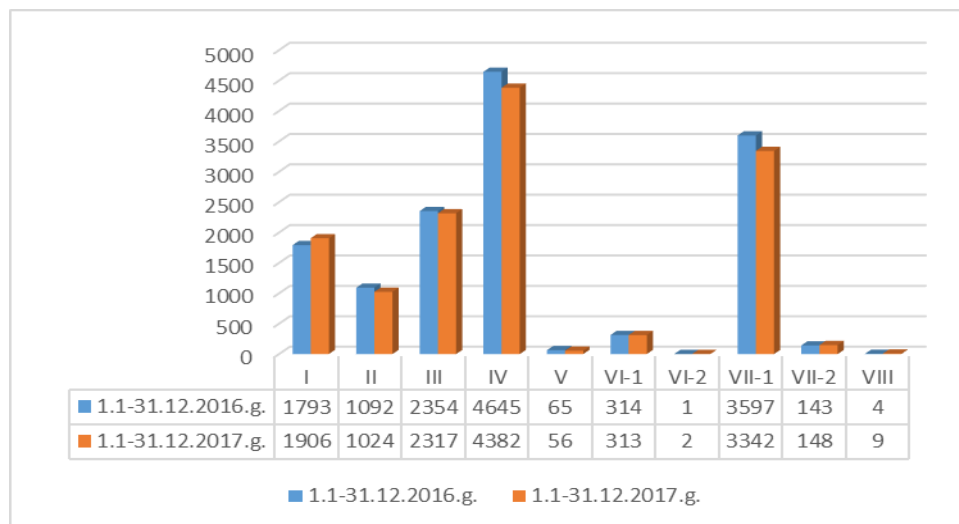
*(Tab. 8)*

Rb	Stepen stručne spreme	1.1-31.12.2016.		1.1-31.12.2017.		Odnosi 4:2	
		Ukupno	%	Ukupno	%	Nom.raz	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7
1	I	1793	12.80	1906	14.12	113	106.30
2	II	1092	7.80	1024	7.59	-68	93.77
3	III	2354	16.80	2317	17.16	-37	98.43
4	IV	4645	33.16	4382	32.46	-263	94.34
5	V	65	0.46	56	0.41	-9	86.15
6	VI <sub>-1</sub>	314	2.24	313	2.32	-1	99.68
7	VI <sub>-2</sub>	1	0.01	2	0.01	1	200.00
8	VII <sub>-1</sub>	3597	25.68	3342	24.76	-255	92.91
9	VII <sub>-2</sub>	143	1.02	148	1.10	5	103.50
10	VIII	4	0.03	9	0.07	5	225.00
11	Σ	14008	100	13499	100	-509	96.37

## Zapošljavanje

- prema stepenima stručne spreme -

(Grafik 9)



Od ukupnog broja radnih mjesta 6.712 ili 49,72% su **novootvorena radna mjesta**, dok su 6.841 ili 50,28% **upražnjena**. Na **neodređeno** radno vrijeme je zaposleno 965 lica ili 7,14%.

Najviše zapošljavanja je bilo u Podgorici – 3.359 ili 24,88%, zatim u Herceg Novom – 2.827 ili 20,94% i Budvi 1.378 ili 10,21%.

Najviše zapošljavanja je bilo na poslovima u ugostiteljstvu i turizmu – 2.631 ili 19,49% zatim administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima 2.065 ili 15,29% i trgovini na veliko i malo, opravci motornih vozila i motocikala – 1.648 ili 12,21%.

## Zapošljavanje

- prema stepenima stručne spreme, vrsti radnog mjesta i radnog odnosa -

(Tab. 9)

	Sss	Ukupno	Novootvoreno	Upražnjeno	Neodređeno	Ostalo
Rb	1	2	3	4	5	6
1	I	1906	1011	949	96	1864
2	II	1024	598	426	25	999
3	III	2317	1336	981	146	2171

4	IV	4382	2291	2091	290	4092
5	V	56	32	24	1	55
6	VI <sub>1</sub>	313	118	195	25	288
7	VI <sub>2</sub>	2	2	0	1	1
8	VII <sub>1</sub>	3342	1262	2080	368	2974
9	VII <sub>2</sub>	148	58	90	12	136
10	VIII	9	4	5	1	8
11	Ukupno	13499	6712	6841	965	12588

### 1.11. Prava iz osiguranja za slučaj nezaposlenosti

Osiguranjem od nezaposlenosti nezaposlenom licu se obezbjeđuje pravo na novčanu naknadu i pravo na zdravstveno i penzijsko i invalidsko osiguranje za vrijeme kotrišćenja prava na novčanu naknadu.

Uslovi za sticanje prava na novčanu naknadu, ostvarivanje i prestanak, dužina trajanja, visina novčane naknade i ponovno sticanje ovog prava utvrđeni su Zakonom o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti ("Sl. list CG br. 14/2010, 40/2011–drugi zakon, 45/2012, 61/2013, 20/2015 i 52/2016).

Nakon prestanka radnog odnosa nezaposleno lice ima pravo, po osnovu osiguranja za slučaj nezaposlenosti, na isplatu novčane naknade pod određenim uslovima.

Pravo na novčanu naknadu, u smislu ovog zakona, ima osiguranik koji prije prestanka radnog odnosa ima staž osiguranja od najmanje 12 mjeseci neprekidno ili sa prekidima u poslednjih 18 mjeseci, kojem je radni odnos prestao bez njegove saglasnosti ili krivice i ako se prijavi Zavodu i podnese zahtjev u zakonom propisanom roku.

Osnovni kriterijum za utvrđivanje perioda za koje vrijeme nezaposlenom licu nakon prestanka radnog odnosa pripada novčana naknada, je prethodno ostvarena dužina staža osiguranja. Minimalni period za koji se vrši isplata novčane naknade je tri mjeseca (za osiguranike sa stažom osiguranja od jedne

do pet godina), a maksimalni 12 mjeseci (za osiguranike sa više od 25 godina staža osiguranja). Izuzetak čini nezaposleno lice, koje ima više od 35 godina staža osiguranja, kojem pravo na novčanu naknadu traje do ponovnog zaposlenja ili do nastupanja nekog od osnova za prestanak prava na novčanu naknadu. Isto pravo ima roditelj lica koje u skladu sa zakonom ostvaruje pravo na ličnu invalidninu, pod uslovom da ima više od 25 godina staža osiguranja.

Takođe, novčana naknada pripada invalidu II odnosno III kategorije, koji nije korisnik privremene naknade po propisima o penzijskom i invalidskom osiguranju i licu sa invaliditetom, bez obzira na ostvareni staž osiguranja, dok čeka na zaposlenje, odnosno do nastupanja nekog od osnova za prestanak prava na novčanu naknadu u skladu sa zakonom.

Novčana naknada, shodno članu 57 Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti, iznosi 40% minimalne zarade utvrđene zakonom.

Izuzetno, invalidu rada II i III kategorije, saglasno Zakonu o dopunama Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti (»Sl. list CG«, br. 61/13), počev od 1. januara 2014. godine, pripada pravo na novčanu naknadu u iznosu najniže penzije u Crnoj Gori utvrđene Zakonom o penzijskom i invalidskom osiguranju.

Na iznos isplaćene novčane naknade obračunavaju se i plaćaju doprinosi za zdravstveno i penzijsko – invalidsko osiguranje.

#### **Pregled isplata novčanih naknada u 2016. i 2017. godini**

*(Tab. 10)*

Rb	Mjesec	Broj korisnika		Nominalna razlika	Indeks
		2016.	2017.		
1	Januar	6845	8084	1239	118.10
2	Februar	6318	8303	1985	131.42
3	Mart	6285	8586	2301	136.61
4	April	6119	8373	2254	136.84
5	Maj	6046	8379	2333	138.59
6	Jun	5913	8262	2349	139.73

7	Jul	5879	8280	2401	140.84
8	Avgust	6235	8696	2461	139.47
9	Septembar	6172	8602	2430	139.37
10	Oktobar	6452	8426	1974	130.60
11	Novembar	6980	8592	1612	123.09
12	Decembar	7390	8481	1091	114.76

U prosjeku, mjesečno je 8.422 nezaposlenih lica koristilo navedeno pravo. Ukupna sredstva izdvojena za novčanu naknadu u 2017. godini iznose 10.449.121,69 Eu

## 1.12. Zapošljavanje i rad stranaca

Obaveza utvrđivanja godišnje kvote za rad stranaca utvrđena je članom 73 Zakona o strancima kojim je predviđeno da godišnji broj dozvola za privremeni boravak i rad stranaca utvrđuje Vlada u skladu sa migracionom politikom, stanjem i kretanjima na tržištu rada u Crnoj Gori. Godišnjom kvotom se, kao što znate, utvrđuju djelatnosti i zanimanja u kojima se stranci mogu zapošljavati, odnosno pružati ugovorene usluge, kao i vrste radnih dozvola – dozvole za zapošljavanje, sezonsko zapošljavanje stranaca i pružanje ugovorenih usluga. Članom 74 Zakona o strancima je utvrđeno:

»Godišnja kvota se utvrđuje na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove rada, uz prethodno pribavljena mišljenja Zavoda za zapošljavanje, organa državne uprave nadležnih za pojedine djelatnosti za koje se utvrđuje godišnja kvota i Socijalnog savjeta. ...«.

Odlukom o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2017. godinu ("Službeni list CG" br. 83/2016) i Odlukom o izmjeni odluke o utvrđivanju godišnjeg broja dozvola za privremeni boravak i rad stranaca za 2017. godinu, utvrđen je broj radnih dozvola za strance za 2017. godinu u ukupnom broju od 18.185. Od ovog broja izdvojeno je 7.000 radnih dozvola koje se mogu dodatno rasporediti od strane Ministarstva rada i socijalnog staranja. Ministarstvo rada je donijelo odluku o raspodjeli 6.500 radnih dozvola za zapošljavanje stranaca.

Kvota za zapošljavanje stranaca u 2017. godini je za 22,94% veća od kvote utvrđene za 2016. godinu (18.185:14.792).

Prema podacima iz Ministarstva unutrašnjih poslova, kao nadležnog za izdavanje dozvola za privremeni boravak i rad stranaca, u 2017. godini izdato je 20.969 dozvola za rad i zapošljavanje stranaca (14.259 u kvoti i 6.710 van kvote) što je za 6.381 ili 43,74% dozvola više u odnosu na 2016. godinu (14.588).

Od ukupno izdatih dozvola za strance u kvoti, posmatrano prema vrstama dozvola, 65,96% je izdato za zapošljavanje stranaca (9.405), 22,06% za sezonsko zapošljavanje stranaca (3.146) i 11,98% za pružanje ugovorenih usluga (1.708).



U utrošenim kvotama za zapošljavanje stranaca u 2017. godini, pretežno učešće (76,3%), imaju četiri grupe zanimanja: građevinarstvo, usluge smještaja i ishrane, trgovina i ostale uslužne djelatnosti.

Utrošenost kvote u odnosu na raspoređenu kvotu u 2017. godini je na nivou 80,63%. Utrošenost kvota prema vrstama dozvola najveća je kod zapošljavanja stranaca – 87,47%, dok su najmanje ukupno utrošene kvote za sezonsko zapošljavanje stranaca – 66,49%.

Djelatnosti u kojima je najmanja utrošenost kvota u odnosu na raspoređenu kvotu tokom 2017. godine su: poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (31,73%), administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (33,07%) i snabdijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti (34,34%), dok je najviše utrošena u djelatnostima: obrazovanje (96,30%), ostale uslužne djelatnosti (95,82%), zdravstvena i socijalna zaštita (93,38%), trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala (92,15%) i građevinarstvo (92,11%).

Na kraju 2017. godine, u odnosu na ukupan broj dozvola ostalo je neiskorišćeno 21,59% kvota za izdavanje radnih dozvola za strance.

Utrošenost kvote po djelatnostima i vrstama dozvola za period 01.01. - 28.12.2017. godine												
Djelatnost	KVOTA UKUPNO NA 28.12.2017.				UTROSENO na dan 28.12.2017. god				% utrošenosti kvote			
	Dozvole za zapošljavanje stranaca	Dozvole za sezonsko zapošljavanje stranaca	Pružanje ugovorenih usluga	Ukupno	Dozvole za zapošljavanje stranaca	Dozvole za sezonsko zapošljavanje stranaca	Pružanje ugovorenih usluga	Ukupno	Dozvole za zapošljavanje stranaca	Dozvole za sezonsko zapošljavanje stranaca	Pružanje ugovorenih usluga	Ukupno
A.Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	104	755	108	967	87	164	56	307	83,65	21,72	51,85	31,73
B.Rudarstvo	59	4	27	90	39	0	19	58	66,10	0,00	70,37	64,44
C.Prerađivačka industrija	551	76	34	661	488	62	29	579	88,57	81,58	85,29	87,59
D.Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	183	10	129	322	147	4	103	254	80,33	40,00	80,09	78,98
E.Snabdijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	197	74	46	317	91	12	6	109	46,19	16,22	13,04	34,34
F.Građevinarstvo	4038	341	1489	5868	3898	222	1285	5405	96,53	65,10	86,29	92,11
G.Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala	972	254	58	1284	932	205	46	1183	95,88	80,71	79,31	92,15
H.Saobraćaj i skladištenje	371	140	22	533	341	99	20	460	91,91	70,71	92,59	86,37
I.Usluge smještaja i ishrane	1349	2803	47	4199	1246	2178	33	3457	92,36	77,70	70,21	82,32
J.Informisanje i komunikacije	429	56	57	542	350	47	49	446	81,59	83,93	85,66	82,26
K.Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	115	5	5	125	50	4	0	54	43,48	80,00	0,00	43,20
L.Poslovanje nekretninama	220	4	17	241	96	4	1	101	43,64	100,00	5,88	41,91
M.Stručne, naučne, inovacione i tehničke djelatnosti	449	11	63	523	280	9	11	300	62,36	81,82	17,46	57,36
N.Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	424	59	28	511	145	17	7	169	34,20	28,81	25,00	33,07
O.Državna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	0	0	0	0	0	0	0	0				
P.Obrazovanje	43	0	11	54	43	0	9	52	100,00		81,82	96,30
Q.Zdravstvena i socijalna zaštita	151	0	0	151	141	0	0	141	93,38			93,38
R.Umjetnost,zabava i rekreacija	307	54	7	368	271	39	3	313	88,27	72,22	42,86	85,05
S.Ostale uslužne djelatnosti	748	80	42	870	727	76	31	834	97,19	94,53	73,81	95,82
T.Djelatnost domaćinstva kao poslodavca; Djelatnost domaćinstava koja proizvode robu i usluge za sopstvene potrebe	34	5	10	49	27	4	0	31	79,41	80,00	0,00	63,01
U.Djelatnost eksteritorijalnih organizacija i tijela	8	0	2	10	6	0	0	6	75,00		0,00	60,00
<b>UKUPNO</b>	<b>10752</b>	<b>4731</b>	<b>2202</b>	<b>17685</b>	<b>9405</b>	<b>3146</b>	<b>1708</b>	<b>14259</b>	<b>87,47</b>	<b>66,49</b>	<b>77,58</b>	<b>80,63</b>
	Neraspoređeno			500	Izdane dozvole van kvote			6,710				
	Kvota - ukupno			18185	Ukupno na 28.12.2017			20969				

## **2. PROGRAMSKE AKTIVNOSTI**

**Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020. godina**, koja je usvojena krajem 2015. godine, predstavlja osnovni programski okvir za definisanje politike zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa u narednih nekoliko godina.

Strategija predstavlja sektorski doprinos otklanjanju prepreka privrednom rastu Crne Gore i direktan je **nastavak strateškog okvira koji je postavljen Nacionalnom strategijom zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2012-2015. godine**. Ovo iz razloga što je postojeći strateški okvir zasnovan na međsektorskoj definiciji politike zapošljavanja, koja obuhvata mjere kako na strani ponude tako i na strani tražnje, razvojne ciljeve politike zapošljavanja i opšteg razvoja ljudskih resursa.

Strukturno gledano, Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa 2016-2020 sadrži četiri prioriteta koji su usko povezani i sprovođenje svakog pojedinačnog prioriteta u velikoj mjeri zavisi od uspjeha ostalih prioriteta. Strategija se operacionalizuje kroz godišnje Akcione planove.

Shodno odredbama Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti, Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore donio je Program rada i Izmjenom Programa rada za 2017. godinu kojim su utvrđene mjere i aktivnosti iz Akcionog plana zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za 2017. godinu, koje Zavod sprovodi, kao i finansijski okvir za realizaciju ovih programskih aktivnosti.

Programi su sprovedeni u finansijskim okvirima utvrđenim Programom rada i izmjenama Programa rada Zavoda za 2017. godinu, saglasno zakonskim propisima, a na način i pod uslovima utvrđenim podzakonskim aktima za sprovođenje zakona.

### **2.1. Stručni tretman nezaposlenih lica**

#### **Informisanje o mogućnostima i uslovima zapošljavanja**

Zavod za zapošljavanje je tokom 2017. godine kontinuirano pružao usluge informisanja tražiocima zaposlenja, poslodavcima, zaposlenim licima, studentima, učenicima i drugim korisnicima ovih usluga. Ove usluge pružane su besplatno, neposrednim kontaktom sa

korisnikom usluga, na anonimnom nivou, putem brošura i drugih informativnih materijala, kao i web stranice Zavoda.

Zavod je, u izvještajnom periodu, za 7.656 novoprijavljenih nezaposlenih lica pružio usluge informisanja o pravima i obavezama koje imaju dok se nalaze na evidenciji Zavoda, o tražnji za pojedinim zanimanjima, o strukturi ponude zanimanja, ukazujući im na potrebe tržišta rada za određenim znanjima, vještinama i kompetencijama i značaju njihove aktivne uloge u traženju zaposlenja, odnosno uključivanja u programe aktivne politike zapošljavanja. Na web sajtu Zavoda za zapošljavanje registrovano je preko 211.000 korisnika koji su u izvještajnom periodu ostvarili preko 1.000.000 pregleda.

### **Individualno savjetovanje usmjereno na utvrđivanje individualnog plana zapošljavanja**

Zavod za zapošljavanje je tokom 2017. godine kontinuirano sprovodio savjetodavne usluge za nezaposlena lica usmjerene na zapošljavanje, povećanje zapošljivosti i rješavanje problema socijalne isključenosti. Za pružanje savjetodavnih usluga nezaposlenim licima korišćen je intervju, kao osnovni metod pružanja usluga u zapošljavanju, kojim se prepoznaju prenosive i druge vještine nezaposlenih lica stečene radom ili obrazovanjem i utvrđuje njihov radni potencijal za zapošljavanje na otvorenom tržištu rada. Istovremeno, intervju je način za utvrđivanje stepena zapošljivosti i izradu planova zapošljavanja nezaposlenih lica.

U izvještajnom periodu sprovedene su savjetodavne usluge za nezaposlena lica, kroz 42.677 intervjuja i 109.934 individualna plana zapošljavanja.

### **Pregled stručnih tretmana u 2016. i 2017. godini**

*(Tab. 12)*

Stručni tretman nezaposlenih lica	Godina		Nominalna razlika	Indeks
	2016.	2017.		
Intervju	42682	42677	-5	99.99
Informativni razgovor	3781	7656	3875	202.49
Plan zapošljavanja	90284	109934	19650	121.76
Realizacija plana zapošljavanja	121261	111320	-9941	91.80

## 2.2. Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih

Programi obrazovanja i osposobljavanja obuhvataju aktivnosti kojima se nezaposlenim licima pruža mogućnost da inoviraju znanje u okviru istog zanimanja i nivoa obrazovanja, steknu stručne kvalifikacije, odnosno znanja i vještine potrebne za obavljanje poslova u okviru zanimanja, radi povećanja zapošljivosti, odnosno, zapošljavanja ovih lica.

Ciljnu grupu programa čine lica sa neadekvatnim znanjima i vještinama, suficitarnih zanimanja, dugoročno nezaposlena lica, pripadnici RE populacije, korisnici novčane naknade i drugih socijalnih davanja, kao i druga lica pripremljena za uključivanje u ovu mjeru aktivne politike zapošljavanja.

Programi obrazovanja i osposobljavanja odraslih su, u 2017. godini, realizovani za 553 nezaposlena lica, u saradnji sa 20 licenciranih organizatora obrazovanja odraslih.

U programe sticanja stručnih kvalifikacija uključeno je 338 lica, a u programe sticanja znanja i vještina 215 nezaposlenih lica.

Sticanjem stručnih kvalifikacija, učesnici su povećali mogućnost zapošljavanja, prije svega u ugostiteljstvu i turizmu (92 lica), u uslužnim djelatnostima (198 lica) i u građevinarstvu (48 lica).

Kada su u pitanju ključne vještine, 78 lica je steklo informatičke vještine, 94 lica vještine iz engleskog, njemačkog i italijanskog jezika, 25 lica je steklo znanje i vještine vozača vozila za prevoz opasnih materija i 18 lica vještine za vozače vozila "C" i "D" kategorije.

Posmatrano po nivoima obrazovanja, najviše je učesnika sa završenim III i IV nivoom obrazovanja – 357 lica ili 64%, sa VII nivoom obrazovanja – 147 lica ili 27% i sa završenom osnovnom školom – 49 lica ili 9%.

Učešće žena u navedenim programima iznosi 51,45% (283 žene), dok je 106 lica ili 19,3% starosti do 24 godine.

Učešće dugoročno nezaposlenih lica iznosi 61,28% (337 lica).

Od ukupnog broja uključenih, za 80 lica program je u toku, dok je za 472 lica završen. Od tog broja, zaposleno je 49 lica ili 10,40%.

Za lica za koje je realizacija programa u toku, kao i za ostale učesnike koji su program završili u toku 2017. godine, ocjena značaja programa, praćena kroz broj zaposlenih lica, vršiće se u periodu do šest mjeseci po realizaciji programa.

Učešće lica koja su učestvovala u programima obrazovanja i osposobljavanja odraslih u ukupnom broju učesnika programa aktivne politike zapošljavanja u 2017 godini, iznosi 24,63%.

Učešće sredstava utrošenih za realizaciju programa obrazovanja i osposobljavanja odraslih u ukupno utrošenim sredstvima za realizaciju programa aktivne politike zapošljavanja, u izvještajnom periodu, iznosi 12%.

### **2.3 Osposobljavanje za rad kod poslodavca**

Polazeći od programskih zadataka utvrđenih na osnovu zahtjeva tržišta rada i nedovoljne mogućnosti nezaposlenih da im odgovore, Zavod za zapošljavanje je u 2017. godini, realizovao program osposobljavanja za rad kod poslodavca.

Program je realizovan u saradnji sa poslodavcima iz privatnog sektora, koji su ostvarili neto porast broja zaposlenih u odnosu na prosječan broj zaposlenih u poslednjih 12 mjeseci i iskazali spremnost da sprovođenjem svojih programa osposobljavanja, u najkraćem trajanju od jednog mjeseca, obezbijede nedostajuću radnu snagu.

Realizacijom navedenog programa, 100 nezaposlenih lica, koja nijesu bila u radnom odnosu u poslednjih šest mjeseci, zaposlila su se kod poslodavaca koji su sproveli program.

U strukturi zaposlenih, mladi do 24 godine starosti učestvuju sa 42%, lica ženskog pola sa 45%, dok lica sa stečenim srednjim obrazovanjem učestvuju sa 69%.

Učešće lica iz sjevernih i manje razvijenih opština iznosi 75%, što je za 15% iznad planiranog broja učesnika programa iz ovih opština.

Sprovedenjem programa osposobljavanja u trajanju od jednog mjeseca, 56 poslodavaca iz privatnog sektora obezbjedilo je nedostajuću radnu snagu za rad u uslužnim djelatnostima, turizmu i ugostiteljstvu i drugim djelatnostima. Ovim vidom saradnje sa poslodavcima, nezaposlena lica su osposobljena za rad i zaposlena kod poslodavaca koji su realizovali programe osposobljavanja, u trajanju od tri mjeseca. Uspješnost nezaposlenih lica u savladavanju programa osposobljavanja potvrđuje visok stepen usklađenosti programskih sadržaja sa njihovim mogućnostima, a činjenica da su izabrani poslodavci zaposlili sve uspješne učesnike programa potvrđuje da su aktivnosti izbora učesnika programa uspješno sprovedene.

Od ukupno uključenih 100 lica, za osam je program u toku, dok je za 92 lica program završen.

Od 92 lica, 32 lica (35%) su zaposlena neposredno po realizaciji programa kod poslodavca koji je realizovao program, od kojih 16% na neodređeno vrijeme, a 84% na određeno vrijeme i to na period duži od četiri mjeseca tj. od perioda podržanog zapošljavanja.

Učešće lica zaposlenih realizacijom programa osposobljavanja za rad kod poslodavca u ukupnom broju učesnika programa aktivne politike zapošljavanja u 2017. godini, iznosi 4,45%.

Učešće sredstava utrošenih za realizaciju programa osposobljavanja za rad kod poslodavca u ukupno utrošenim sredstvima za realizaciju programa aktivne politike zapošljavanja, u izvještajnom periodu, iznosi 5,89%.

Za lica za koje je realizacija programa u toku, kao i za 60% učesnika koji su program završili u toku 2017. godine, ocjena značaja programa, praćena kroz broj zaposlenih lica, vršiće se u periodu do šest mjeseci po realizaciji programa.

## 2.4 Osposobljavanje za samostalan rad

Saglasno programskim zadacima u sprečavanju posledica dugoročne nezaposlenosti, Zavod za zapošljavanje je u 2017. godini realizovao program osposobljavanja za samostalan rad za 50 lica bez iskustva u nivou obrazovanja stečenog prije manje od dvije godine.

Na planu realizacije programa, Zavod je ostvario saradnju sa 33 poslodavca iz privatnog sektora koji su ostvarili neto porast broja zaposlenih u odnosu na prosječan broj zaposlenih u posljednjih 12 mjeseci i obezbijedili prostorne, tehničke i kadrovske uslove za uspješno sprovođenje programa.

Programom je obezbijeđeno osposobljavanje za samostalan rad nezaposlenih lica sa stečenim III i IV nivoom obrazovanja, u trajanju od šest mjeseci.

Sa aspekta starosne i polne strukture učešće zaposlenih lica do 24 godine starosti iznosi 100%, a lica ženskog pola 46%.

Učešće lica iz sjevernih i manje razvijenih opština iznosi 72%, što je za 12% iznad planiranog broja učesnika programa iz ovih opština.

Poslodavci sprovode programske sadržaje prilagođene profesionalnim i ličnim karakteristikama korisnika i, uz obezbijeđen monitoring, osposobljavaju ih za samostalan rad u nivou obrazovanja.

Po realizaciji programa osposobljavanja za samostalan rad korisnici programa stiču uslov za polaganje stručnog ispita.

Učešće lica zaposlenih realizacijom programa osposobljavanja za samostalan rad u ukupnom broju učesnika programa aktivne politike zapošljavanja u 2017. godini, iznosi 2.22%.



Učešće sredstava utrošenih za realizaciju programa osposobljavanja za samostalan rad u ukupno utrošenim sredstvima za realizaciju programa aktivne politike zapošljavanja, u izvještajnom periodu, iznosi 4,42%.

Kako je realizacija programa u toku, ocjena njegovog značaja za ciljnu grupu, donijeće se na osnovu praćenja broja lica zaposlenih u periodu do šest mjeseci po završetku realizacije programa.

## **2.5 Javni radovi**

Polazeći od programskih zadataka utvrđenih na osnovu potreba i mogućnosti lica otežanog zapošljavanja i potreba korisnika programa od javnog interesa, Zavod za zapošljavanje je, i u ovoj godini, u okviru raspoloživih sredstava za ove namjene, realizovao programe javnih radova.

U izvještajnom periodu, u javnim radovima zaposleno je 1.214 lica iz evidencije Zavoda.

Učešće dugoročno nezaposlenih lica, odnosno lica koja su na evidenciji nezaposlenih duže od šest mjeseci i koja su zbog posledica prolongirane nezaposlenosti nedovoljno konkurentna na tržištu rada, iznosilo je 34%.

Lica ženskog pola, u navedenim programima učestvovala su sa 57%, dok je učešće mladih do 24 godinestarosti 11%, odnosno, do 29 godina 30%.

Posmatrano, prema nivoima obrazovanja, najviše je zaposleno lica sa završenom srednjom školom – 49%, a s teritorijalnog aspekta posmatrano, najviše je bilo zaposlenih lica iz sjevernih i manje razvijenih opština Crne Gore – 70%.

Javni radovi su se sprovodili u saradnji sa ministarstvima, lokalnim upravama, javnim ustanovama, nevladinim sektorom, poslodavcima i drugim pravnim licima, kroz programe socijalne zaštite, ekološke, obrazovne, kulturne i druge slične programe utemeljene na društveno korisnom i neprofitabilnom radu koji na tržištu ne stvara neloyalnu konkurenciju.

U cilju adekvatne pripreme Crne Gore za turističku sezonu, Zavod za zapošljavanje je učestvovao u realizaciji Javnog rada »Neka bude čisto«. Rad je omogućio zapošljavanje 90 nezaposlenih lica, u trajanju od četiri mjeseca i unaprijedio imidž Crne Gore kao ekološke države i turističke destinacije.

Tokom drugog polugodišta školske 2016/2017. godine, zaposleni u Javnom radu »Asistent u nastavi« pružali su tehničku pomoć i podršku za 262 lica sa posebnim obrazovnim potrebama u procesu inkluzivnog obrazovanja.

Realizacijom ovog programa omogućeno je zapošljavanje 262 lica iz evidencije Zavoda za zapošljavanje, u trajanju od četiri i po mjeseca.

U javnom radu »Personalni asistent«, zaposlena su na određeno vrijeme, u trajanju od šest mjeseci, 374 lica na pružanju pomoći i podrške za 867 lica sa invaliditeom.

U cilju pružanja podrške starim licima u stanju socijalne potrebe, sproveden je javni rad »Njega starih lica«. U ovom javnom radu zaposleno je 66 lica, na određeno vrijeme, u trajanju od šest mjeseci, na poslovima gerontodomačina/ice, za 600 korisnika programa, dok su kroz programe zaštite životne sredine, obrazovnih, kulturnih i drugih društveno korisnih programa angažovana 422 nezaposlena lica iz evidencije Zavoda na određeno vrijeme, u prosječnom trajanju od tri mjeseca.

Učešće lica koja su učestvovala u programima javnih radova u ukupnom broju učesnika aktivne politike zapošljavanja u 2017. godini, iznosi 54,07%.

Učešće sredstava utrošenih za realizaciju javnih radova u ukupno utrošenim sredstvima za realizaciju programa aktivne politike zapošljavanja, u izvještajnom periodu, iznosi 53,10%.

Interna evaluacija učesnika programa, tj. ocjena značaja programa za ciljnu grupu, vrši se, pored ostalog, na osnovu broja lica zaposlenih tokom realizacije programa i u periodu do šest mjeseci po realizaciji programa.

Kada su u pitanju programi javnih radova, od 902 lica za koje su programi u potpunosti završeni tokom 2017. godine, nakon realizacije zaposleno je 305 lica ili 25% (od tog broja 215 asistenata u nastavi).

Za navedena lica, kao i za 312 lica za koje su programi u toku, ocjena značaja programa na ovaj način pratiće se u periodu do šest mjeseci po realizaciji programa.

## **2.6. Profesionalna orijentacija**

### **2.6.1. Opšti programi profesionalne orijentacije**

Zavod realizuje opšte i posebne programe profesionalne orijentacije. Opšti obuhvataju profesionalno informisanje i profesionalno savjetovanje, a u odnosu na metod rada se dijele na individualne i grupne. Individualni programi profesionalne orijentacije podrazumijevaju u prosjeku dva susreta savjetnika za profesionalnu orijentaciju i korisnika, dok se grupni programi baziraju na radioničarskom tipu rada, gdje korisnici kroz grupne i individualne aktivnosti usvajaju znanja i vještine. Grupni rad uključuje od 7 do 16 učesnika, dok se vremenski okvir pružanja usluga kreće od 45 do 90, odnosno 270 minuta dnevno, zavisno od strukture programa. Opšti programi profesionalne orijentacije podrazumijevaju pružanje usluga profesionalnog informisanja; profesionalnog savjetovanja; psihološke obrade uz primjenu odgovarajuće testovne baterije i predselekciju, odnosno selekcije za zapošljavanje ili uključivanje u programe aktivne politike zapošljavanja.

**Prikaz korisnika usluga opštih programa  
profesionalne orijentacije u 2017. godini.**

*(Tab. 13)*

Programi	Lica koja su koristila usluge profesionalne orijentacije					
	Nezaposleni	Poslodavci	Učenici	Roditelji	Studenti	Lica koja traže promjenu zaposlenja
Prof. informisanje-grupno	1.560	100	2.781	83	214	33
Prof.informisanje-individualno	2.067	487	859	202	247	32
Prof. savjetovanje - grupno	725	34	1.268	/	99	43
Prof.savjetovanje-individualno	1.705	125	533	110	132	12

U 2017. godini, najveći broj korisnika koristio je uslugu grupnog profesionalnog informisanja (4.771 lice, od čega su se 1.560 lica nalazila u evidenciji nezaposlenih), zatim uslugu individualnog profesionalnog informisanja. (3.894 lica). Psihološka obrada servisirana je za 1.845 korisnika, a individualno profesionalno savjetovanje servisirano je za 1.705 nezaposlenih lica i 665 lica koja su u procesu školovanja. Grupnim profesionalnim savjetovanjem obuhvaćeno je 2.169 lica. Proces selekcije prošlo je 784 lica.

## 2.6.2. Posebni programi profesionalne orijentacije

### Program »Karijerna orijentacija i tržište rada u osnovnim i srednjim školama«

Program »Karijerna orijentacija i tržište rada u osnovnim i srednjim školama« realizuje Zavod za zapošljavanje i Ministarstvo prosvjete kontinuirano, počev od 2011. godine. Savjetnik za profesionalnu orijentaciju aktivnosti predviđene ovim Programom sprovodi kako u Centru za informisanje i profesionalno savjetovanje, tako i u obrazovnoj ustanovi.

Program je pokrenut u namjeri da se mladima u obrazovnom sistemu koji izlaze na tržište rada i/ili nastavljaju školovanje pruži osnova za podsticanje karijernog razvoja, pravilnog izbora zanimanja, izbora zaposlenja, razvijanje ideje o preduzetništvu i sl., odnosno da se učenicima osnovnih i srednjih škola pruži mogućnost pravovremenog profesionalnog informisanja o segmentima značajnim za izbor zanimanja i karijernog razvoja. Ovaj program se realizuje za učenike osnovnih i srednjih škola koji nastavljaju školovanje i za učenike srednjih stručnih škola koji izlaze na tržište rada.

#### Korisnici usluga Programa "Karijerna orijentacija i tržište rada u osnovnim i srednjim školama"

*(Tab. 14)*

AKTIVNOSTI	(broj posjećenih škola)	(broj informisanih učenika)
Promocija usluga CIPS-ova u osnovnim školama	57	3.692
Promocija usluga CIPS-ova u srednjim školama	18	1.850

Savjetnici za profesionalnu orijentaciju su informisali 5.542 učenika, o uslugama koje Zavod pruža u Centrima za informisanje i profesionalnu orijentaciju kroz posjete osnovnim i srednjim školama.

## **Program ‘Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih nezaposlenih lica’**

Program “Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih nezaposlenih lica” namjenjen je licima koja se prvi put prijavljuju na evidenciju Zavoda za zapošljavanje, a u funkciji podsticanja profesionalnog razvoja kandidata za zapošljavanje.

Program se realizuje, kroz radionice, u trajanju od jednog do tri dana. Koncipiran je tako da sažima program usmjeren ka socijalnoj formi, program fokusiran na informisanju, motivisanju i aktivnom traženju zaposlenja. Broj učesnika ovog programa u 2017. godini prikazan je u tabeli.

### **Korisnici usluga Programa**

#### **“Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih”**

*(Tab. 15)*

OPŠTI PROGRAMI	Broj seminara	Broj učesnika
Program jednodnevne radionice	44	416
Program dvodnevne radionice	23	231
Program trodnevne radionice	3	34
Ukupno	70	681

Program “Podsticanje karijernog razvoja neposredno zapošljivih” prošlo je 681 lice.

Informator o upisu u srednju školu namijenjen svršenim osnovcima štampan je u 7.000 primjeraka i u maju je distribuiran u svim osnovnim školama u Crnog Gori.

## 2.7. Rad sa poslodavcima

Rad sa poslodavcima podrazumijeva kontinuirani proces servisiranja i komunikacije sa ovom ciljnom grupom u cilju podizanja nivoa kvaliteta usluga, a prije svega posredovanja u zapošljavanju licima koja su na evidenciji nezaposlenih. U namjeri da bude kvalitetan servis svojim korisnicima, a u cilju permanentnog unapređenja rada Zavoda, poslodavcima su u područnim jedinicama i biroima rada pružane sljedeće usluge:

- Oglašavanje slobodnih radnih mjesta;
- Posredovanje po osnovu zahtjeva poslodavaca za popunjavanje upražnjenih radnih mjesta, predselekcija i selekcija kandidata;
- Informisanje i posredovanje kod sezonskog zapošljavanja;
- Kreditiranje otvaranja novih radnih mjesta po osnovu programa stimulisanja preduzetništva;
- Organizovanje programa obrazovanja i osposobljavanja odraslih, osposobljavanja za samostalan rad i osposobljavanja za rad kod poslodavca;
- Organizovanje programa obuke, obrazovanje za tržište rada, osposobljavanje za samostalan rad i osposobljavanje za rad kod poslodavca;
- Učešće u finansiranju programa javnih radova,
- Subvencije za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica,
- Ponuda kvalitetne radne snage iz baze tražilaca promjene zaposlenja;
- Informisanje i podrška prilikom zapošljavanja lica sa invaliditetom;
- Posjete poslodavcima (zavisno od toga da li poslodavcima treba usluga posredovanja ili obuke novih radnika, prekvalifikacija postojećih ili savjet prilikom eventualnog otpuštanja postojeće radne snage);
- Pravna i tehnička pomoć prilikom zasnivanja radnog odnosa, a po potrebi i ustupanje prostora poslodavcima za obavljanje intervjua sa nezaposlenima,
- Tematski sastanci, prezentacije, okrugli stolovi, sajmovi zapošljavanja i aktivnosti informisanja o promjenama i novim zakonskim rješenjima, procedurama iz oblasti rada i zapošljavanja.

### Posredovanje u zapošljavanju

Posredovanje u zapošljavanju je usluga Zavoda koja daje mogućnost da se na jednostavan i brz način povežu ponuda i tražnja na tržištu rada. Na osnovu zahtjeva poslodavaca za popunjavanje upražnjenih radnih mjesta, u biroima rada se organizuju aktivnosti regrutacije, predselekcije i selekcije, kojima se vrši izbor kandidata koji mogu zadovoljiti iskazane potrebe poslodavaca. Potrebe se utvrđuju putem naloga za posredovanje, koji

sadrži podatke o zahtjevima radnog mjesta (školska sprema, radno iskustvo, posebna znanja i vještine, karakteristike zaposlenog i dr.). Na osnovu dobijenih informacija, po zadatim kriterijumima, savjetnici za posredovanje iz baze nezaposlenih lica regrutuju odgovarajuće kandidate, koji potom učestvuju u postupku preSelekcije i selekcije. Navedeni postupak sa izabranim kandidatima rade savjetnici za rad sa poslodavcima.

Cilj preSelekcije je da se, putem grupnih razgovora sa više nezaposlenih lica, ustanovi njihovo iskustvo, kompetencije i motivisanost za rad na odgovarajućem upražnjenom radnom mjestu, kako bi se poslodavcima uputili kandidati koji ispunjavaju tražene uslove.

Selekcije se rade u prisustvu poslodavaca koji, uz pomoć savjetnika za rad sa poslodavcima ili samostalno, obavljaju grupne ili individualne intervjuue sa nezaposlenim licima. Na ovaj način se postiže pozitivan efekat, jer se na jednom mjestu direktno sučeljavaju ponuda i tražnja, te vrši upoznavanje onih što posao traže i onih koji posao nude.

U izvještajnom periodu, Zavodu za zapošljavanje se obratilo 530 poslodavaca sa 1.390 prijava za posredovanje, kojima je iskazana potreba za 4.034 izvršioca. Zavod je posredovao (regrutacija, preSelekcije i selekcije) u zapošljavanju za 15.064 lica sa evidencije.

### **Posjete poslodavcima**

Zavodovi mobilni timovi su u periodu predsezona, kroz neposredni kontakt da poslodavcima, prikupili njihove kadrovske potrebe. Posjećeno je 150 poslodavaca iz turističko-ugostiteljske djelatnosti. Ovdje je akcenat stavljen na poslodavce koji su u prethodnim godinama zapošljavali najviše stranaca u svojim kompanijama. Poslodavce smo animirali i na veće korišćenje stimulativnih mjera ukoliko zaposle domaću radnu snagu, što je predviđeno Uredbom o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica kao i subvencija koje Zavod nudi kroz programe osposobljavanja za rad kod poslodavca i za samostalan rad.

### **Marketinške aktivnosti**

Zavod je aktivno učestvovao i bio suorganizator više sajmova zapošljavanja (Summer Job - u Podgorici, Kotoru i Bijelom Polju, Dani karijere u kompleksu Verde, u Podgorici, Sajmu turizma u Budvi, Sajmu zapošljavanja u Portomontenegu Tivat) gdje smo imali svoje štandove sa pratećim promotivnim materijalom. U direktnom kontaktu informisali smo poslodavce o stanju na tržištu rada, animirali da zapošljavanju domaću radnu snagu i upoznali sa benefitima koje imaju ukoliko zaposle istu.



U Privrednoj komori Crne Gore i Nacionalnoj turističkoj organizaciji, u više navrata, predstavljena je poslodavcima ponuda radne snage i programi koji su im namijenjeni u cilju dobijanja kvalitetne, obučene radne snage, kao i stimulatívne mjere ukoliko zaposle domaću radnu snagu što je predviđeno subvencijama iz programa i Uredbom o subvencijama za zapošljavanje određenih kategorija nezaposlenih lica. Ovi događaji su privukli značajnu pažnju medija.

U izvještajnom periodu, promovisane su aktivnosti na temu sezonskog zapošljavanja i putem medija. Emitovano je 11 priloga i intervju za televizije (TV Pink – prilog za informativni program i intervju za Turistički magazin, TV Prva – dva priloga za dnevnik, TV Crne Gore – intervju za emisiju Prava radnika i intervju za emisiju Pokreni se..., TV Vijesti – prilog za jutarnji program i gostovanje u emisiji Boje jutra, TV Budva – prilog za dnevnik), intervju za radio Slobodna Evropa, Antena M i Radio Crne Gore. Objavljeni su intervjui i u štampanim medijima: Dnevne novine i Večernje novosti, kao i na portalima: Kolektiv.me, Analitika, CDM. Takođe i ove godine smo pripremili brošure za nezaposlene i za poslodavce na temu sezonskog zapošljavanja.

## **2.8. Sezonsko zapošljavanje**

Sezonsko zapošljavanje je vid zapošljavanja koji sve značajnije utiče na ublažavanje problema nezaposlenosti, jer se u toku sezone na ovim poslovima godišnje angažuje značajan broj nezaposlenih lica. Plan zapošljavanja na sezonskim poslovima za 2017. godinu bio je 10.000 lica sa evidencije nezaposlenih.

U izvještajnom periodu, Zavodu za zapošljavanje su se obratili poslodavci sa iskazanim potrebama za zapošljavanje 1.718 sezonskih radnika. Kroz proces posredovanja je prošlo 4.510 kandidata.

U izvještajnom periodu zaposleno je 9.512 sezonskih radnika sa evidencije Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

## 2.9. Stručno osposobljavanje lica sa stečenim visokim obrazovanjem

Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem sprovodi se u skladu sa Zakonom o stručnom osposobljavanju lica sa stečenim visokim obrazovanjem i Pravilnikom o načinu objavljivanja javnog poziva, postupku i kriterijumima za stručno osposobljavanje.

Korisnici programa se stručno osposobljavaju, u trajanju od devet mjeseci, tokom kojeg primaju naknadu. Program predstavlja podsticaj za visokoškolce da kroz dokazivanje u radnom okruženju lakše dođu do zaposlenja.

U izvještajnom periodu, program stručnog osposobljavanja sprovodi se za 3.360 lica sa stečenim visokim obrazovanjem (1.461 lice u javnom i 1.899 lica u privatnom sektoru).

Stručno osposobljavanje se realizuju za nezaposlene ekonomiste, pravnike, vaspitače i nastavnike, elektrotehničare, elektroničare i druga zainteresovana nezaposlena lica sa stečenim visokim obrazovanjem, bez radnog iskustva u nivou obrazovanja.

### Učesnici programa stručnog osposobljavanja

*(Tab. 16)*

Biro rada	Broj učesnika u javnom sektoru	Broj učesnika u privatnom sektoru	Ukupno
Andrijevica	15	7	22
Bar	63	106	169
Berane	45	154	199
Bijelo Polje	83	83	166
Budva	34	61	95
Cetinje	48	34	82

Danilovgrad	38	17	55
Herceg Novi	65	77	142
Kolašin	13	2	15
Kotor	42	50	92
Mojkovac	15	11	26
Nikšić	180	144	324
Plav	33	19	52
Pljevlja	53	120	173
Plužine	3	0	3
Podgorica	596	853	1449
Rožaje	47	62	109
Savnik	4	1	5
Tivat	37	28	65
Ulcinj	45	55	100
Žabljak	2	15	17
UKUPNO	1461	1899	3360

Program stručnog osposobljavanja lica sa stečenim visokim obrazovanjem organizuje se po šesti put za 2017/2018.godinu. Javni poziv poslodavcima da uzmu učešća u programu objavljen je od strane Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, za poslodavce iz privatnog sektora i od strane Uprave za kadrove, za poslodavce iz javnog sektora.

Javni poziv je objavljen u dnevnom listu "Pobjeda", kao i na web stranicama Vlade Crne Gore, Uprave za kadrove i Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

I ove godine poslodavci su iskazali veliko interesovanje za Program, što je rezultiralo oglašavanjem 10.029 slobodnih radnih mjesta za stručno osposobljavanje, od čega 4.030 slobodnih radnih mjesta za javni sektor, a za privatni sektor 5.999.slobodnih radnih mjesta.

Broj visokoškolaca koji su aplicirali za učešće u Programu je 3.241.

Nakon elektronskog povezivanja poslodavaca i korisnika, nakon prvog kruga 2.969 visokoškolaca je dobilo priliku da se stručno osposobljava kod izabranog poslodavca. U drugom krugu, još 86 visokoškolaca je dobilo poslodavca, tako da će se u 2018. godini stručno osposobljavati 3.055 visokoškolaca.

Jedini kriterijum za povezivanje kandidata sa poslodavcima bio je prosječna ocjena u toku studiranja.

Ugovori o stručnom osposobljavanju se zaključuju do 15. januara naredne godine, kada se i startuje sa programom.

Poslodavci su kao i do sad najviše tražili kvalifikacije iz oblasti prava, ekonomskih nauka (ekonomija, računovodstvo, finansije i bankarstvo), turizma, elektronike, telekomunikacija i računara, engleskog jezika i književnosti, učiteljskog studija, novinarstva i građevinarstva.

## **2.10 Program osposobljavanja i zapošljavanja mladih na poslovima neformalnog poslovanja »Stop sivoj ekonomiji«**

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je, kao regulator odnosa na tržištu rada, u 2017. godini, kreirao novi program aktivne politike zapošljavanja "Stop sivoj ekonomiji". Na osnovu Zaključaka Vlade Crne Gore, donešenih na sjednici od 25. maja 2017. godine, Zavod za zapošljavanje u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja, Ministarstvom finansija – Poreskom upravom, Ministarstvom unutrašnjih poslova – Upravom policije i Upravom za inspeksijske poslove, realizuje program osposobljavanja i zapošljavanja 145 mladih lica.

Osposobljavanjem i zapošljavanjem mladih na poslovima suzbijanja sive ekonomije doprinosi se rješavanju problema nezaposlenosti mladih, suzbijanju neformalnog poslovanja, odnosno sive ekonomije. Kako neformalno poslovanje kao paralelna aktivnost formalnom-regularnom poslovanju negativno utiče na integraciju mladih na tržištu rada, a time i na njihov socijalno

ekonomski status, programskim aktivnostima omogućeno je učesnicima da neposrednim djelovanjem utiču na stvaranje kvalitetnijeg tržišnog ambijenta.

Ovim programom obuhvaćeno je 145 nezaposlenih visokoobrazovnih lica, do 30 godina života, sa radnim iskustvom u najkraćem trajanju od devet mjeseci, od kojih je 48 % lica ženskog pola.

Učesnici programa u realnoj radnoj sredini pružaju tehničku podršku i pomoć službenim licima Uprave za inspeksijske poslove, Uprave policije i Poreske uprave u suzbijanju neformalnog poslovanja. Uz kontinuirano mentorstvo, učesnici programa su zaposleni na određeno vrijeme, u trajanju od pet mjeseci i 14 dana, na poslovima: registracije poreskih obveznika, obveznika doprinosa i osiguranja, kontrole ispravnosti registracionih prijava i rješenja o registraciji, primjene pozitivnih poreskih propisa, prijema i obrade poreskih prijava, obrade i sređivanja poreskih evidencija, u call centru, realizacije Projekta „Budi odgovoran“ i na drugim poslovima inspeksijskih službi u svim segmentima utvrđenim operativnim planom rada.

Kao primjer pozitivnog iskustva, korisnici programa u Upravi policije imali su priliku da steknu vještine komunikacije sa strankama i vještine timskog rada u organizacionim jedinicama granične policije. Takođe, veliki promet putnika i protok stranaca, naročito tokom turističke sezone, uticao je na činjenicu da su polaznici bili u situaciji da učestvuju u veoma dinamičnom radu, što im je omogućilo dodatno unapređivanje stečenog znanja i vještina.

Zapošljavanje ovih učesnika u program sprovedeno je posredstvom agencije za privremeno zapošljavanje. Ovim se dodatno doprinijelo promovisanju fleksigurnosti, odnosno fleksibilnosti, produktivnosti i sigurnosti na tržištu rada zasnovanoj na sigurnosti zaposlenja, a ne radnog mjesta.

Učešće lica koja su učestvovala u ovom programu u ukupnom broju učesnika aktivne politike zapošljavanja u 2017. godini iznosi 6,45%.

Učešće sredstava utrošenih za realizaciju programa “Stop svojoj ekonomiji” u ukupno utrošenim sredstvima za realizaciju programa aktivne politike zapošljavanja, u izvještajnom periodu, iznosi 19,58%.

## **2.11. Inovirani program za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori**

### **1. Podnijeti zahtjevi za kredit**

U 2017. godini podnijeto je 45 zahtjeva za dodjelu kredita, ukupne vrijednosti 270.000 Eur, čijom realizacijom bi se otvorila 54 nova radna mjesta. Od ovog broja, 17 zahtjeva (37,77% podnijetih zahtjeva za kredit od strane nezaposlenih lica) podnijele su nezaposlene žene. Vrijednost njihovih projekata je 110.000 Eur čijom realizacijom je planirano otvaranje 22 nova radna mjesta.

Posmatrano po opštinama, najviše podnijetih zahtjeva je u: Nikšiću (7 ili 15,55%), Baru (7 ili 15,55%), Podgorici i Bijelom Polju (6 ili 13,33%) i Pljevljima (5 ili 11,11%).

### **2. Regionalne komisije**

U posmatranom periodu regionalne komisije su pozitivno ocijenile 45 zahtjeva za kredit u vrijednosti od 270.000 Eur, čijim finansiranjem bi se omogućilo zapošljavanje 54 radnika.

Nosioci 17 pozitivno ocijenjenih projekata su nezaposlene žene. Ovim projektima, vrijednosti 110.000 Eur, predviđa se otvaranje 22 novih radnih mjesta.

### **3. Odobreni krediti**

Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje Crne Gore odobrio je 49 kredita vrijednih 290.000€, čijom realizacijom je omogućeno otvaranje 58 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 42 kredita su dodijeljena nezaposlenim licima (85,71%), 2 kredita preduzetnicima (4,08%) i 5 kredita privrednim subjektima (10,20%).

Od odobrenih kredita, 4 lica su podnijela zahtjeve u 2016. godini, a odobreni su im krediti u 2017. godini jer su se tada stekli uslovi za realizaciju sredstava.

U navedenom periodu 20 kredita (40,81%) je dodijeljeno licima ženskog pola.

Posmatrano prema starosnim grupama, a u odnosu na podnijete zahtjeve za kredit od strane nezaposlenih lica, 4 kredita dodijeljena su licima do 25 godina života, od 25 – 50 godina života 32 kredita, dok je 6 kredita dodijeljeno licima sa preko 50 godina starosti.

Prema nivoima obrazovanja korisnika kredita (nezaposlena lica), 15 lica je sa III nivoom i 18 lica sa IV nivoom obrazovanja, 4 lica visokom spremom, dok je 5 lica sa završenom osnovnom školom.

Najveći dio kreditnih sredstava je usmjeren u razvoj preduzetništva na sjeveru Crne Gore – 27 kredita ili 55,10% od ukupnog broja odobrenih, u vrijednosti od 160.000€.

Posmatrano po opštinama, najveći broj kredita odobren je u opštinama: Nikšić (7 ili 15,55%), Bar (7 ili 15,55%), Podgorica i Bijelo Polje (6 ili 13,33%) i Pljevlja (5 ili 11,11%).

Kreditni su odobravani za projekte iz svih djelatnosti, u skladu sa planiranim regionalnim razvojem. Najviše odobrenih kredita je iz oblasti zanatstva i ličnih usluga (17 ili 34,69%), poljoprivrede i ribarstva (15 ili 30,61%), trgovine (6 ili 12,24%). Slijede ugostiteljstvo i turizam (5 ili 10,20%), saobraćaj i veze (4 ili 8,16%) i industrija i rudarstvo (2 ili 4,08%).

#### **4. Isfinansirani krediti**

U 2017. godini isfinansirano je 35 kredita, ukupne vrijednosti 205.000 Eur, namijenjenih otvaranju 41 novog radnog mjesta. Od ovog broja, 29 isfinansiranih kredita (82,85%) je za nezaposlena lica, 5 kredita (17,24%) za pravna lica i 1 (3,44%) kredit za preduzetnike..

### **5. Kontrola upotrebe sredstava**

U posmatranom periodu izvršeno je 26 kontrola namjenske upotrebe kreditnih sredstava, od kojih je:

- 11 ili 42,30% korisnika u potpunosti namjenski iskoristilo dodijeljena sredstva;
- 8 ili 30,76% korisnika u fazi realizacije dodijeljenih sredstava;
- 5 ili 19,23% korisnika nenamjenski iskoristilo dodijeljena kreditna sredstva;
- 2 ili 7,69% lica odustalo od kredita.

U 2017. godini 87 korisnika je izvršilo povraćaj odobrenih kreditnih sredstava.

## **6. Edukacije i seminari**

U 2017. godini 91 lice je prošlo edukacije „Pružanje elementarnih znanja iz oblasti preduzetništva“, od ovog broja 45 lica je podnijelo zahtjev za kredit.

Održano je sedam seminara »Pružanje specijalističke obuke i edukacije iz oblasti poslovnih vještina korisnicima kredita Zavoda za zapošljavanje Crne Gore« sa 121 polaznikom. Iznos naknade za učešće Izvođača u realizaciji ovog projekta iznosi 4.981,34€.

## **7. Rad Komisije za dodjelu kredita**

Komisija za dodjelu kredita se u 2017. godini sastajala 7 puta. Na sjednicama su razmatrani zahtjevi za dodjelu kredita i molbe korisnika kredita.

Shodno ovlašćenjima, Komisija je Upravnom odboru Zavoda predložila da se odobri 49 zahtjeva za dodjelu kredita i razmotrila 107 molbi korisnika kredita.

### **2.12. Mjere aktivne politike zapošljavanja u kojima učestvuju lica sa invaliditetom**

#### **Komisija za profesionalnu rehabilitaciju**

Odredbom člana 8 stav 2 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom (“Sl. list CG”, br.49/08, 73/10, 39/11 i 55/16) propisano je da prvostepenu, odnosno drugostepenu komisiju za profesionalnu rehabilitaciju obrazuje direktor Zavoda.

Odlukom Direktora Zavoda, od 5.7.2012. godine, obrazovane su prvostepena, odnosno Drugostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju sa mandatom od četiri godine. Ovim komisijama je istekao mandat u julu 2016. godine.

Kako je članom 44 f Izmjena i dopuna Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, od 22. jula 2016. godine, propisano da će dosadašnje komisije nastaviti sa radom



do obrazovanja novih, one su imale mandat do 11.8.2017. godine, kada je na snagu stupio novi Pravilnik o sastavu i načinu rada komisija za profesionalnu rehabilitaciju (»Sl. list CG«, br. 51/17).

Navedenim Pravilnikom propisano je da prvostepene komisije obrazuje direktor Zavoda, a drugostepenu Ministarstvo rada i socijalnog staranja.

Odlukom Direktora Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, od 12.10.2017. godine, obrazovano je sedam prvostepenih komisija u Zavodu (PJ Podgorica, za opštine Podgorica, Danilovgrad, Kolašin i Cetinje i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci i Tuzi; PJ Nikšić za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik; PJ Pljevlja za opštine Pljevlja i Žabljak; PJ Berane za opštine Berane, Andrijevica, Plav, Rožaje, Gusinje i Petnjica; PJ Bijelo Polje za opštine Bijelo Polje i Mojkovac; PJ Herceg Novi za opštine Herceg Novi, Kotor i Tivat i PJ Bar za opštine Bar, Budva i Ulcinj).

### **Utvrđivanje procenta invaliditeta**

Komisija za profesionalnu rehabilitaciju utvrđuje procenat invaliditeta sagledavajući medicinske, ali i socijalne i druge kriterijume, kojima se utvrđuju sposobnosti lica sa invaliditetom neophodne za uključivanje na tržište rada, odnosno mogućnost njegovog zapošljavanja. To znači da se invaliditet ne određuje samo u okviru medicinskog modela (oštećenja i bolesti), već u interakciji sa različitim barijerama, koje mogu da spriječe lica sa invaliditetom da efikasno i ravnopravno učestvuje u društvu sa licima bez invaliditeta.

Komisija daje mišljenje o utvrđenom procentu invaliditeta kod:

- **nezaposlenog lica** koje ima status lica sa invaliditetom – cilj: određivanje visine subvencije zarade;
- **nezaposlenog lica** koje nije ostvarilo status lica sa invaliditetom – cilj: ostvarivanje statusa radi uključivanja u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije, priznavanje prava poslodavcima koji zaposle ta lica na subvencije i određivanje visine subvencije zarade;
- **zaposlenog lica** koje ima utvrđen status lica sa invaliditetom, u skladu sa članom 6 Zakona – cilj: sticanje statusa radi određivanja visine subvencije zarade i/ili uključivanja u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije i
- **zaposlenog lica** koje nema status lica sa invaliditetom – cilj: sticanje statusa radi određivanja visine subvencije zarade i/ili uključivanja u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije.

U 2017. godini, prvostepene komisije su donijele nalaz i mišljenje o utvrđenom procentu invaliditeta za 1.045 lica. Broj rješenja o utvrđenom procentu invaliditeta, koja su donijeta na osnovu mišljenja komisije za profesionalnu rehabilitaciju, po područnim jedinicama:

- Područna jedinica Berane - 708
- Područna jedinica Bijelo Polje - 217
- Područna jedinica Bar - 72
- Područna jedinica Pljevlja – 19
- Područna jedinica Podgorica – 13
- Područna jedinica Nikšić - 9
- Područna jedinica Herceg Novi - 7

### **Uključivanje lica u programe profesionalne rehabilitacije, utvrđivanje preostale radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja**

Na osnovu mišljenja komisije za profesionalnu rehabilitaciju, vrši se uključivanje lica sa invaliditetom i drugih teže zapošljivih lica u programe profesionalne rehabilitacije, kroz koje im se utvrđuje preostala radna sposobnost i nakon toga se usmjeravaju, obučavaju, pripremaju i osposobljavaju za određeni posao.

#### Priznavanje prava na profesionalnu rehabilitaciju

Komisija za profesionalnu rehabilitaciju, daje mišljenje o potrebi uključivanja u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije kod:

- **nezaposlenog lica sa invaliditetom**, i to prvenstveno u mjere: 1. savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja i 2. utvrđivanje preostale radne sposobnosti, a kasnije Komisija, po potrebi, daje predlog o uključivanju i u druge mjere i aktivnosti – cilj: procjena radne sposobnosti i ocjena mogućnosti zaposlenja;
- **zaposlenog lica sa invaliditetom** u odgovarajuće mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije – cilj: zadržavanje zaposlenja, napredovanja ili promjene profesionalne karijere, utvrđivanje visine subvencije zarade;
- **teže zapošljivog lica sa evidencije** Zavoda, kojem nije utvrđen status lica sa invaliditetom, ali ima potrebu za uključivanjem u profesionalnu rehabilitaciju – cilj: postizanje konkurentnosti na tržištu rada.

U 2017. godini komisije su donijele 97 mišljenja o potrebi uključivanja lica u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije:

- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Bijelo Polje – 31;
- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Pljevlja – 20;
- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Herceg Novi – 13;

- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Bar – 23;
- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Nikšić – 10.

#### Utvrđivanje preostale radne sposobnosti i mogućnosti zaposlenja

Za prethodno navedene kategorije lica, Komisija daje i mišljenje o preostaloj radnoj sposobnosti i mogućnosti zaposlenja. Mišljenja se daju na osnovu izvještaja ovlašćenih izvođača profesionalne rehabilitacije, nakon realizacije potrebnih mjera.

U 2017. godini, prvostepene komisije donijele su mišljenje o preostaloj radnoj sposobnosti za 35 lica:

- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Pljevlja – 19;
- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Berane – 1;
- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Bijelo Polje – 15.

U izvještajnom periodu, komisije su donijele ocjene o mogućnosti zaposlenja za 32 lica:

- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Pljevlja – 15;
- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Herceg Novi – 1;
- Prvostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju PJ Bar – 16.

#### **Izvještaj o radu Drugostepene komisije**

U 2017. godini, Drugostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju je razmatrala šest žalbi na rješenja prvostepenih komisija o utvrđivanju procenta invaliditeta, i to: tri žalbe na rješenja Komisije za profesionalnu rehabilitaciju Područne jedinice Bijelo Polje za opštine Bijelo Polje i Mojkovac, dvije žalbe na rješenja Komisije za profesionalnu rehabilitaciju Područne jedinice Pljevlja, za opštine Pljevlja i Žabljak i jednu žalbu na rješenje Područne jedinice Podgorica za opštine Podgorica, Danilovgrad, Kolašin i Cetinje i gradske opštine Golubovci i Tuzi.

Drugostepena komisija je dvije žalbe odbila kao neosnovane, a četiri rješenja poništila i predmete vratila prvostepenoj komisiji na ponovni postupak.

Od 1.7.2017. godine, to jest od početka primjene Zakona o upravnom postupku, Drugostepena komisija za profesionalnu rehabilitaciju je izmještena iz Zavoda za zapošljavanje Crne Gore –

Sektor za zapošljavanje i formirana u resornom ministarstvu (Ministarstvo rada i socijalnog staranja).

### **2.13 Profesionalna rehabilitacija**

Profesionalna rehabilitacija je proces koji se realizuje sa ciljem osposobljavanja pojedinca za socijalnu i radnu integraciju. Obuhvata mjere i aktivnosti koje omogućavaju da se lica sa invaliditetom i ostala teže zapošljiva lica, kao ciljna grupa, na odgovarajući način pripreme za tržište rada, osposobe za rad, zadrže zaposlenje, u njemu napreduju ili promijene profesionalnu karijeru.

Čitav proces rehabilitacije usmjeren je na aktiviranje, podsticanje i razvijanje pozitivnih osobina, sposobnosti, spretnosti i interesa pojedinca.

Najvažniji segment procesa profesionalne rehabilitacije je utvrđivanje preostale radne sposobnosti, znanja, postojećih radnih navika, profesionalnih interesa pojedinca, s ciljem njegovog uključivanja u proces rada. U toj fazi procesa ocjenjuje se zdravstveno stanje, socijalni faktori, profesionalni i obrazovni faktori, mentalne sposobnosti, ličnost i ponašanje i radno funkcionisanje pojedinca.

Na osnovu procijenjenih radnih sposobnosti, daje se nalaz i ocjena o tome da li postoji potreba uključivanja lica u dodatni program ili neku od ostalih mjera profesionalne rehabilitacije, da li lice može biti uključeno na tržište rada pod opštim uslovima, ili, u zavisnosti od radnih sposobnosti, pod posebnim uslovima, uz prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada (uz analizu radnog mjesta i izradu plana prilagođavanja), ili u neku od posebnih organizacija za zapošljavanje.

U skladu sa Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom („Sl. list Crne Gore“, br. 49/08, 73/10, 39/11 i 55/16) profesionalna rehabilitacija obuhvata 14 mjera, i to:

Mjera 1: Savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja

Mjera 2: Utvrđivanje preostale radne sposobnosti

Mjera 3: Pomoć u prihvatanju vlastite invalidnosti i upoznavanje sa mogućnostima uključivanja u osposobljavanje i rad

Mjera 4: Pomoć u izboru odgovarajućih profesionalnih ciljeva

Mjera 5: Razvijanje socijalnih spretnosti i vještina

Mjera 6: Pomoć prilikom traženja odgovarajućeg radnog mjesta

Mjera 7: Analiza konkretnog radnog mjesta i radnog okruženja lica sa invaliditetom

Mjera 8: Izrada plana prilagođavanja radnog mjesta i radnog okruženja za lica sa invaliditetom

Mjera 9: Izrada plana potrebne opreme i sredstava za rad za lica sa invaliditetom

Mjera 10: Osposobljavanje za rad na konkretnom radnom mjestu

Mjera 11: Praćenje i stručna pomoć prilikom osposobljavanja i obrazovanja

Mjera 12: Praćenje lica sa invaliditetom na radnom mjestu nakon zaposlenja

Mjera 13: Evaluacija uspješnosti procesa rehabilitacije za pojedino lice sa invaliditetom

Mjera 14: Ocjenjivanje radnih rezultata zaposlenog lica sa invaliditetom

U program profesionalne rehabilitacije uključuju se:

- nezaposlena lica sa invaliditetom iz evidencije Zavoda, s ciljem procjene radne sposobnosti i ocjene mogućnosti zaposlenja, radi uspješnijeg posredovanja u zaposlenju;
- zaposlena lica sa invaliditetom, s ciljem zadržavanje zaposlenja, napredovanja ili promjene profesionalne karijere, utvrđivanja visine subvencije zarade;
- teže zapošljiva lica iz evidencije Zavoda, kojima nije utvrđen status lica sa invaliditetom, ali imaju potrebu za uključivanjem u profesionalnu rehabilitaciju, s ciljem postizanja konkurentnosti na tržištu rada.

U izvještajnom periodu, u mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije uključena su 183 lica (180 lica sa invaliditetom i tri teže zapošljiva lica, kod dva izvođača: Pamark – 72 lica, ZOPT – 111 lica).

Od ukupnog broja uključenih, 94 su žene (93 žene sa invaliditetom i jedna teže zapošljiva), što čini 51,36% od ukupnog broja uključenih.

U mjere 1 i 2 (savjetovanje, podsticanje i motivisanje lica sa invaliditetom na aktivno traženje zaposlenja i utvrđivanje preostale radne sposobnosti) uključena su 84 lica (82 lica sa invaliditetom i dva teže zapošljiva lica). Od ukupnog broja 49 je žena ili 58,33%, i to 48 žena sa invaliditetom i jedna teže zapošljiva žena.

U mjere 3,4,5 (pomoć u prihvatanju vlastite invalidnosti i upoznavanje sa mogućnostima uključivanja u osposobljavanje i rad; pomoć u izboru odgovarajućih profesionalnih ciljeva i razvijanje socijalnih spretnosti i vještina), u izvještajnom periodu, uključeno je 50 lica sa invaliditetom (28 žena ili 56%) i dva teže zapošljiva lica.

U mjere 7, 8 i 9 (analiza konkretnog radnog mjesta i radnog okruženja lica sa invaliditetom; izrada plana prilagođavanja radnog mjesta i radnog okruženja za lica sa invaliditetom; izrada plana potrebne opreme i sredstava za rad za lica sa invaliditetom), uključeno je 19 lica sa invaliditetom (devet žena ili 47,36%).

U navedene mjere uključuju se zaposlena lica sa invaliditetom, radi ostvarivanja prava njihovih poslodavaca na subvencije za bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje i učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom.

U mjeru 12: praćenje lica sa invaliditetom na radnom mjestu nakon zaposlenja, u izvještajnom periodu, uključeno je šest lica sa invaliditetom (dvije žene ili 33,33%).

Izvođači profesionalne rehabilitacije su u izvještajnom periodu izvršili evaluaciju uspjeha procesa rehabilitacije za pojedino lice sa invaliditetom (mjera 13) za 41 lice sa invaliditetom (12 žena ili 29,26%).

U izvještajnom periodu, u radnom odnosu je bilo 106 lica sa invaliditetom kojima je, kroz proces profesionalne rehabilitacije, utvrđena preostala radna sposobnost u ranijem periodu (55 žena ili 51,88%).

## **1. Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom**

Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, propisano je, da se u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore organizuje Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom i da se sredstva Fonda prvenstveno obezbjeđuju iz posebnog doprinosa, koji uplaćuju poslodavci koji nijesu ispunili propisanu kvotu pri zapošljavanju lica sa invaliditetom. Ova sredstva se uplaćuju u Budžet Crne Gore.

Sredstva Fonda, shodno Zakonu mogu se koristiti, za: mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije za nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, sufinansiranje posebnih organizacija za zapošljavanje, programe aktivne politike zapošljavanja u kojima učestvuju lica sa invaliditetom, subvencije, finansiranje grant šema i novčane pomoći za učesnike u mjerama profesionalne rehabilitacije.

Od 1. januara 2014. godine, Fond je izdvojen kao posebna budžetska pozicija, u prihodnoj i rashodnoj strani Budžeta Crne Gore, odnosno Budžeta Zavoda za zapošljavanja Crne Gore i za 2017. godinu, za ovaj program je predviđen iznos od 6.000.000,00 Eur.

## **2. Zapošljavanje lica sa invaliditetom**

U skladu sa članom 36 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom ("Sl. list CG", br. 49/2008, 73/2010 i 39/2011), poslodavac koji zaposli lice sa invaliditetom ima pravo na subvencije koje se odnose na:

- bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada za zapošljavanje lica sa invaliditetom;
- kreditna sredstva pod povoljnim uslovima za kupovinu mašina, opreme i alata potrebnog za zapošljavanje lica sa invaliditetom;
- učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) lica sa invaliditetom;
- subvencije zarade lica sa invaliditetom koje se zaposli

### **Subvencije zarade za zaposlena lica sa invaliditetom**

Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, u 2017. godini, podnijeto je 346 zahtjeva za priznavanje prava na subvenciju zarade za zapošljavanje lica sa invaliditetom (157 zahtjeva se odnosilo na produžavanje ovog prava).

U izvještajnom periodu pravo na subvenciju zarade ostvarilo je 218 poslodavaca za 336 zaposlenih lica sa invaliditetom (muškarci – 179; žene – 157).

Od 336 zaposlenih lica sa invaliditetom, 280 lica je zasnovalo radni odnos na određeno vrijeme, dok je 56 lica zaposleno na neodređeno vrijeme.

Tokom 2017. godine, odbijeno je 10 zahtjeva za ostvarivanja prava na subvenciju zarade za zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Na dan 31.12.2017. godine, 214 poslodavaca ostvaruje pravo na subvenciju zarade za 319 lica sa invaliditetom (muškarci – 183; žene – 136). Na određeno vrijeme zaposleno je 110 lica sa invaliditetom, dok je 209 lica zaposleno na neodređeno vrijeme.

Broj poslodavaca po opštinama

(Tab. 17)

Opština	Broj poslodavaca
ANDRIJEVICA	1
BAR	18
BERANE	8
BIJELO POLJE	37
BUDVA	3
CETINJE	3
DANILOVGRAD	3
HERCEG NOVI	19
KOLAŠIN	3
KOTOR	6
MOJKOVAC	9
NIKŠIĆ	14
PLJEVLJA	25
PODGORICA	59
ROŽAJE	1
ŠAVNIK	1
TIVAT	4
UKUPNO	214

**Bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada**

U toku 2017. godine, 10 poslodavaca podnijelo je Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom 11 zahtjeva za ostvarivanje prava na bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada.



Pravo na bespovratna sredstva za prilagođavanje radnog mjesta i uslova rada ostvarilo je 9 poslodavaca za 10 zaposlenih lica sa invaliditetom (muškarci – 6; žene – 4). Šest lica je zasnovalo radni odnos na određeno vrijeme, dok su 4 lica zasnovala radni odnos na neodređeno vrijeme. Odbijen je jedan zahtjev za ostvarivanje ovog prava.

#### **Učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu)**

U 2017. godini, 12 poslodavaca podnijelo je 14 zahtjeva za ostvarivanje subvencije – učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) zaposlenom licu sa invaliditetom.

Pravo na ovu subvenciju u 2017. godini ostvarilo je 11 poslodavaca za 13 zaposlenih lica sa invaliditetom (muškarci – 6; žene - 7). Devet lica sa invaliditetom zasnovalo je radni odnos na određeno vrijeme, dok su 4 lica zasnovala radni odnos na neodređeno vrijeme. Odbijen je jedan zahtjev za ostvarivanje ovog prava.

Na dan 31.12.2017. godine, 35 poslodavaca ostvaruje pravo na subvenciju – učešće u finansiranju ličnih troškova asistenta (pomagača u radu) za 50 zaposlenih lica sa invaliditetom (muškarci – 31; žene – 19). Četiri lica su zaposlena na određeno vrijeme, dok je 46 lica zaposleno na neodređeno vrijeme.

#### **Finansiranje projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom – grant šeme**

Član 39 Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom propisuje da se sredstva Fonda, između ostalog, mogu koristiti i za finansiranje grant šema.

U skladu sa tim, usvojen je Pravilnik o postupku i metodologiji za finansiranje grant šema ("Sl. list CG", br. 28/14 i 16/16) kojim se propisuje da Zavod najmanje jednom godišnje objavljuje javni poziv za finansiranje projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom – grant šema.

Tokom 2017. godine, raspisana su dva javna poziva za finansiranje projekata zapošljavanja lica sa invaliditetom – grant šema, od 21.3.2017. godine i 7.8.2017. godine.

Odlukama Upravnog odbora Zavoda br. 01-7531 od 5.7.2017. godine i br. 01-12954 od 20.10.2017. godine, a po osnovu gore navedenih javnih poziva, odobreno je finansiranje 56 projekata, ukupne vrijednosti 2.996.430,48€.

Dva izvođača čiji su projekti odobreni za finansiranje Odlukom Upravnog odbora br. 01-12954 od 20.10.2017. godine, odustali su od realizacije projekata, čime je broj projekata čija je realizacija počela u 2017. godini i nastaviće se u 2018. godini smanjen na 54.

Kroz ove projekte, predviđeno je uključivanje 422 lica sa invaliditetom, od kojih će 265 lica biti zaposleno tokom trajanja projekta, a 74 lica će biti zaposlena nakon završetka projekta u minimalnom trajanju od šest mjeseci.

U toku 2017. godine, realizovano je i 30 projekata po javnom pozivu od 13.11.2016. godine, u iznosu od 1.481.824,05€. U ove projekte uključeno je 223 lica sa invaliditetom, a tokom trajanja projekata zaposleno je 183 lica. Realizacija projekata završena je u novembru 2017. godine.

## 2.14 Realizacija programa za RE populaciju

Tokom 2017. godine, kroz svoje redovne aktivnosti, savjetnici za posredovanje u zapošljavanju su nezaposlene Rome i Egipćane informisali o pravima i obavezama koja imaju dok se nalaze na evidenciji, motivisali ih za uključivanje u programe aktivne politike zapošljavanja i posredovali u njihovom zapošljavanju, po principima afirmativne akcije.

Informativno–motivacioni seminari (radionice) održavani su po potrebi za sve Rome i Egipćane koji su u evidenciji nezaposlenih i koji aktivno traže zaposlenje.

U okviru projekta “Korak bliže ka tržištu rada”<sup>1</sup>, u toku maja i juna 2017. godine, kroz informativno motivacione seminare prošlo je 171 lice romske i egipćanske populacije (od preko 220 kontaktiranih), koji su motivisani za uključivanje u programe obrazovanja i osposobljavanja kroz projektne aktivnosti. Od tog broja, njih 106 je pokazalo zainteresovanost za obučavanjem.

Osim redovnih aktivnosti informisanja romske i egipćanske populacije, predstavnici Zavoda su učestvovali na nekoliko okruglih stolova, info sesija i sastanaka na kojima su, pored ostalog,

---

<sup>1</sup>Zavod za zapošljavanje je u 2017. godini korisnik sredstava iz Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“ koji se finansira iz IPA IV komponente, kroz realizaciju projekta “**Korak bliže ka tržištu rada**”, namijenjenog jačanju socijalne inkluzije i zapošljivosti Roma i Egipćana, kroz uspostavljanje uslova za sticanje kvalifikacije za prvo zanimanje. Projekat je ukupne vrijednosti 85.019,45€, od čega je učešće Zavoda 8.502,47€.

Glavni cilj projekta je jačanje socijalne inkluzije i zapošljivosti Roma i Egipćana kroz uspostavljanje uslova za sticanje kvalifikacije za prvo zanimanje.

Specifični ciljevi projekta odnose se na unapređivanje vještina Roma i Egipćana kroz obuke za prvo zanimanje, na osnovu posebno dizajniranih standarda zanimanja i programa obuke i podsticanje pristupa tržištu rada i zapošljavanja Roma i Egipćana, u skladu sa potrebama poslodavaca.

<p>Tokom 2017. godine, realizuju se projekti finansirani iz sredstava EU u okviru OP „Razvoj ljudskih resursa“ 2012-2013, IPA IV komponenta kroz implementaciju grant šeme »Implementacija obuka i projekata za zapošljavanje osoba sa invaliditetom i RE populacije« gdje je preko 300 pripadnika RE populacije prošlo obuke i radionice s ciljem profesionalnog usavršavanja, dok je 72 pripadnika RE zaposleno na određeno vrijeme u oblastima medija (četiri), zanata (13), zdravstvene medijacije (13) i kod 13 poslodavaca – 42 pripadnika RE populacije.</p>
---

informisali predstavnike romske i egipćanske zajednice, ali i ostalu javnost, o aktivnostima Zavoda na polju inkluzije Roma i Egipćana.

Predstavnik Zavoda je, u septembru 2017. godine, učestvovao na panelu u okviru konferencije za najavu projekta Waste no chance! - Unapređenje zapošljivosti i radnih prava Roma sakupljača sekundarnih sirovina, koji realizuje NVO "Mladi Romi" i informisao prisutne o pravima i obavezama nezaposlenih Roma i Egipćana, safokusom na lica koja se bave sakupljanjem sekundarnih sirovina.

U novembru 2017. godine, predstavnici Zavoda su održali info sesiju za učesnike projekta "Socijalna inkluzija Roma i Egipćana kroz zapošljavanje", koji realizuje NVO "Help" iz Podgorice. Učesnici, kojima je kroz projektne aktivnosti plaćeno stažiranje kod poslodavaca, informisani su od strane predstavnika Zavoda o načinu evidencije nezaposlenog lica, odnosno tražioca zaposlenja, o pravima i obavezama nezaposlenog lica, važnosti aktivnog traženja posla, mjerama aktivne politike zapošljavanja, subvencijama koje može ostvariti poslodavac u slučaju zapošljavanja pripadnika romske i egipćanske populacije.

Početak decembra 2017. godine, NVO »Help« i Zavod za zapošljavanje su održali sastanak o uključivanju saradnika za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u oblasti zapošljavanja u sistem i njegovog povezivanja sa institucijama. Naime, u martu 2017. godine usvojen je program obrazovanja za sticanje stručne kvalifikacije "Saradnik u socijalnoj inkluziji Roma i Egipćana", od strane Nacionalnog savjeta za obrazovanje. Navedeno znači da je to zanimanje postalo dio sistema neformalnog obrazovanja. NVO »Help« realizuje projekat "Promocija i zaštita ljudskih prava Roma/kinja, Egipćana/ki i ostalih ranjivih grupa", koji je podržan od EU i realizuje se u opštinama Podgorica, Berane i Nikšić. Jedna od projektnih aktivnosti odnosi se na uključivanje saradnika za socijalnu inkluziju Roma i Egipćana u oblasti zapošljavanja (medijatora) i njihov rad na terenu. NVO "Help" je zaposlio šest Roma i Egipćana iz evidencije nezaposlenih lica (po dvoje u tri opštine) na poslovima medijatora na terenu, i iz sredstava projekta finansira njihove zarade, u periodu 01.08.2017. do 19.06.2018. godine. Zavod će omogućiti pristup saradnicima biroima rada i organizovati informativno-motivacioni seminar, na kojem će medijatore upoznati sa procedurama prijave na evidenciju i svim pravima i obavezama nezaposlenog lica.

Prepoznajući važnost inteziviranja saradnje poslodavaca, nevladinog sektora i drugih partnera, kako bi se poboljšao položaj RE na tržištu rada, Zavod je u septembru 2017. godine, kroz realizaciju projekta "Korak bliže ka tržištu rada", organizovao okrugli sto, koji je, osim predstavljanja rezultata projekta, imao za cilj okupljanje glavnih aktera u procesu inkluzije (poslodavaca, nevladinih organizacija, predstavnika institucija sistema i predstavnika romske/egipćanske zajednice) i razmjenu stavova i ideja o mogućnostima prevazilaženja problema koje Romi i Egipćani imaju prilikom ulaska na tržište rada.

U toku 2017. godine, u programe aktivne politike zapošljavanja uključeno je 105 pripadnika populacije Roma i Egipćana. Od ukupnog broja uključenih, 40 je žena (38,09%).

Navedeni programi finansirani su iz budžeta Zavoda za zapošljavanje Crne Gore (za 48 lica - 11 žena) i iz sredstava Operativnog programa „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“, koji se finansira iz IPA IV komponente, kroz realizaciju projekta »Korak bliže ka tržištu rada« (57 lica – 29 žena).

U izvještajnom periodu, u programe obrazovanja i osposobljavanja uključeno je 66 pripadnika romske i egipćanske populacije (35 žena).

Kroz redovne programske aktivnosti, uključeno je devet lica (šest žena), u dva programa obrazovanja, i to:

- U program obrazovanja i osposobljavanja za zanimanje „frizer za žene“, koji se realizovao u Podgorici, uključeno je osam lica (pet žena).
- U program obrazovanja i osposobljavanja za zanimanje „sobarica“ koji se realizovao u Tivtu, uključena je jedna žena.

Kroz aktivnosti u okviru projekta „Korak bliže ka tržištu rada“ u programe obrazovanja i osposobljavanja za zanimanja baštovan, sobarica, rukovalac građevinskim mašinama, pomoćni kuvar, frizer uključeno je 57 lica (29 žena), i to u:

- Podgorici – 28 lica (14 žena) (programi obrazovanja za zanimanja baštovan – 13 lica muškog pola, sobarica – 10 žena, frizer/ka – pet lica (četiri žene).
- Beranama (program obrazovanja za zanimanje rukovalac građevinskim mašinama – šest lica muškog pola.
- Bijelom Polju devet lica (osam žena) (program obrazovanja za zanimanje sobar/ice – šest žena; pomoćni kuvar/ica – troje (dvije žene).
- Tivtu 14 (sedam žena) (programi obrazovanja za zanimanja baštovan – pet lica muškog pola, sobar/ica – devet lica (sedam žena).

U izvještajnom periodu, u programe javnih radova ukupno je uključeno 39 pripadnika romske i egipćanske populacije (pet žena), i to:

- U 12 lokalnih javnih radova u Baru, Beranama, Bijelom Polju, Mojkovcu, Nikšiću, Podgorici, Herceg Novom i Tivtu uključeno je 26 lica RE populacije (pet žena).
- U državni javni rad „Neka bude čisto“ uključeno je 13 lica u opštinama Nikšić, Podgorica, Cetinje, Herceg Novi i Tivat.

Na sezonskim poslovima u izvještajnom periodu zaposleno je 49 lica romske i egipćanske populacije (26 žena ili 53,06%).

Starosna struktura:

- 15-25 godina starosti: 11lica (četiri žene);
- 26-35 godina starosti: 19 lica (10 žena);

- 36-45 godina starosti: devet lica (sedam žena);
- 46-55 godina starosti: sedam lica (pet žena)
- Preko 55 – tri lica muškog pola.

Regionalni pregled:

- iz evidencije Područne jedinice Herceg Novi za opštine Herceg Novi, Tivat i Kotor –15 lica, (devet žena);
- iz evidencije Područne jedinice Bar za opštine Bar, Budva i Ulcinj - 13 lica (osam žena);
- iz evidencije Područne jedinice Nikšić za opštine Nikšić, Plužine i Šavnik – 12 lica (šest žena);
- iz evidencije Područne jedinice Podgorica za opštine Podgorica, Danilovgrad, Kolašin i Cetinje –šest lica (jedna žena);
- iz evidencije Područne jedinice Bijelo Polje za opštine Bijelo Polje i Mojkovac – dva lica (žena)
- iz evidencije Područne jedinice Berane za opštine Berane, Andrijevića, Plav, Rožaje Gusinje i Petnjica – jedno lice muškog pola.

### **Jačanje kapaciteta Zavoda za zapošljavanje**

U cilju efikasnijeg uključivanja Roma i Egipćana i ostalih ranjivih kategorija nezaposlenih lica u programe Zavoda i ostalih institucija, potrebno je da se zaposleni u institucijama dodatno senzibilizuju i stiču dodatne vještine za rad sa teže zapošljivim kategorijama. Time se pospješuje proces socijalne inkluzije i povećavaju ukupni kapaciteti institucija.

U okviru projekta “Saradnja između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i centara za socijalni rad”, koji se realizovao u okviru Operativnog programa “Razvoj ljudskih resursa 2012-2013”, u prvom kvartalu 2017. godine su, u sve tri crnogorske regije, održane obuke za zaposlene iz biroa rada i centara za socijalni rad.

Obuke su bile fokusirane na poboljšanje praktičnih vještina u radu sa licima sa invaliditetom i pripadnicima romske i egipćanske populacije i na poboljšanje kapaciteta upravljanja i saradnje zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje (područnim jedinicama i biroima rada) i centrima za socijalni rad, u pružanju relevantne pomoći licima sa invaliditetom i pripadnicima Roma i Egipćana, kako bi se poboljšala njihova zapošljivost i socijalna uključenost.

Posebna pažnja je posvećena obuci polaznika u sljedećim oblastima: razvoj i implementacija individualnog plana aktivacije, praktični elementi efektivnosti individualnog planiranja aktivacije, rješavanje problema, multidisciplinarni timski rad, međuinstitucionalna saradnja, vještine komunikacije i timskog rada i mapiranje resursa i usluga u lokalnoj zajednici.

Na obukama je ukazano na značaj uvođenja novih metoda rada, jer je jedan od najboljih odgovora na socijalnu isključenost osoba koje pripadaju osjetljivim grupama, upravo njihova socijalna aktivacija, s ciljem da im se omogući da riješe probleme, osnaže se i razviju sposobnosti za društvenu integraciju i zapošljivost.

Socijalna aktivacija je nov pristup pomoći socijalno isključenim osobama koji ih usmjerava da prihvate programe podrške i na taj način povećaju pristup tržištu rada.

Pri tom, veoma je bitna uvezanost institucija, koja će službenicima olakšati rad, a korisnicima pružiti kvalitetnije usluge. U budućće će se zajednički raditi u cilju pružanja podrške nezaposlenim licima koji koriste socijalnu zaštitu, kako bi prevazišli to stanje i izašli na tržište rada.

U svim područnim jedinicama formirani su timovi sastavljeni od stručnih radnika Zavoda i centara za socijalni rad, koji su prošli edukaciju. Imalo se u vidu da savjetnici iz Zavoda raspolažu radnom anamnezom, dok centri za socijalni rad raspolažu podacima iz socijalne anamneze pojedinca – korisnika socijalnog davanja. Uvezivanjem raspoloživih podataka, jednostavnije će se pronaći način za izlazak iz stanja socijalne potrebe korisnika socijalnih davanja.

Radi lakše implementacije novih metoda rada obuka je organizovana u tri regiona Crne Gore i uključeno je ukupno 40 zaposlenih iz Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, centara za socijalni rad i predstavnika socijalnih partnera.

Nakon edukacije, realizovan je pilot projekat. Iako Zavod radi individualne planove zapošljavanja za svako nezaposleno lice, u saradnji sa centrima za socijalni rad, kroz ovaj projekat, pripremljena su 173 plana aktivacije korisnika materijalnog obezbjeđenja porodice (Podgorica 131, Herceg Novi 36, Bar 4, Pljevlja i Bijelo Polje po jedan). Od tog broja, 12 lica je zaposleno ili uključeno u neki program aktivne politike zapošljavanja. Iako nije riječ o velikim brojkama, jeste o značaju početka primjene ovog pristupa aktivacije, posebno imajući u vidu činjenicu da korisnici MOP-a nijesu bili aktivni u traženju zaposlenja, već su se oslanjali na davanja od strane države.

Kao rezultat unapređenja saradnje, potpisan je sporazum između Zavoda za zapošljavanje i centara za socijalni rad, koji definiše načine pružanja bolje podrške osobama sa invaliditetom i pripadnicima RE populacije za ulazak na tržište rada. Opšti cilj Sporazuma je unapređenje položaja ranjivih ciljnih grupa nezaposlenih lica na temelju poboljšane saradnje Zavoda i centara za socijalni rad u pružanju mjera socijalne aktivacije, te sprovođenju mjera socijalne uključenosti radno sposobnih korisnika materijalnog obezbjeđenja porodice.

I nakon pilot programa, nastavlja se sa pružanjem kvalitetnih i efikasnih usluga na osnovu individualnih potreba korisnika, u svrhu njihovog zapošljavanja i socijalnog uključivanja.

U prilog unapređenju saradnje Zavoda i centara za socijalni rad, u narednom periodu će se raditi na stvaranju mogućnosti za elektronsku razmjenu podataka centara za socijalni rad i Zavoda za zapošljavanje.

## II

Zavod za zapošljavanje je u toku 2017. godine bio korisnik projekta EU „Aktivne mjere tržišta rada za zapošljivost“, čija je misija bila da svojim preporukama i treninzima pomogne Zavodu za zapošljavanje da poboljša kvalitet svog rada, prije svega da unaprijedi sistem pružanja usluga, kako nezaposlenim licima tako i poslodavcima, kao i da unaprijedi sprovođenje aktivnih mjera zapošljavanja, što za rezultat treba da ima poboljšanje prilika na tržištu rada.

Više od 230 zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje iz svih područnih jedinica i Ministarstva rada i socijalnog staranja unaprijedilo je znanja kroz 12 modula obuka (aktivne mjere tržišta rada, rad sa poslodavcima, psihosocijalna rehabilitacija, radno zakonodavstvo, socijalna ekonomija na lokalnom nivou, priprema projekata za aktivne mjere na tržištu rada u skladu sa pravilima EU).

## III

Međunarodna organizacija rada i UNDP realizuju regionalni projekat “Promocija inkluzivnih rešenja na tržištu rada u državama Zapadnog Balkana”, koji pomaže privredama Zapadnog Balkana u njihovom naporu da poboljšaju inkluzivnost tržišta rada. Centralni element projekta je poboljšanje upravljanja tržišta rada putem jačanja institucionalnih kapaciteta javnih službi za zapošljavanje i centara za socijalni rad, u cilju razvijanja sveobuhvatne podrške i rada na terenu sa pojedincima koji pripadaju ranjivim grupama.

U kontekstu projekta razvijena je metodologija participativne procjene inkluzivnosti.

Participativna procjena omogućava službama za zapošljavanje da prepoznaju nedostatke i probleme u pružanju usluga ranjivim grupama. Jedan od ciljeva participativne procjene je i podizanje svijesti zaposlenih u službama zapošljavanja o značaju stvaranja prihvatljivog okruženja za osobe iz ranjivih grupa.

U okviru navedenog projekta, u novembru 2017. godine, stručni tim iz Zavoda, na osnovu preporučene metodologije, započeo je rad na procjeni inkluzivnosti Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

Metodologija participativne procjene fokusirana je na inkluzivnost usluga koje Zavod za zapošljavanje pruža sledećim grupama nezaposlenih lica koja aktivno traže posao: pripadnicima

romske i egipćanske populacije, licima sa invaliditetom, ženama koje se vraćaju na tržište rada i mlade bez obrazovanja.

Proces procjene će obuhvatiti analizu strateškog pristupa zapošljavanju u Crnoj Gori, radne procese i dokumente Zavoda, ali i konkretan savjetodavni rad sa ranjivim kategorijama na terenu.

Kako bi se rad na terenu mogao analizirati, tim za procjenu se, kroz direktne kontakte sa nezaposlenim licima kroz fokus grupe, konsultovao o njihovim iskustvima sa pružanjem inkluzivnih usluga. Njihovo viđenje, stavovi i iskustva direktno utiču na zaključke i planiranje daljih aktivnosti. Na dvije fokus grupe sa ukupno 20 učesnika, prisustvovalo je troje mladih pripadnika romske populacije (dvije žene).

Prva participativna procjena inkluzivnosti Zavoda služice za analizu početne situacije, a kasnije će se, kroz naredne procjene, pratiti napredak.

Ishod participativne procjene inkluzivnosti je izvještaj o procjeni, kao i akcioni plan koji sadrži preporuke za poboljšanje pružanja inkluzivnih usluga. Izveštaj o procjeni će imati zaključke do kojih je došao tim za procjenu, navešće se primjeri dobre prakse koje se već primjenjuju u pružanju inkluzivnih usluga ranjivim grupama, a u isto vrijeme služice za identifikovanje mogućnosti za njihovo poboljšanje.

## **2.15 Realizovane aktivnosti u oblasti klasifikacije zanimanja i obrazovanja**

U okviru kontinuirane podrške kao strukturirane aktivnosti u cilju optimizacije procesa rada u oblasti evidencije, posredovanja, oglašavanja i statističkog izveštavanja, planirane aktivnosti u oblasti klasifikacije obrazovanja i zanimanja u izvještajnom periodu realizovane su u skladu sa definisanim ciljevima. Određeni poslovi u ovoj oblasti realizovani su u saradnji sa Sektorom za informacioni sistem i Odsjekom za statistiku.

- Šifarnik zanimanja i stručnih sprema dopunjen je novim zanimanjima/kvalifikacijama u IV, VI i VII i VIII nivou obrazovanja u skladu sa strukturom šifarnika. Javne isprave (diplome i uvjerenja) kojim lica, tražioci zaposlenja, u procesu prijavljivanja na evidenciju ZZZCG potvrđuju stečenu kvalifikaciju nivoa obrazovanja su osnov za definisanje šifarskog koda i razvrstavanje kvalifikacija prema grupama zanimanja i pripadajućim područjima rada. Šifarnik se dopunjava i ažurira utvrđenom dinamikom rada a na osnovu prijema zahtjeva od biroa rada. Pregled Šifarnika omogućen je u elektronskoj verziji u kategoriji Šifarnik (Statistika i izvještavanje) ŠIF 03 – Šifre zanimanja.
- Šifarnik posebnih znanja i vještina dopunjen je u kategoriji “Sticanje stručne kvalifikacije” i “Sticanje znanja i vještina, ključnih vještina i kompetencija”. Osnov za definisanje šifarskog koda i razvrstavanje u određene kategorije Šifarnika su javne isprave (sertifikati i potvrde). Šifarnik se dopunjava i ažurira utvrđenom dinamikom rada a na osnovu



prijema zahtjeva od biroa rada. Pregled Šifarnika omogućen je u elektronskoj verziji u kategoriji Šifarnik (Statistika i izvještavanje) ŠIF 04.

- Standardna klasifikacija zanimanja SKZ/08 dopunjena je novim zanimanjima/kvalifikacijama nivoa obrazovanja, odnosno klasifikovana su i šifrirana sva pojedinačna zanimanja u skladu sa strukturom SKZ/08. Osnov za definisanje šifarskog koda i razvrstavanje u određene kategorije Šifarnika su javne isprave (diploma i uvjerenja). Šifarnik se dopunjava i ažurira utvrđenom dinamikom rada a na osnovu prijema zahtjeva od biroa rada. Pregled Šifarnika omogućen je u elektronskoj verziji u kategoriji Šifarnik (Statistika i izvještavanje) ŠIF 05 – SKZ.
- Nacionalna klasifikacija obrazovanja –NKO/2011 u skladu sa Uredbom o nacionalnoj klasifikaciji obrazovanja i Metodološkim uputstvima koja je pripremio MONSTAT, implementirani su u Zavodovu bazu podataka šifarski kodovi za klasifikacione jedinice prema datim obrazovnim nivoima.
- U izvještajnom periodu urađeno je inoviranje SKZ/08 u okviru strukture prvog i drugog roda, a odnosilo se na implementaciju inoviranog šifarskog koda pojedinačnih zanimanja/kvalifikacija u cilju usaglašavanja naziva i šifre sa nivoom obrazovanja u okviru pojedinih Grupa zanimanja navedene klasifikacije. Ovom izmjenom je obuhvaćeno 290 klasifikacionih jedinica. Ažurirana klasifikacija dostupna je u elektronskoj verziji u kategoriji Šifarnik (Statistika i izvještavanje) ŠIF 05 – SKZ.
- U izvještajnom periodu urađen je Tehnički izvještaj, odnosno priručnik»Upoznavanje sa Standardnom klasifikacijom zanimanja –SKZ/08«, a realizovan je od strane Britanskog savjeta u okviru projekta »Modernizacija obrazovnih programa i obuka nastavnika«koji je kofinansirala Evropska unija. Cilj ovog izvještaja je da olakša implementaciju Standardne klasifikacije zanimanja u različite evidencije Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i Ministarstva prosvjete, uključujući iSektorske komisije. Elektronska verzija dokumenta dostupna je korisnicima Zavoda za zapošljavanje na intranetu Zavoda (Forumi ZZZCG).

## **2.16. EURES**

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je u cilju podrške legalnim radnim migracija i asistenciji državljanima Crne Gore prilikom nalaženja posla u inostranstvu, pokrenuo aktivnu saradnju sa Federalnom agencijom za zapošljavanje SR Njemačke i institucijom u okviru ove agencije koja se bavi zapošljavanjem stranih radnika – Centralnom posredničkom kancelarijom za strane radnike i stručnjake iz inostranstva. Zavod za zapošljavanje Crne Gore je u saradnji sa Federalnom agencijom za zapošljavanje SR Njemačke organizovao »2. Sajam legalnih radnih migracija u SR Njemačku« 16. i 17. marta 2017. u prostorijama EU Info Centra u Podgorici. Navedeni Sajam je nastavak bilateralne saradnje njemačkog i crnogorskog zavoda i »1. Sajma legalnih radnih migracija u SR Njemačku« koji se održao u julu 2016. godine u Podgorici.

Sajam je organizovan kako bi se državljkama i državljanima Crne Gore obezbijedile detaljne, precizne i tačne informacije o mogućnostima nalaženja posla u Njemačkoj, načinima traženja posla i apliciranju za posao, procedurama nostrifikacije diploma, uslugama koje naši državljani mogu dobiti od strane Federalne agencije za zapošljavanje SR Njemačke. Takođe, Sajam se organizovao i kako bi se predstavnici Federalne agencije za zapošljavanje SR Njemačke upoznali sa ponudom radne snage na crnogorskom tržištu rada u okviru zanimanja koja su deficitarna na njemačkom tržištu rada i, u skladu sa tim, izvršili predselekciju državljana i državljanke Crne Gore koji bi mogli naći zaposlenje u SR Njemačkoj. Sajam je, prije svega, bio predviđen za konkretne ciljane grupe lica sa određenim zanimanjima. To su zanimanja koja su deficitarna na njemačkom tržištu rada. Zainteresovanim kandidatima iz ciljnih grupa su predstavnici Federalne agencije za zapošljavanje SR Njemačke održali i prezentacije o životu i radu u Njemačkoj, mogućnostima i načinima traženja posla u Njemačkoj, nostrifikacijama diploma i sl. Navedene prezentacije su postavljene i na sajtu Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

U organizaciju Sajma su bili uključeni i imali aktivno učešće tokom njegovog sprovođenja i zaposleni u Sektoru za izradu projekata EU i finansijsko upravljanje i kontrolu.

Pokrenute su i druge aktivnosti na promociji mogućnosti zapošljavanja naših državljanja u SR Njemačkoj čija je priprema i realizacija planirana tokom ove i naredne godine.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je u januaru potpisao Memorandum o saradnji sa privatnom slovačkom agencijom za zapošljavanje »Labeo«. Memorandum je potpisan u cilju omogućavanja zapošljavanja crnogorskih državljana u Slovačkoj posredstvom navedene agencije. Sporazum je potpisan uz posredovanje izvanredno opunomoćenog ambasadora Slovačke u Crnoj Gori, Nj. E. g-din Romana Hlobena, koji je predložio mogućnost saradnje crnogorskog Zavoda i navedene agencije na poslovima posredovanja pri zapošljavanju crnogorskih građana posredstvom ove agencije. U skladu sa Sporazumom, Zavod je stavio na raspolaganje svoje kapacitete i organizovao preliminarno testiranje kandidata za rad u Slovačkoj 17,18. i 19. januara 2017. godine u Podgorici.

Zavod za zapošljavanje je otpočeo aktivnosti na saradnji sa javnom službom za zapošljavanje Republike Malte »Jobsplus« u cilju zapošljavanja crnogorskih građana u Republici Malti. Nastavak saradnje i realizacija zapošljavanja je planirana za 2018. godinu.

U cilju što kvalitetnijeg i sveobuhvatnijeg informisanja građana Crne Gore o načinima i mogućnostima nalaženja posla u inostranstvu, urađen je »Internet vodič za zapošljavanje u inostranstvu«. Vodič sadrži linkove ka glavnim institucijama, organizacijama, portalima koji se bave ili pružaju informacije o zapošljavanju, životu i radu u većini država Evropskog ekonomskog prostora, zemljama bivše Jugoslavije, SAD-u, Kanadi, Australiji, Novom Zelandu, zemljama Golskog zaliva, Albaniji. Vodič se nalazi na sajtu Zavoda.

Takođe, u cilju zaštite naših građana prilikom traženja posla u inostranstvu urađena je i brošura »Kako se zaštititi prilikom zapošljavanja u inostranstvu?« U brošuri su sadržana uputstva i savjeti kojih bi se građani trebali pridržavati kako ne bi postali žrtve prevare prilikom traženja posla u drugim državama. I ova brošura se može naći na sajtu Zavoda.

Crna Gora je u procesu pridruživanja Evropskoj uniji. Zavod je u cilju potpune harmonizacije svoje metodologije rada sa metodologijama rada javnih službi za zapošljavanje EU formirao Odsjek za EURES i međunarodno posredovanje.

EURES (**E**uropean **e**mployment **s**ervice) je mreža javnih zavoda za zapošljavanje zemalja članica Evropskog ekonomskog prostora koji su u partnerstvu s Evropskom komisijom. U zemlje evropskog ekonomskog prostora spada 28 država članica EU, kao i Norveška, Lihtenštajn, Island i Švajcarska.

ZZZCG je uključen u više pregovaračkih poglavlja u procesu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Poglavlje koje se najviše tiče rada ZZZ i direktno utiče na njegovo funkcionisanje je pregovaračko poglavlje 2 – Sloboda kretanja radnika.

Tokom 2017. godine se radilo se na daljem usklađivanju zakonskih i podzakonskih akata sa pravnom tekovinom Evropske unije i ispunjavanju obaveza iz »Programa pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji« za Poglavlje 2. Redovno su rađeni i izvještaji o ispunjavanju obaveza iz prethodno usvojenog »Programa pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji«.

Zavod je dostavio i plan obaveza iz svoje nadležnosti u okviru Poglavlja 2 vezano za izradu »Programa pridruživanja Crne Gore Evropskoj uniji« za period 2018. – 2020. godina.

Zavod svakodnevno vrši informisanje građanima koji nam se obraćaju lično ili telefonskim putem, a zainteresovani su za zapošljavanje u inostranstvu.

## **2.17. Normativno – pravna djelatnost**

### **Normativno – pravni poslovi**

U okviru normativno - pravnih poslova, koji su se obavljali u Zavodu u 2017. godini realizovane su sljedeće aktivnosti, koji se odnose, na:

- učešće u izradi Nacrta Zakona o zapošljavanju;
- učešće u izradi Nacrta Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju Odluke Ustavnog suda Crne Gore U-I Broj 6/16 od 19. aprila 2017. godine (»Sl. list CG«, br. 31/17);
- praćenje zakonskih i drugih propisa iz oblasti zapošljavanja;
- obezbjeđivanje jedinstvene primjene propisa u oblasti zapošljavanja i ostvarivanja prava iz osiguranja od nezaposlenosti;
- učešće u pripremi ugovora i sporazuma koje zaključuje Zavod;

- učešće u pripremi predloga odluka i zaključaka Upravnog odbora Zavoda;
- praćenje propisa iz oblasti zapošljavanja i rada stranaca i zaštite građana Crne Gore na radu u inostranstvu;
- vođenje prvostepenog upravnog postupka po zahtjevu za slobodan pristup informacijama;
- primjenu međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju u dijelu osiguranja za slučaj nezaposlenosti;
- postupanje po inicijativama, predstavkama i pritužbama;
- postupanje po tužbama i presudama u upravnom sporu;
- izrada uputstava, kojima se obezbjeđuje jedinstvena primjena propisa iz oblasti zapošljavanja.

### **Pregled sudskih sporova**

Tokom 2017. godine, znatno se povećao broj sudskih sporova. S obzirom da su postupci koji se vode za naplatu kredita trajnog karaktera zbog prirode spora, to se broj predmeta iz tog osnova smanjuje tek isplatom kompletnog duga. Radi o se sporovima koji su sadržani i u ranijim izvještajima.

Ono što je karakteristično za 2017. godinu jeste pokretanje postupka po tužbi zaposlenih radi naknade štete iz radnog odnosa po osnovu manje isplaćene zarade po osnovu neosnovanog umanjenja najniže cijene rada odnosno obračunske vrijednosti koeficijenta za period od 1.1.2009. godine do 1.8.2013. godine. Treba napomenuti da su zaposleni u ZZZCG po ovom osnovu pokrenuli spor i kod Agencije za mirno rješavanje radnih sporova i kod svih osnovnih sudova u Crnoj Gori, što je zastupnicima Zavoda predstavljalo dodatno opterećenje, zbog specifičnosti pravnog posla.

Tokom 2017. godine, veliki broj zaposlenih je takođe pokrenuo sudske postupke pred Upravnim sudom Crne Gore, radi preispitivanja zakonitosti rješenja iz zahtjeva da Zavod donese nova rješenja kojim će se utvrditi visina nadoknade za rad u komisijama. S obzirom da je Upravni sud Crne Gore u upravnom sporu odbio tužbeni zahtjev kao nedozvoljen, zaposleni su opreko svojih punomoćnika pokrenuli sudske postupke pred osnovnim sudom u Podgorici (oko 300 tužbenih zahtjeva).

Nastavljen je postupak iz osnova osiguranja "Lovećen osiguranje" po tužbama svih zaposlenih, i isti se vode pred Osnovnim sudom u Podgorici.

Takođe pred Osnovnim sudovima u Crnoj Gori, pred Višim sudom u Bijelom Polju i Privrednim sudom u Podgorici, po žalbama tužioca ili tuženog iz različitih pravnih osnova se nastavljaju

sudski postupci (radni sporovi, sporovi za naplatu kredita, pojedinačni sporovi po osnovu privatizacije).

Broj predmeta iz osnova privatizacije i transformacije se mijenja i bitno je smanjen u odnosu na prethodni period. Ali se broj predmeta iz drugih osnova povećava. S obzirom da su u pitanju pojedinačni sporovi i različiti pravni osnovi, čiji bi činjenični i pravni osnov znatno opteretio izvještaj, jer je njihov broj značajan.

## **2.18. Javne nabavke**

Planom javnih nabavki Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za 2017. godinu, planirano je sprovođenje 34 postupka javnih nabavki (uključujući i neposredne sporazume koji se ne sprovode putem tendera) sa procijenjenim budžetom od ukupno 681.515,00 Eur. Od tog iznosa na nabavku roba odnosi se 183.680,00 eura, 450.835,00 Eur, za nabavku usluga i 47.000,00 Eur za planirane radove.

U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ("Sl. list CG", br. 42/11, 57/14), Planom javnih nabavki Zavoda za zapošljavanje Crne Gore za 2017. godinu i odlukama Upravnog odbora Zavoda za zapošljavanje do 31.12.2017. godine pokrenuto je 27 postupaka javnih nabavki, od čega je realizovano (zaključeni su ugovori o javnoj nabavci) za 25 postupaka.

Za dva postupka (usluga arhiviranja i usluga tehničkog pregleda i registracije za službenih vozila), je pokrenuta je procedura zaštite prava u postupku javnih nabavki pred Državnom komisijom.

Postupak javne nabavke usluga arhiviranja je u proceduri postupka po žalbi kod Državne komisije, dok je žalba na postupak usluga tehničkog pregleda i registracije za službenih vozila odbijena kao neosnovana.

Predmetni postupci javnih nabavki provedeni su u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama metodom otvorenog postupka javnih nabavki (javni poziv, javni tender), šoping metodom, i kroz postupak nabavke male vrijednosti.

U otvorenom postupku putem javnog nadmetanja realizovano je 8 (osam) postupka javnih nabavki: usluge marketinga i oglašavanja, usluge čišćenja kancelarija, usluge emitovanja televizijske emisije »Pokreni se«, usluge mobilne telefonije, usluge fiksne telefonije, nabavka kancelarijskog materijala, nabavka kompjuterske opreme, nabavka sistema kontrole radnog vremena.

Šoping metodom realizovano je 11 (jedanaest) postupaka javnih nabavki: nabavka goriva za službena vozila po partijama, usluge održavanje programske opreme (softvera) po partijama, poštanskih usluga, usluga osiguranja imovine i lica po partijama, usluga parkirališta, usluga održavanja službenih vozila, štamparskih usluga, usluge putničkih agencija, nabavka sredstava za

higijenu, nabavka guma za službena vozila, nabavka prateće oreme za kancelarijske uređaje (toneri, kertridži, riboni ).

Nabavkom male vrijednosti realizovano je 6 (šest) postupaka nabavki: nabavka medicinskih pomaga za potrebe Centra za radnu integraciju zapošljavanje teže zapošljivih lica, nabavka fotokopir aparata, nabavka klima uređaja, izvođenje građevinskih radova za potrebe Centra za radnu integraciju zapošljavanje teže zapošljivih lica, usluge popravke održavanja, i instaliranja po partijama, nabavka licenci za softver.

U svim pokrenutim postupcima, za vrednovanje ponuda primijenjen je kriterijum - najniža ponuđena cijena.

Do stupanja na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o javnim nabavkama, (»Sl. list CG«, br. 42/17), u periodu od 01.01.2017. godine do 30.06.2017. godine, vršene su nabavke neposrednim sporazumom.

## **2.19. Razvoj ljudskih resursa, koordinacija i praćenje procesa rada**

### **1. Razvoj ljudskih resursa**

#### **A) Eksterna organizacija specifičnog programa obuke**

U 2017. godini u ZZZ CG zaposleni su bili polaznici sledećih obuka:

#### **Opšti program stručnog osposobljavanja i usavršavanja (februar-decembar)**

- |   |        |
|---|--------|
| • Emocionalna pismenost   | 2 lica |
| • Kompetencije i njihova primjena                               | 1 lice |
| • Upravni postupak  | 9 lica |
| • Statistički proces prikupljanja i analiza podataka            | 1 lice |
| • Retorika  | 3 lica |
| • Sajber bezbjednost – izazovi 21 vijeka                        | 2 lica |
| • Google paket besplatni alati                                  | 2 lica |
| • Od ideje do uspješnog projekta                                | 1 lice |
| • Postupak izrade akata o unutrašnjoj organizaciji i sistemati. | 3 lica |
| • Postupak oglašavanja, selekcija i zapošljavanje               | 1 lice |
| • Jačanje vještine rane identi.i upućiv.pote.sluč.trg.ljudima   | 1 lice |

U 2017. godini ukupan broj zaposlenih koji su prošli određene programe obuka je 26.

Specifične obuke koje je pohađao najveći broj zaposlenih tematski se odnose na sledeće oblasti:

- Upravni postupak
- Postupak izrade akata o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji
- Retorika

#### **B) Interna organizacija specifičnog programa obuke**

- U toku prve polovine 2017. godine organizovana je obuka u internoj organizaciji Zavoda. Obuci je prisustovalo 228 zaposlenih. Obuka je organizovana u 3 termina u trajanju od 3 dana. Odsjek za razvoj ljudskih resursa učestvovao je u pripremnj organizaciji i realizaciji seminara.
- U toku četvrtog kvartala 2017. godine odsjek za razvoj ljudskih resursa realizovao je program obuka „Stručno usavršavanje zaposlenih 2017” . Obuku je pohađalo ukupno 146 zaposlenih. Obuka je organizovana u 3 termina u trajanju od 3 dana.

Realizacija programa obuka uključivala je pripremnu organizaciju koja se odnosila na: izradu nacrtu programa treninga, spiskove učesnika, podjelu učesnika presjek sa terminima, grupama; izbor smiještaja, ogranzovanje strukture rada predavača, praćenje procesa realizacije programa, obezbeđivanje tehničke podrške i materijala potrebnog za realizaciju programa treninga.

#### **C) Izrada strateških dokumenata za unapređenje rada Zavoda**

##### **Revidiranje “Predloga modela definisanja strateških elemenata rada Zavoda za zapošljavanje”**

U dokumentu je predstavljen predlog modela definisanja strateških elemenata Zavoda za zapošljavanje od strane menadžmenta; predlog modela definisanje mjesta trenutnog stajanja na nivou svih organizacionih jedinica; predlog modela definisanja strateških elemenata na svim organizacionim jedinicama; predlog modela definisanja ciljeva svih organizacionih jedinica; predlog modela definisanja misije, vizije i ciljeva na individualnom nivou (na nivou zaposlenog).

##### **Revidiranje “Predloga modela strateških elemenata rada Zavoda za zapošljavanje” sa akcentom na predlogu modela definisanja ciljeva i radnih zadataka zaposlenih**

U skladu sa urgentnim formalno-pravnim obavezama definisanja ciljeva i radnih zadataka za sve zaposlene redefinisan je model “Predloga definisanja strateških elemenata rada Zavoda za

zapošljavanje sa akcentom na definisanje ciljeva i radnih zadataka” u saradnji sa kadrovskom službom.

### **Aktivnosti izrade karijernih kartona zaposlenih**

U okviru redovnih aktivnosti Odsjeka za razvoj ljudskih resursa kontinuirano se radilo na formiranju najpodesnijeg modela izrade individualnih karijernih kartona zaposlenih, modela vođenja evidencije o uključenosti zaposlenih u procese izrade strateških dokumenata, o uključenosti zaposlenih u programe, seminare i konferencije određenih tematskih cijelina i sl..

## **2. Koordinacija i praćenje procesa rada**

### **Realizacija koordinacije i praćenje procesa rada**

Tokom 2017. godine u *Odsjeku za koordinaciju i praćenje procesa rada* sprovedeno je niz aktivnosti koje su za cilj imale ujednačavanje rada u svim područnim jedinicama, odnosno biroima rada.

Imajući u vidu da je u II kvartalu 2016. godine, kao i početkom 2017. godine zbog određenih zakonskih rješenja, preciznije Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom kao i Zakona o socijalnoj i dječijoj zaštiti došlo do povećanja stope nezaposlenosti, Zavod je pokrenuo niz aktivnosti u rješavanju navedenog izazova. S tim u vezi, početkom marta o.g upućen je zahtjev svim područnim jedinicama da pristupe izradi analize i sačine izvještaje sa posebnim osvrtom na evidencije i prestanak vođenja evidencije nezaposlenih lica u skladu sa Zakonom o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti. Budući da je u ovom periodu došlo do izmjene Zakona o zdravstvenom osiguranju, proces rada je usaglašen sa istim tako što je jednoobrazno sređivanje evidencije nezaposlenih lica podrazumjevalo da se na evidenciji Zavoda nalaze samo nezaposlena lica koja aktivno traže zaposlenje.

Nedugo zatim, uslijedila je i primjena Uputstva za prijavu i prestanak vođenja evidencije o nezaposlenim licima. S tim u vezi, formirana je Radna grupa koja je pola godine radila na izradi rješenja pitanja vođenja evidencije, koja će nakon dva probna mjeseca početi da se primjenjuju od 1. januara 2018. godine. Bitno je istaći da ovo predstavlja novu tehnologiju rada budući da je



glavni djelokrug rada Zavoda bio usmjeren na unaprijeđenju kvalitetnijeg individualnog plana zapošljavanja za svako nezaposleno lice.

Pomenuti proces kao i novi način rada zahtjevao je da se u protekloj godini organizuje niz sastanaka sa načelnicima područnih jedinica i njihovim saradnicima na kojima su analizirane i druge aktivnosti koje je nametala svakodnevna praksa.

Neke od tih aktivnosti su:

- Pitanje majki sa troje i više djece;
- Sezonsko zapošljavanje na osnovu uputstva *Odsjeka za rad sa poslodavcima*;
- Rješavanje kadrovskih, tehničkih i prostornih zahtjeva;
- Koordinacija poslova za sticanje statusa lica sa invaliditetom po područnim jedinicama i rješavanje uočenih problema u ovoj oblasti kod pojedinih područnih jedinica;
- Organizacija više tematskih sastanaka u vezi sprovođenja svih aktivnih mjera i ujednačavanja prakse i primjene tehnologije rada u svim biroima;
- Ustanovljena je dnevna ažurnost prisustva na radu kao i dijela koji se odnosi na korišćenje godišnjih odmora i ostalih odsustvovanja sa posla svih zaposlenih;
- Realizovan je kontinuiran prijem po predstavkama građana i nezaposlenih lica, posebno majki sa troje i više djece, kao i odgovori na iste u saradnji sa *Sektorom za normativno-pravne poslove*. Isto tako rješavane primjenjivano je i na predstavke koje su dostavljane od strane zaposlenih u Zavodu;
- Nastavljena je koordinacija za unaprijeđenje kadrovskih, tehničkih i prostornih poboljšanja u saradnji sa *Službom za kadrovske i opšte poslove i Kancelarijom za javne nabavke*;
- Ostale poslove koje je nametala svakodnevna praksa.

## **2.20. Služba za kadrovske i opšte poslove**

Služba za kadrovske i opšte poslove je u 2017. godini obavljala aktivnosti u okviru svojih nadležnosti, propisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje Crne Gore i isti se odnose na:

- praćenje i primjenu propisa iz oblasti radnih odnosa;
- pripremanje opštih i pojedinačnih akata kojima se utvrđuju prava, obaveze i odgovornost službenika i namještenika;
- izradu i kontrolu primjene rasporednih rješenja službenika i namještenika Zavoda;
- sprovođenje postupaka u vezi sa zapošljavanjem, ocjenjivanjem, napredovanjem, osposobljavanjem pripravnika za samostalno vršenje poslova;

- vođenje jedinstvene kadrovske evidencije i drugih evidencija iz oblasti rada;
- komunikaciju sa Upravom za kadrove; praćenje primjene propisa vezanih za korišćenje prevoznih sredstava u svojini Crne Gore;
- kancelarijsko poslovanje; upravljanje službenim vozilima; opšte i administrativno-tehničke poslove; obavljanje portirskih, kurirskih poslova, poslove održavanja higijene.

Služba je tokom 2017. godine radila, prije svega, na vođenju postupka zasnivanja, raspoređivanja i prestanka radnog odnosa, formiranju i ažuriranju personalnih dosija, vođenju kadrovske evidencije, sprovođenju postupka ocjenjivanja, unosu i ažuriranju podataka iz kadrovske evidencije u administrativno-finansijski podsistem informacionog sistema Zavoda, pripremi pojedinačnih akata iz oblasti rada i radnih odnosa, pripremi ugovora o djelu, prijavljivanju i odjavljivanju zaposlenih nadležnoj službi, odnosno Poreskoj upravi, izdavanju uvjerenja, itd.

Shodno zakonskoj obavezi, Služba je pripremila Kadrovski plan za 2017. godinu, primjenjujući Metodologiju za izradu kadrovske plana i usklađujući ga sa Zakonom o budžetu za 2017. godinu. Na donijeti Kadrovski plan Zavoda za zapošljavanje Crne Gore je data je saglasnost od strane Ministarstva finansija, u skladu sa Zakonom.

Takođe, Služba je shodno zakonskoj obavezi ocjenjivanja državnih službenika i namještenika za predhodnu godinu, radila na donošenju rješenja o ocjenjivanju državnih službenika i namještenika zaposlenih u ZZZCG za 2016. godinu.

U skladu sa izmjenama i dopunama Zakona o zaradama zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list CG“, br. 21/17), zaposlenim čiji koeficijent za utvrđivanje zarade je veći od 4.10, donijeta su nova rješenja o zaradi.

Služba za kadrovske i opšte poslove je učestvovala u izradi Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, koji je Vlada Crne Gore utvrdila, na sjednici od 5. oktobra 2017. godine. Saglasno ovom Pravilniku, donijeta su rješenja o raspoređivanju i shodno istim rješenja o zaradi zaposlenih.

U decembru tekuće godine donijeta su rješenja o utvrđivanju prava na jubilarnu nagradu zaposlenih koji su stekli ovo pravo shodno odredbama Granskog kolektivnog ugovora za oblast uprave i pravosuđa (“Sl. list Crne Gore”, br. 18/15).

Tokom 2017. godine Uprava za kadrove je, za potrebe Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, objavila 13 internih oglasa unutar organa, 11 internih oglasa između državnih organa i 14 javnih oglasa, od čega je ukupno 11 oglasa još u proceduri.

U izvještajnom periodu broj novozaposlenih je 6 na neodređeno vrijeme i 2 zaposlena na određeno vrijeme, dok je za 6 službenika je prestao radni odnos.

Na dan 26.12.2017. godine, broj zaposlenih u Zavodu za zapošljavanje je 323.

## **2.21. Informacioni sistem**

### **❖ Infrastruktura**

Informacioni sistem Zavoda raspolaže sa ukupno 485 računara (370 stonih i 115 prenosivih računara) i 351-im uređajem za štampu (314 štampača i 37 multifunkcionalnih uređaja). Sve organizacione jedinice Zavoda povezane su u jedinstvenu računarsku mrežu. Prosječna starost računara je 7,2 godina, dok je prosječna starost štampača 7,8 godina.

### **❖ Održavanje programsko-tehničke infrastrukture**

U cilju održavanja potrebnog nivoa tehničke spremnosti informacionog sistema, koji podrazumijeva redovno znavljanje postojeće, i nabavku nedostajuće opreme, krajem 2017. godine, sproveden je postupak javne nabavke za nabavku 47 računara, 21-og monitora, 18 štampača i 45 uređaja za neprekidno napajanje.

U drugom postupku, obezbjeđena je nadgradnja softvera, koji se koristi u informacionom sistemu Zavoda (operativni sistem, paket kancelarijskih programa i antivirusni softver), kroz nabavku 50 licenci za »Microsoft Windows 10 Professional«, 17 licenci za »Microsoft Windows Office Bussiness 2016«, i jedne licence za korporativni »Antivirus, Antimalware, Antispyware, Antiransomware« softver, za 99 korisnika.

### **❖ Održavanje programske opreme**

U okviru Informacionog sistema Zavoda egzistira veliki broj programskih aplikacija koje pokrivaju sve segmente poslovnog sistema zapošljavanja. Značajnije aktivnosti na održavanju i nadgradnji postojeće programske opreme su:

- Nadgradnja aplikacije „Kadrovski informacioni sistem“;
- Projektovanje novih i izmjene postojećih funkcionalnosti aplikacije „Evidencija rada sa poslodavcima“ (ERSP), u skladu sa evolucijom tehnoloških zahtjeva;
- Inovacija aplikacije „Evidencija nezaposlenih lica“ u dijelu koji se odnosi na izvršene izmjene aplikacije ERSP;

- Ažuriranje podataka u Centralnom registru obveznika i osiguranika (CROO), u cilju implementacije novih propisa koji se odnose na zdravstveno osiguranje;
- Inovacija aplikacije „UCGkonektor”, kroz izmjene u režimu slanja JPRK obrazaca (šalju se JPRK samo za početak novčane naknade, za prestanak novčane naknade, kao i za članove domaćinstva lica na novčanoj nakadi)
- Inovacija aplikacije „Evidencija nezaposlenih lica”, u cilju omogućavanja unosa, izmjene, brisanja i pripreme za štampu zahtjeva za prijavu na evidenciju, zahtjeva za pravdanje nejavljanja, rješenja o prijavi na evidenciju, rješenja o pravdanju nejavljanja, rješenja o prestanku vođenja evidencije, rješenja o odbijanju i rješenja o odbacivanju, te zapisnika o saslušanju stranke.
- Projektovanje i implementacija podsistema za praćenje i snimanje promjena izvršenih nad tabelama Centralne baze podataka.
- Projektovanje i implementacija podsistema za automatsko prikupljanje podataka o računarima priključenih na računarsku mrežu Zavoda.
- Projektovanje i testiranje podsistema za ICT podršku korisnika.

#### ❖ **Ostale aktivnosti**

- Izrada nacрта pravilnika koji se odnose na rad informacionog sistema Zavoda:
  1. Pravilnik o upotrebi hardversko-softverskih resursa ZZZCG
  2. Pravilnik o načinu nabavke, održavanja i uklanjanja hardversko-softverskih resursa ZZZCG
  3. Pravilnik o načinu otvaranja, izmjene, obustave i ukidanja naloga za rad u informacionom sistemu ZZZCG
- Kontinuiran rad na pripremi i izradi različitih statističkih izvještaja, koji pokrivaju sve poslovne procese sistema zapošljavanja.

## **2.22. Odnosi sa javnošću i međunarodna saradnja**

### **1. Medijske i promotivne aktivnosti**

Aktivnosti koje su realizovane u Odjeljenju u 2017. godini:

- Uređivanje i ažuriranje web sajta Zavoda na dnevnoj osnovi;
- tehnička priprema i dizajn publikacija, stručne i priručne literature (brošure, Informator za upis u srednju školu, Anketa o radnoj snazi) – po potrebi;
- učešće u pripremi izvještaja i informacija iz djelokruga rada Odjeljenja za PR i međunarodnu saradnju – 6-mjesečno;
- organizovanje evidencije, korišćenja i zaštite publicističkog materijala Zavoda – po potrebi;
- priprema idejnih rješenja za obilježavanje značajnih aktivnosti vezanih za promociju Zavoda – prema potrebi;
- grafička obrada prezentacija aktivnosti Zavoda za potrebe zaposlenih, radi učešća na skupovima u zemlji i inostranstvu – po potrebi;

- saradnja sa medijima - dnevno i učešće u organizaciji press konferencija – prema potrebi;
- komunikacija između unutrašnjih organizacionih jedinica Zavoda, na osnovu dostavljenih informacija o projektima, aktivnostima, koristeći kanale interne komunikacije radi informisanja zaposlenih u Zavodu - dnevno;
- učešće u organizaciji sajмова za zapošljavanje i drugih događaja koje organizuje Zavod – po potrebi.

Zavod je aktivno učestvovao i bio suorganizator sajмова zapošljavanja (Summer Job – u Podgorici, Kotoru i Bijelom Polju; Dani karijere u Kompleksu Verde u Podgorici, na Sajmu turizma u Budvi, Sajmu zapošljavanja u Porto Montenegrou Tivat), na kojima je Zavod imao štand sa pratećim promotivnim materijalom (brošure). Događaji su medijski praćeni saopštenjima, konferencijama za štampu, tekstovima, gostovanjima u televizijskim emisijama.

Sprovedeno je niz medijskih aktivnosti u cilju predstavljanja Informatora »Kuda nakon osnovne škole«.

Od 5. do 12. aprila je realizovana javna kampanja »Dani zapošljavanja lica sa invaliditetom«. U okviru manifestacije je u Podgorici održan Sajem zapošljavanja lica sa invaliditetom. Po opštinama su organizovane javne prezentacije Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom.

Odjeljenje je od 13. jula, u saradnji sa TVCG, pripremilo devet emisija »Pokreni se«. Emisija se prikazuje dva puta mjesečno.

U Dnevним novinama su, od jula 2017. godine, objavljene 34 autorske strane informativnih tekstova o aktivnostima Zavoda.

Redovna godišnja konferencija za novinare je održana 20. decembra.

## **2. Međunarodna saradnja**

Međunarodna saradnja Zavoda se odvijala u skladu s bilateralnim sporazumima potpisanim sa partnerskim nacionalnim službama za zapošljavanje u regionu i šire, programom rada Ministarstva rada i socijalnog staranja i obavezama Zavoda koje proizilaze iz članstva u međunarodnim organizacijama.

Predstavnici Zavoda su učestvovali u nizu događaja koje je organizovao Savjet za regionalnu saradnju/SRS iz Sarajeva u okviru regionalnog projekta 'Platforma za zapošljavanje i socijalna pitanja'. Implementacija Projekta je započela u martu 2016. i trajaće tri godine, finansira ga Evropska komisija, a zajednički realizuju SRS i Međunarodna organizacija rada u zemljama Zapadnog Balkana. Cilj projekta je jačanje regionalne saradnje i razvoj institucionalnih kapaciteta nacionalnih administracija, udruženja poslodavaca i radnika, omogućavajući im da razviju i

efikasno sprovode reforme tržišta rada i socijalne politike u procesu pristupanja Evropskoj uniji. Zaposleni koji rade u oblasti analize i statistike, planiranja i implementacije mjera aktivne politike zapošljavanja učestvovali su u aktivnostima razmjene stručnih znanja, u eksternim posjetama nacionalnim službama za zapošljavanje država u Regionu te aktivnostima sprovođenja participativne procjene inkluzije u radu Zavoda. Zajednički tim predstavnika nacionalnih službi za zapošljavanje Srbije, Makedonije i Bosne i Hercegovine i Savjeta za regionalnu saradnju je početkom decembra obavio eksternu procjenu Zavoda za zapošljavanje Crne Gore.

Predstavnici Zavoda su učestvovali i sticali stručna znanja:

- u studijskoj posjeti Republici Hrvatskoj i Republici Sloveniji koja je realizovana u okviru IPA projekta »Saradnja između Zavoda za zapošljavanje Crne Gore i centara za socijalni rad«;
- na regionalnoj radionici u Republici Makedonija o budžetiranju za Integracione politike Roma i na regionalnoj donatorskoj radionici u Albaniji pod nazivom »Popunjavanje budžetskih praznina u politikama integracije Roma, koje je organizovao Savjet za regionalnu saradnju u cilju pribavljanja sredstava za realizaciju mjera iz Strategije za socijanu inkluziju Roma i Egipćana u Crnoj Gori 2016-2020«;
- na »Prvoj bečkoj konferenciji o tržištima rada država Zapadnog Balkana« koju je organizovala Svjetska banka u aprilu, u saradnji sa Ministarstvom finansija Austrije i Bečkim institutom za međunarodne studije (WIIW), u Beču/Austrija, u okviru inicijative »South-East European Jobs Gateway«, zajednice prakse (CoP) kreatora politika, eksperata, i akademika u oblasti politika zapošljavanja u državama Zapadnog Balkana. Na konferenciji je predstavljen prvi »Izvještaj o tržištu rada Zapadnog Balkana«;
- na Sajmu zapošljavanja u Trebinju/Republika Srpska kojeg je organizovao Zavod za zapošljavanje Republike Srpske uz podršku Ministarstva rada i boračko invalidske zaštite i Projekta zapošljavanja mladih/YEP;
- na XV Savjetovanju za korisnike javnih (budžetskih) sredstava u organizaciji Saveza računovođa i revizora Srbije i u trening programu »Finansijski izvještaji: kako poboljšati obuhvat i sveobuhvatnost?« u organizaciji Centra za izvrsnost u finansijama/CEF iz Ljubljane;
- u studijskoj posjeti institucijama tržišta rada u Poljskoj koja je realizovana u okviru IPA projekta »Aktivne mjere tržišta rada za zapošljivost« (Operativni program »Razvoj ljudskih resursa 2012-2013«);
- na radionici Evropske fondacije za obuku o usklađivanju ponude i tražnje na tržištu rada - vrijednost integrisanih metoda o istraživanjima potreba za vještinama kao podrška djelotvornim politikama obrazovanja, obuke i zapošljavanja, koja je održana u Torinu/Italija;
- na Forumu službi zapošljavanja u Sarajevu/Bosna i Hercegovina, kojim koordinira Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine uz stručnu i tehničku podršku Projekta zapošljavanja mladih/Youth Employment Project. Stručni predstavnici Zavoda su kolegama iz BiH prenosili višegodišnje iskustvo u primjene tehnologije rada sa nezaposlenim licima u Crnoj Gori.

Kao član Svjetske asocijacije javnih službi za zapošljavanje/WAPES, Zavod je učestvovao na godišnjoj elektronskoj Skupštini održanoj u maju, na kojoj je usvojeno niz dokumenata neophodnih za funkcionisanje WAPES-a. Delegacija Zavoda je učestvovala na Međunarodnoj konferenciji na temu: "Garancija za mlade" Program za prevenciju nezaposlenosti mladih, U organizaciji WAPES-a i Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine u oktobru u Sarajevu/Bosna i Hercegovina.

Na poziv Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine i Zavoda Republike Slovenije za zapošljavanje, obavljene su radne posjete ovim institucijama u cilju razmjene iskustava i intenziviranja dugogodišnje saradnje.

Delegacija Zavoda je posjetila Albansku fondaciju za djecu/Albanian Children Foundation u Tirani/Republika Albanija radi prikupljanja potrebnih iskustava za početak funkcionisanja Centra za radnu rehabilitaciju i Centra za Autizam u Crnoj Gori.

U novembru su u Budimpešti/Republika Mađarska, u okviru predsjedavanja Mađarske 2017.godine, održane godišnja direktorska i stručna konferencija Centra javnih službi za zapošljavanje zemalja Jugoistočne Evrope/CPESEEC. Tema konferencija je bila *integracija dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada*, kao jedan od najvećih problema na tržištu rada s kojim se suočavaju države članice. Zavod za zapošljavanje Crne Gore je jedan od osnivača CPESEEC-a, koji je ove godine obilježio deset godina postojanja.

Početak oktobra je u dvodnevnoj studijskoj posjeti Zavodu boravila delegacija iz Bosne i Hercegovine, koju su činili predstavnici svih zavoda i službi zapošljavanja u BiH. Zavod za zapošljavanje Crne Gore je odabran kao primjer dobre prakse, čija iskustva su sagledana u okviru implementacije Projekta zapošljavanja mladih (YEP), koji se realizuje uz podršku Vlade Švajcarske.

Predstavnici Turske Agencije za međunarodni razvoj i koordinaciju (TIKA) su posjetili Zavod u cilju uspostavljanje veza sa sličnim institucijama u Turskoj. Od strane predstavnika TIKA-e je iskazana spremnost da pruže pomoć u organizovanju edukativnih radionica, obuka i studijskih posjeta za zaposlene u Zavodu. Pored toga, predstavljena je mogućnost podrške u organizovanju obuka nezaposlenih za deficitarna zanimanja, prevashodno za zanatske usluge.

Tokom godine je organizovano 13 redovnih sjednica Upravnog odbora i 4 elektronske sjednice.

## **2.23. Instrumenti za predpristupnu podršku (IPA)**

### **2.23.1 Odsjek za izradu projekata EU**

#### **1. Operativni program Razvoj ljudskih resursa (2012-2013)**

##### **Mjera 1.1. Grant šema**

Budući da je u novembru 2015. godine CFCU (Ministarstvo finansija – Direktorat za finansiranje i ugovaranje sredstava pomoći EU) raspisao Poziv za dostavljanje predloga projekata u okviru Operativnog programa Razvoj ljudskih resursa (2012-2013), Mjera 1.1., Sektor za izradu projekata EU i FMC dogovorio je saradnju i partnerstvo na izradi projektnog predloga sa Institutom za računovođe i revizore Crne Gore (IRRCG). Projektni predlog „Računovodstvo za bolju budućnost“ obuhvata osposobljavanje lica sa evidencije nezaposlenih za zanimanje računovođe u skladu sa javno važećim programom obrazovanja i osposobljavanja, dok se među očekivanim rezultatima projekta nalazi zapošljavanje jednog dijela polaznika (25% u skladu sa zahtjevima Operativnog programa RLjR 2012-2013).

Sprovođenje jednogodišnjeg projekta „Računovodstvo za bolju budućnost“ započelo je 2.11.2016. i njegove aktivnosti obuhvatile su:

- koordinaciju između projektnih partnera, s jedne strane, i Ugovaračkog tijela (CFCU), Operativne strukture (MRSS) i projektnog tima projekta „Aktivne mjere tržišta rada za zapošljivost“ (help desk za podršku svim korisnicima grantova u okviru grant šeme „Mladi, žene i dugotrajno nezaposleni na tržištu rada“);
- selekciju nezaposlenih kandidata za pohađanje obuke za Računovodstvenog tehničara;
- sprovođenje tromjesečne obuke i dvomjesečne dodatne obuke za Računovodstvenog tehničara za oko 280 inicijalno selektovanih lica u Podgorici, Nikšiću, Baru, Kotoru, Herceg Novom i Beranama, u izvođenju Instituta računovođa i revizora Crne Gore i eminentnih predavača iz univerzitetskog i privrednog miljea;
- organizaciju ispita i dodjelu certifikata „Računovođa“ za 146 kandidata (program obuke licenciran od strane Ministarstva prosvete);
- organizaciju pružanja dodatnih usluga polaznicima obuke (prevoz, ishrana, osvježenje);
- osnivanje 10 biznis jedinica u 10 crnogorskih opština i zapošljavanje 10 kandidata u biznis jedinicama, kao i potpisivanje ugovora o radu između 46 certifikovanih polaznika obuke i poslodavaca na tržištu rada;
- promociju projekta i, specifično, obuke za zanimanje Računovođa, putem elektronskih i štampanih medija, brošura, na sajmu projekata u okviru OP „Razvoj ljudskih resursa 2012-2013“ organizovanog od strane MRSS (24.10.2017.) i održavanje Finalne konferencije projekta 1.11.2017. godine;
- ostale administrativne poslove u vezi sa sprovođenjem projekta.

#### **1.1. Projekat „Tranzicija iz obrazovanja u svijet rada za studente sa invaliditetom u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori“ (Trans2Work), Erasmus+**

Implementacija ovog trogodišnjeg projekta započela je 15. oktobra 2015. i u njemu Zavod učestvuje kao jedan od članova konzorcijuma. Konzorcijum se sastoji od 22 člana, a u njegovom sastavu su državni i privatni univerziteti, nevladine organizacije osoba sa invaliditetom, javne i privatne službe za zapošljavanje, i biznis asocijacije. U Crnoj Gori su, pored Zavoda za



zapošljavanje, partneri još i Univerzitet Crne Gore – Fakultet za pomorstvo Kotor, Univerzitet Donja Gorica i Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore. Koordinator projekta je Univerzitet Makedonija u Solunu, Grčka. Projekat se finansira kroz ERASMUS+ program Evropske Unije.

U okviru planiranih aktivnosti, Zavod je u 2017. godini učestvovao u sljedećem:

- Identifikacija i analiza potreba poslodavaca. Projektni tim je zajedno sa partnerima u konzorcijumu učestvovao u izradi smjernica za rad sa poslodavcima.
- Sastanak partnera iz Konzorcijuma radi eksternog monitoringa projekta, razvoja projektnih aktivnosti i obuke za članove konzorcijuma, koji je održan u organizaciji Univerziteta Donja Gorica, u Podgorici 19-21. marta 2017. godine.
- Info dan održan 21.6.2017. u Rektoratu UCG na kojem su, pored partnera iz Crne Gore, okupljeni i potencijalni korisnici studentske razmjene radi prakse i sticanja iskustva, studenti sa invaliditetom i poslodavci;
- Aktivnosti za razvoj internet oruđa koje služi za povezivanje između poslodavaca i studenata sa invaliditetom, sa ciljem obezbjeđenja dvomjesečne radne prakse za studente sa invaliditetom iz Sr, CG i BiH kod poslodavaca u nematičnoj državi, i ta internet platforma počela je da funkcioniše u III kvartalu. Zadatak Zavoda u pogledu animiranja poslodavaca za uključivanje u program mobilnosti studenata sa invaliditetom obavljen je kroz kontaktiranje i pozivanje poslodavaca, uz angažovanje svih područnih jedinica, a Zavod je platformu promovisao i putem svog vebajta, kroz prilog za emisiju „Pokreni se“, prezentaciju na Radionici za poslodavce u organizaciji UMHCG 8.10.2017. godine i prezentaciju na Radionici za studente FPN u organizaciji FZP i FPN 15.11.2017. godine;
- Sastanak partnera iz Konzorcijuma radi upravljanja projektom i razvoja projektnih aktivnosti, koji je održan u organizaciji Univerziteta Novi Sad u Novom Sadu 27-29. septembra 2017. godine;
- Projektni tim održava redovan kontakt sa kancelarijom Erasmusa u Podgorici putem sastanaka i e-mail komunikacije.

## **1.2. Operativni program Razvoj ljudskih resursa (2012-2013)**

### **Mjera 1.1. Ugovor o uslugama, projekat „Aktivne mjere tržišta rada za zapošljivost“ (AMTRZ)**

Zavod je, zajedno sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja, korisnik projekta „Aktivne mjere tržišta rada za zapošljivost“ koji se finansira iz sredstava EU (Operativni program Razvoj ljudskih resursa (2012-2013), Mjera 1.1., ugovor o uslugama). Opšti cilj ovog projekta je povećati djelotvornost aktivnih mjera politike zapošljavanja, a aktivnosti se sprovode kroz tri komponente: 1. Aktivnosti osposobljavanja (u okviru koje će zaposleni Zavoda biti osposobljeni za izradu, ocjenjivanje, upravljanje, praćenje i evaluaciju APTR i AMTR na nacionalnom i

lokalnom nivou), 2. Aktivnosti analize i predviđanja (u kojoj će se obaviti analiza postojećeg tržišta rada u Crnoj Gori i potreba poslodavaca za kvalifikovanom radnom snagom), i 3. Aktivnosti za podršku izradi projektnih predloga i sprovođenju grant šeme (u kojoj će se pružiti podrška putem help desk-a korisnicima granta u okviru Mjere 1.1.).

Zaposleni Sektora učestvovali su u studijskoj posjeti relevantnim institucijama u Poljskoj, zajedno sa kolegama iz Zavoda i MRSS. Studijska posjeta je održana u periodu 14–19.5.2017. godine, a učesnici su posjetili službe za zapošljavanje, relevantna ministarstva, zavode i institucije u Poljskoj, gdje su razmijenili iskustva i znanja sa kolegama u oblasti aktivne politike i mjera tržišta rada.

U okviru niza obuka koje su planirane u Okviru plana obuke na projektu, zaposleni Sektora u 2017. godini učestvovali su u 12 modula obuke putem kojih su osposobljeni za izradu, ocjenjivanje, upravljanje, praćenje i evaluaciju APTR i AMTR na nacionalnom i lokalnom nivou, kao i za niz drugih aktivnosti:

- Modul 1: Pripremne radionice za studijske posjete
- Modul 2: Razumijevanje podataka tržišta rada, metode istraživanja i analize tržišta rada
- Modul 3: EU fondovi – program osposobljavanja trenera
- Modul 4: Psiho-socijalna rehabilitacija
- Modul 5: Rad sa poslodavcima
- Modul 6: Kreiranje aktivnih mjera
- Modul 7: Upravljanje, praćenje i evaluacija AMTRZ
- Modul 8: Sprovođenje novih metoda rada u zapošljavanju
- Modul 9: Zakonodavni okvir tržišta rada
- Modul 10: Socijalna ekonomija na lokalnom nivou
- Modul 11: Psihološki testovi u profesionalnoj orijentaciji
- Modul 12: Osposobljavanje za sprovođenje anketa među poslodavcima i korisnicima aktivnih mjera tržišta rada.

Kroz projekat AMTRZ proizveden je niz studija, analiza i priručnika sačinjenih uz učešće zaposlenih Zavoda, iz sljedećih oblasti:

- Izrada, ocjenjivanje, upravljanje, praćenje i evaluaciju AMTR i APTR
- Komparativna analiza zanimanja neophodnih poslodavcima i programa osposobljavanja koje nude provajderi obuke
- Analiza aktuelne aktivne politike tržišta rada (APTR) i aktivnog tržišta rada
- Set novih programskih politika i mjera

- Analiza postojećeg tržišta rada Crne Gore i potreba poslodavaca za kvalifikovanom radnom snagom
- Analiza ponude i tražnje za radnom snagom u oblasti ranjivih grupa
- Izrada alata/mehanizma za predviđanje kretanja na tržištu rada.

Projekat „AMTRZ“ završen je 10.08.2017. godine, a veliki broj zaposlenih Zavoda učestvovao je na Završnoj konferenciji održanoj 21.07.2017. godine, kojom prilikom su im dodijeljeni certifikati za završene obuke u okviru projekta.

### **1.3. Prekogranični IPA projekat MNE-KOS**

#### **“Zajednička akcija za održivo zapošljavanje”**

Projekat iz Programa prekogranične saradnje Crna Gora – Kosovo “Zajednička akcija za održivo zapošljavanje” započeo je u februaru 2015. godine i trajao 18 mjeseci, odnosno do sredine avgusta 2017. godine. Sproveli su ga Zavod za zapošljavanje Crne Gore i Agencija za promociju zapošljavanja Kosova, sa partnerima NVO “Natura” (Kolašin) i NVO “Jeta” (Peć).

Kroz ovaj projekat su se između službi za zapošljavanje ojačala saradnja, razmjenila iskustva i unaprijedili efikasnost i kvalitet usluga zapošljavanja radi boljeg zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa u prekograničnoj regiji.

Kroz projekat je obuku prošlo 60 nezaposlenih – 30 u Crnoj Gori i 30 na Kosovu. Oni su kroz teorijski i praktičan rad na zemljištu naučili kako se pravilno prikupljaju, uzgajaju, skladište i na tržištu plasiraju ljekovito bilje i šumski plodovi. Posebna pažnja posvetila se određenim vrstama ljekovitog bilja koje su u svom staništu najugroženije, a tražnja za njima prilično visoka, da bi se te biljne vrste zaštitile i očuvale. Učesnici u projektu su, ne samo partneri na projektu i nezaposleni kandidati za obuku, već i uprave prekograničnih opština, poslodavci i stanovništvo cijele ove oblasti.

Projektne aktivnosti koje su realizovane su: studijske posjete na Kosovu i u Crnoj Gori, konferencija za prezentaciju i razmjenu iskustava, izrada preporuka, radionice za poboljšanje usluga poslodavcima i nezaposlenima, izrada pregleda saradnje sa lokalnim akterima, razvoj preporuka za unapređenje usluga, analiza potreba poslodavaca u prekograničnoj oblasti, izrada

komparativne analize sa preporukama za budućnost, dva prekogranična sajma zapošljavanja (jedan u Crnoj Gori i jedan na Kosovu), dva okrugla stola, obuka 20 nezaposlenih sa sjevera Crne Gore u vezi započinjanja sopstvenog biznisa.

U praktičnom dijelu, aktivnosti su obuhvatale: pilotiranje obuke za prikupljanje, proizvodnju, obradu i tržišni plasman ljekovitog bilja i šumskih plodova za 60 nezaposlenih, stvaranje uslova, osnaživanje i samozapošljavanje 20 osposobljenih (10 u Crnoj Gori i 10 na Kosovu), kao i dodjelu bespovratnih sredstava za samozapošljavanje u oblasti prikupljanja, uzgoja i obrade ljekovitog bilja i šumskih plodova za 10 kandidata na Kosovu, odnosno pružanje materijalne podrške iz projekta za samozapošljavanje u oblasti prikupljanja, uzgoja i obrade ljekovitog bilja i šumskih plodova za 10 kandidata u Crnoj Gori.

#### **1.4. Prekogranični IPA projekat MNE-ALB**

U okviru prekogranične saradnje Crna Gora-Albanija, Zavod za zapošljavanje je u partnerstvu sa NVO „Educo Line“ iz Crne Gore odnosno Zavodom za zapošljavanje Skadar i Regionalnom razvojnom agencijom u Skadru, izradio zajednički projekat na čije se odobravanje čeka. Projekat je pozitivno ocijenjen u prvom krugu, dok u završnom ocjenjivanju je odbijen zbog, po njima, neosnovane promjene partnera od strane albanskog aplikanta.

#### **1.5. Prekogranični IPA projekat MNE-KOS**

Zavod je nastavio saradnju sa predhodnim partnerima u projektu za prekograničnu saradnju MNE-KOS, te je kao nastavak predhodnom, konkurisao sa novim projektnim prijedlogom koji se odnosi na specifičniji vid obuke nezaposlenih u sjevernom dijelu Crne Gore i dijelu Kosova koji se graniči sa Crnom Gorom, a u cilju sticanja konkretnih znanja i vještina, koje će, uz dobijeni sertifikat svakako doprinijeti efikasnijem zapošljavanju u pomenutom regionu. Projekat je ocijenjen nižom ocjenom od prolazne (od strane evaluatora) te će se kao takav doraditi i njime će se konkurisati u sljedećem pozivu za projekte.

#### **1.6. EU Programme for Employment and Social Innovation (EaSI) Posting of Workers: enhancing administrative cooperation and access to information**

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je, kao jedan od 5 partnera iz 5 zemalja, učestvovao i u izradi gore navedenog projektnog prijedloga, a koji se odnosi na istraživanje radne snage u zemljama kandidatima, njihovoj pripremi za lakšu mobilnost u zemlje članice EU.

Dakle, projekat doprinosi većoj koheziji i solidarnosti između zemalja članica EU i zemalja-kandidata za ulazak u EU u zapadnom Balkanu. Projekat je ocijenjen pozitivno i njegova implementacija počinje u januaru 2018. godine.

#### **1.7. Operativni program Razvoj ljudskih resursa (2012-2013.) Mjera 3.1. Grant šema**

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je 16. februara 2017. godine potpisao ugovor sa Ministarstvom finansija (CFCU-om) za projekat "Korak bliže do zapošljavanja" koji se odnosi na RE populaciju. Time je projekat zvanično počeo da teče od 17. februara 2017. godine i trajaće 12 mjeseci.

Završene su obuke za pripadnike Romske i Egipćanske populacije u četiri opštine i to: Podgorica, Bijelo Polje, Berane i Tivat. Kandidati su se obučavali za zanimanja sobara/ice, baštovana/ke, frizera/ke, pomoćnih kuvara/ice i rukovaoca građevinskim mašinama.

Projektom je predviđena obuka za prva zanimanja za 50 pripadnika/ca RE populacije od čega bi se nakon obuke trebalo zaposliti njih 5. Obučeno je 57 pripadnika RE populacije, 55 je sertifikovano i u toku je zapošljavanje. Do kraja projekta se očekuje premašivanje indikatora koji su navedeni u samom projektu.

#### **2.23.2 Odsjek za finansijsko upravljanje i kontrolu**

U Odsjeku za finansijsko upravljanje i kontrolu u 2017. godini sprovedene su sljedeće aktivnosti:

1. Praćenje i izvještavanje o sprovođenju Plana integriteta (Zakon o državnim službenicima i namještenicima Sl. list CG br. 39/11, 50/11 i 66/12);

Plan integriteta Zavoda za zapošljavanje Crne Gore je usvojen 15.4.2016. godine, a zasniva se na identifikaciji mogućih rizičnih oblasti i rizičnih radnih mjesta kao i utvrđivanje vrste rizika koje mogu narušiti integritet Zavoda. On sadrži analizu mjera koje već postoje kao i predloge novih mjera koje bi te rizike trebalo da uklone ili umanje. U skladu sa Rješenjem o određivanju službenika kao menadžera integriteta i Odlukom o usvajanju Plana integriteta, praćenje sprovođenja predloženih mjera i njihovog učinka vrši Menadžer integriteta putem godišnjeg podnošenja Izvještaja. Izvještaj o sprovođenju Plana integriteta je dostavljen Agenciji za antikorupciju 27.4.2017. godine. Princip integriteta, konkretizovan kroz plan, za cilj ima dalji razvoj profesionalne i etične javne uprave.

**2. Kontinuirano praćenje izrade novih i izmjena postojećih procedura objedinjenih u Knjizi procedura ZZZCG;**

Zakon o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i Pravilnik o načinu i postupku uspostavljanja i sprovođenja FMC definisali su obavezu Zavoda da uspostavi sistem finansijskog upravljanja i kontrole. Ovaj sistem omogućava da Zavod ostvaruje svoje funkcije na ekonomičan, efektivan i efikasan način. On pomaže usaglašavanju vrijednosti usluga koje Zavod pruža svojim korisnicima i novca poreskih obveznika. Iz tog razloga je urađena Knjiga procedura koja dodatno povećava djelatnost rada, umanjuje rizike i doprinosi postizanju ključnih ciljeva. Ona pruža jasne smjernice za djelovanje, obezbjeđuje jasnu podjelu dužnosti i odgovornosti i propisuje jasne rokove. S tim u vezi Odsjek za FMC u saradnji sa Odsjekom za Internu reviziju kontinuirano prati sprovođenje i primjenu postojećih procedura i daje preporuke (kroz izvještaje internih revizija) za njihove izmjene i prilagođavanje procesima rada u Zavodu. U izvještajnom periodu se nije ukazala potreba za imjenama postojećih procedura.

**3. Urađena prezentacija za izradu procedura u Područnim jedinicama ZZZCG**

U skladu sa Uputstvom za izradu i opis internih pravila i procedura, donijetom od strane Ministarstva finansija Crne Gore, tim koji je učestvovao u izradi Knjige procedura uradio je i prezentaciju za izradu procedura u područnim jedinicama. Takođe je pripremio i prilagodio uputstvo za izradu procedura kao i obrasce koje će dostaviti zaposlenim u područnim jedinicama.

**4. Prisustvovanje obukama iz oblasti Finansijskog upravljanja i kontrole i ostalim obukama vezanim za djelokrug rada ovog Odseka**

Zaposleni u Odsjeku su prošli obuku:

- Razvoj Planova integriteta – izrada usvajanje i sprovođenje;
- Razvoj planova integriteta;

- Borba protiv trgovine ljudima;
- Upravljanje rizicima u Javnom sektoru;
- Upravljanje rizikom u Javnoj upravi;
- Kreiranje aktivnih mjera i aktivne politike zapošljavanja;
- Rad sa poslodavcima;
- Pravni okvir tržišta rada;
- Upravljanje monitoring i evaluacija aktivnih mjera.
- Psihosocijalna rehabilitacija – Razvoj vještina za rukovodeće kadrove.

## **5. Redovne aktivnosti iz oblasti privatizacije**

Što se tiče aktivnosti iz oblasti privatizacije, koje su takođe u djelokrugu Odsjeka, obavlja se redovna komunikacija sa preduzećima u kojima je Zavod jedan od akcionara a to su: AD «Ulcinjaska rivijera» Ulcinj, AD »Marina« Bar, AD »Barska plovdba« Bar, 13 jul »Plantaže« AD Podgorica, AD «Montepranzo Bokaprodukt« Tivat, AD »Luka Kotor« Kotor, AD »Budvanska rivijera« Budva, AD »Mašinopromet-rezervni djelovi« Podgorica. Održane su Skupštine akcionara i izabrani predstavnici u odborima direktora u onim društvima gdje je Zavod imao to pravo u skladu sa Zakonom o privrednim društvima. Jedan dio aktivnosti odnosi se na arbitražni postupak pred međunarodnim arbitražnim sudom koji je pokrenuo kupac akcija u AD »Marina« Bar protiv Vlade CG, IRF, Fonda PIO i ZZZCG zbog jednostranog raskida Ugovora o kupoprodaji akcija od strane Vlade CG, Fondova i Zavoda. Potpisan je Anex br. 2 Ugovora o kupoprodaji akcija u AD »Jadran« Perast. Aktuelizovali su se i problemi sa bivšim radnicima likvidiranog preduzeća AD »Transservis« Bijelo Polje sa kojima je održan niz sastanaka u vezi njihovog statusa.

### **2.24. Plan, analiza i statistika**

#### **2.24.1 Plan i analiza**

Odsjek za plan i analizu, uz aktivno učešće odsjeka za statistiku, realizuje aktivnosti i poslove koji se odnose na:

- mogućnosti i razvoj zapošljavanja;
- analizu stanja i trendova na tržištu rada;
- analize realizacije mjera aktivne politike zapošljavanja;
- praćenje i analize uticaja makro ekonomskih i demografskih kretanja na tržište rada;
- izradu statističkih analiza i izvještaja po zakonom utvrđenoj metodologiji;

- pripremu informacija za potrebe nadležnih organa iz djelokruga rada Zavoda;
- pripremu informacija za potrebe nadležnih organa iz djelokruga rada Sektora;
- pripremu informacija za potrebe sredstava javnog informisanja i dr.

Sektor je u 2017. godini, u saradnji sa ostalim organizacionim jedinicama Zavoda, pripremio polugodišnji Izvještaj o radu.

U prvom kvartalu 2017. godine pripremljen je Program rada Zavoda za 2017. godinu, a u trećem i četvrtom kvartalu izmjenjena Programa rada Zavoda za zapošljavanje za 2017. godinu. Programom rada utvrđene su mjere i aktivnosti iz Nacionalnog akcionog plana zapošljavanja koje sprovodi Zavod.

Sektor je u 2017. godini, u saradnji sa ostalim organizacionim jedinicama Zavoda, pripremio polugodišnji Izvještaj o radu.

U 2017. godini urađena je Analiza ponude, tražnje i zapošljavanja na tržištu rada u Crnoj Gori u 2016. godini. Ova Analiza urađena je na osnovu zahtjeva Ministarstva prosvjete, kao jedne od analitičko-faktografskih osnova za predstojeće dimenzioniranje upisnih kvota za školsku/studijsku 2017–2018. godinu.

Pored toga u više navrata su rađene analize stanja i kretanja na tržištu rada u cilju cjelovitog sagledavanja tržišta rada i praćenja trendova. Urađena je Analiza stanja i kretanja na tržištu rada za potrebe PER-a, Analiza rada Komisija za profesionalnu rehabilitaciju – utvrđivanje procenta invaliditeta, Analiza oglašanih slobodnih radnih mjesta u poljoprivredi, šumarstvu i ribarstvu...

Tokom septembra i oktobra pripremljen je analitički materijal, kao osnove utvrđivanja kvota za rad i zapošljavanje stranaca u 2018. godini.

### **Anketa poslodavaca**

Istraživanje Anketa poslodavaca se svrstava u kategoriju sveobuhvatnih anketa. Ove vrste anketa baziraju se na relativno velikom uzorku, sprovode se na državnom nivou i pokrivaju sve sektore. Ovim istraživanjem se dobijaju podaci koji su reprezentativni na nacionalnom i na regionalnom nivou.



Anketa poslodavaca predstavlja redovnu godišnja aktivnost Zavoda za zapošljavanje i njenom realizacijom se dobijaju podaci o potrebama i očekivanjima crnogorskih poslodavaca kao i o njihovim problemima u obezbjeđivanju potrebnih kadrova, njihov odnos prema određenim ciljnim grupama, mjerama aktivne politike zapošljavanja, kvalitetu saradnje sa Zavodom i njom se na najbolji način odlikava stanje na tržištu rada Crne Gore.

Anketa je obavljena putem intervjua u neposrednom kontaktu sa poslodavcima u svim opštinama u Crnoj Gori, uz angažovanje 50 anketara. Za ovu namjenu angažovana su lica zaposlena u Zavodu. Sa realizacijom Ankete poslodavaca 2016/2017 se počelo krajem 2016. godine. Pripremljen je Upitnik, definisan uzorak i od početka decembra 2016. godine se vršilo anketiranje poslodavaca u skladu s utvrđenim uzorkom. Anketirana su 653 poslodavaca na teritoriji Crne Gore, koji su u vrijeme sprovođenja anketiranja zapošljavali 20.937 lica. Ovaj uzorak predstavlja 3% aktivnih poslodavaca i 12% registrovanog broja zaposlenih. Obuhvaćene su sve opštine u Crnoj Gori, sve privredne grane i preduzeća svih veličina i "starosti".

#### **2.24.2. Statistika**

Odsjek za statistiku realizuje aktivnosti i poslove koji se odnose na:

- pripremu sadržaja statističkih izvještaja na osnovu evidencija;
- koncipiranje izvještaja (nedjeljni, mjesečni, kvartalni, polugodišnji, godišnji itd.) koji se odnose na tržište rada;
- pripremu metodologija i uputstava za uvođenje novih ili inoviranje postojećih izvještaja;
- usaglašavanje statističkih izvještaja na osnovu kojih se utvrđuju pojedini indikatori na tržištu rada, sa izvještajima Eurostata, MOR-a;
- ostvarivanje saradnje sa institucijama koje se bave statističkim izvještavanjem, kao i sa institucijama koje uređuju oblast statistike;
- praćenje propisa koji se odnose na oblast statistike tržišta rada;
- pripremaju se izvještaji za potrebe Odsjeka za plan i analizu u cilju pripreme informacija za potrebe nadležnih organa iz djelokruga rada Zavoda, iz djelokruga rada sektora i za sredstva javnog informisanja.

Takođe, Odsjek za statistiku priprema podatke za izradu statističkog biltena Centara javnih službi za zapošljavanje Jugoistočne Evrope.

**Nezaposleni**  
**– po opštinama i polu –**

*(Tab. 18.)*

	Opština	31.12.2016.			31.12.2017.			Nominala razlika			Index		
		Σ	Žene	Muškarci	Σ	Žene	Muškarci	Σ	Žene	Muškarci	Σ	Žene	Muškarci
Rb	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	Andrijevića	740	319	421	1044	548	496	304	229	75	141.08	171.79	117.81
2	Berane	5891	2830	3061	6444	3632	2812	553	802	-249	109.39	128.34	91.87
3	Budva	1231	759	472	1021	672	349	-210	-87	-123	82.94	88.54	73.94
4	Bijelo Polje	4514	1938	2576	5026	2776	2250	512	838	-326	111.34	143.24	87.34
5	Bar	2828	1669	1159	2863	1832	1031	35	163	-128	101.24	109.77	88.96
6	Cetinje	1440	738	702	1347	739	608	-93	1	-94	93.54	100.14	86.61
7	Danilovgrad	1443	763	680	1457	895	562	14	132	-118	100.97	117.30	82.65
8	H. Novi	1793	924	869	1323	765	558	-470	-159	-311	73.79	82.79	64.21
9	Kolašin	809	320	489	819	409	410	10	89	-79	101.24	127.81	83.84
10	Kotor	764	429	335	650	378	272	-114	-51	-63	85.08	88.11	81.19
11	Mojkovac	821	349	472	878	494	384	57	145	-88	106.94	141.55	81.36

12	Nikšić	5438	3168	2270	5254	3267	1987	-184	99	-283	96.62	103.13	87.53
13	Podgorica	11934	6622	5312	11732	7241	4491	-202	619	-821	98.31	109.35	84.54
14	Plav	1171	551	620	2201	1222	979	1030	671	359	187.96	221.78	157.90
15	Pljevlja	2922	1523	1399	2649	1512	1137	-273	-11	-262	90.66	99.28	81.27
16	Plužine	216	87	129	214	111	103	-2	24	-26	99.07	127.59	79.84
17	Rožaje	2607	1346	1261	3720	2091	1629	1113	745	368	142.69	155.35	129.18
18	Šavnik	155	69	86	116	46	70	-39	-23	-16	74.84	66.67	81.40
19	Tivat	746	391	355	784	457	327	38	66	-28	105.09	116.88	92.11
20	Ulcinj	1789	949	840	1514	852	662	-275	-97	-178	84.63	89.78	78.81
21	Žabljak	235	98	137	206	96	110	-29	-2	-27	87.66	97.96	80.29
22	Crna Gora	49487	25842	23645	51262	30035	21227	1775	4193	-2418	103.59	116.23	89.77

**Nezaposleni po biroima rada i stepenima stručne spreme** (Tab. 19)

Rb	PJ/ biro rada	Σ	Ž	I	Ž	II	Ž	III	Ž	IV	Ž	V	Ž	VI-1	Ž	VI-2	Ž	VII1	Ž	VII2	Ž	VIII	Ž
1	Podgorica	11732	7241	3303	1992	409	275	1737	933	3337	2181	71	16	143	91	2	1	2653	1700	76	51	1	1

2	Cetinje	1347	739	385	186	50	32	204	87	408	240	4	2	14	7	0	0	273	179	9	6	0	0
3	Danilovgrad	1457	895	411	252	43	37	335	170	476	317	5	0	9	4	0	0	174	112	4	3	0	0
4	Kolašin	819	409	255	128	22	17	179	72	246	127	7	1	11	3	0	0	96	61	3	0	0	0
5	<b>Ukupno (1+2+3+4)</b>	<b>15355</b>	<b>9284</b>	<b>4354</b>	<b>2558</b>	<b>524</b>	<b>361</b>	<b>2455</b>	<b>1262</b>	<b>4467</b>	<b>2865</b>	<b>87</b>	<b>19</b>	<b>177</b>	<b>105</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>3196</b>	<b>2052</b>	<b>92</b>	<b>60</b>	<b>1</b>	<b>1</b>
6	Berane	6444	3632	2462	1480	179	118	1320	634	1900	1060	7	2	72	32	0	0	498	302	6	4	0	0
7	Andrijevica	1044	548	374	220	14	5	255	105	322	179	0	0	8	4	0	0	70	35	1	0	0	0
8	Plav	2201	1222	1090	704	14	2	313	110	537	295	12	4	21	8	0	0	202	94	11	4	1	1
9	Rožaje	3720	2091	2128	1367	27	5	709	266	439	238	4	2	29	14	0	0	368	188	16	11	0	0
10	<b>Ukupno (6+7+8+9)</b>	<b>13409</b>	<b>7493</b>	<b>6054</b>	<b>3771</b>	<b>234</b>	<b>130</b>	<b>2597</b>	<b>1115</b>	<b>3198</b>	<b>1772</b>	<b>23</b>	<b>8</b>	<b>130</b>	<b>58</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>1138</b>	<b>619</b>	<b>34</b>	<b>19</b>	<b>1</b>	<b>1</b>
11	Herceg Novi	1323	765	132	78	110	53	301	135	361	238	9	1	69	41	0	0	320	211	21	8	0	0
12	Kotor	650	378	52	28	26	15	142	57	160	95	2	1	32	16	0	0	224	157	12	9	0	0
13	Tivat	784	457	111	60	40	27	151	62	228	145	26	1	32	19	1	1	189	139	6	3	0	0
14	<b>Ukupno(11+12+13)</b>	<b>2757</b>	<b>1600</b>	<b>295</b>	<b>166</b>	<b>176</b>	<b>95</b>	<b>594</b>	<b>254</b>	<b>749</b>	<b>478</b>	<b>37</b>	<b>3</b>	<b>133</b>	<b>76</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>733</b>	<b>507</b>	<b>39</b>	<b>20</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
15	Nikšić	5254	3267	758	445	188	122	1106	601	1679	1083	13	1	88	68	1	1	1371	911	47	33	3	2
16	Šavnik	116	46	17	11	4	1	28	4	38	13	0	0	2	2	0	0	24	12	3	3	0	0
17	Plužine	214	111	36	16	0	0	72	37	73	38	2	0	4	3	0	0	27	17	0	0	0	0

18	<b>Ukupno(15+16+17)</b>	<b>5584</b>	<b>3424</b>	<b>811</b>	<b>472</b>	<b>192</b>	<b>123</b>	<b>1206</b>	<b>642</b>	<b>1790</b>	<b>1134</b>	<b>15</b>	<b>1</b>	<b>94</b>	<b>73</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>1422</b>	<b>940</b>	<b>50</b>	<b>36</b>	<b>3</b>	<b>2</b>
19	Pljevlja	2649	1512	587	330	103	59	622	278	872	578	12	0	39	23	2	0	394	233	18	11	0	0
20	Žabljak	206	96	29	13	4	2	32	12	95	48	1	0	4	1	0	0	40	19	1	1	0	0
21	<b>Ukupno (19+20)</b>	<b>2855</b>	<b>1608</b>	<b>616</b>	<b>343</b>	<b>107</b>	<b>61</b>	<b>654</b>	<b>290</b>	<b>967</b>	<b>626</b>	<b>13</b>	<b>0</b>	<b>43</b>	<b>24</b>	<b>2</b>	<b>0</b>	<b>434</b>	<b>252</b>	<b>19</b>	<b>12</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
22	Bijelo Polje	5026	2776	1532	894	210	129	1264	595	1243	740	36	6	72	31	0	0	660	376	9	5	0	0
23	Mojkovac	878	494	221	148	34	22	306	134	217	134	0	0	14	4	0	0	85	51	1	1	0	0
24	<b>Ukupno (22+23)</b>	<b>5904</b>	<b>3270</b>	<b>1753</b>	<b>1042</b>	<b>244</b>	<b>151</b>	<b>1570</b>	<b>729</b>	<b>1460</b>	<b>874</b>	<b>36</b>	<b>6</b>	<b>86</b>	<b>35</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>745</b>	<b>427</b>	<b>10</b>	<b>6</b>	<b>0</b>	<b>0</b>
25	Bar	2863	1832	801	527	105	68	527	282	750	512	14	1	70	41	1	0	574	387	19	13	2	1
26	Budva	1021	672	171	105	37	27	169	103	336	233	5	1	41	26	0	0	250	170	11	7	1	0
27	Ulcinj	1514	852	492	280	53	22	264	127	317	206	12	2	22	12	0	0	326	188	24	14	4	1
28	<b>Ukupno(25+26+27)</b>	<b>5398</b>	<b>3356</b>	<b>1464</b>	<b>912</b>	<b>195</b>	<b>117</b>	<b>960</b>	<b>512</b>	<b>1403</b>	<b>951</b>	<b>31</b>	<b>4</b>	<b>133</b>	<b>79</b>	<b>1</b>	<b>0</b>	<b>1150</b>	<b>745</b>	<b>54</b>	<b>34</b>	<b>7</b>	<b>2</b>
29	<b>UKUPNO=</b>	<b>51262</b>	<b>30035</b>	<b>15347</b>	<b>9264</b>	<b>1672</b>	<b>1038</b>	<b>10036</b>	<b>4804</b>	<b>14034</b>	<b>8700</b>	<b>242</b>	<b>41</b>	<b>796</b>	<b>450</b>	<b>7</b>	<b>3</b>	<b>8818</b>	<b>5542</b>	<b>298</b>	<b>187</b>	<b>12</b>	<b>6</b>

## Nezaposleni

- po opštinama, stepenima stručne spreme i polu –

*(Tab.20)*

Opština	Σ	Ž	I	I ž	II	II ž	III	II Iž	IV	IV ž	V	Vž	VI-1	VI-1 ž	VI-2	VI-2 ž	VII-1	VII-1 ž	VII-2	VII-2 ž	VIII	VIII ž
Andrijevića	1044	548	374	220	14	5	255	105	322	179	0	0	8	4	0	0	70	35	1	0	0	0
Berane	6444	3632	2462	1480	179	118	1320	634	1900	1060	7	2	72	32	0	0	498	302	6	4	0	0
Budva	1021	672	171	105	37	27	169	103	336	233	5	1	41	26	0	0	250	170	11	7	1	0
Bijelo Polje	5026	2776	1532	894	210	129	1264	595	1243	740	36	6	72	31	0	0	660	376	9	5	0	0
Bar	2863	1832	801	527	105	68	527	282	750	512	14	1	70	41	1	0	574	387	19	13	2	1
Cetinje	1347	739	385	186	50	32	204	87	408	240	4	2	14	7	0	0	273	179	9	6	0	0
Danilovgrad	1457	895	411	252	43	37	335	170	476	317	5	0	9	4	0	0	174	112	4	3	0	0
H. Novi	1323	765	132	78	110	53	301	135	361	238	9	1	69	41	0	0	320	211	21	8	0	0
Kolašin	819	409	255	128	22	17	179	72	246	127	7	1	11	3	0	0	96	61	3	0	0	0
Kotor	650	378	52	28	26	15	142	57	160	95	2	1	32	16	0	0	224	157	12	9	0	0
Mojkovac	878	494	221	148	34	22	306	134	217	134	0	0	14	4	0	0	85	51	1	1	0	0
Nikšić	5254	3267	758	445	188	122	1106	601	1679	1083	13	1	88	68	1	1	1371	911	47	33	3	2

Podgorica	11732	7241	3303	1992	409	275	1737	933	3337	2181	71	16	143	91	2	1	2653	1700	76	51	1	1
Plav	2201	1222	1090	704	14	2	313	110	537	295	12	4	21	8	0	0	202	94	11	4	1	1
Pljevlja	2649	1512	587	330	103	59	622	278	872	578	12	0	39	23	2	0	394	233	18	11	0	0
Plužine	214	111	36	16	0	0	72	37	73	38	2	0	4	3	0	0	27	17	0	0	0	0
Rožaje	3720	2091	2128	1367	27	5	709	266	439	238	4	2	29	14	0	0	368	188	16	11	0	0
Šavnik	116	46	17	11	4	1	28	4	38	13	0	0	2	2	0	0	24	12	3	3	0	0
Tivat	784	457	111	60	40	27	151	62	228	145	26	1	32	19	1	1	189	139	6	3	0	0
Ulcinj	1514	852	492	280	53	22	264	127	317	206	12	2	22	12	0	0	326	188	24	14	4	1
Žabljak	206	96	29	13	4	2	32	12	95	48	1	0	4	1	0	0	40	19	1	1	0	0
UKUPNO	51262	30035	15347	9264	1672	1038	10036	4804	14034	8700	242	41	796	450	7	3	8818	5542	298	187	12	6

**Nezaposleni po opštinama, nivoima i podnivoima obrazovanja<sup>2</sup> i polu**

*(Tab. 21)*

<sup>2</sup> Nivoi i podnivoi obrazovanja u skladu sa Nacionalnim okvirom kvalifikacija:

111 Podnivo I1 - Bez školske spreme, 112 Podnivo I1 -Završeno 1-3 razreda, 113 Podnivo I1 -Završeno 4 razreda, 114 Podnivo I1 -Završeno 5-7 razreda, 121 Podnivo I2 - Završena osnovna škola, 201 Nivo II, 301 Nivo III, 411 Podnivo IV1 - stepen 40, 421 Podnivo IV1 - stepen 50, 501 Nivo V - stepen 61, 502 Nivo V - stepen 62, 503 Nivo V - stepen 50, 601 Nivo VI - Bachelori 3 godine (180 ECTS), 711 Podnivo VII1 - Bolonja (240 ECTS), 712 Podnivo VII1 - stepen 71, 713 Podnivo VII1 - Bolonja (240 i 180+60 ECTS), 721 Podnivo VII2 - stepen 72, 722 Podnivo VII2 - Bolonja (Master magisti), 801 Nivo VIII

		Nivo	I										II		III		IV			
		Podnivo															IV-1		IV-2	
Biro rada	Ukupno	žena	111	111ž_	112	112ž_	113	113ž_	114	114ž_	121	121ž_	201	201ž_	301	301ž_	411	411ž_	421	421ž_
Andrijevića	1044	548	15	13	2	1	7	5	10	5	340	196	14	5	255	105	322	179	0	0
Berane	6444	3632	310	205	11	8	74	53	37	18	2030	1196	179	118	1320	634	1900	1060	4	1
Budva	1021	672	53	32	0	0	2	2	0	0	116	71	37	27	169	103	336	233	5	1
Bijelo Polje	5026	2776	204	106	16	9	69	51	57	32	1186	696	210	129	1264	595	1243	740	31	6
Bar	2863	1832	165	105	10	6	52	43	32	26	542	347	105	68	527	282	750	512	13	1
Cetinje	1347	739	5	4	0	0	14	6	6	2	360	174	50	32	204	87	408	240	4	2
Danilovgrad	1457	895	54	30	3	3	6	5	4	4	344	210	43	37	335	170	476	317	5	0
H. Novi	1323	765	9	8	1	1	5	2	2	1	115	66	110	53	301	135	361	238	9	1
Kolašin	819	409	1	1	0	0	3	0	8	4	243	123	22	17	179	72	246	127	6	1
Kotor	650	378	18	14	1	0	3	0	2	1	28	13	26	15	142	57	160	95	1	0
Mojkovac	878	494	21	20	0	0	5	3	5	5	190	120	34	22	306	134	217	134	0	0
Nikšić	5254	3267	125	78	8	2	15	10	9	6	601	349	188	122	1106	601	1679	1083	11	0
Podgorica	11732	7241	748	449	61	21	145	107	105	69	2244	1346	409	275	1737	933	3337	2181	57	12
Plav	2201	1222	211	159	13	6	126	96	74	46	666	397	14	2	313	110	537	295	10	4



Pljevlja	2649	1512	70	48	3	2	26	14	13	11	475	255	103	59	622	278	872	578	10	0
Plužine	214	111	13	6	0	0	0	0	0	0	23	10	0	0	72	37	73	38	2	0
Rožaje	3720	2091	240	189	18	8	246	224	81	59	1543	887	27	5	709	266	439	238	4	2
Šavnik	116	46	2	1	0	0	2	2	1	1	12	7	4	1	28	4	38	13	0	0
Tivat	784	457	27	14	4	3	5	2	10	4	65	37	40	27	151	62	228	145	26	1
Ulcinj	1514	852	44	27	14	10	55	34	40	19	339	190	53	22	264	127	317	206	10	2
Žabljak	206	96	0	0	0	0	0	0	0	0	29	13	4	2	32	12	95	48	1	0
UKUPNO=	51262	30035	2335	1509	165	80	860	659	496	313	11491	6703	1672	1038	10036	4804	14034	8700	209	34

<i>Nivo</i>	<b>V</b>						<b>VI</b>		<b>VII</b>										<b>VIII</b>	
<i>Podnivo</i>									<b>VII-1</b>					<b>VII-2</b>						
Biro rada	<b>501</b>	<b>501ž_</b>	<b>502</b>	<b>502ž_</b>	<b>503</b>	<b>503ž_</b>	<b>601</b>	<b>601ž_</b>	<b>711</b>	<b>711ž_</b>	<b>712</b>	<b>712ž_</b>	<b>713</b>	<b>713ž_</b>	<b>721</b>	<b>721ž_</b>	<b>722</b>	<b>722ž_</b>	<b>801</b>	<b>801ž_</b>
Andrijevisa	8	4	0	0	0	0	32	16	7	4	19	7	12	8	1	0	0	0	0	0
Berane	72	32	0	0	3	1	167	95	52	37	179	104	100	66	4	3	2	1	0	0
Budva	41	26	0	0	0	0	89	59	9	4	99	65	53	42	1	1	10	6	1	0
Bijelo Polje	72	31	0	0	5	0	241	138	75	53	188	88	156	97	3	3	6	2	0	0

Bar	70	41	1	0	1	0	275	188	36	25	139	85	124	89	10	7	9	6	2	1
Cetinje	14	7	0	0	0	0	139	86	19	11	45	28	70	54	3	2	6	4	0	0
Danilovgrad	9	4	0	0	0	0	71	45	13	11	40	21	50	35	3	2	1	1	0	0
H. Novi	69	41	0	0	0	0	137	97	25	14	123	83	35	17	19	8	2	0	0	0
Kolašin	11	3	0	0	1	0	41	26	1	1	28	14	26	20	1	0	2	0	0	0
Kotor	32	16	0	0	1	1	95	69	18	14	72	42	39	32	6	4	6	5	0	0
Mojkovac	14	4	0	0	0	0	32	18	9	7	17	9	27	17	1	1	0	0	0	0
Nikšić	88	68	1	1	2	1	426	247	115	84	374	247	456	333	34	24	13	9	3	2
Podgorica	143	91	2	1	14	4	1131	684	296	203	643	417	583	396	55	35	21	16	1	1
Plav	21	8	0	0	2	0	79	39	20	14	79	26	24	15	6	1	5	3	1	1
Pljevlja	39	23	2	0	2	0	156	94	38	32	124	67	76	40	8	6	10	5	0	0
Plužine	4	3	0	0	0	0	8	5	1	1	8	6	10	5	0	0	0	0	0	0
Rožaje	29	14	0	0	0	0	90	45	30	10	207	117	41	16	8	6	8	5	0	0
Šavnik	2	2	0	0	0	0	11	6	2	1	4	1	7	4	1	1	2	2	0	0
Tivat	32	19	1	1	0	0	71	53	10	8	60	44	48	34	5	3	1	0	0	0
Ulcinj	22	12	0	0	2	0	188	99	32	20	60	38	46	31	3	2	21	12	4	1
Žabljak	4	1	0	0	0	0	17	7	5	2	10	5	8	5	0	0	1	1	0	0

UKUPNO=	796	450	7	3	33	7	3496	2116	813	556	2518	1514	1991	1356	172	109	126	78	12	6
---------	-----	-----	---	---	----	---	------	------	-----	-----	------	------	------	------	-----	-----	-----	----	----	---

**Nezaposleni prema opštinama, polu i dužini traženja zaposlenja**

*(Tab. 22.)*

Rb	Opština	Dužina traženja zaposlenja															
		Ukupno	ž	Do6m	ž	Preko 6do9m	ž	Preko 9do12m	ž	Preko 1do3g	ž	Preko 3do5g	ž	Preko 5do8g	ž	Preko8g	ž
1	Andrijevica	1044	548	283	195	79	36	117	60	406	196	65	30	50	19	44	12
2	Berane	2863	1832	1259	864	231	158	204	134	936	593	127	51	42	19	64	13
3	Budva	6444	3632	1763	1342	297	150	665	318	3256	1669	202	79	80	37	181	37

4	Bijelo Polje	5026	2776	2093	1466	378	152	339	174	1332	670	320	133	247	92	317	89
5	Bar	1021	672	438	296	39	28	68	47	377	263	41	15	27	16	31	7
6	Cetinje	1347	739	507	337	34	16	63	37	390	228	80	45	62	24	211	52
7	Danilovgrad	1457	895	550	391	92	54	106	71	510	301	89	39	51	16	59	23
8	H. Novi	1323	765	704	457	82	44	82	57	305	154	59	33	32	13	59	7
9	Kotor	819	409	318	196	56	19	74	37	175	80	63	28	69	26	64	23
10	Kolašin	650	378	344	236	38	22	35	19	118	62	25	14	23	8	67	17
11	Mojkovac	878	494	313	229	121	68	72	36	202	99	47	24	33	9	90	29
12	Nikšić	5254	3267	2059	1397	332	172	380	211	1683	1073	433	248	209	113	158	53
13	Podgorica	2201	1222	893	593	325	164	226	109	584	303	90	40	17	5	66	8
14	Plav	2649	1512	1026	667	133	72	124	62	787	481	184	90	120	50	275	90
15	Plužine	214	111	101	60	28	12	9	4	61	26	9	3	1	1	5	5
16	Pljevlja	11732	7241	5102	3498	778	366	898	503	3590	2322	501	270	318	128	545	154
17	Rožaje	3720	2091	1302	849	387	216	545	287	1285	675	69	36	35	14	97	14
18	Šavnik	116	46	54	24	8	2	14	6	25	10	5	1	6	2	4	1
19	Tivat	784	457	360	236	57	34	85	62	158	92	54	16	25	11	45	6
20	Ulcinj	1514	852	490	296	54	33	119	72	542	335	144	60	81	33	84	23

21	Žabljak	206	96	92	46	8	5	11	9	43	18	19	8	8	3	25	7
22	UKUPNO	51262	30035	20051	13675	3557	1823	4236	2315	16765	9650	2626	1263	1536	639	2491	670

### **Nezaposleni**

*- prema dužini traženja zaposlenja, polu i stepenima stručne spreme -*

*(Tab. 23)*

Vrijeme	Ukupno	Žene	I	IZ	II	IIz	III	IIIz	IV	IVz	V	Vz	VI1	VI1z	VI2	VI2z	VII1	VII1z	VII2	VII2z	VIII	VIIIz
Do 6 mjeseci	20051	13675	5126	3875	648	547	3380	2191	5193	3555	82	22	270	170	3	0	5216	3229	130	84	3	2
Preko 6 do 9 mjeseci	3557	1823	1236	608	79	43	695	255	1033	595	12	3	55	32	0	0	422	269	24	17	1	1
Preko 9 do 12 mjes	4236	2315	1756	945	100	54	811	351	1080	638	14	3	41	23	1	1	414	286	18	13	1	1
Preko 1 do 3 godine	16765	9650	5946	3503	425	242	3405	1543	4850	3014	47	8	262	142	0	0	1752	1153	75	44	3	1
Preko 3 do 5 godina	2626	1263	420	149	81	33	551	190	797	434	22	2	69	44	2	2	648	390	34	18	2	1
Preko 5 do 8 godina	1536	639	232	72	60	28	395	113	482	219	21	1	47	24	1	0	280	172	16	10	2	0

Preko 8 godina	2491	670	631	112	279	91	799	161	599	245	44	2	52	15	0	0	86	43	1	1	0	0
UKUPNO	51262	30035	15347	9264	1672	1038	10036	4804	14034	8700	242	41	796	450	7	3	8818	5542	298	187	12	6

### Nezaposleni

- prema godinama starosti i dužini traženja zaposlenja -

*(Tab. 24)*

Godine starosti	Ukupno	UkupnoZ	do6m	do6mZ	6do9m	6do9mZ	9do12m	9do12mZ	1do3g	1do3gZ	3do5g	3do5gZ	5do8g	5do8gZ	preko8g	preko8gZ
Do 18 godina	196	118	127	70	21	13	18	13	30	22	0	0	0	0	0	0
Preko 18 do 25 godina	6992	4047	4126	2341	463	282	483	313	1697	1001	201	101	21	9	1	0
Preko 25 do 30 godina	6852	4195	2933	1660	499	329	568	383	2192	1480	460	247	154	78	46	18
Preko 30 do 40 godina	11746	7231	3778	2475	917	537	1118	663	4650	2899	720	388	345	176	218	93
Preko 40 do 50 godina	11018	6719	4377	3424	701	326	986	468	3781	1961	466	227	352	174	355	139
Preko 50 godina	14458	7725	4710	3705	956	336	1063	475	4415	2287	779	300	664	202	1871	420
Ukupno	51262	30035	20051	13675	3557	1823	4236	2315	16765	9650	2626	1263	1536	639	2491	670

## Nezaposleni

– prema opštinama i godinama starosti –

*(Tab. 25)*

Rb	Opština	Godine starosti													
		Ukupno	ž	Do18g	ž	Preko18 do25g	ž	Preko25 do30g	ž	Preko30 do40g	ž	Preko40 do50g	ž	Preko 50g	ž
1	Andrijevica	1044	548	0	0	111	60	107	59	212	125	221	117	393	187
2	Berane	6444	3632	11	5	696	366	626	387	1245	698	1606	939	2260	1237
3	Budva	1021	672	4	2	101	72	131	90	258	178	215	149	312	181
4	Bijelo Polje	5026	2776	12	8	700	395	552	307	1047	610	1156	705	1559	751
5	Bar	2863	1832	3	3	309	194	405	281	734	498	582	392	830	464
6	Cetinje	1347	739	1	1	141	87	182	118	288	173	241	134	494	226

7	Danilovgrad	1457	895	1	0	209	114	232	160	325	201	298	184	392	236
8	H. Novi	1323	765	1	1	131	98	184	103	274	173	263	150	470	240
9	Kolašin	819	409	1	0	106	64	92	44	162	79	186	98	272	124
10	Kotor	650	378	0	0	105	78	100	59	155	93	88	57	202	91
11	Mojkovac	878	494	2	2	110	58	82	47	158	95	175	100	351	192
12	Nikšić	5254	3267	5	3	743	431	847	527	1473	964	1149	757	1037	585
13	Podgorica	11732	7241	88	44	2032	1165	1806	1159	2812	1875	2334	1503	2660	1495
14	Plav	2201	1222	11	7	339	201	290	141	469	250	466	281	626	342
15	Pljevlja	2649	1512	5	4	362	184	321	171	604	337	556	345	801	471
16	Plužine	214	111	0	0	34	18	30	17	32	17	47	30	71	29
17	Rožaje	3720	2091	39	31	416	253	429	266	890	481	979	504	967	556
18	Šavnik	116	46	1	1	17	6	25	11	28	15	7	3	38	10
19	Tivat	784	457	4	3	100	63	119	73	180	130	135	83	246	105
20	Ulcinj	1514	852	7	3	202	124	260	159	359	224	276	173	410	169
21	Žabljak	206	96	0	0	28	16	32	16	41	15	38	15	67	34
22	UKUPNO	51262	30035	196	118	6992	4047	6852	4195	11746	7231	11018	6719	14458	7725



## Nezaposleni

- prema godinama starosti, polu i stepenima stručne spreme -

(Tab. 26)

SSS	Ukupno	ž	<18	ž	18-25	ž	26-30	ž	31-40	ž	41-50	ž	>51	ž
I	15347	9264	187	114	1109	736	1036	669	3354	2059	4162	2517	5499	3169
II	1672	1038	0	0	48	21	39	16	268	164	533	337	784	500
III	10036	4804	9	4	700	307	731	370	2556	1335	2664	1374	3376	1414
IV	14034	8700	0	0	2738	1428	1849	1179	2777	1880	2804	1937	3866	2276
V	242	41	0	0	38	12	9	2	23	9	34	3	138	15
VI-1	796	450	0	0	4	3	13	8	218	134	199	133	362	172
VI-2	7	3	0	0	1	0	1	0	3	2	1	1	1	0
VII-1	8818	5542	0	0	2321	1518	3054	1874	2437	1575	594	403	412	172
VII-2	298	187	0	0	33	22	120	77	104	69	24	12	17	7
VIII	12	6	0	0	0	0	0	0	6	4	3	2	3	0
Σ	51262	30035	196	118	6992	4047	6852	4195	11746	7231	11018	6719	14458	7725

## Nezaposleni

– prema dužini radnog staža, polu i stepenima stručne spreme –

*(Tab. 27)*

SSS	Σ	Ž	Bez staža	Ž	Sa stažom	Ž	Do 1	Ž	Preko 1 do 2	Ž	Preko 2 do 3	Ž	Preko 3 do 5	Ž	Preko 5 do 10	Ž	Preko 10 do 20	Ž	Preko 20 do 30	Ž	Preko 30	Ž
I	15347	9264	9220	6521	6127	2743	1540	829	647	346	410	205	556	282	851	413	945	344	980	286	198	38
II	1672	1038	545	345	1127	693	223	164	104	70	84	59	114	78	192	115	208	114	166	74	36	19
III	10036	4804	2835	1525	7201	3279	1273	683	673	365	490	255	747	398	1151	581	1233	464	1273	414	361	119
IV	14034	8700	4315	2594	9719	6106	2231	1376	1084	749	670	473	1016	733	1559	1037	1582	976	1253	589	324	173
V	242	41	50	14	192	27	16	5	5	1	5	0	4	2	10	3	23	3	97	12	32	1
VI-1	796	450	104	64	692	386	76	43	51	30	42	28	62	42	147	90	157	81	115	52	42	20
VI-2	7	3	1	0	6	3	0	0	3	1	0	0	1	1	0	0	0	0	2	1	0	0
VII-1	8818	5542	3965	2338	4853	3204	1870	1231	870	581	478	339	543	398	561	388	317	194	157	51	57	22
VII-2	298	187	106	66	192	121	60	41	48	31	24	16	27	15	15	9	13	5	3	2	2	2
VIII	12	6	6	4	6	2	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2	1	1	0	1	0
Σ	51262	30035	21147	13471	30115	16564	7290	4372	3485	2174	2204	1376	3070	1949	4486	2636	4480	2182	4047	1481	1053	394

### Nezaposleni prema opštinama, polu i dužini radnog staža

*(Tab. 28)*

BIRO RADA	Ukupno	ž	Bez staža	ž	Sa stažom	ž	Dužina radnog staža													
							Do 1 g	ž	Preko 1do2g	ž	Preko 2do3g	ž	Preko 3do5g	ž	Preko 5do10g	ž	Preko 10do20g	ž	Preko 30g	ž
And	1044	548	465	304	160	80	75	38	42	27	55	26	85	33	92	27	60	12	10	1
BA	6444	3632	3400	2178	735	405	370	200	237	126	347	195	518	252	535	196	268	77	34	3
BD	1021	672	188	128	165	105	85	62	54	41	103	79	140	95	137	84	95	52	54	26
BP	5026	2776	2056	1310	660	353	332	186	229	133	290	151	445	239	449	197	496	193	69	14
BR	2863	1832	838	554	513	341	237	176	133	96	223	160	293	201	220	134	237	112	169	58
CT	1347	739	250	149	155	98	81	49	53	34	90	58	118	66	180	90	370	174	50	21
Dng	1457	895	527	367	213	134	105	66	68	51	106	62	173	95	156	86	90	30	19	4
HN	1323	765	201	125	184	120	90	65	69	43	90	58	165	103	189	99	202	83	133	69
Kol	819	409	286	168	99	54	47	23	32	12	44	26	81	42	117	57	89	23	24	4
KO	650	378	252	156	45	27	44	29	29	17	37	22	46	29	58	39	110	46	29	13
Mo	878	494	298	201	105	51	70	36	54	35	58	34	104	59	126	60	50	13	13	5
NK	5254	3267	1576	1028	1013	654	461	319	292	191	400	264	546	342	446	240	435	191	85	38

PG	11732	7241	5184	3257	1647	1071	743	505	494	335	696	494	1023	684	937	546	819	270	189	79
Plv	2201	1222	1636	988	162	71	76	40	36	15	42	20	79	40	77	32	77	14	16	2
PV	2649	1512	812	534	524	308	238	146	155	89	192	132	261	140	285	114	152	38	30	11
Plž	214	111	50	35	33	17	17	11	15	10	9	4	11	4	18	6	51	17	10	7
Rož	3720	2091	2432	1572	346	151	167	70	79	34	128	64	164	66	238	71	150	58	16	5
Šav	116	46	37	14	20	11	12	6	5	1	8	4	6	3	10	3	17	4	1	0
Tiv	784	457	141	85	130	75	93	64	50	37	61	40	82	61	88	54	111	29	28	12
Ulc	1514	852	466	295	345	227	128	73	69	44	81	54	120	72	99	35	140	35	66	17
Žb	206	96	52	23	36	19	14	10	9	5	10	2	26	10	23	12	28	10	8	5
Σ	51262	30035	21147	13471	7290	4372	3485	2174	2204	1376	3070	1949	4486	2636	4480	2182	4047	1481	1053	394

**Nezaposleni prema grupama zanimanja i stepenima obrazovanja**

*(Tab. 29)*

Grupa zanimanja	Ukupno	Ž	I	Ž	II	Ž	III	Ž	IV	Ž	V	Ž	VI-1	Ž	VI-2	Ž	VII-1	Ž	VII-2	Ž	VIII	Ž
01 Proizvođači bilja	570	316	0	0	116	59	86	52	52	34	52	31	43	22	53	34	98	57	51	20	19	7
02 Stočari i živinari	113	65	0	0	29	15	26	15	18	8	2	1	9	3	11	10	12	11	5	2	1	0
03 Ribari i odgajivači ostalih životinja	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
04 Veterinari	122	55	0	0	41	12	28	15	19	9	13	7	4	0	4	4	4	3	7	5	2	0
05 Prerađivači hrane i pića	400	274	0	0	107	73	43	27	33	25	37	29	50	33	62	45	43	30	18	9	7	3
09 Šumari	177	51	0	0	13	1	18	4	13	1	11	2	19	9	23	7	27	4	42	19	11	4
10 Prerađivači i obrađivači drveta	427	184	0	0	8	2	4	0	3	1	25	7	37	23	80	38	141	65	87	40	42	8
13 Geolozi	18	13	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	3	3	6	4	5	4	3	2	0	0
14 Zanimanja eksploatacije nafte i zemnog gasa	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
15 Rudari i oplemenjivači ruda	100	33	0	0	2	0	5	1	2	0	5	0	13	4	23	10	26	10	21	8	3	0
16 Metalurzi	173	92	0	0	5	2	17	15	12	7	16	15	22	12	22	10	57	22	16	7	6	2
18 Obradivači metala	1281	141	0	0	53	15	61	14	84	8	137	25	163	21	234	35	216	18	186	5	147	0
19 Monteri i instalateri u mašinstvu	236	3	1	0	53	0	31	1	25	0	37	0	12	0	27	2	25	0	16	0	9	0
20 Mašinski konstruktori i projektanti	632	201	0	0	90	18	49	13	63	24	79	40	97	33	64	25	82	29	74	19	34	0
21 Mašinski tehnolozi	387	110	0	0	4	1	23	5	8	5	18	8	29	7	85	26	118	34	88	24	14	0
22 Mehaničari i mašinisti	1657	107	0	0	121	0	94	8	161	3	253	15	260	29	213	20	210	18	203	12	142	2
24 Elektroenergetičari	813	107	0	0	159	22	65	10	80	7	65	4	102	9	108	19	110	23	89	13	35	0

25 Elektromehaničari	666	52	0	0	102	21	65	2	95	0	140	7	93	9	31	5	50	5	49	3	41	0
26 Elektroničari	238	55	0	0	37	3	17	3	32	8	35	4	24	5	21	10	23	10	33	10	16	2
27 Zanimanja telekomunikacija	245	99	0	0	53	22	68	32	36	11	17	9	28	11	13	4	16	7	11	3	3	0
28 Zanimanja računarske tehnike	609	217	0	0	209	62	162	55	123	49	77	38	20	5	10	5	3	1	4	2	1	0
31 Hemičari	617	546	0	0	47	44	47	45	40	36	67	66	55	51	112	100	153	130	84	68	12	6
32 Gumari i plastičari	11	9	0	0	0	0	0	0	1	1	3	3	1	1	1	0	2	2	0	0	3	2
33 Proizvođači keramike i građevinskog materijala	3	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
34 Staklari	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1	1	1	0	0	0
35 Papiričari	40	31	0	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	6	5	15	13	15	10	2	2
36 Grafičari	118	76	0	0	12	5	15	9	12	10	5	4	5	1	18	16	26	19	23	12	2	0
39 Tekstilci	267	240	0	0	0	0	1	1	8	8	23	22	32	30	62	56	80	74	43	36	18	13
40 Proizvođači odjeće	1174	1102	0	0	14	14	29	29	71	67	113	109	192	176	313	294	258	243	121	115	63	55
41 Kožari i krznari	92	57	0	0	0	0	1	0	0	0	2	2	11	10	30	20	34	18	11	5	3	2
42 Obućari i kožni galanteristi	279	190	0	0	4	0	7	0	19	7	26	19	60	42	40	29	63	50	52	41	8	2
45 Komunalci	16	15	0	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	3	3	5	5	2	2	3	2
46 Tapetari	12	4	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	4	1	1	0	3	3	1	0
47 Farbari i lakireri	39	1	0	0	1	0	1	0	1	0	5	0	4	0	2	0	3	0	10	0	12	1
50 Geodeti	75	40	0	0	10	4	9	5	9	4	3	2	3	2	11	7	16	10	12	5	2	1

51 Arhitekti i urbanisti	239	130	0	0	86	55	53	25	14	7	7	2	5	5	9	7	19	11	33	14	13	4
52 Građevinari	654	213	0	0	118	41	86	39	47	23	44	23	36	15	67	18	96	25	113	28	47	1
53 Zanimanja završnih građevinskih radova	66	1	0	0	17	0	9	0	8	0	7	0	7	0	4	0	4	1	6	0	4	0
56 Zanimanja drumskog saobraćaja	834	140	0	0	193	30	165	33	89	29	54	9	52	9	58	8	76	14	99	8	48	0
57 Željezničari	52	6	0	0	29	1	11	1	2	0	2	2	0	0	0	0	5	1	1	0	2	1
58 Brodari	411	144	0	0	89	32	69	31	46	21	45	24	33	15	25	7	41	10	45	4	18	0
59 Vazduhoplovci	3	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
60 Zanimanja PTT saobraćaja	133	92	0	0	20	12	20	12	29	23	33	29	19	13	3	1	2	2	5	0	2	0
61 Zanimanja pretovarnih usluga, unutrašnjeg transporta i prevoza žičarama	33	11	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	1	0	2	0	25	10	1	0
64 Trgovci	3457	2776	1	1	255	178	425	334	502	398	551	475	500	423	393	325	375	314	298	220	157	108
65 Zanimanja ugostiteljstva i turizma	3565	2197	4	1	715	416	538	352	451	296	305	199	289	198	314	215	393	252	378	207	178	61
66 Menadžeri i organizatori	1067	644	0	0	242	145	402	232	240	158	108	64	45	30	19	12	6	2	3	1	2	0
67 Ekonomisti	3219	2243	0	0	694	447	685	432	434	285	296	230	261	224	194	158	177	138	374	286	104	43
68 Pravnici	1366	880	0	0	283	205	452	276	270	185	113	68	69	49	43	28	39	23	62	34	35	12
69 Informatičari i statističari	107	61	0	0	23	4	20	8	19	11	6	5	7	7	10	9	14	11	7	6	1	0
70 Kadrovska zanimanja	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
71 Administratori	672	627	0	0	26	19	13	13	57	56	89	86	65	64	72	71	150	140	154	144	46	34
72 Zanimanja odbrane, bezbjednosti i	434	200	0	0	141	80	179	91	49	22	19	4	11	0	10	1	8	0	12	2	5	0





99 Neraspoređeni	15417	9312	187	114	1121	744	1059	682	1394	876	1972	1192	2121	1307	2043	1213	1957	1145	2008	1130	1555	909
UKUPNO SVEGA=	51262	30035	196	118	6992	4047	6852	4195	5925	3650	5821	3581	5579	3448	5439	3271	5800	3379	5568	2964	3090	1382

Novoprijavljeni po opštinama, polu i stepenima obrazovanja<sup>3</sup>

–za period 1. januar – 31. decembar 2017. godine –

(Tab. 30)

Opština	Σ	Ž	I	I	II	II	III	II	IV	IV	V	VŽ	VI-1	VI-1	VI-2	VI-2	VII-1	VII-1	VII-2	VII-2	VIII	VIII
			I	I	II	II	III	II	IV	IV	V	VŽ	VI-1	VI-1	VI-2	VI-2	VII-1	VII-1	VII-2	VII-2	VIII	VIII
			I	I	II	II	III	II	IV	IV	V	VŽ	VI-1	VI-1	VI-2	VI-2	VII-1	VII-1	VII-2	VII-2	VIII	VIII
Andrijevića	614	356	211	132	5	3	142	67	195	121	1	0	2	1	0	0	57	32	1	0	0	0
Berane	3802	2325	1348	894	100	83	661	379	1174	656	8	2	34	17	0	0	472	290	5	4	0	0
Budva	938	606	143	88	21	15	151	88	316	204	4	2	32	24	0	0	259	176	12	9	0	0
Bijelo Polje	4108	2429	1243	770	138	110	921	451	1057	651	25	5	40	23	0	0	671	409	13	10	0	0
Bar	2965	1868	757	478	92	67	470	257	850	552	11	2	68	39	1	0	690	457	24	15	2	1
Cetinje	999	595	224	133	31	26	125	62	337	196	1	0	12	8	0	0	261	165	8	5	0	0
Danilovgrad	1187	770	293	183	29	29	240	137	426	284	2	0	8	5	0	0	182	127	7	5	0	0
H. Novi	1561	927	184	102	127	76	321	169	447	272	8	2	69	36	0	0	386	263	18	7	1	0
Kolašin	755	417	266	165	20	16	142	67	203	92	4	1	9	4	0	0	109	72	2	0	0	0
Kotor	877	562	82	50	24	17	136	66	305	196	1	1	27	16	0	0	287	206	15	10	0	0
Mojkovac	755	459	186	138	22	17	229	119	212	120	2	1	6	3	0	0	97	60	1	1	0	0

<sup>3</sup> Izveštaj prikazuje sva novoprijavljena lica, pa i ona kada nezaposleno lice prelazi iz jednog u drugi biro rada

Nikšić	4884	2954	717	380	154	111	977	527	1577	941	17	1	94	79	0	0	1300	881	45	32	3	2
Podgorica	11322	6811	2849	1671	298	231	1488	854	3544	2109	52	14	120	74	2	1	2889	1803	78	52	2	2
Plav	1719	1001	852	561	5	1	224	88	420	241	8	3	16	6	0	0	182	96	11	4	1	1
Pljevlja	2137	1236	370	237	54	37	457	199	742	461	11	1	29	19	2	0	458	273	14	9	0	0
Plužine	232	127	41	26	0	0	76	40	79	41	0	0	4	2	0	0	31	18	1	0	0	0
Rožaje	4023	2356	2246	1497	9	5	676	285	613	323	7	1	33	19	0	0	426	218	13	8	0	0
Šavnik	133	65	28	20	2	0	35	13	40	16	0	0	1	0	0	0	24	13	3	3	0	0
Tivat	818	494	136	68	45	33	147	67	261	170	7	2	26	12	0	0	190	137	6	5	0	0
Ulcinj	973	565	279	163	26	12	145	69	208	135	6	1	13	7	0	0	274	162	22	16	0	0
Žabljak	155	84	19	11	1	1	19	9	69	40	2	0	5	2	0	0	40	21	0	0	0	0
UKUPNO	44957	27007	12474	7767	1203	890	7782	4013	13075	7821	177	39	648	396	5	1	9285	5879	299	195	9	6

**Novoprijavljeni**

- prema stepenima stručne spreme –

(Tab. 31)

	Ukupno	Ž	I	Ž	II	Ž	III	Ž	IV	Ž	V	Ž	VI-1	Ž	VI-2	Ž	VII-1	Ž	VII-2	Ž	VIII	Ž
Prvi put, nema zapošljavanja	5684	2920	1536	839	12	5	344	117	1870	836	38	8	23	13	1	0	1826	1082	32	19	2	1
Prvi put, ima zapošljavanja	1846	901	278	103	17	7	199	62	628	323	16	3	32	10	1	1	658	381	15	11	2	0
Nije prvi put, nema zapošljavanja	13078	8639	6292	4537	307	253	1871	1119	2566	1548	24	9	51	28	0	0	1904	1104	61	39	2	2
Nije prvi put, ima zapošljavanja	24349	14547	4368	2288	867	625	5368	2715	8011	5114	99	19	542	345	3	0	4897	3312	191	126	3	3
UKUPNO:	44957	27007	12474	7767	1203	890	7782	4013	13075	7821	177	39	648	396	5	1	9285	5879	299	195	9	6

### Novoprijavljeni<sup>4</sup>

- prema razlogu prestanka radnog odnosa -

(Tab. 32)

Razlog prestanka radnog odnosa	Σ	Ž	I	Ž	II	Ž	III	Ž	IV	Ž	V	Ž	VI-1	Ž	VI-2	Ž	VII-1	Ž	VII-2	Ž	VIII	Ž

<sup>4</sup> Izveštaj prikazuje sva novoprijavljena lica, osim lica koja prelaze iz jednog u drugi biro rada

01 Izrecena mera prestanka radnog odnosa zbog povrede radnih dužnosti i obaveza	71	28	20	5	5	4	19	8	20	7	0	0	0	0	0	0	7	4	0	0	0	0
02 Pismena izjava zaposlenog da želi da raskine radni odnos (otkaz ugovora o radu)	835	460	170	82	41	28	199	99	269	166	2	0	11	5	0	0	139	76	4	4	0	0
03 Zaključivanje sporazuma s poslodavcem o prestanku radnog odnosa	1212	741	196	103	48	33	206	111	471	318	7	2	23	10	0	0	254	159	7	5	0	0
04 Dopunski rad kod drugog poslodavca bez saglasnosti poslodavca kod koga je zaposleni u radnom odnosu sa punim radnim vremenom	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
05 Ako zaposleni ne pokaže potrebna znanja i sposobnosti, a nema radnog mesta na koje može biti raspoređen	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
06 Ako zaposleni ne ostvaruje odgovarajuće rezultate rada, a nema radnog mesta na koje može biti raspoređen	3	2	1	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
07 Ako zaposleni na probnom radu nije postigao odgovarajuće rezultate rada	2	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
08 Pripravnik nije položio stručni ispit	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
09 Neopravdani izostanak s posla 5 radnih dana uzastopno	10	6	1	0	0	0	4	1	5	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10 Neopravdani izostanak s posla 7 radnih dana sa prekidima u toku 3	10	5	4	2	0	0	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0









38 Zbog zdravstvenog stanja zaposlenog ili članova njegove porodice	8	6	3	2	0	0	2	1	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
40 Zbog prestanka rada ostvarenog po drugom osnovu	41	30	7	6	1	0	10	7	16	11	0	0	1	0	0	0	6	6	0	0	0	0
41 Zbog prestanka rada u stranim i drugim predstavništvima	2	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
42 Ostali razlozi utvrđeni zakonom ili kolektivnim ugovorom	1045	620	284	152	56	39	236	123	341	233	7	0	18	9	1	0	100	63	2	1	0	0
UKUPNO 1. sa stažom	20853	12423	4058	2172	782	565	4636	2416	6844	4402	91	20	402	238	4	1	3890	2514	142	93	4	2
UKUPNO 2. bez staža	23976	14486	8368	5562	421	325	3126	1583	6198	3391	86	19	244	157	1	0	5370	3343	157	102	5	4
UKUPNO SVEGA=	44829	26909	12426	7734	1203	890	7762	3999	13042	7793	177	39	646	395	5	1	9260	5857	299	195	9	6

## Novoprijavljeni

– prema starosnim grupama –

*(Tab. 33)*

	Starosna grupa	Ukupno	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII
Rb	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Do 18 godina	233	222	0	11	0	0	0	0	0	0	0
2	Žena	139	135	0	5	0	0	0	0	0	0	0
3	Od 18 do 25 godina	8371	1325	35	753	3666	52	4	1	2499	36	0
4	Žena	4395	698	16	272	1734	12	3	0	1636	24	0
5	Preko 25 do 30 godina	7148	899	27	672	2046	16	14	2	3347	124	1
6	Žena	3985	485	14	283	1086	3	7	0	2029	78	0
7	Preko 30 do 35 godina	5316	1055	58	964	1271	15	86	0	1784	78	5
8	Žena	3052	587	35	418	734	2	51	0	1162	58	5
9	Preko 35 do 40 godina	4971	1590	126	1163	1145	12	123	1	788	22	1
10	Žena	3069	986	88	613	752	5	82	0	531	12	0
11	Preko 40 do 45 godina	4731	1772	167	1069	1231	13	91	0	371	17	0
12	Žena	3150	1182	131	617	889	1	66	0	253	11	0
13	Preko 45 do 50 godina	4513	1735	230	1097	1157	10	83	1	187	12	1
14	Žena	3014	1145	177	664	845	1	53	1	120	7	1
15	Preko 50 do 55 godina	4271	1485	278	1035	1222	22	101	0	121	6	1
16	Žena	2796	972	203	609	882	6	63	0	59	2	0
17	Preko 55 do 60 godina	3442	1314	188	655	1054	16	101	0	111	3	0
18	Žena	2263	874	155	380	738	5	51	0	57	3	0

19	Preko 60 godina	1825	1023	94	342	250	21	42	0	52	1	0
20	Žena	1825	1023	94	342	250	21	42	0	52	1	0
21	UKUPNO	44821	12420	1203	7761	13042	177	645	5	9260	299	9
22	UKUPNO Žena	26905	7732	890	3998	7793	39	394	1	5857	195	6

## Oglašena slobodna radna mjesta

– po opštinama –

(Tab. 34)

Rb	Opština	1.1 – 31.12.2016. g.		1.1 – 31.12.2017. g.		Nom. razlika (5-3)	Indeks (5:3)
		Broj prijava o SRM	Broj SRB	Broj prijava o SRM	Broj SRB		
	1	2	3	4	5	6	7
1	Andrijevisa	64	80	53	79	-1	98.75
2	Bar	1114	2100	975	2022	-78	96.29
3	Berane	329	469	363	572	103	121.96
4	Bijelo Polje	511	895	609	1018	123	113.74
5	Budva	1810	5572	1844	5714	142	102.55
6	Cetinje	362	525	349	486	-39	92.57
7	Danilovgrad	308	627	291	609	-18	97.13
8	Herceg Novi	2620	4029	2726	5113	1084	126.90
9	Kolašin	164	255	190	283	28	110.98
10	Kotor	1242	2087	1101	1607	-480	77.00
11	Mojkovac	104	170	108	141	-29	82.94
12	Nikšić	955	1842	747	1411	-431	76.60
13	Plav	151	272	164	219	-53	80.51
14	Pljavlja	594	973	648	1111	138	114.18
15	Plužine	44	59	65	68	9	115.25

16	Podgorica	4596	8365	4225	6909	-1456	82.59
17	Rožaje	277	413	323	453	40	109.69
18	Šavnik	46	54	31	48	-6	88.89
19	Tivat	1002	1645	1074	1846	201	112.22
20	Ulcinj	497	1192	485	1256	64	105.37
21	Žabljak	143	256	210	350	94	136.72
22	Crna Gora	16933	31880	16581	31315	-565	98.23

**Oglašena slobodna radna mjesta**

- po opštinama i stepenima obrazovanja -

*(Tab. 35)*

_Opština	Ukupno	I	II	III	IV	V	VI1	VI2	VII1	VII2	VIII
ANDRIJEVICA	79	24	8	0	2	0	0	0	44	1	0
BAR	2022	420	162	649	476	9	64	0	235	6	1
BERANE	572	102	6	61	191	2	18	0	192	0	0
BIJELO POLJE	1018	338	1	221	130	4	50	0	271	3	0
BUDVA	5714	2798	736	628	1201	20	41	0	289	1	0
CETINJE	486	78	3	115	106	4	13	0	155	11	1
DANILOVGRAD	609	186	28	180	90	0	15	0	109	1	0
HERCEG NOVI	5113	1197	1294	1469	719	11	63	0	325	26	9
KOLAŠIN	283	76	1	68	51	6	25	0	56	0	0
KOTOR	1607	306	142	479	360	2	32	0	279	2	5
MOJKOVAC	141	15	0	6	45	0	6	0	69	0	0
NIKŠIĆ	1411	243	10	298	435	4	136	0	272	6	7
PLAV	219	32	1	27	29	1	17	1	111	0	0
PLJEVLJA	1111	286	16	268	261	11	52	0	213	4	0
PLUŽINE	68	12	0	7	2	0	0	0	47	0	0
PODGORICA	6913	1288	105	873	1954	66	194	0	2295	65	73
ROŽAJE	453	33	6	45	128	1	14	0	226	0	0
ŠAVNIK	48	19	0	4	8	0	5	0	11	1	0
TIVAT	1842	209	250	399	650	36	59	0	236	2	1
ULCINJ	1256	445	99	297	272	1	17	0	123	0	2
ŽABLJAK	350	131	1	88	77	0	11	0	42	0	0

UKUPNO	31315	8238	2870	6182	7187	178	832	1	5600	129	99
--------	-------	------	------	------	------	-----	-----	---	------	-----	----

### Oglašena slobodna radna mjesta

- po opštinama i nivoima i podnivoima obrazovanja -

(Tab. 36)

	Nivo	I					II	III	IV		V			VI	VII					VIII
	Podnivo	I-1				I-2			IV-1	IV-2					VII-1		VII-2			
Opština	Ukupno	111	112	113	114	121	201	301	411	421	501	502	503	601	711	712	713	721	722	801
ANDRIJEVICA	79	1	0	0	0	23	8	0	2	0	0	0	0	2	0	42	0	1	0	0
BAR	2022	91	0	20	0	309	162	649	476	9	64	0	0	15	2	207	11	3	3	1
BERANE	572	53	0	0	0	49	6	61	191	0	18	0	2	6	0	178	8	0	0	0
BIJELO POLJE	1018	14	0	0	0	324	1	221	130	2	50	0	2	3	2	261	5	3	0	0
BUDVA	5714	2686	0	0	0	112	736	628	1201	20	41	0	0	4	1	279	5	1	0	0
CETINJE	486	4	0	2	0	72	3	115	106	4	13	0	0	0	0	147	8	11	0	1
DANILOVGRAD	609	179	0	0	0	7	28	180	90	0	15	0	0	2	0	104	3	1	0	0
HERCEG NOVI	5113	556	0	0	0	641	1294	1469	719	11	63	0	0	17	1	294	13	26	0	9
KOLAŠIN	283	0	0	0	0	76	1	68	51	6	25	0	0	1	0	50	5	0	0	0
KOTOR	1607	174	0	0	0	132	142	479	360	2	32	0	0	1	1	274	3	2	0	5
MOJKOVAC	141	9	0	0	0	6	0	6	45	0	6	0	0	1	0	62	6	0	0	0



NIKŠIĆ	1411	91	0	0	0	152	10	298	435	4	136	0	0	4	2	258	8	6	0	7
PLAV	219	32	0	0	0	0	1	27	29	1	17	1	0	6	0	104	1	0	0	0
PLJEVLJA	1111	34	0	0	0	252	16	268	261	11	52	0	0	14	2	186	11	4	0	0
PLUŽINE	68	12	0	0	0	0	0	7	2	0	0	0	0	0	0	45	2	0	0	0
PODGORICA	6913	65	0	2	0	1221	101	873	1954	3	194	0	63	144	48	1994	109	61	4	73
ROŽAJE	453	20	0	0	0	13	6	45	128	1	14	0	0	13	1	194	18	0	0	0
ŠAVNIK	48	19	0	0	0	0	0	4	8	0	5	0	0	0	0	11	0	1	0	0
TIVAT	1842	136	0	0	0	73	250	399	650	36	59	0	0	2	0	231	3	0	2	1
ULCINJ	1256	319	0	0	0	126	99	297	272	1	17	0	0	4	1	108	10	0	0	2
ŽABLJAK	350	0	0	0	0	131	1	88	77	0	11	0	0	0	0	42	0	0	0	0
UKUPNO	31315	4495	0	24	0	3719	2865	6182	7187	111	832	1	67	239	61	5071	229	120	9	99

## Oglašena slobodna radna mjesta

– po djelatnostima i vrsti radnog odnosa –

(Tab. 37)

Djelatnost	Ukupno:	Novootvoreno	Upraznjeno	Neodređeno	Određeno	Pripravnik	Pripravnik volonter	Dopunski rad	Privremeni poslovi	Sezonski poslovi	Privrem.radno ang.	Invalidi
A.Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	711	596	115	97	199	9	0	0	0	404	0	2
B.Rudarstvo	117	9	108	5	110	2	0	0	0	0	0	0
C.Prerađivačka industrija	1042	475	567	92	835	37	0	0	1	73	0	4
D.Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	84	12	72	8	67	9	0	0	0	0	0	0
E.Snabdijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	920	300	620	100	663	24	0	0	42	90	0	1
F.Građevinarstvo	1659	996	663	73	1416	19	0	5	0	145	0	1
G.Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala	3367	1987	1380	248	2568	21	1	3	0	525	0	1
H.Saobraćaj i skladištenje	1025	281	744	105	595	49	0	20	27	229	0	0
I.Usluge smještaja i ishrane	6037	2599	3438	193	1938	7	0	9	0	3889	0	1
J.Informisanje i komunikacije	338	131	207	78	246	2	0	0	4	8	0	0
K.Finansijske djelatnosti i	400	77	323	57	339	3	0	0	0	0	0	1

djelatnost osiguranja												
L.Poslovanje nekretninama	572	125	447	41	376	0	0	0	0	155	0	0
M.Stručne, naučne, inovacione i tehničke djelatnosti	860	515	345	103	635	43	0	0	2	74	0	3
N.Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	5728	4927	801	64	4935	19	0	1	0	709	0	0
O.Državna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	1756	212	1544	943	654	159	0	0	0	0	0	0
P.Obrazovanje	3661	482	3179	123	3525	1	1	11	0	0	0	0
Q.Zdravstvena i socijalna zaštita	1392	263	1129	190	1004	15	0	1	0	179	1	2
R.Umjetnost,zabava i rekreacija	587	308	279	83	437	7	2	0	0	57	0	1
S.Ostale uslužne djelatnosti	1059	720	339	29	939	7	0	2	0	42	2	38
U.Djelatnost eksteritorijalnih organizacija i tijela	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
UKUPNO:	31315	15016	16300	2633	21481	433	4	52	76	6579	3	55

### Zapošljavanje iz evidencije Zavoda

– po opštinama –

(Tab. 38)

Rb	Opština	1.1-31.12.2016.		1.1-31.12.2017.		Odnosi 4:2	
		Ukupno	%	Ukupno	%	Nom.raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7
1	Andrijevića	5	0.04	5	0.04	0	100.00
2	Bar	443	3.16	669	4.96	226	151.02
3	Berane	192	1.37	220	1.63	28	114.58
4	Bijelo Polje	493	3.52	573	4.24	80	116.23
5	Budva	1202	8.58	1378	10.21	176	114.64

6	Cetinje	199	1.42	180	1.33	-19	90.45
7	Danilovgrad	203	1.45	153	1.13	-50	75.37
8	Herceg Novi	3063	21.87	2827	20.94	-236	92.30
9	Kolašin	48	0.34	64	0.47	16	133.33
10	Kotor	1101	7.86	926	6.86	-175	84.11
11	Mojkovac	53	0.38	41	0.30	-12	77.36
12	Nikšić	880	6.28	816	6.04	-64	92.73
13	Plav	41	0.29	25	0.19	-16	60.98
14	Pljevlja	558	3.98	500	3.70	-58	89.61
15	Plužine	2	0.01	12	0.09	10	600.00
16	Podgorica	3818	27.26	3359	24.88	-459	87.98
17	Rožaje	129	0.92	151	1.12	22	117.05
18	Šavnik	14	0.10	7	0.05	-7	50.00
19	Tivat	1094	7.81	1053	7.80	-41	96.25
20	Ulcinj	434	3.10	451	3.34	17	103.92
21	Žabljak	36	0.26	89	0.66	53	247.22
	Ukupno:	14008	100	13499	100	-509	96.37

**Pregled zapošljavanja prema opštinama i stepenima stručne spreme**

*(Tab. 39)*

_Opština	Ukupno	I	II	III	IV	V	VI1	VI2	VII1	VII2	VIII
ANDRIJEVICA	5	0	0	0	1	0	0	0	4	0	0
BAR	669	133	32	122	240	1	18	0	118	4	1
BERANE	220	21	2	26	55	0	7	0	108	1	0
BIJELO POLJE	573	90	14	91	174	2	15	0	179	8	0
BUDVA	1378	270	155	167	607	3	29	0	144	2	1
CETINJE	180	19	0	18	50	0	2	0	87	4	0
DANILOVGRAD	153	19	2	37	62	0	0	0	33	0	0
HERCEG NOVI	2827	448	628	720	600	9	49	0	352	15	6
KOLAŠIN	64	19	2	9	16	1	2	0	15	0	0
KOTOR	926	167	55	187	282	6	6	0	219	4	0
MOJKOVAC	41	3	0	7	18	0	0	0	13	0	0
NIKŠIĆ	816	40	7	207	305	1	45	0	197	14	0
PLAV	25	1	0	7	11	0	0	0	6	0	0
PLJEVLJA	500	61	7	135	163	5	8	0	114	7	0
PLUŽINE	12	1	0	2	5	0	0	0	4	0	0
PODGORICA	3359	309	24	314	1185	10	96	1	1351	68	1
ROŽAJE	151	7	2	14	27	0	6	0	92	3	0
ŠAVNIK	7	2	0	2	1	0	0	0	2	0	0
TIVAT	1053	149	66	180	396	16	20	1	214	11	0
ULCINJ	451	122	26	67	139	2	10	0	78	7	0
ŽABLJAK	89	25	2	5	45	0	0	0	12	0	0
UKUPNO	13499	1906	1024	2317	4382	56	313	2	3342	148	9

## Pregled zapošljavanja prema djelatnostima poslodavaca

(Tab. 40)

	Djelatnost	Ukupno	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII
Rb	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	A.Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	146	30	8	42	49	0	2	0	14	1	0
2	B.Rudarstvo	48	12	0	25	4	0	0	0	7	0	0
3	C.Prerađivačka industrija	416	62	46	129	125	2	11	0	41	0	0
4	D.Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	70	1	0	12	21	0	1	0	33	2	0
5	E.Snabdijevanje vodom; upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	481	189	11	99	111	1	5	0	65	0	0
6	F.Građevinarstvo	642	114	80	134	183	11	10	0	105	5	0
7	G.Trgovina na veliko i trgovina na malo; popravka motornih vozila i motocikala	1648	215	113	365	691	8	13	1	237	5	0
8	H.Saobraćaj i skladištenje	695	86	20	157	300	3	16	0	109	4	0
9	I.Usluge smještaja i ishrane	2631	573	471	587	781	16	25	0	177	1	0
10	J.Informisanje i komunikacije	203	7	1	7	60	1	3	1	119	3	1
11	K.Finansijske djelatnosti i djelatnost osiguranja	243	1	0	3	47	0	14	0	171	7	0
12	L.Poslovanje nekretninama	113	12	8	18	22	2	2	0	45	3	1
13	M.Stručne, naučne, inovacione i tehničke djelatnosti	524	52	93	52	114	1	10	0	196	6	0
14	N.Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2065	281	63	363	950	8	34	0	350	16	0

15	O.Državna uprava i odbrana; Obavezno socijalno osiguranje	323	11	3	15	74	0	5	0	203	12	0
16	P.Obrazovanje	1475	41	12	62	251	1	127	0	931	43	7
17	Q.Zdravstvena i socijalna zaštita	694	55	33	82	255	0	14	0	235	20	0
18	R.Umjetnost,zabava i rekreacija	322	41	31	47	89	1	6	0	95	12	0
19	S.Ostale uslužne djelatnosti	649	117	29	113	242	1	15	0	128	4	0
20	U.Djelatnost eksteritorijalnih organizacija i tijela	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
21	UKUPNO:	13499	1900	1022	2312	4369	56	313	2	3342	144	9

Pregled zapošljavanja prema nivoima i podnivoima obrazovanja

(Tab. 41)

	Nivo	I					II	III	IV		V			VI	VII					VIII
	Podnivo	I-1				I-2			IV-1	IV-2					VII-1			VII-2		
Opština	Ukupno	111	112	113	114	121	201	301	411	421	501	502	503	601	711	712	713	721	722	801
ANDRIJEVICA	5	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0
BAR	669	53	0	4	4	72	32	122	240	1	18	0	0	54	6	38	20	1	3	1
BERANE	220	2	0	0	0	19	2	26	55	0	7	0	0	14	18	49	27	0	1	0
BIJELO POLJE	573	11	1	3	7	68	14	91	174	2	15	0	0	32	42	72	33	3	5	0
BUDVA	1378	175	0	0	2	93	155	167	607	3	29	0	0	43	10	54	37	1	1	1
CETINJE	180	1	1	0	0	17	0	18	50	0	2	0	0	15	0	39	33	2	2	0
DANILOVGRAD	153	4	0	0	0	15	2	37	62	0	0	0	0	6	3	13	11	0	0	0
HERCEG NOVI	2827	95	1	2	6	344	628	720	600	9	49	0	0	109	10	194	39	14	1	6
KOLAŠIN	64	1	0	0	1	17	2	9	16	1	2	0	0	4	2	6	3	0	0	0
KOTOR	926	67	0	0	1	99	55	187	282	6	6	0	0	61	14	107	37	2	2	0
MOJKOVAC	41	1	0	0	0	2	0	7	18	0	0	0	0	3	1	3	6	0	0	0





	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Andrijevića	259	262	328	320	338	337	354	368	367	364	356	358	334
2	Budva	169	206	193	177	161	147	137	139	149	139	168	165	163
3	Cetinje	314	306	299	289	275	257	250	259	261	243	256	248	271
4	Danilovgrad	106	107	105	106	98	102	108	112	105	96	89	89	102
5	Kolašin	95	85	85	79	70	68	68	71	65	68	70	66	74
6	Kotor	182	181	182	176	169	161	149	161	156	151	162	159	166
7	Mojkovac	149	149	144	141	141	132	130	178	171	160	150	156	150
8	Bar	548	584	574	560	547	520	506	519	507	512	497	499	531
9	Berane	1330	1475	1671	1715	1789	1791	1837	1922	1928	1913	1937	1921	1769
10	Bijelo Polje	711	692	685	688	680	696	727	782	762	729	749	739	720
11	Herceg Novi	503	506	479	430	406	385	344	342	360	376	400	399	411
12	Nikšić	620	593	585	540	544	551	585	596	521	483	516	516	554
13	Pljevlja	485	482	465	458	467	443	426	480	470	432	452	442	459
14	Podgorica	1309	1295	1279	1231	1192	1155	1121	1161	1127	1142	1159	1110	1190
15	Plav	352	361	392	391	395	395	390	405	421	404	399	397	392
16	Plužine	38	42	39	34	30	29	30	28	30	27	33	36	33

17	Rožaje	473	529	627	620	673	715	756	795	827	811	813	799	703
18	Šavnik	14	14	13	13	13	13	14	14	10	9	10	10	12
19	Tivat	187	189	195	184	179	165	156	158	162	163	176	175	174
20	Ulcinj	215	222	225	206	196	187	177	184	183	181	173	171	193
21	Žabljak	21	23	21	15	16	13	15	22	20	23	27	26	20
22	UKUPNO	8080	8303	8586	8373	8379	8262	8280	8696	8602	8426	8592	8481	8422

**Pregled isplata novčanih naknada u 2017. godini**

(Tab. 43)

Rb	Mjesec	Redovna - 40% minimalne zarade		Najniža penzija		Ukupno	
		Broj korisnika	Sredstva bruto	Broj korisnika	Sredstva bruto	Broj korisnika	Sredstva bruto
	1	4	5	6	7	8	9
1	Januar	7038	699738.84	1046	158190.98	8084	857929.82
2	Februar	7255	723880.32	1048	156469.35	8303	880349.66
3	Mart	7592	777125.12	994	153940.08	8586	931065.20
4	April	7409	706167.90	964	146851.66	8373	853019.57
5	Maj	7434	711977.00	945	143360.00	8379	855337.85
6	Jun	7345	705220.38	917	139389.38	8262	844609.76
7	Jul	7389	715731.69	891	137906.66	8280	853638.32
8	Avgust	7819	762973.58	877	134420.18	8696	897393.76
9	Septembar	7740	736825.12	862	130878.57	8602	867703.69
10	Oktobar	7595	742701.15	831	127986.96	8426	870688.11
11	Novembar	7791	753645.36	801	122123.17	8592	875768.53
12	Decembar	7709	744291.67	772	117335.75	8481	861617.42

**Stručni tretman nezaposlenih lica**

(Tab. 44)

	Biro rada	Interviju	Informativni razgovor	Plan zapošljavanja	Realizacija plana zapošljavanja	Informativno motivacioni seminari
Rb	1	2	3	4	5	6
1	Andrijevisa	1080	121	1379	1475	2
2	Berane	5178	435	8690	7068	135
3	Budva	1068	298	1945	1427	0
4	Bijelo Polje	4401	1570	11867	17398	48

5	Bar	3142	1040	6671	4698	0
6	Cetinje	960	122	2802	4907	7
7	Danilovgrad	1187	214	2711	2281	0
8	H. Novi	305	292	4522	2603	280
9	Kotor	681	127	1771	2977	21
10	Kolašin	384	102	1577	817	0
11	Mojkovac	733	140	1846	3509	0
12	Nikšić	7556	1120	11571	12848	14
13	Podgorica	11315	761	26818	33374	243
14	Plav	462	85	2561	344	2
15	Plužine	45	9	742	413	0
16	Pljevlja	1296	470	7255	7378	21
17	Rožaje	1030	294	10248	4070	0
18	Šavnik	159	44	261	301	0
19	Tivat	892	255	2077	1678	2
20	Ulcinj	736	93	2081	1109	0
21	Žabljak	67	64	539	645	4
22	UKUPNO	42677	7656	109934	111320	779

PREGLED BROJA UČESNIKA MJERA AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA U 2017. GODINI

<b>RB</b>	<i>Biro rada</i>	<i>Obrazovanje i osposobljavanje odraslih</i>	<i>Javni radovi</i>	<i>Osposobljavanje za rad kod poslodavca</i>	<i>Osposobljavanje za samostalan rad</i>	<i>Program "Stop sivoj ekonomiji"</i>	<i>Profesionalna rehabilitacija</i>	<i>Ukupno</i>
-----------	------------------	---	---------------------	--	--	---------------------------------------	-------------------------------------	---------------

1	Podgorica	127	222	16	11	63	30	469
2	Cetinje	8	37	4	0	4	0	53
3	Danilovgrad	18	31	2	2	0	1	54
4	Kolašin	0	18	8	3	5	1	35
5	<b>Ukupno(1+2+3+4)</b>	<b>153</b>	<b>308</b>	<b>30</b>	<b>17</b>	<b>72</b>	<b>32</b>	<b>612 (27,30%)</b>
6	Berane	65	91	17	16	3	1	193
7	Andrijevica	0	28	0	0	0	0	28
8	Plav	0	24	0	0	7	0	31
9	Rožaje	0	63	5	3	5	0	76
10	<b>Ukupno(6+7+8+9)</b>	<b>65</b>	<b>206</b>	<b>22</b>	<b>19</b>	<b>15</b>	<b>1</b>	<b>328 (14,61%)</b>
11	BijeloPolje	97	185	15	3	30	20	350
12	Mojkovac	9	31	0	1	7	0	48
13	<b>Ukupno(11+12)</b>	<b>106</b>	<b>216</b>	<b>15</b>	<b>4</b>	<b>37</b>	<b>20</b>	<b>398 (17,72%)</b>
14	Pljevlja	77	152	5	2	2	48	286
15	Žabljak	0	9	1	1	1	1	13
16	<b>Ukupno (14+15)</b>	<b>77</b>	<b>161</b>	<b>6</b>	<b>3</b>	<b>3</b>	<b>49</b>	<b>299 (13,31%)</b>
17	Nikšić	55	115	11	0	4	16	201
18	Plužine	1	3	1	0	0	0	5
19	Šavnik	16	12	1	2	0	0	31
20	<b>Ukupno(17+18+19)</b>	<b>72</b>	<b>130</b>	<b>13</b>	<b>2</b>	<b>4</b>	<b>16</b>	<b>237 (10,55%)</b>
21	Bar	48	55	7	2	6	38	156
22	Budva	5	10	0	0	2	0	17
23	Ulcinj	2	49	5	2	0	0	58
24	<b>Ukupno(21+22+23)</b>	<b>55</b>	<b>114</b>	<b>12</b>	<b>4</b>	<b>8</b>	<b>38</b>	<b>231 (10,28%)</b>
25	Herceg Novi	17	51	2	1	3	0	74
26	Kotor	1	11	0	0	3	5	20
27	Tivat	7	17	0	0	0	22	46
28	<b>Ukupno(25+26+27)</b>	<b>25</b>	<b>79</b>	<b>2</b>	<b>1</b>	<b>6</b>	<b>27</b>	<b>140 (6,23%)</b>
29	<b>UKUPNO LICA</b>	<b>553 (24,63%)</b>	<b>1.214 (54,07%)</b>	<b>100 (4,45%)</b>	<b>50 (2,22%)</b>	<b>145 (6,45%)</b>	<b>183 (8,18%)<sup>5</sup></b>	<b>2.245 (100%)</b>
30	<b>UKUPNO SREDSTVA (%)</b>	<b>12,00%</b>	<b>53,10%</b>	<b>5,89%</b>	<b>4,42%</b>	<b>19,58%</b>	<b>5,01%<sup>6</sup></b>	<b>2.119.237,24 (100%)</b>

<sup>5</sup> 98,36% učesnika profesionalne rehabilitacije su lica sa invaliditetom

<sup>6</sup> Finansiranje programa u kojima učestvuju lica sa invaliditetom vrši se iz sredstava Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom

## Učesnici programa stručnog osposobljavanja

(Tab. 46)

Biro rada	Broj učesnika u javnom sektoru	Broj učesnika u privatnom sektoru	Ukupno
Andrijevica	15	7	22
Bar	63	106	169
Berane	45	154	199
Bijelo Polje	83	83	166
Budva	34	61	95
Cetinje	48	34	82
Danilovgrad	38	17	55
Herceg Novi	65	77	142
Kolašin	13	2	15
Kotor	42	50	92
Mojkovac	15	11	26
Nikšić	180	144	324
Plav	33	19	52
Pljevlja	53	120	173
Plužine	3	0	3
Podgorica	596	853	1449
Rožaje	47	62	109
Savnik	4	1	5
Tivat	37	28	65
Ulcinj	45	55	100
Žabljak	2	15	17
UKUPNO	1461	1899	3360



**Pregled odobrenih kredita po djelatnostima**

*(Tab. 48)*

RB	Djelatnost	Br. kredita	Br. radnika	Sredstva (Eur)
1	Industrija i rudarstvo	2	3	15.000
2	Poljoprivreda i ribarstvo	15	15	75.000
3	Šumarstvo			
4	Građevinarstvo			
5	Saobraćaj i veze	4	4	20.000
6	Trgovina	6	7	35.000
7	Ugostiteljstvo i turizam	5	7	35.000
8	Zanatstvo i lične usluge	17	22	110.000
9	Finans.tehn.i posl. usluge			
10	Obrazov., nauka, kultura i infor.			
11	Zdravstvena i socijalna zaštita			
	<b>UKUPNO:</b>	<b>49</b>	<b>58</b>	<b>290.000</b>

**Odobreni krediti po opštinama**

*(Tab. 47)*

	Opština	Br. kredita	Br. radnika	Sredstva (€)
1	Berane	3	5	25.000
2	Andrijevića			
3	Plav	1	1	5.000
4	Rožaje			
5	Pljevlja	5	7	35.000
6	Žabljak	1	1	5.000

7	Nikšić	7	7	35.000
8	Šavnik			
9	Plužine			
10	Bijelo Polje	6	7	35.000
11	Mojkovac	4	4	20.000
12	Kolašin			
13	Cetinje	1	1	5.000
I	Suma	28	33	165.000
14	Podgorica	6	7	35.000
15	Danilovgrad	2	2	10.000
16	Bar	7	10	50.000
17	Ulcinj	1	1	5.000
18	Budva	1	1	5.000
19	Herceg Novi	3	3	15.000
20	Tivat	1	1	5.000
21	Kotor			
II	Suma	21	25	125.000
22	UKUPNO (I+II):	49	58	290.000

**Pregled odobrenih kredita po statusu**

*(Tab. 49)*

RB	Djelatnost	Br. kredita	Br. radnika	Sredstva (Eur)
I	Nezaposleni	42	48	240.000
	<i>Žene</i>	<i>20</i>	<i>25</i>	<i>125.000</i>
	<i>Muškarci</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>115.000</i>
II	Preduzetnici	2	2	10.000
III	Pravna lica	5	8	40.000
	Ukupno (I+II+III):	49	58	290.000

**Isfinansirani krediti po opštinama**

*(Tab. 50)*

	Opština	Br. kredita	Br. radnika	Sredstva (€)
1	Berane	4	6	30.000
2	Andrijevića			
3	Plav	1	1	5.000
4	Rožaje			
5	Pljevlja	4	4	20.000
6	Žabljak			
7	Nikšić	6	6	30.000
8	Šavnik			
9	Plužine			

10	Bijelo Polje	6	7	35.000
11	Mojkovac	4	4	20.000
12	Kolašin			
13	Cetinje	1	1	5.000
I	Suma	26	29	145.000
14	Podgorica	2	2	10.000
15	Danilovgrad	1	1	5.000
16	Bar	4	7	35.000
17	Ulcinj			
18	Budva			
19	Herceg Novi	2	2	10.000
20	Tivat			
21	Kotor			
II	Suma	9	12	60.000
<b>22</b>	<b>Ukupno (I+II):</b>	<b>35</b>	<b>41</b>	<b>205.000</b>

**Pregled isfinansiranih kredita po statusu**

*(Tab. 51)*

Rb	Djelatnost	Br. kredita	Br. radnika	Sredstva (Eur)
I	Nezaposleni	29	32	160.000
	<i>Žene</i>	<i>14</i>	<i>17</i>	<i>85.000</i>
	<i>Muškarci</i>	<i>15</i>	<i>15</i>	<i>75.000</i>
II	Preduzetnici	1	1	5.000
III	Pravna lica	5	8	40.000
	<b>Ukupno (I+II+III):</b>	<b>35</b>	<b>41</b>	<b>205.000</b>

**Izveštaj o radu Agencije za mirno rješavanje radnih sporova za  
2017.godinu, sa predlogom mjera**

**I Broj podnijetih Predloga za mirno rješavanje kolektivnih i individualnih radnih sporova**

U periodu **od 01.01. do 31.12.2017.godine**, Agenciji je **podnijeto 2.055 Predloga** za mirno rješavanje radnih sporova, i to:

- **2.054 individualnih radnih sporova,**
- **1 kolektivni radni sporova.**

**Napomena:** Navedenim brojem podnijetih Predloga obuhvaćeno je **preko 3.000 stranaka.**

**II Riješeno predmeta**

Od ukupnog broja podnijetih predloga **2.055**, riješeno je **1.775** predloga, odnosno **86,05%**, i to:

- **1.090 - pozitivno** (postignut sporazum između strana u sporu).
- **682 - obustavljeno** (druga strana u sporu nije prihvatila postupak mirnog rješavanja spora, ili se nije izjasnila u zakonom propisanom i naknadno ostavljenom roku, kao i zbog povlačenja predloga prije otvaranja glavne rasprave);
- **3 – odbijeno (odbačeno)** - postupak je već bio okončan pravosnažnom sudskom presudom, zbog stečaja i nenadležnosti Agencije.

**Predmeti u toku**

- **280 predloga – su u cjelini procesuirani i biće okončani u 2018.godini**, odnosno u toku je postupak arbitraže.

### **III Stranke u postupku**

*Predloge za mirno rješavanje individualnih i kolektivnih radnih sporova pred Agencijom u toku 2017.godine, podnijeli su: zaposleni, poslodavci, samoinicijativno ili preko svojih punomoćnika ili ovlašćenih predstavnika, lica kojima je prestao radni odnos i penzioneri za potraživanja nastala za vrijeme radnog odnosa.*

### **IV Predmet spora**

#### **Individualni:**

- nezakoniti otkaz ugovora o radu,
- osporavanje zaključenog anex-a ugovora o radu,
- neisplaćena ili manje isplaćena naknada zarade,
- ostvarivanje prava na uplatu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, radi ostvarivanja prava na penziju, kao i drugih prava utvrđenih zakonom i podzakonskim aktima,
- uskraćivanje prava na korišćenje godišnjeg odmora,
- naknada štete za neiskorišćeni godišnji odmor,
- neisplaćena otpremnina prilikom odlaska u penziju,
- zlostavljanje na radu – mobing,
- neisplaćena naknada za prekovremeni rad,
- neisplaćena naknada za rad noću,
- neisplaćena naknada za rad u dane državnih i vjerskih praznika,
- neisplaćena naknada za odvojeni život,
- nezakoniti raspored na drugo radno mjesto,
- uskraćena prava na beneficirani radni staž,
- neisplaćena naknada troškova prevoza na rad i sa rada,
- neisplaćena naknada za pomoć u slučaju smrti člana porodice,
- isplata razlike zarade po osnovu nivoa obrazovanja – koeficijenta,
- obračun i isplata naknade po osnovu minulog rada, i
- druga prava koja proizilaze iz rada i po osnovu rada,

#### **Kolektivni:**

- nepoštovanje odredbi kolektivnog ugovora;
- isplata naknade po osnovu manje isplaćenog toplog obroka i regresa za 2008. godinu, po Sporazumu o izmirivanju potraživanja po osnovu manje isplaćenog toplog obroka i regresa, zaključen između Vlade i reprezentativnih sindikata Crne Gore;
- sprečavanje ostvarivanja prava na sindikalno organizovanje;

- zaključivanje, izmjena i dopuna kolektivnog ugovora kod poslodavca i
- kolektivni radni spor koji je nastao u postupku ostvarivanja prava na štrajk.

## **V Kontakti i saradnja**

*U cilju funkcionisanja i rada Agencije, nastavljena je kontinuirana saradnja sa predstavnicima institucija na državnom i lokalnom nivou, socijalnim partnerima na svim nivoima, kao i predstavnicima pravosudnih organa i civilnog društva.*

*Isto tako, treba istaći da je Agencija nastavila i dalju kontinuiranu saradnju na visokom nivou sa predstavnicima MOR-a, sa sjedištem u Budimpešti, kao i sa predstavnicom Kancelarije MOR-a, u Crnoj Gori, čime se doprinosi većoj sinergiji u praćenju i primjeni uporedno pravnih rješenja i smjernicama MOR-a, u ovoj oblasti.*

## **VI Obuke i seminari**

*Agencija, shodno članu 11 Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova, samostalno, kao i u saradnji sa Međunarodnom organizacijom rada - Podregionalnom kancelarijom za centralnu i istočnu Evropu sa sjedištem u Budimpešti, Ministarstvom rada i socijalnog staranja i kancelarijom MOR-a u Crnoj Gori, **organizovala je obuke** arbitara, odnosno miritelja i **učestvovala** na seminarima, okruglim stolovima, radionicama u Crnoj Gori i van njenih granica.*

- *U saradnji sa Međunarodnom organizacijom rada, Podregionalnom kancelarijom za centralnu i istočnu Evropu sa sjedištem u Budimpešti, organizovala je i održala obuku arbitara/miritelja, na teme: „Jačanje znanja i vještina miritelja u Crnoj Gori”, „Mirenje kod kolektivnih radnih sporova i dalji koraci u slučaju neuspjeha”, „Mirenje u procesu kolektivnog pregovaranja: principi MOR-a”, „Djelotvorno mirenje u pojedinačnim radnim sporovima”, „Interaktivna razmjena iskustava i dobrih praktičnih rješenja u cilju daljeg unapređenja znanja i vještina u pregovaranju i sprovođenju postupka mirnog rješavanja radnih sporova, sa posebnim osvrtom na ostvarivanje prava na uplatu za obavezno socijalno osiguranje”, „Mirenje u sporovima koji se tiču uznemiravanja i diskriminacije”, a u cilju unapređenja rada miritelja u kolektivnom pregovaranju.*
- *Obuci organizovanoj na temu: „Jačanje znanja i vještina miritelja u Crnoj Gori“, prisustvovali su i aktivno učestvovali u radu internacionalni eksperti MOR-a, Cristina Mihes, Viši stručnjak za socijalni dijalog i radno pravo, Minawa Ebisui, stručnjak za radno pravo, direktori Agencije za mirno rješavanje radnih sporova Republike Srbije i Republike Srpske, kao i miritelji/arbitri Agencije iz Crne Gore. Navedenoj obuci planirano je bilo i prisustvo Kevina Foleya, koji zbog neodložnih obaveza nije bio u mogućnosti da prisustvuje, te se njegovo učešće očekuje na obuci planiranoj za mart tekuće godine.*

- Agencija je organizovala i održala obuku arbitara/miritelja, na temu „**Kolektivno pregovarenje i kolektivni radni sporovi**“, čime se doprinosi daljem usavršavanju rada miritelja/arbitara.

**Obuci su prisustvovali i aktivno učestvovali u radu, predstavnica MOR-a Cristina Mihes, arbitri/miritelji Agencije za mirno rješavanje radnih sporova Crne Gore (studija slučaja).**

- **Visoki predstavnici MOR-a, održali su više okruglih stolova, na kojem su prisustvovali predstavnici Agencije, Ministarstva rada i socijalnog staranja i Ministarstva javne uprave, u cilju razmatranja mogućnosti unošenja odredbe o obaveznosti pristupanju mirnom rješavanju radnih sporova, prije sudskog postupka. Održavanje navedenih sastanaka bilo je neophodno, s obzirom da je u toku bila izrada Nacrta Zakona o državnim službenicima i namještenicima i Zakona o radu.**
- **Agencija je u saradnji sa MOR-om, organizovala radionicu na temu: “Analiza usklađenosti nacionalnog pravnog okvira sa Konvencijom MOR-a, o radnim odnosima u javnoj službi , br.151.“.**
- Takodje, Agencija je organizovala i održala obuku arbitara/miritelja, na temu „**Interaktivna razmjena iskustava i dobrih praktičnih rješenja u cilju daljeg unapređenja znanja i vještina u pregovaranju i sprovođenju postupka mirnog rješavanja radnih sporova, sa posebnim osvrtom na ostvarivanje prava na uplatu za obavezno socijalno osiguranje**“, u cilju unapređenja znanja i vještina u pregovaranju i sprovođenju postupka mirnog rješavanja ranih sporova sa osvrtom na postupak ostvarivanja prava na uplatu doprinosa za obavezno socijalno
- osiguranje, čime će se doprinijeti daljem razvoju Strategije unapređenju rada Agencije.

**Obuci su prisustvovali i aktivno učestvovali u radu> predstavnici socijalnih partnera Crne Gore, predstavnik Ministarstva rada i socijalnog staranja, predstavnici Poreske uprave i Fonda penzijsko invalidskog osiguranja Crne Gore, direktor Agencije za mirno rješavanje radnih sporova Republike Srbije i predavač u Centru za krizni menadžment i pregovaranje Republike Srbije Tatjana Kljun, kao i arbitri/miritelji Agencije iz Crne Gore.**

- **U okviru Subregionalne konferencije Međunarodne organizacije rada za profesionalne miritelje u regionu, održana je sjednica agencija za mirno rješavanje radnih sporova, kojoj su prisustvovali predstavnici agencija iz regiona i visoki predstavnici MOR-a, a sve u cilju potpisivanja Memoranduma o razumevanju za saradnju na prevenciji i rešavanju radnih sporova.**
- Učešće predstavnika pravosuđa na obukama koje organizuje Agencija u saradnji sa MOR-om, **na predlog Agencije**, predstavnici pravosudnih organa učestvovali su na regionalnoj radionici u Torinu na temu: **“Jačanje znanja i vještina učesnika radi korišćenja izvora Međunarodnog radnog prava na nacionalnom nivou**“, čime bi se **na adekvatan način podstakla međunarodna razmjena iskustava i unaprijedila praksa u vezi sa primjenom izvora Međunarodnog radnog prava.**
- **Predstavnici Agencije, prisustvovali su XX-om redovnom savjetovanju koje je organizovalo Udruženje za radno pravo i socijalno osiguranje Srbije, na Zlatiboru, predstavnik Agencije je aktivno učestvovao sa temom „Aktuelno stanje u oblasti mirnog rješavanja radnih sporova u Crnoj Gori“.**



Tematska oblast savjetovanja, odnosila se na: zapošljavanje, radne odnose u svim oblastima rada, nedavne i predstojeće izmjene zakonskih propisa, radni sporovi, sudski i mirni metodi rješavanja radnih sporova i td.

- **Predstavnik Agencije, učestvovao je u radu tridesetog susreta Udruženja Kopaoničke škole privrednog prava.** Rad po katedrama prema Programu rada, imali su eminentni profesori iz oblasti prava i pravne nauke sa osvrtom na radno zakonodavstvo.
- **Na Konferenciji koju je organizovala Unija poslodavaca Crne Gore, na temu: „Jaka privreda-uspješna Crne Gora”, prisustvovali su predstavnici Agencije;**
- **na Nacionalnoj konferenciji “Budućnost rada”, povodom Međunarodnog dana rada koju je organizovala Međunarodna organizacija rada i Socijalni savjet CG učestvovali su predstavnici Agencije;**
- **Pregovorima povodom otvaranja Poglavlja XIX “Socijalna politika i zapošljavanje”, prisustvovali su predstavnici Agencije;**
- **Predstavnici Agencije u toku 2017. godine, aktivno su učestvovali u radu javne rasprave nacrtima Zakona o državnim službenicima i namještenicima i Zakona o Socijalnom savjetu, dok je predstavnik Agencije aktivno učestvovao, u izradi Nacrta Zakona o radu, kao član radne grupe.**
- **Predstavnici Agencije učestvovali su na konferenciji u organizaciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u saradnji sa Fondacijom Konrad Adeauner i uz podršku koordinatora Misijom OSCE u Crnoj Gori, Savjeta Evrope – kancelarija u Pogorica i Regionalni savjet za saradnju – kancelarija u Beogradu, na temu „Diskriminacija na radu i u zapošljavanju”.**
- **U organizaciji Uprave za kadrove, predstavnici Agencije su prisustvovali seminarima na teme: „Etički kodeks”, „Poslovna komunikacija”, „Prevenција najčešćih profesionalnih oboljenja kod zaposlenih”, „Poslovna komunikacija”, „Upravni postupak”, „Pravilno planiranje Javnih nabavki”, „Učešće iz oblasti Javnih nabavki sa osvrtom na izmjene zakona o Javnim nabavkama”, „Ka efikasnijim Javnim nabavkama u Crnoj Gori”, „Mreža za upravljanje ljudskim resursima – Kadrovski plan”.**

## **VII Učešće predstavnika Agencije u medijima**

- **Informacije u vezi sa funkcionisanjem i radom Agencije, objavljene su u dnevnim listovima „Vijesti”, „Pobjeda“, Dnevnim novinama“ i na portalima „Vijesti“, „RTCG“, „Analitika“ i „CDM“.**

**Predstavnik Agencije, učestvovao je u emisijama javnog servisa RTCG, emisiji glas Amerike (VOA), kao i na lokalnim radio stanicama u Crnoj Gori.**

*Takodje, članovi Upravnog odbora Agencije, predstavnici socijalnih partnera, kao i miritelji, odnosno arbitri, kroz izvaje date u vršenju svojih redovnih radnih obaveza, putem štampanih i elektronskih medija, dali su pun doprinos promovisanju, odnosno upoznavanju šire javnosti sa radom i prednostima mirnog rješavanja radnih sporova.*

- *Agencija, radi veće transparentnosti u svom radu, a u okviru datih nadležnosti, sve više doprinosi svojoj transparentnosti, što se ogleda u činjenici, **da svoju internet stranicu svakodnevno unaprijedjuje, odnosno ažurira**, čime se doprinosi i na ovaj način uspostavljanju boljih odnosa sa javnošću, strankama i daje jasan prikaz pokretanja, vođenja i mirnog rješavanja radnih sporova.*

**Napomena:**

**Zaposleni u Agenciji, svakodnevno ostvaruju kontakt sa građanima Crne Gore, kako neposredno u prostorijama Agencije, tako i elektronskim putem i telefonom.**

**VIII Aktivnosti Agencije u 2017. godini - cilj unapredjenje rada stručne službe Agencije i ostvarivanje jedinstvene prakse u vansudskom rješavanju radnih sporova.**

- **Agencija u toku 2017.godine, nastavila je uspješnu saradnju sa Udruženjem za radno pravo, a sve u cilju: otklanjanja nejasnoća u pojedinim odredbama zakona i pružanju stručne pomoći miriteljima/arbitrima i stručnoj službi Agencije, a u vezi sa postupkom mirnog rješavanja radnih pravnih sporova.**
- **Organi Agencije, Upravni odbor i Stručni savjet, imali su veći broj sjednica, koje se odnose na efikasnije i ekonomičnije funkcionisanje i rad Agencije i ostvarivanje jedinstvene prakse u vansudskom rješavanju radnih sporova.**
- **Upravni odbor Agencije, u skladu sa svojim nadležnostima, utvrdjenim odredbama Zakona o štrajku („Sl.list CG“, br.11/15), razmatrao je mogućnost obrazovanja Arbitražnog vijeća radi utvrđivanja minimuma procesa rada za djelatnost javnih elektronskih komunikacija ( operator javnih elektronskih komunikacija – mobilnih, fiksnih, internet i kablovskih mreža, kablovskih mreža i mreža za prenos i emitovanje radio difuznih i drugih signala), u skladu sa Zakonom o elektronskim**

**komunikacijama („Sl.list CG“,br.40/2013, 56/2013 i 2/2017). Postupak u vezi sa naprijed navedenim je u proceduri i očekuje se obrazovanje istog.**

- **Na Subregionalnoj konferenciji Medjunarodne organizacije rada za profesionalne miritelje u regionu, potpisan je Memorandum o razumevanju za saradnju na prevenciji i rešavanju radnih sporova, isti je potpisan u Podgorici 02.11.2017.godine. Memorandum je potpisan izmedju Agencije za mirno rešavanje radnih sporova Republike Srpske – Bosna i Hercegovina, Nacionalnog instituta za mirenje i arbitražu Republike Bugarske, Ministarstva rada i socijalne politike Republike Makedonije, Udruženja profesionalnih medijatora i arbitara u radnim sporovima Republike Makedonije, Agencije za mirno rešavanje radnih sporova Crne Gore, Ministarstva za socijalnu zaštitu i omladinu Republike Albanije, Ministarstva za javno savetovanje i socijalni dijalog, Direkcije za socijalni dijalog Rumunije i Republičke agencije za mirno rešavanje radnih sporova Republike Srbije.**

**Navedeni Memorandum je potpisan u svrhu unapredjenja stručnog usavršavanja i saradnje medju tijelima odgovornim za djelotvornu prevenciju i rješavanje radnih sporova i radi utvrđivanja uslova pod kojima će se strane dalje dogovoriti o saradnji.**

**Ključni oblici saradnje, uredjeni Memorandumom o saradnji, izmedju navedenih tijela su razmjena informacija, dokumentacija i publikacija o pitanjima koji se odnose na prevenciju i rješavanje radnih sporova, bilateralno ili multilateralno angažovanje na izgradnji kapaciteta, podizanju svesti i aktivnostima obuke o pitanjima koja se odnose na prevenciju i rješavanje radnih sporova, kao i razmjena znanja, dobre prakse, iskustva i stručnjaka u relevantnim predmetima.**

- **Agencija je u toku 2017.godine, ostvarila veoma uspješnu saradnju sa Medjunarodnom organizacijom rada, prije svega u cilju unapredjenja postojećeg Vodiča za profesionalno mirenje u cilju njegovog unapredjivanja pravnim, ekonomskim i društvenim promjena sadašnjeg vremena.**

**U skladu sa navedenim, Agencija je stampala „Priručnik za kolektivno pregovaranje i rješavanje sporova u javnoj službi“ i praktični vodič “Profesionalno mirenje u kolektivnim radnim sporovima“**

- **Agencija za mirno rješavanje radnih sporova, u toku 2017.godine, uputila je predlog Ministarstvu finansija, u cilju odgovarajuće izmjene člana 53 Zakona o državnoj imovini, kojim bi se izvršila izmjena/dopuna navedenog člana zakona, u smislu da u postupcima mirnog rješavanja radnih sporova, istupa punomoćnik organa uprave, javnih službi ili drugog nadležnog organa, umjesto zaštitnika kao zakonskog zastupnika imovinsko pravnih odnosa. Navedeni predlog ima za cilj brzo, efikasno, cjelishodno i bez sudskog postupka, rješavanje radno – pravnih sporova, državnih službenika i namještenika pred Agencijom, što je i svrha osnivanja iste, čime će se istovremeno i povećati**

**odgovornost organa uprave i smanjiti troškovi parničnog postupka u ovoj oblasti, koji u dužem vremenskom periodu znatno opterećuju Budžet Crne Gore.**

- **U toku 2017.godine, u postupku razmatranja Nacrta zakona o državnim službenicima i namještenicima, Agencija je predložile izmjene i odredbe člana 142 navedenog Nacrta zakona, kojim se propisuje obaveza državnog službenika i namještenika, da prije podnošenja tužbe sudu, pokrene postupk mirnog rješavanja radnih sporova, pred Agencijom. Puni značaj ove odredbe ukazan je i od strane eksperata MOR-a, koji ukazuju da država ima obavezu da stvori uslove i mehanizme za zaštitu zaposlenih, kroz određene organe i institucije, kao što je Agencija u Crnoj Gori.**
- **Takodje je predložena izmjena odredbe člana 3 stav 2 Nacrta zakona o državnim službenicima i namještenicima, kojom je propisano da se navedeni zakon primjenjuje, između ostalih i na zaposlene u Agenciji za mirno rješavanje radnih sporova, s obzirom na činjenicu da Agencija nije prepoznata kao državni organ, niti je organ u sastavu ministarstva. Ovo posebno iz razloga što je Agencija posebna stručna služba za mirno, odnosno vansudsko rješavanje radnih sporova, čiji miritelji i arbitri kao akteri odlučivanja u radno pravnim sporovima uz saglasnost strana u sporu, a shodno čl. 36 i čl. 45 st.3 Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova, donose preporuku, odnosno rješenje, koje ima snagu pravosnažne i izvršne isprave, iz čega proizilazi da je postupak mirnog rješavanja radnih sporova poseban i da isključuje dvostепенost.**
- **Isto tako predložene izmjene u gore navedenom nacrtu, predložene su i članovima Radne grupe Zakona o radu, u kojoj je predstavnik Agencije, član iste.**
- **Agencija je prilikom razmatranja Nacrta Zakona o socijalnom savjetu predložila da postupak za sprovođenja izbora i razrješavanja miritelja i arbitara, koji su angažovani u Agenciji, sprovodi Socijalni savjet Crne Gore. Navedeni predlog u skladu je sa smjernicama i preporukama MOR-a.**

**Polazeći od karaktera same institucije i načela na kojim se zasniva rad Agencije za mirno rješavanje radnih sporova, propisani zakonom, a prije svega načela nepristrasnosti i nezavisnosti, predlog Agencije bi trebalo prihvatiti. Navedenim predlogom otklonile bi se sve sumnje i predrasude koje Agencija prepoznala u svom dosadašnjem radu, a koje se odnose na način i postupak izbor arbitara i miritelja, kao aktera odlučivanja u postupku mirnog rješavanja radnih sporova pred Agencijom. Usvajanjem predloga, prema mišljenju Agencije, postakao bi se prvi plan osnovni cilj Agencije, tj. brzo, efikasno i ekonomično rješavanje individualnih i kolektivnih radnih sporova čime bi se doprinijelo još većem povjerenju zaposlenih i poslodavaca kao strana u postupku mirnog rješavanja radnih sporova, u rad Agencije i postupjućih arbitara.**

**U prilog naprijed navedenom ide i činjenica, da je u uporednom Zakonodavstvu zemalja u regionu izbor miritelja i arbitara utvrđen upravo kroz institut socijalnog savjeta, kao tripartitnog radnog tijela.**

- **Predstavnici Agencije, prisustvovali su u više navrata na okruglim stolovima, koje je organizovalo Ministarstvo finansija i Ministarstvo evropskih integracija, ukazujući na potrebe Agencije za povećanje broja zaposlenih i obezbeđivanje adekvatnog poslovnog prostora, br.akta 1-2613/17 od 17.11.2017.godine, s obzirom na povećani obim predmeta primjenom donijetog Zakona o državnim službenicima i namještenicima, koji će se primjenivati od 01.07.2018.godine.**

**Isto tako, nadležnost Agencije prepoznata je i u Nacrtu Zakona o radu koji je u proceduri.**

## **IX Planirane aktivnosti Agencije u 2018.godini**

**Imajući u vidu hitnost, specifičnost, socijalnu dimenziju radnih sporova, praksu, kao i broj podnijetih Predloga pred Agencijom, a u cilju bržeg (rok od 30 dana), efikasnijeg, ekonomičnijeg i funkcionalnijeg vođenja postupka, Agencija predlaže i ukazuje:**

- **Dalje stručno usavršavanje miritelja i arbitara** kroz obuke, seminare, radionice, okrugle stolove, kao i studijske posjete zemljama sa visokim nivoom uspješnosti u vansudskom rješavanju radnih sporova;
- **Nastavak kontinuirane saradnje sa MOR-om**, u ovoj oblasti, kao i u vezi sa nastavkom rada na **unapredjenju postojećeg Vodiča za profesionalno mirenje u svijetu radnih odnosa i njegovog prilagodjavanja** pravnim, ekonomskim i društvenim promjenama sadašnjeg vremena/studije slučaja.
- **Nastavak kontinuirane saradnje između potpisnika Memoranduma o razumevanju za saradnju na prevenciji i rešavanju radnih sporova.**
- **Unapredjenje resursa Agencije, izmjenama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije.** Naime, od 1. jula 2018.godine, primjenjivati će se Zakon o državnim službenicima i namještenicima, kojim je propisana obaveza zaposlenih u javnom sektoru, da prije pokretanja postupka pred nadležnim sudom, pokrenu postupak mirnog rješavanja pred Agencijom. Takođe je navedena odredba sadržana i predloženom novim Zakonom o radu. U vezi sa navedenim, neophodno je donijeti novi **Pravilnik, koji će u organizacionom smislu biti uskladjen sa analizom opterećenosti zaposlenih, s obzirom da je praksa prepoznala očigledan nedostatak ljudskih resursa u odnosu na obim poslova iz osnovne djelatnosti Agencije.**
- **Programom rada Vlade za treći kvartal 2018.godine, planirano je donošenje novog Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova, kao i Pravilnika o postupku mirnog rješavanja sporova.** Donošenje novog Zakona neophodno je, s obzirom da više od 50% odredbi važećeg Zakona treba izmijeniti, kao i uskladiti sa ostalom zakonskom regulativom u ovoj oblasti. Sve navedeno će doprinijeti bržem, efikasnijem, cjelishodnijem i bez sudskog postupka rješavanju radno pravnih sporova, pred

Agencijom, i time smanjiti troškovi parničnog postupka, koji u dužem vrenenskom period znatno opterećuju Budžet Crne Gore.

- **Nastavak aktivnosti započelih u 2017.godini, vezano za izmjene i dopune člana 53 Zakona o državnoj imovini** ("Sl.list CG", br. 21/09), u smislu da u postupcima mirnog rješavanja radnih sporova, istupa punomoćnik organa uprave, javnih službi ili drugog nadležnog organa, umjesto zaštitnika kao zakonskog zastupnika imovinsko pravnih odnosa.
- **Nastavak razmatranja mogućnosti uvođenja prekršajne i materijalne odgovornosti organa uprave, na državnom i lokalnom nivou, javnim službama i preduzećima čiji je osnivač država ili jedinica lokalne uprave, zbog nedostavljanja u zakonom utvrđenom roku informacija Agenciji, neophodnih za procesuiranje postupka, što bi doprinijelo smanjenju visokih sudskih troškova, koji često prevazilaze i vrijednost spornog potraživanja;**
- **Intenziviranje organizovanja redovnih sastanaka sa predstavnicima organa protiv kojih se vodi najveći broj radnih sporova, kao i sa predstavnicima reprezentativnih sindikata i predstavnika poslodavaca na svim nivoima, kako bi se pravovremeno analizirali radni sporovi i našao najefikasniji način njihovog rješavanja;**
- **Razmatranje mogućnosti izmjene kriterijuma za izbor arbitara, u skladu sa smjernicama i preporukama MOR-a, s obzirom da aktuelana reforma – reorganizacija sudskog sistema teži ka smanjenju broja sudova u Crnoj Gori, što isključuje mogućnost postojanja specijalizovanih sudova ili odjeljenja za radne sporove i nameće visoke kriterijume prilikom izbora arbitra.**
- **Jačanje saradnje sa predstavnicima Ministarstva rada i socijalnog staranja, prilikom donošenja zakona i podzakonskih akata kojim se utvrđuju prava iz rada i po osnovu rada.**

U vezi sa navedenim, ukazujemo da radno pravni sporovi koji se vode pred Agencijom, nijesu taksativno određeni, već se odnose na sva prava iz rada i po osnovu rada, utvrđena zakonima i podzakonskim aktima.

Takodje, ukazujemo na potrebu uključivanja **predstavnika inpekcijskih službi, sudskih institucija i predstavnika Agencije za mirno rješavanje radnih sporova, u radne grupe za izradu zakonskih i podzakonskih akata u oblasti radnog zakonodavstva**, jer svi navedeni subjekti učestvuju u rješavanju nastalih radno pravnih sporova.

Sve naprijed navedeno proizilazi iz činjenice, a praksa Agencije ukazuje, da su propisi iz oblasti rada nedovoljno jasni, zbog čega se češće mora pribjegavati dodatnim tumačenjima, a kako su tumačenja u principu različita, dovodi se u pitanje pravna sigurnost.

- **Jačanje kampanje socijalnih partnera o mogućnosti unošenja klauzule obaveznog pristupanja mirnom rješavanju radnih sporova, u postupku zaključivanja, izmjena i**

*dopuna kolektivnih ugovora, kao i mogućnosti angažovanja miritelja u postupku pregovaranja.*

- **Edukacija** zaposlenih i poslodavaca i njihovih ovlašćenih predstvanika, na svim nivoima, o mogućnostima i prednostima mirnog sprječavanja i rješavanja radnih sporova pred Agencijom i dr.

**Prihvatanjem navedenih aktivnosti, predloga, mjera i razloga za uvođenje istih, od strane predstavnika svih institucija sistema, intenzivirao bi se rad Agencije, i stvorili uslovi, za:**

- *potpunu implementaciju Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova,*
- *ostvarivanje postavljenih ciljeva pred Agencijom,*
- *rasterećivanje strana u postupku od troškova, nastalih vođenjem sudskog postupka,*
- *harmonizaciju odnosa socijalnih partnera i edukaciju istih,*
- *smanjenje broja štrajkova,*
- *uspješno poslovanje i unapredjenje poslovnog ambijenta u Crnoj Gori, i dr.*

## **X Zaključak**

*Imajući u vidu broj podnijetih predloga, može se konstatovati, da broj predloga u 2017.godini, manji je u odnosu na prethodnu godinu. Kao razlog navedenog, praksa Agencije ukazuje, prije svega da su zaposleni u 2017.godini, posredstvom javnosti i održanih javnih rasprava, bili informisani sa sadržinom Nacrta Zakona o državnim službenicima i namještenicima i Nacrta Zakona o radu, kojim je između ostalog, propisano, da novčana potraživanja iz rada i po osnovu rada zastarijevaju, za razliku od odredbi važećih zakona.*

*Prednje navedeno prouzrokovalo je podnošenje velikog broja tužbi iz radno pravnih sporova, nadležnim sudovima od strane punomoćnika zaposlenih nadležnim sudovima, prvenstveno radi prekida zastare i obostranog interesa strana u postupku, za visoke sudske troškove.*

**Sve naprijed navedeno, a u cilju jačanja mirnog rješavanja radnih sporova, kao mehanizame za zaštitu zaposlenih u pravnom sistemu Crne Gore, očekuje se da primjenom Zakona o državnim službenicima i namještenicima i donošenjem Zakona o radu, poveća se broj predmeta, što je i prepoznato u dosadašnjoj praksi Agencije.**

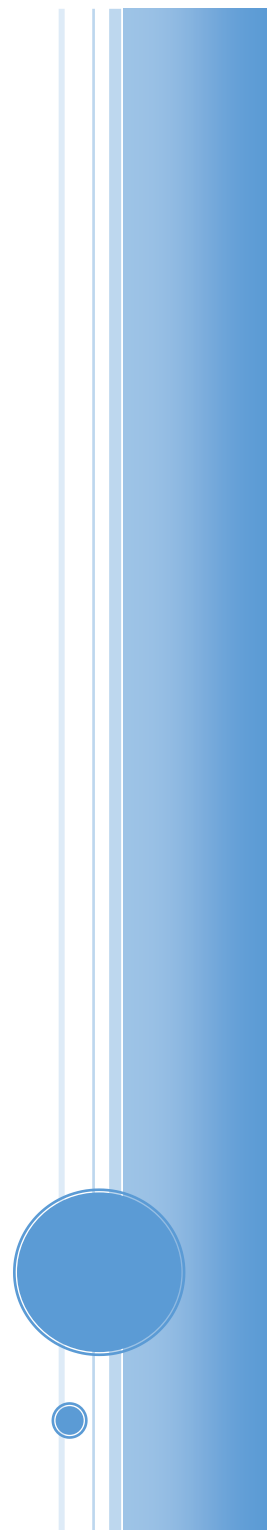
***Naime, novim zakonskim rješenjima propisana je obaveza zaposlenih i poslodavaca, da prije pokretanja postupka pred nadležnim sudom, dužni su, da podnesu predlog za mirno rješavanje radno pravnog spora, pred Agencijom. Isto tako u cilju efikasnosti i ekonomičnosti vodjena postupka pred Agencijom, u programu Vlade Crne Gore, je donošenje novog Zakona o mirnom rješavanju radnih sporova, kako zbog izmjene, više od 50% odredbi važećeg zakona, tako i zbog njegovog uskladjivanja sa sistemskim zakonima u ovoj oblasti.***

***S obzirom da je od osnivanja Agencije do danas podnijeto preko 32.000 predloga za mirno rješavanje radnih sporova, može se zaključiti da je Agencija prepoznata kao još jedan pravni mehanizam zaštite zaposlenih i poslodavaca u pravnom sistemu Crne Gore, kao i da sa pravom može očekivati povećani broj predmeta u narednom periodu, uzimajući u obzir rješenja sadržana u predloženim i usvojenim sistemskim zakonima.***





CRNA GORA  
Fond rada





## **I UVOD**

*Fond rada je osnovan radi zaštite prava zaposlenih za čijim je radom prestala potreba, odnosno za isplatu potraživanja zaposlenih, koji je na dan pokretanja stečajnog postupka bio u radnom odnosu kod poslodavaca, ako potraživanja nijesu isplaćena ili su djelimično isplaćena po posebnom zakonu.*

*Misija Fonda je pružanje zaštite licima kojima je radni odnos prestao usljed stečaja, isplata potraživanja u skladu sa zakonom, a ključni ciljažurna, precizna i tačna obrada zahtjeva za isplatu potraživanja i postizanje redovnosti isplate po rješenjima.*

*Postupak za ostvarivanje prava kod Fonda rada pokreće se zahtjevom, a utvrđivanje prava i isplata potraživanja podnosiocima zahtjeva vrši se kroz sprovođenje upravnog postupka u skladu sa zakonom o upravnom postupku.*

*Aktivnosti Fonda rada u izvještajnom periodu bile su usmjerene prije svega, na rješavanju po zahtjevima za isplatu potraživanja i isplati utvrđenih potraživanja po donijetim rješenjima, zatim posvećenosti u postizanju najvišeg nivoa zadovoljstva stranaka, uz puni doprinos zaposlenih u ostvarenju misije Fonda, podržavanju i podsticanju timskog rada i ličnog razvoja radi postizanja visokog nivoa stručnosti, te obavljanje zadatah poslova u skladu sa zakonom, poštujući stranke sa kojima se komunicira na otvoren, ljubazan, pažljiv i brižan način.*

*Fond u skladu sa Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Fonda rada, obavlja poslove preko organizacionih jedinica i to : Sektor za praćenje sprovođenja propisa iz oblasti Fonda rada i prvostepeni upravni postupak i Služba za opšte poslove i finansije.*

*U Fondu rada je sistematizovano 14 radnih mjesta, popunjeno je 12 radnih mjesta uključujući i direktora, i to 9 VSS, 1 VŠ i 2 službenika sa SSS.*

## **II ORGANI UPRAVLJANJA FONDOM**

*Shodno Zakonu i Statutu Fondom upravlja Upravni odbor koji ima devet članova, četiri predstavnika Vlade Crne Gore, dva predstavnika sindikata na nacionalnom nivou registrovana kod ministarstva nadležnog za poslove rada, dva predstavnika reprezentativnog udruženja poslodavca osnovanog za teritoriju Crne Gore, i jednog predstavnika iz reda zaposlenih u Fondu. Upravni odbor imenuje Vlada Crne Gore na period od četiri godine.*

*Radom Fonda rukovodi direktor, koga imenuje Vlada Crne Gore na period od četiri godine. Direktor obavlja poslove u skladu sa zakonom i Statutom Fonda.*

*Upravni odbor je u 2017.godini na 9 sjednica donio 47 odluka, koje se pored redovnog razmatranja zahtjeva za isplatu potraživanja kod Fonda rada, odnose na razmatranje i usvajanje svih godišnjih planskih akta Fonda rada, a to je Finansijski plan Fonda rada za 2018.godinu, Plan javnih nabavki za 2017.godinu, Izvještaj o javnim nabavkama za 2016.godinu, Završni račun Fonda 2016.godinu, Izvještaj o poslovanju Fonda za 2016.godinu, Izvještaj o popisu imovine za 2016.godinu, polugodišnji izvještaj o radu Fonda.*

## **III AKTIVNOSTI FONDA RADA**

### **Sektor za praćenje sprovođenja propisa iz oblasti Fonda rada i prvostepeni upravni postupak**

*Fond rada u okviru Sektora za praćenje sprovođenja propisa iz oblasti Fonda rada i prvostepeni upravni postupak, vrši poslove koji se odnose na praćenje svih obaveza Fonda u pitanjima sprovođenja Zakona o Fondu rada, ažurno praćenje zakonske, podzakonske i interne regulative u ostvarivanju nadležnosti iz djelokruga rada Fonda, iniciranja potrebnih izmjena i dopuna eksternih i internih propisa od uticaja za rad Fonda, priprema pravnih dokumenata o podnijetim zahtjevima radi odlučivanja na Upravnom odboru Fonda rada, priprema pojedinačnih akata u realizaciji odluka Upravnog odbora, zastupanje pred državnim i pravosudnim organima u pitanjima zaštite pravnih interesa Fonda rada, saradnja sa organima i institucijama.*

*Rad na pravnoj analizi sadržaja potpunosti i osnovanosti podnijetih zahtjeva i vođenje prvostepenog upravnog postupka po zahtjevima stranaka za isplatu potraživanja po osnovu prestanka radnog odnosa kod poslodavca usljed stečaja, je prioritetan zadatak ovog sektora.*

Shodno odredbama Zakonu o Fondu rada, Fond vrši isplatu potraživanja propisanih odredbama Zakona o radu (čl.98) zaposleni ima pravo na isplatu:1) zarade i naknade zarade za vrijeme odsustvovanja sa rada zbog privremene spriječenosti za rad po propisima o zdravstvenom osiguranju koju je bio dužan da isplati poslodavac u skladu sa ovim zakonom za svaki mjesec koji nije isplaćen za period od šest mjeseci prije otvaranja stečaja;2) naknade štete za neiskorišćeni godišnji odmor usljed krivice poslodavca, za kalendarsku godinu u kojoj je pokrenut stečajni postupak, ako je to pravo imao prije pokretanja stečajnog postupka;3) otpremnine zbog odlaska u penziju u kalendarskoj godini u kojoj je pokrenut stečajni postupak, ako je pravo na penziju ostvario prije pokretanja stečajnog postupka;4) naknade štete na osnovu odluke suda donijete u kalendarskoj godini u kojoj je pokrenut stečajni postupak, zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja, ako je ta odluka postala pravosnažna prije pokretanja stečajnog postupka. Zarada i naknada zarade isplaćuje se u visini minimalne zarade, odnosno naknada štete za neiskorišćeni godišnji odmor,otpremnina zbog odlaska u penziju isplaćuje se u visini dvije minimalne neto zarade u Crnoj Gori, a naknada štete zbog povrede na radu ili profesionalnog oboljenja isplaćuje se u visini naknade utvrđene odlukom nadležnog suda. Zaposleni ima pravo na uplatu doprinosa za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na isplaćene zarade iz sredstava Fonda rada u skladu sa propisima o obaveznom penzijskom i invalidskom osiguranju.

Takođe, Fond rada vrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, licima čiji je radni odnos prestao usljed stečaja, za godine radnog staža koje nedostaju za sticanje uslova za penziju, za koji period im poslodavac nije vršio uplatu tog doprinisa. Ovo pravo mogu ostvariti lica koja su do podnošenja zahtjeva pred Fondom rada stekla jedan od zakonom predviđenih uslova za ostvarivanje prava na penziju, pri čemu osnovicu za uplatu doprinosa čini minimalna zarada u Crnoj Gori koja je utvrđena prije podnošenja zahtjeva Fondu rada (čl.99a).

Dalje, Fond vrši i isplatu potraživanja licima kojima je radni odnos prestao usljed stečaja, ili tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena do stupanja na snagu Zakona o radu, tj. do 23.08.2008.godine (čl.23 Zakona o Fondu), rada kojima se potraživanja isplaćuju u iznosu od 1926,00€, čija je visina propisana Odlukom o kriterijumima i načinu isplate potraživanja kod Fonda rada ( Sl. list CG 28/10).

## **1.1 Pregled predatih i riješenih zahtjeva**

### **1.1.Predati i riješeni zahtjevi za isplatu potraživanja (član 98. Zakona o radu)**

Fondu rada u toku 2017. godine predata su 103 zahtjeva za isplatu potraživanja (ZFR1) po članu 98 Zakona o radu, većina se odnosi na zarade i naknade zarada, kao i na uplatu doprinosa za obavezno penzijsko i invalidsko osiguranje na isplaćene zarade iz sredstava Fonda rada u skladu sa propisima o obaveznom penzijskom i invalidskom osiguranju.

**Tabela br.1**

**Predati zahtjevi (ZFR1) po opštinama sjedišta poslodavca**

OPŠTINA	Predati zahtjevi ZFR1 od 01.01.2017-31.12.2017
BAR	1
BERANE	9
BIJELO POLJE	35
DANILOVGRAD	5
NIKŠIĆ	45
PODGORICA	7
ROŽAJE	1
<b>UKUPNO</b>	<b>103</b>

**Tabela br. 2**

**Predati zahtjevi (ZFR1) po opštinama sjedišta poslodavca od osnivanja Fonda rada zaključno sa 31.12.2017. godine**

OPŠTINA	Predati zahtjevi ZFR1 od 2010-31.12.2017
BAR	1
BIJELO POLJE	143
BERANE	11
BUDVA	1
CETINJE	12
DANILOVGRAD	14
HERCEG NOVI	112
KOLAŠIN	1
MOJKOVAC	5
NIKŠIĆ	204
PLJEVLJA	3

PLUŽINE	76
PODGORICA	263
ROŽAJE	1
<b>UKUPNO</b>	<b>847</b>

**Tabela br.3**

**Predati zahtjevi (ZFR1) po opštinama sjedišta poslodavca od osnivanja Fonda rada zaključno sa 31.12.2017. godine**

GODINA PREDAJE	Predati zahtjevi ZFR1 do 31.12.2017
2010 GODINA	24
2011 GODINA	28
2012 GODINA	2
2013 GODINA	26
2014 GODINA	135
2015 GODINA	238
2016 GODINA	291
2017 GODINA	103
<b>UKUPNO</b>	<b>847</b>

U toku 2017 godine Fond rada riješio je 223 zahtjeva, od kojih je 87 zahtjeva usvojeno, 129 zahtjeva je odbijeno, za 4 zahtjeva je odbačen zahtjev, dok je za 3 zahtjeva obustavljen postupak. Od 87 usvojenih zahtjeva, 14 zahtjeva se odnosi na zahtjeve iz u 2010, 2012 i 2014 godine, a koji su predati prije stupanja Izmjena i dopuna Zakona o radu, dok se 73 zahtjeva odnosi na zahtjeve lica koji su predati nakon stupanja na snagu Izmjena i dopuna Zakona o radu (Sl. list Crne Gore", br. 31/14 od 24.07.2014), koji je u primjeni do 01.08.2014. godine, kojim su propisana ograničenja u pogledu perioda i visini isplate potraživanja kod Fonda rada, ( čl. 98 st.1 tač. 1, st.2, čl.99 stav 2). U izvještajnom periodu odbijena su 129 zahtjeva za isplatu potraživanja, većinom iz razloga što podnosiocima zahtjeva, radni odnos nije prestao uvođenjem stečaja kod poslodavaca, te ne ispunjavaju uslove za isplatu tih potraživanja iz sredstava Fonda rada.

U izvještajnom periodu Fond rada je riješio 4 zahtjeva koja su predata u 2010 godini, 1 zahtjev iz 2012. godine, 2 zahtjeva iz 2013. godine, 49 zahtjeva iz 2014 godine, 37 zahtjeva iz 2015 godine i 130 zahtjeva iz 2016. godine.

**Tabela br. 4**

**Riješeni zahtjevi (ZFR1) po opštinama sjedišta poslodavca od 01.01.2017-31.12.2017.godine**

OPŠTINA/STATUS	USVOJEN ZAHTJEV	ODBIJEN ZAHTJEV	ODBAČEN ZAHTJEV	OBUSTAVLJEN POSTUPAK	UKUPNO
BERANE	1				1
BIJELO POLJE	6		1		7
BUDVA			1		1
DANILOVGRAD					
HERCEG NOVI	22			2	24
MOJKOVAC	3				3
NIKŠIĆ	8	1			9
PLAV					
PLUŽINE	43	1	1	1	46
PODGORICA	4	127	1		132
<b>UKUPNO</b>	<b>87</b>	<b>129</b>	<b>4</b>	<b>3</b>	<b>223</b>

Na kraju izvještajnog peioda od ukupno predatih 847 zahtjeva, riješeno je 392 zahtjeva, od kojih je 87 zahtjeva usvojeno, 286 zahtjeva odbijeno, 4 zahtjeva su odbačena, za 7 zahtjeva je obustavljen postupak dok je za 8 zahtjeva prekinut postupak zbog rješavanja prethodnog pitanja.

**Tabela br.5**

**Riješeni zahtjevi ZFR1 po opštinama na kraju izvještajnog perioda**

OPŠTINE/ STATUS						UKUPNO
	USVOJEN ZAHTJEV	ODBIJEN ZAHTJEV	ODBAČEN ZAHTJEV	OBUSTAVLJEN POSTUPAK	PREKID POSTUPKA	
BERANE	1					1
BIJELO POLJE	6	18	1			25
BUDVA			1			1
CETINJE		11		1		12
HERCEG NOVI	22	65		3		90
MOJKOVAC	3					3
NIKŠIĆ	8	28		2	2	40
PLUŽINE	43	31	1	1		76
PODGORICA	4	133	1		6	144
<b>UKUPNO</b>	<b>87</b>	<b>286</b>	<b>4</b>	<b>7</b>	<b>8</b>	<b>392</b>

**Tabela br.6**

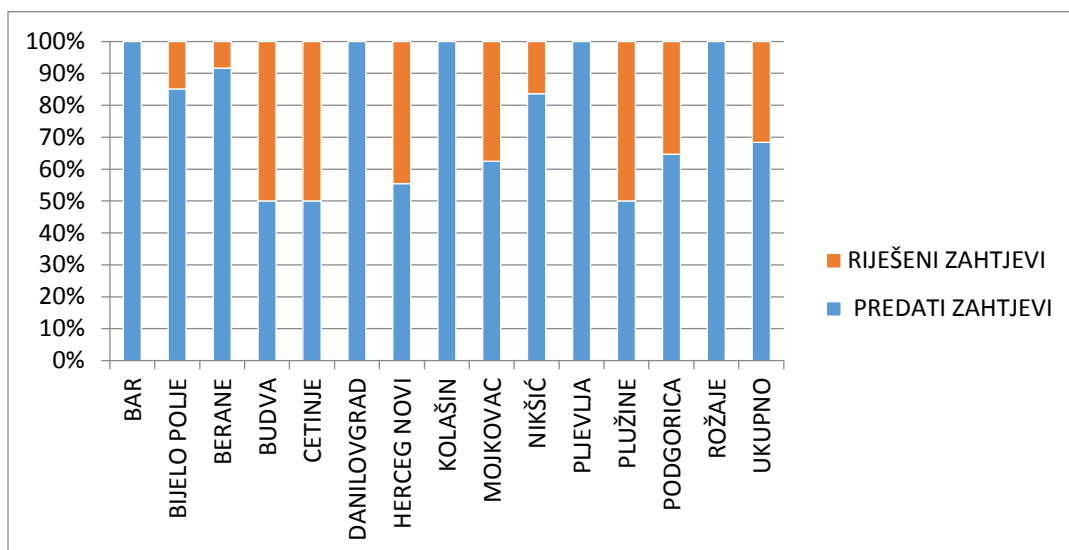
**Riješeni zahtjevi ZFR1 po godinama na kraju izvještajnog perioda**

GODINA	Usvojen zahjev	Zahtjev odbijen	Odbačen zahtjev	Obustavljen postupak	Prekid postupka	UKUPNO
--------	----------------	-----------------	-----------------	----------------------	-----------------	--------

2014 godina		<b>40</b>		<b>1</b>	<b>8</b>	<b>49</b>
2015 godina		<b>114</b>		<b>3</b>		<b>117</b>
2016 godina		<b>3</b>				<b>3</b>
2017 godina	<b>87</b>	<b>129</b>	<b>4</b>	<b>3</b>		<b>223</b>
UKUPNO	<b>87</b>	<b>286</b>	<b>4</b>	<b>7</b>	<b>8</b>	<b>392</b>

Na kraju izvještajnog perioda za obradu je preostalo 455 zahtjeva i isti su u postupku obrade i pribavljanja neophodne dokumentacije u cilju pravilnog utvrđivanja činjeničnog stanja i donošenja odluke u skladu sa zakonom.

**Šematski prikaz predatih u odnosu na riješene zahtjeve ( ZFR 1) na dan 31.12.2017. godine**



**Tabela br.7**

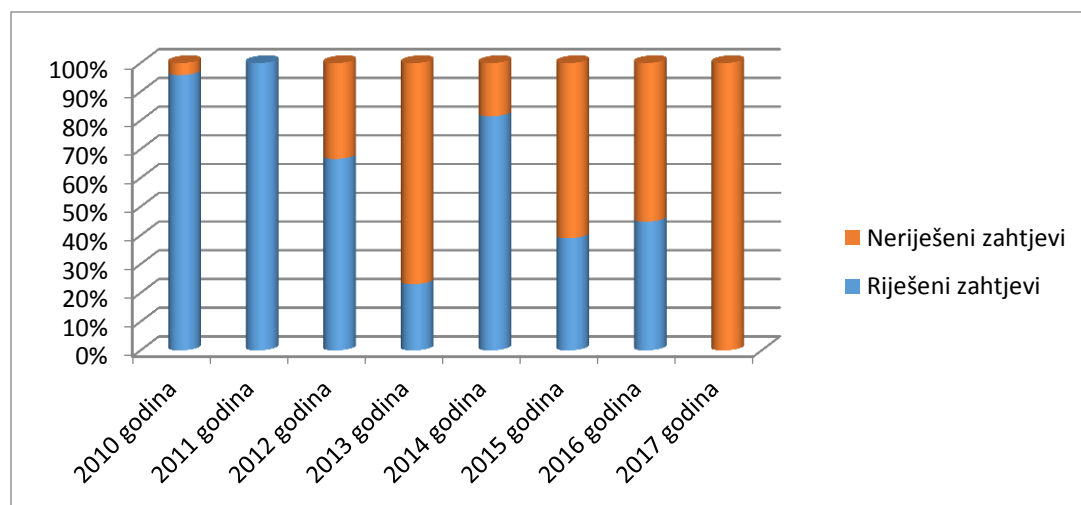
**Pregled predatih i riješenih zahtjeva ZFR1 od osnivanja Fonda rada**

Godina predaje zahtjeva	Predati zahtjevi	Riješeni zahtjevi	Neriješeni zahtjevi
-------------------------	------------------	-------------------	---------------------

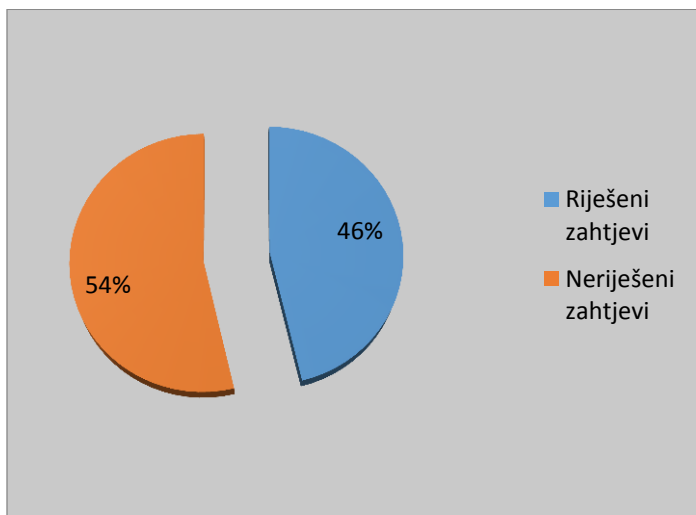


2010 godina	24	23	1
2011 godina	28	28	
2012 godina	2	2	1
2013 godina	26	6	20
2014 godina	135	110	25
2015 godina	238	93	145
2016 godina	291	130	160
2017 godina	103		103
<b>UKUPNO</b>	<b>847</b>	<b>392</b>	<b>455</b>

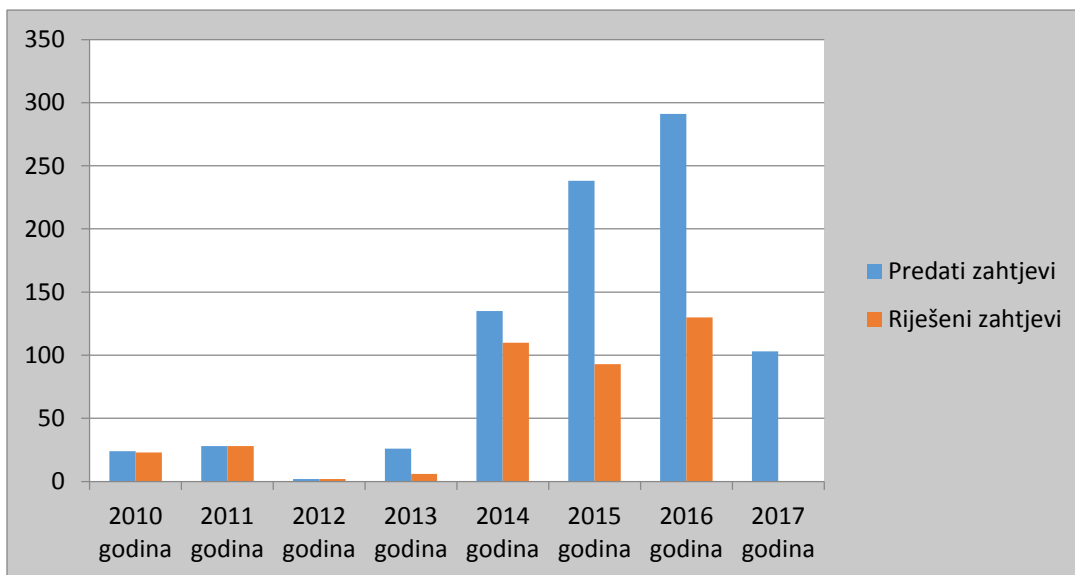
**Šematski prikaz riješenih u odnosu na neriješene zahtjeve ( ZFR 1) na dan 31.12.2017. g.**



**Prikaz riješenih i neriješenih zahtjeva (ZFR 1) na kraju izvještajnog perioda (%)**



**Šematski prikaz riješenih u odnosu na prdate zahtjeve ( ZFR 1) po godinama predaje zahtjeva na dan 31.12.2017. godine**



*Iz naprijed navedenog se može uvidjeti da je u 2017 godini predato 65 % manje zahtjeva nego u toku 2016 godine. Dodjelom sredstava u Budžetu za isplatu sredstava na garantovane zarade na godišnjem nivou iznos od 100.000,00€ stvoreni su uslovi za rješavanje zahtjeva kojim se ostvaruje pravo na isplatu na osnovu člana 98 Zakona o radu. Prilikom rješavanja ovih zahtjeva vodilo se računa da se rješavaju zahtjevi po datumu predaje.*

*U izvještajnom periodu Fond je vršio isplatu za rješenja koja su donijeta u 2017. godini i uspostavio redovnost u isplati, na način da se donijeta rješenja isplate u Zakonom predviđenom roku. U narednom periodu će se intenzivirati aktivnosti na rješavanju preostalog broja neriješenih zahtjeva iz ove kategorije, a kod činjenice da su za ovu namjenu budžetom Fondu rada za 2018. godinu, posebno opredijeljena sredstva.*

## **1.2 Predati i riješeni zahtjevi za isplatu potraživanja (član 23. Zakona o Fondu rada)(ZFR2)**

*Fondu rada u periodu od 01.01.2017 do 31.12.2017 godine predato je 55 zahtjeva koji se odnose na potraživanja iz člana 23. Zakona o Fondu rada ( u daljem tekstu ZFR2). Rok za podnošenje ovih zahtjeva shodno Zakonu o Fondu rada, istekao je 08.01.2011.godine. Zahtjevi koji su podnijeti u izvještajnom periodu su neblagovremeni.*

### **Tabela br. 8**

#### **Predati zahtjevi ZFR 2 po opštinama sjedištaposlodavca od 01.01.-31.12.2017. g.**

OPŠTINE	UKUPNO
ANDRIJEVICA	1
BERANE	3
BIJELO POLJE	7
DANILOVGRAD	2
HERCEG NOVI	2
KOLAŠIN	1
MOJKOVAC	4
NIKŠIĆ	2
PLJEVLJA	24
PODGORICA	5
ROŽAJE	4
<b>UKUPNO</b>	<b>55</b>

*U izvještajnom periodu riješeno je 742 zahtjeva čiji su podnosioci lica kojima je radni odnos prestao do stupanja na snagu Zakona o radu, tj. do 23. avgusta 2008. godine, od kojih je 466 zahtjeva usvojeno, 194 zahtjeva je odbijeno, 79 zahtjeva je odbačeno, dok je za 3 zahtjeva obustavljen postupak.*

Za usvojene zahtjeve (466) stručna služba Fonda rada je u postupku utvrdila da ispunjavaju uslove za isplatu potraživanja u smislu člana 23. Zakona o Fondu rada, po utvrđenim kriterijumima iz Odluke o kriterijumima i načinu isplate potraživanja kod Fonda rada, te su donijeta rješenja za isplatu u visini od po 1926,00€.

Odbijeni su zahtjevi (194), većinom iz razloga što su podnosioci lica koja su u prethodnom periodu isplaćena potraživanja od strane države ili poslodavca, lica isplaćena od strane poslodavca po osnovu prestanka radnog odnosa zbog tehnoekonomskih promjena po propisima koji su važili u momentu prestanka radnog odnosa podnosioca, zatim podnosioci kojima je radni odnos prestao po sporazumu između zaposlenog i poslodavaca. U ukupnom broju odbijenih zahtjeva značajan broj zahtjeva su podnijela lica koja su u prethodnom periodu isplaćena od strane države (SSCG ili Ministarstva rada i socijalnog staranja), kao i lica kojima je izvršen dokup staža da bi ostavili pravo na starosnu penziju, a kojim je radni odnos prestao u periodu od 1990 do 2003 godine.

Zahtjevi koji su odbačeni (79), odnose se na zahtjeve za isplatu potraživanja u smislu člana 23 Zakona o Fondu rada, za koje je stručna služba utvrdila da su predati nakon zakonom propisanog roka te su odbačeni kao neblagovremeni, kao i zahtjevi u kojima stranke u postupku nijesu dostavile potpunu dokumentaciju, pa ni po pozivu za dopunu dokumentacije u ostavljenom roku, te se po istima ne može postupiti.

Obustavljen je postupak za 3 zahtjeva, iz razloga što su podnosioci pisanom izjavom odustali od zahtjeva ili zbog smrti stranke a nije bilo zainteresovanih lica da nastave postupak po zahtjevu.

#### **Tabela br. 9**

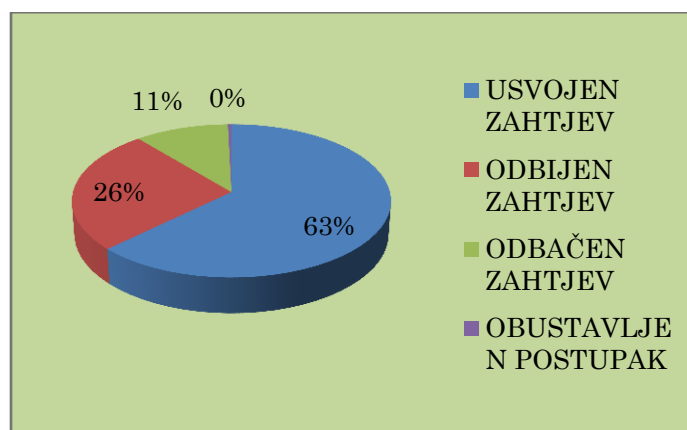
##### **Riješeni zahtjevi ZFR2**

<i>Način rješavanja</i>	<i>Zahtjev usvojen</i>	<i>Zahtjev odbijen</i>	<i>Odbačen zahtjev</i>	<i>Obustavljen postupak</i>	<i>Prekid postupka</i>	<b>UKUPNO</b>
<i>Broj predmeta</i>	466	194	79	3		<b>742</b>

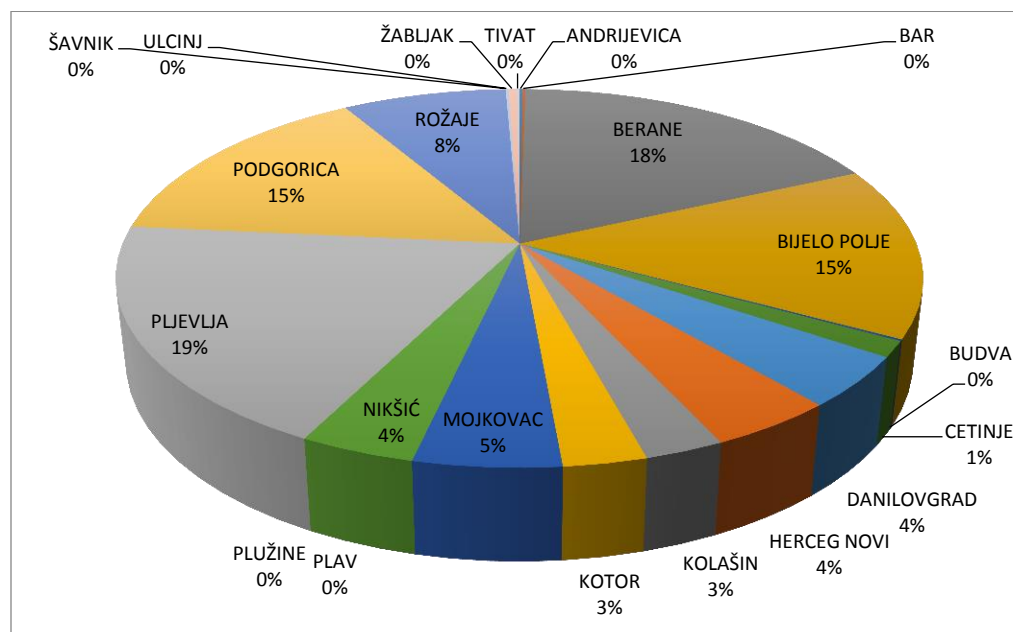
**Tabela br.10****Prikaz riješenih zahtjeva (ZFR2) u izvještajnom periodu po opštinama sjedišta  
poslodavca**

OPŠTINE/ STATUS	USVOJEN ZAHTJEV	ODBIJEN ZAHTJEV	ODBAČEN ZAHTJEV	OBUSTAVLJEN POSTUPAK	UKUPNO
ANDRIJEVICA	1				1
BAR	1				1
BERANE	115	14	4		133
BIJELO POLJE	31	52	24	2	109
BUDVA		1			1
CETINJE	6	4			10
DANILOVGRAD	29	1	2		32
HERCEG NOVI	18	12	2		32
KOLAŠIN	10	7	3		20
KOTOR	15	6	0		21
MOJKOVAC	32	1	4		37
NIKŠIĆ	12	14	2	1	29
PLAV					
PLUŽINE					
PLJEVLJA	77	38	26		141
PODGORICA	76	28	7		111
ROŽAJE	41	13	4		58
ŠAVNIK					
ULCINJ	1				1
ŽABLJAK	1	1	1		3
TIVAT		1			1
BEOGRAD		1			1
UKUPNO	466	194	79	3	742

**Šematski prikaz riješenih zahtjeva (ZFR 2) s obzirom na način rješavanja u 2017. godini (%)**



**Šematski prikaz obrađenih zahtjeva (ZFR 2) po opštinama sjedišta poslodavca u 2017. godini (%)**



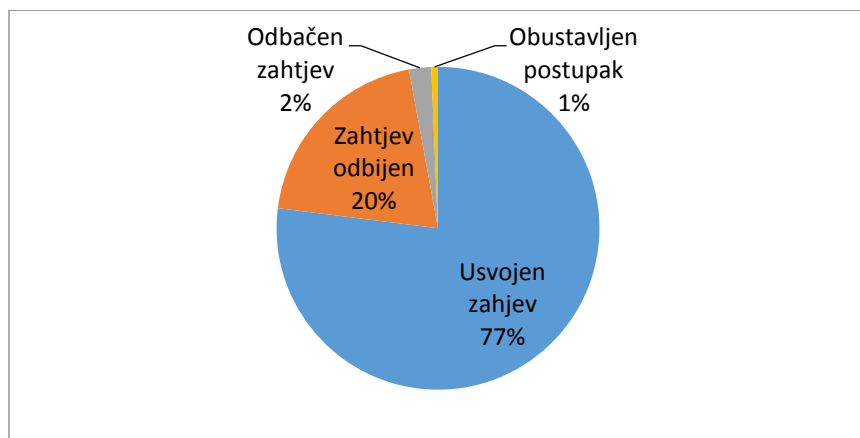
Imajući u vidu broj podnijetih zahtjeva za isplatu potraživanja po članu 23 Zakona o Fondu rada ( ZFR2) , zaključno sa 31.12.2017 godine riješeno je je 18.739 zahtjeva(ZFR2), od kojih je 14.427 zahtjeva usvojeno, 3.772 zahtjeva je odbijeno, 414 zahtjeva je odbačeno, dok je za 126 zahtjeva obustavljen postupak.

**Tabela br.11**  
**Prikaz riješenih zahtjeva (ZFR2) po godinama**

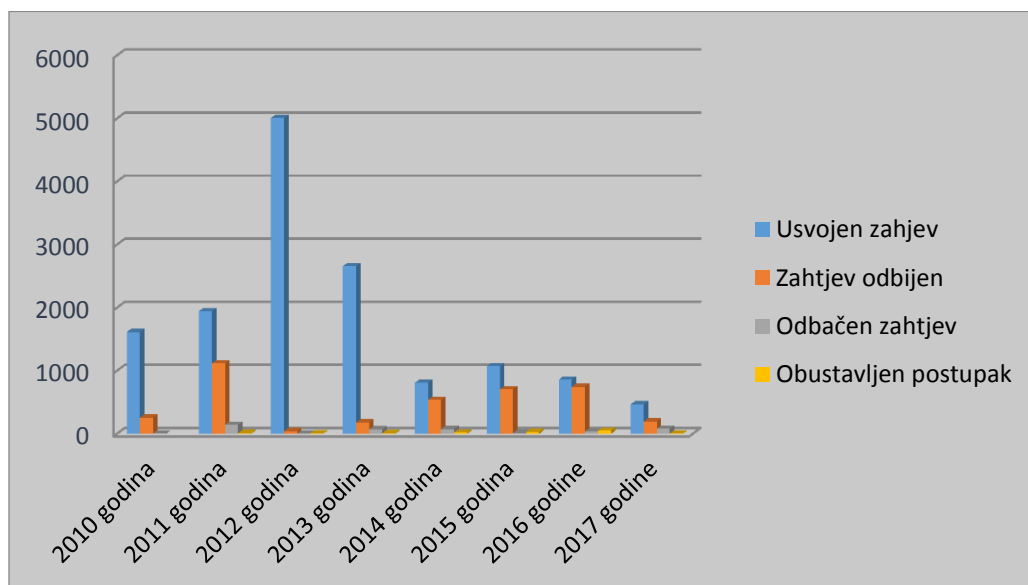
Godina/ Status	Usvojen zahtjev	Zahtjev odbijen	Odbačen zahtjev	Obustavljen postupak	UKUPNO
2010 godina	1614	256	3		<b>1873</b>
2011 godina	1943	1117	140	10	<b>3210</b>
2012 godina	5007	41	1	6	<b>5055</b>
2013 godina	2658	178	70	9	<b>2915</b>
2014 godina	809	537	74	20	<b>1440</b>
2015 godina	1072	704	13	30	<b>1819</b>
2016 godine	858	745	34	48	<b>1685</b>
2017 godine	466	194	79	3	<b>742</b>
<b>UKUPNO</b>	<b>14427</b>	<b>3772</b>	<b>414</b>	<b>126</b>	<b>18739</b>

Od osnivanja Fonda rada zaključno sa 31.12.2017 godine riješeno je 87% zahtjeva za isplatu potraživanja licima kojima je radni odnos prestao usljed stečaja, ili tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjena do stupanja na snagu Zakona o radu , tj. do 23.08.2008.godine (čl.23 Zakona o Fondu). U ukupnom broju riješenih zahtjeva 77% zahtjeva je usvojeno, 20% zahtjeva je odbijeno, 2% zahtjeva je odbačeno, dok je za manje od 1% obustavljen postupak.

**Šematski prikaz riješenih zahtjeva (ZFR 2) s obzirom na način rješavanja zaključno sa 31.12.2017. godine (%)**



**Šematski prikaz obrađenih zahtjeva (ZFR 2) zaključno sa 31.12.2017. godine**



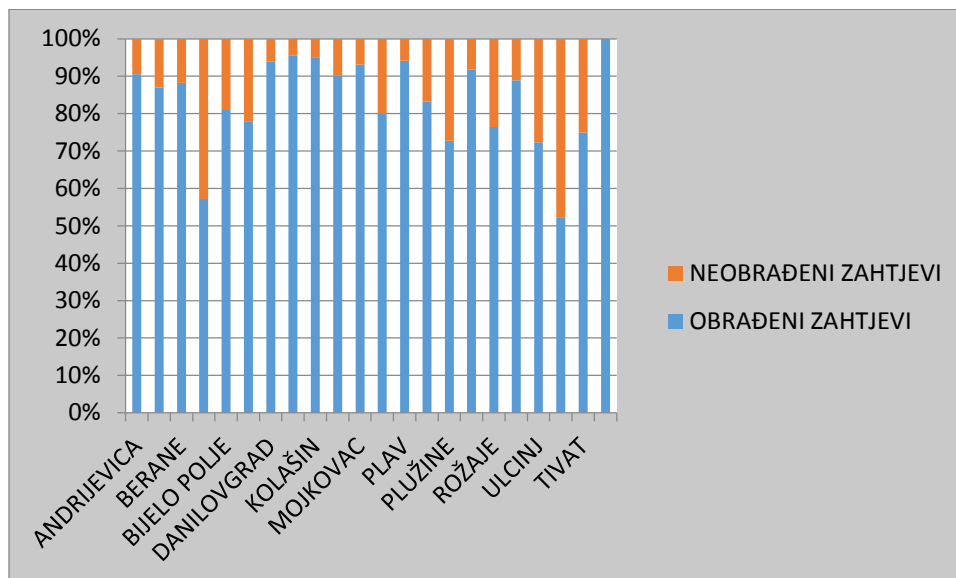


**Tabela br.12**

**Riješeni zahtjevi ZFR2 od početka rada Fonda po opštinama sjedišta poslodavca zaključno sa 31.12.2017.godine**

OPŠTINA	OBRAĐENI ZAHTJEVI U PERIODU OD 2010-2017					UKUPNO
	USVOJEN ZAHTJEV	ODBIJEN ZAHTJEV	ODBAČEN ZAHTJEV	OBUSTAVLJEN POSTUPAK	PREKID POSTUPKA	
ANDRIJEVICA	143	9	2			154
BAR	56	204	5	1		266
BERANE	2141	344	125	22		2632
BIJELO POLJE	1138	1626	105	49		2918
BUDVA		4				4
CETINJE	307	40	0	0		347
DANILOVGRAD	646	20	7	1		674
HERCEG NOVI	973	35	7	1		1016
KOLAŠIN	278	125	4	1		408
KOTOR	839	9	5	1		854
MOJKOVAC	847	37	12	2		898
NIKŠIĆ	707	224	16	3		950
PLAV	453	13	3	0		469
PLUŽINE	6	2				8
PLJEVLJA	1364	166	63	7		1600
PODGORICA	3870	697	34	24		4625
ROŽAJE	475	132	14	9		630
ŠAVNIK	8					8
ULCINJ	124	9	2	1		136
ŽABLJAK	51	73	10	4		138
TIVAT	1	2				3
BEOGRAD		1				1
UKUPNO	14427	3772	414	126		18739

**Šematski prikaz predatih i riješenih zahtjeva zaključno sa 31.12.2017. godine**



Od osnivanja Fonda rada zaključno sa 31.12.2017 godine, ponovljen je postupak po službenoj dužnosti i poništeno je 21 rješenja kojima je zahtjev usvojen, a nakon naknadno pribavljenih dokaza utvrđeno da su isplaćeni u periodu prije osnivanja Fonda rada.

Na kraju izvještajnog perioda za obradu je preostalo 3.638 zahtjeva po članu 23. Zakona o Fondu rada (ZFR 2).

### **1.3. Predati i riješeni zahtjevi za uplatu doprinosa PIO (član 99a Zakona o rada)**

#### **(ZFR 3)**

Zakonom o radu u članu 99a propisano je da licu čiji je radni odnos prestao usljed stečaja, doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje za godine staža koje mu nedostaju za sticanje uslova za penziju za koji period mu poslodavac nije vršio uplatu tog doprinosa, uplaćuje Fond rada. Pravo na uplatu može ostvariti lice koje do podnošenja zahtjeva ( u daljem tekstu ZFR 3) za ostvarivanje prava pred Fondom rada steklo jedan od zakonskih uslova za ostvarivanje prava na penziju.

#### **2.1.3 Predati i riješeni zahtjevi za uplatu doprinosa PIO (član 99a Zakona o rada - ZFR3)**

U izvještajnom periodu podnijeta su 2 zahtjeva za uplatu doprinosa PIO iz člana 99a Zakona o radu, i oba predmeta su riješena u izvještajnom periodu.

Fondu rada u periodu od stupanja na snagu izmjena Zakona o radu od 01.08.2014.godine pa zaključno sa 31.12.2017 godine predato je ukupno 104 zahtjeva za uplatu doprinosa PIO iz člana 99a Zakona o radu.

**Tabela br.13**

**Pregled predatih zahtjeva ZFR3 po mjestu sjedišta poslodavaca od 01.08.2014.-31.12.2017.godine**

OPŠTINA	UKUPNO PREDATI ZAHTJEVI
Bar	8
Bijelo Polje	3
Budva	1
Cetinje	9
Danilovgrad	2
Herceg Novi	8
Nikšić	45
Plužine	1
Pljevlja	3
Podgorica	19
Rožaje	1
Ulcinj	4
<b>UKUPNO</b>	<b>104</b>

U izvještajnom periodu od 01.01.2017.godine do 31.12.2017.godine, riješena su 2 zahtjeva od kojih je 1 zahtjev odbijen, dok je drugi zahtjev odbačen. Na kraju izvještajnog perioda nema neriješenih zahtjeva predatih za ostvarivanje prava po osnovu člana 99a Zakona o radu (uplata doprinosa PIO)

**Riješeni zahtjevi ZFR3 s obzirom na način rješavanja od stupanja na snagu izmjena Zakona o radu od 01.08.2014.godine pa zaključno sa 31.12.2017. godine**

U dosadašnjem radu zaključno sa 31.12.2017 godine Fond rada je obradio 104 zahtjeva ZFR3, od kojih je 17 zahtjeva usvojeno, 77 zahtjeva je odbijeno, 5 zahtjeva su odbačena, za 4 zahtjeva je obustavljen postupak, dok je za 1 zahtjev prekinut postupak do rješavanja prethodnog pitanja.

**Tabela br.14**

**Riješeni zahtjevi ZFR3 po godinama na kraju izvještajnog perioda**

Godina obrade	Usvojen zahtjev	Zahtjev odbijen	Odbačen zahtjev	Obustavljen postupak	Prekid postupka	UKUPNO
<b>2014 GODINA</b>	<b>2</b>	<b>17</b>				<b>19</b>
<b>2015 GODINA</b>	<b>11</b>	<b>51</b>	<b>1</b>	<b>3</b>		<b>66</b>
<b>2016 GODINA</b>	<b>4</b>	<b>8</b>	<b>3</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>17</b>
<b>2017 GODINA</b>		<b>1</b>	<b>1</b>			<b>2</b>
<b>UKUPNO</b>	<b>17</b>	<b>77</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>104</b>

**Tabela br. 15.**

**Riješeni zahtjevi ZFR3 po opštinama sjedišta poslodavaca na kraju izvještajnog perioda.**

OPŠTINE/ STATUS	OBRAĐENI ZAHTEVI PO OPŠTINAMA DO 31.12.2017.G					UKUPNO
	USVOJEN ZAHTEJV	ODBIJEN ZAHTEJV	ODBAČEN ZAHTEJV	OBUSTAVLJEN POSTUPAK	PREKID POSTUPKA	
BAR		8				8
BIJELO POLJE		2		1		3
BUDVA		1				1
CETINJE	1	6	2			9
DANILOVGRAD		2				2
HERCEG NOVI	2	4	1	1		8
NIKŠIĆ	12	30	1	1	1	45
PLUŽINE		1				1
PLJEVLJA		3				3
PODGORICA	2	16	1			19
ROŽAJE				1		1
ULCINJ		4				4
<b>UKUPNO</b>	<b>17</b>	<b>77</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>104</b>

*Na kraju izvještajnog perioda nema neriješenih zahtjeva po ovom osnovu za obradu.*

**Riješeni zahtjevi ZFR3 s obzirom na način rješavanja od stupanja na snagu izmjena Zakona o radu od 01.08.2014 .godine pa zaključno sa 31.12.2017 godine**

U dosadašnjim radu zaključno sa 31.12.2017 godine Fond rada je obradio 104 zahtjeva ZFR 3, od kojih je 17 zahtjeva usvojeno, 77 zahtjeva je odbijeno, 4 zahtjeva je odbačeno, za 4 zahtjeva je obustavljen postupak i za 1 zahtjev je prekinut postupak.

U 2014 godini riješeno je 19 zahtjeva ZFR 3, od kojih je 2 zahtjeva usvojeno, 17 zahtjeva je odbijeno.

U 2015 godini riješeno je 66 zahtjeva ZFR 3, od kojih je 11 zahtjeva usvojeno, 51 zahtjeva odbijeno, 13 zahtjev je odbačen, za 3 zahtjeva je obustavljen postupak.

U 2016 godini, riješeno je 17 zahtjeva ZFR 3, od kojih je 4 zahtjeva usvojeno, 8 zahtjeva je odbijeno, 3 zahtjeva je odbačeno, za 1 zahtjev obustavljen postupak, dok je u 1 zahtjev izvršen prekid postupka.

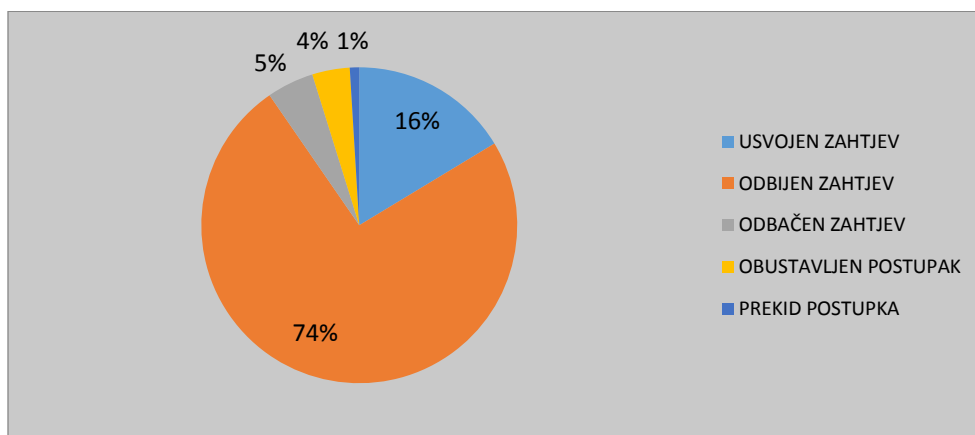
U 2017 godini riješena su 2 zahtjeva od kojih je 1 zahtjev odbijen, dok je 1 zahtjev odbačen.

#### **Tabela br.16**

**Tabelarni prikaz riješenih zahtjeva ZFR3 s obzirom na način rješavanja od 01.08.2014.godine pa zaključno sa 31.12.2017 godine**

Godina obrade	Usvojen zahtjev	Zahtjev odbijen	Odbačen zahtjev	Obustavljen postupak	Prekid postupka	UKUPNO
<b>2014 GODINA</b>	<b>2</b>	<b>17</b>				<b>19</b>
<b>2015 GODINA</b>	<b>11</b>	<b>51</b>	<b>1</b>	<b>3</b>		<b>66</b>
<b>2016 GODINA</b>	<b>4</b>	<b>8</b>	<b>3</b>	<b>1</b>	<b>1</b>	<b>17</b>
<b>2017 GODINA</b>		<b>1</b>	<b>1</b>			<b>2</b>
<b>UKUPNO</b>	<b>17</b>	<b>77</b>	<b>5</b>	<b>4</b>	<b>1</b>	<b>104</b>

**Šematski prikaz riješeni zahtjeva ZFR3 sobizor na način rješavanja(%)**



**Tabela br. 17**

**Tabelarni prikaz riješenih zahtjeva ZFR3 po opštinama s obzirom na način rješavanja od 01.08.2014.godine pa zaključno sa 31.12.2017 godine**

OPŠTINE/ STATUS	OBRAĐENI ZAHTEVI PO OPŠTINAMA 2010-2017.G					UKUPNO
	USVOJEN ZAHTEV	ODBIJEN ZAHTEV	ODBAČEN ZAHTEV	OBUSTAVLJEN POSTUPAK	PREKID POSTUPKA	
BAR		8				8
BIJELO POLJE		2		1		3
BUDVA		1				1
CETINJE	1	6	2			9
DANILOVGRAD		2				2
HERCEG NOVI	2	4	1	1		8
NIKŠIĆ	12	30	1	1	1	45
PLUŽINE		1				1
PLJEVLJA		3				3
PODGORICA	2	16	1			19
ROŽAJE				1		1
ULCINJ		4				4
UKUPNO	17	77	5	4	1	104

*Shodno naprijed navedenom, evidentno je da je najveći broj podnijetih zahtjeva za uplatu doprinosa bio u 2015. Godini, kada je rijen najveći broj zahtjeva.*

## **2. Isplata potraživanja**

*Budžetom za 2017.godinu opredijeljena su sredstva za isplatu potraživanja u iznosu od 2.276.380,00€ .Na isplatu potraživanja na osnovu člana 23 Zakona o Fondu rada ZFR2 na godišnjem nivou odnosi se iznos od 2.076.380,00,na isplatu sredstava na garantovane zarade na godišnjem nivou iznos od 100.000,00€, na ostalo (porez i doprinosi i povezivanje staža) na godišnjem nivou iznos od 100.000,00€ .Tokom izvještajnog perioda vršena je isplata*

potraživanja po rješenjima ( člana 23. Zakona o Fondu rada) i isplata po rješenjima donijetim za potraživanja (ZFR1) po članu 98. Zakona o radu).

### **2.1. Isplata potraživanja (ZFR1)**

Fondu rada u period od 01.01.2017.g. do 31.12.2017. godini donijeto je 87 rješenje, kojim se usvaja zahtjev za isplatu potraživanja (ZFR1) po članu 98. Zakona o radu.

U izvještajnom periodu izvršena je isplata za 79 pozitivnih rješenja, u ukupnom iznosu od 133.473,74€, od kojih se na isplatu zarada odnosi 109.985,21€, dok je za uplatu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje isplata izvršena u iznosu od 23.488.53€.

Od 79 isplaćenih rješenja (133.473,74€) isplata je izvršena za:

\* za 13 zahtjeva ( koji se odnosi na zahtjeve iz u 2010, 2012 i 2014 godine, a koji su predati prije stupanja Izmjena i dopuna Zakona o radu),za koje je izvršena isplata u iznosu od 63.543,39 €,

\* za 66 rješenja (koja se odnose odnosi na zahtjeve lica koji su predati nakon stupanja na snagu Izmjena i dopuna Zakona o radu (Sl. list Crne Gore", br. 31/14 od 24.07.2014), koji je u primjeni do 01.08.2014.godine, kojim su propisana ograničenja u pogledu perioda i visini isplate potraživanja kod Fonda rada, ( čl. 98 st.1 tač. 1, st.2, čl.99 stav 2), izvršena isplata u iznosu od 69.930,35€

Na dan 31.12.2017. godine za isplatu je preostalo 8 rješenja (11.652.96€)

### **2.1. Isplata potraživanja (ZFR2)**

Na dan 01.01.2017 godine, Fond rad je ušao sa 682 neispalaćena rješenja, za čiju isplatu je bilo potrebno 1.313.532,00€. Takođe neizmirene obaveze na 31.12.2016 godine, su po sudskom poravnanju za 12 lica bivših zaposlenih kod poslodavca Company MGPL – Cetinje za koje je potrebno 23.112,00€.

Dakle, ukupno neizmirene obaveze na 31.12.2016 godine iznosile su 1.336.644,00 €,

U toku 2017 godine pozitivno je riješeno 466 zahtjeva, dok su 2 rješenje iz prethodnog perioda poništena po službenoj dužnosti.

U izvještajnom periodu, izvršena je isplata 2.076.228,00€ za 1078 rješenja, licima kojima je radni odnos prestao usljed stečaja ili usljed tehnoloških , ekonomskih ili restrukturalnih



promjena, (član 23. Zakona o Fondu rada). Isplata je izvršena za 1066 pozitivnih rješenja, kao i za 12 lica bivših zaposlenih kod poslodavca Company MGPL- Cetinje koji su isplaćeni shodno sudskom poravnanju.

U izvještajnom periodu, izvršena je isplata za 1078 rješenja, (član 23. Zakona o Fondu rada), od čega po rješenjima u 2013,2014,2015. godini isplata je izvršena za 10 rješenja (19.260,00€), 666 rješenja donijetih u 2016.godini ( 1.282.716,00€), 390 rješenja donijeta u 2017.godini ( 751.140,00€) i 12 rješenja poslodavca Company MGPL- Cetinje(23.122,00€)

**Tabela br.18**

**Isplate u izvještajnom periodu po opštinama sjedišta poslodavca**

OPŠTINA	ISPLAĆENA RJEŠENJA
ANDRIJEVICA	2
BAR	3
BERANE	206
BIJELO POLJE	45
BUDVA	
CETINJE	53
DANILOVGRAD	30
HERCEG NOVI	298
KOLAŠIN	17
KOTOR	34
MOJKOVAC	44
NIKŠIĆ	14
PLAV	2
PLUŽINE	
PLJEVLJA	117
PODGORICA	158
ROŽAJE	52
ŠAVNIK	
ULCINJ	1
ŽABLJAK	2
TIVAT	
UKUPNO	1078

**Isplata potraživanja od osnivanja Fonda rada zaključno sa 31.12.2017 godine**

U 2010 godini izvršena je isplata za 478 rješenja u ukupnom iznosu od 920.628,00€

U 2011 godini izvršena je isplata za 1290 rješenja u iznosu od 2.484.135,00€ (1289 rješenja u iznosu od 1926,00€, i razlika do punog iznosa u iznosu od 1521,00€)

U 2012 godini izvršena je isplata za 4.219 rješenja u iznosu od 8.125.390,00€, od kojih je 3.115 rješenja isplaćeno iz sredstava obezbijeđenih emisijom obveznica, a preostalih 1104 rješenja u iznosu od 2.125.900,00€ je splaćeno iz sredstava opredijeljenih budžetom Fondu rada. (4218 rješenja je isplaćeno u iznosu od 1926,00€, a za jedno rješenje je izvršena isplata u iznosu od 1.522,00€ dok je iznos od 404,00€ isplaćen iz sredstava u 2013 godini).

U 2013 godini izvršena je isplata za 702 rješenja u iznosu od 1.352.466€ (I to za 702 rješenja u iznosu od 1926,00€, kao I 404,00€ po rješenju iz 2012-te godine).

U 2014 godini izvršena je isplata za 2.238 rješenja u ukupnom iznosu od 4.310.388,00 € ( i to 1.919 rješenja u iznosu od 3.695.994,00€ po rješenjima iz 2012 godine, 313 rješenja u ukupnom iznosu od 602.838,00€ iz 2013 godine, i 6 rješenja iz 2014 godine u iznosu od 11.556,00€).

U 2015 godini izvršena je isplata za 1.189 rješenja, u ukupnom iznosu od 2.290.014,00€ od kojih je od kojih je 1.160 rješenja donijeto u 2013. godini koja su isplaćena u iznosu od 2.234.160,00€, a 24 rješenja su donijeta u 2014.godini, koja su isplaćena u iznosu od 46.224,00 €, i 5 rješenja donijetih u 2015 godini koja su isplaćena u iznosu od 9630,00€ .

U 2016. godini, izvršena je isplata 6.055.344,00€ za 3.144 pozitivnih rješenja, u ukupnom iznosu od 6.055.344,00€ od čega 1.121 rješenje donijeto u 2013. godini (2.159.046,00 €), 775 rješenja donijetih u 2014.godini (1.492.650,00 €), 1057 rješenja donijetih u 2015.godini ( 2.035.782,00 €) i 191 rješenje donijeto u 2016.godini (367.866,00€)

U 2017. godini izvršena je isplata za 1078 rješenja, (član 23. Zakona o Fondu rada), od čega po rješenjima u 2013,2014,2015. godini isplata je izvršena za 10 rješenja (19.260,00€), 666 rješenja donijetih u 2016.godini ( 1.282.716,00€), 390 rješenja donijeta u 2017.godini ( 751.140,00€) i 12 rješenja poslodavca Company MGPL- Cetinje (23.122,00€)

#### **Tabela br.17**

#### **Prikaz isplate potraživanja od osnivanja Fonda zaključno sa 31.12.2017.godine.**

GODINA	BROJ ISPLAĆENIH RJEŠENJA	IZNOS UPLATE	ISPLAĆENO IZ SREDSTAVA FONDA	OBVEZNICE
2010 godina	478	920,628.00 €	920,628.00 €	
2011 godina	1290	2,484,135.00 €	2,484,135.00 €	
2012 godine	4219	8,125,390.00 €	2,125,900.00 €	5,999,490.00 €

2013 godine	702	1,352,466.00 €	1,352,466.00 €	
2014 godine	2238	4,310,388.00 €	4,310,388.00 €	
2015 godine	1189	2,290,014.00 €	2,290,014.00 €	
2016 godine	3144	6,055,344.00 €	6,055,344.00 €	
2017 godine	1078	2,076,228.00 €	1.045.818,00€	
<b>UKUPNO</b>	<b>14338</b>	<b>27,614,593.00 €</b>	<b>19,538,875.00 €</b>	<b>5,999,490.00 €</b>

**Od osnivanja Fonda rada zaključno sa 31.12.2017. godine, izvršena je isplata za 14338 rješenja u ukupnom iznosu od 27.614.593,00€.**

**Tabela br.19**

**Tabelarni prikaz isplate potraživanja od osnivanja Fonda rada zaključno sa 31.12.2017.godine po opštinama sjedišta poslodavca.**

OPŠTINA	UKUPNO ISPLAĆENI PO GODINAMA								
	2010 GODINE	2011 GODINE	2012 GODINE	2013 GODINE	2014 GODINE	2015 GODINE	2016. GODINE	2017. GODINE	UKUPNO ISPLAĆENO
ANDRIJEVICA	23	47	44	3	18	3	3	2	143
BAR	1	12	10	1	8	3	18	3	56
BERANE	51	87	707	68	349	169	484	206	2121
BIJELO POLJE	61	114	490	64	160	21	178	45	1133
BUDVA									
CETINJE	36	58	64	26	44	7	28	53	316
DANILOVGRAD	40	94	178	24	134	44	94	30	638
HERCEG NOVI	1	37	101	31	121	72	312	298	973
KOLAŠIN	2	17	74	13	69	59	26	17	277
KOTOR	1	31	49	11	154	69	487	34	836
MOJKOVAC	71	90	406	44	62	57	70	44	844
NIKŠIĆ	28	68	191	81	107	112	106	14	707
PLAV	54	63	128	9	58	112	26	2	452
PLUŽINE		1	5						6
PLJEVLJA	1	114	199	67	227	113	502	117	1340
PODGORICA	84	358	1458	226	570	313	677	158	3844
ROŽAJE	17	54	84	28	109	23	101	52	468
ŠAVNIK					7	1			8
ULCINJ		24	18	4	41	9	27	1	124
ŽABLJAK	7	21	13	2		2	4	2	51
TIVAT							1		1
<b>UKUPNO</b>	<b>478</b>	<b>1290</b>	<b>4219</b>	<b>702</b>	<b>2238</b>	<b>1189</b>	<b>3144</b>	<b>1078</b>	<b>14338</b>

Od osnivanja Fonda rada ukupno je usvojen 14.422 zahtjev, od čega je isplata zaključno sa 31.12.2017. godine izvršena za 14.338 zahtjeva. Za isplatu je preostalo 101 rješenje, od kojih je 21 rješenja poništeno po službenoj dužnosti u prethodnom periodu, tako da je za isplatu na dan 31.12.2017 godine preostalo neisplaćeno 80 rješenja, za čiju isplatu je potrebno 154.080,00€ od čega se obaveze iz prethodnog perioda (2013,2014 i 2015 godina) iznose 7.704,00€ (4 rješenja, za čiju isplatu je neophodno pribaviti dodatnu dokumentaciju), obaveze po rješenjima iz 2017 godine 146.376,00 €, (76 rješenja).

Dakle, ukupnoneizmirene obaveze na 31.12.2017 godine iznose 154.080,00 €.

### **2.3. Isplata potraživanja (ZFR3)**

U izvještajnom periodu Fond rada nije vršio uplatu doprinosa za penzijsko invalidsko osiguranje za godine staža koje nedostaju za sticanje uslova za penziju.

Od stupanja na snagu Izmjena i dopuna Zakona o radu ( čl. 99a), shodno kojim doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje za godine staža koje nedostaju za sticanje uslova za penziju, a za period koji im poslodavac nije izvršio uplatu , vrši Fond rada, tj. od 01.08.2014.godine, pa zaključno sa 30.06.2017. godine Fond rada izvršio je uplatu za 17 rješenja u iznosu od 15.167,45€, i to:u toku 2014 godine izvršio uplatu za 2 rješenja u iznosu od 1.443,31€ kojima je usvojen zahtjev, u toku 2015. godine izvršena je uplata za 11 pozitivno riješenih zahtjeva u ukupnom iznosu od 10.145,86 €, dok je u 2016. godini izvršena je isplata za 4 rješenja u iznosu od 3.578.28€.

#### **Tabela br.20**

#### **Tabela izvršenih isplata po godinama zaključno sa 31.12.2017 godini (ZFR3)**

GODINA	BROJ ISPLAĆENIH RJEŠENJA	IZNOS UPLATE
2014 godine	2	1,443.31 €
2015 godine	11	10,145.86 €
2016 godine	4	3,578.28 €
<b>UKUPNO</b>	<b>17</b>	<b>15,167.45 €</b>

**Tabela br.21**

**Tabela izvršenih isplata po opštinama sjedišta poslodavca zaključno sa 31.12.2017 godine (ZFR3)**

OPŠTINA	ISPLAĆENA RJEŠENJA	
	BROJ RJEŠENJA	IZNOS
CETINJE	1	1,506.61 €
HERCEG NOVI	2	1,798.42 €
NIKŠIĆ	12	10,170.33 €
PODGORICA	2	1,692.09 €
<b>UKUPNO</b>	<b>17</b>	<b>15,167.45 €</b>

Na dan 31.12.2017. godine nema neizmirenih obaveza po navedenom osnovu.

### **Služba za opšte poslove i finansije**

U okviru Službe za opšte poslove i finansije, vrše se poslovi finasijske obrade zahtjeva za isplatu sredstava saglasno donijetim rješenjima za isplatu potraživanja kod Fonda, ekonomska analitika održivosti izvora finansiranja u odnosu na podnijete zahtjeve i blagovremeno iniciranje preduzimanja potrebnih mjera, izradu opštih akata Fonda, pripremu i objedinjavanje programa, planova rada i izvještaja o radu Fonda, priprema pojedinačnih akata o ostvarivanju prava iz radnih odnosa zaposlenih priprema akata za obračun zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih priprema i zaključivanje ugovora sa fizičkim i pravnim licima vođenje personalne evidencije druge organizacione, pravne, materijalno finasijske poslove, a posebno pripremu i izvršenje predračuna sredstava izradu finasijskog plana, blagovremeno i namjensko korišćenje sredstava za namjene predviđene budžetom i finasijskim planoma vođenje poslovnih knjiga, izradu periodičnih obračuna i završnih računa, izradu finasijskih iskaza i dostavljanje Državnom trezoru, blagajničko poslovanje, knjigovodstvene poslove, ovjeravanje tačnosti i punovažnosti plaćanja državnim novcem, javne nabavke, kancelarijsko poslovanje, odnosi sa javnošću i druge poslove u skladu sa propisima.

### **III Finansijski pokazatelji**

#### **3. Finansijski pokazatelji**

##### **3.1. Primici**

Sredstva za rad Fonda , shodno Zakonu o Fondu rada, obezbjeđuju se iz:

- budžeta Crne Gore,
- doprinosa u visini od 0,20% na teret poslodavca koji obveznik osiguranja od nezaposlenosti obračunava na osnovicu koja se odnosi na taj doprinos, u skladu sa posebnim zakonom,
- sredstava EU fondova,
- donacija, poklona i
- drugih izvora u skladu sa Zakonom.

Shodno Zakonu o budžetu , prihodi Fonda rada iz budžeta Crne Gore čine opšte prihode, a doprinos Fondu rada je namjenski prihod Fonda.

Sredstva EU fondova i donacija obezbjeđuju se za finansiranje određenih projekata i koriste se prema utvrđenoj namjeni. Fond rada će nastojati da uspostavi kontakte sa donatorima radi obezbjeđenja sredstava.

U periodu januar - decembar 2017. godine po osnovu doprinosa Fondu rada uplaćeno je 2.472.139,77€, i to:

<i>R.br</i>	<i>Mjesec</i>	<i>Iznos</i>
1	<i>Januar</i>	<i>107.472,94</i>
2	<i>Februar</i>	<i>195.593,96</i>
3	<i>Mart</i>	<i>204.089,51</i>
4	<i>April</i>	<i>202.988,31</i>
5	<i>Maj</i>	<i>187.288,71</i>
6	<i>Jun</i>	<i>226.106,48</i>
7	<i>Jul</i>	<i>232.385,57</i>

8	Avgust	238.561,28
9	Septembar	232.263,29
10	Oktobar	197.828,81
11	Novembar	117.743,24
12	Decembar	329.817,67

Fondu rada je Budžetom za 2017 godinu za rješavanje tehnoloških viškova opredijeljeno ukupno 2.276.380,00€, od čega se: na otpremnine za tehnološke viškove odnosi 2.076.380,00€, na isplatu garantovanih zarada 100.000,00€ i na ostalo- isplata doprinosa za povezivanje staža 100.000,00€. Od istih je za otpremnine ukupno isplaćeno 2.076.228,00€ ili za 1.078 pozitivno riješena zahtjeva, 109.985,21€ ( iznos od 10.000,00€ preusmjerili sa pozicije – ostalo) za isplatu garantovanih zarada, za 79 pozitivno riješenih zahtjeva i 25.580,87€ za povezivanje staža.

Obaveze Fonda rada na dan 31.12.2016 godine su iznosile 1.336.644,00€ iz 2016 i ranijih godina. Fond rada je tokom 2017 godine pozitivno riješio 466 zahtjeva u ukupnom iznosu od 897.516,00€ a isplatio ukupno 2.076.228,00€. Dva rješenja su tokom 2017 godine poništena tako da obaveze za isplatu otpremnina na dan 31.12.2017 godine iznose 154.080,00€ ili 80 pozitivno riješenih predmeta.

Obaveze za isplatu garantovanih zarada na dan 31.12.2017 godine iznose 11.652,96 ili 8 riješenih zahtjeva koji će se isplaćivati tokom 2018 godine.

### **3.2. Izdaci Fonda rada**

Za finansiranje djelatnosti Fonda rada za 2017. godinu planirana su sredstva u iznosu od 301.296,88€.

Za bruto zarade i doprinosa na teret poslodavca planirana su sredstva na godišnjem nivou u iznosu od 200.375,88€. Tokom godine nije bilo preusmjeravanja na teret ovih pozicija.

Zahtijevana potrošnja u izvještajnom periodu iznosila je 173.874,55€, od čega je plaćeno 173.874,55€ .

Struktura uplaćenih fiskaliteta je sledeća:

1) <i>Neto zarade</i>	96.652,95€
2) <i>porez na zarade</i>	16.973,99€
3) <i>doprinos na teret zaposlenog</i>	41.727,77€
4) <i>doprinos na teret poslodavca</i>	16.032,79€
5) <i>opštinski prirez</i>	2.487,05€

Važno je naglasiti da su u planirane i plaćene poreze, doprinose i opštinski prirez uključeni , pored poreza, doprinosa i prireza na zarade zaposlenih, porezi, doprinosi i prirezi na ostala lična primanja, odnosno na naknade za rad članovima Upravnog odbora. Ovo iz razloga što se izmjenama propisa u ovoj oblasti, koji su stupili na snagu u januaru 2010. godine, sva lična primanja oporezuju.

**Tabelarni prikaz bruto zarada i doprinosa na teret poslodavca:**

Ekonom. klasifik.	Opis	Planirano Budžetom za 2017.	Promjene tokom 2017 godine		Tekući bužet za 2017.	Zahtijevana potrošnja za 2017.	Plaćeno u 2017.
			rebalans	preusmjerenje			
4111	Neto zarade	107,538,48			107.538,48	96.652,95	96.652,98
4112	Porez na zarade	21.292,21			21.292,21	16.973,99	16.973,99
4113	Doprinosi na teret zaposlenog	48.837,33			48.837,33	41.727,77	41.727,77



4114	Doprinosi na teret poslodavca	19.661,80			19.661,80	16.032,79	16.032,79
4115	Opštinski prirez	3.049,06			3.049,06	2.487,05	2.487,05
<b>411</b>	<b>Bruto zarade I doprinosi na teret poslodavca</b>	<b>200.375,88</b>			<b>200.375,88</b>	<b>173.874,55</b>	<b>173.874,55</b>

Ostala lična primanja planirana su na godišnjem nivou od 30.000,00€. Tokom godine nije bilo preusmjeravanja sa ove pozicije.

Plaćena sredstva za ostala lična primanja u iznosu od 29.893,54€ odnose se uglavnom na naknade po osnovu članstva u Upravnom odboru.

**Tabelarni prikaz planiranih, preusmjeravanja, zahtijevane potrošnje i plaćenih ostalih ličnih primanja:**

Ekonom. klasif.	Opis	Planirano Budžetom za 2017.	Promjene tokom 2017 godine		Tekući bužet za 2017.	Zahtijevana potrošnja za 2017.	Plaćeno u 2017
			rebalans	preusmjeravanje			
4127	Ostale naknade	30.000,00			30.000,00	29.893,54	29.893,54
<b>412</b>	<b>Ostala lična primanja</b>	<b>30.000,00</b>			<b>30.000,00</b>	<b>29.893,54</b>	<b>29.893,54</b>

Rashodi za material planirani su na godišnjem nivou u iznosu od 12.350,00€.

Za ove namjene utrošena su sredstva u iznosu od 11.483,14€, i to:

- rashodi za material u iznosu od 8.157,08€ i
- rashodi za gorivo u iznosu od 3.326,06€

**Tabelarni prikaz planiranih, preusmjeravanja, zahtijevane potrošnje i plaćenih rashoda za material :**

Ekonom. Klasifik	Opis	Planirano Budžetom za 2017.	Promjene tokom 2017 godine		Tekući bužet za 2017.	Zahtijevana potrošnja za 2017.	Plaćeno u 2017.
			rebalans	Preusmj.			
4131	Rashodi za materijal	8.550,00		-300,00	8.250,00	8.157,08	8.157,08
4132	Rashodi za gorivo	3.800,00			3.800,00	3.326,06	3.326,06
<b>413</b>	<b>Rashodi za material I usluge</b>	<b>12.350,00</b>		<b>-300,00</b>	<b>11.050,00</b>	<b>11.483,14</b>	<b>11.483,14</b>

Rashodi za usluge planirani su na godišnjem nivou od 23.420,00€.

Za ove namjene su utrošena sredstva u iznosu od 15.345,69€ i to:

- rashodi za službena putovanja u iznosu od 2.176,00€
- rashodi za reprezentaciju u iznosu od 1.269,50€
- komunikacione usluge u iznosu od 11.270,22€
- usluge stručnog usavršavanja u iznosu od 130,00€
- ostale usluge u iznosu od 499,97€

**Tabelarni prikaz planiranih, preusmjeravanja, zahtijevane potrošnje i plaćenih rashoda za usluge:**

Ekonom. Klasifik	Opis	Planirano Budžetom za 2017.	Preusmjereno		Tekući bužet za 2017.	Zahtijevana potrošnja za 2017.	Plaćeno u 2017.
			+	-			
4141	Rashodi za službena putovanja	6.000,00,		-600,00	5.400,00	2.459,27	2.176,00
4142	Rashodi za reprezentaciju						

		1.000,00	300,00		1.300,00	1.269,50	1.269,50
4143	Komunikacione usluge	14.000,00		-500,00	13.500,00	11.270,22	11.270,22
4147	Konsultantske usluge	950,00			950,00	0,00	0,00
4148	Usluge stručnog usavršavanja	970,00			970,00	130,00	130,00
4149	Ostale usluge	500,00			500,00	499,97	499,97
<b>414</b>	<b>Rashodi za usluge</b>	<b>23.420,00</b>	<b>300,00</b>	<b>-1.100,00</b>	<b>22.620,00</b>	<b>15.628,69</b>	<b>15.345,69</b>

Renta-zakup objekta, izdaci za ove namjene su planirane u iznosu od 24.000,00€. Za ove namjene nije bilo utroška sredstava.

Ostali izdaci planirani su na godišnjem nivou od 11.151,00€.

Za ove namjene su utrošena sredstva u iznosu od 7.926,57€ i to:

- Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka u iznosu od 500,00
- izdaci za održavanje softvera u iznosu od 3.000,00€
- osiguranje u iznosu od 720,00 i
- ostalo u iznosu od 3.706,57€.

Ostalo Rashodi za Ostalo planirani na godišnjem nivou u ukupnom iznosu od 100.000,00€. Zahtijevana potrošnja za 2017.godinu iznosila je 25.580,87€, a isplaćeno je 25.580,87€. Kako nam za isplatu garantovanih zarada po rješenjima nedostajalo sredstava za isplatu, iskoristili smo zakonsku mogućnost i preusmjerili 10% sredstava sa ove pozicije na poziciju Garantovane zarade. Takođe smo se Vlad iCrne Gore obratili zahtjevom za odobrenje preusmjeravanja dijela

neurošeni sredstava sa pozicije Ostalo u iznosu od 30.000,00€ za rješavanje stambenih potreba zaposlenih.

**Tabelarni prikaz planiranih, preusmjeravanja, zahtijevane potrošnje li isplaćenih rashoda za ostale izdatke**

Ekonom. Klasifik.	Opis	Planirano Budžetom za 2017.	Preusmjereno		Tekući bužet za 2017.	Zahtijevana potrošnja za 2017.	Plaćeno u 2017.
			+	-			
4191	Izdaci po osnovu isplate po ugovoru o djelu	4.200,00			4.200,00	0,00	0,00
4192	Izdaci po osnovu troškova sudskih postupaka	500,00			500,00	500,00	500,00
4193	Izrada I održavanje softvera	3.000,00			3.000,00	3.000,00	3.000,00
4194	Osiguranje	451,00	270,00		721,00	720,00	720,00
4199	Ostalo	3.000,00	830,00		3.830,00	3.706,57	3.706,57
<b>419</b>	<b>Rashodi za material I usluge</b>	<b>11.151,00</b>	<b>1.000,00</b>		<b>12.251,00</b>	<b>7.926,57</b>	<b>7.926,57</b>

Ostalo Rashodi za Ostalo planirani na godišnjem nivou u ukupnom iznosu od 100.000,00€. Zahtijevana potrošnja za 2017.godinu iznosila je 25.580,87€, a isplaćeno je 25.580,87€. Kako nam za isplatu garantovanih zarada po rješenjima nedostajalo sredstava za isplatu, iskoristili smo zakonsku mogućnost i preusmjerili 10% sredstava sa ove pozicije na poziciju Garantovane zarade. Takođe smo se Vlad iCrne Gore obratili zahtjevom za odobrenje preusmjeravanja dijela

neurošenih sredstava sa pozicije Ostalo u iznosu od 30.000,00€ za rješavanje stambenih potreba zaposlenih.

**Tabelarni prikaz planiranih, preusmjeravanja, zahtijeva nepotrošnje i isplaćenih rashoda za ove izdatke**

Ekonom. Klasifik.	Opis	Planirano Budžetom za 2017.	Preusmjereno		Tekući bužet za 2017.	Zahtijevana potrošnja za 2017.	Plaćeno u 2017.
			+	-			
4225	Izdaci po osnovu isplate za ostalo	100.000,00		-40.000,00	59.999,96	25.580,87	25.580,87
<b>419</b>	<b>Rashodiza ostalo</b>	<b>100.000,00</b>		<b>-40.000,00</b>	<b>59.999,96</b>	<b>25.580,87</b>	<b>25.580,87</b>

Kapitalni izdaci planirani su na godišnjem nivou u iznosu od 3.000,00€. Zahtijevana potrošnja za 2015 godinu iznosi 2.969,25€, a isplaćeno je 2.969,25€.

**3.3. Neizmirene obaveze**

Na dan 31.12.2016. godine Fond rada je imao 166.712,55€ neizmirenih obaveza, od čega se na obaveze po osnovu neisplaćenih pozitivno riješenih zahtjeva iz 2017 i ostalih godina za otpremnine za tehnološke viškove odnosi 154.080,00€, za isplatu garantovanih zarada 11.652,96€ dok se preostalih 979,59€ odnosi na obaveze za koje su računi dostavljeni nakon 31.12.2017. godine.

U narednoj tabeli dajemo pregled planiranih sredstava za 2017 godinu, izvršena preusmjeravanja tokom godine, tekući budžet, zahtijevana potrošnja, kao i izvršena plaćanja za period 01.01.-31.12.2017 godine:

**3.4 Javne nabavke**

Planom javnih nabavki Fonda rada za 2017.godinu, planirana su sredstva za javne nabavke u iznosu od 42.751,00€, od čega 15.350€ za nabavku robe i 27.401,00€ za nabavku usluga.

*U skladu sa Zakonom o javnim nabavkama ( Sl.list CG, br 42/11,57/14), Planom javnih nabavki Fonda rada za 2017.godinu, i odlukama direktora Fonda rada, pokrenuta su sljedeći postupci javnih nabavki:*

*Šoping metodom pet postupaka javnih nabavki i to:*

- za nabavku naftnih proizvoda i goriva*
- za nabavku dnevne štampe*
- za nabavku poštanskih usluga*
- nabavka kancelariskog materijala*
- nabavka usluga rezervacija karata i hotelskog smještaja*

*Dva postupka javnih nabavki sprovedena su otvorenim postupkom*

- fiksna telefonija (druga godina ugovaranja, na osnovu okvirnog sporazuma sklopljenog u 2016. godini)*
- mobilna telefonija*

*Jedan pregovarački postupak bez prethodnog objavljivanja poziva za javno nadmetanje uz prethodnu saglasnost Uprave za javne nabavke , a koji se odnosi na: nabavku usluge programiranja programske opreme i usluge savjetovanja u programskoj opremi( održavanje i nadgradnja softvera).*

*U skladu sa izmjenama i dopunama, Zakona o javnim nabavkama Crne Gore („Sl.list CG“ br. 42/11, 57/14,28/15 i 42/17) Fond rada je u toku 2017 donio Pravilnik za postupanje Fonda rada prilikom sprovođenja postupka nabavke male vrijednosti i Pravilnik za postupanje Fonda rada prilikom sprovođenja postupka hitnih nabavke.*

*Postupci javnih nabavki su sprovedeni u skladu sa zakonom i planom javnih nabavki za 2017.godinu.*

#### **IV PREGLED SUDSKIH SPOROVA**

##### **4. Pregled sudskih sporova**

*U izvještajnom periodu u jednom predmetu iz ranijeg perioda ( po tužbi iz 2015.godine ) okončan je postupk po žalbi kod Višeg suda, te je potvrđena prvostepena presuda kojom je tužbeni zahtjev Fonda rada odbijen. Viši sud u dva predmeta potvrđuje presude Osnovnih sudova u kojima je tuženi Fond rada isplate otpremnine . Tokom 2017.godin, bilo je šest tužbi*

*radi isplate potraživanja po pravosnažnim rješenjima Fonda rada, u izvještajnom periodu Fond je pokrenuo šest postupaka tužbom zbog sticanja bez osnova iz razloga što je naknadnom provjerom utvrđeno da su ta lica isplaćena u periodu prije osnivanja Fonda rada, a nijesu postupili po zahtjevu za povraćaj nezakonito isplaćenih sredstava. U dva slučaja postupak za prinudno izvršenje pokrenuo je javni izvršitelj.*

#### **4.1. Sporovi po tužbama za isplatu potraživanja po pravosnažnim rješenjima Fonda rada**

- *U postupku pred Osnovnim sudovima u ovom izvještajnom periodu, po tužbama zbog isplate po pravosnažnim rješenjima Fonda rada podnijeto je šest tužbi, od navedenog broja, u tri predmeta tužba je odbijena jer u zakonskom roku nije iskoristio pravo na žalbu. U jednom predmetu sud je donio rješenja kojim se tužba odbacuje kao nedopuštena. Na navedeno rješenje Višem sudu, tuženi su izjavili žalbu koja je odbijena i potvrđeno prvostepeno rješenje. U jednom predmetu podnijeta tužba i čeka se presuda Osnovnog suda u Bijelom Polju. U jednom predmetu Osnovni sud Rožaje se oglasio nenadležnim i što je potvrđeno od strane Višeg suda.*

#### **4.2. Sporovi po tužbi zbog sticanja bez osnova tužilac Fond rada**

- *Fond rada je u ovom izvještajnom periodu podnio šest tužbi zbog sticanja bez osnova, iz razloga što je naknadnom provjerom utvrđeno da su ta lica pravo na potraživanje ostvarila u periodu prije osnivanja Fonda rada. U jednom predmetu zbog neprisustvovanja na ročištu, sud donosi rješenje koji se kaže da se smatra da je povučena tužba. Fond rada ponovo pokreće postupak tužbom protiv istog lica U tri slučajeva postupak je u toku. U jednom predmetu Osnovni sud donosi presudu kojom se odbacuje tužbeni zahtjev, što je i potvrđeno od strane Višeg suda.*

#### **4.3. Postupci za prinudnu naplatu preko javnih izvršitelja**

- *Postupak prinudne naplate u dva predmeta i to po pravosnažnoj i izvršnoj presudi od 05.06.2012.godine,( tužba zbog sticanja bez osnova P.4237/11 od 13.10.2011.godine), je u toku dok u predmetu po pravosnažnoj i izvršnoj presudi od 10.02.2012.godine,( tužba zbog sticanja bez osnova P.919/11 od 14.10.2011.godine), postupak izvršenja nije moguće sprovesti jer dužnik nije zaposlen, ne posjeduje pokretnu i nepokretnu imovinu. Kako izvršni dužnik prema podacima od Poreske uprave, Uprave za nekretnine i MUP-a, nema nepokretnosti –*

*u spisima predmeta dokaz uvjerenje o posjedu dostavljeno Fondu rada od nadležnog organa, nije vlasnik motornog vozila – dokaz akt MUP-a PJ Bijelo Polje, i nije zaposlen, odnosno prijavljen je kao nezaposleno lice – dokaz od nadležnog poreskog organa u spisima predmeta) Javnom izvršitelju upućen je Predlog za dozvolu izvršenja popisom, procjenom i prodajom pokretnih stvari. Javni izvršitelj je obavijestio ovaj organ da izvršni dužnik nije u posjedu stvari koje mogu biti predmet izvršenja. Postupak će se nastaviti.*

## **V. DRUGE AKTIVNOSTI FONDA RADA**

### **Aktivnosti na sprovođenju zakona**

*Aktivnosti Fond rada u izvještajnom periodu osim aktivnosti vezanih za prijem i obradu zahtjeva iz nadležnosti ovog organa, bile su usmjerene između ostalog na pripremi prijedloga novog Zakona o Fondu rada, zatim na druge pravne poslove na sprovođenju zakona iz oblasti Fonda rada kao i na praćenje i analiziranje zakonskih propisa iz te oblasti, zatim praćenje propisa iz oblasti javnih nabavki i učešće u sprovođenju postupka javnih nabavki, vođenje prvostepenog upravnog postupka po zahtjevu za slobodan pristup informacijama, aktivnosti na ažuriranju i izradi procedura u skladu sa zakonom, kao i provođenje zakonom propisanih obaveza a koje se odnose na sljedeće:*

*Fond rada je shodno obavezi propisanoj članom 148 i 149 Zakona o državnim službenicima i namještenicima ( Sl. list CG br. 39/11,50/11,66/12 I 34/14), sačinio Kadrovski plan za 2017.godinu, koji je pripremljen u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, Metodologijom za izradu kadrovskog plana i Predlogom Budžeta za 2017 godinu. Na Kadrovski plan za 2017.godinu, Ministarstvu finansija dalo je saglasnost aktom br.03-117/1 od 13.01.2017.godine. Saglasno obavezi propisanoj članom 153. Zakona o državnim službenicima i namještenicima redovno se ažuriraju podaci u Centralnu kadrovsku evidenciju (CKE), unosom podataka svih zaposlenih u program kadrovskog informacionog sistema i ažuriranja pomenute baze podataka za sve zaposlene koji se odnose na sljedeće kategorije informacija: unošenje rješenja o ocjenjivanju rada svih zaposlenih u Fondu rada za 2016. godinu, unošenje rješenja o zasnivanju radnog odnosa i rješenja o zaradi za novozaposlene, rješenja o godišnjem odmoru.*

*U toku 2017. godine Fond rada je pokrenuo javni konkurs za mjesto pomoćnika direktora, i proceduru izbora sproveo preko Uprave za kadrove, u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima ( Sl. list CG br. 39/11,50/11,66/12 i 34/14). Takođe u 2017.*



godini Fond je sproveo i postupak popune radnog mjesta "blagajnik", u službi za opšte poslove i finansije, takođe u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima ( Sl. list CG br. 39/11,50/11,66/12 I 34/14). Postupak izbora nije okončan do 31.12.2017.godine.

Zakonom o državnim službenicima i namještenicima uvedena je obaveza donošenja planova integriteta za sve državne organe, u skladu sa smjericama organa uprave nadležnog za antikorupcijske poslove, ( član 68 Zakona) . Fond je u skladu sa Zakonom o sprječavanju korupcije koji se primjenjuje od 01.01.2016.godine kao i Pravilom za izradu i sprovođenje plana integriteta ( Sl. list Crne Gore br.78/15 od 31.12.2015.godine ),odredio menadžera integriteta, formirao radnu grupu za izradu Plana integriteta za 2016.godinu, sa zadatkom da pripremi program izrade plana integriteta, prikupi dokumentaciju i analizira potrebnu dokumentaciju koja se odnosi na funkcionisanje Fonda rada a koja predstavlja osnov za procjenu rizika i izradu plana integriteta. Na Plan integriteta Fonda rada, direktor je dao saglasnost, a nakon toga isti je dostavljen Agenciji za sprječavanje korupcije u zakonom propisanom roku.

Shodno Zakonu o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru („Službeni list CG“, broj: 73/08, 20/11 i 30/12) ažurira se uredno Knjigu procedura, koja čini set internih pravila i procedura, radi pravilnog, ekonomičnog, efikasnog i efektivnog korišćenja budžetom odobrenih sredstava Fondu rada. Procedurama su pojašnjeni radni procesi korak po korak, te na taj način precizno definisane obaveze i odgovornosti zaposlenih.

Shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama ( Sl. list CG br.44 /12), Fondu rada je podnijeto je 13 zahtjeva za slobodan pristup informacijama. Od navedenog broja usvojeno je 4 zahtjeva, 5 zahtjeva je djelimično usvojeno, 4 zahtjeva je odbijeno, Na rješenja Fonda rada nijesu podnijete žalbe.

### **Obuka službenika**

U cilju unapređenja kvaliteta rada i podsticanja profesionalnog razvoja zaposlenih u izvještajnom periodu službenici su pohađali obuke u skladu sa programom obuka Uprave za kadrove, a koje se odnose na opšti upravni postupak, implementaciju novog ZUP-a, Plan integriteta, kadrovsko planiranje, procjenu rizika, javne nabavke, kancelarijsko poslovanje, budžetsko planiranje i sl.Službenici koji obavljaju poslove u Sektoru za praćenje sprovođenja propisa iz oblasti Fonda rada i prvostepeni upravni postupak, aktivno su učestvovali na pomenutim obukama a posebno na temu primjene novog zakona o opštem upravnom postupku.

## **Javnost rada Fonda i saradnja sa drugim državnim organima**

Javnost se o radu Fonda obavještava preko sredstava javnog informisanja, intervjuima, saopštenjima za javnost, učešćem u emisijama, kao i redovnim davanjem izvještaja na sajtu Fonda rada <http://www.fondrada.gov.me>, na kojem se objavljuju podaci o izvršenim isplatama na kraju svakog mjeseca, izvještaji o radu Fonda, rješenja po zahtjevu za slobodan pristup informacijama i sl. Fond rada od osnivanja ima redovnu komunikaciju sa drugim državnim organima i institucijama, posebno sa ministarstvom rada i ministarstvom finansija, a značajnu saradnju Fond je ostvario sa, Zavodom za zapošljavanje Crne Gore i Fondom za penzijsko i invalidsko osiguranje, kao i Privrednim sudom Crne Gore. U izvještajnom periodu stručna služba je sačinila 194 odgovora na pitanja građana i predstavke državnih organa.

## **VI ZAKLJUČAK**

U toku 2017 godine Fond rada je riješio ukupno 967 zahtjeva, od kojih 223 zahtjeva isplatu potraživanja propisanih odredbama Zakona o radu (čl.98), 742 zahtjeva, koji se odnose na zahtjeve za isplatu potraživanja lica kojima je radni odnos prestao usljed otvaranja stečajnog postupka kod poslodavca ili usljed tehnoloških, ekonomskih i restrukturalnih promjene (čl.23. Zakona o Fondu rada) i 2 zahtjeva koji se odnose na uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, licima čiji je radni odnos prestao usljed stečaja za godine radnog staža koje nedostaju za sticanje uslova za penziju, za koji period im poslodavac nije vršio uplatu tog doprinosa), na potraživanja po osnovu (čl. 99a Zakona o radu). U ovom izvještajnom periodu, iz kategorije zahtjeva ZFR1, donijeta su po prvi put rješenja kojima se usvajaju ovi zahtjevi (87), nastavljeno je rešavanjem zahtjeva iz kategorije ZFR2, po kojima je donijeto 466 pozitivnih rješenja

U ukupnom broju riješenih zahtjeva, 324 zahtjeva je odbijeno, koji ne ispunjavaju uslove za isplatu potraživanja kod Fonda rada a čije rješavanje je prilično složeno iz razloga što je shodno Zakonu o opštem upravnom postupku, obavezno učešće stranke u postupku, a što kroz saslušanje stranaka, usporava i postupak obrade zahtjeva.

Takođe, nastavljeno je prikupljanje podataka za obradu podnijetih zahtjeva za isplatu potraživanja po čl.98, posebno za potraživanja iz stečajnog postupka iz ranijeg perioda koji predstavljaju opterećenje stručnoj službi zbog otežane komunikacija sa stečajnim upravicima, a koji su u obavezi da dostave podatke o isplatama u toku stečajnog postupka.

*U dijelu koji se odnosi na isplatu po potraživanja po rješenjima, vodeći računa o visini sredstava opredijeljenih Budžetom, po prvi put su riješeni i isplaćeni zahtjevi koji se odnose se na neisplaćene zarade i druge naknade ( čl.98), vodeći računa da rješenja budu isplaćena u Zakonom predviđenom roku. U izvještajnom periodu zbog nedostatka sredstava i značajnog broja neisplaćenih rješenja za potraživanja (čl.23 Zakona o Fondu rada) iz prethodnih godina, a u cilju izbjegavanja dodatnih troškova po osnovu prinudne naplate, usporena je dinamika rješavanja zahtjeva lica kojima je radni odnos prestao usljed stečaja , a odnose se na neisplaćene zarade i druge naknade( čl.98). U narednom periodu, a kod činjenice da su za te namjene opredijeljena sredstva budžetom za narednu godinu, intenziviraće se aktivnosti na rješavanju tih zahtjeva.*

*Bitno je istaći, da je Fond rada uspostavio redovnost u isplati rješavanja, a što će sa isplatama iz budžetom opredijeljenih sredstava u 2018.godini, doprinijeti postizanju ažurnosti u isplati potraživanja., i ispunjavanju osnovne misije Fonda.*



## **IZVJEŠTAJ O RADU**

**FONDA PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA**

**CRNE GORE**

**ZA 2017. GODINU**

*Podgorica, januar 2018. godine*

## I UVODNE NAPOMENE

Sistem penzijskog i invalidskog osiguranja, kao integralni dio sistema socijalnog osiguranja, predstavlja važan faktor za postizanje i održavanje ekonomske i socijalne stabilnosti svakog društva. Pomenuti sistem uspostavljen je prvenstveno u javnom interesu, a ispoljava se kroz primarni interes Države da se osiguranicima obezbijedi socijalna i materijalna sigurnost za vrijeme i u slučaju kada svojim radom više nijesu u mogućnosti da ostvaruju potreban dohodak.

Usvajanjem Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju u septembru 2003. godine i njegovom primjenom od 1. januara 2004. godine, izvršeno je restrukturiranje obaveznog osiguranja po osnovu tekućeg finansiranja (generacijske solidarnosti ili prvi stub) i stvorene normativne pretpostavke za uvođenje obaveznog osiguranja po osnovu kapitalizovane štednje osiguranika (drugi stub) i dobrovoljnog osiguranja (treći stub).

Prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja shodno Zakonu o PIO, ostvaruju se u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore. Fond ima svojstvo pravnog lica sa pravima, obavezama i odgovornostima utvrđenim Zakonom o PIO i Statutom Fonda, a osnovan je sa ciljem obezbjeđenja ostvarivanja prava svih osiguranika iz obaveznog penzijskog osiguranja, koje se zasniva na generacijskoj solidarnosti.

Fondom, prema Zakonu i Statutu Fonda, upravlja Upravni odbor koji je sastavljen od sedam članova, koje imenuje i razrješava Vlada. Članovi Upravnog odbora imenuju se na period od četiri godine. Fondom rukovodi direktor, imenovan od strane Vlade Crne Gore, na period od četiri godine. Stručne i druge poslove u cilju vršenja nesmetanog, racionalnog i uspješnog obavljanja poslova iz nadležnosti Fonda obavlja jedinstvena Stručna služba Fonda, koju čine Centralna služba sa sjedištem u Podgorici i devet područnih jedinica.

U okviru Fonda PIO Crne Gore, o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja primjenom nacionalnih propisa rješava područna jedinica na čijem području je osiguranik bio poslednji put osiguran. Područne jedinice Fonda PIO Crne Gore nalaze se u: Baru, Beranama, Bijelom Polju, Kotoru, Nikšiću, Pljevljima, Podgorici, Herceg Novom i na Cetinju.

Fond rješava i o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja primjenom međunarodnih sporazuma, vršeći poslove iz svoje nadležnosti.

Izveštaj o radu Fonda PIO Crne Gore za 2017. godinu daje pregled aktivnosti organa upravljanja i jedinstvene Stručne službe Fonda, realizovanih tokom posmatranog perioda.

Aktivnosti Fonda u izvještajnom periodu dominantno su bile posvećene efikasnom, kvalitetnom i pravovremenom rješavanju o pravima iz PIO, odnosno postupanju po zahtjevima i donošenju rješenja kojima se odlučuje o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja. Takođe, aktivnosti su se odnosile i na obezbjeđivanje redovnosti i blagovremenosti realizacije prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, kao i aktivno učesće u procesu privatizacije, u cilju zaštite portfelja akcija Fonda. Nastavljeno je i sa sprovođenjem organizacionih reformi jedinstvene Stručne službe, u cilju unapređenja efikasnosti rada institucije.

Kontinuirano je vršeno unapređenje kvaliteta obavljanja stručnih, administrativnih, pravnih, ekonomskih i drugih poslova Fonda, što je rezultiralo daljim podizanjem nivoa pruženih usluga osiguranicima i korisnicima prava iz PIO i istovremeno doprinijelo unapređenju penzionog sistema Crne Gore.

Izveštajni period karakterisao je nastavak intenziviranih aktivnosti u dijelu rješavanja o pravima iz penzijskog i invalidskog osiguranja primjenom međunarodnih propisa, kroz unaprjeđenje saradnje sa penzionim fondovima država nastalih na teritoriji bivše SFRJ, sa kojima se ostvaruje najveći broj kontakata u vezi podnijetih zahtjeva za ostvarivanje prava. Daljim podizanjem nivoa saradnje fondova iz regiona kroz redovne susrete i rješavanje otvorenih pitanja iz domena nadležnosti ovih institucija, stvoreni se preduslovi za povećanje ažurnosti u prikupljanju dokaza o potvrdi perioda osiguranja. Sprovedene su intenzivne aktivnosti na usaglašavanju i naplati preostalih obaveza država ugovornica, koje proizilaze iz potpisanih sporazuma o socijalnom osiguranju. Na planu međunarodne saradnje, Fond je učestvovao u susretima penzionih fondova država nastalih na teritoriji bivše SFRJ, koji se održavaju svake godine, u pravcu unapređenja međusobne saradnje i obezbjeđenja preduslova za dalje podizanje

kvaliteta usluga osiguranicima i korisnicima prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, a u izvještajnoj godini domaćin susreta bio je Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Bosne i Hercegovine. Osnovna tema ovog događaja bila je korišćenje aktuarskih izračuna u penzijskim sistemima međugeneracijske solidarnosti – praksa u državama bivše Jugoslavije.

Dana 28. novembra 2017.godine u Novom Sadu i 29. novembra u Beogradu, u prostorijama Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Srbije, održani su Međunarodni dani razgovora na nivou nosilaca penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore i Srbije, kao poseban vid saradnje u primjeni Sporazuma o socijalnom osiguranju između Crne Gore i Republike Srbije, za građane koji imaju staž u Crnoj Gori i Srbiji, sa ciljem da efikasnije i brže ostvare prava primjenom međunarodnih sporazuma. Ovaj novi oblik međusobne saradnje dva Fonda, uspostavljen je u cilju što efikasnije primjene Sporazuma o socijalnom osiguranju između Crne Gore i Republike Srbije, odnosno bržeg i potpunijeg ostvarivanja prava osiguranika i korisnika koji imaju periode osiguranja navršene u obje države, a istovremeno i najbolji vid komunikacije s korisnicima i osiguranicima koji imaju staž u dvije države i koji po osnovu tog staža ostvaruju ili će tek ostvariti prava iz PIO.

U cilju unapređenja međunarodne bilateralne saradnje u oblasti socijalnog osiguranja, održani su sljedeći sastanci:

-u Prištini je 15. i 16. februara 2017. godine održan sastanak delegacija Crne Gore i Republike Kosovo, vezano za primjenu Sporazuma između Vlade Crne Gore i Vlade Republike Kosovo o potvrđivanju perioda osiguranja za ostvarivanje prava na penziju;

-u Podgorici je, u periodu od 28.-30. marta 2017. godine, održan četvrti krug pregovora između delegacija Crne Gore i Rumunije u vezi sa zaključivanjem Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju i Administrativnog sporazuma za sprovođenje Sporazuma između Crne Gore i Rumunije o socijalnom osiguranju;

-u Beogradu je 20. i 21. juna 2017. godine održan sastanak na nivou organa za vezu iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja nadležnih organa Crne Gore i Republike Srbije.



Sve aktivnosti Fonda u izvještajnom periodu, sprovedene su na principima otvorenosti i transparentnosti. Informisanje javnosti o aktivnostima Fonda vršeno je preko štampanih i elektronskih medija i internet stranice Fonda.

Izvještajnu godinu karakteriše nastavak prakse finansiranja socijalno-humanitarne potrošnje penzionera, a dio sredstava je opredijeljen i za dodjelu jednokratne pomoći, nabavku zimnice pod povoljnijim uslovima, sufinansiranje stambene izgradnje za socijalno najugroženije korisnike penzije i opremanje i renoviranje klubova penzionera.

Nastavljena je praksa organizacije odmora i oporavka u odmaralištu u Ulcinju, te u odmaralištu i hotelu „Gorske oči“ na Žabljaku.

Tokom 2017. godine, uspješno su izvršene planirane obaveze jedinstvene Stručne službe Fonda i organa upravljanja, u skladu sa zadatim rokovima.

## II ORGANI I RADNA TIJELA FONDA PIO

### 1. UPRAVNI ODBOR

Upravni odbor je organ upravljanja Fondom. Rad Upravnog odbora zasnovan je na odredbama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Statuta Fonda i drugih opštih akata Fonda. Upravni odbor broji sedam članova koje imenuje i razrješava Vlada Crne Gore, i to: jedan član se imenuje na predlog reprezentativne sindikalne organizacije, jedan član na predlog reprezentativnog udruženja poslodavaca, jedan član na predlog Saveza udruženja penzionera Crne Gore i četiri člana na predlog organa državne uprave nadležnog za poslove penzijskog i invalidskog osiguranja. Članovi Upravnog odbora imenuju se na period od četiri godine.

Upravni odbor Fonda u izvještajnom periodu održao je 6 sjednica. Na sjednicama je doneseno 45 odluka, od kojih se po značaju izdvajaju sljedeće:

- Odluka o davanju saglasnosti na zaključivanje Anexa br. 2 Ugovora za prodaju 74,9749% akcijskog kapitala društva "Jadran" AD Perast i ugovora o hipoteci;
- Odluka o usvajanju Izvještaja o radu Fonda PIO Crne Gore za 2016. godinu;
- Odluka o usvajanju Izvještaja o finansijskom poslovanju Fonda PIO Crne Gore za 2016. godinu;
- Odluka o usklađivanju vrijednosti penzija za jedan lični bod od 1. januara 2017.godine;
- Odluka o usklađivanju penzija i novčanih naknada od 1. januara 2017. godine;
- Odluka o usklađivanju osnova za određivanje novčane naknade za tjelesno oštećenje od 1. januara 2017. godine;
- Odluka o usklađivanju nominalnog iznosa najniže penzije od 1. januara 2017. godine;
- Odluka o razrješanju članova Odbora direktora DOO „PIO“ Ulcinj;
- Odluka o imenovanju članova Odbora direktora DOO „PIO“ Ulcinj;
- Odluka o odobravanju sredstava udruženju penzionera Danilovgrad;

- Odluka o ukidanju Odluke o utvrđivanju naknade za predsjednika i članove Upravnog odbora Fonda PIO Crne Gore;
- Odluka o utvrđivanju naknade za predsjednika i članove Upravnog odbora Fonda PIO Crne Gore;
- Odluka o usvajanju Izvještaja o izvršenom popisu sredstava i izvora sredstava na dan 31.12.2016. godine,
- Odluka o otpisu osnovnih sredstava i
- Odluka o otpisu sitnog inventara;
- Odluka o usvajanju Izvještaja o izvršenom popisu obaveza i potraživanja, sa stanjem na dan 31.12.2016. godine;
- Odluka o usvajanju Izvještaja o radu i finansijskom poslovanju DOO „PIO“ Ulcinj za 2016. godinu;
- Odluka o rasporedu dobiti po Izvještaju o finansijskom poslovanju DOO „PIO“ Ulcinj za 2016. godinu;
- Odluka o sukcesivnom prenosu sredstava DOO „PIO“ Ulcinj;
- Odluka o odobravanju sredstava Udruženju penzionera Podgorice za finansiranje izgradnje stambenih objekata u Glavnom gradu;
- Odluka o odobravanju sredstava Savezu udruženja penzionera Crne Gore na ime jednokratne pomoći;
- Odluka o dodjeli sredstava Savezu udruženja penzionera Crne Gore za pokriće troškova isplate jednokratne pomoći;
- Odluka o usvajanju Nacrta Budžeta Fonda PIO za 2018. godinu;
- Odluka o usvajanju Izvještaja o finansijskom poslovanju Fonda PIO za period januar-jun 2017. godine;
- Odluka o davanju saglasnosti za prenošenje prava susvojine u obimu 1114/6189 dijela imovine "Transservis" Bijelo Polje;
- Odluka o odobravanju sredstava Savezu udruženja penzionera Crne Gore za rješavanje socijalno-humanitarnih potreba;
- Odluka o odobravanju sredstava Savezu udruženja penzionera Crne Gore za rad klubova penzionera;
- Odluka o odobravanju sredstava udruženju penzionera Žabljak za kupovinu stambenih jedinica za rješavanje stambenih potreba penzionera;
- Odluka o odobravanju sredstava udruženju penzionera Nikšić za finansiranje stambenog objekta za potrebe penzionera;
- Odluka o odobravanju sredstava Udruženju penzionera Bijelo Polje za kupovinu stambene jedinice za rješavanje stambenih potreba penzionera;

- Odluka o odobravanju sredstava DOO „PIO“ Ulcinj na ime pomoći u izmirenju poreza i doprinosa na lična primanja zaposlenih za period 01.09.2016.-31.12.2017. godine;
- Odluka o odobravanju sredstava udruženju penzionera Pljevlja za finansiranje izgradnje dvadeset stambenih jedinica za rješavanje stambenih potreba penzionera;
- odluke iz domena privatizacije;
- odluke o pomoći udruženjima penzionera.

Upravni odbor usvojio je:

- Program rada Fonda PIO Crne Gore za 2017. godinu.

Upravni odbor nastavio je sprovođenje poslovne politike koja podrazumijeva praćenje izvršenja budžeta, koje vodi redovnom servisiranju zakonskih obaveza iz djelokruga rada ove Institucije.

Takođe, u mjeri mogućeg opredjeljivana su sredstva na ime pomoći Savezu udruženja penzionera i opštinskim udruženjima, na planu socijalno-humanitarne pomoći, kao i poboljšanja uslova za rad istih.

## **2. KOMISIJA ZA SISTEM**

Komisija za sistem penzijskog i invalidskog osiguranja je stalno radno tijelo Fonda, koje razmatra i priprema akta iz nadležnosti Upravnog odbora, predviđena Statutom Fonda. Komisija za sistem PIO broji pet članova, koje imenuje i razrješava Upravni odbor Fonda, na predlog Direktora Fonda. Članovi Komisije imenuju se na period od četiri godine.

Komisija za sistem na svojim sjednicama razmatra i daje stručna mišljenja u vezi cjelokupnog materijala koji se priprema za Upravni odbor u cilju kvalitetnijeg donošenja odluka. Članovi Komisije su prepoznati stručnjaci iz svojih oblasti, što implicira temeljan pristup svim predmetnim materijalima, koji se u formi predloga delegiraju na odlučivanje prema Upravnom odboru.

Komisija za sistem održala je pet sjednica u izvještajnom periodu.

### III STRUČNA SLUŽBA FONDA

#### **1. SEKTOR ZA SPROVOĐENJE PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA**

Tokom izvještajne 2017. godine, u Sektoru za sprovođenje penzijskog i invalidskog osiguranja obuhvaćen je rad sljedećih odsjeka i jedinica:

- Odsjek za obradu podataka matične evidencije
- Prvostepeni postupak
  - Područne jedinice
  - Odsjek za sprovođenje inostranog osiguranja

##### **1.1.Odsjek za obradu podataka matične evidencije**

U ovom izvještajnom periodu, uneseno je u bazu matične evidencije aktivnih osiguranika ukupno 451.835 prijava podataka, što je u odnosu na isti period prošle godine kada je unijeto 507.271, manje za 10,93 % prijava podataka za matičnu evidenciju i to:

<b>OBRAZAC</b>	<b>BROJ</b>
M-1	51.913
M-2	99.231
M-3	55.188
M-4	212.769
M-5	2
M-6	282
M-7/PS	732
M-8	16.448
M-12	3.331
ROD-1	5.998
ROD-P	1.659

M-SI	827
MIN	130
ROD-0	3.325
<b>UKUPNO</b>	<b>451.835</b>

U matičnoj evidenciji aktivnih osiguranika u okviru područnih jedinica u izvještajnom periodu vršeni su sljedeći poslovi:

- Provjera tačnosti podataka sa prijava za matičnu evidenciju koje se odnose na period od 1970. do 31.12.2017. godine, zbog kompletiranja penzijskih predmeta u vezi izračuna najpovoljnijeg ličnog koeficijenta i iznosa penzije, u slučajevima u kojima je odlučivano o pravu na penziju.
- Vršeno je dokompletiranje baze podataka aktivnih osiguranika nedostajućim podacima, kao i ispravka netačnih podataka.
- U vršenju kontrole tačnosti podataka ukoliko su podaci netačni i nepotpuni odnosno nepravilno registrovani, sačinjavaju se službene zabilješke i na zakonom propisan način preduzimane su potrebne radnje za izmjenu ili dokompletiranje istih, a za slučaj nepostojanja ili nekompletnosti dokumentacije, odnosno javnih isprava, sačinjavan je zapisnik o izvršenoj kontroli, kojim je konstatovano zatečeno stanje.
- Urađeno je kompletiranje predmeta, po zahtjevima poslodavaca, za staž osiguranja koji se računa sa uvećanim trajanjem. Komisija je zapisnikom kod dvanaest poslodavaca utvrdila radna mjesta na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem.
- Pružana je stručna pomoć, kao i svakodnevni prijem stranaka, postupano po zamolnicama, po zahtjevima za štampanjem podataka o utvrđenom stažu osiguranja i ostvarenim zaradama, kao i po zahtjevima državnih organa, institucija, drugih organizacionih jedinica Fonda, kao i organima i fondovima država iz okruženja.
- Saradnja sa Arhivom grada u vezi pribavljanja dokumentacije, a u cilju ažuriranja podataka o stažu osiguranja i ostvarenim zaradama, ukoliko matična evidencija Fonda PIO i poslodavac ne posjeduju podatke.
- Davanje informacija u vezi obraćanja stranka;
- dostavljanje tražene dokumentacije na zahtjev sudova;

- tumačenje nejasnoća prilikom ovjere zdravstvenih knjižica korisnika penzija;
- kontrola dokumentacije vezane za uplatu doprinosa shodno Rješenjima Agencije za mirno rješavanje radnih sporova i Ugovoru o reprogramu poreskog duga.

Na osnovu Zakona o objedinjenoj registraciji i sistemu izvještavanja o obračunu i naplati poreza i doprinosa, uspostavljen je i vodi se Centralni registar obveznika poreza na dohodak fizičkih lica, obveznika doprinosa za obavezno socijalno osiguranje, osiguranika obaveznog socijalnog osiguranja, kao i sistem izvještavanja i zaštite podataka centralnog registra. Upis u ovaj registar vrši se podnošenjem jedinstvene prijave, za registraciju poreskih obveznika, obveznika doprinosa i osiguranika, nadležnom poreskom organu počev od 01.03.2010. godine. Na osnovu Protokola o razmjeni podataka između korisnika sistema Centralnog registra osiguranika i obveznika (CROO), za period od 01.01.2017. do 31.12.2017. godine ukupno je ažurirano prijava podataka 203.683.

#### STRUKTURA PRIJAVA PODATAKA AŽURIRANIH IZ PORESKE UPRAVE

VRSTA OBRASCA	M-1	M-2	M-3	M-4	M-SI	MIN	ROD-1	ROD-P	ROD-O	UK
<b>FOND PIO</b>	50.070	89.657	53.170	0	0	0	5.863	1.655	3.268	203.683
<b>U K U P N O:</b>	50.070	89.657	53.170	0	0	0	5.863	1.655	3.268	203.683

Unos prijava podataka u bazu matične evidencije Fonda vršen je i po područnim jedinicama, pa je tokom izvještajnog perioda unešeno 248.152 prijave.

#### STRUKTURA PRIJAVA PODATAKA UNEŠENIH PO PODRUČNIM JEDINICAMA

	Fond PIO	Podgorica	Bijelo Polje	Berane	Pljevlja	Kotor	Cetinje	Nikšić	Bar	Herceg Novi	Ukupno
<b>M-1</b>	0	596	90	150	326	231	26	248	92	84	1.843
<b>M-2</b>	4	2815	680	1.028	1.140	1.173	92	1.373	781	488	9.574
<b>M-3</b>	0	716	116	179	283	242	24	249	111	98	2.018
<b>M-4</b>	20.238	76.600	10.475	10.324	9.662	26.833	4.703	20.243	17.080	16.611	212.769
<b>M-8</b>	0	4.939	1.011	483	3.652	1.901	324	749	1.052	2.337	16.448
<b>M-12</b>	0	2.437	17	2	87	306	70	32	73	307	3.331
<b>M-SI</b>	0	209	47	35	349	140	11	12	8	16	827
<b>M7/PS</b>	0	122	39	56	217	107	17	79	34	61	732
<b>M-5</b>	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	2
<b>M-6</b>	0	0	77	19	2	122	0	0	50	12	282
<b>M10</b>	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<b>MIN</b>	1	80	8	7	2	18	1	7	6	0	130
<b>ROD-1</b>	26	38	4	4	1	16	4	25	11	6	135
<b>ROD-P</b>	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	4
<b>ROD-0</b>	3	30	0	13	4	1	2	1	0	3	57
<b>Ukupno</b>	20.273	88.585	12.564	12.301	15.725	31.090	5.275	23.018	19.298	20.023	248.152

Sektoru za informacione tehnologije, dostavljeni su sljedeći programski zahtjevi radi dopune ili korekcije postojećeg softvera:

- nalog za ažuriranje usklađenog penzijskog osnova boraca NORa prije 09.09.1943.godine za januar 2017.godine.
- zahtjev za dopunu kontrole unosa u bazu podataka najviše osnovice za plaćanje doprinosa za PIO za 2017. godinu, na postojeći identifikacioni podatak JMB;
- saradnja sa Sektorom za IT, u cilju prilagođavanja programa, usljed promjena zakonske regulative, koja se odnosi na penzijsko osiguranje i obračun i naplatu doprinosa, kao i dostavljanje odgovarajućih naloga u tom smislu;
- stupanjem na snagu Zakona o upravnom postupku, forme rješenja su prilagođene nastalim izmjenama;



- zahtjev za ažuriranje i skeniranje kolektivnih prijava podataka za utvrđivanje staža osiguranja i osnovice osiguranja koje služe za utvrđivanje godišnjeg ličnog koeficijenta i visine uplaćenog doprinosa;
- nalog Sektoru za IT za programsku podršku za primjenu čl.180 i 203 Zakona o Vojski Crne Gore i primjenu Zakona o izvršenju Odluke Ustavnog suda (U-I broj 6/16 od 19.04.2017.godine), uspostavljena su prava na penziju ili privremenu naknadu, žena koje su bile korisnice naknade po osnovu rođenja troje ili više djece;
- dostavljanje naloga sa odgovarajućim uputstvima za listanje izvještaja, po zahtjevima područnih jedinica Fonda PIO i drugih institucija.

## **1.2.Prvostepeni upravni postupak**

Prvostepeni upravni postupak koji se vodi u Fondu PIO obuhvata prvostepeni postupak u domaćem osiguranju i postupak primjenom međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju – inostrano osiguranje.

### **1.2.1. Domaće osiguranje**

U izvještajnom periodu, prvostepeni upravni postupak je rješavao po zahtjevima za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, u domaćem osiguranju. U toku godine podneseno je 23.331 novih zahtjeva za ostvarivanje prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, a iz prethodne godine je preneseno 1.724 zahtjeva, tako da je u 2017. godini, ukupno za rješavanje bilo 25.055 zahtjeva. Od navedenog broja riješeno je 24.086 zahtjeva ili 96,13%, od čega 88.91% u zakonskom roku od 30 dana. Na kraju izvještajnog perioda ostalo je 969 ili 3,87% zahtjeva.

Poređenja radi, u 2016. godini je bilo 30.478 zahtjeva za rješavanje u prvostepenom postupku. Po ovim zahtjevima donijeta su 29.196 prvostepena rješenja, od čega 84,21% u zakonskom roku od 30 dana. Na kraju 2016.godine ostalo je 1.282 ili 4,21% neriješenih zahtjeva.

Poređenja radi, u 2015. godini je bilo 27.344 zahtjeva za rješavanje u prvostepenom postupku. Po ovim zahtjevima donijeta su 22.790 prvostepena rješenja, od čega 74,75% u zakonskom roku od 30 dana. Na kraju 2015.godine ostalo je 4.554 ili 16.65% neriješenih zahtjeva.

Iako je broj zahtjeva za rješavanje u toku 2017. godine manji u odnosu na prethodne dvije godine, aktivnosti prvostepenog upravnog postupka bile su usmjerene na povećanje procenta riješenih zahtjeva, a samim tim i smanjenju broja neriješenih zahtjeva sa 16,65% u 2015. godini na 3,87% u 2017. godini, kao i povećanju procenta riješenih zahtjeva u zakonskom roku od 30 dana.

Naime, procenat riješenih zahtjeva u zakonskom roku od 30 dana u 2017.godini iznosi 88,91%, što čini povećanje za 4,7% u odnosu na 2016.godinu, a 14,16% u odnosu na 2015.godinu.

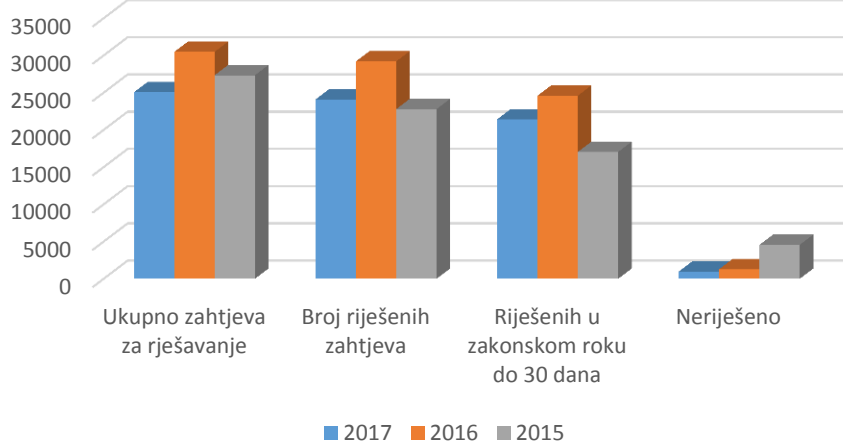
Sredinom 2017. godine, stupio je na snagu Zakon o izvršenju odluke Ustavnog suda Crne Gore U-I broj 6/16 od 19. aprila 2017. godine, kojim je propisana obaveza Fonda PIO Crne Gore da u roku od 8 dana od dana podnošenja zahtjeva donese rješenja kojim će se omogućiti nastavak korišćenja prava na penziju korisnicama kojima je ista bila obustavljena radi ostvarivanja prava na naknadu po osnovu rođenja troje ili više djece.

Primjena ovog zakonskog rješenja je zahtijevala dodatno angažovanje zaposlenih u prvostepenom upravnim postupku van radnog vremena kao i nemogućnost korišćenja godišnjih odmora prema utvrđenom planu.

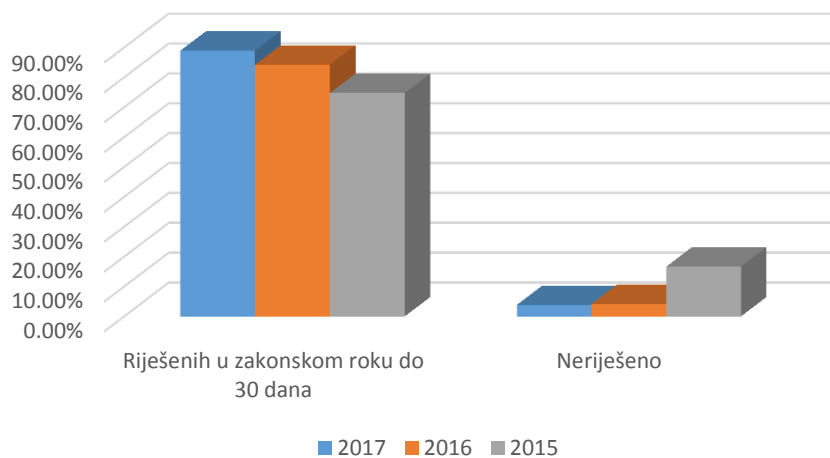
Shodno citiranom zakonu, a u propisanom roku, donešeno je 4.667 rješenja za ponovno uspostavljanje prava na penziju.

Godina	Ukupno zahtjeva za rješavanje	Broj riješenih zahtjeva	Riješenih u zakonskom roku do 30 dana		Neriješeno	
2017	25.055	24.086	21.416	88,91%	969	3,86%
2016	30.478	29.196	24.587	84,21%	1.282	4,21%
2015	27.344	22.790	17.036	74,75%	4.554	16,65%

### Broj riješenih zahtjeva

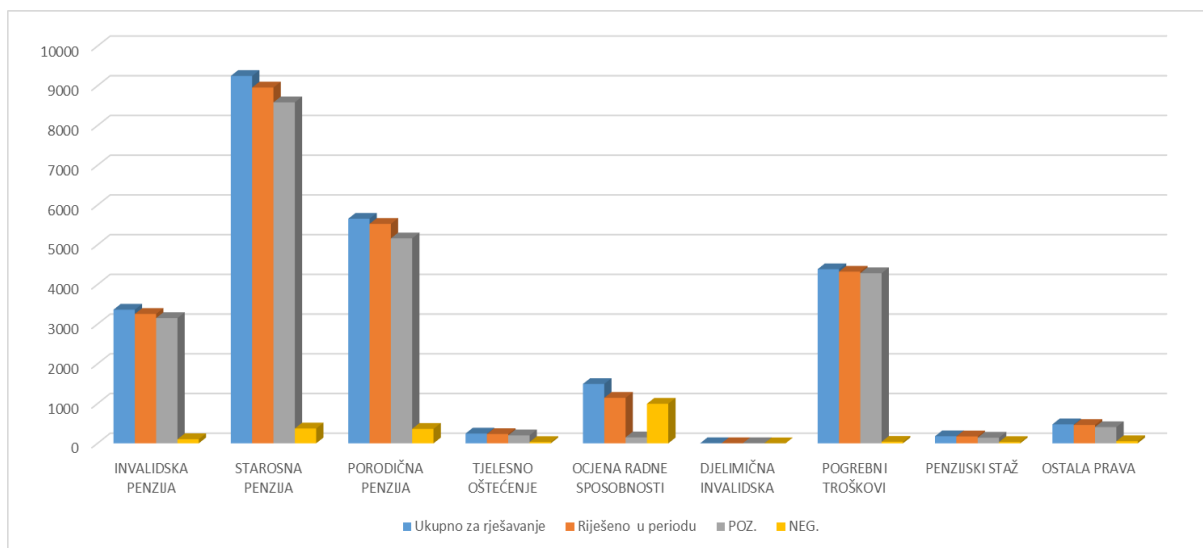


### Procentualno riješenih predmeta



U narednom tabelarnom pregledu prikazani su podaci o strukturi zahtjeva za rješavanje u 2017. godini, po vrstama prava prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja

Vrsta prava	Ukupno za rješavanje	Riješeno u periodu	RIJEŠENO		Procenat neriješenih u odnosu na ukupno	Procenat riješenih do prvog mjeseca
			Pozitivno	Negativno		
Invalidska penzija	3.365	3.258	3.154	104	3,18%	80,45%
Starosna penzija	9.250	8.960	8.585	375	3,14%	93,21%
Porodična penzija	5.655	5.525	5.161	364	2,30%	94,10%
Tjelesno oštećenje	246	234	201	33	4,88%	88,89%
Ocjena radne sposobnosti	1.495	1.146	150	996	23,34%	18,85%
Djelimična invalidska penzija	5	4	4	0	20,00%	75,00%
Pogrebni troškovi	4.383	4.323	4.284	39	1,39%	99,33%
Penzijski staž	178	174	142	32	2,25%	56,90%
Ostala prava	478	462	408	54	3,35%	91,77%
<b>UKUPNO</b>	<b>25.055</b>	<b>24.086</b>	<b>22.089</b>	<b>1.997</b>	<b>3,87%</b>	<b>88,91%</b>



U narednom tabelarnom pregledu prikazani su podaci o trajanju postupka u rješavanju podnijetih zahtjeva u 2017. godini, po vrstama prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

<b>Penzije</b>	<b>Do 1 mjeseca</b>	<b>Od 1 do 3 mjeseci</b>	<b>Od 3 do 6 mjeseci</b>	<b>Preko 6 mjeseci</b>
Starosne	8.352	527	35	46
Invalidske	2.621	539	85	13
Djelimične invalidske	3	0	1	0
Porodične	5.199	259	44	23
Pogrebni troškovi	4.294	28	0	1
Tjelesno oštećenje	208	22	3	1
Ocjena radne sposobnosti	216	784	135	11
Penzijski staž	99	56	11	8
Ostala prava iz PIO	424	34	2	2
<b>Ukupno</b>	<b>21.416</b>	<b>2.249</b>	<b>316</b>	<b>105</b>

U zakonskom roku, do 30 dana riješeno je 88,91% od ukupnog broja riješenih zahtjeva, u periodu od 1 do 3 mjeseca riješeno je 9,33%, u periodu od 3 mjeseca do 6 mjeseci 1,31%, dok je u periodu preko 6 mjeseci, riješeno je 0,43% zahtjeva.

Trajanje postupka u rješavanju podnijetih zahtjeva, u velikom broju slučajeva, uslovljeno je potrebom za kompletiranje baze podataka aktivnih osiguranika sa nedostajućim podacima, kontrolom tačnosti unijetih podataka u bazu podataka aktivnih osiguranika i potrebom da se sačine službene zabilješke u tim slučajevima, kako bi se na propisan način sprovele sve potrebne radnje. Takođe, određeni broj osiguranika je ostvario staž kod poslodavaca koji su u postupku stečaja ili likvidacije, što značajno otežava postupak utvrđivanja staža osiguranja.

**RJEŠAVANJE U PRVOSTEPENOM POSTUPKU U TOKU 2017. GODINE PO PODRUČNIM JEDINICAMA**

Područna jedinica	Ukupno zahtjeva za rješavanje	Broj riješenih zahtjeva	Pozitivno riješeno	Negativno riješeno	Procenat neriješenih od ukupnih	Procenat ažurnosti do 30 dana
Bar	2.063	1982	1.849	133	3,93%	86,53%
Bijelo Polje	2.174	2.121	2.016	105	2,44%	94,34%
Berane	2.281	2.226	2.110	116	2,41%	93,80%
Kotor	2.037	1.908	1.812	96	6,33%	91,19%
Nikšić	3.811	3.701	3.377	324	2,89%	90,14%
Pljevlja	1.681	1.611	1.494	117	4,16%	91,25%
Podgorica	8.621	8.206	7.225	981	4,81%	84,29%
Herceg Novi	1.181	1.153	1.081	72	2,37%	90,98%
Cetinje	1.206	1.178	1.125	53	2,32%	93,38%
<b>Ukupno</b>	<b>25.055</b>	<b>24.086</b>	<b>22.089</b>	<b>1.997</b>	<b>3,87%</b>	<b>88,91%</b>

Procenat ažurnosti, odnosno rješavanje podnijetih zahtjeva u zakonom predviđenom roku na nivou svih područnih jedinica iznosi 88,91%, što je za 4,7% više u odnosu na predhodnu godinu.

**RJEŠAVANJE U PRVOSTEPENOM POSTUPKU PO PODRUČNIM JEDINICAMA U POREĐENJU SA 2016. GODINOM**

Područna jedinica	Ukupno zahtjeva za rješavanje		Broj riješenih zahtjeva		Procenat neriješenih		Procenat ažurnosti do 30 dana	
	2016.g	2017.g	2016.g	2017.g	2016.g	2017.g	2016.g	2017.g
Bar	2.344	2.063	2.217	1.982	5,42%	3,93%	86,02%	86,53%
Bijelo Polje	2.716	2.174	2.669	2.121	1,73%	2,44%	90,37%	94,34%
Berane	3.007	2.281	2.948	2.226	1,96%	2,41%	91,15%	93,80%
Kotor	2.305	2.037	2.231	1.908	3,21%	6,33%	87,23%	91,19%
Nikšić	4.406	3.811	4.245	3.701	3,65%	2,89%	85,63%	90,14%
Pljevlja	2.121	1.681	2.009	1.611	5,28%	4,16%	87,95%	91,25%
Podgorica	10.354	8.621	9.721	8.206	6,11%	4,81%	76,37%	84,29%
Herceg Novi	1.812	1.181	1.770	1.153	2,32%	2,37%	84,92%	90,98%
Cetinje	1.413	1.206	1.386	1.178	1,91%	2,32%	94,23%	93,38%
<b>Ukupno</b>	<b>30.478</b>	<b>25.055</b>	<b>29.196</b>	<b>24.086</b>	<b>4,21%</b>	<b>3,87%</b>	<b>84,21%</b>	<b>88,91%</b>

Trajanje postupka u rješavanju podnijetih zahtjeva u 2017. godini, po područnim jedinicama:

Područna jedinica	Do jednog mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 6 mjeseci	Preko 6 mjeseci
<b>Bar</b>	1.715	223	39	5
<b>Bijelo Polje</b>	2.001	112	8	0
<b>Berane</b>	2.088	111	27	0
<b>Kotor</b>	1.740	153	15	0
<b>Nikšić</b>	3.336	298	56	11
<b>Pljevlja</b>	1.470	106	31	4
<b>Podgorica</b>	6.917	1.097	110	82
<b>Herceg Novi</b>	1.049	79	23	2
<b>Cetinje</b>	1.100	70	7	1
<b>Ukupno</b>	<b>21.416</b>	<b>2.249</b>	<b>316</b>	<b>105</b>

U izvještajnom periodu u područnim jedinicama obavljane su i druge aktivnosti:

- obrađeno je 4.033 zahtjeva (zamolnica) za kompletiranje podataka o stažu osiguranja i zaradama po zahtjevu Odsjeka za sprovođenje inostranog osiguranja, kao i po zahtjevima područnih jedinica sa teritorije drugih opština za osiguranike sa njihovog područja,
- ovjerenjeno je 39.889 rješenja o administrativnim zabranama,
- izdato je 10.946 uvjerenje po zahtjevima osiguranika i korisnika, (da su/ nijesu korisnici penzija, da nijesu korisnici tuđe njege i pomoći, uvjerenja o visini penzije, uvjerenja o unijetim podacima o stažu i zaradama u bazu podataka Fonda PIO itd.)
- preko 45.000 izlistanih izvještaja iz baze Fonda PIO Crne Gore po zahtjevu osiguranika i korisnika.

## 1.2.2. Odsjek za sprovođenje inostranog osiguranja

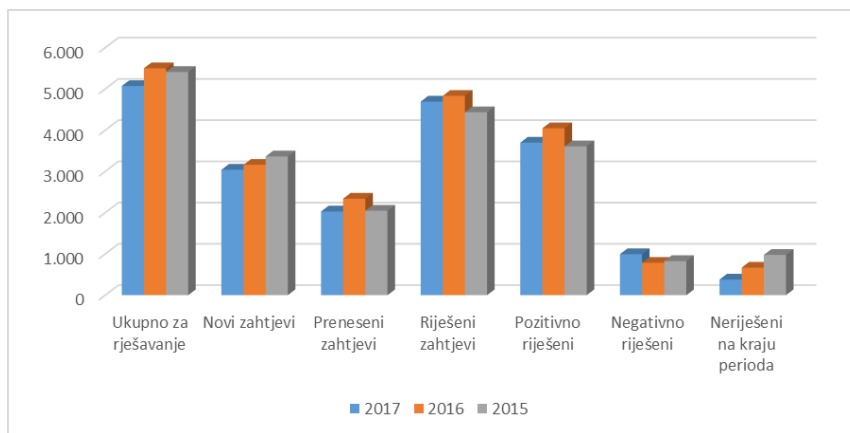
U Odsjeku za sprovođenje inostranog osiguranja, u toku 2017. godine, ukupan broj zahtjeva za rješavanje bio je 5.072, od čega 3.042 novih zahtjeva i 2.030 prenesenih zahtjeva iz prethodne godine. Od ukupnog broja zahtjeva za rješavanje, pozitivno je riješeno 3.699 zahtjeva, dok je negativno riješenih 994. Neriješenih na kraju perioda je 379 ili 7,47%, dok je procenat riješenih zahtjeva u zakonskom roku iznosio 82,51% za 2017. godinu.

U izvještajnom periodu obrađeno je ukupno 2.304 zamolnica u čiji broj ne ulaze zamolnice iz prethodnih godina koje su često aktivne jer inostrani nosilac osiguranja traži dodatne informacije i obavještenja u vezi istih.

Takođe, zaposleni u ovom odsjeku preduzimaju stalne urgencije preko inostranog nosioca osiguranja, pisanim putem, u cilju efikasnijeg okončanja postupka i putem telefona i elektronske pošte.

	2015	2016	2017
Ukupno za rješavanje	5.412	5.501	5.072
Novi zahtjevi	3.364	3.161	3.042
Preneseni zahtjevi	2.048	2.340	2.030
Riješeni zahtjevi	4.436	4.833	4.693
Pozitivno riješeni	3.609	4.047	3.699
Negativno riješeni	827	786	994
Neriješeni na kraju perioda	976	668	379
	18,03%	12,14%	7,47%
Procenat ažurnosti do 30 dana	75,86%	74,49%	82,51%





U Odsjeku za sprovođenje inostranog osiguranja broj zahtjeva za rješavanje u toku 2017. godine manji u odnosu na prethodne dvije godine, ali su aktivnosti ovog odsjeka usmjerene na povećanje procenta riješenih zahtjeva, a samim tim i smanjenju broja neriješenih zahtjeva sa 18,03% u 2015. godini na 7,47% u 2017. godini, kao i povećanju procenta riješenih zahtjeva u zakonskom roku od 30 dana. Naime, procenat riješenih zahtjeva u zakonskom roku od 30 dana u 2017.godini iznosi 82,51%, što čini povećanje za 8,2% u odnosu na 2016.godinu.

Potrebno je napomenuti da ovaj Odsjek rješava po zahtjevima u skladu sa međunarodnim sporazumima o socijalnom osiguranju i to sa: Austrijom, Belgijom, Bugarskom, Velikom Britanijom, Danskom, Italijom, Mađarskom, Luksemburgom, Njemačkom, Norveškom, Poljskom, Francuskom, Slovačkom, Švedskom, Švajcarskom, Holandijom, Češkom, Turskom. Takođe se obavljaju poslovi u vezi primjene Sporazuma o potvrđivanju perioda osiguranja za ostvarivanje prava na penziju sa Kosovom. Od bivših republika SFRJ, primjenjuju se sporazumi potpisani sa Makedonijom, Hrvatskom, Bosnom i Hercegovinom, Srbijom i Slovenijom, što predstavlja veliku specifičnost u radu ovog odsjeka i nemogućnost brzog završetka postupka zbog čekanja odgovara od inostranog nosioca osiguranja, a koji se odnosi na podatke koji su bitni za okončanje postupka. Stoga se ne može ispoštovati zakonski rok od 30 dana za donošenje rješenja u upravnom postupku.



*Crna Gora*

---

*Agencija za mirno rješavanje radnih sporova*

**1.3. Riješeni zahtjevi na nivou područnih jedinica i odsjeka za sprovođenje inostranog osiguranja po pravnim osnovama**

**OPŠTI PREGLED RADA FONDA PIO PO PRAVNIM OSNOVIMA  
(tip podneska - zahtjev, vrsta postupka - postupak po zahtjevu)**

1/1

**TRAJANJE POSTUPKA U PERIODU OD 01.01.2017 DO 31.12.2017**

Šifra pravnog osnova	Riješeno u periodu	RIJEŠENO		Procenat riješenih do 1 mjes.	TRAJANJE POSTUPKA						Broj zaključaka
		POZ.	NEG.		Do 1 mjes.	1-2 mjes.	2-3 mjes.	3-6 mjes.	6-12 mjes.	Preko 12 mjes.	
101 - OSIGURANIK KOD KOGA NASTANE GUBITAK RADN	18	17	1	77.78	14	4	0	0	0	0	1
102 - OSIGURANIK KOD KOGA NASTANE GUBITAK RADN	1592	1547	45	89.32	1422	93	48	20	4	5	20
202 - Član 17 stav 2	1507	1445	62	88.45	1333	121	26	17	4	6	27
207 - KORISNIKU PENZIJE KOJI ISPUNJAVA USLOVE IZ ČL	7	6	1	100.00	7	0	0	0	0	0	0
208 - KORISNIKU KOJI JE PRAVO OSTVARIO PO POS.USLO	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0	0
217 - OSIGURANIK STIČE PRAVO NA STAROSNU PENZIJU	30	28	2	93.33	28	2	0	0	0	0	1
218 - OSIGURANIK STIČE PRAVO NA PRIJEVREMENU STA	1102	1086	16	83.94	925	121	22	21	9	4	10
219 - ČLAN 197d	2158	2081	77	87.95	1898	155	56	23	7	19	27
220 - ČLAN 198a	926	902	24	93.20	863	43	6	8	3	3	9
222 - ČLAN 197i	56	54	2	96.43	54	0	2	0	0	0	0
224 - Član 197k	10	10	0	90.00	9	1	0	0	0	0	0
225 - Član 109b Zakona o izmjenama i dopunama Zakona u unutra	14	13	1	92.86	13	1	0	0	0	0	0
226 - Član 52b Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agencij	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0	0
227 - Član 52c Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Agencij	0	0	0	0.00	0	0	0	0	0	0	0
228 - Član 197L	236	233	3	96.19	227	2	1	1	0	5	0
301 - POROD-ČL.42.ST.I.T.1UMRLOG OSIG.KOJI JE NAVRS.	1011	995	16	92.19	932	59	9	8	0	3	15
302 - POROD-ČL.42.ST.I.T.2PORODICE UMRLOG KORISNIK	934	926	8	94.43	882	32	8	5	4	3	8
309 - PORODIČNA-ČLAN 49A RODITELJA,PO 2.ROD.20%ZA	6	4	2	66.67	4	2	0	0	0	0	2
401 - VISINA NOVČANE NAKNADE ZA TJELESNO OSTECE	16	16	0	87.50	14	1	0	1	0	0	0
501 - CLAN 57 STAV 1 I 2 - U SLUCAJU SMRTI KORISNIKA	4558	4552	6	99.39	4530	26	2	0	0	0	2
OSTALO - NOVI PROPISI	2412	2376	36	95.48	2303	66	18	11	3	11	19
OSTALO - STARI PROPISI	3958	3928	30	96.49	3819	91	16	13	5	14	14
OSTALO - NOVI PROPISI (bez šifre pravnog osnova)	5490	2858	2632	60.20	3305	1105	668	300	42	70	887
OSTALO - STARI PROPISI (bez šifre pravnog osnova)	2738	2711	27	98.90	2708	24	2	2	1	1	17
<b>U K U P N O</b>	<b>28779</b>	<b>25788</b>	<b>2991</b>	<b>87.88</b>	<b>25290</b>	<b>1949</b>	<b>884</b>	<b>430</b>	<b>82</b>	<b>144</b>	<b>1059</b>

Šifra pravnog osnova	
101 čl.37 st 1 tač.1	osiguranik kod koga nastane gubitak radne sposobnosti iz čl.30. ovog Zakona stiče pravo na inv.penziju ako je invalidnost prouzrokovana povredom na radu ili profesionalnom bolešću bez obzira na dužinu penzijskog staža
102 čl.17 st.1 čl.197 st.2	osiguranik kod koga nastane gubitak radne sposobnosti iz čl.30 ovog Zakona stiče pravo na inv.penziju ako je invalidnost prouzrokovana povredom van rada ili bolešću i ako je stekao uslov za stic.prava iz čl.17 st 1 čl.197 st.2(staž trećinu radnog vijeka)
202 čl.17 stav 2	osiguranik stiče pravo na starosnu penziju kad navršši 40 godina staža osiguranja
207 čl.112st.1 i čl.215 st.1	korisnik starosne penzije koji ispunjava uslove iz čl.112 st.1 ovog Zakona, za ponovno određivanje penzije ,a kome je visina prava određena po propisima koji su važili do dana primjene ovog Zakona, radi ponovnog određivanja penzije(prethodno se svodi na lični bod korisnika)
208 čl 112 stav 1 i čl.215 st.6	korisniku koji je pravo ostvario po pos.uslovima ,povoljnijim od opštih uslova ,koji su se primjenjivali prije početka primjene ovog Zakona ,koji ispunjava uslove iz čl.112 st.1 ovog Zakona ,određuje se penzija pod uslovima propisanim ovim Zakonom
217 čl 17 stav 3	30 godina staža osiguranja od čega najmanje 20 godina efektivno" beneficirani"- rudari
218 čl 17 a	prijevremena starosna penzija
219 čl.197 đ	izuzetno od odredbe čl 17 st.1 ovog zakona,pravo na starosnu penziju osiguranik stiče kad navršši 15 godina penzijskog staža i to u 2015.godini 65 godina i četiri mjeseca života(muškarac), odnosno 60 godina i šest mjeseci života(žena)
220 čl.198 a	izuzetno od odredbe čl 17 st.2 ovog zakona osiguranik žena stiče pravo na starosnu penziju kad navršši u 2015.godini 55 godina i šest mjeseci života i 35 godina i šest mjeseci staža osiguranja
222 čl 197 i	najmanje 20 g staža osiguranja, bez obzira na godine starosti- roditelji invalidne djece
224 čl 197 k	30 godina staža osiguranja, ukoliko je radni odnos prestao u sektoru metaloprerađivačke industrije zbog uvođenja stečaja, a u tom procesu nije isplaćena otpremnina (od 08 , 01.08.215. do 15.03.2015.)
225 čl 109 b Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o unutrašnjim poslovima	Prestanak radnog odnosa do 01.aprila 2015.g. Ukoliko do 31.januara 2015.g. Navršši najmanje 40 g. Života i 20 g. staža osiguranja od kojih najmanje 10 g. efektivno provedenih na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem ( od 13.01.2015.g. do 01.07.2015.g.)
226 čl 52 b Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ANB	Službenik ANB koji zaključno sa 30.aprilom 2015.g. navršši najmanje 50 g. života i 25 godina staža osiguranja, od kojih najmanje 15 g. efektivno provedenih na poslovima na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem prestaje radni odnos najkasnije 1. maja 2015.g. ( od 07.03.2015.g. do 01.07.2015.g.)
227 čl 52 c Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ANB	Službenik ANB kome na lični zahtjev radni odnos prestane do 1. maja 2015.g. ukoliko zaključno sa 30.aprilom 2014.g. navršši najmanje 50 g. života i 20 godina staža osiguranja, od kojih najmanje 10 g. efektivno provedenih na poslovima u agenciji na kojima se staž osiguranja računa sa uvećanim trajanjem ( od 07.03.2015.g. do 01.07.2015.g.)
228 čl 197 L	osiguranik kome je u privrednom društvu u kojem je država imala vlasnički udio, prestao radni odnos zbog uvođenja stečaja stiče pravo sa navršenih 30 godina staža osiguranja( muškarac) odnosno 25 godina staža osiguranja(žena). ( od 18.03.2015.g.-01.07.2015.g.)
301 čl.42 st.1 tač.1	pravo na porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodice umrlog osiguranika koji je navršio najmanje pet godina staža osiguranja ili najmanje deset godina penzijskog staža ili ispunio uslove za starosnu ili invalidsku penziju
302 čl 42 st.1 tačka 2	pravo na porodičnu penziju mogu ostvariti članovi porodice umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije
309 čl 49 a	djeci bez oba roditelja,pored porodične penzije po jednom roditelju, pripada i porodična penzija po drugom roditelju i to za jedno dijete 20%, za dva djeteta 40%, za tri djeteta 60%,a za četvoro ili više djece 100% starosne ili invalidske penzije iz člana 47 stav ovog zakona
401 čl 56	visina novčane naknade za tjelesno oštećenje određuje se po članu 56 Zakona o PIO
501 čl 57 STAV 1 i 2	u slučaju smrti korisnika penzije licu koje izmiri troškove sahrane pripada naknada pogrebnih troškova u visini 3 prosječne penzije u državi isplaćene u mjesecu prije smrti

U izvještajnom periodu na nivou područnih jedinica i Odsjeka za sprovođenje INO osiguranja pokrenuta su 2.184 postupka po službenoj dužnosti i 270 postupaka prenijetih iz predhodne godine, tako da ih je ukupno bilo 2.454. Od ovog broja okončan je 2.391 postupak, dok je ostalo neokončanih 63 postupka.

Postupci po službenoj dužnosti pokrenuti su u slučajevima prestanka prava na porodičnu penziju po sili zakona, obustava isplate porodične penzije zbog

nedostavljanja potvrde o školovanju, uspostavljanja prava na isplatu porodične penzije, prestanka prava na tuđu pomoć i njegu i tjelesno oštećenje usled smrti korisnika prava, rješenje o prestanku prava radi ostvarivanja prava na povoljniju penziju i u drugim slučajevima kad to nalažu pravila postupka.

## **2. SEKTOR ZA MEDICINSKO VJESTAČENJE IZ OBLASTI PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA**

U toku 2017. godine Sektor za medicinsko vještačenje je na osnovu Pravilnika o obrazovanju i načinu rada prvostepene invalidske komisije u prvostepenom postupku za ostvarivanje prava osiguranika iz penzijskog i invalidskog osiguranja, riješio 2.881 zahtjeva za vještačenje. Broj pristiglih zahtjeva je 3.169 od čega je 288 zahtjeva preneseno u 2018. godinu. Jedan broj zahtjeva se redovno prenosi u narednu godinu, zbog specifičnosti procedure zakazivanja vještačenja.

Od riješenih 2.881 zahtjeva za ocjenu radne sposobnosti je bilo 2.681 zahtjeva, a za ocjenu tjelesnog oštećenja 38 i nesposobnosti za samostalan život i rad 162.

PGRS – Potpuni gubitak radne sposobnosti je utvrđen kod 617 osiguranika ili 23,02%.

DGRS- Djelimični gubitak radne sposobnosti je utvrđen kod 1 osiguranika ili 0,04%.

Na osnovu međunarodnih sporazuma o socijalnom osiguranju, invalidske penzije, INO penzije je ostvarilo 224 osiguranika ili 8,36%.

Kontrolni pregledi koji su prema pravilniku obavezni u roku od tri godine od datuma nastanka PGRS izvršeni su kod 138 osiguranika ili 5,15%, i kod svih potvrđen PGRS.

Liječenje nije bilo završeno je kod 327 osiguranika ili 12,20%.

Bez kategorije je bilo 737 osiguranika ili 27,49%.

Vraćen je 101 osiguranik ili 3,37%, tj. vještačenje nije izvršeno zbog neodazivanja osiguranika na pregled ili odustajanja osiguranika od zahtjeva ili neposjedovanja kompletne medicinske dokumentacije.

Tjelesno oštećenje je vještačeno u 38 zahtjeva. Pozitivno je riješeno 9 zahtjeva ili 23,69%, a odbijeno je 29 zahtjeva ili 76,31%.

Nesposobnost za samostalni život i rad je vještačena u 162 zahtjeva. Pozitivno su riješena 105 ili 64,82% zahtjeva, a odbijeno je 57 zahtjeva ili 35,18%.

Struktura osiguranika kod kojih je utvrđen potpuni gubitak radne sposobnosti prema polu, životnoj dobi i godinama staža:

Sa PGRS više je bilo muških osiguranika tj. 447 ili 72,45% a osiguranica ženskog pola je bilo 170 ili 27,55%.

Prema životnom dobu najviše je bilo PGRS kod osiguranika u dobi od 50-60 godina starosti i to muških 359 ili 80,32% a kod ženskih 104 ili 61,18%.

Prema godinama radnog staža najviše je bilo PGRS sa stažom od 30-40 godina i to kod muških osiguranika 225 ili 50,34%.

Kod ženskih osiguranica PGRS je najviše zastupljen kod osiguranica sa 20-30 godina radnog staža i to kod 851 ili 30,00%.

Uzroci invalidnosti kod osiguranika kod kojih je utvrđen PGRS su bolesti srca i krvnih sudova i to kod 172 osiguranika ili 27,56%, maligna oboljenja kod 160 ili 25,94% i duševni poremećaji i poremećaji ponašanja kod 121 ili 19,62% osiguranika. Potom slijede bolesti koštanog mišićnog sistema, bolesti nervnog sistema, bolesti žlijezda sa unutrašnjim lučenjem, povrede, trovanja itd.

## **2. SEKTOR ZA OBRAČUN, ISPLATU PRAVA I RAČUNOVODSTVENE POSLOVE IZ OBLASTI PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA**

Poslovi iz nadležnosti Sektora za obračun i isplatu prava i računovodstvene poslove iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja obavljaju se u četiri organizacione jedinice i to:

- odsjeku za obračun i isplatu prava
- odsjeku za računovodstvo
- odsjeku za statistiku
- službi za finansijske poslove, koja je organizovana kao posebna organizaciona jedinica, ali je ovlašćenjem direktora Fonda rukovođenje, koordiniranje i organizovanje rada u Službi prenešena u nadležnost ovog Sektora.

U Sektoru za obračun i isplatu prava i računovodstvene poslove iz oblasti PIO blagovremeno su izvršavani svi poslovi, u dijelu tekućih aktivnosti koje se odnose na: spovođenje rješenja i zaključaka u dijelu obračuna i isplate prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u nacionalnom i međunarodnom osiguranju, sprovođenje obračuna i obrada za isplatu odštetnih zahtjeva po preračunatim penzijama shodno međunarodnim sporazumima o socijalnom osiguranju, kontrolu pojedinačnih obračuna po rješenjima u nacionalnom i međunarodnom osiguranju, praćenje svih finansijskih transakcija o primicima i izdacima preko Izvještaja iz Trezora, njihova knjigovodstvena evidencija, izradu nacarta budžeta Fonda u skladu sa smjernicama Ministarstva finansija; izradu kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih izvještaja i njihovo dostavljanje nadležnim organima i institucijama, priprema podataka za isplatu prava iz PIO, obračun i isplatu zarada, naknada i ostalih primanja po osnovu zaposlenja; vođenje računa i raspolaganje gotovinom u blagajni, obradu i dostavljanje zahtjeva za plaćanje u skladu sa Uputstvom o radu Državnog trezora, unapređenje i sprovođenje sistema finansijskog upravljanja i kontrola u Fondu, izradu i dostavljanje kvartalnih i godišnjih izvještaja o uspostavljanju sistema finansijskih kontrola u Fondu; ažuriranje postojećih uputstava i procedura za



definisane poslovne procese u Fondu, pripremanje raznih izvještaja sa statističkim podacima za potrebe analize i sagledavanje ovog segmenta javne potrošnje.

Takođe, u ovom Sektoru, u izvještajnom periodu, obavljali su se poslovi vezani za javne nabavke u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, čija je primjena obavezujuća za sve korisnike sredstava Budžeta Crne Gore. Naime, Fond PIO je u propisanom roku sačinio Plan javnih nabavki za 2017.godinu, koji je usvojio Upravni odbor Fonda. Planom javnih nabavki utvrđeni su pojedinačni predmeti javnih nabavki, opis javne nabavke u skladu sa Jedinstvenim rječnikom javnih nabavki propisanim od strane EK, procijenjena vrijednost, vrsta postupka koji će se sprovoditi, okvirno vrijeme sprovođenja postupka i izvor sredstava po pojedinim predmetima javne nabavke.

Ministarsvo finansija je dalo saglasnost na Plan javnih nabavki (akt broj 03-1/1 od 15.01.2017. godine), što podrazumijeva da su Budžetom za 2017. godinu obezbijeđena sredstva po svim vrstama nabavki, na osnovu čega su se stvorili zakonski uslovi za pokretanje postupka javnih nabavki. Procijenjena vrijednost javnih nabavki za 2017. godinu iznosila je 680.500,00€.

Na osnovu Plana javnih nabavki, u cilju nesmetanog odvijanja procesa rada, kao i kvalitetnog i blagovremenog obavljanja funkcija Fonda, sprovedeno je 21 postupak javnih nabavki za nabavku roba i usluga i izvođenja radova, i to: 10 otvorenih postupaka, tri šopinga, šest nabavki male vrijednosti i dva pregovaračka postupka bez prethodnog objavlivanja poziva za javno nadmetanje. Vrste postupka javne nabavke određene su u skladu sa zakonskim rješenjima prema procijenjenoj vrijednosti javne nabavke. Za sprovođenje pregovaračkog postupka bez prethodnog objavlivanja poziva za javno nadmetanje dobijena je prethodna saglasnost nadležnog organa uprave za poslove javnih nabavki.

Za svaki pojedinačni postupak javne nabavke pripremljen je niz pojedinačnih akata u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, to: odluka o pokretanju postupka javne, urađena je tenderska dokumentacija, zapisnici o javnom otvaranju ponuda i zapisnici o pregledu ocjeni i vrednovanju ponuda, na osnovu kojih su donešena rješenja o izboru najpovoljnijeg ponuđača. Sa izabranim ponuđačima potpisani su ugovori nakon čega je izvršena nabavka roba, usluga i izvođenje radova.

U okviru ovog Sektora, shodno članu 32 Zakona o javnim nabavkama, sprovedena su tri postupka javnih nabavki u ime i za račun DOO „PIO“ Ulcinj, za 2017.godinu.

U toku 2017. godine Državna revizorka institucija je, u skladu sa nadležnostima utvrđenim članom 4 Zakona o Državnoj revizorskoj instituciji, izvršila finansijsku reviziju Godišnjih finansijskih izvještaja Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore za 2016. godinu, koji obuhvata Izvještaj o novčanim tokovima i Izvještaj o neizmirenim obavezama na dan 31.12.2016. godine i reviziju pravilnosti finansijskih transakcija i aktivnosti sa zakonom i podzakonskim aktima.

Finansijskom revizijom Godišnjeg finansijskog izvještaja Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja za 2016. godinu, utvrđeno je da su finansijski izvještaji Fonda za 2016. godinu u svim materijalno značajnim aspektima pripremljeni u skladu sa propisanim okvirom finansijskog izvještavanja i po svim značajnim pitanjima ne sadrže bitne materijalne greške, te u skladu sa tim dato je **pozitivno mišljenje**. To znači da su finansijski izvještaji istiniti i vjerodostojni, što podrazumijeva pravilnost podataka iskazanih u istim.

Revizijom pravilnosti Godišnjih finansijskih izvještaja za 2016 godinu, utvrđeno je da su poslovne aktivnosti u svim materijalno značajnim aspektima usklađene sa zakonskim i podzakonskim propisima, koje regulišu budžetsko poslovanje u Crnoj Gori, te u skladu sa tim dato je **pozitivno mišljenje**. To znači da su sve finansijske transakcije i odluke u vezi sa primicima i izadcima izvršene u skladu sa zakonom, drugim propisima, datim ovlašćenjima i za planirane svrhe.

U okviru poslova iz nadležnosti ovog Sektora revizijom su obuhvaćeni: planiranje budžeta za 2016. godinu, finansijski izvještaji za 2016. godinu, obaveze i potraživanja na dan 31.12.2016. godine, izvršenje budžeta po svim budžetskim pozicijama za 2016. godinu, blagajničko poslovanje i javne nabavke za 2016. godinu. Ni u jednom od navedenih segmenata, koji su bili predmet revizije, nisu utvrđene nepravilnosti. Date su određene preporuke koje su više tehničke

prirode, čijom realizacijom će se doprinijeti potpunijim računovodstvenim evidencijama i unaprijediti sistem izvještavanja.

U 2017. godini, ovaj Sektor je značajan dio svojih aktivnosti usmjerio na saradnju sa ostalim sektorima u okviru Fonda, kao i državnim i drugim organima i institucijama radi blagovremenog obavljanja poslova iz svojih nadležnosti.

### **3.1 Odsjek za obračun i isplatu prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja**

Odsjek za obračun i isplatu prava prati i sprovodi propise iz: oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja u dijelu obračuna i isplate prava iz PIO, oblasti upravnog postupka u dijelu obračuna i isplate prava i oblasti obezbjeđenja i izvršenja.

Nadalje, vrši sprovođenje rješenja i zaključaka u dijelu obračuna i isplate prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja u nacionalnom i međunarodnom osiguranju; kontrolu pojedinačnih obračuna po rješenjima u nacionalnom i međunarodnom osiguranju; sprovođenje obračuna za refundaciju sredstava invalidima rada II kategorije po zahtjevima poslodavaca; sprovođenje obračuna i obrada za isplatu odštetnih zahtjeva po preračunatim penzijama shodno međunarodnom sporazumu o socijalnom osiguranju; vođenje evidencija o uplatama i isplatama po odštetnim zahtjevima shodno međunarodnim sporazumima o socijalnom osiguranju; sprovođenje administrativnih, sudskih i drugih zabrana; unos članarine; unosi, promjene i brisanje tekućih računa; izdavanje potvrda, uvjerenja i izvoda iz baze podataka korisnika prava o primanjima i kreditnim zaduženjima penzionera za (sticanje državljanstva, ostvarivanje tuđe njege i pomoći kod Centra za socijalni rad, jednokratne novčane pomoći, ovjera zdravstvene knjižice, odmor i rekreaciju preko Saveza udruženja penzionera, subvencije za plaćanje računa za utrošenu električnu energiju, izdavanje vize ,na lični zahtjev itd.); izrada mjesečnih, kvartalnih i godišnjih izvještaja u vezi isplate prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja; izdavanje potvrda o životu za korisnike prava koji žive na teritoriji Crne Gore a pravo iz PIO ostvaruju u drugim državama po međunarodnim sporazumima o socijalnom osiguranju; sprovođenje potvrda o životu za korisnike

prava iz PIO koji žive van teritorije Crne Gore a pravo ostvaruju po međunarodnim sporazumima o socijalnom osiguranju; vođenje službenih evidencija.

Tokom izvještajnog perioda Fond PIO Crne Gore je obezbijedio sredstva za isplatu **129.729** korisnika prava (civilni i vojni sa prebivalištem u Crnoj Gori i inostranstvu) i to:

### **Civilni korisnici prava**

<i>Vrsta prava</i>	<i>Broj korisnika</i>
Starosne penzije	62.791
Invalidske penzije	21.048
Porodične penzije	27.961
Srazmjerne starosne penzije	3
Srazmjerne porodične penzije	1
Porodične penzije po drugom roditelju	103
Tuđa njega i pomoć	824
Tjelesno oštećenje	4.522
Privremena naknada invalida III kategorije	616
Djelimične invalidske penzije	19
Dodatak za spomenicu	26
<b>UKUPNO:</b>	<b>117.914</b>

## Vojni korisnici prava

<i>Vrsta prava</i>	<i>Broj korisnika</i>
Starosne penzije	962
Invalidske penzije	381
Porodične penzije	869
Tjelesno oštećenje	54
Tuđa njega i pomoć	14
Porodična penzija po drugom roditelju	2
<b>UKUPNO:</b>	<b>2.282</b>

Vršena je isplata za **73** vojna korisnika prava koji žive na teritoriji druge države.

Odsjek za obračun i isplatu prava za 2017.godinu vršilo je obračun i isplatu prava za **9.460** civilna korisnika koji žive u inostranstvu (van teritorije Crne Gore) i to:

- Makedonija 289 korisnika (23 invalidskih, 182 starosnih, 80 porodičnih, 3 srazmjernih starosnih i 1 TO);
- Bosna i Hercegovina 1.893 korisnika (229 invalidskih, 1.115 starosnih, 546 porodičnih, 1 privremena naknada-invalid III kat. 1 TO i 1 djelimična invalidska penzija);
- Hrvatska 1.305 korisnika (128 invalidskih, 802 starosnih, 471 porodičnih, 6 srazmjernih starosnih, 17 TO, 4 TNJiP i 1 porodična penzija po drugom roditelju);
- Srbija 5.595 korisnika (672 invalidskih, 3.945 starosnih, 894 porodičnih, 57 TO, 3 dodatak za spomenicu, 22 TNJiP i 2 porodična penzija po drugom roditelju);

- Slovenija 268 korisnika (73 invalidskih, 199 starosnih i 32 porodičnih);
- Austrija 12 (7 starosnih, 4 invalidskih i 1 porodična);
- Češka 10 (6 starosna , 4 invalidska);
- Italija 4 starosna;
- Njemačka 58 (47 starosnih , 6 porodičnih i 5 invalidska);
- Francuska 5 starosnih;
- Slovačka 3 starosna;
- Švajcarska 2 starosna;
- Holandija 9 (8 starosnih, 1 porodični);
- Luksemburg 3 (2 invalidskih i 1 porodični);
- Belgija 2 starosne i
- Švedska 2 starosne.

Za izvještajni period pristiglo je i obrađeno u Odsjeku 26.432 rješenja i zaključaka od Područnih jedinica i Odsjeka za inostrano osiguranje.

U djelokrug rada Odsjeka spada i sprovođenje administrativnih zabrana, razni oblici kredita kod Poslovnih banaka i mikrokreditnih institucija u svojstvu korisnika kredita ili žiranta, krediti na odloženo plaćanje (registracija automobila, kupovina paketa suhomesnatih proizvoda, svježeg mesa, tehničke robe, odmor i rekreacija, itd), rješenja o izvršenju od strane sudova javnih izvršitelja. U izvještajnom periodu Odsjeku je dostavljeno 11.204 administrativnih zabrana od strane Poslovnih banaka i MFI (ručno unešenih), obustava po raznim osnovama 43.022 (ručno unešenih) i 60.436 (unešenih failom), 1.736 potvrda (za odmor i rekreaciju, zimnice, registracije motornog vozila, jednokratne pomoći, vize, državljanstva, ovjere zdravstvene knjižice, subvencije itd. i 2.715 potvrda za invalide rada.

Broj penzionera za koje postoje razne vrste obustava za jedan ili više kreditnih zaduženja za decembar mjesec 2017.godine je 60.457 (56.074 administrativnih zabrana i 3.368 sudskih zabrana- civilnih i 984 administrativnih zabrana i 31 sudskih zabrana - vojnih korisnika), ne računajući obustave po osnovu

osiguranja kod ZOIL „Lovćen“, članarine Savezu udruženja penzionera(civilni i vojni) i solidarna stambena izgradnja.

Takođe je prema bivšim državama SFRJ (Bosna i Hercegovina, Makedonija, Hrvatska, Srbija i Slovenija) blagovremeno vršio dostavu obrazaca potvrda o životu i tekućih računa u cilju zakonite isplate penzija korisnika prava Fonda PIO Crne Gore sa prebivalištem van teritorije Crne Gore.

Blagovremeno je vršena, shodno sporazumima o socijalnom osiguranju, priprema i razmjena podataka u vezi odštetnih zahtjeva bivših Republika SFRJ. Shodno zahtjevima korisnika takođe je vršena ovjera potvrda o životu za lica koja su sa prebivalištem u Crnoj Gori a primaju penziju iz Fonda druge države.

### **3.2 Odsjek za računovodstvene poslove u oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja**

U Odsjeku za računovodstvene poslove, kao i u prethodnom periodu, sve aktivnosti su obavljane u skladu sa propisima i uputstvima koji se odnose na računovodstvene politike državnih fondova. Naime, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja vodi poslovne knjige u skladu sa:

- Zakonom o budžetu i fiskalnoj odgovornosti („Službeni list RCG“, br. 20/14 i 56/14 i 70/17);
- Zakon o budžetu Crne Gore za 2017.god („Službeni list CG“ ,br. 83/16,42/17 i 89/17);
- Pravilnikom o jedinstvenoj klasifikaciji računa za budžet CG i budžete opština („Službeni list RCG“, br. 72/16)
- Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta i vanbudzetskih fondova i jedinica lokalne samouprave („Službeni list CG“, br. 23/14), a u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima;
- Uputstvom o radu Državnog trezora („Službeni list CG“, br.53/14 i 72/15));
- Uredbom o načinu vođenja evidencije pokretnih i nepokretnih stvari i popis stvari u državnoj imovini („Službeni list CG“, br. 13/10);
- Zakon o državnoj imovini Crne Gore(Službeni list CG, br.21/09 I 40/11);
- Uputstvo o bližem načinu vršenja popisa pokretnih i nepokretnih stvari (Službeni list CG, br.47/11);

- Pravilnik o razvrstavanju materijalne i nematerijalne imovine po grupama i metodama za utvrđivanje amortizacije budžetskih i vanbudžetskih korisnika (Službeni list RCG, br.32/03).

U skladu sa navedenim propisima postavljen je sistem budžetskog računovodstva i okvir finansijskog izvještavanja. Fond PIO je blagovremeno obezbijedio da se primici i izdaci, obaveze, kao i potraživanja, stanje imovine i dr. u poslovnim knjigama evidentiraju po klasi, grupi i sintetici u skladu sa navedenim Pravilnikom. Evidentiranje poslovnih događaja temelji se na zakonskim propisima i računovodstvenim standardima primjenom gotovinskog načela u evidentiranju primitaka i izdataka, kao i primjenom modifikovanog načela u evidentiranju imovine, obaveza i potraživanja.

Sistem vođenja budžetskog računovodstva i izvještavanja daju pouzdanu osnovu za upravljanje budžetom i postizanje finansijske odgovornosti u donošenju odluka i poslovnih politika. S toga su u Fondu osigurane kontrole zakonitog trošenja u svakoj fazi njihovog nastanka i trošenja.

U izvještajnom periodu u ovom odsjeku obavljani su poslovi koji se odnose na:

- praćenje i kontrolu finansijskih promjena Fonda uz primjenu važećih materijalno-finansijskih propisa, kontnog plana i drugih akata;
- obezbjeđivanje vođenja poslovnih knjiga – Glavne knjige Fonda i pomoćnih evidencija ( osnovna sredstva, materijal i sitan inventar, analitike poslovnih partnera – kupaca i dobavljača) utvrđenih zakonom i podzakonskim aktima koji regulišu ovu oblast;
- kontrolu ispravnosti, tačnosti i zakonitosti knjigovodstvenih isprava na kojima se zasniva knjigovodstvena evidencija Fonda;
- praćenje i evidentiranje prihoda po osnovu doprinosa za PIO po vrstama doprinosa na bazi izjave primaoca koje svakodnevno dostavlja Ministarstvo finansija - Direktorat Državnog trezora;
- praćenje i evidentiranje prihoda po međunarodnim sporazumima i ostalih prihoda Fonda na osnovu izvještaja dostavljenih od strane poslovne banke i Ministarstva finansija – Direktorat Državnog trezora;
- evidentiranje obračuna prava iz PIO iz nacionalnog i međunarodnog socijalnog osiguranja, na osnovu rekapitulara o obračunatim vrstama prava iz PIO;



- evidentiranje isplaćenih prava iz PIO u nacionalnom i međunarodnom osiguranju na osnovu izvještaja dobijenih od Državnog trezora i poslovne banke za plaćanja prema inostranstvu ;
- obračun i evidentiranje doprinosa na penzije po stopama propisanim Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje;
- praćenje promjena na osnovnim sredstvima, sitnom inventaru i potrošnom materijalu i obračun amortizacije;
- obradu i evidentiranje ostalih plaćanja koji proizilaze iz rada Fonda (zarada zaposlenih na bazi izvršenih obračuna, faktura za materijalne troškove Fonda, odluka Upravnog odbora Fonda i dr. materijalno – finansijskih dokumenata);
- kontinuirano usaglašavanje stanja sa dobavljačima Fonda i dostavljanje izvoda otvorenih stavki na godišnjem nivou;
- pripremu podataka za izradu polugodišnjih i godišnjih izvještaja o finansijskom poslovanju radi dostavljanja nadležnim organima i institucijama;
- izradu izvještaja o neizmirenim obavezama Fonda na kvartalnom i godišnjem nivou, a po zahtjevu Ministarstva finansija i u kraćim vremenskim intervalima;

Pored redovnih aktivnosti koje se odvijaju u Odsjeku za računovodstvene poslove u oblasti PIO u toku 2017. godine, službenici bili su angažovani na stavljanju na uvid dokumentacije i podataka vezanih za izvore finansiranja i izdatke Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja koji su evidentirani u Glavnoj knjizi i analitičkim evidencijama Fonda, po zahtjevima ovašćenih revizora Državne revizorske institucije.

U okviru revizije izvora finansiranja obuhvaćena je revizija prihoda po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, po svim vrstama doprinosa, koji su evidentirani na bazi „izjave primaoca“ koju dostavlja Ministarstvo finansija- Državni trezor, ostalih izvornih prihoda koji se evidentiraju na bazi izvoda sa evidencionih računa i usaglašenost podataka sa Glavnom knjigom Trezora.

Reviziom izadataka Fonda obuhvaćeni su svi izdaci prema ekonomskoj klasifikaciji na bazi testnog uzorka koji je, u zavisnosti od vrste i namjene izdataka, iznosio i do 82,35% ukupnog izdatka. Državni revizori su izvršili neposredni uvid u

305 zahtjeva za plaćanje, odnosno 1.525 pratećih izvornih dokumenta, na osnovu kojih su u Glavoj knjizi Fonda izdaci evidentirani.

Predmet revizije su bile i obaveze i potraživanja, kao i imovina Fonda. Ovlašćenim revizorima stavljeni su na uvid analitičke kartice obaveza i potraživanja, kao i Elaborat o popisu sredstava i izvora sredstava sa stanjem na dan 31.12.2016. godine, i Izvještaj o popisu obaveza i potraživanja na dan 31.12.2016. godine.

Cjelokupna dokumentacija koja je stavljena na uvid je skenirana i dostavljena u elektronskoj formi.

### **3.3 Odsjek za statistiku i analize**

U ovom Odsjeku aktivnost je usmjerena na izradu statističkih izvještaja iz oblasti obračuna i isplate prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

U izvještajnom periodu, u ovom odsjeku, obavljale su se sledeće aktivnosti:

- vršena je obrada statističkih podataka mjesečno po izvršenim isplatama iz penzijsko-invalidskog osiguranja radi analiziranja podataka o kretanju broja penzionera po vrstama prava i strukturi;
- pripremani su statistički podaci o osiguranicima i na mjesečnoj osnovi o korisnicima prava iz penzijsko-invalidskog osiguranja po raznim kriterijumima - starosnoj i polnoj strukturi, visini penzija, opštinama, godinama korišćenja prava i dr;
- pripremani su statistički izvještaji koji su na mjesečnom i godišnjem nivou objavljivani na sajtu Fonda PIO;
- pripremani su statistički podaci za potrebe Monstata, Ministarstva rada i socijalnog staranja, Ministarstva finansija, štampane i elektronske medije, Saveza udruženja penzionera Crne Gore, lokalnih penzionerskih udruženja i dr.

### 3.4 Služba za finansijske poslove

Poslovi koji su se obavljali u ovoj Službi tokom 2017. godine mogu se sistematizovati na sljedeći način:

- priprema i izrada Izvještaja o finansijskom poslovanju Fonda za 2016. godinu;
- izrada kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih izvještaja na propisanim obrascima: Izvještaj o novčanim tokovima (Obrazac III), Izvještaj o neizmirenim obavezama (Obrazac V), Izjava o načinu utroška sredstava nakon isteka fiskalne godine (Obrazac 8) i Izvještaj o načinu utroška tekuće budžetske reserve (Obrazac 9) i dostavljanje istih nadležnim organima i institucijama;
- izrada Izvještaja o finansijskom poslovanju za period januar – jun 2017. godine i dostavljanje istog organima upravljanja Fonda na razmatranje i usvajanje;
- izrada i dostavljanje Izvještaja o realizaciji programskog budžeta za 2016. godinu Ministarstvu finansija – Državnom trezoru;
- izrada i dostavljanje polugodišnjeg i godišnjeg Izvještaja o sprovođenju planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskih kontrola za 2016. godinu Ministarstvu finansija;
- izrada dnevnih i mjesečnih izvještaja i analiza o izvršenju budžeta po budžetskim pozicijama za potrebe menadžmenta;
- priprema podataka i izrada Nacrta Budžeta Fonda PIO za 2018.godinu, shodno Zakonu o budžetu I fiskalnoj odgovornosti, a u skladu sa Smjernicama makroekonomske i fiskalne politike za period od 2017-2020. godine.
- praćenje naplate doprinosa za penzijsko I invalidsko osiguranje i sastavljanje mjesečnih i kvartalnih izvještaja o naplaćenim doprinosima iz penzijskog I invalidskog osiguranja po vrstama doprinosa;
- obrada finansijske dokumentacije za isplatu penzija i drugih prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i dostavljanje zahtjeva za odobravanje potrošnje prema ekonomskoj klasifikaciji, od strane Ministarstva finansija, na mjesečnom nivou radi isplate penzija u predviđenim terminima;
- izrada i dostavljanje zahtjeva za plaćanje izdataka Fonda PIO (prava iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, zarada i ostalih ličnih primanja,

kao i materijalnih troškova) u skladu sa Uputstvom o radu državnog Trezora. Ova Služba je tokom 2017.godine, Ministarstvu finansija-Državnom trezoru, podnijela 5.685 Zahjeva za plaćanje, sa 12.259 stavki. Zahtjevi su dostavljani na bazi vjerodostojne finansijske dokumentacije (računi, obračun zarada i ostalih ličnih primanja i obračun prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja) u skladu sa mjesečnom dinamikom potrošnje budžetskih sredstava;

- izrada Izvještaja o radu Službe za finansije za 2016. godinu;
- izrada i dostavljanje naloga na propisanom obrascu poslovnoj banci, za isplatu penzija u inostranstvu, prema instrukcijama za plaćanje dostavljenim od strane korisnika prava ili korespodenskih banaka u državama u kojima se vrši isplata. Tokom godine dostavljeno je 461 obrazac za isplatu penzija u inostranstvu;
- mjesečni obračuni zarada i drugih ličnih primanja: zarade zaposlenih, naknade zarade zaposlenih, naknade članovima Upravnog odbora i Komisije za sistem, novčane pomoći za slučaj smrti člana uže porodice i otpremnine za penziju, unos administrativnih zabrana dostavljenih od strane poslovnih banaka i drugih obustava po osnovu robnih kredita i rješenja o izvršenju. Tokom 2017. godine broj kreditora na mjesečnom nivou je 50. Svakom kreditoru se mjesečno dostavljaju spiskovi korisnika kredita sa iznosom obustavljene rate, tako da je u toku izvještajnog perioda dostavljeno 600 spiskova. Na osnovu mjesečnih obračuna zarada i drugih ličnih primanja dostavljaju se podaci o obračunatim i isplaćenim zaradama i drugim ličnim primanjima na propisanim obrascima Poreskoj upravi - IOPPD obrazac, Monstatu obrazac RAD1 i dr.;
- u 2017. godini, u zakonom propisanom roku, urađeni su i dostavljeni su obrasci M4-Prijava podataka o stažu osiguranja, zaradi i naknadi zarade, kao i osnovici osiguranja za zaposlene u Fondu za 2016. godinu;
- vođenje blagajničkog poslovanja u skladu sa Uputstvom o radu državnog Trezora i drugim propisima koji regulišu ovu oblast, odnosno svaka isplata iz blagajne izvršena je u skladu sa propisima i evidentirana je na blagajničkom dnevniku, koji je evidentiran u Glavnoj knjizi Fonda;
- procjena fer vrijednosti akcija iz portfelja Fonda u skladu sa Uputstvom o načinu i postupku naknadne procjene vrijednosti hartija od vrijednosti (akcija) i sačinjavanje Izvještaja o naknadnom vrednovanju finansijskih sredstava – hartija od vrijednosti (akcija) u portfelju Fonda PIO, za 2016. godinu.

Službenici Službe za finansijske poslove su bili angažovani, tokom revizije Finansijskih izvještaja Fonda PIO, u dostavljanu dokumentacije i podataka iz nadležnosti ove Službe, i to iz oblasti: sistema planiranja budžeta – dostavljen je zahtjev za dodjelu budžetskih sredstava i obrazloženje zahtjeva za 2016. godinu, Proceduru za pripremu nacrtu budžeta Fonda PIO, rješenja o preusmjeravanju sredstava u skladu sa članom 45 Zakona o budžetu i fiskalnoj odgovornosti; sistema unutrašnjih finansijskih kontrola; blagajničkog poslovanja – izvršen je neposredni uvid u dokumentaciju na osnovu koje je vršena isplata sredstava iz blagajne, i u elektronskoj formi dostavljena dokumentacija na zahtjev državnog revizora; obračuna i isplate zarada i ostalih ličnih primanja – izvršen je neposredni uvid u dokumentaciju na osnovu koje je izvršen obračun zarada i drugih ličnih primanja, kao i primjena propisa za obračun poreza i doprinosa na lična primanja. Takođe, na zahtjev državnog revizora dostavljena je kompletna dokumentacija na osnovu koje je izvršen obračun zarada i drugih ličnih primanja za tri mjeseca 2016. godine.

Tokom 2017.godine, Fond PIO je u saradnji sa ostalim subjektima koji učestvuju u procesu privatizaciji (državnim fondovima i drugim vlasnicima državnog kapitala) permanentno razmatrao pitanja iz oblasti privatizacije i to: analiza izvještaja angažovanih revizora u vezi realizacije ugovora o kupoprodaji akcija, praćenje i kontrola ispunjenja obaveza kupaca iz privatizacionih ugovora, aktivnosti u vezi zaključivanja aneksa ugovora o kupoprodaji akcija, status raspisanih tendera za društva u kojima participiraju vlasnici državnog kapitala, učešće u radu Skupština akcionara privrednih društava iz portfelja Fonda, praćenje kretanja tražnje za akcijama, prodaja imovine društava u stečaju, analiza sudskih sporova i dr..

## **4. SEKTOR ZA NORMATIVNO-PRAVNE POSLOVE, POSLOVE PRUŽANJA STRUČNE POMOĆI ORGANIZACIJAMA PENZIONERA I LJUDSKE RESURSE**

Sektor za normativno-pravne poslove, poslove pružanja stručne pomoći organizacijama penzionera i ljudske resurse čine dvije organizacione jedinice:

- odsjek za normativno - pravne poslove i poslove pružanja stručne pomoći organizacijama penzionera i
- odsjek za ljudske resurse.

Pored navedenih odsjeka, nadležnost ovog sektora obuhvata i djelokrug rada Službe za opšte poslove.

### **4.1 ODSJEK ZA NORMATIVNO-PRAVNE POSLOVE, POSLOVE PRUŽANJA STRUČNE POMOĆI ORGANIZACIJAMA PENZIONERA**

Shodno Praviliku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u nadležnosti ovog Odsjeka nalaze se poslovi koji se odnose na:

- pripremu predloga opštih i drugih akata koje donose Upravni odbor Fonda i direktora Fonda;
- sistemsko praćenje i analiza zakonskih i drugih propisa;
- priprema i kontrola ugovora i sporazuma koje zaključuje Fond;
- pravno zastupanje Fonda i njegovih organa pred nadležnim sudovima i drugim organima;  
pružanje stručne pomoći, logistike i podrške u radu Savezu udruženja penzionera Crne Gore i opštinskih udruženja penzionera.

U ovom izvještaju stavljen je akcenat na djelokrug aktivnosti iz oblasti poslova pravnog zastupanja, prvenstveno na tužbene zahtjeve koji proističu iz nekoliko različitih pravnih osnova, a koji zahtijevaju stručno i drugo angažovanje u pripremanju odgovora na tužbe i zastupanju na već zakazanim ročištima, u

predmetima koji su procesuirani u izveštajnom periodu u kojima se Fond PIO pominje u svojstvu tuženog, uz osvrt na predmete koji potiču iz ranijih godina, a koji iz raznih razloga još uvijek nijesu pravosnažno okončani. Obzirom na činjenicu da je u periodu od 01.01-31.12.2017.godine u rad primljeno 96 predmeta, po više različitih pravnih osnova i zahtjeva, u kojima se Fond PIO CG pojavljuje u svojstvu tuženog, pojedinačno prikazivanje svakog predmeta, sa različitim ili sličnim pravnim osnovama samo bi opteretilo ovaj izvještaj, a u pitanju su predmeti po sledećim pravnim osnovama:

- isplate duga zbog manje isplaćene razlike penzije izmedju konačnog iznosa prava i iznosa po ranijem rješenju za period od 15.08.2007-31.12.2010. godine, zbog neisplaćivanja vanrednih uskladjivanja vojnim penzionerima;

-isplata razlike penzije zbog neisplaćivanja uskladjivanja prema Odluci Upravnog odbora Fonda PIO br.64/2007 koja je donijeta dana 20.07.2007.godine, a koja se odnosi na uskladjivanja penzija i novačanih davanja od 01.07.2007.godine za 11,89 %;

- utvrđivanju ništavosti odluka o smanjivanju zarada zaposlenih za 2009, 2010, 2011 i 2012-tu godinu i isplati razlike zarade za period od 01.09.2009 do 01.10.2013.-te godine;

-poništenje člana 2.Sporazuma o prestanku radnog odnosa zbog mana volje ili utvrđenje ništavosti člana 2.istog Sporazuma iz razloga što je zaključen suprotno pozitivnim propisima i naknada štete zbog manje isplaćene otpremnine;

-naknada štete zbog manje isplaćene penzije;

-utvrđenja ništivosti administrativne zabrane, izjave za žiranta i ugovora o kreditu, izdavanja privremene mjere zabrane postupanja po administrativnoj zabrani, kao i naknade materijalne štete.

Pored navedenog broja novih predmeta, u radu ovog Odsjeka se nalaze i još i na desetine predmeta, koji su iz raznih razloga, prenijeti iz ranijih godina, i isti se zbog prekida postupka, ukidanja presuda ili postupaka po žalbama i revizijama vode i po nekoliko godina, **(u kom smislu bi posebno trebalo pomenuti predmete gdje je pravni osnov za utuženje raspodjela stanova i kredita korisnicima prava iz PIO, kao i neki predmeti iz privatizacije)**, dok u određenom broju predmeta treba pokrenuti ili je u toku postupak prinudne naplate potraživnja.

U većini naznačenih predmeta, kako zbog kompleksnosti spora, kao i pravila parničnog postupka, prvostepeni postupak još nije okončan, u ne malom broju slučajeva Viši sud još nije donio presudu po žalbi, iz kojih razloga neki od ovih predmeta još nijesu pravosnažno okončani.

Osim predmeta u kojima se Fond pojavljuje kao tužena strana, u izvještajnom periodu Fond je pokrenuo postupak u 104 predmeta radi povraćaja neosnovano isplaćenih i primljenih iznosa penzija ili nekog dugog pripadajućeg prava tzv.sticanja bez osnova.

Imajući u vidu zauzeti stav i sudsku praksu u predmetima u i po ovom pravnom osnovu, Fond namirenje svojim potraživanjima ostvaruje i vansudskim putem-zaključenjem sporazuma sa strankom o uslovima i načinu otplate duga. na osnovu opomena, vansudskih i sudskih poravnjanja ili presuda u izvještajnom periodu preplaćena lica uplatila ili su prihvatila da im se od penzije odbija iznos od oko 29.000,00 eura.



Ukoliko, stranka ne pokaže spremnost za dogovorno rješenje, pokreće se postupak pred nadležnim Osnovnim sudom (u zavisnosti od mjesta prebivališta ili boravišta tuženih), koji se u većini slučajeva okončava donošenjem presude u korist Fonda. Nakon sticanja pravosnažnosti i izvršnosti presude, Fond, sada kao izvršni povjerilac, pokreće postupak prinudne naplate svojih potraživanja, pod uslovom da tuženi u prekluzivnom roku dobrovoljno ne izvrše svoju obavezu iz presude, u kom postupku se izvršenje sprovodi na ličnim sredstvima izvršnog dužnika-bilo penziji ili zaradi, ili u krajnjem popisom i prodajom pokretnih stvari izvršnog dužnika.

Ukupan broj podnesenih tužbi protiv Fonda PIO CG u 2017.-oj godini je **96**, po sledećim pravnim osnovama: - isplate duga zbog manje isplaćene razlike penzije, izmedju konačnog iznosa prava i iznosa po ranijem rješenju za period od 15.08.2007-31.12.2010, kao tj. zbog neisplaćivanja vanrednih uskladjanja vojnim penzionerima; isplata razlike penzije zbog neisplaćivanja uskladjanja prema Odluci Upravnog odbora Fonda PIO br.64/2007 koja je donijeta dana 20.07.2007.godine, a koja se odnosi na uskladjivanja penzija i novčanih davanja od 01.07.2007.godine za 11,89 % ; poništenje člana 2.Sporazuma o prestanku radnog odnosa zbog mana volje ili utvrdjenje ništavosti člana 2.istog Sporazuma iz razloga što je zaključen suprotno pozitivnim propisima i naknada štete zbog manje isplaćene otpremnine; naknada štete zbog manje isplaćene penzije; utvrdjenja ništovosti administrativne zabrane, izjave za žiranta i ugovora o kreditu, izdavanja privremene mjere zabrane postupanja po administrativnoj zabrani, kao i naknade materijalne štete. U navedenim predmetima vrijednost spora nije precizirana tužbom, već se ista precizira u toku postupka pred sudom i to na osnovu nalaza i mišljenja angažovanih vještaka ekonomsko finansijske struke, iz kog razloga ovim putem ne možemo odrediti visinu tužbenih zahtjeva predmeta koje smo primili u rad, a u kojim postupci pred sudom još uvijek nisu pravosnažno okončani.

Što se tiče pokrenutih postupaka u 2017.-oj godini, podnošenjem opomena pred utuženje, protiv fizičkih lica radi sticanja bez osnova-povraćaja neosnovano isplaćenih i primljenih iznosa penzija bilo ih je u **104** predmeta u ukupnoj vrijednosti od oko **29.000,00 €**.

U posmatranom periodu u 6 predmeta podnesene su tužbe pred redovnim sudom protiv fizičkih lica rada sticanja bez osnova sa potraživanjima u ukupnom iznosu od **22.368,00 €** (u pitanju su predmeti iz prethodnih godina u kojim su strankama prvo bile poslate opomene pred utuženje ali kako oni nisu po istima postupali, pokrenuti su postupci pred redovnim sudom).

U toku 2017. godine doneseno je **10 pravosnažnih presuda** u korist tužilaca, a protiv Fonda PIO CG kao tuženog, u ukupnoj vrijednosti od **16.428,00 eura** sa troškovima postupka, koji predmeti su u postupku prinudne naplate, a preko javnih izvršitelja skinuti sa računa Fonda PIO. Napominjemo da su 24 predmeta, koja su pravosnažno okončana prije 2017. godine, u posmatranom periodu izvršena putem prinudne naplate, u ukupnom iznosu od **95.156,6 €**.

Istovremeno, pravosnažno je okončano **43** predmeta u ukupnoj vrijednosti oko **420.000,00 eura**. Riječ je o predmetima u kojima su postupci, po različitim pravnim osnovama, pokrenuti u prethodnim godinama, a koji su okončani povlačenjem tužbe ili odobijanjem tužbenih zahtjeva tužilaca koji su tužili Fond PIO CG.

Što se tiče preplata penzija koje su su pravosnažno okončane u našu korist zaključenjem van sudskih i sudskih poravanja ili dobrovoljnom uplatom po presudama ili odbijanjem dugovanih iznosa od penzija, u 2017.-oj godini bilo ih je u **14** predmeta u ukupnom iznosu od **33.911,00**.

## **4.2 ODSJEK ZA LJUDSKE RESURSE**

Odsjek za ljudske resurse U izvještajnom periodu obavljao je aktivnosti u okviru svojih nadležnosti, propisanih Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta zaposlenih u Stručnoj službi Fonda PIO.

U Odsjeku za ljudske resurse vrše se poslovi koji se odnose na:

- praćenje propisa iz oblasti državnih službenika i namještenika i propisa iz oblasti rada Fonda PIO;
- uspostavljanje i pružanje podrške procedurama zapošljavanja novih kadrova i sprovođenje postupaka prijema novozaposlenih u saradnji sa Upravom za kadrove;
- obučavanje i razvoj ljudskih resursa;
- ocjenjivanje kadra;
- koordinaciju obuke i razvoj programa stalnog profesionalnog usavršavanja kadrova;
- vođenje evidencije o realizovanim seminarima i obukama;
- izradu i praćenje realizacije Plana integriteta;
- vođenje evidencije o poklonima;
- praćenje primjene Etičkog kodeksa zaposlenih;
- saradnju sa državnim organima, organima lokalne samouprave, NVO i drugim pravnim licima i druge poslove iz djelokruga rada ovog odsjeka.

Odsjek za ljudske resurse obavljao je poslove koji se odnose, prije svega, na unapređenje ljudskih resursa, pripremu i donošenje rješenja o pravima iz radnog odnosa, pripremu i donošenje rješenja o ocjenjivanju rada, pokretanje postupaka za popunu radnih mjesta, pripremu ugovora o djelu, ugovora o privremenim i povremenim poslovima, prijavljivanje i odjavljivanje zaposlenih nadležnoj službi, odnosno Poreskoj upravi, utvrđivanje i održavanje kadrovske evidencije zaposlenih, izdavanje uvjerenja, ažuriranje personalnih dosijea itd.

Posebno je potrebno istaći učešće ovlašćenih službenika u radu Mreže za upravljanje ljudskim resursima Crne Gore, gdje se u procesu reforme službeničkog sistema stvorila potreba za osnivanjem jedne ovakve Mreže koja će pomoći širenju informacija iz oblasti službeničkog sistema i jačanju kapaciteta službenika zaduženih za ljudske resurse da implementiraju standarde i procedure iz oblasti upravljanja ljudskim resursima. Oblasti koje su predmet interesovanja za rad Mreže su: zapošljavanje i selekcija, probni rad i mentorstvo, ocjenjivanje radnog učinka, napredovanje, nagrađivanje, obuka i razvoj, interno tržište rada i kadrovsko planiranje, centralna kadrovska evidencija, etički kodeks, integritet,

konflikt interesa, disciplinska odgovornost, prestanak radnog odnosa, kao i druge oblasti.

Shodno zakonskoj obavezi, Odsjek je pristupio izradi Kadrovskog plana za 2018. godinu. Kadrovski plan Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore pripremljen je u skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima („Sl. list Crne Gore“, br. 39/11, 66/12 i 34/14), Metodologijom za izradu kadrovskog plana kao i budžetom za 2018. godinu. Isti se donosi u cilju upravljanja kadrovima i obuhvata jedinstvene standarde za upravljanje ljudskim resursima. Kadrovski plan se sastoji od zbirnih i pojedinačnih podataka o zaposlenima u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, kao i od podataka koji se odnose na nova zapošljavanja u godini za koju se kadrovski plan donosi. Tabelarni prikaz kadrovskog plana obuhvata:

- broj državnih službenika i namještenika po svakom radnom mjestu, odnosno zvanju, koji su u radnom odnosu na neodređeno i određeno vrijeme,
- broj potrebnih državnih službenika i namještenika, po svakom radnom mjestu, odnosno zvanju, u godini za koju se donosi kadrovski plan,
- broj pripravnika, po nivou kvalifikacije obrazovanja i vrsti stručne spreme, kao i broju potrebnih pripravnika,
- broj službenika koji će ispuniti uslov za penziju,
- druge podatke od značaja za kadrovsko planiranje.

Broj zaposlenih u Fondu na dan 31.12.2017. godine:

<b>Broj službenika neodređeno/određeno</b>	<b>Broj pripravnika</b>	<b>Broj službenika i namještenika koji će ispuniti uslov za penziju u 2018. godini</b>
206	2	1

Od 206 zaposlenih, njih 6 zaposleno je na određeno vrijeme, dok 200 službenika i namještenika imaju rješenje na neodređeno vrijeme. U Fondu su radi obavljanja pripravnčkog staža zaposlena 2 pripravnika sa visokim obrazovanjem (Ekonomski fakultet) u Odsjeku za obračun i isplatu prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja- Sektor za obračun, isplatu prava i računovodstvene poslove iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja.

U izvještajnom periodu, donijeto je 9 rješenja o prestanku radnog odnosa, od čega 1 rješenje kao osnov prestanka radnog odnosa ima otkaz zaposlenog zbog prelaska u drugi organ, odnosno 8 rješenja zbog ispunjenja uslova za starosnu penziju službenika/ce, od čega 6 po sili zakona, a 2 na zahtjev zaposlenog/e.

<b>Pravni osnov prestanka radnog odnosa</b>	<b>Broj donijetih rješenja</b>
Po sili zakona (starosna i invalidska penzija)	6
Otkaz zaposlenog zbog ispunjenja uslova za penziju	2
Otkaz zaposlenog zbog prelaska kod drugog poslodavca	1
Ukupno:	9

Imajući u vidu činjenicu da je u Fondu u posljednje četiri godine drastično smanjen broj izvršilaca, na bazi prirodnog odliva i na druge zakonom propisane načine, neophodno je izvršiti popunu upražnjenih radnih mjesta, a u cilju donošenja Odluke o pokretanju postupka za popunu radnih mjesta, Fond je u 2017. godini dobio od nadležnog ministarstva potvrdu o obezbijeđenim finansijskim sredstvima za raspisivanje javnog oglasa i popunu 14 radnih mjesta u

zvanjima načelnika, višeg unutrašnjeg revizora, samostalnih savjetnika I, samostalnih savjetnika II, samostalnih savjetnika III i samostalnih referenata.

U I kvartalu 2017. godine izvršena je popuna radnih mjesta na neodređeno vrijeme sa 8 izvršioaca, i to: samostalni/a savjetnik/ca III za sprovođenje inostranog osiguranja za 2 izvršioaca; samostalni/a savjetnik/ca III za sprovođenje osiguranja Područna jedinica Podgorica-mjesto rada Danilovgrad; samostalni/a savjetnik/ca III za obradu podataka matične evidencije- Područna jedinica Podgorica; samostalni/a savjetnik/ca III za obradu podataka matične evidencije- Područna jedinica Pljevlja- 2 izvršioaca; samostalni/a savjetnik/ca III za sprovođenje osiguranja- Područna jedinica Berane- mjesto rada Andrijevića i samostalni/a savjetnik/ca III u Službi za poslove organa upravljanja i odnose s javnošću.

U II kvartalu 2017. godine izvršena je popuna radnih mjesta na neodređeno vrijeme sa 3 izvršioaca u zvanju namještenik/ca (higijeničar/ka).

U IV kvartalu 2017. godine izvršena je popuna radnih mjesta na neodređeno vrijeme sa 3 izvršioaca u sledećim zvanjima: samostalni/a savjetnik/ca II za sprovođenje osiguranja- Područna jedinica Bijelo Polje; samostalni/a referent/kinja (arhivar/ka)- Područna jedinica Bijelo Polje i samostalni/a referent/kinja (arhivar/ka)- Područna jedinica Podgorica-mjesto rada Danilovgrad.

U Fondu su u IV kvartalu 2017. godine angažovane 2 pripravnice sa završenim Ekonomskim fakultetom u Odsjeku za obračun i isplatu prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja.

<b>Broj zaposlenih na neodređeno vrijeme u 2017. godini</b>	<b>Broj zaposlenih na određeno vrijeme u 2017. godini</b>
14	2-pripravnici

Takođe, u IV kvartalu, pokrenuta je procedura popune sljedećih radnih mjesta na neodređeno vrijeme: samostalni/a savjetnik/ca III za sprovođenje osiguranja Područna jedinica Podgorica; samostalni/a savjetnik/ca II za sprovođenje osiguranja Područna jedinica Bijelo Polje- mjesto rada Mojkovac i viši/a namještenik/ca (domar vozač) u Službi za opšte poslove.

Procedura popune ovih radnih mjesta je i dalje u toku kod organa uprave nadležnog za poslove upravljanja kadrovima (Uprava za kadrove).Shodno usvojenim izmjenama i dopunama Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Stručne službe Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Odsjek za ljudske resurse je u toku 2017. godine donio rješenja o raspoređivanju i rješenja o zaradi za zaposlene Fonda. Broj žalbi podnijet na ta rješenja iznosio je 2 žalbe i obje su u postupcima pred Komisijom za žalbe odbijene, odnosno potvrđena su rješenja Fonda PIO.

Zakonom o državnim službenicima i namještenicima uvedena je i obaveza donošenja planova integriteta za sve državne organe, u skladu sa smjernicama organa uprave nadležnog za antikorupcijske poslove- Agencije za sprečavanje korupcije. Plan integriteta je interni antikorupcijski dokument u kome je sadržan skup mjera pravne i praktične prirode kojima se sprečavaju i otklanjaju mogućnosti za nastanak razvoj različitih oblika koruptivnog ponašanja u okviru organa kao cjeline, pojedinih organizacionih jedinica i pojedinačnih radnih mjesta, a koji nastaje kao rezultat samoprocjene izloženosti organa rizicima za nastanak i razvoj korupcije, nezakonitog lobiranja i sukoba interesa kao i izloženosti etički i profesionalno neprihvatljivim postupcima.

Pored navedenog, Odsjek vrši blagovremeno ažuriranje svih podataka koji se unose u Centralnu kadrovsku evidenciju kroz program KIS-a. Centralna kadrovska evidencija obuhvata podatke o državnim službenicima i namještenicima, i to: ime, prezime, jedinstveni matični broj kao i druge podatke od značaja za upravljanje kadrovima.

Takođe, Odsjek za ljudske resurse je tokom godine aktivno učestvovao na seminarima i obukama organizovanim od strane Uprave za kadrove, a koji se prije svega tiču jačanja vještina zaposlenih u oblasti upravljanja ljudskim resursima,

strateškog planiranja, liderstva, vođenja intervjua kao i jačanja kapaciteta za kadrovsko planiranje zaposlenih, kao i primjene novog Zakona o upravnom postupku.

U cilju stručnog osposobljavanja tri lica angažovana na poslovima portira uspješno su završila program osposobljavanja za zanimanje zaštitara lica i imovine, u skladu sa Pravilnikom o osposobljavanju zaštitara lica i imovine propisanim od Ministarstva unutrašnjih poslova.

Odsjek je uporedo sa aktivnostima koje su naprijed navedene obavio i ostale radne zadatke, koji između ostalog podrazumijevaju svakodnevnu komunikaciju sa drugim organima državne uprave, prije svega sa Upravom za kadrove i Komisijom za žalbe.

### **4.3 SLUŽBA ZA OPŠTE POSLOVE**

U Službi za opšte poslove, shodno Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u Fondu, vrše se poslovi koji se odnose na:

- vođenje opštih, administrativnih i tehničkih poslova;
- praćenje propisa iz oblasti službeničkih odnosa i izrade akata o ostvarivanju prava iz radnih odnosa zaposlenih;
- vođenje personalne evidencije;
- pripremu i dostavljanje izvještaja o prisutnosti na radu, za obračun zarada i naknada;
- pripremu akata za obračun zarada, naknada i drugih primanja zaposlenih;
- primjenu propisa iz oblasti zaštite na radu;
- pravilno čuvanje i upotrebu pečata; primanje, klasifikaciju, raspoređivanje i otpremanje pošte; štampanje i fotokopiranje;
- umnožavanje materijala, arhiviranje i čuvanje dokumentacije; obezbjeđenje čuvanja i tekućeg održavanje na objektima Fonda;
- obavljanje portirskih poslova i poslova telefonske centrale, prevoza i pružanja pojedinih ugostiteljskih usluga za potrebe Fonda;
- čišćenje i obezbjeđivanje održavanja higijene u poslovnim prostorijama Fonda i druge poslove za potrebe Fonda.



U toku izvještajnog perioda, u arhivi Fonda, vršeno je: neposredno primanje podnesaka, akata i drugih pošiljki, primanje pošte preko poštanske službe, otvaranje i pregled pošiljki, razvrstavanje i raspoređivanje akata, evidentiranje istih u djelovodnik, interna dostava i otpremanje akata putem poštanske službe kao i putem dostavljača.

U toku 2017. godine arhiva Fonda je zaprimila ukupno 37. 999 podneska i drugih akata. Od toga 11.204 administrativnih zabrana, sudskih rješenja o izvršenju, odnosno rješenja o izvršenju dostavljenih od strane javnih izvršitelja. Kroz djelovodnu knjigu „Obračun i isplata prava“ zavedeno je ukupno 18.957 podnesaka, akata i drugih pošiljki od čega 588 zahtjeva za tuđu njegu i pomoć.

Kroz „Opšti djelovodnik“ zavedeno je ukupno 5.102 akata, a koji se prije svega odnose kako na saradnju Fonda sa drugim državnim organima, tako i na komunikaciju sa raznim pravnim i fizičkim licima. Ukupan broj zavedenih sudskih predmeta, odnosno tužbi i opomena pred utuženje iznosi 1.288. U 2017. godini zavedeno je ukupno 1.448 računa i putnih naloga.

Opšti djelovodnik	Obračun i isplata prava	Administrativne i sudske zabrane	Sudski djelovodnik	Računi i putni nalozi
5.102	18.957	11.204	1.288	1.448

Takođe, treba napomenuti da se u okviru segmenta djelovanja Službe za opšte poslove saglasno sprovedenom projektu elektronske arhive i integracije sa UCM-om Fonda svi poslovi iz navedenog opsega funkcionisanja, uprkos smanjenom kadrovskom kapacitetu, blagovremeno i ažurno izvršavaju.

Vođenje evidencija iz oblasti ekonomata je u potpunosti usaglašeno sa stanjem u materijalnom knjigovodstvu. Područne jedinice i drugi organizacioni djelovi Fonda redovno i blagovremeno su po specifikacijama snadbjevani kancelarijskim i drugim sitnim inventarom. Pored navedenog, zaposleni u Službi za opšte poslove redovno su pružali tehničku podršku svim organizacionim jedinicama.

Poslovi portirske službe (prema mjesečnom utvrđenom rasporedu rada), kao i rad višeg namještenika-ugostitelja obavljani su ustaljenom dinamikom i obimom, o čemu je vođena propisana evidencija.

U ovom izvještajnom periodu vođena je i evidencija o troškovima servisiranja, redovnom održavanju, tehničkom pregledu i pranju vozila Fonda, kao i dnevna evidencija rasporeda vozača na radnim zadacima.

Takođe, u skladu sa zakonskim propisima iz oblasti zaštite na radu, redovno je vršena kontrola aparata i sredstava protivpožarne zaštite, kao i hidrantske mreže u Centralnoj zgradi Fonda i u Područnoj jedinici Podgorica.

U izvještajnom periodu, Služba za opšte poslove se, kada je to iziskivala potreba, starala oko servisiranja i redovnog funkcionisanja sistema protivprovalne alarmne signalizacije u Centralnoj zgradi Fonda PIO, sistema video nadzora, pokretne rampe na ulazu, fotokopir aparata i dr.

Saglasno Upustvu o evidenciji prisutnosti na radu zaposlenih u Fondu kojim se uređuju procedure vođenja evidencije prisutnosti na radu, sistem izvještavanja, preciziraju ovlašćeni službeniciu sistemu razmjene podataka, rokovi za izradu

izvještaja, kao i druge aktivnosti koje se odnose na izvještavanje i vođenje evidencija prisutnosti na radu zaposlenih u stručnoj službi Fonda PIO Crne Gore, i u skladu sa uvedenim video nadzorom i sistemom upotrebe elektronske kartice zaposlenih prilikom svakog ulaska i izlaska iz objekta Fonda, tokom ovog perioda, vršena je kontrola prisutnosti na radu zaposlenih. Izvještaji se rade na sedmičnom nivou po zbrajanju podataka unose se zbirni pokazatelji u konačne izvještaje, koji se rade svakog 20. u tekućem mjesecu za period od 21. prethodnog mjeseca. Posebna softverska aplikacija generiše statističke izvještaje o prisutnosti na dnevnom, sedmičnom i mjesečnom nivou: po organizacionim cjelinama, zaposlenima i tipovima prolaska (službeno/privatno) i izvještaje o radnom vremenu: dolascima i odlascima zaposlenog sa brojem sati. Načelnik Službe za opšte poslove sačinjava dnevni, sedmični i mjesečni izvještaj o prisutnosti na radu zaposlenih. Dnevni i sedmični izvještaji se dostavljaju Direktorima Fonda na uvid, dok se mjesečni izvještaji dostavljaju pomoćnicima direktora na paraf, prije njegovog upoznavanja sa istim, najkasnije do 23. u tekućem mjesecu.

## **5. SEKTOR ZA PRUŽANJE PRAVNE POMOĆI U POSTUPKU OSTVARIVANJA PRAVA IZ PENZIJSKOG I INVALIDSKOG OSIGURANJA I UNUTRAŠNJU REVIZIJU**

Sektor za za pružanje pravne pomoći u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja i unutrašnju reviziju čine dvije organizacione jedinice i to:

- Odsjek za unutrašnju reviziju
- Odsjek za pružanje pravne pomoći u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja

### **5.1 Odsjek za unutrašnju reviziju**

U skladu sa članom 28. Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru („Sl.list Crne Gore“ br.73/08 i 20/11. godine), Odsjek za unutrašnju reviziju Fonda PIO Crne Gore (u daljem tekstu: Fond) dužan je da dostavi godišnji izvještaj o radu Odsjeka za unutrašnju reviziju rukovodiocu subjekta.

Djelokrug i način rada Odsjeka za unutrašnju, uloga i zadaci unutrašnje revizije, prava i odgovornosti rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju i revizora definisani su Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i Pravilnikom o načinu i postupku rada unutrašnje revizije („Sl. list Crne Gore“ br. 32/09), Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Stručne službe Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja i Pravilnikom o internoj reviziji Fonda penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore.

Povelja unutrašnje revizije ( broj 01-2540 od 16.09.2016.godine) je interni akt Fonda PIO kojom se uređuju svrha i cilj unutrašnje revizije , djelokrug rada nezavisnost i objektivnost, osnovni principi unutrašnje revizije, ovlašćenja i odgovornosti rukovodioca Sektora za pružanje pravne pomoći i unutrašnju reviziju, odgovornost direktora u pogledu unutrašnje revizije u Fondu, osiguranje

kvaliteta, kao i saradnja sa Centralnom jedinicom za harmonizaciju Ministarstva finansija i Državnom revizorskom institucijom.

## **Ciljevi i obim**

Primarna uloga unutrašnje revizije je da obezbijedi nezavisno objektivno uvjeravanje rukovodiocu subjekta o tome da li je u subjektu uspostavljen adekvatan sistem finansijskog upravljanja i kontrola koji obezbeđuje dobro upravljanje rizicima.

Usluge uvjeravanja se odnose na obavljanje angažmana unutrašnje revizije. One uključuju ocjenu dokaza od strane unutrašnjeg revizora sa ciljem formiranja objektivnog mišljenja ili zaključaka o organizaciji, operaciji, funkciji, procesu, sistemu ili drugom pitanju. Prirodu i obuhvat uvjeravanja određuje unutrašnji revizor.

Cilj unutrašnje revizije je dodavanje vrijednosti i unaprijeđenje poslovanja subjekta, kao alata u rukama upravljačke strukture koja treba da doda vrijednost identifikovanjem novih mogućnosti za ostvarivanje ciljeva subjekta, za unapređenje poslovanja i za smanjivanje izloženosti riziku, kako kroz uvjeravanje tako i kroz konsultanske usluge.

Unutrašnja revizija ima ulogu da ocijeni: sistem unutrašnjih finansijskih kontrola, efikasnost i efektivnost djelovanja svakog poslovnog sistema, primjene politika i procedura. Izvještava rukovodioca subjekta o nalazima i daje preporuke u kojima predlaže način za unapređenje sistema.

Unutrašnja revizija je obrazovana radi nezavisne i nepristrasne ocjene poslovanja u svim segmentima poslovanja Stručne službe Fonda. U skladu sa djelatnošću Fonda Odsjek za unutrašnju reviziju doprinosi ukupnim poslovnim rezultatima putem pružanja kvalitetnih revizijskih usluga i savjetodavnih usluga, kao i konsultantskih usluga za zadatke inicirane od strane rukovodioca subjekta sa ciljem poboljšanja procesa upravljanja rizikom, a sve u pravcu unapređenja opšte politike poslovanja Fonda i obezbjeđenja efikasnog ostvarivanja prava osiguranika

i korisnika, kao i pružanje stručne pomoći. Unutrašnja revizija u Fondu kontinuirano se upoznaje sa planovima rada i poslovanjem Fonda, internim aktima, nalogima direktora i svim ostalim dokumentima koji se tiču djelatnosti Fonda, kao i kroz učešće rukovodioca interne revizije na redovnim sastancima rukovodstva.

Cilj pripreme izvještaja Odsjeka za unutrašnju reviziju za 2017. godinu je da se upozna Upravni odbor i menadžment Fonda o radu ovoga Odsjeka u 2017. godini.

Kadrovska popunjenost Odsjeka za unutrašnju reviziju:

- sistematizovan broj: 4
- popunjeni broj: 3

U 2017. godini, Odsjek za unutrašnju reviziju obavio je četiri (godišnjim planom) predviđene revizije.

## **Način i postupak sprovođenja revizija**

Sprovođenje revizija u organizacionim jedinicama vršeno je u skladu sa Pravilnikom o načinu i postupku rada unutrašnje revizije.

Prilikom svake revizije, prvo je obavljen razgovor sa rukovodiocem organizacione jedinice i prikupljene određene informacije i podaci nakon čega je vršena revizija usklađenosti u postupku ostvarivanja prava iz PIO. U postupku je vršena revizija poslovnih procesa koji se obavljaju u organizacionoj jedinici, a u vezi su sa pojedinačnom revizijom, koja je predmet revizije.

Od revizija predviđenih Strateškim i Godišnjim planom četiri su predviđene i iste sprovedene i za iste su izrađeni konačni revizorski izvještaji:

- Postupanje Područne jedinice Podgorica po zahtjevima kod kojih je rok za rješavanje istekao.
- Proces donošenja rješenja Područne jedinice Podgorica u predmetima porodičnih penzija za djecu koja su navršila 24, 25, i 26 godina života do 05.05.2017. godine.
- Revizija poslovanja Odsjeka za obračun i isplatu prava
- Poslovanje Odsjeka za inostrano osiguranje primjenom Međunarodnih sporazuma

Revizor je tokom revizije koristio sljedeće metode:

- intervju sa službenicima
- pregled dokumentacije
- testiranje unutrašnjih kontrola, na temelju slučajno odabranog uzorka.

### **Revizija: Postupanje Područne jedinice Podgorica po zahtjevima kod kojih je rok za rješavanje istekao**

Revizija je sprovedena prema metodologiji zasnovanoj na reviziji sistema koju je propisalo Ministarstvo finansija Crne Gore.

Pregledom dokumentacije i na osnovu intervjua sa učesnicima u procesu postupanja Područne jedinice Podgorica po zahtjevima kod kojih je rok za rješavanje istekao utvrđeno je da unutrašnje kontrole funkcionišu, ali su u određenim oblastima potrebna unapređenja u cilju bolje efikasnosti procesa, pa su u tom smislu date i određene preporuke.

### **Revizija: Proces donošenja rješenja Područne jedinice Podgorica u predmetima porodičnih penzija za djecu koja su navršila 24, 25, i 26 godina života do 05.05.2017. godine**

Revizija je obuhvatila cjelokupan proces donošenja rješenja Područne jedinice Podgorica u predmetima porodičnih penzija za djecu koja su navršila 24, 25 i 26

godina, a koja se odnose na obustave, uspostavljanje i prestanak prava na uživanje porodične penzije, kao i zaprimanje i evidentiranje potvrda o školovanju.

Pregledom dokumentacije i na osnovu intervjua sa učesnicima u procesu donošenja rješenja područne jedinice Podgorica u predmetima porodičnih penzija za djecu koja su navršila 24, 25 i 26 godina života do 05.05.2017. godine utvrđeno je da kontrole funkcionišu, ali su u određenim oblastima potrebna izvjesna unapređenja u cilju bolje efikasnosti procesa, pa su u tom smislu date i određene preporuke.

### **Revizija: Poslovanje Odsjeka za obračun i isplatu prava**

Cilj revizije je utvrditi adekvatnost i efektivnost unutrašnjih kontrola u okviru poslovnih procesa u Odsjeku za obračun i isplatu prava, pri čemu bi proces postupanja prema pomenutim aktima bio u skladu sa važećim zakonskim i drugim procedurama.

Revizija je obuhvatila cjelokupan proces zaprimanja rješenja, zaključaka i drugih akata od strane inostranog i područnih jedinica, koji se Odsjeku za obračun i isplatu prava dostavljaju u papirnoj i elektronskoj formi i postupanje u skladu sa njima. Zatim proces zaprimanja administrativnih zabrana po osnovu komercijalnih ugovora i rješenja o izvršenju dostavljenim od strane sudova i drugih nadležnih državnih organa kao i postupanje u skladu sa istim, proces zaprimanja i izdavanja potvrda o životu, postupak zavodjenja gore navedenih akata kroz centralnu arhivu fonda PIO, odlaganja u korisničke dosijee i skeniranje istih.

Revizija u Odsjeku za obračun i isplatu prava obavljena je na osnovu uvida u spiskove poslatih rješenja ovom Odsjeku za period od 12.06. do 29.06.2017. godine.

Pregledom dokumentacije i na osnovu intervjua sa učesnicima u poslovnim procesima u Odsjeku za obračun i isplatu prava utvrđeno je da kontrole



funkcionišu, ali su u određenim oblastima potrebna izvjesna unapređenja u cilju bolje efikasnosti procesa, pa su u tom smislu date i određene preporuke.

## **Revizija: Poslovanje Odsjeka za inostrano osiguranje i ostavriavanje prava primjenom Međunarodnih sporazuma**

Revizija je obuhvatila cjelokupan proces vođenja postupka za utvrđivanje činjeničnog stanja, sve u cilju izrade nacrtu rješenja, a na osnovu Sporazuma o socijalnom osiguranju sa državama ugovornicama.

Revizija u Odsjeku za inostrano osiguranje obavljena je na osnovu uvida u spiskove, traženih dokumenata, dosijea dostavljenih na uvid od strane Odsjeka za inostrano osiguranje. Pomenuti spiskovi se odnose na predmete kod kojih je rok za rješavanje istekao, riješene podneske po zahtjevu za zadati interval u ovom slučaju za period od 01.01.2017. do 31.03.2017. godine, spisa, neriješeni podnesci po isteku roka od zadatag broja mjeseci, spisak korisnika porodičnih penzija- djeca (do 24 i 26 godina), korisnika invalidskih penzija sa kontrolnim pregledom.

Pregledom dokumentacije i na osnovu intervjuu sa učesnicima u vođenja postupka za utvrđivanje činjeničnog stanja, sve u cilju izrade nacrtu rješenja, a na osnovu Sporazuma o socijalnom osiguranju sa državama ugovornicama utvrđeno je da kontrole funkcionišu, ali su u određenim oblastima potrebna izvjesna unapređenja u cilju bolje efikasnosti procesa, pa su u tom smislu date i određene preporuke.

U prethodno navedenim revizijama, shodno zakonskim propisima, aktivnosti unutrašnje revizije odnosile su se na sačinjavanje plana za realizaciju konkretne unutrašnje revizije. Rukovodiocu jedinice koja je bila predmet revizije poslato je obavještenje o vršenju revizije, koje sadrži jasne naznake o predmetu, ciljevima i obuhvatu revizije, datumu početka i revizoru koji će vršiti reviziju. Potom je sproveden postupak evidentiranja sistema, na način što je neposrednim uvidom,

pregledom procedura i razgovorom sa zaposlenima utvrđen način odvijanja procesa. Definisani su kontrolni ciljevi, a potom izvršeno testiranje na osnovu neposrednog uvida u pojedinačne predmete. Testiranjem je ocijenjen stepen operativnosti revidiranog sistema, odnosno nivo adekvatnosti sistema kontrola u tim procesima. Zatim je izrađen nacrt revizorskog izvještaja i isti dostavljen rukovodiocu jedinice, u cilju njegovog informisanja o sadržaju nacrta. Potom je u organizacionoj jedinici održan sastanak, sa ciljem da se postigne zajedničko razumijevanje samog sadržaja nacrta izvještaja, izbjegne nerazumijevanje ili pogrešno tumačenje činjenica, kao i da se omogući iznošenje mišljenja druge strane o nalazima i preporukama. Nakon završnog sastanka, izvršena je dopuna revizorskog izvještaja i uvažene određene činjenice na koje je ukazano, te je nakon toga sačinjen konačan revizorski izvještaj sa akcionim planom. Akcioni plan sadrži svaku preporuku iz revizorskog izvještaja, komentare rukovodstva u vezi sa preporukama, odgovorno lice (ime i funkciju osobe) koje preuzima odgovornost za sprovođenje preporuka, kao i rok za njihovo sprovođenje.

Revizije su obavljene uz maksimalnu saradnju subjekta revizije, pri čemu je obezbijeđen pristup svim potrebnim podacima i dokumentima, koji su bili neophodni za efikasno vršenje revizije.

U posljednjem kvartalu 2017. godine, započete su pripremne aktivnosti Odsjeka na praćenju realizacije datih preporuka, i sačinjen godišnji plan za 2018. godinu.

## **5.2 Odsjek za pružanje pravne pomoći u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja**

Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Stručne službe Fonda PIO, formiran je Odsjek za pružanje pravne pomoći u postupku ostvarivanja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, u cilju organizacije rada informativnog šaltera na kome će se pružati informacije strankama, neposredno i putem namjenske telefonske linije, obezbjeđivati pravna pomoć i pružanje informacija osiguranicima i korisnicima u postupku ostvarivanja i korišćenja prava iz penzijskog i invalidskog osiguranja, radi pružanja informacija osiguranicima i

korisnicima prava o pitanjima iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja na jednom mjestu.

Aktivnosti na uređenju šalter sale su okončane i ista je stavljena u funkciju. Obzirom da još uvijek nisu popunjena radna mjesta u okviru ovog odsjeka, ove poslove su obavljali zaposleni iz Područne jedinice Podgorica u zavisnosti od vrste pravne pomoći koju je potrebno pružiti.

## **6. SEKTOR ZA INFORMACIONE TEHNOLOGIJE**

U sektoru za Informacione tehnologije obavljaju se poslovi eksploatacije aplikativnog softvera upravljanje i održavanje mrežno-komunikacione, serverske infrastrukture, obezbjeđenja podataka, sistemskog softvera, upravljanje elektronskom arhivom, održavanje periferne računarske opreme itd. IT sistem je baziran na troslojnoj arhitekturi koja za osnovu ima Oracle platformu (Oracle 11g RAC).

Pored redovnih aktivnosti službenici ovog sektora bili su angažovani u radu sa državnim revizorima koji su izvršili reviziju informacionog sistema Fonda PIO. Revizija informacionog sistema segmentirala se na ocjenu poštovanja mjera informacione bezbjednosti u skladu sa zakonskim propisima, odnosno mjera informacione bezbjednosti fizičke zaštite i informaciona bezbjednost podataka koji se obrađuju, skladište ili prenose u informacioni sistem. Na osnovu utvrđenog činjeničnog stanja date su određene preporuke, čijom realizacijom će se unaprijediti bezbjednost informacionog sistema Fonda.

Organizaciono, Sektor je podijeljen na tri odsjeka:

- Odsjek za projektovanje, razvoj i održavanje aplikativnog softvera
- Odsjek za sistemski softver i obradu
- Odsjek za vođenje elektronske evidencije

### **6.1 Odsjek za projektovanje, razvoj i održavanje aplikativnog softvera**

U odsjeku su se vršile redovne aktivnosti koje se odnose na održavanje i doradu softverskog rješenja koje se koristi u Fondu PIO. IT sistem u Fondu PIO u

potpunosti je prilagođen i pruža potpunu podršku poslovnim procesima u Fondu PIO. Tokom 2017 godine radile se se aktivnosti na održavanju softvera za podsisteme:

- Poslovno aplikativnog softvera i
- Tzv „core” aplikacija sa modulima:
  - Aktivni osiguranici
  - Matična evidencija penzionera (novi i stari zakoni)
  - Kancelarijsko poslovanje
  - Isplata prava
  - Razmjena xml poruka sa sistemom u Poreskoj upravi
  - Razmjena xml poruka sa Centralnim Registrom Stanovnika

Od aktivnosti koje se odnose na održavanje i prilagođavanje navedenih modula izdvajamo:

- Sređivanje matičnih podataka aktivnih osiguranika njihovim upraivanjem sa podacima koji se nalaze u Centralnom registru stanovništva
- Sređivanje matičnih podataka penzionera njihovim uparivanjem sa Centralnim registrom stanovnika
- Analiza i prečišćavanje podataka o penzionerima kod kojih je upit iz CRSa vratio upunjen datum smrti.
- Aktivnosti na prečišćavanju podataka, pogotovo kod porodičnih penzija, prilikom akcije zamjene i dopune nedostajućih matičnih brojeva.
- Izrada novih izvještaja po zahtjevima korisnika
- Dorada kontrola po zahtjevima korisnika
- Uparivanje podataka sa starog sistema
- Kreiranje i gašenja korisničkih naloga po zahtjevu
- Podrška u radu krajnjim korisnicima
- Obrade obračuna penzija
- Automatsko formiranje obustava
- Slanje elektronskih fajlova za isplatu bankama
- Redovno slanje elektronske prijave novih korisnika prava iz PIO ka registru obveznika i osiguranika u Poreskoj upravi

- Elektronska obrada M4 obrazaca koja obuhvata kontrolu podataka dobijenih od obveznika uplate doprinosa, davanje instrukcija u cilju otklanjanja postojećih grešaka, štampanje kolektivnih prijava i ažuriranje baze podacima sa ovjerenih i potpisanih kolektivnih M4 prijava.
- izmjene svih automatskih rješenja, odnosno izrada novih rješenja u skladu sa izmjenama Zakona o upravnom postupku, implementacija novih tipova rješenja i njihova automatizacija,
- izrada specifikacije automatskih rješenja za ostvarivanje prava na penziju korisnicama kojima je prestalo pravo na naknadu po osnovu rođenja troje I više djece na osnovu čl.5 Zakona o izvršenju Odluke Ustavnog suda Crne Gore U-I broj 6/16 od 19. aprila 2017. godine, testiranje i dodjela ovlašćenja korisnicima i specifikacija dodatnih kontrola za automatizaciju uspostavljanja isplate penzija za korisnice naknada po osnovu rođenja 3 i više djece i izrada uputstva za korisnike,
- Aktivnosti u vezi automatizacije izračuna visine prava na starosnu i porodičnu penziju po Zakonu o Vojsci Crne Gore
- Omogućena evidencija po odštetnim zahtjevima – Potraživanja od Fonda PIO CG
  - Forma za formiranje preračuna po odštetnom zahtjevu
  - Forma za evidenciju pojedinačnih plaćanja po odštenom zahtjevu
  - Forma za masovni unos uplata po odštetnom zahtjevu
  - Izvještaj o statusu i plaćanju po odštenim zahtjevima za fond odnosno državu
- Izmjena procedure obračuna obustava zbog izmjene izračuna poreza na penzije državnih funkcionera
- Spiskovi o korisnicama prava na penziju koje su prešle na korištenje naknade za majke sa troje I više djece za potrebe Ministarstva rada i socijalnog staranja
- Detaljni izvještaji vezani za Montenegro Prost update
- Izvještaji vezani za za preuzete korisnike iz Fonda SOVO
- Uparivanja po potraživanjima Fond-a PIO CG i od Fond-a PIO CG po odštetnim zahtjevima sa fondovima Srbije i Hrvatske

## 6.2 Odsjek za sistemski softver i obradu

Standardne aktivnosti koje su realizovane tokom 2017 godine u odsjeku su:

- Održavanje mrežno-komunikacione infrastrukture (mrežni uređaji i protokoli)
- Održavanje serverske infrastrukture (bazni, aplikativni, mail serveri...)
- Održavanje radnih stanica i perifernih uređaja
- Održavanje sistemskog softvera na serverima i radnim stanicama (linux, windows)
- Briga o sigurnosti sistema
- Održavanje antivirus zaštite
- Sprovedenje backup procedura
- Održavanje baze podataka
- Održavanje IP telefonije
- Održavanje sistema za prevenciju upada u računarsku mrežu Fonda
- Održavanje LAN konekcija ka mreži državnih organa i Poreskoj upravi
- Održavanje WAN konekcija ka Područnim jedinicama
- Uspostavljanje sigurnog načina razmjene podataka (kriptovanjem) prema ino bankama u Sloveniji i Hrvatskoj i prema Fondu PIO Slovenije
- Zamjena diskova, koji su otkazali uslijed starosti, na serverskoj infrastrukturi
- Redovni i vanredni obilasci područnih jedinica i servisiranje opreme
- Razmjena kriptovanih podataka sa Fondovima PIO iz regiona
- Razmjena podataka (kriptovanjem) prema ino bankama u Sloveniji i Hrvatskoj i prema Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije;
- Prelazak na napredniju verziju centralizovanog antivirusnog sistema na svim radnim stanicama;
- Prelazak na napredniju verziju servera za administraciju antivirusne zaštite
- Prelazak na napredniju softversku verziju aktivnih mrežnih uređaja;
- Instalacija novo nabavljene računarske opreme (štampači, skeneri, kompjuteri);
- Zbog nedostatka prostora na lunu koji je prezentovan UCM serveru, u avgustu je dodijeljen novi lun od 3TB i novi eksterni disk od 3TB za backupiranje i izvršeno je kopiranje fajlova. Korisnici su nesmetano radili.

Kao rezultat rada navodimo da je sistem tokom 2017 godine bio raspoloživ 100% vremena, tj nije bilo situacija da je sistem oboren usljed djelovanja kvarova, virusa ili nekog drugog uzroka. Sve mjesečne obrade penzija su izvršene u predviđenim rokovima te nije bilo zakašnjenja po pitanju mjesečnih isplata penzija.

Na redovnim godišnjim susretima penzionih Fondova iz regiona, ukazana je fleksibilnost našeg IT sistema u komunikaciji sa drugim takvim sistemima u okruženju. Potpisani su protokoli o razmjeni podataka sa fondovima Slovenije i Hrvatske, Srbije i Republike Srpske. Sa ovim fondovima su definisani i tehnički protokoli o razmjeni podataka pri čemu, sa slovenačkim fondom je dogovorena razmjena putem web servisa. Sa ostalim fondovima, usled njihove tehničke nemogućnosti da se razmjena radi naprednijim tehnologijama, dogovorena je razmjena putem fajlova i sftp- protokola.

### **6.3 Odsjek za vođenje elektronske evidencije**

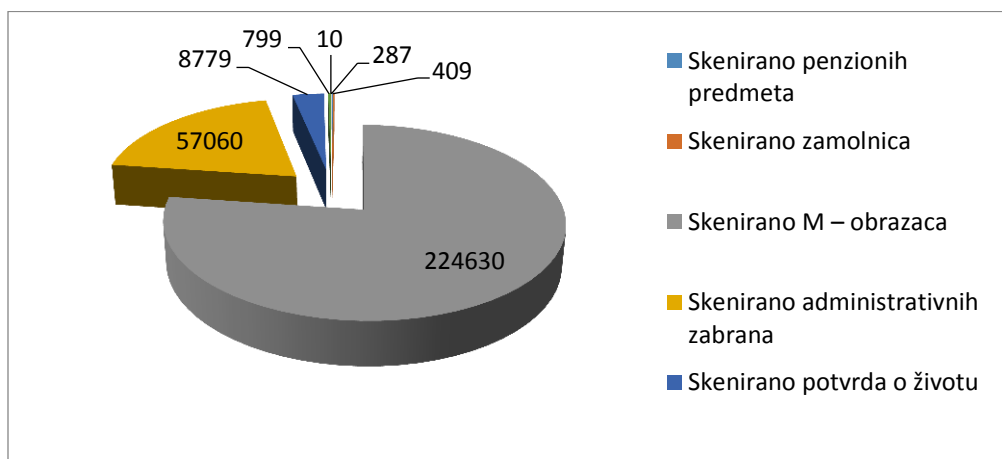
U Odsjeku su se radili standardni poslovi koji se odnose na digitalizovanje i pohranjivanje dokumenata. Za potrebe Odsjeka za sprovođenje inostranog osiguranja, skeniranju predmeta i zamolnica dat je prioritet, tako da je ostvarena dnevna ažurnost u njihovoj obradi. Svi penzioni predmeti su kroz aplikaciju prethodno potvrđeni, fizički obrađeni i posle skeniranja razduženi. Zamolnice, su takođe prošle fizičku obradu i nakon skeniranja su uz propratni akt vraćeni INO osiguranju. Redovni poslovi se se odnosili ina skeniranje administrativnih zabrana, svih vrsta M obrazaca, predmeta i rekonstrukciju predmeta na zahtjev korisnika (u protekloj godini bilo je 25 takvih rekonstrukcija predmeta). Takođe vršene su pretrage i pronalaženje određenog broja M-obrazaca u skladu sa zahtjevima nadležnih državnih organa.



U odsjeku za vođenje elektronske evidencije odrađeni su sledeći poslovi:

Skenirano penzionih predmeta	287
Skenirano zamolnica	409
	224.6
Skenirano M – obrazaca	30
Skenirano administrativnih zabrana	57.060
Skenirano potvrda o životu	8.779
Skeniran - poseban staz	799
Skenirala odstetnih zahtijeva	10

Prema zahtjevima područnih odjeljena odrađene su rekonstrukcije penzionih predmeta koji su mikrofilmovani ili skenirani.



Za potrebe Odsjeka za obradu podataka matične evidencije skenirano je **224.630** M obrazaca. U procesu skeniranja M-obrazaca naišlo se na jedan broj obrzaca koji nije mogao biti skeniran Upitima kroz aplikaciju izvršena je kontrola obrazaca koji nisu mogli biti skenirani, oni su vraćni Matičnoj evidenciji **4.575**, uz napomenu zašto nisu mogli biti skenirani. Vršena je i osnovna kontrola skeniranih M obrazaca.

Za potrebe Odsjeka za obradu podataka matične evidencije počelo je 14.12.2017. skeniranje Prijave podataka matične evidencije o osugaranicima koje se odnose na period do 1970.godine.

Dorađena je poslovna aplikacija koja je omogućila skeniranje ovih obrazaca.

Za potrebe Odsjeka za sprovođenje inostranog osiguranja,. Skenirano je **287** penzionih predmeta i **409** Zamolnica. Svi penzioni predmeti su kroz aplikaciju prethodno potvrđeni, fizički obrađeni i posle skeniranja razduženi. Od marta skeniranje inostranih predmeta i zamolnica vrše službenici

Odsjeka za sprovođenje inostranog osiguranja.

Za potrebe Odsjeka za obračun i isplatu iz PIO odrađeno je skeniranje **66.648** dokumenata. Vodilo se računa o ažurnosti, da mjesečno skeniranje bude završeno do isplate penzija.

## 7. SLUŽBA ZA POSLOVE ORGANA UPRAVLJANJA I ODNOSI S JAVNOŠĆU

Poslovi iz nadležnosti Službe za poslove organa upravljanja i odnose s javnošću, izvršavani tokom izvještajnog perioda, obuhvatali su :

- protokolarne poslove za potrebe organa Fonda;
- pripremu odgovora na predstavke;
- odnos s medijima;
- ažuriranje sadržaja sajta Fonda;
- rješavanje o pravima podnosioca zahtjeva za slobodan pristup informacijama;
- pripremu biltena, letaka i drugih informativnih materijala i publikacija.

Tokom izvještajne godine organizovan je niz sastanaka sa predstavnicima ministarstava i drugih državnih institucija, lokalnih samouprava i pravnih lica čija djelatnost ima direktnog značaja za rad Fonda. Organizaciju sastanaka pratila je priprema materijala i izrada akata iz nadležnosti rada Službe.

Poslovi iz domena odnosa s javnošću, realizovani u izvještajnom periodu, obuhvataju poslove odnosa sa štampanim i elektronskim medijima, pripremu informacija i saopštenja, te komunikaciju sa osiguranicima i korisnicima prava preko internet strane Fonda. Interno informisanje vršeno je preko oglasnih tabli u poslovnim prostorijama Fonda i direktnom dostavom akata.

Sajt Fonda PIO redovno je ažuriran i usklađivan sa promjenama u poslovanju. Rezultat se ogleda u nastavku trenda porasta broja posjetilaca sajta koji koriste mogućnosti direktne komunikacije sa Stručnom službom Fonda, najviše kroz rubriku „Pitanja i odgovori“.

Saradnja sa novinarima medijskih kuća održavana je na profesionalnom nivou, uz poštovanje ugovorenih rokova i obezbjeđivanje kvalitetnih informacija, što je svakako doprinijelo ugledu i rejtingu ove institucije.

Tokom izvještajne godine, Fondu PIO Crne Gore podneseno je 100 zahtjeva za pristup informacijama, shodno Zakonu o slobodnom pristupu informacijama („Sl. list CG“ br. 44/12,30/17). Navedenim zahtjevima tražen je pristup za 150 informacija, što znači da se obuhvat pojedinih zahtjeva odnosio na više od jedne informacije, a rješenja su donijeta u zakonom propisanom roku.

Služba obavlja i poslove zaštite podataka o ličnosti, koji obuhvataju:

- vođenje evidencije podataka o zbirkama ličnih podataka i sprovođenje procedura za njihovo uspostavljanje i vršenje izmjena,
- pripremu obavještenja o obradi i izmjeni ličnih podataka, na lični zahtjev stranke,
- saradnju sa Agencijom za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, u domenu nadležnosti i
- periodično sprovođenje kontrole primjene *Procedure za izdavanje službenih dokumenata sa podacima o osiguranicima i korisnicima prava iz PIO.*

Pored navedenih poslova, u okviru Službe vršeni su i poslovi koordinatora za rodnu ravnopravnost, nadležnog za saradnju sa Ministarstvom za ljudska i manjinska prava u ovoj oblasti.

## PREGLED SKRAĆENICA

<b>TO</b>	Tjelesno oštećenje
<b>TNjIP</b>	Tuđa njega i pomoć
<b>PGRS</b>	Potpuni gubitak radne sposobnosti
<b>DGRS</b>	Djelimičan gubitak radne sposobnosti
<b>JMB</b>	Jedinstveni matični broj
<b>UTS-NTS</b>	Uvećani troškovi stanovanja - Naknada za troškove stanovanja
<b>MFI</b>	Mikrofinansijske institucije
<b>NVO</b>	Nevladina organizacija
<b>CRS</b>	Centralni registar stanovništva

## PREGLED OBRAZACA

<b>M-1</b>	Prijava na osiguranje
<b>M-2</b>	Odjava osiguranja
<b>M-3</b>	Prijava promjena u toku osiguranja
<b>M-4</b>	Prijava podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja i visine uplaćenog doprinosa
<b>M-5</b>	Podaci o ličnom dohotku ostvarenom primanjem naknade i ličnom dohotku po osnovu zdravstvene zaštite
<b>M-6</b>	Podaci o stažu osiguranja i zarade ostvarene primanjem novčane naknade po osnovu invalidnosti
<b>M7/PS</b>	Prijava podataka o utvrđenom penzijskom stažu
<b>M-8</b>	Prijava promjene podataka za utvrđivanje staža osiguranja, zarade, naknade zarade, odnosno osnovice osiguranja i visine uplaćenog doprinosa
<b>M-12</b>	Prijava podataka o zaradi, naknadi, odnosno osnovici osiguranja i visini uplaćenog doprinosa
<b>M-SI</b>	Prijava za utvrđivanje staža osiguranja za korisnike djelimične invalidske penzije iz čl. 194, stav 1, tačka 1 i 2 Zakona o PIO
<b>MIN</b>	Prijava podataka o osiguranicima sa preostalom radnom sposobnošću i opasnošću od nastanka invalidnosti
<b>ROD-1</b>	Prijava podataka o obvezniku plaćanja doprinosa
<b>ROD-P</b>	Prijava početka poslovanja obveznika plaćanja doprinosa
<b>ROD-O</b>	Odjava obveznika plaćanja doprinosa